

2016–2017

EVANGÉLIKUS GYÜLEKEZETI MUNKAPROGRAMOK

Ünnep

LUTHER
KIADÓ

Budapest, 2016

Főszerkesztő: Németh Zoltán
Szerkesztette: Galambos Ádám

A kötetet Kendeh K. Péter tervezte

© Gyülekezeti és Missziói Osztály, Luther Kiadó, 2016
Szöveg © Szerzők, 2016

Jelen kiadvány a jogtulajdonos írásos engedélye nélkül sem részben, sem egészben nem másolható, sem elektronikus, sem mechanikus eljárással, ideértve a fénymásolást, számítógépes rögzítést vagy adatbankban való felhasználást is.

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
Budapest, 2016

E-mail: kiado@lutheran.hu

www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó: Kendeh K. Péter

A borító Kiss Tamás fényképe felhasználásával készült.

Nyomta és kötötte: Mondat Kft.

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 1789-2201

ISBN 978-963-380-085-0

Mi az ünnep?

Nem azt kérdezem, hogy mitől ünnep az ünnep, és azt sem, hogy hogyan ünnepeljünk. Azt kérdezem, hogy *mi az ünnep?*

Rengeteg féle-fajta ünnep van a családi ünnepektől kezdve az egyházi ünnepeken át a nemzeti, állami ünnepekig. Úgy tűnik, mintha az ünnep a múlttól szólna, arról, ami történt. Mindarról, ami számunkra fontossá vált, ami érték, amit nem akarunk elfelejteni, amit meg akarunk őrizni. De ha megállapítom, hogy az ünnepben összesűrűsödik az idő és együtt van benne a múlt, a jelen és a jövő, valahogy még mindig kevés. Valami több rejtőzik itt, valami egyáltalán nem közhelyes, valami, amit soha nem is mondunk ki ünnepi beszédekben vagy köszöntőkben, mert nem is vagyunk tudatában annak, hogy mit is csinálunk valójában. Találunk-e valami közöset a rengeteg féle-fajta ünnepben, legyen szó akár családiról, egyháziról, államiról? Feltűnően sokat. Az egyik, talán leginkább nyilvánvaló, hogy egyedül nem lehet ünnepelni. Közösség kell hozzá. Legalább ketten, hárman együtt kell lenni az ünnep nevében, hogy az ünnep ott legyen közöttünk. Kell hozzá valami külsőség, díszlet, akár egy szál gyertya, virág, kép, zászló, torta stb., valami szimbólum, ami segít láthatóvá, megfoghatóvá tenni a láthatatlant, megfoghatatlant, ami megint csak ott van minden ünnepben. Kell hozzá rend, rendezettség, tisztaság. Rendet rakni, megfürödni, szépen felöltözni, az asztalt szépen megteríteni. Kell hozzá elkülönített, megszentelt, védett idő, amibe nem türemkedik be a munka, nem csörren meg a telefon. Ugyanígy elkülönített, megszentelt hely, egy meghitt zug vagy nyilvános tér, ahová elbújunk vagy ki-megyünk ünnepelni. Ennyi elég is. Ennyiből már egyértelműen látszik, hogy miről is van szó. Mi valahonnan jöttünk. Mi idegenek vagyunk

itt. Jöttünk valahonnan, ahol nem gyilkoljuk egymást vagy védjük magunkat egymástól, hanem együtt vagyunk közösségben, békességben. Mi jöttünk valahonnan, ahol mindenkinek van helye az asztalnál és mindenkinek jut abból, amivel terítve van, mindenkinek jut bőven. Jöttünk valahonnan, ahol a dolgok rendben vannak, helyükön vannak. Nem karhatalommal fenntartott rend, hanem a fesztiválok rendje vagy győztes meccsek utáni rend, amiben emberek ezrei szabadon vonulnak együtt önfeledten és ölelgetik, itallal kínálják egymást. Mi Valakihez tartozunk, akinek a közvetlen jelenlétében mindennapi valóság mindaz, ami megjelenik egy-egy ünnep elemeiben. A mennyet hordozzuk magunkban és ezt próbáljuk öntudatlanul megélni minden ünnepben. Sután, ügyetlenül, töredékesen stb. – ahogy Luther mondja minden emberi törekvés kapcsán: „bűn alatt” – de a mennyet idézzük fel, „csináljuk meg” mesterségesen minden ünnepben. A názáreti Jézus lehetett az egyetlen, akinek közelében a menny a maga jelenvaló természetes valóságában mutatkozhatott meg azoknak, akik vele kapcsolatba kerültek. (Kiknek örömére, kiknek megbotránkozására.) Így azt is megbocsáthatjuk magunknak, hogy ünnepeink soha nem olyanok, nem olyan tökéletesek, mint amilyennek lenniük kellene. A törekvés a lényeg, ami még nem vészett ki belőlünk. A lelkület, az igény, a vágy az ünnepre. Addig marad ember az ember – mint teremtmény, Isten gyermeke –, amíg tud ünnepelni.

Ehhez szeretnénk segítséget adni a következő munkaprogram megjelentetésével az „ünnepi év” előtt állva a lelkészeknek, gyülekezeti munkatársaknak és rajtuk keresztül a gyülekezeteknek.

Németh Zoltán

Ünnep a Bibliában

CSEPREGINÉ DR. CSERHÁTI MÁRTA

A bibliai ünnepek egyszerre *a közösség* ünnepei, amelyek a nép egészét összegyűjtik az ünneplésre, *visszatekintenek* Isten múltbeli szabadító tetteire, és ezzel életben tartják azok emlékét; *teológiai* jelentéssel bírnak, hiszen rámutatnak a bűn, az ítélet és a megbocsátás valóságára; és *előre is tekintenek*, a beteljesedés és az újbóli szabadulás reménységére.

A *páskaünnep* Isten legnagyobb szabadító tetteire, az Egyiptomból való megmenekülésre tekint vissza. Ez a szabadítás azonban nemcsak ennek az ünnepnek, hanem Izrael és az Úr közötti minden további találkozásnak is az alapját képezi. Az ünnep egy nomád tavaszünnepre nyúlik vissza, amit a legelőváltáskor egy bárány leölésével és szakrális elfogyasztásával ünnepeltek. Az idők során azonban előtérbe kerültek az ünnep üdvtörténeti aspektusai. A szabadítás újraélése megnyilvánult például abban, hogy a páskavacsorát sietve kellett elfogyasztani: *„legyen a derekatok felővezve, sarutok a lábatokon, bototok a kezeitekben, és sietve egyétek: az Úr páskája ez.”* (2Móz 12,11). Az ajtófélfák vérrel való bekenése a védelem gondolatát fejezte ki. Az egyiptomi szolgálókat pedig azok a keserűfüvek jelképezték, amelyeket a páskabáránnyal együtt fogyasztottak. A páskaünnephez kapcsolódott a kovásztalan kenyerek ünnepe. Ennek a magyarázata is az egyiptomi szabadulás történetéhez kapcsolódik: *„Ne egyél hozzá kovászos ételt. Hét napon át nyomorúságos kovásztalan kenyeret egyél hozzá, mert sietve jöttél ki Egyiptomból.”* (5Móz 16,3a). Az emlékezés azonban nem korlátozódik az ünnep idejére, Izrael fiainak minden nap vissza kell gondolniuk a szabadításra, amely létüket megalapozta: *„Így emlékezz éle-*

ted minden napján arra a napra, amelyen kijöttél Egyiptomból!” (5Móz 16,3b). Az emlékezés azonban sohasem csak hátratekintés: a közösség mindig a saját, jelenbeli helyzetére nézve is biztatást, erőt merített az ünnepből. A szabadítást a nép jelenvaló eseményként élte át, annak a reménynek is hangot adva, hogy Isten a jövőben sem hagyja el. A kivonulásra való emlékezés összekapcsolódik egy új kivonulás reménységével: *„Ezt mondja az ÚR, aki utat készített a tengeren, ösvényt a hatalmas vízen át, aki hagyta, hogy kivonuljanak a harci kocsik és lovak, a hadsereg és a harcosok, és most ott fekszenek, nem kelnek föl többé, elaludtak, elhamvadtak, mint a mécses: Ne a régi dolgokat emlegessétek, ne a múlton tündöjdetek! Mert én újat cselekszem, most kezd kibontakozni – talán nem tudjátok?”* (Ézs 43,16–19) Isten új szabadításának ígérete a próféták szerint túlterjed majd Izrael népének határain; a nemzetek is zarándoklatban jönnek majd fel Jeruzsálembe (Zak 14,16–19). A próféták eszkatologikus reménysége többet ígér, mint egy, a történelemben megvalósuló új szabadítást: Ézsaiás látomása az eljövendő megváltást a *messiási lakoma* képében vetíti előre, ahol már nem csupán az evilági szenvedés és üldöztetés ér véget, hanem maga a bűn és a halál is legyőzetik: *„Készít majd a Seregek Úra ezen a hegyen minden népnek lakomát zsíros falatokból, lakomát újbórral, zsíros, velős falatokkal, letisztult újbórral. Ezen a hegyen leveszi a leplet, amely ráborult minden népre, és a takarót, amely betakart minden nemzetet. Véget vet a halálnak örökre! Az én Uram, az ÚR letörli a könnyet minden arcról, leveszi népéről a gyalázatot mindenütt a földön!”* (Ézs 25,6–8). Ennek az eszkatologikus közös lakomának a képeivel írja le Jézus Isten országának eljövendő örömét, ahol együtt ünnepelhet a föld minden részéről összesereglett sokaság Izrael ősatyáival: *„De mondom nektek, hogy sokan eljönnek napkeletről és napnyugatról, és asztalhoz telepednek Ábrahámmal, Izzákkal és Jákobbal a mennyek országában.”* (Mt 8,11)

A pászah, a húsvét ünnepe az Újszövetségben összekapcsolódik Jézus szenvedésével és halálával. Az evangéliumok Jézus utolsó, tanítványaival elköltött étkezését páskavacsoraként írják le. János evangéliumában és Pál apostolnál Jézus páskabarányként való értelmezése is megjelenik. Ahogyan a páskaünnep, az újszövetségi húsvét is egyszerre emlékezés, Isten Jézusban adott szabadításának megjelenítése az ünneplő közösségben, és egyben a jövendő beteljesedés elővételezése: *„Mert mondom nektek, hogy többé nem eszem ebből a pás-*

kavacsorából, amíg csak be nem teljesedik az Isten országában.” (Lk 22,16). Ugyanakkor a keresztyénségben minden úrvacsora ennek a húsvéti vacsorának a fölidézése, az Úr visszatérésének várása és egyben Jézus halálának hirdetése: *„Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret, és isszátok e poharat, az Úr halálát hirdessétek, amíg eljön.”* (1Kor 11,26). Az áldás poharában és a kenyérben való részesedés ugyanakkor Krisztus testével és vérével való közösség is (1Kor 10,16), amely közösséget teremt a gyülekezet tagjai között is: *„Mivel a kenyér egy, mi is mindannyian egy test vagyunk, mert mindannyian az egy kenyérből részesedünk.”* (1Kor 10,17)

A következő ószövetségi ünnep, a *hetek ünnepe*, azaz a *pünkösd*, szintén természeti ünnepből vált történeti mondanivalót is hordozó ünnepé. Az aratás első kévéjének bemutatása tudatosította Izrael népében, hogy Istennek tartoznak hálával az új termésért. Önkéntes áldozatot is bemutatnak ilyenkor, amelyet a szentélyben kellett elfogyasztani. Mint minden bibliai ünnepnek, a hetek ünnepének is volt etikai dimenziója: az együtt örvendezésből nem maradhattak ki a szolgák és a szolgálók, a léviták és a jövevények, az árvák és az özvegyek, mindazok, akiknek nem volt módjuk saját áldozatot is bemutatni, az ünnep csak így lehetett teljes (lásd 5Móz 16,10–12). Általánosságban is elmondhatjuk, hogy a bibliai ünnep csak a teljes közösség ünnepeként tölthette be valódi rendeltetését, és az ember öröme kellett szolgálnia. A tized megfizetésével kapcsolatban például az alábbi rendelkezést olvashatjuk: *„Vásárolj a pénzen bármit, amit kívánsz: marhát vagy juhot, bort vagy egyéb részegítő italt, bármit, amit csak megkívánsz, és egyél ott Istenednek, az Úrnak színe előtt, és örvendezz házad népével együtt!”* (5Móz 14,26) Az aratáshoz kapcsolódó ünnepek egyik fontos rendelkezése volt az is, hogy a földeket nem volt szabad egészen a szélükig learatni azért, hogy a nincstelenek, a jövevények és a gyengék is találjanak a maguk számára ennivalót.

A pünkösd ünnepének későbbi történeti aspektusa a pusztai vándorlás idejét idézte fel, és a Sinai-hegyi törvényadás emlékezete kapcsolódott hozzá. A pünkösdhöz azt a többletjelentést társították, hogy az egyiptomi szabadulás célja annak a belső szabadságnak a megtapasztalása, amelyet a Tóra ismerete és az aszerint való élet hoz magával. Ezt a hagyományt idézte fel a pünkösdi esemény leírása az Apos-

tolok cselekedeteiben, ahol Lukács a Szentlélek kiáradását a Sinai-hegyi teofánia jelenségeihez hasonló módon mutatja be.

Az aratási ciklust lezáró harmadik bibliai zarándokünnep az őszi *sátoros ünnep*. A nép hálát ad a bőséges termésért, és lombsátrakat épít, hogy egy héten át abban lakjon, így emlékezve a pusztai vándorlás idejének ideiglenes szállásaira. Éppen a bőség megtapasztalása idején van az embernek a legnagyobb szüksége arra, hogy ne feledje el a szűkös idők bizonytalanságát, amikor napról napra Isten kegyelmére és gondoskodására szorult, és tudatosítsa magában, hogy továbbra is ennek a gondviselésnek köszönhet mindent.

A zarándokünnep mellett Izrael egyik legnagyobb ünnepe az *engesztelés napja*. A bibliai időkben ez volt az egyetlen olyan nap, amelyen a főpap belépett a Szentek Szentjébe, hogy meghintse az oltárt a vétekáldozat vérével. A sorsvetés útján kiválasztott kecskebakra pedig kezét rátéve megvallotta a nép bűneit, mintegy az állat fejére olvasva, s ezután a bakot kivezették a pusztába. Ez az áldozati forma tudatosította, hogy a népet bűnei elválasztják az Istennel való életközösségtől, s egyúttal helyre is állította ezt a közösséget.

Izrael számára a Bibliában elrendelt meghatározó ünnep a *szombat*, a nyugalom napja. A nyugalom bibliai értelemben nem pusztán a munkavégzéstől való tartózkodást jelenti, hanem az ellenségektől való biztonságot, azt, hogy mindenki félelem nélkül lakik saját szőlője és fügefája alatt (1Kir 5,5). Ennek a nyugalomnak a feltétele a hűség az Istennel kötött szövetséghez, a törvény megtartása. A szombatnapi rendelkezések egyik indoka Isten teremtő munkájának betetőzése, a megpihenés az utolsó napon: *„Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon azonban megpihent. Azért megáldotta és megszentelte az Úr a nyugalom napját.”* (2Móz 20,11) Ezért a szombati nyugalom átélése valamilyen részesedés a teremtő nyugalomból, és így az ember istenképűségének lényegi eleme. Ugyanakkor a szombatnapi rendelkezések humanus célt is szolgálnak: a nyugalom napja lehetőséget ad arra, hogy a szolgálak, sőt az állatok is megpihenhessenek: *„Hat napon át végezd munkádat, de a hetedik napon pihenj meg, hogy nyugta legyen ökröd-*

nek és szamaradnak, és lélegzethez jusson szolgálóleányod gyermeke és a jövevény.” (2Móz 23,12). A szolgák megpihenésének követelményéhez járul az emlékeztetés, a szolgasors emlékének felidézése: „Emlékezz arra, hogy szolga voltál Egyiptomban, de erős kézzel és kinyújtott karral kihozott onnan téged Istened, az Úr.” (5Móz 5,15) A bibliai hagyomány hangsúlyozza azt is, hogy a szombatot jelként adja Isten Izrael népének, olyan jelként, amely Isten és a nép közösségét fejezi ki: „Szenteljétek meg szombatjaimat annak jeléül, hogy közünk van egymáshoz, és megtudjátok, hogy én, az Úr vagyok a ti Istenetek.” (Ez 20,20) A szombat megtartása a fogság idején is lehetővé tette Izrael számára, hogy átlpje az Istennel és egymással való közösséget. A fogságból való visszatéréskor azonban feltámadt a kísértés, hogy a kereskedés érdekében, a nyereség reményében a júdeai vezető rétegek felhagyjanak a nyugalom napjának ünneplésével, és ezzel veszélybe sodorják a fogságból visszatért nép Istenhez kötött identitását: „Ebben az időben azt láttam Júdában, hogy a nyugalom napján szőlőt taposnak, gabonát hordanak, a szamarakra terhet raknak, és bort, szőlőt, fűgét meg mindenféle terhet hordanak Jeruzsálemben a nyugalom napján.” (Neh 13,15).

A szombat intézményéhez kapcsolódik a szombatév és a nagy örömnünnep éve megtartásának bibliai követelménye. Mindkettő a szombatnaphoz kapcsolódó humánus rendelkezések kiterjesztésére, az igazságtalan viszonyok rendezésére irányult. Minden hetedik évben, az elengedés esztendejében parlagon kellett hagyni a földeket, az adóságokat el kellett engedni. Ezekben a rendelkezésekben kifejeződik az a gondolat, hogy Isten bőséges áldásának feltétele a kiszolgáltatottakkal, gyengékkal való emberséges bánásmód: „Ne legyen köztetek szegény, hiszen gazdagon megáld majd téged az Úr azon a földön, amelyet Istened, az Úr örökségül ad neked, hogy birtokba vedd.” (5Móz 15,4) A szombat és a szombatév ciklusainak kiteljesedése a jubileumi év, az örömnünnep éve, amelyhez a szombatévnél is radikálisabb követelmények kapcsolódtak: minden rabszolgának fölszabadulást hirdetett, mindenki újra hozzájuthatott őseitől örökölt birtokához, szünetelnie kellett a vetésnek és az aratásnak. Akárcsak a nyugalom éve, a nagy örömnünnep éve is Izrael Istenbe vetett hitének próbája volt: ahogyan a pusztai vándorlás során megtapasztalták, hogy Isten gondoskodik számukra elegendő eledelről, úgy most is bízniuk kellett abban, hogy az előző évi bőséges termésből jut majd a nyugalom esztendejében is.

Jézus az örömnépe évének hagyományához nyúl vissza, amikor nyilvános fellépésének kezdetén, a názareti zsinagógában meghirdeti a jubileumi évet: „Az Úrnak Lelke van énrajtam, mert felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat, és hirdessem az Úr kedves esztendejét.” (Lk 4,18–19)

Az evangéliumok tanúsága szerint Jézus nem helyezte hatályon kívül a szombatnap megtartását, rendszeresen eljárt szombaton a zsinagógába. Szombati gyógyításával azonban kihívta vitapartnerei, a farizeusok és az írástudók ellenkezését. Ők úgy gondolták – a rabbinikus irodalom tanúsága szerint –, hogy a nyugalom napján csak a közvetlen életveszélybe került emberen vagy állaton szabad segíteni. Sőt, az igazán szigorú irányzatok, mint például a kumráni közösség, úgy tartotta, hogy még ez is tilos. Jézus ezzel szemben a gyógyítást, illetve a szükségét szenvedőkön való segítséget nem tartotta a szombat megszegésének: az ünnep lényege, hogy az ember és Isten teremtett világa javát kell szolgálnia: „A szombat lett az emberért, nem az ember a szombatért.” (Mk 2,27), azaz a szeretet cselekedetei fontosabbak, mint az ünnepek külsődleges megtartása.

Ez utóbbi gondolat megjelenik már az ószövetségi prófétáknál is: tudnak arról, hogy a kiüresedett ünneplésben, amely az ünnep kellei, külsőségei megtartásával jár ugyan, de az ünnep lényegét, az embertársal való közösséget nem gyakorolja, Isten nem leli kedvét: „Mit kezdjek a sok véresáldozattal? – mondja az Úr. – Elegem van az égáldozati kosokból, a hízott marhák kövérjéből! A bikák, a bárányok és a bakok vérében nem telik kedvem. Ki kívánja tőletek, hogy eljőjtek, hogy megjelenjete elöttem, és tapossátok udvaromat? Ne hozzatok többé hazug áldozatot, még a füstjét is utálom! Újhold, szombat, ünnepi öszszejövetel? Nem tűröm együtt a bűnt és az ünneplést! ...tanuljatok meg jót cselekedni! Törekedjete igazságra, térítsétek jó útra az erőszakoskodót! Védjétek meg az árvák igazát, képviseljétek az özvegy peres ügyét!” (Ézs 1,11–13.17)

Az Újszövetség ünnepei – elsősorban az úrvacsora közös ünneplése – Jézus radikális asztalközösségi gyakorlata folytatásának tekinthetők. Az ünnepléssel kapcsolatos problémák is arra vezethetők vissza, hogy

ezt a társadalmi különbségeken és eltérő kegyességi szokásokon túltekintő gyakorlatot nem volt könnyű alkalmazni a görög-római világ társadalmi státuszokat tiszteletben tartó ünnepfelfogásával szemben.

Az evangéliumok tanúsága szerint a farizeusok és írástudók Jézussal szembeni egyik legsúlyosabb kritikája az volt, hogy vámszedőkkel és paráznákkal, azaz bűnösökkel ült egy asztalhoz. Nem mintha elvben kizárták volna az ilyen emberekkel való érintkezést; ha a bűnös bűnbánatot gyakorolt és a megfelelő templomi áldozatok révén megtisztult, akkor újra Izrael házának teljes jogú tagjává válhatott. A probléma azonban az volt, hogy Jézus válogatás és előzetes feltételek nélkül vállalt asztalközösséget a bűnösökkel, és ezzel magára vonta asztaltársai tisztátalanságát, ő maga is beszennyeződött. Ellenfelei szemében ezzel azt bizonyította, hogy nem Izrael Istenének nevében beszél és cselekszik. Megbélyegző vádjuk, miszerint Jézus „falánk és részeges, vámszedők és bűnösök barátja”, szoros kapcsolatba hozza az étkezésben tanúsított fegyelmezetlenséget az asztaltársak diszkrimináció nélküli befogadásával.

Lukács, akinek a teológiájában az asztalközösség kiemelt fontosságú téma, az evangélium tizennegyedik fejezetében, egy lakoma keretében két epizódot kapcsol össze: a főhelyek válogatásáról szóló történetet és a nagy vacsora példázatát.

A főhelyek válogatása (Lk 14,7–14 – Lukács saját anyaga) a korabeli kultúrában ismerős helyzetet ír le. Minden felnőtt férfi kötelessége volt, hogy nagyobb megbecsülést szerezzen önmagának és családjának akár azzal, hogy a lakomákon előkelő helyet foglal el. A megbecsülésért kemény verseny folyt, csak mások kárára lehetett megszerezni, hiszen kevés volt belőle. Jézus ezzel szemben azt tanácsolja a vendégeknek, hogy engedjék át a helyüket másoknak, *„mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik”* (Lk 14,11).

A nagy vacsora példázata (Lk 14,15–24) szintén jól ismert szituációra épít. A meghívó előkelő, jómódú ember, hiszen *„nagy vacsorát készített, és sok vendéget hívott meg”*. A kétszeri meghívás megengedte a potenciális vendégeknek, hogy ellenőrizzék, ki a többi meghívott, és hogy rendben folynak-e az előkészületek. A meghívást elutasítók átlátszó kifogásai (hiszen senki sem vesz öt iga ökröt vagy földet anélkül, hogy előzőleg ne nézte volna meg őket) jelzik, hogy nem találják

teljesen rendben levőnek az előkészületeket, vagy talán a többi meghívott ellen van kifogásuk. A vendéglátó válaszul a szegényeket, nyomorékokat, sántákat és vakokat hívja be a piacterekről a város előlelő negyedébe. Mivel még mindig van hely, a következő meghívott csoport a városon kívül élő kitzasztítottaké (koldusok, prostituáltak, árusok), akiket nappal beengedtek ugyan a városba, de este a város kapui bezáródtak előttük. Nem csoda, hogy a szolgáknak „kényszeríteniük” kell őket, hogy be merjenek lépni a város elit negyedébe.

Jézus befogadó asztalközösségének magyarázata, hogy a megbecsülés, a tisztesség számára nem fogyóeszköz volt. Izrael Istene kimeríthetetlen bőségben ajándékozott megbecsülést, ezért azok, akiket Isten így megbecsült, szintén képessé váltak arra, hogy maguk is tisztességben részesítsenek másokat anélkül, hogy ez a maguk tisztességét csorbítaná.

Az első keresztyén gyülekezetekben ez az újfajta asztalközösség azok számára okozott gondot, akik – előkelők lévén – a társadalmi hátróknak ezzel az áthágásával saját pozíciójukat veszélyeztették. Pál apostol olyan magatartásra biztatta közösségeit (például a korinthusi gyülekezetet), amely képes arra, hogy a legjelentéktelenebb tagjait fokozott megbecsüléssel vegye körül: *„amelyeket a test kevésbé nemes tagjainak tartunk, azokat nagyobb tisztességgel vesszük körül, és amelyek ékesség nélküliek, azok nagyobb megbecsülésben részesülnek: a becseseknek azonban nincs erre szükségük. Isten szerkesztette így a testet egybe: az alacsonyabb rendűnek nagyobb tisztességet adva, hogy ne legyen meghasonlás a testben, hanem kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok.”* (1Kor 12,23–25)

A kölcsönös gondoskodás azonban a tehetősebbek részéről akadályokba ütközött. Pál az 1Kor 11-ben arról panaszkodik, hogy a közös étkezéseknél *„mindenki a saját vacsoráját veszi elő, és az egyik éhez, a másik pedig megrészesedik”* (1Kor 11,21). Pál, hogy legalább az úrvacsorai közösség egységét megmentse, azt a kompromisszumos megoldást javasolja, hogy mindenki otthon egyen és igyon, hogy a nyilvánvaló társadalmi-vagyoni különbségekkel senki ne szegényítse meg a szegény gyülekezeti tagokat. Ám még ha sikerült is ily módon a gyülekezet egységét megóvni, ez a megoldás aligha nevezhető a szó teljes értelmében vett asztalközösségnek. Pál mindenesetre bírálja azt a

gyakorlatot, hogy a közös úrvacsorázás során nyíltan felszínre kerültek a szociális különbségek.

Az úrvacsora kérdésében nem csak a társadalmi különbségek, hanem az eltérő etnikai identitás is súlyos nehézségeket okozott. Az izraelita önazonosság szerves részét képezték az étkezési előírások s ezeknek a pogány bálványimádás fertőzésétől védő szerepe. Az úrvacsorai közösség viszont az egyetlen pohár és egyetlen kenyér körbeadását jelentette, vagyis a pogányokkal való teljes asztalközösséget.

Hogy ezt a dilemmát milyen nehéz volt feloldani, jól mutatja egy Péter apostol életéből vett epizód. Az ApCsel 10-ben Péternek a tisztátalan állatokkal zsúfolt terítő látomására van szüksége, hogy a pogány százados, Kornéliusz házába belépjen. A házban Péter így szól az egybegyűltekhez: *„Tudjátok, hogy tiltott dolog zsidó embernek idegenrel kapcsolatba kerülni vagy hozzá bemenni. Nekem azonban Isten megmutatta, hogy egyetlen embert se mondjak szentségtelennek vagy tisztátalannak.”* (ApCsel 10,28) Bár Péter látomása a tisztátalan ételek fogyasztásáról szólt (arról, mit szabad megenni), beszédében ezt az emberi kapcsolatokra vonatkoztatja (kivel szabad együtt lenni).

Az első gyülekezetek közös ünneplését, mint látjuk, nehezítette az eltérő kultúrák találkozása. Megkönnyítette viszont az az új rítus, a keresztség, amely Keresztelő János tevékenységére vezethető vissza, de amely új, radikális értelmezést nyer a keresztyén közösségben. Pál apostol egyenesen Krisztus halálába való keresztteltetésről beszél (Róm 6,1kk), amely zsidókeresztyének számára az Istennel való kapcsolat helyreállítását, pogánykeresztyéneknek viszont a múlt radikális megtagadását jelentette. A keresztség által azonban minden keresztyén egyenlővé vált: *„Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban.”* (Gal 3,28) Ez a radikális egyenlőségsemény állt szemben a közös ünnepi étkezéseken tapasztalható megkülönböztetéssel. Ezek a közös ünnepek nemcsak Jézus asztalközösségeinek emlékezetét elevenítették fel, hanem Isten országának ünnepi lakomáját is megelőlegezték. Pál ezért figyelmezteti a gyülekezetet, hogy akkor élnek méltóképpen az úrvacsorával, ha az a szeretet szolgálatában áll (Gal 5,14k). Ez azt is jelenti, hogy felebarátjunktól nem engedik éhesen elmenni. Ha ez nem így történik, akkor méltatlanul élnek az úrvacsorával.

A helyes úrvacsorai gyakorlatra példa Justinus leírása: „...amikor az imádságot befejeztük, behozták a kenyeret, bort és a vizet, az előjáró nagy erővel imádkozott és hálát adott, a gyülekezet pedig csatlakozott hozzá és áment mondott. Ezt követte a szétosztás: mindenki megkapta a maga részét a szentelményekből; a távollévőknek a diakónusok juttatták el, akinek pedig módjában állt és megvolt benne a jó szándék is, az lehetőségei szerint átadta, amit akart, ami pedig így összegyűlt, azt továbbadták az előjárónak, ebből segítették az árvákat és özvegyeket...” (Justin apol 1,67)

Mind az ószövetségi, mind az újszövetségi ünnepi rendelkezések világossá teszik, hogy a bibliai hagyomány számára nem létezik ünnep közösség nélkül. Nem az egyes ember lép kapcsolatba Istennel, hanem az egész nép vagy az egész gyülekezet.

Felhasznált irodalom

- Biblikus teológiai szótár.* Szent István Társulat, Budapest, 1986.
- HAAG, Herbert (szerk.): *Bibliai lexikon.* Szent István Társulat, Budapest, 1989.
- KAYALES, Christina – VAN DER VEGT, Astrid (szerk.): *Was jeder vom Judentum wissen muss.* Im Auftrag des Amtes der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche in Deutschland (VELKD) und des Kirchenamtes der Evangelischen Kirche. 11. kiad. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2007. Ford: Móricz Nikolett.
- METZGER, Bruce M. – COOGAN, Michael D. (szerk.): *The Oxford Companion to the Bible.* Oxford University Press, Oxford, 1993.
- NEYREY, Jerome H. (szerk.): *The Social World of Luke-Acts.* Hendrickson, Peabody, 1991.
- THEISSEN, Gerd: *Az őskereszténység élményvilága és magatartásformái.* Kálvin Kiadó, Budapest, 2008.

A zsidóság ünnepei

1. Rós Hásáná – „L'Shanah Tovah” – A jó évre, áldottra, boldogságosra és mézesre...¹

▪ MÓRICZ NIKOLETT

Évről évre elérkezik ősszel Rós Hásáná / ro's haššanāh (השנה טובה), azaz a zsidó újév ünnepe. Szó szerinti jelentése: „az év feje”. A héber naptár hetedik hónapjára, *Tisri* havának első két napjára esik, amelyet az idén 2016. október 2–4. között ünnepelnek. *Jóm kippurt*, az engesztelés napját tíz nappal előzi meg, így ezek a napok „tiszteletet parancsoló napokként” (*jámim noráim*) is ismereteseek, zsidó tradíció szerint Isten ezekben a napokban tart ítéletet minden ember felett.

Aki a zsidó évben tájékozódni szeretne, elsősre kicsit zavarba kerülhet: az év első hónapja a *Nisszán* (kb. március vége – április eleje) valószínűleg a deuteronómi pászka súlyának hatására tevődött át tavaszra, azaz a hagyomány szerint ez az egyiptomi szolgaságból való szabaddulás ideje. A zsidó újévi ünnepet pedig ősszel ünneplik. Ebből kiolvasható, hogy a zsidó ünnepkör a szomszédos kultúrákkal való találkozás révén keletkezett. Néhány kultúrában az év tavasszal kezdődik, másutt az esős időszak beálltával, ősszel, a terménybetakarítás után.

Az újév, évkezdet (ro's haššanāh) fogalmak megléte Ez 40,1-ből igazolt. A próféta az új jeruzsálemi templomról való látomásának időpontját adja meg segítségével, tehát ismertnek veszi. A remény napja volt egy újabb megáldott évre, a vallási reményé is, hiszen az áldás Istentől jön, akinek ezt megelőzően mondtak köszönetet adományaiért. Népeinek újra életlehetőséget adott a betakarított terméssel, mint az év és az ünneplő közösség Ura. Az ünnep e vallástörténeti gyökere

¹ A cikk eredeti verziója az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének ismeretterjesztő portálján olvasható: <http://teol.lutheran.hu/images/file/ot/ros.pdf>.

felismerhető párhuzamot mutat a keresztény egyházak ökumenikus teremtheti ünnepsorozatának hálaadó karakterével.

A zsidó hónapok nevei Babilonból származnak. Onnan vették át az év nap és hold szerinti (luniszoláris) felosztását, amely azért hosszú ideig vitatott maradt. Csak Kr. u. 358-ban rögzítették végérvényesen a zsidó naptárat: az év 12 hónapból áll, 29 vagy 30 nappal, tehát csak 354 napja van. Minden hónap az újholddal kezdődik, a hónap közepe mindig teliholdra esik.

Míg az év többi ünnepnapja telehold idejére esik vagy azelőttre, illetve azutánra, addig Rós Hásáná Tisri havának elejére, amikor a hold még takarásban van. Izrael népének útját szimbolikusan a holdhoz hasonlítják, mert az sabbatkor és ünnepnapokon teljes fényében sugárzik. Rós Hásánát éppen ezért az elfedés napjának is nevezik (*Jom Hakesse*). A *kesse* – elfedés és *kisse* – trón szavak hasonlósága egyrészt a megítélés momentumára, másrészt pedig a Mindenható irgalmaságára utal, aki népének adósságára leplet takar, bűneit pedig kegyelmesen elrejt. Így az ember hozzáláthat élete megvizsgálásához és megbánhatja mindazt a rosszat, amelyet az előző évben követett el. A megbánás idejét *teshuvah*-nak ('megfordulás, megtérés') nevezik. Az embereket arra bátorítják, hogy rendezzék soraikat mindazokkal, akikkel összekülönböztek, és készítsenek terveket, miben javulhatnak a következő évben. Így Rós Hásáná arról is szól, hogy békességet teremtsenek a közösségben. Az ünnep komoly témája ellenére tele van örömmel és reménységgel, amely azon alapszik, hogy Isten könyörületes és igazságos és elfogadja a megbocsátásért esedező imádságokat.

A zsinagógában a kosszarv (*sófár*) megfújására vonatkozó parancs kiemeli az újévi nap mint az *ítélet napjának* (héb.: *jóm há-din*) jelentőségét. Már *Elul* előzetes hónapjában minden hajnalban a *sófár* részben harsogó, részben pedig elnyújtott hangjai hívnak befelé fordulásra, önmagunkba tekintésre és megtérésre. Sok helyütt sajátos bűnbánati imádságokat (*szlihot*) tartanak, amelyeken bocsánatért esedeznek Istenhez. Újév ünnepén nagy komolysággal járnak el. Mégis túlsúlyban van az öröm, hogy Isten a kosszarv felcsendülésekor elfoglalja helyét a könyörület trónján, ahogy a *Midrás* elbeszéli.

Az emberek újév napján és a rákövetkező napokon a következő kívánsággal üdvözlik egymást: „*Jó évre legyél beírva* (az élet könyvébe!)” Emögött az az elképzelés áll, hogy ezen a napon üti fel Isten az élet és

halál könyvét, amelyben az emberek valamennyi cselekedetei fel vannak jegyezve. Rós Hásánakor írja meg Isten ítéletét. Mindazonáltal irgalmából még tíz napot hagy a megtérésre, mielőtt *Jóm kippur*-kor megpecsételi ítéletét. A főbb ünnepnapokon a fehér az uralkodó szín a zsinagógában. Ez a minden bűntől való megtisztulás szimbóluma.

Ugyanakkor a Tórában az ítélet napjának (*jóm hadin*) lényege, karaktere nincs részletesen kifejtve. Inkább burkoltan utalnak rá, ezáltal a *teshuvah* – az Istenhez való visszatérés – nemcsak ezekre a napokra korlátozódik, hanem az egész év során nyitva áll az ember előtt.

A Rós Hásáná ünnepi liturgiájánál csak az engesztelés napján (*jóm kippur*) gyakorolt hosszabb. Kora reggeltől délutánig tarthat, és olyan egyedi, hogy saját imádságos könyve van, az ún. *Makhzor*. A liturgia két legismertebb imádsága:

– *Unetaneh Tohkef* – imádság életről és halálról: „*roš haššānāh*-kor megíratik, *jóm kippur*kor pedig lepecsételtetik, hányan fogják elhagyni a világot, hányan pedig születni, ki fog élni és ki fog meghalni (...)”

– *Avienu Malkeinu* – „*Mi Atyánk, mi Királyunk...*” Általában az egész gyülekezet egyszólamban énekliz az imádság utolsó versét: „*Mi Atyánk, mi Királyunk, válaszolj nekünk, hisz nincs tettünk, amely esedezhetne értünk, ments meg minket kegyelmeddel és szereteteddel.*”

A családokban az újévet ünnepélyes étekkel fogadják. Ehhez mézbe mártott almadarabokat fogyasztanak, amely az „édes” újév utáni vágyat juttatja kifejezésre. Lehetőség szerint gránátalmák is találhatóak az asztalon az étellel beteltség, boldogság és áldás szimbólumaként.

IRODALOM

- Das jüdische Festjahr. In: *Was jeder vom Judentum wissen muss*. Im Auftrag des Amtes der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche in Deutschland (VELKD) und des Kirchenamtes der Evangelischen Kirche, vollst. überarb., Neuauflage, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2007. 21–26. o.
- ERNST, Michael – ZWICKEL, Wolfgang – EGGER-WENZEL, Renate: Probleme mit der absoluten Chronologie des Vorderen Orients. In: *Herders Neuer Bibelatlas*. Herder Verlag, Freiburg im Breisgau, 2013. 332–334.
- SCHREINER, Josef: JHWH auf den Feiertagen. In: *Theologie des Alten Testaments*. Echter Verlag, Würzburg, 1995. 280–309. o.
- XERAVITS Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa – Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

<http://www.hagalil.com/judentum/feiertage/kippur/rosh-2.htm>

<http://judaism.about.com/od/holidays/a/roshhashanah.htm>

<http://haver.hu/zsidóságrol/unnep/ros-hasana/>

2. Jóm kippur

▪ DR. JUTTA HAUSMANN

Az Ószövetségben hangsúlyos szerepet játszik a bűn és a megbocsátás gondolata, mely az engesztelés napjában teljesedik ki. Ezen az ünnepen elválaszthatatlanul egybekapcsolódik az emberek közti megbékélés az Isten és ember közti megbékéléssel, mely az emberek bünbánatára válaszként adott isteni kiengesztelő cselekedetekre vezethető vissza. Az ünnep már a fogság előtti időben kialakult. Ennek forrásai olvashatóak Lev 16-ban, az ünnepi kalendáriumokban (Lev 23,26–32; Num 29,7–11), valamint Lev 25,9-ben, mely utóbbi a jóbelév kezdetét jóm kippur napjára teszi. Míg Lev 23-ban és Num 29-ben a munkától való tartózkodás, a böjt és rövid áldozati utasítások állnak a középpontban, Lev 16-ban részletes leírásokat találunk a végrehajtandó rituálékhoz. Jóm kippurt szukkót előtt öt nappal kell megünnepelni, és egy teljes napot foglal magában, amely naplementével kezdődik, és másnap naplementekor (illetve az első három látható csillag feljövetelkor) ér véget.

A nap folyamán végrehajtandó rítusok mind a Szentélyhez kapcsolódnak, és többek közt annak megtisztítását és megszentelését szolgálják. Így például az áldozati állat levágása az év során ezen az egyetlen napon a függöny mögött, a Szentek Szentjében, a Szövetség Ládáján történik. A vérítés alapja az ember identifikációja az áldozati állattal. Ezáltal az áldozat bemutatása során lehetőség nyílik a kiengesztelődségre és a megtisztulásra, hiszen ószövetségi felfogás szerint az élet helye a vérben van. És mivel a Szentek Szentjébe – mint az isteni jelenlét helyszínébe – az év többi napján tilos belépni, már önmagában ez a rítus szimbolizálja Isten szoros közelségét a választott népéhez. A héber 'kpr' jelentései közé tartozik az elfedés, eltakarás is. A véráldozat mint az élet szimbóluma így a bűnök elfedésével, és így az Isten által kezdeményezett kiengesztelődséssel kapcsolódik össze.

Ezzel szoros összefüggésben áll a bűnbak rítusa. A nép a Szentélyben megvallja bűneit és tévedéseit, hibáit, melyeket a főpap kézzel-

tellet áthelyez egy bakkecskére. Az állatot ezután a Szentélyből a pusztába viszik. Ezáltal az immár általa hordozott bűnök olyan területre kerülnek, ahol már nem okozhatnak károkat. Legalábbis ha abból indulunk ki, hogy a bakkecske elpusztul a sivatagban. Ily módon lehetséges a bűn kiküszöbölése, tehát nem állhat már Isten és ember közé. Tehát senki nem azonosul a bűnbakkal, amely legkevésbé sem a népért hal meg. Az állat kizárólag a bűn eltávolításának eszközéül szolgál.

A rítussal párhuzamosan a népnek egész nap böjtölnie kell, hogy ezen a módon is kifejezésre juttassa bűnbánatát. Továbbá tartózkodni kell minden munkától, mely utóbbi rendelkezés a minél zavartalanabb koncentrációt biztosítja az Istennel való kapcsolatban. Ebben az esetben is különbség és kirekesztés nélkül kapcsolódnak össze helybeliek és idegenek.

A jóm kippur mai gyakorlatához hozzátartozik a kibékülés kötelezettsége mindazok közt, akikkel valamilyen bűn folytán zavarttá válik az emberi kapcsolat. Csak miután ember és ember közt helyreáll a kapcsolat, állhat helyre az Istennel való kapcsolat is. Ez emlékeztethet az úrvacsorai liturgia azon részére, melynek központi kérdése, hogy készek vagyunk-e megbocsátani azoknak, akik ellenünk vétkeztek. Ugyanis ott is arról van szó, hogy az Isten és ember közti jó viszony nem képzelhető el az emberek közti jó viszony nélkül.

IRODALOM

- EBERHART, Christian: Sühne (AT). In: WiBiLex <http://www.bibelwissenschaft.de/de/stichwort/31922/>
- KÖRTING, Corinna: Jom Kippur (AT). In: WiBiLex – <http://www.bibelwissenschaft.de/stichwort/37028/>
- XERAVITS Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa – Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

Jóm kippur liturgiájához: <http://www.carmelbthisrael.org/tab-to-menu-item-list-a/a2> (reformzsidó közösség); <http://zsido.hu/zsido-hitelet-valas-szokasok-rabbi/uennepeink/151-kol-nidre->;

Az aktuális vallási, társadalmi és erkölcsi kérdések tekintetében és általában is nagyon hasznos és informatív: <http://haver.hu/zsidosagrol/unnepek/jom-kipur/>

3. Szukkót – Lombsátor ünnep

▪ DR. JUTTA HAUSMANN

A szukkót vagy sátrak ünnepe azon ószövetségi ünnepek egyike, amelyek sem időben, sem tartalmukban nem kapcsolódnak egyetlen keresztény ünnephez sem. Ettől függetlenül értékes impulzusokkal szolgálhat a keresztény bibliaolvasók számára is.

A sátrak vagy lombsátrak ünnepéről egyértelmű kijelentéseket olvashatunk az ószövetségi ünnepi kalendáriumokban (Ex 23,16; 34,22; Lev 23,33–43; Num 29,12–38; Dtn 16,13–15), valamint elbeszélő szövegekben is (1Kir 8 || 2Kron 5; Ezsd 3,1–4; Neh 8,13–18), illetve Zak 14,16-ban. Az ünnep karaktere az évszázadok során változáson ment keresztül. Először minden bizonnyal betakarítási, aratási ünnep volt, amelynek középpontjában a szőlőszüret állt. Az ünnep neve héberül többes számban áll (szukka = sátor). Ez valószínűleg arra vezethető vissza, hogy a földeken sátrakat állítottak fel a betakarított termények tárolására vagy az éjszakai pihenőhöz. Az ünnep időpontja az őszi napéjegyenlőség idejére esik, tehát arra az időre, amikor a héber naptár szerint véget ér az óév és elkezdődik az új (egy másik verzió szerint az év tavasszal kezdődik, ezért 1Kir 8 és Ezsd 3 a hetedik hónapba helyezi). Dtn 16,13–15 szerint hét napig tart az ünnep.

Zak 14,16kk eszkatológiai kontextusba állítja a sátrak ünnepét. Eszerint a szakasz szerint minden népből érkeznek majd Jeruzsálembe az ünnepre, hogy ott leboruljanak Izrael Istene előtt és együtt ünnepeljenek. Ezeknél a verseknél érdemes elidőzni egy kicsit, hiszen a gyökeres ellentétéről beszélnek annak, amiről közvetlenül előtte olvashatunk a népek Jeruzsálemet sújtó, pusztító hadjáratáról. Az eddig félelmetes ellenségnek tekintett népek most Jeruzsálemmel együtt ülnek meg egy olyan ünnepet, amely Izrael Istenének ünnepe! Ezáltal a szöveg a jelenbe emeli a bizonyossággal (el)várt jövő perspektíváját, amitől az aktuális ellenség is más fényben tűnik fel. Emellett fontos megjegyezni, hogy a szakasz sehol nem tesz említést arról, hogy ezek a népek át is vennék Izrael hitét. Jón 1-hez hasonlóan abból indulhatunk ki, hogy Izrael Istenének tiszteletével párhuzamosan a saját valóságukat is megtartják.

Dtn 16,14 tanúsága szerint társadalmi dimenziója is van az ünnepnek, hiszen ez a szakasz nyomatékosan felszólít arra, hogy nem csak

a családon belül kell ünnepelni, hanem a család környezetében élő minden embert – szolgálót és szolgálólányt, lévitát és jövevényt, idegent, árvákat és özvegyeket – be kell vonni az ünneplésbe. Ezzel egyszerre hívja fel a figyelmet az ünnep közösségi jellegére, valamint a társadalmi felelősségvállalás fontosságára a gyengék és a kirekesztettek érdekében.

1Kir 8 és Ezsd 3 az aratási jellegtől eltérő tartalmi kiegészítéssel szolgál, hiszen ezek a szakaszok a templomszenteléssel hozzák kapcsolatba az ünnepet.

Lev 23,39kk a szövegbázisa a zsidóság által ma is évről évre megült ünnep rendjének. Itt találkozhatunk először a pusztai vándorlással mint a sátrak ünnepének létrejöttéhez alapot szolgáló eseménnyel. Ezáltal az eredeti betakarítási ünnep hangsúlyai eltolódnak. Új tartalmi középpontja a megemlékezés Isten üdvözítő működéséről a folyamatos változás időszakában, amikor minden bizonytalan volt. Emlékezés az úton levés tapasztalatára. A kihívásokra és a kihívásokban való megőrzésre, akár egészen konkrétan fizikai értelemben, vagy a változó struktúrák, világról alkotott elképzelések és kötődések szintjén.

IRODALOM

Körting, Corinna: Laubhüttenfest (AT), in: WiBilex – <http://www.bibelwissenschaft.de/stichwort/37040/>

Xeravits Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

A szukkóhoz mint mai ünnephez:

– Angol rajzfilm – <https://www.youtube.com/watch?v=5wcG5v2BFQU>

– Raj Tamás: A sátrak ünnepe – <http://www.zsido.hu/vallas/szukkot.htm>

Az aktuális vallási, társadalmi és erkölcsi kérdések tekintetében és általában is nagyon hasznos és informatív: <http://haver.hu/2013/09/16/szukkot-satoros-unnep/>

4. Pészách – Húsvét

▪ DR. VARGA GYÖNGYI

A *Pészách* a bibliai zarándokünnepek közül az első. Egyszerre tavaszünnep, amely az árpa kalászbba szökkenéséhez kapcsolódik, és ugyanakkor szabadság-ünnep is: Izrael megszületésére és néppé válására emlékeztet.

Nisszán hónapjának 15-22 napjai között ünneplik meg. Az ünnep előestéjét (*Nisszán* 14) *széder-est*nek nevezik: a héber szó rendet jelöl, és utal a családi körben a családfő által vezetett, közös étkezéssel összekapcsolódó liturgiára (l. *Peszach-haggáda*).

Pészách *Jóm kippúr*hoz hasonlóan lelki előkészületet igényel a hívő emberektől: a felkészülés már hat héttel az ünnep előtt kezdődik. Egy fontos mozzanata ennek a kovászos ételek (*cháme*c) eltávolítása a zsidó otthonokból a tórai szabályozás értelmében. Az ünnepen csak kovásztalan kenyeret lehet fogyasztani – ez emlékezteti a zsidó közösségeket, családokat arra, hogy az Egyiptomból való menekülés éjjelén az útra magukkal vitt kenyértésztának nem volt ideje megkelni.

A Pészáchot közvetlenül megelőző szombat neve: *Sábát Hágádol*, „a nagy szombat”. A hagyományos magyarázat szerint azért kapta ezt a nevet, mert egykor, az egyiptomi rabság idején ez a szombat, a szolgaság utolsó szombatja volt egyúttal az első, amelyre már ráragyogott a közelgő felszabadulás sugara.

Pészách ünnepén a zsidó nép elnyomott szolgálkból szabad néppé válásának emlékét idézik föl. Mózes 2. könyvének 7–15. fejezeteiben olvasunk erről: a tíz csapás és Izrael kivezetése Egyiptomból Isten mérhetetlenül nagyobb hatalmát mutatja meg, amely végül legyőzi a fáraót és elnyomásának erejét képviselő harcosait. Maga az „Exodus”, a kivonulás Egyiptomból egy konkrét történeti emlékezet, amely liturgiai paradigmatá vá transzformálódott. Olyan normatív emlékritusává vált, amelynek révén az általános és folyamatos emberi tapasztalat a fogságról és szabadulásról, kétségbeesésről és bizalomról személyes formában, egzisztenciális alapélményként válik érzékelhetővé és rendszeresen előhívhatóvá.

Már magában a Szentírásban is számos utalást, teológiai reflexiót találunk az Exodus-történetre: például sok zsoltár (78, 81, 105, 106, 114, 118, 124, 136), illetve prófétai irat (Hós 12,10.14; Mik 6,1–5; Ézs

43,16–21; 51,10; 63,11–13) is előhívja, megjeleníti a kivonulás és szabadulás teológiai gondolatát.

A nagy megszabadulásnak alapvetően három mozzanatát emelik ki az ünnep szertartásai:

1. A tizedik csapást, amely az egyiptomi elsőszülöttek halálát okozta, amikor a halál angyala *elkerülte* (héberül: *pászách*; innen ered az ünnep neve: *Pészách*) a héberek házait. Ez az emlékezés hatja át a széderestét és az első nap zsinagógai imáit.

2. Magát a hirtelen kivonulás eseményét, amikor a Tóra elbeszélése szerint a kenyereket már nem tudták a héberek megdagasztani, hanem kovásztalanul ették azt meg. Innen ered az ünnephez kötődő szimbolikus étel, a kovásztalan kenyér (máca) és a széderest szertartása.

3. A tengeren való csodálatos átkelésre és Egyiptom seregeinek pusztulására főleg az ünnep utolsó két napjának szentírási olvasmányai és imái emlékeztetnek, ekkor hangzik föl Mózes/Mirjám éneke is (2Móz 15).

Ez a hármas mozzanat egymásba fonódik, és együtt alkotja a zsidó nép történelmének legnagyobb, lélegzetelállító élményét: a megszabadulás és Isten népévé válás transzformatív tapasztalatát. Ezért nem véletlen, hogy Pészách ünnepe az, amelyik mindenkor a legelevenebben élt a zsidó köztudatban.

Martin Buber zsidó gondolkodó az Exodusnak ezt a megmagyarázhatatlan történést „maradandó csodálkozásnak” nevezi. Ez a csoda: héberül *pela* a történelem motorja, a „létbátorsághoz” adatott erő. A forradalmian új a világban ebből az élményből, a konstans csodálkozásból ered.

A zsidóság történeti emlékezetének kiindulópontja egy kritikus megállapítás: „Az egyiptomiak szolgaként, kényszermunkásként bántak velünk!” Ennél az emlékpontnál kezdődik el a szédereste felidézendő és elmesélendő történet: „*Ha majd megkérdezi a fiad, hogy mi féle intelmek, rendelkezések és törvények ezek, amelyeket megparancsolt nektek Istenetek, az ÚR, akkor így felelj fiadnak: A fáraó szolgái voltunk Egyiptomban, de az ÚR erős kézzel kihozott bennünket Egyiptomból...*” (Deut 6,20kk)

A családi körben, az ünnepi vacsoránál mindig a legkisebb gyermek teszi fel a hagyományos kérdést: „Miben más ez a mai este, mit ünnepelünk ma?” (*Má-nistánná*) Erre a családfő elmeséli a bibliai történetet

Izrael csodálatos megszabadulásáról. Ez a történet minden évben, minden zsidó számára valóság lehet: a rabbik úgy tanítják, hogy Izrael népének minden nap ki kell mennie Egyiptomból. Isten ma is, napról napra kíséri az embert, megmutatja erejét, megszabadítja őt.

Az ünnepen résztvevők hátratámaszkodva mondanak áldást a vacsora alatt elfogyasztott négy pohár borra: a szimbolikus mozdulat a szabad emberek életérzését juttatja kifejezésre. A bor ugyanakkor a bőség, a teljesség jelképe, és Isten gondviselő jóságának ajándékaira is emlékeztet. A páskabarányt, amelynek vérével a hagyomány szerint egykor megjelölték ajtófélfáikat a héberek, az asztalon egy száraz csont jelképezi, hiszen a jeruzsálemi templom Kr. u. 70-ben történt lerombolása után megszűnt az áldozati kultusz Izraelben.

A vacsora végén Illés prófétának is kitöltének egy pohár bort; a legkisebb gyermek pedig kinyitja az ajtót és kinéz, hogy nem érkezett-e meg Illés, aki a messiási kor előhírnöke a zsidóságban. A tárt kapu azt jelzi, hogy ezen az estén mindenkinek van helye az asztal körül, ugyanakkor az eljövendő valóság, Isten megváltott világa felé is megnyílik az út.

Az Újszövetség az egyiptomi szolgaság tapasztalatát és a szabadulás ünnepét új teológiai tartalommal tölti meg. Máté evangéliumában nagyon sok utalást találunk az Exodus-hagyományra: Jézusnak és családjának Egyiptomba kell menekülniük a zsarnok uralkodó, Heródes gyilkos indulata elől. Jézus valójában az új Mózes, aki megszabadítja népét a szolgaságból.

A páskavacsora ünnepe az evangéliumokban Jézus halálához kötődik. Az utolsó vacsorán, amikor Jézus megtörte a kenyeret és szétosztotta tanítványai között, a széderliturgiának ahhoz a részéhez kapcsolta kijelentését („*ez az én testem*”), amikor a vacsora utánra hagyott maradék kovásztalan kenyérdarabot (*afikomen* – görög szó, azt jelenti: ami még jön) közösen elfogyasztották, majd pedig kiitták a negyedik pohár bort.

A keresztény tradícióban Krisztus a páskabarány, akinek vére szabadulást szerzett. Ő a megtört kovásztalan kenyér, aki életét eledelül adta. És ő a szabadító is, aki kivezet a rabság világából Isten valóságos szabadságára.

IRODALOM

- KRAUS, Naftali: *Zsidó ünnepek a haszid legenda tükrében*. Chábád L. Zsidó Nevelési Egyesület, 1994.
- RAJ Tamás: *Nem idegen közöttünk. A zsidóságról nem zsidóknak*. Makkabi Kiadó, Budapest, 2005.
- XERAVITS Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

- <http://mek.niif.hu/04700/04749/html/zsidounnepek0006.html>
- Pészách, a zsidó húsvét: <http://www.or-zse.hu/peszahzsid.htm>
- Pészáchhoz kapcsolódó szokások: <http://hagyomanyaink.blogspot.hu/> – <http://haver.hu/zsidosagrol/unnepek/paszach/> – <http://www.zsido.hu/vallas/peszah.htm>

5. Sávuót – Hetek ünnepe²

▪ MÓRICZ NIKOLETT

Hetek ünnepe, héberül sávuót, a három bibliai zarándokünnep egyike, pészách (görögül *πάσχα*) után hét héttel, illetve ötven nappal ünneplik. Eredetileg aratási hálaadó ünnep volt (3Móz 23,15–16; 5Móz 16,9–10) amelyen a búzatermés első kévéit levágták és Isten iránti hálából bemutatták. A zsendék ünnepeként (jóm ha-bikkurim) is ismert. Ez a név is a Bibliából ered (4Móz 28,26).

A pészách és sávuót közti időt az ómerszámlálás tölti ki. Ez egy különleges idő a zsidóságban, 3Móz 23,10–16 és 4Móz 16,9–12-re megy vissza. Az ókori Izraelben pészách második napján kezdődött az árpa aratása, ezen a napon kezdték el az ómerszámlálást, amely a hetek ünnepén, sávuótkor ért véget. Úgy számolták a napokat és heteket, hogy naponta egy-egy kalászt félretettek, s ha hét kalász összegyűlt, kévébe (héberül ómer) fonták őket. Voltaképpen az ómerszámlálást felkészülésként, az adomány fogadására való előkészületnek is tekintették.

² A cikk eredeti verziója az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének ismeretterjesztő portálján olvasható: <http://teol.lutheran.hu/images/file/ot/punk.pdf>.

Miképpen más zarándokünnepeknél, úgy a posztbiblikus időben az aratási hálaadó ünnep eredeti karaktere is elhalványult az ünnep üdv-történeti áértelmezésével szemben. Középpontba a Tóra ('tanítás, oktatás, útmutatás') Sínain történő kinyilatkoztatása került, a továbbiakban a heti ünnepet a tóraadás ünnepének is nevezték. A Tóra Isten jó adománya és útmutatása az élethez. Ennélfogva téves a Tórát egyedül a törvény fogalmával visszaadni. Még egy negyedik névvel, záró ünneppel (atzaret) is illetik, azaz sávuótót a pészách ünnep zárásaként is értelmezik, hiszen a pészáchkor Isten által adományozott szabadulásnak a szolgálásból célja van: a Tóra adománya út a belső felszabaduláshoz, amely lehetővé teszi a Tóra útmutatása szerinti életet.

Sávuótót a diaszpórában két napig, Izraelben egy napig ünneplik. Szokás szerint az első éjszaka ébren maradnak és szövegeket olvasnak a Tórából, a próféták könyveiből, továbbá a Misnából³ és a Gemarából⁴.

Sávuótkor a zsinagógákat és házakat ünnepélyesen zölddel díszítik egy Misnához kötődő hagyomány emlékeként, miszerint a pusztában fekvő Sínai-hegy virágozni kezdett, amikor a nép megkapta a Tórát. Hagyományosan tejtelemek és méz tartoznak ehhez az ünnephez, mert a Tórát tejhez és mézhez is hasonlítják (Énekek 4,11). Istentiszteleten a Sínai-hegyen Isten és népe között köttetett szövetségről szóló elbeszélést, a Tízparancsolatot (2Móz 19 és 20), valamint Ruth könyvét olvassák, ez utóbbi is az aratással (illetve annak hiányával, a nyomában járó éhínséggel) foglalkozik. A moábita Ruth, aki voltaképpen gazdasági menekültként érkezett Izraelbe, szabad elhatározásból tért annak Istenéhez.

Más zsidó ünnepekkel ellentétben nem találunk olyan kötelező előírásokat, amelyeket mindenkinek be kell tartania.

Az apostolok cselekedetei szerint (ApCsel 2) az első keresztények a heti ünnepet (sávuótót) ünnepelték Jeruzsálemben, amikor Isten Lel-

³ Misna: az ún. „szóbeli Tóra”, amely a Tórában adott útmutatásokat a változó életfeltételekkel a kontextusnak megfelelően konkretizálja és értelmezi.

⁴ A Misna tanító jellegű mondásaihoz is további értelmezéseket és magyarázatokat fűznek hozzá a következő évszázadokban. Ezeket végül összegyűjtik, összefoglalják és írásban rögzítik. Így jön létre a 4–6. század között a Talmud ('tanítás, útmutatás'), amely átfogja mind a teljes Misnát, mind pedig a későbbi értelmezők kommentárjait, az ún. Gemarát.

ke kiáradt rájuk. Ekkoriban a városban sok zsidó zarándok volt és az apostolok először prédikáltak nyilvánosan. A magyar „pünkösd” szó a görög pentekoszté szóból ered: ötven nappal pészách/húsvét után. Ezért ünnepejük ebben az időszakban pünkösdöt.

IRODALOM

Was jeder vom Judentum wissen muss. Im Auftrag des Amtes der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche in Deutschland (VELKD) und des Kirchenamtes der Evangelischen Kirche, vollst. überarb. Neuauflage. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2007.

XERAVITS Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról.* Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

<http://haver.hu/zsidosagrol/unnepek/savuot/>

Hahn István: Zsidó ünnepek és népszokások – <http://mek.niif.hu/04700/04749/html/zsidounnepek0006.html>

6. Sábát – szombat

▪ DR. VARGA GYÖNGYI

A szombat a legszentebb zsidó ünnep. A sábát tekintélyénél csak a „Jom Kippur”-é (Nagy engesztelés ünnepe) nagyobb, amelyet a „Szombatok Szombatjának” neveznek. A szombat szentségét nem csupán az a tény alapozza meg, hogy ez a heti pihenőnap, amikor tilos a munkavégzés; a szombat a zsidó ember szemében a Teremtő világot létrehívó akaratának és gondviselésének szimbóluma, aki hat napon át teremtette a világot és a hetedik napon megpihent (1Móz 2, 2–3).

Ugyanakkor a sábát az egész teremtettséget is jelképezi, amely eredendően és végérvényesen hozzákapcsolódik Teremtőjéhez. Ezért, amint Isten megpihent teremtői munkájától a hetedik napon, úgy pihenhet meg e napon a teremtett világ is. Ez a bibliai Izrael körében hétről hétre megünnepelt nap az ember eredendő méltóságát, valamint belső-külső harmóniájának és békességének fontosságát hivatott kifejezésre juttatni a környező népek, népcsoportok felé is. A szombat elsődleges szerepe a bibliai hagyomány értelmében nem az istentisztelet, hanem a munka-

végzés szüneteltetése. Maga a sábat szó eredeti jelentését tekintve megpihenés, megnyugvás, megállás, a munka beszüntetése.

Jézus igen fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy a szombati nyugalom az agresszív, nyughatatlan kizsákmányolás alternatívája. A szombat eredendő célja a közösségben megélt békeesség, nem pedig a tilalmak aprólékos betartása: a szombat lett az emberért, és nem pedig fordítva (Mk 2,27). A szombat jó alkalom arra, hogy családok, rokonok, barátok időt töltsenek együtt, jóízűen étkezzenek a közös asztalnál, és hogy emlékezzenek, reménykedjenek, énekeljenek, táncoljanak. Ekkor lehet igazán történeteket mesélni egymásnak. Szombaton minden olyan tevékenységet lehet végezni, amelynek nincs teljesítményvonzata.

A sábat ünnepének „megalapítása”, amely a papi teremtéselbeszélés záróakkordja, a Teremtő és teremtményei kapcsolatáról üzen nekünk. Ebből a szövegrészből egyértelműen kiderül, hogy valójában nem az ember a teremtés koronája (még kevésbé a férfi!), hanem az Ünnep, amely Isten és ember legelemibb találkozásának tere és ideje.

A teremtéselbeszélés a babiloni fogság időszakában keletkezett; írástudó papok fogalmazták meg hitvallásukat a Teremtő Istenről és az általa létre hívott világról. Ez a tanúságtétel egyben „vitairat” is a babiloni kultusz és kultúra világával szemben. Egy olyan szellemi-lelki érlelődés „terméke”, amely mind a mai napig meghatározza a zsidóság identitását.

A babiloni fogság az az időszak, amikor Izrael népének egy jelentős része (főként a szellemi elit) elnyomott idegenként – kontraszttársadalomként – élt Babilóniában, egy olyan földön, amely erőteljes nyomást gyakorolt vallási, kulturális identitására. Ez a kor, a Kr. e. 6. század kultúrtörténeti szempontból ugyanakkor egy igen jelentős határpont: hatalmas szellemi teljesítmények, filozófiai, vallási koncepciók, addig nem ismert gondolatok, fölfedezések korszaka ez. Konfuciusz, Lao-Ce Kínában, Gautama Buddha Indiában, Perzsiában pedig Zaratrusztra lépnek föl. A görög kultúra is újabb fejlődési fázisába lép: az égei-tengeri kereskedővárosokból Thálész és Hérakleitosz nyomán útra indul a görög filozófia.

Ez a „tengelykor” a zsidóság körében is elhozta a vallási-kulturális ébredést. JHWH, Izrael Istene ekkor „lép ki” a vallási gondolkodás „törzsi” keretei közül, mint egy nép Istene, és válik univerzális, egyedül létező Istenné a monoteizmus eszméjének kialakulása nyomán.

Ennek a teológiai „fordulatnak” egyik sajátos velejárója a szombatünnep rituális, spirituális tradíciójának kikristályosodása.

Mivel Jeruzsálem és a templom, az otthon világa egy távoli, vágyott emlék csupán, ezért itt, a fogság földjén a sábat veszi át ezek funkcióját. A hétről hétre beköszöntő szombat és az együtt megélt ünnep lesz az otthon, a haza, a templom a zsidóság számára. Ekkor alakul ki az a gyakorlat, hogy az imaházakban (görögül: zsinagógák) és tanházakban (jesivák) ápolják a közösségi hagyományokat. E közösségi terek mind a mai napig meghatározóak a zsidóság életében: otthont adnak a tanulásnak, az identitás őrzésének és az együtt megélt élményeknek.

A szombatot a zsidó folklórban és a középkori zsidó irodalomban „királynőnek” nevezik. A péntek esti szombatköszöntő imádság a „királynő” fogadásáról szól. A „*Lóchá Dodi*” hagyományos énekében így hangzik a köszöntés mondata magyarul: „Jöjj, barátom, fogadjuk hát, Szombatot, a szép arát.” „*Sábat Hámáلكá*”: a Szombat-királynő, itt a menyasszony képeben jelenik meg, akit „vőlegénye”, a zsidó nép örömteli szívvel fogad beköszöntésekor, péntek este. A királynő a fenség és a szépség szimbóluma: ilyen értékkel bír a szombat is a zsidóság számára. A zsinagógában összegyűlt közösség az ének utolsó versszakánál hátrafordul a bejárati kapu felé, így várja az érkező szombat-menyasszonyt.

A zsidó nép évezredes történelme során igyekezett hűségesen őrizni a szombatot, betartani a hozzá kapcsolódó rendelkezéseket. Ám valójában nem is a zsidóság tartotta a szombatot, hanem a szombat tartotta meg a zsidóságot. A zsidó bölcsek úgy vélekedtek, hogy ha a zsidó nép egésze két egymást követő szombatot maradéktalanul betartana, biztosan bekövetkezne a megváltás és eljönne a Messiás.

A sábat hivatalosan a szombati gyertyák meggyújtásával kezdődik az esthajnalcsillag feltűnése után. A családi asztalnál a feleség, az édesanya általában két gyertyát gyújt meg. Ezek a szombat megtartására vonatkozó negyedik parancsolat kétféle hagyományát és szóhasználatát jelképezik. A Mózes 2. könyvének 20. részében olvasható Tízparancsolatban ez a rendelkezés áll előttünk: „*Záchor*” – vagyis: „*Emlékezz meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt!*” (2Móz 20,9) Mózes 5. könyvében, a Tízparancsolat megisméltésekor (5Móz 5,6–21) így olvassuk a rendelkezést: „*Sámor*” – vagyis: „*Tartsd meg a nyugalom napját, és szenteld meg azt...*” (5Móz 5,12).

A két hagyomány kétféleképpen indokolja a nyugalomnap megtar-

tásának parancsát: Mózes 2. könyvében a teremtés rendjében Isten megpihenésével, míg Mózes 5. könyvében az egyiptomi szolgaságból való kiszabadulással. Ez utóbbi a szociális szempontot helyezi előtérbe: mindenkinek, még a szolgáknak, jövevényeknek és a háziállatoknak is jár a pihenőnap.

Az ünnep szimbólumához a gyertyák meggyújtása mellett – amelyek egyben Isten első teremtő aktusát, a világosság születését is felidézik – hozzá tartozik a borra mondott áldás (kiddus) és a szombati kalács elfogyasztása. Szombat este, amikor az ünnep véget ér, „kimegy”, ünnepélyesen elbúcsúztatják a királynőt, akit 25 órával korábban gyertyagyújtással fogadtak. E két szertartás keretezi az ünnepet, ezzel mintegy elhatárolja azt a hétköznapoktól.

IRODALOM

- KÖRTING, Corinna: Sabbat (AT). In: wibilex – <https://www.bibelwissenschaft.de/wibilex/dasbibellexikon/lexikon/sachwort/anzeigen/details/sabbat-at/ch/ebfc57ef4f7b4361a6995175de54d7a2/>
- KRAUS, Naftali: *Zsidó ünnepek a haszid legenda tükrében*. Chábád L. Zsidó Nevelési Egyesület, 1994.
- RAJ Tamás: *Nem idegen közöttünk. A zsidóságról nem zsidóknak*. Makkabi Kiadó, Budapest, 2005.
- XERAVITS Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

- Raj Tamás: a szombat köszöntése a családi otthonban – <http://zsido.hu/zsido-hitelet-vallas-szokasok-rabbi/uennepeink/192-a-szombat-koeszoentese-a-csaladi-otthonban->
- Tatz, Akiva: Sabat – a valódi létezés állapota – <http://lativ.hu/sabat-a-valodi-letezes-allapota/>
- Baumann Zsófia: Sabbat – avagy mit szabad és mit nem – http://kitekinto.hu/eia/2011/11/03/sabbat_avagy_mit_szabad_es_mit_nem_szombaton/#.V301lzUgt_k
- Radnóti Zoltán: A szombati (péntek esti) gyertyagyújtás szabályai – <http://rabbi.zsinagoga.net/2012/06/22/hagyomany-a-szombati-es-unnepi-gyertyagyujtas-szabalyai-reszlet-egy-nemsokara-megjeleno-konyvbol/>
- Hahn István: Zsidó ünnepek és népszokások – <http://mek.niif.hu/04700/04749/html/zsidounnepek0004.html>

7. A nagy örömnépe éve / Jubileum-év

▪ DR. VARGA GYÖNGYI

Az ünnep neve a héber kosszarv (jôbel) kifejezésből ered, amelynek megfújása az ünnep kezdetét jelezte. Eredetileg *kürtzengés ünnepe*-ként ismerték. A héber szó latin fordítása, *iobeus* érdekes módon összecseng a szintén latin *iubilare* (örvendezni) igével is, így ebből ered az örömnépe éve, a jubileum kifejezés. Ezt a szót ma már általánosan egyes események kerek évfordulóira és a hozzájuk kapcsolódó ünnepekre értjük – eltávolodva eredeti jelentésstartalmától.

A 3Móz 25-ben olvasható rendelkezés értelmében a jubileum évet minden ötvenedik esztendőben kell megülni, amely hét egymást követő *sábátév* után köszönt be, a negyvenkilencedik esztendőhöz kapcsolódva. Ez a hétszer hét éves ciklus minden bizonnyal a teljességre utaló szent szám szimbolikus jelentésstartalmából következett. Így például a Hetek ünnepe (pünkösd) a húsvétot követő ötvenedik napon köszönt be. Maga a görög *pentékoszté* (ΠΕΝΤΕΚΟΣΤΗ) szó ötvenediket jelent.

A nagy örömnépebe torkolló szombatévek a nyugalom esztendei. Ezekről az Ószövetség úgy rendelkezik, hogy minden hetedik évben a termőföldnek is nyugodnia kell: *„Hat éven át vedd be meződet, és hat éven át mesd meg szőlődet, és takarítsd be azok termését. De a hetedik esztendőben legyen teljes nyugalma a földnek, az ÚR nyugalomnapjához hasonlóan. ... ami egyebet a föld a nyugalma idején terem, legyen a táplálékotok.”* (3Móz 25,3–4.6) Ez a Mózes 3. könyvében olvasható szabályozás a papi hagyomány körébe tartozik, és Izrael sajátos státuszát hivatott megmutatni: mint szakrális közösség, Isten teremtésének rendjéhez neki magának is igazodnia kell.

A nyugalom évéhez kapcsolódva van egy másik fontos rendelkezés is. 2Móz 21,2 értelmében – ez a szöveg egy másik hagyományforráshoz tartozik – a rabszolgákat hat év után föl kell szabadítani: *„Ha héber rabszolgát vásárolsz, hat évig szolgáljon, de a hetedikben menjen el szabadon, váltságdíj nélkül.”* A hetedik év tehát a szolgák, rabszolgák számára a szabadulásukat, szabad, független státuszuk helyreállítását hozza el.

Jer 34,8–22-ben olvasunk egy olyan esetről, amely e rendelkezés felrúgását beszéli el. Júda vezetői, az elit réteg tagjai előbb engedelmeskedtek ennek a törvénynek, és elengedték rabszolgáikat, rabnőiket, később azonban *„azután kényszerítették a szabadon bocsátott*

rabszolgákat és rabszolganőket, hogy térjenek vissza, és erőszakkal újra rabszolgákká és rabszolganőkké tették őket.” (Jer 34,11) Jeremiás prófétának nagyon határozottan kellett hirdetni kortársainak, hogy ezzel a tettükkel lényegében JHWH-t gyalázták meg (34,16).

Hasonló gondolatot olvashatunk Nehémiás könyvének 5. fejezetében is. Itt arról van szó, hogy az anyagilag tönkrement, az uzsorások miatt adósrabszolgaságba jutott embereket Nehémiás rendelkezése nyomán fölszabadították. A babiloni fogságból hazatértek közösségében igyekeztek újra helyreállítani a normális társadalmi viszonyokat.

Minden bizonnyal e rendelkezés hátterében a próféták által is képviselt szociális igazságosság eszméje áll: a bibliai Izrael közösségében mindenkit megillet(ne) a méltó, emberi élet. JHWH, Izrael Istene a jog és az igazságosság pártján áll, és ezt várja el népétől is.

A jubileumév lényegét 3Móz 25,10 fogalmazza meg: *„Szenteljétek meg az ötvenedik esztendő, és hirdessetek felszabadulást az ország minden lakosának. Legyen az nektek örömműnnp: hadd jusson hozzá újra mindenki a birtokához, és hadd térjen vissza mindenki a nemzetségéhez.”* 3Móz 27,24-ben is találunk egy hasonló megfogalmazást: *„Az örömműnnp évében visszaszáll a mező arra, akitől vették, akinek ősi birtoka volt az a föld.”* Ez tehát azt jelenti, hogy idegenek izraeli földbirtokok vagy személyek fölötti rendelkezésének az ötvenedik évben vége szakad. Ez az elengedés esztendeje. Az ünnep mögött meghúzódó teológiai koncepció az, hogy visszaáll a teremtés ősi rendje, a kezdeti állapot: itt a honfoglalással ajándékba kapott és a törzsek között felosztott földterületek birtoklására és öröklésére is gondolhatunk. Így ezzel Izrael közössége számára újra és újra megadatik egy-egy új indulás lehetősége.

Érdekes módon ebben az ötvenedik esztendőben is tilos bevetni a földet, és csak a mezőről lehet enni annak termését (3Móz 25,11–12). Az elengedés parancsa a JHWH gondviselő jóságába vetett bizalommal együtt eredményezi a produktivitás hajszolásának és az anyagi függés, illetve ellehetetlenülés veszélyeinek elkerülését.

3Móz 25 rendelkezései egy hosszú tradíció folyamatába illeszkednek. Már az ókori Mezopotámiában létezett annak gyakorlata, hogy az uralkodó időről időre rendkívüli adósságelengedést ítél meg valakiknek. Ezt a királyi archívumok dokumentumai bizonyítják: az ékírásos „adósságleveleket” uralkodói parancsra darabokra törték, így semmisítve meg azokat. Olykor egyes közösségek is részesülhettek ilyen ural-

kodói kegyben. Jól tükrözi ezt a gyakorlatot az adós szolga példázata Mt 18,21–35-ben, akinek óriási adósságát ura nagyvonalúan elengedte.

A nagy örömnép éve alapvetően szociális és etikai orientációt mutat, a rituális praxishoz kötődő előírások minden bizonnyal ebből az érzékenységből nőttek ki. Fontos az ünnep mögötti teológiai koncepciót a babiloni fogsági, illetve fogság utáni kontextusában látni: az otthonaikba hazatérők számára egykori földjeik, birtokaik visszaszerzése létkérdés volt, ugyanakkor az otthon maradt szegényebb népcsoportot következő nemzedékeinek is fontos volt a szociális biztonság és a megélhetés.

Gyakori kérdésként vetődik föl, hogy vajon az ókori Izrael életében milyen konkrét gyakorlati megvalósulása lehetett ennek a rendelkezésnek? Vajon a szövegek és tárgyi leletek alapján tudunk-e következtetni arra, hogy megtörtént-e, s ha igen, miként a hét évenkénti elengedés, illetve az ötven évenkénti birtok-visszarendezés és (rab)szolgafelszabadítás? Sajnos sem bibliai, sem régészeti források nem adnak elégséges információt erre vonatkozóan.

Az elengedés esztendejének és a nagy örömnép évének szociális hatásairól, konkrét következményeiről a perzsa kortól egyáltalán nem értesülünk. Ugyanakkor a második templom időszakának irodalmi hagyománya új értelmezéseket kapcsol ehhez az elengedéstradícióhoz (1. Ez 40–48; Ézs 40–66). Azt is mondhatjuk, hogy a fogságból való hazatérés maga az „örömnép éve”!

Ezzel az ünneppel és értelmezésével kapcsolatban két perspektíva, egy jogi (szocio-ökonómiai), illetve egy eszkatologikus perspektíva kerül elének a bibliai szövegekből. Az Ézs 61,2-ben említett „*az Úr kegyelmének esztendeje*” mindkettőt önmagába foglalja. A hellenizmus időszakától kezdődően egyre inkább megnő az érdeklődés a jubileumév teológiai koncepciója iránt. A gazdag hatástörténet inkább ennek szimbolikus értelmére helyezi a hangsúlyt: így például a Jubileumok könyve, amely egy apokrif irat a hellenizmus időszakából, Izrael történetét úgy beszéli el, hogy a történelmet a teremtéstől kezdve 50 éves periódusokra, jubileumokra osztja föl. A messianizmus eszméinek fejlődése nyomán az apokrif hagyományok a nagy örömnépre, mint eszkatologikus távlatra tekintenek előre.

Jézus nyilvános fellépésekor küldetését Ézs 61,1–2 alapján fogalmazza meg: azért jött, hogy az Úr kedves esztendejét hirdesse (Lk 4,19). Ennek a nyomán a kereszténységen belül is különböző koncep-

ciók születtek az évszázadok során a jubileumévvel kapcsolatban. Napjainkban főleg a felszabadításteológiák összefüggésében – afro-amerikai, dél-amerikai kontextusban – látjuk az „ősi ünnep” aktualizálását. A jubileumév 2000-ben a keresztény emberek küldetésére hívta föl a figyelmet: az igazság és emberszeretet szolgálatára; 2016-ra pedig Ferenc pápa meghirdette az Irgalmasság évét.

Napjainkban elkerülhetetlen a kérdés, hogy milyen relevanciája lehet a szombatévnek, az elengedés esztendejének a gazdaságetika és a környezetetika összefüggésében. Milliók eladósodásának problémájához, a világméretű szociális krízisek orvoslásához, megoldásához vajon tud-e segítséget nyújtani ez az ősi bibliai koncepció? És vajon mit tehetünk egyen-egyenként azért, hogy a nagy örömműp év – Isten kegyelmének esztendeje – minél több ember számára átélhető valóság lehessen?

IRODALOM

- BERGSMAN, John Sietze: *The Jubilee from Leviticus to Qumran. A History of Interpretation*. Supplements to Vetus Testamentum 115. Brill, Leiden–Boston, 2007.
- CRÜSEMANN, Marlene – CRÜSEMANN, Frank: *Das Jahr, das Gott gefällt*. BiKi 55. 2000. 19–25. o.
- KESSLER, Rainer: *Jobeljahr (AT)*. In *wibilex* – <https://www.bibelwissenschaft.de/stichwort/22608/>
- LOWERY, Richard H.: *Sabbath and Jubilee*. Chalice Press, St. Louis, 2000.
- XERAVITS Géza: *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek 2. 2. kiadás. Pápai Református Teológiai Akadémia – L’Harmattan, Pápa–Budapest, 2006.

HASZNOS LINKEK

- Schweitzer József: *Jóbel ünnepén* – <http://zsido.hu/ujelet/archiv/u980911.html>
- Jóbel év – <http://lexikon.katolikus.hu/J/j%C3%B3bel%20%C3%A9v.html>

Teológiai gondolkodás régen és ma az ünnepről

KALIT ESZTER

35

1. A szebb dalok ünnepe

- ▶ Mit jelent számunkra az igazi ünnep?
Mi akadályozza ünneplésünket?
Hogy kapcsolódik Isten az ünnepeinkhez?

„*Örüljetez az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljetez!*” (Fil 4,4) – cseng bennünk Pál apostol adventi mondata. Évről évre felragyog a feltámadás üzenete. A *hála szavai*, bár törekenyen és félszegen szakadnak fel belőlünk, mégis nyitogatják a bánatos szemeket. A hála szárnyain emelkedik az öröm, és az élő és megváltó Krisztus Jézus jelenlétében az idő ünneppé változik. Az idő általában kattog, múlik és siet, de létezik mégis az időnek egy olyan *nyugalmi állapot*, amikor a fény és a békesség kézzel tapinthatóan árad. Általában rövid megtapasztalás ez, és mégis valóság, hogy a földi élet koordinátái között az örökkévaló Isten szolgál nekünk, esendő, tökéletlen embereknek. A liturgia ideje, *Isten irántunk való szolgálatának ideje* kiemel a múltó idő zajából, megvilágít az *örökkévalóság* fényével és hív, hogy szolgálattal és hódolattal éljünk abban az időben, amely gúzsba köti hétköznapijainkat. Az elfogadottság, szabadulás, időtlenség és az ebből fakadó zengő dicséret e pillanatai nyitogatják tüskés védőpáncélunk, és elkezdjük megérteni az Atya nagy örömét minden megtérő bűnösön: „*Együnk, és vigadjunk, mert ez az én fiam meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott. És vigadozni kezdtek.*” (Lk 15,23–24) Az Atyaisten nagy öröme lényegi ponton ragadja meg az embert. Emberségünkhöz hozzátartozik a munkálkodó, *homo faber* jelleg, de a *homo festivus*, ünneplő ember is. Az Isten megmentő odafordulásából áradó öröm felszabadít az ünneplésre, és akkor ott az ember em-

berségében valósul meg, és kibontakozik az alkotó szolgálat, amely sokakkal közösségbe von.

„Szebb dalokat kellene énekelniük, hogy hinni tudjak Megváltójukban: megváltottabbnak kellene látnom tanítványait” – visszhangzik mégis Nietzsche *Zarathusztrájának* mondata. Mi történik, hogy a kereszténység ajkáról nem az öröm dala fakad? Helyénvaló a bűnbánat, és ideje van a sírásnak is. Mégis hol késik a megtapasztalt bűnbocsánat öröme? A némán kongó templomokban, a morcos, lesütött fejű gyülekezeti tagok között nehéz megtalálni?! De nem csak itt akad el az ünnep... A gazdaság és munka által meghatározott idő már csak olyan szabadidőnek enged teret, ahol minden pillanatnak élménnyé és teljesítménnyé kell válnia. A sorjázó élmények között a „szabad” idő már annyira beprogramozottá válik, hogy az örömet teremtő békének nem marad helye.

Nézzük meg mégis, mi is az ünnep, ami hozzátartozik a kereszténység lényegéhez. Legáltalánosabb meghatározása szerint az ünnep az a közösségi esemény, amely megszakítja a hétköznapi tevékenységet. Az ünnep *tempus par excellence*, vagyis kiemelkedő, különleges idő, amely rendkívülisége, természetfölötti jellege által szent idővé lesz. Közös jellemzője a sokféle ünnepnek, ünnepségnek, hogy egy-egy speciális tartalom alapján különböző rítusokat és szokásokat hív életre. Ekkor az *idő, a tér, a közösség* új megvilágításba kerül, és elkezdődik a határokat feszegető, önfeledt ünneplés, multság, az önzetlen, céltalan elengedés, felülemelkedés. Ezt a minden kultúrában fellelhető ünnepet a kereszténység egy olyan örömmel tudja megtölteni, amely át tudja törni a perspektívanélküliséget, és újra és újra reményt tud adni a megfáradtagnak. Nézzük így át a továbbiakban, miben áll, hogyan épül fel az öröme épülő ünnep, amely közel kétezer éve az európai kultúra része. Gondoljuk át, és keressük meg azokat a pontokat, ahol visszahozhatjuk az időközben elillant örömet és ünneplést.

2. Az ünnep mint az emberi kultúra része

- ▶ Milyen személyes, családi, közösségi és egyházi ünnepeink vannak? Hogyan tudnánk ezeket csoportosítani? Milyen szerepe van az ünnepeinken a közösségnek, a lakomának, a zenének, táncnak?

Az ünneplés már a kezdetektől része az emberség kultúrájának. Kultúrantropológiai meghatározása szerint nem más, mint „identitásteremtő közösségi rítus”¹. Émile Durkheim francia szociológus szerint minden közösség, „társadalmi csoport önazonosságának fenntartása érdekében rá van utalva ünnepeire”². Az ünnepi rítus által újra elköteleződnek a tagok a közösség iránt, megerősödnek részvételükben, és ezáltal megújul a közösség. Az identitást erősítő, megalapozó és megújító cselekvés egy összetett eseménysorozat, amelynek velejárója a zene, az ének, a játék, a drámajáték, a tánc, a gazdag lakoma és a szokatlan, általában az ünnephez méltó öltözet vagy akár jelmez. A farsang, az újév vagy Erdélyben az apácai kakaslövés, valamint az oltszakadáti kakasütés is jó példák erre.

Mircea Eliade román vallástörténész szerint az ünnep „az eredet iránti vággyal” van szoros összefüggésben. A múlt időnek kiszolgáltatott ember az eredethez való visszatéréssel kerekedik felül a történelem kérlelhetetlenségén. Az ünnep során a dramatikus feldolgozás által megelevenednek a mitikus kezdeti idők, és így a kezdeti teremtő pillanat jelenidejűvé lesz. A jövőt a kezdetben nyugvó erő és üzenet felelevenítése biztosítja. Az ünnep így nem csak a hétköznapi krízisei fölötti győzelmet biztosítja, hanem demonstrált életigenlésével a közösséget is erősíti.

A kezdehez való visszatérés bizonyos mértékben az óskáosz felidézését is jelenti. A káoszból kiindulva történhet meg az újjászületés, amely végső soron az élet és a létező rend megerősítését eredményezi. Ez az aspektus jelenik meg abban, hogy az ünnep ideje alatt a megszokott rendet, szabályokat felül lehet írni. A tűzijátékok által eredményezett hangzavar például elfogadott velejárója a szilveszteri kavalkádnak. A megszokott munka is szünetel egy vagy akár több napra is.

A különböző kultúrák és vallások ünnepeit három kulcsmotívum alapján lehet csoportosítani: az emberélet fordulópontjaihoz, a természet alakulásához, valamint az üdvtörténethez kapcsolódó ünnepek. Az emberélet négy nagy fordulópontjához kapcsolódnak azok az átmeneti rítusok, amelyek az egyén és a közösség számára is biztosítják a változás sikeres megvalósítását, átélését. A születéssel az ember

¹ HERLYN 2001, 480. o.

² TRE 11. köt., 93. o.

a halál, a sötétség hatalmának fordít hátat, és ünnepség keretében fogadja be az újszülöttet a közösségbe. A felnőtté válás, esküvő és halál-temetés a további legfontosabb fordulópontok. A természet változásainál az északi népeknél a napfordulókhöz, a földművelő népeknél a vetéshez, aratáshoz, a pásztorkodó népeknél a legelőre való kihajtás és hazahajtás napjaihoz (például Szent György-nap és Szent Mihály-nap) kapcsolódnak az ünnepek. Az üdvtörténeti ünnepek Istennek a történelemben való beavatkozásának történetei köré csoportosulnak. Sok esetben a természeti ünnepek időpontjaival esnek egybe ezek az ünnepek, amelyek így módon az emlékezés által jelenvalóvá teszik az üdvtörténeti eseményt. A buddhizmus Buddha életének fordulópontjait ünnepli. A muzulmánok az áldozati ünnep mellett a ramadán megtörésének ünnepnapját, a Mohamed, illetve Husszein életéhez kapcsolódó eseményeket ünneplik.

A későbbi korokban, a szekularizált társadalomban nyert nagy jelentőséget az ünnepek azon sorozata, amely egy ötödik csoportba sorolható. Itt találhatóak a nemzeti ünnepek, valamint a történelmi szempontból fontos emlékünnepek.

3. Ünnepek az Ószövetségben

- ▶ Mire emlékezhetünk ünnepeinken?
Hol adunk teret az emlékezésnek az ünnepen?
Ünnepeink mely részeit érezzük tehernek és kiüresedett formalitásnak?
Melyek a legfontosabb hasonlóságok a zsidó és a keresztény ünnepek között?

A Szentírásban szinte minden típusú ünnepre találunk példát. Az emberélet fordulópontjaihoz (bemutatás a templomban, körülmetélés stb.), a politikai-történelmi szempontból fontos eseményekhez (trónra lépés, harci győzelem ünnepe), a természet ciklikus változásához és az üdvtörténethez kapcsolódó ünnepekben sincs hiány. A mezopotámiai, szír-kánaáni földművelő kultúrkörben döntő jelentőségű volt az életvilági tapasztalatok élhető strukturálása. Így fontos helyet foglalnak el a földműveléshez kapcsolódó ünnepek. Izrael népe, bár megtartja ezeket az ünnepeket, más tartalommal tölti meg őket, mint az őket körülvevő népek. Nem a termékenység, a termés kerül az ünnep középpontjába, nem az lesz az imádat tárgya. Az ünnep lényege Isten

nagy tetteire való rácsodálkozás. Az Isten nagyságát bizonyító eseményre, az egyiptomi szabadulásra való emlékezés egyrészt tudatosítja a nép számára a jelenben cselekvő Istent, másrészt mindenkit hív az ebből következő etikai kötelezettségek vállalására. A papi és deuteronomiumi szerkesztés jellegzetes történelemszemléletet és istenképet közvetít az ünnepek által. Az általuk kialakult ünnepfogalomhoz hozzájárul a prófétaíratok ünnep- és kultuskritikája is, amely az ünnepet eredeti jelentéséhez vezeti vissza: Isten és a felebarát tiszteletét szembehelyezik a kultikus cselekedetek kiüresedett formalizmusával (Ám 5,21).

A szombat (*sabbat*) a zsidó hagyomány elengedhetetlen része. Bár nem tartozik a nyugalom napja kifejezetten az ünnepek sorába, mégis az egész éves hitélet középpontjában áll. A Misna harminckilenc munkát tilt ezen a napon.

A három legfontosabb zárandokünnep a páska (*peszah*), a hetek ünnepe (*savout*) és a lombsátor ünnep (*szukkót*). Csak ennek a háromnak van *hag* (ünnep) megnevezése. Ez az elnevezés a *hgg* forgás igéből származik. A páska ünnepe összekapcsolódik a kovásztalan kenyér (2Móz 34,18) és az első árpa aratásának ünnepével. 2Móz 12-ben olvashatunk először róla. Elsődlegesen családi ünnep volt, amelynek középpontjában a szabadulásra való emlékezés állt. A vacsorán elfogyasztott bárány vére megvédte a családot a tavaszi napéjegylenlőség utáni holdtöltek elszabaduló pusztítástól. Később, a második templom felépítése után zárandokünnepé alakult át az ünnep, a páskabárány pedig engesztelő áldozatként került feláldozásra a templomban (3Móz 23,4–7). A páska ünnepe után ötven nappal (*pentecoste*) hálát adtak Istennek az első búzáért. Az ekkor megtartott hetek ünnepe szintén egyhetes zárandokünnep (3Móz 23,15–22; 5Móz 16,9–12). A fogság utáni időben üdvtörténeti tartalommal is összekötötték: a Sinaí-hegyi szövetségekötés emlékünnep, valamint Noé és Ábrahámot megemléző alkalom lett. Az őszi szüret, gyümölcsérés alkalmából megtartott harmadik nagy ünnep a lombsátor ünnep (2Móz 34,22k). Bűnbánati jellege is volt, és rengeteg áldozatot mutattak be az egy hét folyamán. 3Móz 23,39–44 a pusztai vándorlás idején való sátorban lakás gondolatát is ehhez az ünnephez fűzi. A fogság utáni teológia e sátoros ünnep elé helyezi a nagy engesztelés napját, a *jóm kippurt*. A böjti naphoz a bűnbak, áldozat, megtisztulás fogalmai fűződtek. Ezt az ünnep-

kört az újév ünnepe, a *rós hasáná* vezet be. Később került az ünnepi kalendáriumba a makkabeusi templomtisztításra emlékező fényünnep, a *hanuka* és a farsangi örömnep, Eszter királynő és Mordecháj szabadító tetteire emlékező ünnep, a *purim*.

Napjainkban egyre több keresztény gyülekezetben gyűlnek össze nagycsütörtök estéjén a hagyományos páskavacsora elfogyasztására, úgynevezett széderestre. Ennek megtapasztalása érthetőbbé, átélhetőbbé teszi a Jézus Krisztus által is elfogyasztott utolsó vacsora kontextusát.

4. Az ünnep az Újszövetség és az óegyház kontextusában

- ▶ Mit jelentett Jézus számára a szombat?
Hogyan lehet a lakoma Isten országához hasonló?
Mit teszünk annak érdekében, hogy a gyülekezeti asztalközösségben mindenki, szegények és gazdagok is részt tudjanak venni?

Mind Jézus és az őt körülvevő közösség, mind a zsidó gyökerű ókeresztény gyülekezetek ragaszkodtak a zsidó ünnepi kalendáriumhoz. A szombat, a páska, a hetek-, a lombsátor ünnep, valamint a templomszentelési ünnep is megtalálható az Újszövetségben. Jézus nem csak a kánaáni menyegzőn vett részt, hanem megtartja a szombatot, és rendszeresen feljár Jeruzsálembe a zarándokünnepekre is (Jn 2; 7; 13). Radikális törvénytárgyalásában rámutat viszont az ünnep eredeti tartalmára. (A szombat értelmezése: Mt 12). Jézus, bár nem határolódott el népe ünnepeitől – amint a qumráni közösség tette –, határozott kritikával illette kora eltorzult kultuszát. Az ünnep kultuszi szabályainál fontosabbnak tartotta Isten elközelgett országának sürgető hívását és az ezzel járó etikai követeléseket. A templomi kultuszt illető kritikája a templomtisztítás eseményén jelentkezett demonstratívan. Az ókeresztény gyülekezetek kezdetben ambivalens magatartást tanúsítottak a templomi kultusszal szemben, bár Jézus a széderesti utolsó vacsorán az áldozati kultusz helyett új ritust adott át tanítványainak.

Az evangéliumokban gyakran találkozunk a közös lakoma, az együtt ünneplő közösség képével. Jézus többször is beszél ezekről a lakomákról mint Isten országának előképéről, a bűnösökkel és vámszedőkkel vállalt asztalközössége pedig Isten megbocsátó és mindenki felé forduló szeretetének a jele (Lk 15,1–7; Lk 14,15–24; Mt 25,1–13).

A zsidókeresztyének a templom fennállásáig hűségesen megtartották a zarándokünnepeket, a hellenista háttérű keresztyének viszont nem vettek részt ezeken. Jézus közeli visszatérésére készülő közösség számára a Krisztusra és a megváltásra való odafigyelés állt a hitélet középpontjában (Kol 2,16–19; Róm 10,4). Az ünnepek és a zsinagógai alkalmak helyett a hét első napján való gyülekezés határozta meg a közösségi életet (1Kor 16,2; Apcsel 20,7). Pálnak a *Korinthusiakhoz írt első levele* sok információt tartalmaz erről a kezdeti istentiszteletről. A Jézus feltámadására emlékező örömnépnek fontos eleme volt a kenyér megtörése, az úrvacsora, de enélkül is zajlottak igehirdetői, missziós istentiszteletek is. Pál fontosnak tartja, hogy ezek az alkalmak szeretetben, egymás iránti szolidaritásban és józan kommunikációval zajlanak (1Kor 11,17; 1Kor 14). Ez a feltétele Krisztus testének, vagyis egyházának egységének és növekedésének. Az ünnepek közösségi jellege mellett elengedhetetlen volt a szegényebb gyülekezeti tagokkal szembeni szolidaritás is.

Kezdetben még sem egységes liturgiai gyakorlat, sem a páskaünnepel párhuzamosan mindenki által ünnepelt húsvét sem volt. A Krisztus követésére és hirdetésére elkötelezett keresztyének a zsidó hagyomány és a pogány világ ünnepei között igyekeztek egy járható középutat találni. Több feszültséggel teli időszak tarkította az ógyház életét, míg a 21. századi ünnepkalendárium kialakult. A misszió nem jelenthette az idegen kultúra megsemmisítését. A halottaira emlékezni kívánó és ünnepelni vágyó emberi lélek elnyomása nem tűnt járható megoldásnak. Így először a mártírokra, az apostolokra való emlékezés, valamint Krisztus, Mária és Keresztelő János ünnepei alakultak ki a 4-5. század folyamán.

5. A reformáció és a korabeli ünnepek viszonya

- ▶ Hogyan használjuk istentiszteleteinkben hitben élő személyek bizonygatóteleteit, akár a szentek történeteit?
Milyen alapvonásokhoz ragaszkodik az evangélikus ünnep?
Hogyan tudjuk integrálni ünnepeink közé a világi ünnepeket mint például a halloween?

Mai egyházi ünnepeinknek hosszú előtörténete van. Míg a liturgiában egységesítő tendencia érvényesült, az ünnepek területén egyre bővü-

ló és színesedő listát láthatunk. Az ünnepek száma a középkor folyamán igen megnövekedett. A 11–16. században közel kétszázhetven új, szentekhez fűződő ünnepet vezettek be. Több esetben helyi szentekről volt szó, de ezek tisztelete az egységes kalendáriumba is bekerült. A háborúk, éhínségek, járványok növelték a szentek közbenjáró erejébe vetett hitet. A Máriához kapcsolódó ünnepek száma is egyre növekedett. A Jézushoz kapcsolódó ünnepek, valamint a mártírok és apostolok ünnepei mellett 1334-től bevezették a Szentháromság ünnepét is. Sok ünnep nyolc napig tartott. A húsvéti ünnepkörből kiemelkedett a nagypéntek, amelyhez már a 7. századtól hozzákapcsolódott a kereszt körüli ima (adoratio crucis). Egyre több szabadnap került be a naptárba, és sok ünnepnek kialakult a népi hagyományokban gyökerező kultikus része is. A középkorban kialakult ünnepi naptárt kaotikus zsúfoltság és az alapvonások elmosódása jellemezte.

A reformáció bírálja a szentek ünnepeit, és alaposan lecsökkenti az ünnepek számát. Luther meghaladja korábbi, a szentek iránt tanúsított buzgó tiszteletét, és 1521-ben bálványimádásnak titulálja a szentek imádatát. Szerinte az ünnepnapok betartásának nincs üdvösséghező ereje, és Ézs 66,23 értelmében a Krisztusban élők folyamatos istentiszteletre hívtak el. 1523-ban a szentek ünnepeinek eltörlését követeli, miközben a szentekről szóló történeteket mint tanulságos történeteket istentiszteleti felolvasásra ajánlja. Egyre szigorodó ünnepkritikája mellett megőriz egyes Máriára és az apostolokra emlékező ünnepeket, valamint Keresztelő Szent János ünnepét. Ahol a reformáció terjedt, az ünnepek naptára is átalakult. A változások közös jellegzetessége volt a szentek tiszteletével kapcsolatos kultusz eleminek a kritikája, az ünnepnap parancsának Isten igéje felől való értelmezése, valamint a biblikus háttérű ünnepek megőrzése. Melancthon az *Ágostai hitvallás* 21. cikkelyében elutasítja a szentek segítségül hívását, és Jézust fogadja el egyedüli közbenjárónak. Írásaiban egy egységes, pedagógiai szempontból is értékes ünneprend kialakításának szükségességéről ír. A szentek történeteit követendő példaként és Isten kegyelmének jeleként helyezi a gyülekezetek elé. Bucer szigorú ünneptisztogatást tart célszerűnek, mégis sokáig az 1533-ban elfogadott brandenburg-nürnbergi egyházi rend maradt általános, amely a városi tanács követelésére Mária és az apostolok ünnepeit is engedélyezte.

Zwingli ünneppel kapcsolatos nézetei közel álltak Luther gondolataihoz: a keresztyén ember szabadsága az ünneppel szembeni kötelezettségek fölött áll. Bár a gyülekezetek általában ragaszkodtak egyes Mária- és apostolokra emlékező ünnepekhez, 1550-ben a svájci reformátorok kizárólag a vasárnapot és a Krisztus-ünnepeket fogadták el.

A 16. század folyamán a római katolikus egyház is csökkentette az ünnepek számát. A lutheránus gyakorlatból idővel eltűntek a Mária engedelmes hitét például állító ünnepek. A legfontosabb ünnepek három naposakká váltak, és helyenként ma is őrzik ezt a hagyományt. Az apostolok ünnepei közül az erdélyi Oltszakadátan az evangélikusok megőrizték Péter és Pál ünnepét. A 17. század folyamán kialakult az óévi és újévi istentiszteletek gyakorlata. A felvilágosodás után antropocentrikus értelmezés társult az ünnepekhez. Karácsony a család és az ajándékozás ünnepe lett, húsvét pedig a halhatatlanságé. A lutheránusoknál is általános gyakorlattá vált a halottakra emlékező vasárnap.

6. A vasárnap

- ▶ Miért fontos egyáltalán számunkra a vasárnap?
Szükségük van a nem keresztyéneknek is egy ilyen napra?
Hogyan tudjuk megélni a vasárnapi nyugalom lelki dimenzióját?

Az elmúlt időben nagy port kavartak Magyarországon a vasárnapi boltzár és a munkavégzés tilalma körüli kérdések. Mit mondhatunk keresztyénként a vasárnapról, a munkavégzés tilalmáról? A vasárnap, bár nem abban az értelemben ünnep, mint a többnapos, rítusokat felelevenítő ünnepek, mégis kiemelt napja a hétnek.

A keresztyén kultúrkörben a vasárnap elsődlegesen a feltámadás ünnepe. Kr. u. a 2. századra általánossá vált az ókeresztyén gyülekezetekben, hogy a hét első napján összegyűltek, imádkoztak és megtörték a kenyeret. Csak a 4. század után kezdték a szombatra vonatkozó ószövetségi törvényhez kötni a vasárnapot mint heti munkaszüneti napot. A római kultúrkörben a nyolcnapos hét terjedt el. A hétnapos beosztás a zsidó és babiloni hagyományban gyökerezik. Az egymás mellett párhuzamosan létező naptárakra elsőként Nagy Konstantin császár törvénye hatott, aki Kr. u. 321-ben bevezette a hétnapos hetet és a hét első napján való munkaszünetet. A császár rende-

lete egységes, mindenki által elfogadható beosztást kívánt érvényesíteni a különböző vallások (misztérium, napkultusz) között. A kereszténységben belül kezdetben határozott tiltakozás volt a zsidó kultuszhoz tartozó szombattal szemben, idővel mégis általánossá vált a sabbat és a vasárnap azonosítása. A reformatori teológia számon tartja a kettő közötti különbséget. Luther *Kis kátéjában* nem szombatról, hanem ünnepnapról beszél, és nem említi a munkaszüneti napot. A keresztényeknek Krisztus által szabadságuk van a sabbatra vonatkozó munkatiltalom elfogadására vagy elutasítására.

A szombatnapi nyugalom eredetére vonatkozóan három indoklást olvashatunk ki a Szentírásból: 2Móz 20,8–11-ben a teremtésre való hivatkozást találjuk: az Isten megpihent a hetedik napon, így az ő képmására teremtett ember is megpihenhet. 2Móz 31,13–17 kibővíti a korábbi érvelést az Isten és ember kapcsolatának jelével. Ez a nap a teremtőt teremtményével összekapcsoló közösségnek a jele. 5Móz 12–15 szerint mindenkinek (szolgának és állatnak is) járt a heti egyszeri munkaszüneti nap az egyiptomi szolgaságból való szabadulásra való emlékezés miatt. Itt a szombat az Isten által adott szabadság szimbólumává lesz. Mindegyik érvelés az ember méltóságára, Isten által kapott szabadságára és a teremtésben elfoglalt méltó helyére hivatkozik. Bár történetileg és teológiaiilag a kereszténység nem köteles a sabbat törvényének betartására, az emberi méltóságra hivatkozó teológiai érvelést mindenképpen elfogadhatja. A vasárnap elsődlegesen a feltámadás és ezáltal az újjáteremtés ünnepe is. Jézus feltámadása megmenti, felszabadítja az embert a bűn, vétek és halál hatalmától, és a teremtményi szabadság méltóságával ajándékozza meg. Így a vasárnap a meg nem érdemelt és mégis sérthetetlen emberi méltóság ünnepe is.

Az ipari forradalom nagy társadalmi változásokat indított be. A megváltozott munkaviszonyok között, az egyházellenesség szellemében a francia forradalom tíznapos, a kommunizmus ötnapos munkahét bevezetésére tett kísérletet. Bár egyes alkotmányok természetesen tartják a vasárnapi munkaszüneti napot (például 1919 óta a német alkotmány szerves része az erre vonatkozó cikkely), a piacgazdaság, a profitorientáltság, a megváltozott fogyasztói igények, az individuális időgazdálkodáshoz való jog miatt egyre jelentéktelenebbé vált a munkaszüneti naphoz való jog. A szekularizáció egyik eredménye, hogy a vasárnapi istentiszteleti részvétel iránti igény és az ezen ala-

puló munkaszünethez való ragaszkodás is eltűnőben van. A kereszténységnek mégis joga van – politikai érdekektől függetlenül – a vasárnap szabadságához ragaszkodni. A leguniverzálisabb tiszteletnek örvendő emberi jogokhoz hozzátartozik a vallásszabadság és a szabad vallásgyakorláshoz való jog is. Ez nem kényszerűt jelent, hanem biztosítandó jogot. Az egyház számára a politikai felelősségvállaláson és a hittanórákon túl a vasárnapi istentisztelet az egyedüli hely, ahol hangot adhat rendkívüli üzenetének. Az üres templompadok nem a csüggedés, hanem a mindenkori pozitív meghívás jelei is! A feltámadás csodája mint a keresztyén hit alapmotívuma hétről hétre megállásra hív, az idő átértékelésére, a nyugalom és elengedés megtapasztalására. Ennek a hitnek közvetlen következménye a szociális kérdésekben való felelősségvállalás. Mindamellet, hogy nem téveszthetjük szem elől az egyéni döntés szabadságát, a megváltozott munkaviszonyokat és igényeket, szükséges a modernkori gazdasági élet kizsákmányoló hatásával szemben megvédeni az emberi méltóságot. Az emberi élet értelme nem kizárólag a munka és a teljesítmény. A pihenéshez, tartalmas kikapcsolódáshoz való jog elválaszthatatlan az emberi méltóságtól. A sikeres gazdaságnak az érdekorientáltság mellett figyelemmel kell kísérnie a humán erőforrást biztosító közösségek sorsát, a közjó érvényesülését. A vasárnap annyiban szociális intézmény is, amennyiben érvényesülési teret ad a közösségben, családban közösen eltöltött, meg nem vásárolható időnek.

7. Az ünnep és az egyházi esztendő

- ▶ Mit jelentenek számunkra az egyházi év ünnepei?
Milyen megoldásaink vannak a kereskedelmi, világi „ünnepkényszer” és a keresztény tartalom közötti egyensúly megteremtésére?
Szükségét érezzük új istentiszteleteknek, amelyek a számunkra fontos eseményekben segítenek megtapasztalni Isten közelségét?

Nem beszélhetünk keresztény értelemben ünnepről úgy, hogy ne ten-nénk említést az egyházi esztendőről. E régi, alaposan kiformált és sok próbát kiállt ünnepnaptár napjainkban egyre jobban veszít jelentőségéből. A gyülekezetek tagjai közül kevesen értik az ünnepek felépítését, a vasárnapok egymásra épülő tartalmát. Ennek ellenére ez a tartalmi rendszer határozza meg az evangélikus istentiszteleti szol-

gálat struktúráját ma is. Amikor az egyházi esztendő reformjáról vagy az ünnepi élet megújulásáról beszélünk, hármas feladat előtt állunk. Elsőként fontos annak a mély tartalomnak az újrafogalmazása, amely az ünnepek, ünnepkörök lényegét képezi. A cél itt nem valami rendkívüli új kitalálása, hanem a meglévő keresztény tartalom aktuális megfogalmazása. Amennyiben megfogalmaztuk az ünnep lényegét, a korábbi formákat, gyakorlatokat átgondolva megkereshetjük a gyülekezetünk aktuális kontextusában legmegfelelőbb közvetítő eszközt, módszert. Ez a folyamat pedig soha sem volt, és ma sem válhat „egyszemélyes tervvé”. Gyülekezeti tagokkal folytatott dialógusban, az ünnepek lényegére rávilágító közös tanulási folyamatban újulhat meg, válhat élővé az egyházi esztendő.

Az egyházi esztendő legrövidebb meghatározása szerint: „Krisztus-év”. Ez az év a naptári év ciklikusan ismétlődő ünnepnapjainak a rendszere. Első különlegessége az, hogy nem szilveszterrel, hanem advent első vasárnapjával kezdődik, és legfontosabb ünnepe nem a karácsony, hanem a húsvét. Kr. u. 2. századtól a zsidó páskaünnep idején, az első tavaszi holdtölte utáni vasárnapon ünnepelték Jézus feltámadását. A 4–7. században rögzült a vízkereszt és karácsonyi ünnepkör. Végül pedig a pünkösd és a Szentháromság ünnepe is beépült a rendszeres gyakorlatba. Az egyházi esztendőt két félévre oszthatjuk fel. Az első félévben található a karácsonyi, vízkereszt és a húsvéti ünnepkör, valamint a mennybemenetel, pünkösd és a szentháromság ünnepét. A második félévet, amely a Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok változó számú sorozatát tartalmazza, ünneptelen félévként szokták számon tartani, bár ez a jelző egyáltalán nem takarja ennek az időszaknak a gazdag lehetőségeit. Az egyházi esztendő minden évben Jézus Krisztus életének, megváltó, üdvhozó cselekedeteinek tartalmi elismérlése. A hitélet és a követés számára fontos ismétlésnek útkarakterre van. Minden ünnepnek van felkészítő időszaka, amelyet az ünnepnapok koronáznak be, majd az ünnep utáni napokban a vasárnapok vezetnek tovább a Krisztusra figyelő, hétköznapi által meghatározott embert. Az advent vasárnapjai böjti, bűnbánati elcsendesedéssel készítik fel a karácsony ünnepére, amelyet az azt követő vasárnap és újév zár le. A vízkereszt ünnepkör a karácsony tartalmát egy újabb szempontból ragadja meg, és átvezeti a böjtölés és böjt alaposan kidolgozott felkészülési időszakába. A nagyhét és a hús-

vét napjai a kereszténység lényegét teszik újra és újra megtapasztalhatóvá. E napokat pedig egy oktávós lezáró szakasz követi: hat vasárnap, mennybemenetel ünnepe, pünkösd és Szentháromság ünnepe jelentik az átvezető lezárást.

Az egyházi esztendő első felében is számtalan új eszköz áll a rendelkezésre, amely elmélyítheti és élővé teheti az ünnepet. Álljon itt a teljesség igénye nélkül néhány ma élő, helyi példa: adventi áhítatok, (hétköznapi) lelkigyakorlat, adventi koszorú, egynapos adventi zárándoklat, betlehemezés, idősek szeretetvendégsége, óév éjszakai istentisztelet, hamvazószerdai istentisztelet, böjti naptár, nagyböjti lelki gyakorlat, nagyböjti „időtutazás”, passiójáték, passiófelolvasás, zenés áhítat (J. S. Bach *János passió*), széderest, nagypénteki kereszt körüli ima, húsvéti gyertya készítés, húsvéthajnali istentisztelet. Az „ünnep-telen” félév szintén nem szűkölködik alkalmakban. Egyrészt kiemelt jelentőségű idő, amikor a keresztyén hitélet fontos részleteiről beszélhetünk. Másrészt számtalan alkalmat tartogat: tanévzáró- és tanévnyitó, aratási hálaadó istentisztelet és a teremtés ünnepe, a reformáció ünnepe, az egyházi év halottakra emlékező és örök életre figyelő időszaka mind szerves részei a gyülekezeti életnek.

8. Átvezető ünnepeink

- ▶ Melyek voltak élete legfontosabb eseményei?
Hogyan tapasztalta meg akkor Isten áldó jelenlétét?
Hogyan szeretné kísérni, segíteni az ön számára fontos személyeket életük fontos pillanataiban?

Az emberiség kultúrájának legrégebbi ünnepei közé tartoznak az átmeneti rítusok. A születés, felnőtté válás, esküvő és temetés-halál az emberi élet olyan pillanatai, amelyek új kezdet, új kihívás elé állítják a személyt, a közösséget. Minden átmenetnek három fontos része van: *separatio* (a korábbi állapottól való elszakadás), *marge – initiatio* (átmeneti időszak, az új élethelyzet elkezdése), *agregation – ordinatio* (a közösség befogadja az új élethelyzetbe). Ott tud lenni a keresztény egyház egyedi üzenetével ezekben a pillanatokban? Emberközeli szolgálatunknak lelkigondozói, tanítói, prevenció-s minőségére is szükség van itt. Fontos megállni minden egyes ember mellett, és az átmenetben segítségére lenni, vele együtt ünnepelni. A mindannyiunkat sze-

mélyesen megszólító Isten maga áll oda a nagy változásokat átélő ember mellé. Az egyház feladata a Szent biztató jelenlétének, áldásának hiteles közvetítése.

A váltás krízisében a közösség az, aki az új tagot befogadja, és együtt ünnepel vele. Az átmeneti rítusoknak ez a karaktere óvhatja meg az egyházi szolgálatot attól, hogy egyéni kívánságokat kiszolgáló, „party-szervízzé” alakuljon át. Ez nem azt jelenti, hogy nem kellene odafigyelni az egyénekhez kötődő ünnepek személyességére. A konkrét kontextusban megszólaló üzenet lehet nagyon személyes, de emellett törekedni kell a közösségbe való integrálásra is. Lehet-e például a keresztelőt nem istentiszteleti keretben tartani? Elengedhetetlen megemlíteni azt is, hogy ezek az átmenetet segítő istentiszteletek igehirdetési, missziós alkalmak is. A gyülekezet ünneplő közösségétől távol került személyeket szólíthatja meg itt Isten élő és ható szava.

Az első és legfontosabb ezen ünnepek sorában a keresztség. Mivel Jézus parancsára történik és az üdvösség ígérete kapcsolódik hozzá, szentségként tekintünk a keresztségre. A születést, névadást, gyülekezetbe fogadást ünneplő alkalom egy hosszú tanítási-tanulási folyamat kezdete. Célszerű már a felkészülésben és az előkészítő családlátogatásokon a szülők katekézisére is figyelni. A felnőtt keresztség a keresztyén szolgálatnak szintén fontos része, ahol Isten személyesen megszólító üzenete egy újabb ünnepnek, meghitt és életre szóló eseménynek ad teret. A konfirmáció hozzákapcsolódik a keresztséghez. Nem csak egyszeri esemény, egy ünnepi istentisztelet, hanem egy hosszú felkészítő időszak is, ahol a szülők integrálására és katekézisére is figyelmet lehet fordítani. A konfirmációi istentisztelet, az ott elhangzó áldás olyan magasztos ünnep, amely megnyitja a gyülekezeti életbe való integrálás türelmet igénylő útját.

Bár egyre kevesebb egyházi esküvőre kerül sor, nem feledhetjük el, hogy Isten erőt adó és ígéretet jelentő áldása e pillanatban is hallható módon ott akar lenni a közös útra vállalkozó pár mellett. A jegyesoktatás egyre fontosabb szolgálati terület. Az átmeneti helyzetben a pár jobban rászorul a felkészítésre, tudatos számvetésre, erőgyűjtésre és az irányvonalak tisztázására, mint eddig. Mind a konfirmációi, mind az esküvői jubileumok közösségben történő megünneplésének felbecsülhetetlen lelkigondozói jelentősége van. Az itt elhangzó hálaadás a kitartás, megmaradás egyik alappillére.

A temetésnél szintén fontos a közösségi aspektus. Az igehirdetés bűnbánó és bűnbocsánatot hirdető tartalma mellett az élő reménység és az Isten mélységeket ismerő szolidaritásának megfogalmazására van szükség.

9. Az ünnephez kapcsolódó etikai szempontok

- ▶ Hogyan töltjük el a rendelkezésünkre álló szabadidőt?
Milyen tudatos döntések befolyásolhatják a szabadidőnk beosztását?
Hogyan tudunk minél többet részt venni egy ünnep előkészítésében?

Fontos észrevennünk, hogy az ünnep meghaladja a szabadidő fogalmát. Lényege nem a tétlenség, hanem a tér, idő, cselekvés újszerű strukturálása. Miért ünnepelünk? Miért jó ünnepelni? Az elmúlt évtizedek folyamán etnológiai, történeti, pszichológiai kutatások során többen is rákérdeztek az ünnep funkciójára, és több ünnepteória is született. Sigmund Freud osztrák pszichiáter szerint az ünnep a tiltások engedélyezett áthágása, ajánlott kicsapongás. Marcel Mauss francia etnológus szerint az ünnepi cselekvések lényege a pazarlás, a tényleges és szimbolikus költekezés. Egy másik, tapasztalati világunkhoz nagyon közel álló megfogalmazás szerint az ünnep a hétköznapiaknak alárendelt rekreációs esemény. Amikor az életvilágot a munka és szabadidő szembenállása határozza meg, akkor az ünnep csak a szabadidő keretén belül valósulhat meg. Ebben az esetben a szabadidő határozza meg a vallás „mozgásterét” is. A szabadidőnek ebben a felállításban kizárólag regeneráló, kompenzáló funkciója van, célja pedig a hétköznapi munkabírás biztosítása. Így a szabadidő ad teret a kielégítetlen szükségletek megélésének, és erre a megnövekedett fogyasztás, a fellazult szabályok adnak lehetőséget.

A munka és hétköznapiok egyeduralmát képviselő koncepciótól eltérő szempontok jelennek meg a szociáletikai, pedagógiai és teológiai alapú elméletekben. Ezek szerint a lazítás és rekreáció helyett az ünnep az aktivitás, a rendhagyó cselekvés ideje. A munka viszonyainak stabilizálása helyett elidegenít a megszokott állapotoktól és innovatív. Az ünnep lehetőséget ad új, pozitív tapasztalatok átélésére, új alternatívákat, szerepeket kínál, részvételre hív és önállóvá, egyenjogúvá tesz az ünnep adta feladatkörökön, szerepeken belül. Az ünnep rámutat arra, hogy a valóság több mint a hétköznapiak adta keretek. Ez a

kiemelkedő idő lehetőséget ad a konfliktusmegoldó képesség fejlesztésére, új megoldásokra inspirál, és felszabadítja a közösségben, az egyéneken rejlt teremtő erőt. Emlékeztet a múltra, megéli a jelent és megelőlegezi a jövőt.

Újra és újra helyet lehet adni az ünnepkultúra kritikájának. Jogos és helyes észrevételek születnek, de kérdés, hogyan lehet a gyakorlatba ültetni ezeket a felismeréseket? A kiemelkedő idő különböző funkciói jó esetben nem zárják ki egymást. A kreatív, innovatív aktivitások fel is frissíthetnek, megerősíthetnek, rekreálhatnak.

Néhány szempont segíthet az ünneplésünk alakításában. Az első szempont az idő-, tér- és célcsoport kérdése: mi alapján szűkítjük le térben-időben az adott ünnepet? Adunk teret az ünnepnek a maga komplexitásában kibontakozni, vagy hivatalos szabályokkal behatároljuk? Milyen a résztvevők és szervezők közötti viszony? Lehetősége van a résztvevőknek az előkészületekben és az utólagos feladatokban is aktívan részt vállalni? Feloldódnak az érdekellentétek vagy tovább mélyülnek? Hogyan közeledik az ünnep az idegenek, ellenségek felé? Nyitott, meghívó az ünnep vagy kizárja a csoporton kívülieket? Figyelnünk kell az ünnepet folyamatában használt elemek integratív jellegére. A kizárólag rítusokból felépített ünnep kiüresedéshez, kényszerhez vezethet. A csak spontaneitásra, játékra építő ünnepnek nincs elkötelező ereje, és kis, elszigetelt csoportok kialakulásához vezethet. Végül pedig az idő reális integrálása is fontos feladat. Csak a múlttól szól az ünnep? Tudja integrálni a hétköznapiakat, a jelent is? Tudunk pozitív jövőképet továbbadni?

10. A reformáció jubileuma

- ▶ Melyik a legemlékezetesebb reformációi emlékűnnepünk? Milyen konkrét programokat ismerünk, amelyek a reformáció jubileumához kapcsolódnak? Mi hogyan készülünk a jubileumra?

Néhány évvel ezelőtt október 31-én abban a wittenbergi templomban énekelhettem az *Erős vár a mi Istenünk* kezdetű himnuszunkat, ahol Luther leggyakrabban prédikált. Felejthetetlen élmény számomra a teli templomot szétfeszítő éneklés. Az ünnepnek helye, ideje és hihetetlen nagy ereje van.

Már a 16. században megemlékeztek Luther születéséről és haláláról, valamint az Ágostai *hitvallás* átadásáról. Viszont az október 31-ei reformációi emlékűnnep először világi kezdeményezésre született meg. 1667-ben II. György szász választófejedelem rendelte el a megünneplését. A 150. jubileum, majd az 1717-es és 1817-es megemlékezések átlépték Szászország határait. A reformáció emlékűnnepe beépült az egyházi esztendőbe. Bár nem üdvtörténeti eseményre emlékezünk, mégis Krisztusra mutató ünnepről van szó. Az általános gyakorlat szerint október 31-én vagy a rá következő vasárnapon ünnepelték.

A protestánsok már tíz éve világszerte kisebb-nagyobb előkészületek keretében emlékeznek a reformáció 500 éves jubileumára. Mind a Magyarországi Evangélikus Egyház, mind a Németországi Protestáns Egyház tíz éves tematikus ünnepi időszakot, felkészülést hirdetett meg. Ez az integratív folyamat a feltétele a több szinten zajló, sokakat bevonó és megfelelő tartalmi mélységet megérintő ünnepnek. Az eredet, a kezdet felelevenítése megújító erővel hat. Nemcsak Luther 95 tételéről, hanem Luther és valamennyi reformátor munkásságának, a gyülekezetek, politikai vezetők és nők áldozatos szolgálatának a felkutatásáról is szó van. A tartami középpont szerint Krisztus-ünnepről van szó. Az eseményeknek nem Luther a lényegi figurája, hanem az a Megváltó, aki életet, reménységet tudott akkor és tud ma is adni a hozzá fordulóknak. A reformáció eseményeinek és szereplőinek egyháztörténeti bemutatása segítheti ennek az üzenetnek a megfogalmazását. A dinamikus, nyitott egyházújító folyamatnak olyan kulturális, társadalmi és politikai hatásai is voltak, amelyeknek ma is érezhetjük hatását. A Szentírás, a hitvallás, a szabadság és a tolerancia, az oktatás, a művészetek, a nemzet és politika témái sem képzelhetők el ma a reformáció vívmányai nélkül. A háttér és különböző hatások felkutatása nem öncélú törekvés. Harvey Cox amerikai teológus szerint a történelmi emlékűnnepeken az eredeti impulzust aktualizálni kell. Nem egy zárt vagy éppen széteső tradíciót adunk át, hanem a jelenben éljük át a korábbi megújulást. Nem a hamut, hanem a tüzet adjuk tovább.

Amikor tüzet adunk át, a reformációról nem mint elmúlt, régi eseményről beszélünk, hanem a folyamatosan megújuló egyházzról, kereszténységről van szó. A hosszú múlt iránti hála és az élő reménység segít abban, hogy aktuális nehézségeink közepette felfedezzük Isten vezető és gondviselő kezét. Ez a tapasztalat nyitja fel a szemünket az

ünnap egyetemes jelentőségének felismerésére is. Nem csak az evangélikusok, hanem az egész kereszténység ünnepeéről van szó. Így közös örömmel vizsgálhatjuk meg a wittenbergi Luther-kertben Luther-rózsa formában beültetett fák adományozóinak nevét. Szinte minden keresztény felekezet fája ott van a miénk mellett. Így együtt tudunk örülni azokkal, akik majd Lundban 2016. október 31-én Munib Younannal, a Lutheránus Világszövetség elnökével és Ferenc pápával együtt megnyitják a jubileumi évet. A közös ünneplés erősítse a keresztény reménységet, a hitet, a közösséget, adjon pozitív jövőképet és adjon erőt a keresztényeknek a békéért és emberi élet védelméért való küzdelemhez.

11. A csendtől a fesztiválig

- ▶ Hogyan alakítsuk át az üres vagy az énközpontúvá vált istentiszteleteket az élő Isten szolgálatává?
Hogyan tegyük élővé és tartalmassá ünneplésünket?
Mitől lehetnek ünnepeink vonzóak és kellemesek?

Most, amikor gyakorlati megoldásokat keresünk ünneplésünk hitelesebbé, élővé és vonzóbbá tételéhez, napjaink szekularizált világának két spirituális töltetű eseményéből szeretnénk kiindulni: a csendből és a fesztiválból. A csend, bár lehet, hogy halkán, de jelen van a társadalomban. A több tízezer maratonfutóban, a meditációkra elvonulóknban, a wellness-hotelek nyugalomába elrejtőzőkben és az egyre sokasodó zarándokokban ott van a csend, az önmagunkhoz való visszatérés igénye. A fesztivál ennél sokkal észrevehetőbb. Elég egy focimeccs, egy utcabál, egy politikai demonstráció vagy egy könnyűzenei fesztivál, és ott dübörög bennünk, körülöttünk a közösséget összetartó, káoszt idéző, önfelelt ünneplés. Mindkettőhöz köze van a kereszténységnek is. Most, amikor ünnepkultúránkat szeretnénk élővé és élhetővé tenni, induljunk ki a csendből, hogy megérkezzünk az ünnephez!

Az Egyházak Világtanácsa 2013-ban meghirdetette az „igazságosság és béke zarándoklata” elnevezésű programot. Az 500 millió keresztényt számláló nemzetközi szervezet ezzel a programmal elismerte, hogy nem könnyű gyors és megfelelő megoldásokat találni. Csendre, közös tanulási és gondolkodási folyamatra van szükség. Istentiszteleti és ünnepi életünk megújulásához is a csend, az egymás-

ra figyelés, az egymástól való tanulás folyamata vezethet el. Ebben a folyamatban lehetőségünk van végiggondolni ünnepeink különböző elemeit: eredet, káosz-mulatság-játék, emlékezés, Istenre való rácsodálkozás, hála, bűnbánat és feltámadás-újjászületés öröme, élő igehirdetés, személyesség, emberközelség, integráló közösség, kreatív részvétel lehetősége, szociális érzékenység, minőségi zene, dal, tánc... Az egyéni és közös tanulási folyamatban felfejthetjük saját tradícióink lényegét, ökumenikus nyitottsággal tanulhatunk a más felekezetektől, és nemzetközi találkozásokban keresgélhetünk találó, megszólító formákat. Az út lehetőséget ad a készülésre, a kipróbálásra. Az egyházi esztendőnél sorolt alternatív lehetőségek nyitva állnak. A csend és ima pillanatai mellett helyet adhatunk a családi, gyermek-, ifjúsági istentiszteleteknek (Tamás-mise, slam-igehirdetés). Ökumenikus imahetek, a női világimanapok, bibliavasárnapok is kínálják a kipróbálás és a tanulás tereit. A cél az, hogy kikristályosodjon bennünk az ünnep tartalmának és spiritualitásának élő, hiteles és emberközeli esszenciája. Ha az utat nem spóroljuk meg, és megengedjük magunknak a tanulás egymásra figyelő csendjét, akkor az élő Isten jelenlétében megérkezünk ahhoz a pillanathoz, amikor „kirobbanhat” a hála, az ünneplés, a fesztivál. Ez a nagy váltás elbizonytalanít, pedig itt most szükség van az ünnepléshez való bátorságra! Napjaink időstratégiája teret ad pár nagy, összevont, közösségi ünneplésnek. A gyülekezeti napok lehetőséget adnak a különböző csoportok bemutatkozására és a közös istentiszteletre. Az olyan kisebb-nagyobb találkozók, mint a Kirchentag, Szélrózsza, Középpont szintén olyan kiemelt idők, ahol a gondosan megfogalmazott tartalomra felépített közös idő a közös öröm, ünneplés, zene, dal, vidám, önfelelt élmény, találkozás és a pozitívan megélt istentisztelet ideje lehet. A káoszt idéző nagy ünnepléstől nem kell tartanunk, ha megfelelő keretek között zajlik és tiszta tartalom áll mögötte. A dinamikus folyamatokban előkészített ünnep összegyűjti a közösséget, és olyan evangéliumot, lelki és közösségi jövő perspektívát ad, amely erőforrássá lesz a hétköznapokban.

Felhasznált irodalom

- BERGHOLZ, Thomas: Sonntag. In: Theologische Realenzyklopädie (TRE) 31. köt. Walter de Gruyter, Berlin–New York, 2000. 449–472. o.
- BISCHOFBERGER, O. – ECKART, O. – Merkel, H. – Martin, G. M. – Ruddat, G.: Feste und Feiertage. In: Theologische Realenzyklopädie (TRE) 11. köt. Walter de Gruyter, Berlin–New York, 1983. 93–143. o.
- COX, Harvey: *Das Fest der Narren. Das Gelächter ist der Hoffnung letzte Waffe*. Kreuz, Stuttgart, 1970.
- DOUGLAS, Klaus: *Isten szeretetének ünnepe*. Luther Kiadó – Kálvin Kiadó, Budapest, 2005.
- ELIADE, Mircea: *A szent és profán*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- HAFENSCHER Károly: *Liturgika*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest, 2010.
- HERLYN, Otto: Feste und Feiern. In: *Evangelisches Soziallexikon*. Kohlhammer, Stuttgart, 2001. 480–482. o.
- KÖRTNER, Ulrich H. J.: *Evangelische Socialethik*. Vadenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1999.
- WIGGERMANN, Karl-Friedrich: Feste/Feiern. In: Religion in Geschichte und Gegenwart (RGG) 3. köt. Mohr Siebeck, Tübingen, 2000. 86–97. o.
10. www.reformacio500.hu, Utolsó megtekintés 2016. 05. 10.

Provokatív ünnepvárás, avagy lesz-e most is reformáció?

BARTHA ISTVÁN, DR. BÉRES TAMÁS

55

Kegyelemből, hit által

„Szót kell ejtenünk arról, mit jelent kegyelemből, hit által megigazulni. Gyakran olvassuk röviden így: »hitből való megigazulás«. Ez azonban rendkívül félrevezető, mert arra utal, hogy a hit az ember cselekvése, mellyel kiérdemli a megigazulást. Ez pedig a megigazulás tanításának teljes és veszélyes elferdítése volna. Az ok egyedül Isten (kegyelemből), de az elfogadott hit az a csatorna, melyen át a kegyelem eljut az emberhez (hit által). (Paul Tillich: *Rendszeres teológia* II.)

Lesz-e most is reformáció?

Hogy lesz-e most is, az ahhoz a kérdéshez hasonlít, hogy: „ugye milyen jó lenne, ha úgy, mint egykor a tanítványok és a többi ember, találkozhatnál Jézussal?” Hallhatnál már jó előre érkezéséről és ott lehetnél az őt váró tömegben... Végiggondolhatnád vagy ösztönösen számíthatnád, mekkora az esélye, hogy éppen téged lát majd meg és hozzád lép majd oda... Szemébe nézhetnél, és ő rád vissza... Megkérdezné, miből akarsz szabadulni, és mondhatnád: hát a bűneimtől vagy (titkos) betegségemtől... Mielőtt tovább menne, még mondana valamit, amit majd úgy jegyeznek fel: ezt neked mondtam... De jó is lenne! De jó is lenne? Hajnalban, éhesen és szegényen, port nyelve, tömegben tipródva kiabálni, hogy valaki emeljen fel már végre, segítsen, mert ellöktek és rögtön összetaposnak és félsz... Érzéketlen, lenéző, hideg és üres tekinteteket ismerve feltenni a semmire sem alapozható kérdést, hogy van-e valami más, ettől különböző nézés is a világon? Hebegni, elhúzódni, amikor hozzád lép, arra gondolni, hogy egy perc és még eggyel többen lesznek, akik beléd törölték a lábukat az életben,

miért nem hagy békén, és hogy fogják megbosszulni a többiek, hogy épp téged választott... Aztán szavai után egész életedben azon tűnődni, hogy nem tévesztett-e össze valakivel és hogy egyáltalán jelent-e valamit az a rejtélyes „megbocsáttattak a te bűneid” mondat?

Az elképzelhető esetek, történetek legalább kétesélyesek, és már a fifty-fifty fogadást is csak azoknak célszerű választani, akiknek nincs sokat veszteniük. Veszteni túlságosan könnyű, és ehhez képest már az is nyereség, ha marad, ami van. Hagyjatok gonosz gondolatok, távozz tőlem, sátán, Jézus jó és jót akar. Semmi ok sincs arra, hogy az enyémnél rosszabb körülmények között ismerjem meg a jóságát. Vanak persze rosszabb és jobb körülmények, állapotok között élő emberek is, de az nem én vagyok; a jobbat sem kívánom, főleg, ha el kéne engednem azt a sok keserves hiányt és emléket, amiből már jól működő büszkeséget kovácsoltam rég. Azzal a lélekkel és arccal keresem a kenyerem, amim van, ez jutott vagy maradt nekem (nem is tudom, ha egyszer sok időm lesz, végiggondolom)...

Vissza a jelenbe!

A reformáció egy őszinte ember lelkületéből, gondolataiból született. Csinálhatott volna más: mehetett volna jövedelmező vagy legalább kiszámítható pályára, mindene megvolt hozzá. Őszinteségének radikálitása már sok értelmes embertől vette el a lehetőséget, hogy helyes képet alkosson róla: pszichológusok, szociológusok, teológusok, filozófusok nagyjai is melléfogtak már az értékelésével. Megérteni őt mindenekelőtt azért nehéz, mert nem divat ma Isten igazságát keresni, majdnem mindent vagy akár mindent erre a lapra feltenni. És mivel a radikális keresést sem ismerjük, honnan tudhatnánk valamit is a feltétel nélküli elfogadottság arcairól? Ha nem voltunk ott a tömegben kiszolgáltatottan, fázva, ázva és letiportan, honnan tudhatnánk, hogy az elfogadottság elfogadást szül? Ha a reformációi hit ott kezdődik el, hogy minden kegyelem, tehát csinállok, ami jólesik, hogyan találhatnánk kegyelmes Istenre? Ha nem voltunk rákényszerítve még, hogy ott is átjárók nyíljanak magánéletünk határain, ahol magunktól soha nem akartuk, honnan ismerhetnénk a közösség iránti hűséget? Ha nem éltük még át a különbséget aközött, hogy kezelnek minket és hogy hűségesen törődnek velünk, milyen okunk lehetne a közösségeinket összetartó szabályok örömteli meg-

tartására? Ha még nem éreztünk rá egyszer sem, hogy a múlt öröksége nem csak cifra teher és a jövő nem csak merő bizonytalanság, hogyan lehetnének nyitottak arra a jelenre, amit a hit formál?

A kezdet ünnepe

A reformáció kezdete a kudarcunk beismerése. Re-formáció: visszahajlítás, kiegyenesítés. Toronyélmény: Isten konstruktív igazságának éber és készséges elfogadása. Nem lemondás, nem fatalizmus, nem hosszúra nyúlt haldoklás, de nem is aktivista cselekvésemélet vagy pótcselekvés. A reformáció a lényeglátó és aktív elfogadás evangéliumi módszere. A szó jelentésének aktív üzenetét a reform szó közelsége miatt is nehéz megtalálni. Reformok: tartalmi változtatások a jövő nagy ígéreteinek szolgálatában. A reformáció hitében (ahogy a prófétai szemléletben sem) ezzel szemben nem játszik közvetlenül fontos szerepet a jövő (át)alakításának vágya. A jövő nem a miénk, a jövő ígéret és nem vállalhatunk érte sem garanciát, sem erőnket meghaladó terheket. A reformációban gyökerező hit nem professzionista egyházműködtető intézménnyé akar növekedni, ahol a pozíciók kiosztása, az aktivizmus, a lényegtévesztés, az itt-ott bevált szervezéstechnikai elképzelések és az „árnyékdemokrácia” programjai lelnek otthonra a szervezeti szinteken. Ezzel szemben az elfogadottak megbékélt közösségének helyét kívánja létrehozni. A reformáció nem hajlítgatás! Ami deformálttá lett, mert deformáltuk együtt vagy egymagunk, vagy csak hagytuk, hogy deformálódjék, azt most vissza kell, vissza szabad hajlítani Isten igazságának és kegyelmes elfogadásának ismeretében. A reformáció középpontjában a mindenre kiterjedő, következetes lényegkeresés áll. Erejét Isten igazsága adja, szemléletét az elfogadottság alapélménye határozza meg.

A reformáció két pillére

A reformáció egyik lába a konzekvens önismeret. Határaink, lehetőségeink végességének megtapasztalása nélkül nincs meg életünkben az az alapparratíva, amely élővé, plasztikussá tenné a hit tartalmát. A hit ugyanakkor nem csupán ezekre a tapasztalatokra van utalva. A hitben az ember nem önmagát mondja el, hanem önmagáról úgy beszél, mint akiről Jézus beszélt, mint akihez Jézus fordult oda, mint akire az

Atya Jézussal együtt tekint. A reformáció másik lába ezért Isten szavának megbízható igazsága. Aki azonban túlságosan gyorsan és radikálisan fordul oda ehhez a szóhoz és eldob mindent, ami testében-lelkében ő maga, annak nem lesz miről beszélnie, nem lesz mivel kifejeznie magát. Így számára vagy a sablonos igazságpetárdák durrogtatása vagy a kíméletlen méricskélés vagy az élet színes valóságának elvesztése marad. Jézus alávetette művét a világnak, ezzel az üdvösség legszébb értékeit is kiszolgáltatta a félreértésnek és félremagyarázásnak. A nevében élő keresztények állandó, elvehetetlen és elmúlhatatlan feladata, hogy azok között a mindenkori világi körülmények között is hűek maradjanak az üdvösség ajándékozójához, amelyekről Jézus maga sohasem beszélt. A keresztények hűsége valódi hűség lehet, mert mindig más és folyamatosan változó világ- és életkörülmények között kell nekik maguknak megfelelő válaszokat találniuk. Amíg feladatukat végzik, folyamatosan tapasztalják a világ hűtlenségét, de csak így érezhetnek rá reményük hűséges forrásának jelenlétére.

A protestáns alapelv

„Hogyan válhat egygyé a kétségeket is magában foglaló hit a közösség hitének hitvallási szavaival? Ez csak úgy történhet meg, hogy a közösség *végző érintettségéről szóló hitvallások önmaguk kriticizmusát is tartalmazzák. Világossá kell válnia, hogy* legyenek akár liturgiai, tanításbeli vagy etikai kifejeződései a közösség hitének, egyikük sem végzőleges. Sőt, szerepük éppen az, hogy a mindegyiküket meghaladó végzőleges felé mutatnak. Ezt nevezem »protestáns princípiumnak«; a hit közösségeinek megnyilvánulásában levő kritikai elemet és ennek megfelelően a hit mozzanatában meglevő kétség elemét. A kétség és a kritikai elem sincs mindig jelen, de mindkettőnek mindig lehetségesnek kell maradnia a hit körén belül. Keresztény szempontból azt kell mondani, hogy az egyház minden tanításával, intézményével és tekintélyével a prófétai ítélet alatt áll, és nem felette. A kritikai érzék és a kétség mutatja meg, hogy az egyház a »kereszt alatt áll«, amennyiben a keresztet úgy értjük, mint az ember vallási élete fölött elhangzó isteni ítéletet, de az egész kereszténység fölött elhagzót is, bár ez elfogadta a kereszt jelét. (Paul Tillich: *Dynamics of Faith*, 33. o.)

* * *

Minden alkalomhoz keresünk egy képzeletbeli provokátor résztvevőt: Martin Luthert.

Minden alkalomhoz ajánlunk egy-egy tanulmányozandó hosszabb-rövidebb igeszakaszt.

Minden alkalomhoz ajánlunk elmélkedésre és/vagy éneklésre egy énekverset, sort vagy teljes éneket Luther szerzeményei közül.

1. Egyáltalán milyen ünnepre is készülünk?

Hiszen egy évforduló szükségszerűen értelmezést igényel.

Tehát: tényleg fontos ez nekünk?

És tényleg Luther van középén?

Nem túl megosztó így ez a dolog? Sokan kifejezett ellenszenvvel viseltetnek Luther iránt.

Tartalmát tekintve nem meghaladott ügy ez? Elég, ha csak a II. vatikáni zsinatra gondolunk.

A reformáció nem úgy történik, hogy valaki vagy valakik kitalálják, hogy „reformálni” akarnak.

Luther toronyélménye nem megtervezett dolog volt.

- ▶ Vendégünk: a 95 tétel szerzője
- ▶ „*Nem magunkat prédikáljuk*” (2Kor 4,5)
- ▶ „Ó, szállj közénk, királyunk” (ÉK 131 4. v.)

2. Kinek ünnep a reformáció évfordulója?

Kapcsolópont az előző témához: a katolikus egyház sok mindenben előbbre jutott az elmúlt 500 évben. De vajon miben jutott előbbre, vagy mennyiben maradt „reformált” az evangélikus egyház? A protestantizmus szinte folyamatosan keresi az identitását.

Ahogy a nemzeti ünnepeket is ki tudják sajátítani a diktatúrák, nem ugyanez igaz-e a reformációra?

- ▶ Vendégünk: az augsburgi birodalmi gyűlésen hitvallást tevő fejedelmek doktora
- ▶ „*A növekedést az Isten adja*” (1Kor 3,6)
- ▶ „*Dicséret örök atyánknak*” (ÉK 108 3. v.)

Provokatív ünnepvárás, avagy lesz-e most is reformáció?

3. Van-e okunk ünnepelni?

Büszkén valljuk magunkat a reformáció örökösének? Milyen alapon? Mit tettünk? Mit teszünk? Mihez képest?

Kérdés, ha a reformáció örökségét fel kell mutatni, mit tudunk felmutatni?

Példa: a facebook-on előszeretettel osztanak meg hangzatos morális lózungokat látványos természetfotókkal, többnyire pont azok, akiknek a leginkább el kellene gondolkodniuk rajtuk. Vajon nem vált-e ilyenné a „semper reformanda” elve is?

- ▶ Vendégünk: a *Kiskáté* szerzője
- ▶ „Azért ne régi kovással ünnepeljünk, se a rosszaság és gonoszság kovászával, hanem a tisztaság és igazság kovásztalanságával.” (1 Kor 5,4-6)
- ▶ „Ilyen bajvívás nem volt még” (ÉK 215 3. v.)

4. Kell-e egyáltalán most is reformáció?

Ez a legalapvetőbb kérdés.

Nem inkább csak egy emlékünnap ez? Egy szép kerek évforduló?

Hiszen gyülekezeteinkben az evangéliumot tisztán hirdetik, és a szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltadják ki. A másodlagos dolgokat másodlagosaknak tartjuk, a vitathatókról értelmes vitát folytatunk, a fontosakból pedig nem engedünk. És ezeket meg is tudjuk különböztetni egymástól. Vagy nem így van?

- ▶ Vendégünk: a Rómába hivatalos ügyben küldött Ágoston-rendi barát
- ▶ „Emlékezzél vissza, honnan estél ki” (Jel 2,5)
- ▶ „Mit sok ezer szív kérve kért” (ÉK 150 4. v.)

5. Van-e még mit megreformálni?

Tételezzük fel, hogy a reformáció mégis úgy működne, hogy elhatároljuk, és reformálunk. Képzeljünk el például egy olyan magyarországi anyaggyülekezetet, amelyikben immár két évtizede nem lakik senki a parókiaián. A gyülekezet rendszeresen templomba járó tagjainak létszáma

az elmúlt harminc év alatt mintegy százhúszról alig harmincra módosult, helyi iskola nincs, konfirmandus korú gyerekek várhatóan tíz év múlva lesz, már ha addig el nem költöznek, de templomba amúgy sem járnak, még nagy ünnepeken sem. A korábbi háromszáz egyházfenntartó helyett jelenleg nyolcvan fő fizet, akik közt ha nem lenne egy-két tehetősebb család, akkor még a helyettesítő lelkész költségeit sem tudnák fedezni. Nem is szólva azokról a helyekről, ahol vasárnaponként 4-5 személy vesz részt az istentiszteleten. Mit és hogyan lehetne, kellene reformálni?

- ▶ Vendégünk: az ígéretes joghallgató
- ▶ „Az a neved hogy élsz, és halott vagy” (Jel 3,1-2)
- ▶ „Lásd meg a mennyből, Úristen” (ÉK 257)

6. Mit várunk egy reformációtól?

Tételezzük fel, hogy megérkezik hozzánk Luther Márton mai alteregója, aki zseniálisan felismeri, hogy mit kellene ma tenni annak érdekében, hogy az egyház újra Istennek tetsző módon töltsse be hivatását.

Mi lenne a sorsdöntő felismerése? Törvény helyett kegyelem?

Mi lenne a kérdése? Hogyan találom meg a kegyelmes Istent?

Min ütközne meg annyira, hogy nyilvánosan szót emeljen miatta?

- ▶ Vendégünk: a mansfeldi kisdíák
- ▶ „Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok” (Mt 23,13)
- ▶ „Úgy tégy és csak úgy taníts hát” (ÉK 318 6. v.)

7. Várni, vagy reformálni?

Szögezzük le: fontosnak tartjuk a reformációt.

Azt tanítjuk, hogy az egyháznak mindig szüksége van reformációra. Mit teszünk annak érdekében, hogy az egyház folyamatosan olyan legyen, olyanná váljon, amilyennek Isten látni szeretné?

Mit gondolunk például a pályázati rendszerről?

Mit gondolunk az állam és egyház kapcsolatáról?

Mit gondolunk a missziói stratégiáról?

Mit gondolunk az új költségvetési nyomtatványról? Megmondjuk-e?

Mit gondolunk az elnéptelenedő falvakban szinte senki által nem látogatott templomok felújításáról?

Provokatív ünnepvárás, avagy lesz-e most is reformáció?

Mit gondolunk a legalapvetőbb vallási kérdésekben való mérhetetlen tájékozatlanságról?

Mit teszünk ellene?

Mit gondolunk a mérhetetlen különbségekről ember és ember között? Mit teszünk ellene?

Mit gondolunk az általunk ismert dogmatikai és erkölcsi kérdések ismeretéről? Mit teszünk ennek érdekében?

- ▶ Vendégünk: a wartburgi „fogoly”
- ▶ „Ezek csak árnyékai az eljövendő Krisztusnak, aki a valóság” (Kol 2,8kk)
- ▶ „Én vagyok Urad, Istened, bálványaid ne legyenek” (ÉK 433 2. v.)

8. Aktuálisak az 500 évvel ezelőtti felismerések?

A Biblia elsődleges tekintélye a kialakult hagyománnyal szemben. Ez azt jelenti, hogy például a saját nemükhöz vonzó férfiakkal meg kell halniuk? Vagy hogy nem szabad véres hurkát enni?

- ▶ Vendégünk: az újszülött, akit keresztelese napja alapján neveztek el Tours-i Szent Mártonról
- ▶ „A betű megöl, a Lélek pedig megelevenít” (2Kor 3,6)
- ▶ „Tarts meg, Urunk, szent igédben!” (ÉK 255)

9. Lehet-e és hogyan lehet aktualizálni?

Egyedül a kegyelem.

Egyedül a hit.

Egyedül Krisztus által.

A diktátor állami vezetők (pl. Franco vagy Pinochet) és milliárdos maffiózó udvaroncok azt mondták, hogy „megsegített a jóisten”, és hálsak is voltak neki a szép sikerekért.

Ha egy ilyen helyzetben horribile dictu „hitlerbajuszt” rajzoltak egy választási plakátra, akkor ezt azzal kellene egy lapon említeni, hogy az Úr Jézust is kigúnyolták.

Van, aki szerint ha erősen akarsz valamit és semmi nem tántorít el, akkor akár le tudsz fogyni, találhatsz jobb munkahelyet, sőt hozzád illő társat is.

Talán Isten egyenesen téged szólít meg Magyarország megszerzése ügyében, hogy a közbenjárója legyél a barátaiddal.

- ▶ Vendégünk: a fiatal szerzetes
- ▶ „Nem lettetek-e gonosz szándékú bírakká?” (Jak 2,1kk)
- ▶ „Úgy jött a földre szegényen” (ÉK 154 5. v.)

10. Honnan tudhatjuk, hogy amire késztetést érzünk, az reformáció?

63

Ki ne szeretné a változást? Ugyanakkor ki ne ragaszkodna a régi dolgokhoz?

Pusztá merő pillanatnyi percemberke érdek, hogy mit lát valaki „isten” akaratának, és mit ördögi lázadásnak?

- ▶ Vendégünk: az öreg doktor
- ▶ „Minden írástudó, aki tanítványává lett a mennyek országának, hasonló ahhoz a házigazdához, aki újat és ót hoz elő kamrájából.” (Mt 13,52)
- ▶ „Kincset, életet, hitvest, gyermeket mind elvehetik” (ÉK 254 4. v.)

11. Nem lenne jobb, ha inkább hadakoznánk minden változás ellen?

Hiszen a reformáció örökösei vagyunk.

Tele jobbnál jobb ötletekkel.

Sínen vannak értelmesebbnél értelmesebb programjaink.

Intézményeink izzanak a valósággal történő összhangtól.

Nincs időnk arra, hogy ötszáz évvel ezelőtti dolgokra emlékezzünk.

Ezzel szemben a jelenben élünk.

Rosszul is esne, ha bárki akár csak egy kicsit is feltartóztatna minket holmi protokolláris ünnepekkel és azok vélt vagy valós tartalmának keresésével.

- ▶ Vendégünk: a wormsi hitvalló
- ▶ „Aki tehát azt gondolja, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék!” (1Kor 10,12)
- ▶ „Kísértésbe minket ne vígy” (ÉK 72 7. v.)

Provokatív ünnepvárás, avagy lesz-e most is reformáció?

12. Nem azért csimpaszkodunk a reformáció ügyébe, mert már semmink nem maradt?

Luther a rajzfilmfigura.

Luther a karikatúra.

Luther a szabad szájú középkori pap.

Luther a tabuk döntögetője.

Luther az alattvaló.

Luther a lázadó.

Luther a zenész, költő, író.

Luther a családapa.

Luther a diplomata.

Luther a tudós.

De kik vagyunk mi? És miért gondoljuk, hogy közünk van hozzá? Pláne, hogy ünnepelhetünk?

- ▶ Vendégünk: a friss házas
- ▶ „*Jaj nektek, mert síremlékeket emeltek a prófétáknak, pedig atyáitok ölték meg őket!*” (Lk 11,47)
- ▶ „Életünkben szüntelen a halál lesi léptünk” (ÉK 499)

13. Minek is a reformáció?

Szedjük össze, hogy mink maradt. Maradt?

Vagy kaptuk? Talán újonnan fedeztük fel? Talán előállítottuk?

Ha felfedeztük vagy előállítottuk, akkor merjük képviselni is?

Vagy arra várunk, hogy a „világ majd megérjen” hozzá?

Vagy nem is vagyunk annyira biztosak benne, hogy amit felismertünk, vagy rajtunk keresztül előállott, az annyira jó és igaz?

Mások visszaigazolására várunk?

Vagy merjük képviselni akkor is, ha senki nem dicsér meg érte?

- ▶ Vendégünk: na, vajon kicsoda? Ő, vagy akire mutatni akart?
- ▶ „*Az igaz ember a hite által él*” (Róm 1,17) – „*A hit cselekedetek nélkül halott*” (Jak 2,17)
- ▶ „Jövel, Szentlélek Úristen” (ÉK 229)

Az ünnep helyszínei a teremtett világban - Bibliórai sorozat

Bevezetés

▪ JERABEK-CSEREPES CSILLA

A bibliórai sorozatot három fő téma köré fűztük föl:

ÜNNEP A TERMÉSZETBEN

Isten ajándékait az egész teremtett világban felfedezhetjük: „Minden, mi él, csak Téged hirdet”. Az ember feladata a teremtett világ kincseinek megőrzése, továbbadása, ám nagyon gyakran nem töltjük be jól a ránk bízott feladatot, sőt felelőtlenül eltékozoljuk a teremtett világ kincseit.

Ebben a fejezetben körbejárjuk a teremtett világ egyes szegleteit, megvizsgáljuk az élő és élettelen világ közötti kapcsolópontokat. Választ keresünk az alábbi kérdésekre:

Hogyan válhat a teremtett világ ünnepeink helyszínévé (képletesen és valóságosan is)? Hogyan válhatunk jó sáfárokká? Egyáltalán hogyan viszonyuljunk a teremtett világhoz?

ÜNNEP AZ EMBER ALKOTTA/ALAKÍTOTTA VILÁGBAN

Az ember képességet és tehetséget kapott az alkotásra. Formálhatjuk, alakíthatjuk környezetünket, ám ez egyben felelősséggel is jár. Az alkotás nem lehet öncélú, nem hagyhatjuk figyelmen kívül tevékenységünk hatását, következményeit környezetünkre nézve.

ÜNNEP ÉS EMBER

A teremtett világ részei vagyunk mi magunk is – egyénenként és közösségben egyaránt. Mit jelent számunkra az ünnep? Hogyan ünnepeljünk/ünnepelhetünk? Hogyan készülhetünk lélekben és hogyan készülhetünk a gyakorlatban az ünnepre? Hogyan válhat testünk a Szentlélek templomává?

A vázlatok nagy része hagyományos bibliaköri keretek között zajló alkalomra készült. Az igei, ökológiai alapozás után beszélgetést indító gondolatokat, kérdéseket adunk a téma feldolgozásához, melyet irodalmi, képzőművészeti vagy zenei alkotásokkal, ajánlókcal teszünk szemléletesebbé. Kreatív, gyakorlati ötleteket is közlünk, amelyek közösségi vagy egyéni szinten megvalósíthatók.

Alternatív alkalom megszervezéséhez is nyújtunk segítséget, amely lehet a teremtés ünnepének megtartása, egy rövid erdei zárandoklat vagy akár egy vízparti áhítat.

Jelen bibliáorai sorozattal az emberi felelősségvállalásra és a teremtett világ törékenységére szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy annak minden szeglete ünnepünk méltó helyszíne lehessen.

Ünnep erdőn-mezőn – Egy rövid zárandoklat

▪ DARVAS ANIKÓ

Az alábbi tervezetet meg lehet valósítani nagyvárosok környékén és a falvak határában is, alakítsuk mindig a helyi terepviszonyokhoz a vázlatot, a témák sorrendjét. Olyan útvonalat válasszunk, ahol forgalomzajtól távol, természeti környezetben haladhatunk, változatos úton, vagyis vannak szélesebb és keskenyebb ösvények, lehetőleg emelkedők is.

Közös kezdéssel indulunk, a vezető felvezető mondataival, és útközben is megállunk több helyen bevárva egymást, hogy aztán ismét tovább mehessen mindenki a maga tempójában. Az útvonalat ismerő ember haladjon lefelől, és jelöljük ki, ki jön leghátul. Az egyes megállások alkalmával alakítsunk párokat, esetleg hármas csoportokat, és osszák meg az úton levők egymással a tapasztalataikat, élményeiket, majd nagyobb körben állva adják tovább ezt az egész közösségnek.

- Útnak indulunk, ahogy úton vagyunk egész életünkben, jövőnk valahonnan, tartunk valahova.
- Az Atya nevében indulunk, aki teremtőnk, életünk forrása, Földünk életre hívója. Jézus nevében indulunk, aki szabadságunk ajándékozója, társunk, támaszunk. A Lélek közösségében, megújító erejével kelünk útra.
- Ha nem akarunk eltévedni útközben, jó, ha olyan megy elől, aki vezetni tud minket, akit követni tudunk. Mi követők azonban nem

egyforma tempóban haladunk, vannak közöttünk gyorsabbak, erősebbek, és vannak olyanok is, akik hátul jönnek, nem bírják úgy a tempót, vagy többet nézelődnek, akik leszakadnak. Kell hát valaki, aki vállalja, hogy leghátul jön, összeszedi a leszakadókat, támogatja a lassabbakat, bevárja a szükségüket végzőket, támogatja az esetleges sérülteket, (meg)fáradtakat. Kik vannak hátul a te közösségedben? És hol haladsz most te? [Egy keskenyebb szakaszt vezessünk fel így, majd utána egy szélesebb úton haladjunk kettesével, és osszuk meg egymással a gondolatainkat.]

- A következő szakaszon figyelj a lábnyomaidra. Nézz le a porba/a sárba, tekints hátra, magad mögé. Figyeld meg, mit hagysz magad mögött. Milyen nyomokat hagysz az utánad jövőnek? Mi maradt a lábad alatt? Életed útján a mindennapjaiddal mit hagysz hátra, mekkora a lábnyomod?
- Nem csak a te lábnyomod van e Földön, jártak rajta előtted is, jönnek utánad is. Ki jön melletted? Ki az útitársad? Hol látod Jézust az utadon? Melletted jön, előtted vagy épp eltűnt a szemed elől?
- Járjatok nyitott szemmel a következő szakaszon. Emeljete fel egy botot, nézzétek meg, forgassátok a kezetekben. Játszatok el a súlyával, a tapintásával. Milyen ez, még nedves, szinte élő fa, vagy korhadófélben van, tápanyaggá válik éppen a többi fa számára? Szúrágta, mintázatos? Milyen az alakja? Mi lehet ez a bot? Tűzifa? Vándorbot? Eszköz, mint Mózes kezében, amivel a sziklára csapva ivóvíz fakadt?
- Nem vagyunk eszköztelenek az úton. Kezünkben egy vándorbot emlékeztethet is minket vándorságunkra, segít a nehezebb szakaszokon – még ha még pihenten, az éppen egyenletes, könnyű szakaszon akadálynak is tűnhet a kezünkben. Mit viszel magaddal? Mit cipelsz teherként, mi az, ami segítségedre lehet?
- Lássátok meg az út menti virágokat. Nézzétek most őket azzal a szemmel, hogy hogyan gondoskodik róluk Isten, mi munkája van egy-egy ilyen kis növényvel.
- Haladjunk tovább egyesével, és ízlelgessük Isten ígését: „*Figyeljétek meg a mező liliomait, hogyan növekednek: nem fáradoznak, és nem fonnak, de mondom nektek, hogy Salamon teljes dicsőségében sem öltözködött úgy, mint ezek közül akár csak egy is.*” (Mt 6,28–29)

- ▶ Énekjavaslat (Evangélikus énekeskönyv)
  - 443 – Vezess, Jézusunk
  - 459 – Velem vándorol
  - 475 – Elfogadtál és elhívtál
  - 560 – Indulj az úton

Ünnep az élő víz közelében

▪ SZÜCS KINGA

„Az ünnep utolsó nagy napján felállt Jézus, és így kiáltott: Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék! Aki hisz énbennem, ahogy az Írás mondta, annak belsejéből élő víz folyamai ömlenek.” (Jn 7,37–38)

BEVEZETÉS

Víz nélkül nincs élet. A víz az emberi test és a teremtett világ legtöbb élőlény-testének is legfontosabb táplálója. Az emberi test tömegének 50-70%-a, a vér 90%-a vízből áll. Az állandóan mozgásban lévő, áramló víz szállítóeszköz – napi kb. 2,5 liter víz bevitelével és kiválasztásával a fontos tápanyagokat bejuttatja, az anyagcsere végtermékeit pedig kijuttatja a szervezetből. Segít a testhőmérséklet állandóságának fenntartásában, és semlegesítő hatása is van. Általános közérzetünket, vitalitásunkat alapvetően befolyásolja belső vízháztartásunk állapota. A víz felüdít, megtisztít, meggyógyít. A víz azonban veszélyforrás is lehet: csak víz mellett tudunk élni, a vízben nem. Az özönvizek, áradások, vízi viharok játszi könnyedséggel elpusztíthatják az embert és keze munkáját. Hasonló veszélyforrást jelent a természetes áramlásában akadályozott, öntisztulásában gátolt pangó, szennyezett víz is.

Az éltető víz nem lehet akármilyen: édesvíznek kell lennie, tisztának kell lennie, megfelelő mennyiségűnek és hőmérsékletűnek kell lennie. A Biblia embere számára az éltető víz korlátlan hozzáférhetővé egyáltalán nem volt magától értetődő. Érdemes tudatosítani, hogy a víz – a természet többi erőforrásához hasonlóan – ajándék. Noha földrajzi és vízrajzi adottságainknál fogva nekünk (ma még) nem a rendelkezésre álló vízkészletek kimerülésétől kell leginkább tartanunk, mindenképpen el kell gondolkodnunk az aszályos és csapadékos időszakok váltakozásának ritkulása, az egyes periódusok hosszának általános növekedése, a természetes vizek fokozódó szennyezettsége és a vízi

élővilág sokféleségének drámai csökkenése láttán, hogy milyen szerepünk lehet abban, hogy az élet e feltétele ugyanilyen szabadon hozzáférhető maradjon az utánunk következő nemzedékek számára is.

A víz nem csupán fizikai létszükséglet – életfolytatásunkhoz, lelki egészségünkhöz legalább ennyire elengedhetetlen a spirituális értelemben vett „élő víz”. A víz a Bibliában Isten teremtmény, óvó, megmenekítő szándékával kapcsolódik össze, még akkor is, ha egyszermind éppen törékenységeinkre, esendőségünkre, méltatlanságunkra mutat rá, mint például Noé történetében. A víz az egyoldalú isteni gondoskodás mellett párbeszédre is hív: a szövetség jelölőjévé is válik, amely „a víztől és Lélektől való újjászületésben” (Jn 3,5), a keresztségben teljesebbé válik. Az alkalom alapigéjévé választott jánosi igében azonban még ennél is szélesebbre tárul a horizont: a víz nem csupán kívülről újítja meg az embert, hanem annak legbensőbb lényegévé, sőt forrásává válik. Aki hisz, annak bensejéből élő víz folyamatai ömlenek. Aki ebből a vízből merít, maga is élő, éltető vízzé válik.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

- A közös elmélyülés előkészületei, illetve a bibliaóra során körüljárható kérdések:
- Gondoljuk végig, hol van a közelünkben víz? Melyik az aktuális tartózkodási helyünkhöz legközelebb eső természetes víz? Hogyan írnanék le? Milyen állapotban van?
- Menjünk ki a szabadba, és keressük a víz megjelenési formáit! Gyűjtjük össze a gyülekezeti terem/templom környezetében, hogy milyen formában találoztunk a vízzel!
- Ha van természetes víz a közelben, keressük fel, csendesedjünk el mellette. Számoljunk be egymásnak a minket ért benyomásokról és az azokból fakadó asszociációinkról. (Ha erre nincs lehetőségünk, alternatívaként projektoros kivetítőn is nézhetünk vízzel kapcsolatos képeket.)
- Keressünk olyan ószövetségi történeteket, amelyekben központi szerepet játszik a víz! (pl. Gen 1,2; Gen 6–9; Gen 32,23–32; Ex 2; 2Kör 1–19)
- Milyen környezetben és milyen formában jelenik meg a víz ezekben a történetekben? Mit jelképezhetnek ezek? (teremtés, szövetségkötés, menekülés, gyógyulás)

- Találunk-e párhuzamos helyeket az Újszövetségben? Mely kitüntetett pontokon kapcsolódik Jézus élete és tanítása a vízhez?
- Milyen új hangsúlyok jelennek meg a víz szimbolikájában az Újszövetségben? (keresztség, eszkatológiai vonatkozások)
- Mit tehetünk azért (konkrét és lelki értelemben egyaránt), hogy a nekünk ajándékba adott víz valóban élő maradjon? (takarékoskodás a vízzel, a víz tisztaságának megőrzésére tett különböző törekvések, a spirituális értelemben vett lelki mozgáster és tisztaság megőrzésére tett kísérletek)

IMÁDSÁG, ÉNEK

- ▶ Az alkalom nyitó éneke lehet az *Evangélikus énekeskönyv* 148. zsolttára alapuló 50. számú éneke (Dicsőült helyeken). Zárásként választható a 42. zsolttárt feldolgozó 76-es ének (Mint a szép híves patakra), fiatalabb résztvevők esetén az 571-es (Olyan örömet, mint a forrás) ének.
- ▶ Imádkozhatunk a vízparton elcsendesedve magunkban, az alkalom lezárásaképp saját szavainkkal vagy a 36. zsolttár szavaival (Zsolt 36,6–10):
*„Uram, szereteted az égig ér,
 hűséged a fellegekig.
 Igazságod olyan, mint a hatalmas hegyek,
 ítéleteid, mint a nagy mélység,
 embert és állatot megtartasz, Uram.
 Mily drága a te szereteted, Istenem!
 Szárnyad árnyékába
 menekülnek az emberek.
 Dúslakodnak házad bőségében,
 örömet árasztasz rájuk, mint patakot.
 Mert nálad van az élet forrása,
 a te világosságod által látunk világosságot.”*
- ▶ Imádságunk lehet Ézsaiás 43,16.18–21 is.

ILLUSZTRÁCIÓ

Dsida Jenő: Kitéve

... És ha megoldás már nem lenne más,
 Nyugalom-folyó partjára feküdnék.
 Csobog a nagy víz és zizeg a sás.

Csaló, játékos, távoli nagy élet
zaját hallgatom kövült nyugalomban
és jégpáncélos szívem meg se dobban.

Sötét álmom lesz testemen a pólya:
Leszek ismételt, ködös őszöveltség,
akit Mózesül tettek a folyóra.

Éjjel nevető csillagokat nézek,
sellő-hadat, mely a folyóra jár
és ringat, renget lágyan a kosár.

Fáraó lánya eljön csolnakán,
ébredt, bubusgat, csókol és dalol
és én mosolygok, mintha hallanám.

Keserű, szelíd ajkam szögletére
elkésített csókot csurgat majd a Hold:
virrasztott éjek vigasztaló bére.

Hitet talál a kételkedő Tamás,
új tízparancsról álmodozik Mózes...
És zúg a folyó és zizeg a sás...

Ünnep a levegőben – Az levegő huncutkodásai és a tanítvány elkomolyodásai

▪ RÉZ-NAGY ZOLTÁN

„A szél fúj, amerre akar, hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy: így van mindenki, aki a Lélektől született.” (Jn 3,8)

BEVEZETÉS

János evangéliumában olvasható egy párbeszéd Jézus és Nikodémus között. Ebben Jézus arról beszél, hogy a szél mozgása olyan rejtett dolog, amelyet senki sem ismer. A „pneuma” szót használja az eredeti szöveg, mely éppúgy jelent szelet, mint lelket is. Ennek ismeretében már nem olyan rejtélyes, miért kerül összevetésre a szél mozgása és a lélektől született ember. A széltől születettet is mondhatnánk. Jézus és az evangélium szerzője számára nem létezett ez a kettősség, hogy ha természetről beszéltek, akkor szelet emlegettek, ha pedig emberi dolgokról, akkor lelket. Ennek a – bibliai összefüggésben alaptalan – dichotómiának a megszüntetése a kívánatos számunkra, és éppen a teremtésvédelmi szemléletmód képes ennek megtételére.

ÖKOLÓGIAI ÜZENET

Gyerekkorom egyik nagy álma volt, hogy legyen egy olyan távcsöveg, mellyel jól láthatom majd a Naprendszer bolygóit. A kedvencem a Jupiter volt. Láttam már róla fényképeket, és izgatott, hogy vajon mi lehet rajta az a nagy, vörös, ovális alakzat. Távcsöveg végül lett, a Hol-don kívül más égitest nézése nem nyújtott kimagasló élményt, úgy-hogy nem a távcsövegnek köszönhetően tudtam meg, hogy a Jupiter bolygó légyegében egy hatalmas gázgömb. Emlékszem, milyen meg-döbbenő volt számomra, hogy ez így van: látjuk rajta a levegőt. És mitől színes? És mi az a nagy vörös folt rajta? Kiderült, hogy az pedig egy hatalmas, a földünkénél nagyobb anticiklon, a szélein irtózatos, 400 kilométert is meghaladó sebességű széllel. Ez a bolygó egy hatalmas gázóriás. De a gázok itt éppen hogy nem az élet lehetőségét nyújt-ják, mint a földünkön, hanem ellenkezőleg: halálos kegyetlenségű, az életre alkalmatlan környezetet teremtenek. A levegő tehát nem egy-szerűen légkör. A levegő a légkörnek egy bizonyos speciális esete, ami-kor éppen olyan mennyiségben és arányban állnak rendelkezésre gá-

zok, hogy azokból a bolygó felszínével kölcsönhatásba lépve kialakulhat az élet. Ma már tudjuk, hogy milyen bonyolult rendszerű a légkörünk: többé-kevésbé rendszeres légmozgások alakítják az időjárásunkat és az éghajlatunkat. Ma már tapasztaljuk azt is, mi történik, ha a légkör áramainak mozgása némileg módosul.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

Zárt termi foglalkozásra (hittanóra, ifjúsági, bibliaóra stb.): Tegyük fel a kérdést: mi történne, ha nem lenne légmozgás, ha nem lenne szél? Mi lenne velünk szél nélkül? Használjuk a fantáziájukat, és a csoportot egy vitorlásra utazó légénységhez hasonlítjuk, akik a szélcsendben arra várnak, hogy a szél végre feltámadjon. Esetleg kipróbálhatjuk, hogy sokáig nem nyitjuk ki az ablakot, és nem szellőztetünk, hogy amikor végül mégis megteesszük, fellélegzést jelentsen a friss levegő beáramlása.

Igék feldolgozásra:

Ez 37. Kérdések: Miként mutatja be a szél előtti állapotot a próféta? Mit idéz elő a szél? Milyen jellegű változás szemtanúi vagyunk?

Jn 20,19–23. Kérdések: Mi jellemzi a tanítványok állapotát a Feltámadottal való találkozás előtt? Mi okozza örömeiket? Min alapul a küldetés? Jézus lehelete mire képesíti a tanítványokat? Miben hasonló az elküldött tanítvány és a szél?

Teremtésvédelmi kitekintés:

Kérdezzük meg a csoport résztvevőit, hallottak-e az El Nino-ról, és tudják-e, hogy milyen éghajlati hatásai vannak a Golf-áramlatnak, és milyen hatása lenne, ha ez az áramlás megszűnne?

KREATÍV ÖTLETEK SZABADTÉRI FOGLALKOZÁSOKRA

Szélkerék készítése kartonpapír, gombostű és hurkapálca segítségével alsó tagozatosoknak, felsősöknek pedig papírsárkány készítése, akár előző alkalommal, majd sárkányeregetés.

IMÁDSÁG, ÉNEK

Jézusunk! Te rálehelteél tanítványaidra, és ők pedig elindultak, hogy átalakítsák a világot. Hívsz bennünket is, utat mutatsz nekünk, és mi

tudjuk, hogy nem maradhatunk, hanem küldésednek kell engednünk még akkor is, ha ez nem könnyű számunkra. Váratlan helyzetekbe keveredünk, idegen embereket kell megszólítanunk és megismernünk. Félreértések és néha ellenséges érzület vesz majd körbe bennünket, de akik kinyitják felénk ajtajukat, azokhoz tudjuk, hogy a te szeretettel, tapintattal kell majd belépnünk, azzal a biztos tudattal, hogy ez a belépés minket magunkat is meg fog változtatni. Kérlek, add Szentlelked erejét ehhez a küldetéshez. Ámen.

Ünnep a hegytetőn

▪ GRENDORF-BALOGH MELINDA

Igeszakasz: Jézus megdicsőülése (Mt 17,1–13)

BEVEZETÉS

Az ószövetségi hegyi teofániák megkoronázása Jézus megdicsőülése. Mózes a nagy törvényadó és Illés, az első nagy próféta – közös bennük, hogy mindketten megtapasztalták korábban Isten jelenlétét a Hóreb-hegyen – a vallásos zsidók számára tisztelt személyek voltak. Jézust is sokan tisztelték korában tettei és tanításai miatt, azonban istenfiúságát nem merték elhinni, még a legszűkebb tanítványi körnek is komoly gondot okozott ez. A történet – ószövetségi szereplőivel – korokat átívelő figyelmeztetést hordoz: Jézus nem egy kiemelkedő, tiszteletreméltó vallási tekintély, nem a mózesi törvények megreformálója – mint azt sokszor próbálták kiprovokálni tőle – és nem is próféta, nem az eljövendő megváltás hírnöke, hanem maga a megígért Messiás. Isten és ember, törvény és kegyelem egy személyben. Az esemény nagy valószínűséggel a Cézarea Filippitől (ahol Péter vallástétele elhangzott) 20 km-re elhelyezkedő Hermón-hegyen történt.

Hegymászó, természetjáró emberek gyakran vallanak arról, hogy a táj szépsége megerősíti őket abban, hogy Isten teremtette ezt a világot, magától nem lehetne valami ennyire megkomponált. Sokan szeretnek ma is sátort verni vagy legalább piknikezni egyet.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

Péter, Jakab és János, a kiválasztott tanítványok látták Jézus arcának ragyogását, találkozhattak az ószövetségi idők két meghatározó alak-

jával. Szerettek volna ebbe a felemelő, ünnepi pillanatba beleragadni, mintha érezték volna, hogy ezt a lehetőséget meg kell ragadni, és az élményt minél tovább átélni. De nem az élményen, hanem annak üzenetében van a lényeg. Hiszen Jézus szolgálatát megerősítette Isten bizonyosságtétele mellette, a keresztelésekor elhangzott szavakat olvashatjuk kibővítve: „*Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok!*” (Mt 17,5) Isten nem azt mondta, hogy nézzétek, csodáljátok, hanem, hogy hallgassátok Fiamat. (Igaz, Isten hangja hallatán a tanítványokat félelem fogta el, leborultak a földre, s csak Jézus érintésére és bátorítására tekintenek fel ismét, de akkor már senkit sem láttak, csak Jézust egyedül.)

Jézus tudta, hogy ez egy átmeneti állapot, a hegyről le kell jönni, vissza kell menni az emberek közé, akik már várják őt. A hegyről lefele jövet látjuk a valóságos Istenben a valóságos embert is, Jézus az ünnepi pillanatok után sem feledkezett meg küldetéséről, megerősödött benne, ez lett volna a tanítványok „nyeresége” is a hegyi élményből. Az igazi, tartós dicsőség megtapasztalásához a szenvedésen keresztül vezet az út. A magaslatról a mélységbe kell szállni – szó szerinti és átvitt értelemben is. Tudatos készülés és az akadályok legyőzésének szándéka nélkül nem lehet célba érni.

A hegyről lefele menet így beszélgettek Keresztelő Jánosról, aki az új Illés volt, de nem hozta el a nép vallási és erkölcsi gyógyulását, mert elvetették, elutasították a Messiás előfutárának a szavait. Jézus önmagáról (Emberfiaként definiálva) hasonló szenvedést vetített előre, ezért sem engedte, hogy a tanítványok azonnal beszámoljanak bárki-nek tapasztalatukról, csak majd feltámadása után.

- Előzetesen felmérhetjük, ki tudja, hogy Jézus életében még milyen hegyek játszottak fontos szerepet (megkísértés hegye, a Hegyi beszéd helyszíne, Olajfák hegye, Golgota)? A lokalizálható hegyekről készíthetünk térképet is az események képeivel.
- Beszéljessünk arról, hogy mit tudunk a kiválasztott tanítványokról! Idézzük fel Mózes és Illés életének kiemelkedő eseményeit (különös tekintettel a hegyi teofániákra). A bevezetésből kihagyhatjuk az előzmények és következmények tárgyalását, a végén szó lehet Péter vallástételéről, Jézus első jövendöléséről a rá váró eseményeket illetően, követésének feltételéről és arról, hogy a hegy alján ho-

gyan gyógyítja meg a holdkóros fiút a tanítványok kudarcos próbálkozása után.

IMÁDSÁG, ÉNEK

Jézus Urunk, akik csak bámészkodni akarnak különlegességeden, vagy ünnepi jelenlétedben ki akarnak szakadni a valóságos élet realitásából és problémáiból, azok előbb-utóbb elmaradnak mellőled. Hiszen te mindig mozgásban vagy. Hallgatni téged azt jelenti, hogy meg is tartom, amit mondasz, és oda megyek, ahova küldesz. Az ünnep helyszíne fontos, de csak eszköz Isten kezében. A hangsúly azon van, hogyan sikerült feltöltődnöm általa, mit sikerült megragadnom belőle, ehhez adj, kérlek, bölcs belátást. Ámen.

► *Evangélikus énekeskönyv: 389 – Jézus, te égi szép*

TEVÉKENYSÉG ÉS ILLUSZTRÁCIÓ

Ha lehetőségünk van rá, Raffaello Transfiguratio képének másolatát a Deák téri templom oltárképeként meg is tekinthetjük Budapesten. Ha erre nincs mód, nyomtassuk ki, és – ha szükséges, művészettörténeti elemzés segítségével – ismertessük.

Túrmezei Erzsébet verse is segítség lehet ebben.

Túrmezei Erzsébet:
Egy oltárkép előtt

Csodálatos kép, hányszor láttalak
ének és igehirdetés alatt.
Hatalmas voltál, mégis idegen.
Nem láttam túl a fénylő színeken.
Krisztus, Mózes, Illés fenn lebegett.
Lenn a gonosz-gyötörte gyermeket
nézte tehetetlen, tanácstalan
kilenc tanítvány... Tamás, Bertalan,
András, Máté... A Mester a hegyen!
... Hatalmas voltál, mégis idegen!
És hétről-hétre megcsodáltalak.
Néztelek... de sohase láttalak.

Míg ma... látlak! Csoda történt veled.
Élsz! Ma minden megelevenedett!
Nem Tamás, Máté, András, Bertalan,
nem ők... ezer mai tanácstalan,
tehetetlen tanítvány néz felém,
s csak azt keresem, melyik vagyok én!
A Krisztustalan, magára maradt
egyház csődje mélyen... a hegy alatt!
Apa hozza agyongyötört fiát,
előttük vonaglik, sikolt, kiállt,
és nincs erejük, hogy segítsenek.
Tanítványok, de tehetetlenek.
„Hitetlen, elfajult” egyház, igen.
Vereség fojtogatja a szívem.
Hát vége? Ennyi lenne az egész?
Olyan kimondhatatlanul nehéz
nézni tehetetlen, tanácstalan,
hogy a gonosznak nagy hatalma van,
és nekünk nincs erőnk, csodánk, jelünk,
mert Jézus nincs itt, Jézus nincs velünk!

Jézus, Jézus, szállj alá és segíts!
Tanítványok vannak a hegyen is,
de minket is szánj meg a hegy alatt!
Nekünk is mutasd meg hatalmadat!
Csődünk, szégyenünk Teérted kiállt.
Várunk a mélyben mint Isten Fiát!
Várjuk erődöt és győzelmedet!

Ma ez a kép megelevenedett!

Deák téri templom, 1958. január 5.

Ünnep az élettelen világ színfalai előtt

▪ DR. BÉRES TAMÁS

Igeszakasz: Ezékiel 28,11-19

BEVEZETÉS

Ezékiel 26–28. fejezetében Tírusz ostromának és pusztulásának bejelentéséről, majd a királyának szóló üzenet átadásáról van szó. A szöveg a föníciai város jövőjét olyan képekkel festi le, amelyekben szokatlanul sok kőzetet, természeti képződményt, ásványt találunk. Tírusz eleve egy sziklaszigeten épült fel a Földközi-tengerben. Gazdagságát annak köszönhette, hogy a „királyok útjának” nevezett jelentős kereskedelmi útvonal nyugati végállomása volt. Itt tették hajókra a keleti területekről származó árukat: fűszerek, damaszkuszi acél, értékes kövek kerültek a kikötőt elhagyó hajókra, de a város híres volt üvegiparáról, fémműves és kézműves termékeiről is. Ezékiel próféciáinak hátterében Salamonnak a város fejedelmével kötött korábbi megegyezése állt, amellyel Tírusz visszaélt annyiban, hogy elkezdte Izraelt alárendelni hatalmi, politikai céljainak. Ezékiel ezért árulóként mutatja be a várost, mely az Izraellel való barátság korában még „mintakép” volt. „Tele bölcsességgel”, „tökéletesen szép” volt egykor, sőt „Édenben, Isten kertjében” volt helye és „rubin, topáz, jáspis, krizolit, ónix, nefrit, zafír, karbunkulus, smaragd” és arany borította. „Isten szent hegyén” „tűzes kövek”, azaz a nap fényét minden színben visszatükröző kövek „között járkált”. A leírás annyira részletesen alkalmazza rá az Izrael számára szent szavakat és képeket, hogy több értelmező a gonosz bukásának képeit látja ebben.

Az ökológiai üzenet akkor válik érthetővé, ha észrevesszük, hogy a város főként az élettelen világ természeti kincseiből élt és gazdagodott meg. Nem csak a sajátjából, hanem kereskedelmi tevékenysége során másokéból is. Létét, kivételezett helyzetét, páratlan szépségét a föld kincsein kívül egy sziklának köszönhette, amely szigetként terült el alatta. Az Izraellel való kapcsolat, Isten népének szövegein, hagyományain keresztül biztosította volna számára, hogy gazdagságáért és különleges helyzetéért képes legyen hálával gondolni Istenre a teremtés kincseiért, de elbízta magát, és a szerződéses kapcsolat ápolása helyett hatalmi-politikai célok felé fordult.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

Zárt termi foglalkozásra (hittanóra, ifjúsági, bibliaóra stb.): a rendkívül színes szöveg feldolgozása.

- a) Kis csoportok: az élettelen világra utaló szavak, képek, fogalmak kigyűjtése Ez 26–28-ból.
- b) Beszélgetés: milyen kapcsolatot alapozhatnak meg ezek a fogalmak (pl. a „szép kövek”) a teremtett világ és az ember között?
- c) Kreatív ötletek: hogyan tudnánk kifejezni az anyagi világra való ráutaltságunkat ábrával, színekkel, verssel, mozzulatokkal?
- d) Vitassuk meg: tudnánk-e könnyíteni a Föld terhein az anyagi világgal való kapcsolatunk megváltoztatásával?
- e) Eredmény, összegzés: kinek mit jelent a teremtés szépsége a mindennapokban és mi a legfontosabb szempont a megbecsülésében?

IMÁDSÁG, ÉNEK

Teremtőnk! Ameddig a szemünk ellát, a te jószágodat látjuk. Teremtésed szépsége határtalan, ahogy te magad is határtalanul, végtelenül közel vagy minden teremtményedhez. Kérünk, ajándékozz meg jelenléted örömeivel, hogy megfogalmazhassuk hálánkat minden ajándékodért. Ámen.

► *Evangelikus énekeskönyv: 61, 399, 554*

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ JELKÉPES ÉS/VAGY VALÓS CSELEKEDET

- 1) A föld mélyéről bányászott fosszilis energiahordozók – ahogy nevük is mutatja fossziliákból, azaz – ősi élőlények maradványaiból származnak. Eredetük szerint nem élettelenek, legtöbbször mégis így gondolunk rájuk. Ültessünk magokat egy cserép „élettelen” földbe, és adjunk időt magunknak (csoportunknak) a csodálkozásra, ahogy az „élettelenből” élet fakad a teremtés rendje szerint.
- 2) Keressünk vagy építsünk megújuló energiával működő kis makettet, amely emlékeztet a teremtett világ energiaforrásainak ötletesebb felhasználási lehetőségeire!
- 3) Keressünk fel megújuló energiaforrással üzemelő berendezést a közelünkben!
- 4) Ismerkedjünk meg a bibliai szövegben olvasható ásványokkal, és tegyük ki képüket pár hétre látható helyre! Rövid saját megjegyzéseket is írhatunk a képek alá.

ILLUSZTRÁCIÓ

- ▶ Konfliktusos ásványok (rövid hír): <https://www.youtube.com/watch?v=KEAoxIMRoAI>
- ▶ Ásványok a kultúra történetében: Csillagó csodák 1-3:
<https://www.youtube.com/watch?v=pNhggR28x-k>
<https://www.youtube.com/watch?v=gIC8P3i-CM0>
https://www.youtube.com/watch?v=SHf_ig4xC2Q

Weöres Sándor: Ima

Köszöntelek a folyók zúgásával,
a felhő-arcú hegyekkel, a hegy forma fellegekkel,
a gong-alakú csillagokkal,
köszöntelek a szívárvánnyal, az éj minden tűzével,
és végül az ámulatos nap-ragyogással:
mind a tiéd! valamennyiben itt vagy,
akkor is, ha szenderegysz és úgy is, ha leszállsz hozzánk váratlanul
s a teremtmények seregének megvilágítod újra meg újra
kerek pajzsaidat, eleven mezőkön és rideg mérföldköveken heverőket,
egyszerűségük örök titkában, nyíltságuk rejtelmében,
miket állandó ittlétük miatt
oly könnyen, szüntelenül feledünk.

Ünnep a sokszínűségben

▪ JERABEK-CSEREPES CSILLA

*„Íme, szövetségre lépek veletek és utódaitokkal, meg minden élőlénnel,
amely veletek van: madárral, jószággal és minden szárazföldi vaddal...”*
(1Móz 9,9–10a)

BEVEZETÉS

Az özönvíz pusztítása után Isten nem fordult el végleg teremtményeitől. Szövetséget kötött velük, és megígérte, hogy nem pusztítja el többé özönvízzel a földet. Szövetséges társakká váltunk tehát minden élőlénnel. A romlandóságból azonban csak Krisztus szabadíthatja meg ezt a világot. Pál apostol írja a rómaiakhoz írott levelében: *„Mert a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését. ... mégpedig azzal a reménységgel, hogy a teremtett világ maga is meg fog sza-*

badulni a romlandóság szolgaságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára.” (Róm 8,19–21)

Ám addig is, amíg megszabadulunk ebből a szolgaságból, feladatunk van földi létünk során: jó sáfárként kell bánnunk a természet kincseivel, meg kell tanulnunk tisztelni szövetséges társainkat és törekedni a velük való együttműködésre, hogy utódaink számára is élhető világot hagyjunk magunk után. Mindez nem saját jó belátásunk következménye, hanem Krisztus megtapasztalt szeretetéből fakadó felelősségünk.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

Eszünkbe juthat Ciceró egyik szállóigévé vált gondolata: *Varietas dēlectat*, azaz a változatosság gyönyörködtet. A földi élet változatosságának, a növény- és állatfajok, valamint az élőhelyek sokféleségének – más néven biodiverzitás – kapcsán azonban hangsúlyoznunk kell: annak megőrzése nem csupán esztétikai kérdés, hanem elemi érdekünk is. A fajok változatosságának csökkenése súlyos következményekkel jár. Az élőhelyek drasztikus megváltoztatása vagy felszámolása, egy-egy növény- vagy állatfaj kihalása vagy helyi szintű eltűnése az adott életközösség egészére (így végső soron az emberre is) kihatással van.

Kutatók szerint jelenleg egy nagy kihalási hullámban vagyunk, amely – a korábbiakkal ellentétben – nem külső, környezeti okokra vezethető vissza, hanem az ember tevékenységére.

Néhány érdekes adat:

- ▶ Egy friss kutatás szerint a Földön több mint egybillió(!) faj élhet, ennek mintegy csak 0,001 százalékát (5,6 millió faj) ismerjük.
- ▶ Földrajzi helyzetének köszönhetően hazánk az eurázsiai növény- és állatvilág nagy változatosságával rendelkezik, területén több mint 3000 növény és 43 ezer állatfaj található. (Ebből csak 556 faj gerinces, a legváltozatosabb csoport, mintegy 37 000 fajjal, a rovaroké.)
- ▶ A múlt században valószínűleg több mint kétszázötvenezer faj halt ki; ebben az évszázadban ennek 10-20-szorosára lehet számítani.
- ▶ Az illegális fakitermelés és a mezőgazdasági termelés céljából történő erdőirtás nem kíméli a „Föld tüdejének nevezett” amazonasi esőerdőt sem, ahol egy 2008-a adat szerint tíz másodpercenként tűnik el egy focipálya nagyságú erdőterület.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a helyi viszonyokhoz alkalmazkodott, őshonos vagy régóta termesztett/tenyésztett fajok, fajták jobban

ellenállnak egy-egy betegségnek, jobban tűrik az időjárás szélsőséges eseteit, mint a távolról behozott, idegen fajták. Igazán nagy baj pedig akkor van, ha az elődeinknél már bevált régi fajták teljesen kiszorulnak.

Az ősi növény- és állatfajok, fajták a természet- és tájvédelmi értékük mellett pedig egyben nemzeti kultúránk részei is (gondoljunk például a *magyar szürke szarvasmarhára*, de említhetjük az egykori kétforintos hátlapját díszítő *magyar kikerics*et, amelyik ma a védett eredetű villányi borok címkéjén tűnik föl), e fajok kihalásával mi magunk is szegényebbé válunk.

KÉRDÉSEK A TÉMA MEGVITATÁSÁHOZ:

- ▶ Soroljunk fel olyan növényeket, állatokat (pl. madarakat), melyek gyermekkorunkban még (gyakran) előfordultak a ház körül, lakóhelyünk környékén.
- ▶ Keressünk példákat ember-állat-növény hasznos, egymást segítő együttélésére!
- ▶ Keressünk bibliai történeteket, zsoltárokat, jézusi példázatokat, melyben a természetből, a növények, állatok életéből tanulhatunk.
- ▶ Olvassuk el a 8. zsoltárt. A zsoltár 7–8. verse alapján beszéljünk arról, hogy milyen felelőssége van az embernek az által, hogy „urrá lett Isten kezének alkotásain”! Milyen feladatot kapott az ember Istentől a teremtés során?
- ▶ Mivel járulunk hozzá a teremtett világ sokféleségének pusztulásához? És mit tehetünk a megőrzéséért helyi, gyülekezeti szinten?
- ▶ Miben jó közösségi (családi, gyülekezeti) szinten egyformának, és mi-
ben jó különbözőnek, egyedinek lenni?

IMÁDSÁG, ÉNEK

Urunk Istenünk, köszönjük azt a változatosságot, melyet a virágok színeiben, a gyümölcsök ízeiben, a pillangók szárnyainak mintázatában és magunkban, emberekben is felismerhetünk. Add, hogy saját érdekeinket, hasznunkat félretéve meg tudjuk őrizni a sokféleségben rejlő értéket, melyet gondviselésed által a teremtett világba plántáltál. Ámen.

- ▶ *Evangélikus énekeskönyv:*
50 - Dicsőült helyeken
472 - A másik ember más, mint én
- ▶ Ifjúsági ének: Minden, mi él

KÖZÖSSÉGI TEVÉKENYSÉG

Gyülekezeti kirándulás alkalmával ellátogathatunk valamely nemzeti parkba, természetvédelmi területre, de felfedezhetjük településünk, lakókörnyezetünk védett természeti kincseit is.

Gyülekezeti szinten bekapcsolódhatunk a „Gyümölcsfát a papkertbe” elnevezésű, a régi gyümölcsfajtákat népszerűsítő programba, vagy egy gyülekezeti alkalommal felidézhetjük a nagyszülők kertjében termesztett, mára elfelejtett növényeket, csereberélhetünk magokat, virághagymákat.

ILLUSZTRÁCIÓ

- ▶ *Filmajánló: Évszakok.* Színes, magyarul beszélő, francia–német természetfilm, 94 perc, 2015.
- ▶ Révész Sándor: *Vigyázz a madárra* (<https://www.youtube.com/watch?v=l-tuyOYRA4c>)
- ▶ Ratkó József: *Ág ággal*

Színesbőrű testvéreim, szelíd fák,
mutattok olyan egyszerű,
gyönyörű példát!

Ág ággal egymásba fogódzva
akácfa, bodza,
fehér nyírfa, rézbőrű cser, juhar,
négerfa: büszke ében –
harag nélkül minden egy-sorsúval
éltek e közös ég alatt
egyforma fényben.

Az izgága szél hiába szaval,
uszít zsarnok vihar –
törvénytudók, ti,
akácfa, bodza,
ág ággal egymásba fogódzva,
fehér nyírfa, rézbőrű cser, juhar,
négerfa: büszke ében
harag nélkül minden egy-sorsúval
éltek e közös ég alatt
egyforma fényben.

Ünnep az evangélikus templomban

▪ STERMECZKI ANDRÁS

„Uram, szeretem házadat, ahol laksz, dicsőséged lakóhelyét.” (Zsolt 26,8)

SZEMPONTOK A TEREMTÉS ÜNNEPÉNEK MEGTARTÁSÁHOZ

A teremtés ünnepén megtalálni helyünket a teremtett világban nem más, mint hálát adni a teremtett világ kincseiért, környezetünkért, melynek része a templom is. Az az épület, amely évtizedek, de akár évszázadok lenyomatát őrzi. Templomot régen és ma sem évtizedekre építenek, ezért már maga a szándék is nemes, nem beszélve az anyagokról. Reménység szerint a templomok esetében nem jöhet szóba az újrahasznosítás vagy a feleslegessé válás gondolata, ezért ezek az épületek nem terhelik feleslegesen környezetünket. Használni és használhatóvá kell tenni. A templom az Úr háza, amely nem szabad, hogy szélnek könnyű játékkakasaként bennünket kiszolgáljon, ellenkezőleg. Mi szolgálunk ott, és ezzel kívánjuk Isten szeretetét közvetíteni azok számára, akik ezt nyitott szívvel és lélekkel várják. Teremtés ünnepének egyetemes üzenetét a falakon kívül kell hirdetni, hogy aztán az erősen védett várban megpihenve, ezeket örömmel és békével közelebb engedjük.

ELŐKÉSZÍTÉSI ÖTLETEK

Keressünk olyan családokat, ahol vannak házi kedvencek. (Pl. a papagáj és a kanári azért jó, mert kalitkástól el lehet őket hozni, és ha jól érzik magukat, akkor ők is énekelnek a templomban.) Előre egyeztetni kell a szülőkkel, gyermekkel az állatok eljuttatásának részleteit. A kedvenceknek a templom látható helyén kell egy kis részt kialakítani. (Egyéb állatkák is jöhetnek, pl. halak kis akváriummal, hörcsög ketrecben és bármi, ami bizonyos keretek között megoldható és szöfögadó. Noé is így kezdte...)

Termények begyűjtéséhez is előre megkeressük a családokat. Annak idején Ábeltől kezdve a főpapokig az Isten jóságát hirdető ember kereste hálájának jelét. A termények, zöldségek, gyümölcsök színes és harmonikus képe nem csupán díszlet az oltáron, hanem megízlelhető, majd elfogyasztható valóság. Ügyeljünk, hogy ezek tisztán és fogyasztható állapotban kosarakban vagy fa tálcákon legyenek, mert

később ennek jelentősége lesz. Egy-két kancsó víz és üvegpoharak is az oltárt díszíthetnék, hogy ezekből is lehessen majd fogyasztani. Ha van a közelben iható forrásvíz, akkor egy kis csapat odazarándokolhat és hozhat belőle az oltárra.

AZ ÉRKEZÉS DINAMIKÁJA

Nem mindegy hogyan érkezünk. Az egy helyről érkezőket össze kell kötni, hogy ha autóval jönnek, akkor az tele legyen. Az istentisztelet így már az autóban, a templom felé tartó buszokon megkezdődik, és reménység szerint visszafelé folytatódik. Az ünnepre keressünk olyan családokat, akik gyalog vagy kerékpárokkal szoktak jönni, őket külön buzdítsuk, hogy eljőjenek erre az alkalomra. A bejáratnál valamilyen színes (talán zöld) krétaporba léphetnének és nyomot hagyhatnának a padok között.

85

KÖSZÖNTÉS

Az istentisztelet elején a lelkész némi magyarázatot fűz a szokatlan „díszletekhez”, és ismerteti az istentisztelet menetét. Felkéri a gyülekezetet, hogy aki hozott valamit, az vigye előre és a végén bátran vegyenek a terményekből, gyümölcsökből, kóstolják meg azokat és vigyenek belőle haza. A virágot is rendhagyó módon szét lehet osztani. A kis állatokat természetesen az alkalom végén a kíváncsi szemek felkereshetik és megcsodálhatják. Esetleg gazdáik bemutatathatják, nekünk szólíthatnánk őket, amint történt ez a teremtéskor is.

AZ ISTENTISZTELET TARTALMI RÉSZÉHEZ

Mi is ez a hajlék? Csupa olyan szerves anyag, amely a Föld ajándéka. Minél kevésbé alakítottuk át, annál jobb és természetesebb. Ma már vannak ilyen házak. Földház vagy a szerves építészet egyes jeles elemei. Ilyen például a dunaújvárosi evangélikus templom is. Lehet képeken ilyen és ehhez hasonló épületeket demonstrálni, kevésbé hivalkodó hajlékokat kivetíteni.

Aztán vegyük sorra az anyagokat. Itt van a *kő*. Mily' csodálatos képződmény. Ősibb minden élőlénynél. „*A kő, amelyet az építők megvetettek, az lett a sarokkő.*” (Zsolt 118,22) Ha nincs kő az épületben, akkor egyet ki kell tenni előre.

Tégla. A föld porából lett sár ez, amely az életadó vízzel alkot egy

más anyagot, agyagot. A másik életadó, a nap teszi szárazzá és teherhordóvá. Sok munkás kézen megy át, mire a templom falába kerül.

Fa. Szintén az őselemek szülötte. A föld, a víz és a nap gyermeke. Nem olyan koros mint a kő, de könnyen lehet, hogy bármelyikünknel jóval idősebb volt, mikor kivágták. Persze nem öncélúan tették ezt, hanem talán Tamási Áron szívével templomtetőnek szánták. Erezete, páratlan színei a melegséget árasztják. A kő, a téglá és a fa mind természetes elemek, melyek társaságában te sem lehetsz idegen.

Már csak egy maradt. Régebben kevésbé beengedett vendég volt, mert a robosztus falak nem engedtek sokat át belőle. Ma már a modern templomépitészet alap építőeleme. Ez pedig a *fény*. Játéka élmény, életet és energiát hoz. Minden istentisztelet elengedhetetlen szereplője. Különösen ádvent idején, de most is. Ahol nagy ablakok vannak, ott jól esik közelében maradni, de általa láthatjuk meg Krisztus arcának húsvéti világosságát is. Ma is ezekkel az elemekkel építkezünk!

Az istentiszteleten megszólalhatnak a fenti zoltárok a Zsolt 138,2-vel kiegészülve. Az igehirdetés illusztrálásául számos ökológiai adat és példázat áll rendelkezésünkre. (Egy afrikai faluban esett meg, hogy

ki-ki az istentiszteletre saját kertjéből hozott termést, amiket a közép-re letett kosárba tettek. Egy szegény kisfiú nem tudott mit hozni, ezért egyszerűen maga ült a kosárba.) Mi, akik ma itt vagyunk, ehhez bizony úgy járultunk hozzá, mint a Szentlélek temploma (Róm 12,1 és 1Kor 6,19), ha helyes istentiszteletként próbáljuk odaszánni elkötelezett életünket. Mk 15,38 szerint – ami Isten titkát tárja fel Krisztus halálának pillanatában – amikor a templom kárpitja kettéhasad, a halandó beláthat a szentélybe. Isten teremtett világán keresztül mi is minden nap – bár egyre szennyezettebben – betekinthe-tünk szeretetének konyhájába, hogy onnan életet és erőt, táplálékot és üdvösséget kapjunk áldozata által. Az egyetemes könyörgő imádságba szintén bevonnám a gyülekezetet és a végén természetesen elfogyasztanánk az oltárra kitett zöldséget, gyümölcsöt, bort, magvakat és minden földi jót.

Énekek

- ▶ *Evangélikus énekeskönyv*
- 69 – Szólj, boldog hálaének
- 71 – Urunk, hála, hogy te táplálsz
- 491 – Járuljunk buzgó háladással

Ünnep otthonunkban

▪ LISZKA VIKTOR

„Bizony, jószágod és szereteted kísér életem minden napján, és az ÚR házában lakom egész életemben.” (Zsolt 23,6)

BEVEZETÉS

Az otthon egy kis külön világ; sátrat készített nekünk az Úr, és benne otthonunk van. Otthonunk az egész világ, és otthonunk a lakásunk, házunk is. Vajon miben hasonlít és miben különbözik a kettő? Isten teremtésének pásztorául rendelte az embert, hogy felelősséggel törekedjen a rendezettségre. Amikor az ember a saját otthonát rendezgeti, alakítja, kicsiben ezt a feladatot is végzi. Az én házam, az én váram, Isten kertjében ez az én ketrészem. Rögtön nem mindegy, hogy feleslegesen használjuk a vizet, vagy megbecsüljük? Mindennapjaink helyszíne bennünket tükröz, és ahogyan alakítjuk, abban pedig Isten folyamatosan teremtő aktusának emberi ekhója, az emberi formálás mutatkozik meg.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

És vajon az otthon ünnepe az, amikor rendet teszünk, mert már zavaró volt a rendetlenség? Esetleg valaki mással takarítottunk ki, pénzért? A közös rendrakásnak lehet ünnepi jelentősége, illetve ünnep és rend egész biztosan összefügg, rengeteg hétköznapi dolog képes ünnepé válni valamilyen rend szerint.

Önmagában az, ha például hull a hó, még nem volna ünnep, de amikor a kellemes melegben, gyertya- és mandarinillatú lakásból szemléljük a sűrű hóesést egy téli estén, akkor máris ünneplünk. Ünneppé lesz a természet gyönyörű, mégis hétköznapi csodája, és benne az, hogy nem vagyunk kiszolgáltatva neki. Persze olyan is van: mondjuk egy nagy vihar miatt elmegy az áram, nincs villany. Ilyenkor gyertyákkal világítjuk be a lakást – hatalmas hangulat! –, és mivel nincs tévé, sem számítógép, egymással beszélgetünk még akkor is, ha egyébként dolgozunk kéne. Van, ahol ez is ünnep.

Gyerekkorom színhelyén igen sok erkély nézett az utcánkra, és ezeken valóságos muskátliháborút vívtak a lakók. Minden erkély színpompásabb, változatosabb, gazdagabb muskátlilórával próbálta fölülmúlni a többi. Ilyen az ember, még az otthonából is versenykérdést képes csinálni. De azért valójában az volt az élmény, ha végigsétáltunk az utcánkon, vagy bárki más, hogy ez gyönyörű! Így is ünnepelni tud az otthon, még akkor is, ha az ember verseng.

FELVETÉS KÖZÖS GONDOLKODÁSHOZ

Érdekes lehet elbeszélgetni Isten teremtett világa (kosmos) és az általunk „teremtett”, berendezett világ (háztartás – oikos) vezetésének (oikonomia) hasonlóságairól és különbségeiről. Hogyan lehet átkövetkeztetni egyikből a másikra? Például otthon rendszeresen elmosogatunk, nehogy a maradékok fertőzésveszélyesek legyenek, ezzel is óvjuk családunk egészségét, ez szinte alapbeállítottság, kérdés nélküli evidencia. Ugyanez a – szinte ösztönös – felelősségvállalás nagyban vajon jellemző-e ránk? Miből ered, hogy a mikrokörnyezetünkre nagyon figyelünk, de a nagyobb rendszerbe helyezve ugyanezt a figyelmességet már sokkal nehezebb megvalósítanunk?

IMÁDSÁG, ÉNEK

Urunk, kezed nyoma a teremtett világ minden szépségén ott van, de rajtunk keresztül az általunk építetteken is rajta lehet. Ha te velünk laksz sátorunkban, szent sátor lesz az. Köszönjük, Urunk, ha a rendrakást bennünk kezded el, hogy mi otthonunkban folytathassuk, és amikor minden otthon rendben van, hirtelen a világ is kevésbé lesz magára hagyott, kusza és megsebesített.

▶ *Evangélikus énekeskönyv: 489*

KÖZÖSSÉGI ÖTLET

Rendezzünk muskátliversenyt!

89

ILLUSZTRÁCIÓ

A teremtett és mesterséges embervilág fölborult egyensúlyáról általában szeretettel ajánlom a *Koyaanisqatsi* című filmet megtekintésre (Godfrey Reggio, 1983.). A cím hopi nyelven azt jelenti: szétesett, zaklatott, nyugtalan élet, ami más életformáért kiált.

Ünnep a kertben

▪ DR. KODÁCSY-SIMON ESZTER

„Fogta tehát az Úristen az embert, és elhelyezte az Éden kertjében, hogy művelje és őrizze azt.” (1Móz 2,15)

Bevezetés

Sokféle kertről olvashatunk a Bibliában: gyümölcsöskertekről (Préd 2,5), füge- és olajfakertekről (Ám 4,9), szőlőskertekről (Mk 12,1kk), veteményeskertekről (Lk 13,19; Ézs 61,11), paloták kertjéről (2Kir 21,18; Eszt 1,5).

A kert mindig *biztonságot* ad: egyrészt a kerten belül nincs helye a külső ellenségnek, a veszélynek; másrészt a kertben minden adott, amire földi életünknek szüksége van – víz (Jer 31,12; Ézs 1,30; 58,11), élelem (Jer 29,5), sokszínűség (1Móz 2,19), fizikai biztonság (3Móz 25,19; Lk 14,23), és még lelki feltöltődésre, hálaadásra is lehetőséget adó esztétikai élmény (1Móz 2,9; 4Móz 24,5–6).

A kert örömet ad, amint azt a héber szövegben „Éden” szava is jelenti. A kertben – különösen családi vagy nagyobb közösségben – végzett munka kellemes fáradtsága után érezhet meg valami hasonlót a mai ember is az örömteli „édenkerti” állapotból, s a föld (*adamah*) és az ember (*adam*) közötti eredendő szoros kapcsolat ma is nélkülözhetetlen lényegéből. A kert művelése és őrzése, mint az ember első és eredeti feladata (1Móz 2,15), már az 1Móz 3 elbeszélésében leírt állapot előtt is komoly feladatot jelentett az embernek, napjai már ekkor sem tétlenkedéssel, semmittevéssel teltek. Ami megváltozott az ember édenkerti döntésével, az az a következmény, mely mai mindennapi tapasztalatunk is: fáradtsággal (5Móz 11,10), verejtéssel és közel sem 100%-os hatékonysággal (1Móz 3,17–19) végzi az ember a művelés és őrzés kettős feladatát, főleg, ha nincs hozzá kedve (Péld 24,30–31).

A kert minden részét *ismeri* az ember – még akkor is, ha van olyan kert, amelynek emberi képességei alapján nem minden részét tudja birtokba venni (például Éden kertjében a két megnevezett fa közül az egyiket). A sövényel, élő növényekkel vagy kővel körbekerített területre (Ézs 5,1kk; Péld 24,31) oldalról nem volt szabad belépni, csak a kapun át. Aki viszont a kertbe lép, annak a kert *szabályait* be kell tartania (Ézs 32,16), legyenek azok bármilyen egyszerűek is.

Ifj. Jan Brueghel: Krisztus megjelenik Mária Magdolnának (Noli me tangere)

A kert ezzel a biztonsággal, örömmel, ismerettel és szabályokkal együtt a lehető legnagyobb *szabadságot* is biztosítja az embernek: az ember szabad élete a kertben kezdődik, s a gondok és aggodalom nélküli felhőtlen szabadsága véget is ér, ha elhagyja a kertet (1Móz 3,23). Jézus szabad emberi élete is egy kertben (Jn 18,1kk) fejeződik be, hogy nagyobb dimenziójú végső szabadsága – s így a mi jövőbeli szabadságunk is – egy másik kertben kezdődjön el (Jn 19,41).

A TÉMA GYAKORLATI KIBONTÁSA

Vitassuk meg, hogy gyülekezetünkben milyen gyakorlati lehetőségek jöhetnek szóba a templom, gyülekezeti ház körüli kertben a teremtett világ megóvása érdekében! Tűzzünk ki legalább egy célt! Alakíthatunk kisebb csoportot a cél megvalósítására vagy annak előkészítésére, ilyen lehet például a bibliakör.

- Ünnepeljük meg a teremtés hetét, tartsunk aratási hálaadó istentiszteletet. Ezeken is és más neves napokon (mint például a Föld napja, madarak és fák napja) tudatosítsuk magunkban az embernek a földdel való kapcsolatát.
- Ha még nem tettük, most próbáljuk ki a kertészkedést! Akármilyen kis helyen (például egy cserépben vagy a kert sarkában), s akármilyen egyszerű növényekkel (hagyma, cékla, borsó) kezdjük is el, termesszünk saját növényeket. Felfedezhetjük a kertészkedésben rejlő fizikai és lelki örömet, megújító erőt, Istentől kapott mindennapi ajándékainkat.
- Ismerjük meg a templom és a gyülekezet épületei kertjében található növényeket, állatokat! Ha szükséges, hívjunk szakembert, aki elmondja közösségünknek, hogy milyen növényeket találunk a templom körül, s melyek a tájjellegű, őshonos növények.
- Ha a templomkertben adott a lehetőség, akkor alakítsunk ki őshonos növényekkel madárbarát kertet, esetleg egy kis fűszer- vagy gyógynövénykertet, melyet a gyülekezet egy-egy csoportja (ifis, konfirmandus közösség) gondoz. Rendszeresen tudatosítsuk magunkban és a gyülekezet tagjaiban a kertünkön keresztül feladatunkat, felelősségünket és örömeinket.
- Ha városi gyülekezetben élünk, akkor a nyári tábor vagy évközi csendesnapok helyszínéül lehetőség szerint válasszunk olyan hely-

színt, ahol megismerkedhetünk egy kerttel, és bekapcsolódhatunk a kerti munkákba. A teremtésvédelem kérdéseivel való ismerkedéshez jó helyszínek lehetnek a nemzeti parkok táborhelyei.

- Ha lehetőség van rá, keressünk helyi termelőket, akiknek saját kertjéből vásároljuk meg a gyülekezetnek – például egy szeretetvendégséghez – a szükséges élelmiszereket.
- Tájékozódjunk a környezetünkben felmerülő kérdésekről a természetajaira, növénytermesztésre vonatkozóan.

IMÁDSÁG, ÉNEK

Drága Istenünk! Hálát adunk neked mindazért a biztonságért, szépségért, örömért és szabadságért, amit a kerten keresztül adsz nekünk. Köszönjük neked az életető esőt, a tápláló napfényt, a kellemes szellőt, a puha földet, melyeken keresztül gondoskodásodat egészen közelről ismerhetjük meg. S köszönjük, hogy a kertben arra is rámutatsz, hogy mi a valódi helyünk a teremtett világban, sőt a veled való kapcsolatunk fontos vonásait is megmutatod nekünk. Kérünk, taníts minket, hogy jól tudjuk művelni és őrizni a ránk bízott földet, mint a tőled kapott kertet.

- ▶ *Evangélikus énekeskönyv: 488 – A Sion hegyén, Uram Isten*

ILLUSZTRÁCIÓ

- ▶ *Szabó Lőrinc: Nyár*
Nyár. Kert. Csönd. Dél.
Ég. Föld. Fák. Szél.
Méh döng. Gyík vár.
Pók ring. Légy száll.
Jó itt. Nincs más
csak a kis ház.
Kint csönd és fény.
Bent te meg én.
- ▶ Paula S. Tizzis: Virágokertem
- ▶ Sík Sándor: A fenyőfa éneke
- ▶ József Attila: Két vers, kertről
- ▶ Szabó Lőrinc Pocsolyák
- ▶ Weöres Sándor: Ballada három falevélről

Ünnep a belső szobánkban

▪ BOGDÁNYI MÁRIA

Igeszakasz: Lk 1,1–80

BEVEZETÉS

Lukács evangéliumának teljes 1. fejezete az igehely, amely kicsit hosszabb, de nagyon szépen hozza a férfi és női spirituális lét elemeit, Zakariás és Mária angyali látogatásaik alkalmával és hálaadó imádságaikban.

Angyal: *Ne félj, Zakariás! Meghallgatásra talált a te könyörgésed!*
Gábelriel angyal: *Ne félj, Mária! Kegyelelet találtál Istennél!*

Mária éneke: *Magasztalja* lelkem az Urat! *Az én lelkem ujjong* Istenben.
Zakariás éneke: *Áldott az Úr, Izrael Istene!*

Az ember örül a teremtő, megváltó és megszentelő Istennel való találkozásnak. A találkozásból kialakul(hat) a bizalom, az Istenre való teljes ráhagyatkozás. A hit pedig, amíg élünk, növekszik. A hála az az alapmagatartás, ami az Isten–ember kapcsolat velejárója. Aki tud hála adni, megköszönni, megállni, megpihenni, ünnepelni, az mindig, újra és újra erőre kap, Istentől való megtámogatottságot élhet át a nehézségek elviselésére, a problémák megoldására.

A TÉMA KIBONTÁSA, FELDOLGOZÁSA

Az ünnep egyik ismérve, hogy rendszerint kisebb-nagyobb közösségben megélt, együttes öröm járja át. Vajon lehet-e egyedül őszintén ünnepelni és ha igen, milyen módon?

Az egyedül nem feltétlenül jelent magányosságot, elhagyatottságot, társ nélküliséget. Sőt. Az embernek kell tudnia egyedül is élni, létezni. Magára maradni olykor érzéseivel, gondolataival, vágyaival. Ez azt jelenti, hogy az egyéni ünnepet a csend, a közös ünnepet az éneklés, a vidámság, érzelmi telítettség jellemezné? Nem zárja ki egyik a másikat! Az egyéni ünneplések felbecsülhetetlen értéket, tartalmat rejtenek magukban.

AJÁNLOTT IRODALOM

Anselm Grün: *Ünnepek és szokások, melyek megszépítik életünket*. Budapest, Jel Kiadó, 2008.

Anselm Grün (1945–) németországi bencés szerzetes nagyszerűen használható könyve alapján beszélgethetünk az egyéni spiritualitás lehetőségeiről. Bár katolikus szerző könyvét ajánlom, olyan ökumenikus szemléletű teológusról van szó, akihez a világ minden tájáról járnak keresztények lelkigondozásra, és könyveit számos nyelvre lefordították már. (Magyarul is majd 30 műve olvasható.) Mindaz, amit az egyéni spiritualitás témakörben lehetőségként megemlít, beépíthető az evangélikusok életébe is.

94

A személyes rituálék *keretet* adnak az életünkhöz. Kapcsolódhatnak a napszakokhoz (reggeli, esti), évszakokhoz, az egyházi esztendő körforgásához, az emberi élet fontos fordulópontjaihoz (születés, halál családi ünnepek, jubileumok, esküvő, nyugdíjba vonulás stb.).

A rituálék végzése során *megélem az életemet* és nem engedem csak úgy elfolyni. *Szent teret és szent időt* teremtenek, melyben újra és újra megnyugszik a világ és benne mi is. Egyben emlékeztető *jelek* is, hogy kik vagyunk és mi végre vagyunk a földön, és hogy tudatosítsuk, Isten gyermekei vagyunk. Ő velünk jár és megáld bennünket életünk minden helyzetében. Az önmagammal és Istennel való találkozásom helyei, ahol megpihenhetek önmagamban. Befelé figyelhetek és ezzel Istenre figyelek, benne mélyülök el, és növekedhetek a hitben, életbölcességben.

Mikre gondolhatunk itt? Olyan *negyed órás-félórás* csendekre, melyek során egyszerű, letisztult, de mély jelentéstartalommal járó cselekedetekkel kísért imádságokat tartunk. Például megáldjuk a napot, gyertyát gyújtunk szeretttünk sírján, tearituálét tartunk, imádkozva sétálunk az erdőben stb. Ehhez nagyon sok ötletet nyújt ez a könyv. De sok segítséget adnak a *Gyülekezeti liturgikus könyv* (zöld énekeskönyv) áhítatformái is, melyek szintén végezhetőek egyedül is! Ilyenek például a Prima hora, a Krisztus- dicséret, a Könyörgés, a Vesperás. És természetesen a bibliaolvasás, akár az Útmutató szerint, akár más rend alapján.

Az ünnep tehát nem csupán „fejben” zajlik, hanem minden érzék-szervünkkel érzékelhető módon és cselekedetekben valósul meg. Egy-

szerre lehet jelen benne a nyugalom és a mozgás, a csend és a zene. Fontos elemei lehetnek egy szépen megterített asztal, ünnepi ruha is.

Ezek az egyéni ünnepek lehetnek *hosszabb lélegzetűek* is. Ilyenek az egy- vagy többnapos lelkigyakorlatok, elvonulások, zarándoklatok. Ezekről egyre többet hallani, talán van valaki a gyülekezetből, aki járt már ilyeneken. Megkérhetjük, hogy meséljen róla, ami megosztható a saját élményeiből, vagy hívhatunk előadót is, aki személyes tapasztalatairól tarthat beszámolót.

IMÁDSÁG, ÉNEK

Istenem, segíts, hogy megtaláljam az utat önmagamhoz! Segíts, hogy el tudjam fogadni teremtettségetem, úgy, ahogyan azt tőled kaptam: ajándékaimat és gyengeségeimet egyaránt! Add, hogy vigyázzak természetemre, lelkemre: hogy megbecsüljem és vigyázzak a Szentlélek tempomára!

- ▶ *Evangélikus énekeskönyvből:*
- 319 – Isten, szívem Neked adom...
- 336 – Adjunk hálát az Úrnak...
- 470 – Jöjj, ébressz bennünk, Jézus, boldog hálát...
- 578 – Úr Jézus, kérlek, taníts meg örülni...

KAPCSOLÓDÓ TEVÉKENYSÉG

Az Anselm Grün-könyv által felkínált sok-sok gyakorlatból választhatunk.

ILLUSZTRÁCIÓ

A vándorút (The way) című film színes, magyarul beszélő, amerikai-spanyol akció-vígjáték, 124 perc, 2010.

Tom fia a Camino de Santiago, vagy más néven Szent Jakab zarándokúton, egy viharban veszítette életét a Pireneusokban. A kaliforniai orvos Franciaországba, St. Jean Pied de Portba utazik a fia maradványaiért, hogy elintézzze a formáságokat. Ám ahelyett, hogy ezután hazatérne, elhatározza, hogy beteljesíti a fia vágyát, és végigjárja a zarándokutat. Tom rájön, hogy az utazását tekintve nincs egyedül. A világ minden részéből érkező zarándokokkal találkozik, akik a saját problémáikra, életük értelmére keresik a választ.

► Tornay András: Béke ünnep

Száz meg száz hétköznapi után
megkeresem a poros dobozokat
s gondosan elhelyezem mécseseim
a fal mellett
Gyertyát gyújtok. Ünnepbe hívom a csendet.

Szegény vagyok.
Kongó üres templom.
Ünnepre váró hűvös szentély.

viasz olvad s csöppen könyöklő padokra
csellóhúrok sikoltanak
néma falak bekebelezik a titkokat

Szélcsend és békesség kér bebocsátást
Remegve nyitom meg a rézkaput.
Gyere be virágszirom. Gyere be hajnali pára.
Gyere be esthomály. Gyere be gyermeksuszogás.

Közegellenállás – Adventi sorozat

LACZI ROLAND

Advent 1.

„*Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmos.*” (Zak 9,9b)

Böjtöt kezdeni – még ha az rövidebb is, mint a nagyböjt –, nem egyszerű dolog. Nekem eddig egyszer sikerült végig csinálni egy általam eltervezett böjtöt, és az éppen adventre esett. Először is alaposan át kell gondolni, mi az, amit szívünk szerint letennénk, vagy le kell tennünk egy kis időre. Mert sok, mert nehéz, mert fárasztó, mert időrabló. Mi az, amit elengednénk, vagy el kell engednünk, mert olyan nagy szeletet hasít ki az életünkből, hogy veszélyezteti az emberi kapcsolatainkat, és az Istennel való kapcsolatunkat. Második lépésként minden erőnket megfeszítve kell elindulnunk az általunk kijelölt úton, hiszen onnantól kezdve minden és mindenki ellenünk fog dolgozni. Nekem például az édesség a gyengém. Azonban ha a böjtömbe beleesik két születésnap és egy névnap, akkor nemcsak a kínok kínját élem át, epekedve és sóvárogva figyelve mindenkit, aki sütizik, hanem a kínálókcal is meg kell értetni, hogy nem őket akarom megbántani, amikor nem eszem, hanem önmagamot szeretném rendbe szedni. A harmadik és egyben legfontosabb dolog, hogy mit kezdünk a felszabaduló energiával, idővel és figyelemmel, vagyis jól használjuk-e az alkalmas időt.

Adventben kettős mozgás figyelhető meg. Mi elindulunk egy úton, ami ismerős, de mégis mindig tartogat valami újat is. Ugyanakkor Valaki érkezik hozzánk, akit a szent író így fest le: „*Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmos.*” Mind a két mozgásnak – az isteninek és az emberinek egyaránt – jelentős közegellenállást kell legyőznie. Azt gondolom, hogy a Mindenható az ő munkáját maradéktalanul elvégzi. De vajon bennünk van-e elég erő és elszánás, hogy végigmenjünk a

kijelölt úton akkor, amikor nem látszik a cél és kilátástalannak tűnik minden igyekezet?

Egy történet szerint a 20. század tízes éveiben egy akkor ötven éves férfi mindenkijét elveszítette. Nem élt már a gyermeke és nem élt már a felesége sem. Nem volt senkije. Úgy hozta a sors, hogy nagyon zord, kietlen, kopár vidéken élt, kevés emberrel körülvéve. Sokáig gyászolta az elvesztett szeretteit, sokáig siratta önmagát. A fájdalom, a veszteség túl nagy volt ahhoz, hogy bárminek is örülni tudjon. De nem csak az örömét veszítette el, hanem az élete célját és értelmét is. És amikor végre egy picit túl tudott nézni a saját a fájdalomán, azt vette észre, hogy az a kevés ember is, aki eddig a közelében élt, még kevesebb lett, mert az a vidék túl száraz, túl kietlen volt, és nem vagy alig volt munkalehetőség. És akkor arra a felismerésre jutott, hogy ha ő nem tesz valamit, akkor mindenki el fog költözni. Ezért elhatározta, hogy fákat fog ültetni. A tölgyfára esett a választása, így makkokat keresett, kiválogatta a legmegfelelőbbeket, és más feladata nem lévén, egymás után elültette őket. Harmincöt évig dolgozott, és ez idő alatt százezer tölgyfát ültetett el. Aztán a fák felnőttek, a környezet teljesen megváltozott, és az emberek már nem elmenni akartak, hanem ott élni. Mert volt valaki, aki elindult egy általa kijelölt úton, és nem adta fel, hanem kitartóan végigment azon.

KÉRDÉSEK

- ▶ Mennyire nehéz nekiállnunk egy feladatnak? Ha nehéz, akkor mik a gátló tényezők? A napi rutinba fáradtunk bele? Vagy csak az új, a nagyobb lélegzetvételű feladatok végrehajtása nehézkes? Aki könnyen megbirkózik a feladataival, a nehézségekkel, az milyen tapasztalatokból merít, mi az, ami segítségére van?
- ▶ Melyek a gátló tényezőink? Inkább az emberek, akikkel együtt kell dolgoznunk, akikkel együtt kell működnünk? Vagy inkább a külső körülmények, esetleg a saját belső ellenállásunk?

Az emberek nem egyformák. Szoktuk mondani, hogy valakinek csak megszületni volt nehéz, és van, aki hiába küszködik egész életében, nem jut egyről a kettőre. Így értelemszerűen nem egyformán küzdünk meg az elénk kerülő feladatokkal sem. Még egy „egyszerű” böjttel sem... Erről a különbözőségről szól Erdős Virág: *na most akkor* című verse. (Erdős Virág: *ezt is el*. Magvető, Budapest, 31–39. o.) http://nol.hu/velemeney/20120512-na_most_akkor-1309494

Advent 2.

„...egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejetekeket, mert közeledik a megváltásotok.” (Lk 21,28)

Amikor azt veszem észre magamon, hogy nagyon görbén ülök, és görbe a tartásom, amikor lehorgasztom a fejem és nem veszem észre azt sem, ha egy kedves ismerős rám köszön, amikor arra ébredek, hogy megint megfájdult a hátam, akkor tudom, hogy most valami van. Valami, ami nem jó, amin változtatni kell. Ekkor rászánom magam, hogy nyújtózkodjak egy nagyot és tornázzak, hogy felnézzek a cipőmről vagy az aszfaltról egy kicsit magasabbra, hiszen ott azért szebb dolgok vannak. Ezeken túl kénytelen vagyok átgondolni azt is, hogy vajon milyen terheket cipelek, amelyek súlyát már nem bírja sem a testem, sem a lelkem, és amelyeket ideje lenne letenni. Már a Szentírás első lapjain megjelenik ez a kép: „*Kain emiatt nagy haragra gerjedt, és lehorgasztotta a fejét.*” (1Móz 4,5b) Mert magára vett egy olyan terhet, amire egyáltalán nem volt szüksége. Sok minden van, amivel igazából nem kellene foglalkoznunk, mert például nem tudunk változtatni rajtuk, mert nem tőlünk függnek, mert rajtuk kívül álló okok és erők irányítják őket. Mi mégis képesek vagyunk időt és energiát nem kímélve újra és újra a nyakunkba venni ezeket. Ilyen például a múlt és a jövő kérdése. A múlton változtatni nem tudunk. Ez sokszor fájdalmas dolog, hiszen az idő általában a segítségünkre siet és megmutatja nekünk, hogy mit lehetett vagy kellett volna másképpen csinálni. Ekkor két lehetőség között választhatunk. A múltba révedünk és a megváltoztathatatlan felett érzett fájdalmunkat cipeljük, vagy az időbeni távolságot felhasználva merünk tanulni abból, ami öt, tíz, húsz éve egy fájdalmas eseménye volt az életünknek. A jövő is örökös aggodásra adhat okot. Mi lesz holnap, a hónap végén, egy év múlva, a világ végén? Mind a kettő elvon a jelen legfontosabb történéseitől.

A lehorgasztott fej és a görbe hát lehet a válságra való figyelmeztetés is. A válság pedig mindig egy lehetőség. Valami változóban van, valami átalakul bennem és körülöttem. Ilyenkor nem segít a tapasztalat és nem látjuk a jövőt sem. Nincsenek kapaszkodók, csak a remény van. Nem segít semmi más, csak az hogy ki tudjuk mondani: „Nem tudom, hogy mit fogok csinálni, de meg fogom tenni.”

KÉRDÉSEK

- ▶ Honnan tudhatom, hogy egyedül nem fog menni a „felegyenesedés”? Hogy segítségre van szükségem, hiszen nem tudok egyedül talpra állni? Sokszor kimondjuk: „Most igen! Most sikerülni fog!” És valóban, a legtöbb dologban sikerül is eredményeket elérni. De az igazán nagy dolgokban segítségekre szorulunk. És ne is gondoljunk nagy dolgokra, pusztán csak a rossz szokásainkra vagy a káros szenvedélyekre.

Vers: Kosztolányi Dezső: Előszó (<http://mek.oszk.hu/00700/00718/00718.htm#2>)

Advent 3.

100

„Építsetek utat a pusztában az Úrnak! Az ÚR jön hatalommal.” (Ézs 40,3.10)

Amikor az ember hosszútávfutásra adja a fejét, és a folyamatos gyakorlásban eljut odáig, hogy valóban nagy távokat tesz meg, vagyis amikor több órát fut egy huzamban, akkor egy-egy nagy táv megtétele előtt olyan érzés keríti hatalmába, hogy olyan földön jár, ahol nem járt még ember őelőtte. A régiek „terra incognita”-nak, ismeretlen földnek mondták azt a helyet, ahol soha nem jártak, amelyet nem fedeztek még fel. Ilyen az ember belső útja is. Nehéz elindulni az önismeret útján, mert nagyon messzire visz, és olyan helyekre vezet, amelyen nem jártunk még azelőtt. Arról nem is beszélve, hogy nincs kiépített út, amelyen biztonsággal lehetne közlekedni. Az utat minden egyes lépésünkkel mi magunk építjük fel. Minden egyes építőkövet magunkkal kell cipelnünk, és a megfelelő helyre illeszteniünk. Ezen az úton egy lehetséges akadály kerülhet elénk, és az mi magunk vagyunk. Hiszen szembetalálkozunk a saját félelmeinkkel, gyarlóságainkkal, gyengeségeinkkel, a lelkünk legmélyén szunnyadó megannyi nem kívánatos és nem szép dologgal. Az adventi ismeretlen földön járva vajon milyen messzire jutunk el? Vajon elég széles, kellőképpen megalapozott, és az időjárás viszontagságainak is ellenálló, tartós utat tudunk magunknak építeni?

Véleményem szerint ezen az úton haladva a legnehezebb rész a saját tökéletlenségünk megélése lehet. Amikor arra jövünk rá, hogy bi-

zony mi is hibázunk, néha elbukunk, és sokszor ejtünk sebeket. Ézsaiás maga sem volt tökéletes, és ez őt magát is megrémítette: „*Jaj nekem! Elvesztem, mert tisztátalan ajkú vagyok...*” (Ézs 6,5b) De ugyanilyen tökéletlen ember volt Péter is, aki elárulta Jézust, mégis megkapta a megbízást, hogy hirdesse az örömhírt. Vagy Pál apostol, aki egyenesen üldözte őt és követőit, mégis arra kapott felhatalmazást, hogy az egyházat építse, az egyházért dolgozzon. Vagy az a pap, aki húsvétra készülve ki tudott állni a gyülekezete elé, és el tudta mondani nekik: „*Én alkoholbeteg vagyok. Nem ittam hat éve, de attól még alkoholbeteg vagyok. Most akkor elmondom nektek az örömhírt.*”

JÁTÉK

A játékosok körben ülnek. Minden játékos ír egy listát öt olyan dologról, amit szeret és öt olyan dologról, amit nem szeret. Ezek bármik lehetnek, tárgyak, tulajdonságok, események stb. Ha kész vannak, öszszehajtogatják a papírokat és a csoportvezetőnek adják. A csoportvezető felolvassa a listákat és a játékosok feladata kitalálni, ki írta az adott papírt. (Megjegyzések: Az esetek többségében jó hangulatú, sok nevetéssel járó játék. Akkor érdemes játszani, ha a csoporttagok már korábban is ismerték egymást.)

FILM

Good Will Hunting (1997), Túl a barátságon (Brokeback Mountain, 2005)

Advent 4.

„*Örüljetek az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljetek! Az Úr közel!*” (Fil 4,4.5)

A Google az öröm kifejezést beírva alig fél másodperc alatt hatszázkilencezer darab találatot dob ki. Rögtön az első oldalon – igaz, ott a legutolsó helyre szorulva – megtaláljuk az öröm keresztény meghatározását is. „Tudományos vizsgálatok igazolták, hogy vallásos emberek boldogabbak, mint a nem hívők...” Persze ez sem a „hivatalos” értelmezés, csupán egy a sok vélemény közül. Örülni, boldognak lenni ma már szinte kötelező. Ebben pedig sok minden a segítségünkre van.

Látunk magunk előtt „példaképeket”, akikről sajnos a haláluk után kiderül, hogy altatókon és fájdalomcsillapítókon éltek. Tanulhatunk különböző szellemi vezetőktől, akik mindig az egyedül üdvözítő utat mutatják meg nekünk. Irigykedhetünk a mellettünk élő emberre, mert neki biztos boldogabb az élete, mint a miénk. Kereshetjük (és meg is találhatjuk!) az élet apró örömeit, amelyek átsegítenek minket a legnehezebb szakaszokon. De vajon mi az igazi öröm titka? Ha a Szentírásban keresünk rá az öröm szóra egy internetes kereső segítségével (szentiras.hu), akkor 189 találatot kapunk. Hiszen minden jelentősebb bibliai könyv beszél az öröm valamilyen fajtájáról. Támpontokat, kapaszkodókat, segítséget tehát bőségesen kapunk. De vajon mi az, ami igazán teljessé teszi az örömünket?

Advent 4. hetében Pál most nem egy kitöltött receptet rak le elénk, hanem így biztat: „Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete! Az Úr közel!” Az adventi böjti út végére érve vajon mi adhat nekünk igazi örömet? Szerintem semmi más, mint a valóság. Az, amit egy ilyen út végére önmagunkról és az Istennel való kapcsolatunkról megtudhatunk. Hogy emberként bizony meg kell küzdeni minden egyes napért, és akár minden egyes napon felbukhatunk a legkisebb kőben is, és összetörhetjük az arcunkat. De bizonyosak lehetünk afelelől, hogy az Isten még így is, feltétel nélkül szeret minket. És közel van hozzánk. Közel van hozzánk ő, és közel vannak hozzánk azok az emberek, akiket mellénk adott az úton. Szenteste pedig nem is kellene mást tennünk, mint leülni egy asztal mellé azokkal, akik fontosak nekünk, meggyújtani egy gyertyát, számba venni azt, hogy kiket kapunk társnak ezen az úton, ki mindenkinek mondhatunk köszönetet azért, hogy élünk, és megelégedéssel körbenézni és hálát adni azért, amink van. Ez lehet az öröm igazi forrása.

KÉRDÉSEK

- ▶ Azt szoktuk mondani: „Az elvégzett munka öröme.” Azt gondolom, hogy az öröm akkor nem illékony, apró és gyors, ha megdolgoztunk érte. Ha legyőztük a „közeggellenállást”, becsülettel végig jártuk ebben az adventben a böjti utat, és tettünk egy újabb lépést Isten felé, önmagunk felé és az embertársunk felé. Nem egyszerű dolog legyőzni a bennünk lévő ellenállást. Volt, hogy megtapasztaltunk már ilyet? A tapasztalat szerint mi adhat „tartós” örömet? Tudunk-e örülni csak

egyedül az Úrban, vagy ehhez kellene az embertársak is? Szétválasztható-e a mennyei és a földi öröm? Vagy a kettőnek egy és ugyanaz a gyökere?

FILM

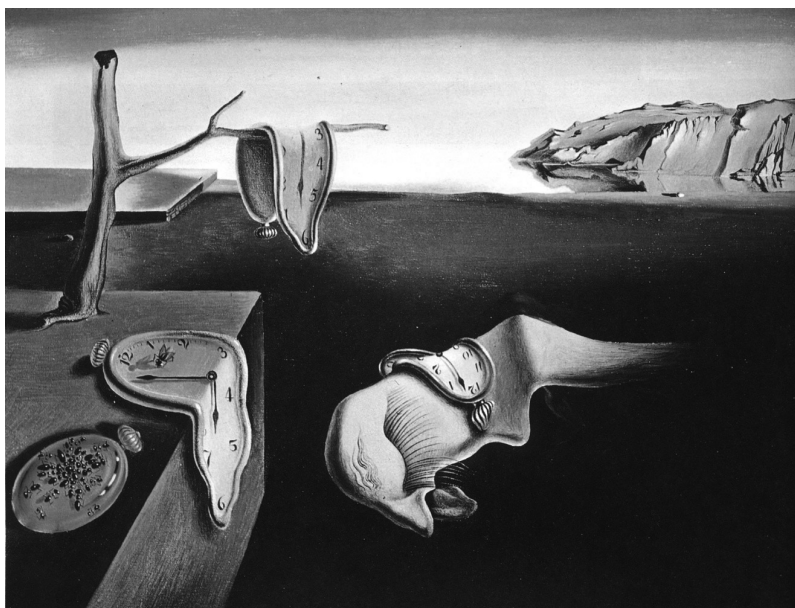
Igazából szerelem (Love Actually, 2003)

„Last minute” ajánlat – böjti utazás a megváltás világába

LABORCZI GÉZA

A különböző ünnepkörökhöz kapcsolódóan az utazási irodák last minute ajánlatokkal csábítják az utazni vágyókat a világ szépséges helyeire, hogy gondtalan körülmények között tölthessék az ünnepi pillanatokat. A böjti időszakban Jézus hívó szava – mint last minute ajánlat – meghív minket a megváltás, a szeretet világába. Csak rajtunk múlik, hogy élünk-e ezzel a nagyszerű lehetőséggel.

104

Első nap: Meddig tart az ajánlat? (Zsid 1,1-3)

Minden utazási ajánlat meghatározott ideig érvényes. *A zsidókhoz írt levél* szerzője is arra figyelmeztet, hogy a végső időkben élünk. „E végső korszakban” (Békés-Dalos fordítás) Isten Fia által szólít meg bennünket. Az evangélium hirdetése mindig azt a felelősséget is ébreszti, hogy az alkalmas időt, a kairoszt el ne mulasszuk. Az idő hőmpölygésében élők számára ad soha vissza nem térő alkalmakat a Szentlélek a megtérésre.

- ▶ Javasolt illusztráció: Salvador Dali Az emlékezet állandósága című képe
- ▶ Javasolt énekek: 450, 453

Második nap: Mennyibe kerül? (1Pt 1,17-21)

Minden utazási ajánlat tartalmazza az árat. Bonhoeffer óta újra tudatosult a protestáns gondolkodásban, hogy az ingyen kegyelem nem olcsó. Megváltásunkat „piaci áron” nem tudjuk megvásárolni. Értékét egyedül az adja, hogy mennyei Atyánk a legdrágábbat adta érte.

- ▶ Javasolt illusztráció: Túrmezei Erzsébet: Aki helyett Krisztus vezezett

Harmadik nap: Kinek szól? (Mk 16,15)

Minden utazási ajánlat jól meghatározott célcsoportnak szól. Az emberi gondolkodást mindig veszélyezteti a csoportérdek túlhangsúlyozása (családi, vérségi-nemzeti alapon) vagy a „mi és ők” megosztása. Jézus hívása, megváltása egyszeri, megismételhetetlen és mindenki számára érvényes. Tanítványait is ezért kötelezi, hogy minden teremtménynek hirdessék az örömhírt.

- ▶ Javasolt illusztráció: Havasi Balázs: Ó, érthetetlen kegyelem című spirituálé feldolgozása. <https://youtu.be/RwCno1ayRDY>
- ▶ Javasolt vers: Somlyó Zoltán: Hajnali imádság

Negyedik nap: Hova utazunk? (Jel 21,1-7)

Minden utazási ajánlat tartalmazza az utazás célját. Jézus úgy beszélt Isten királyi uralmának valóságáról, hogy az benne részben már elérkezett, de még nem valósult meg teljes mértékben. A folyamatos bizalmi válsággal küzdő ember – elfogadva a megváltás csodáját – megértheti a részben eljött uralom előszelét, de reménységgel várja a megvalósulás teljességét.

- ▶ Javasolt illusztráció: Homonyik Sándor: Föld és ég gyermekei, https://youtu.be/Qw_YVoHkKBo
- ▶ Zorán: Kell ott fenn egy ország, <https://youtu.be/t3rluBF1khM>
- ▶ A sorozat javasolt éneke: 370 és 427

Luther-sorozat

NÉMETH ZOLTÁN

Bevezető gondolatok

Luther műveit nem könnyű a ma emberének olvasnia. Nem csupán a stílus, a megfogalmazás, a tőlük elválasztó ötszáz év miatt. A ma embere homlokegyenest ellentétesen gondolkodik számos kérdést illetően, mint annak idején Luther. A bűnről, a szenvedésről, Isten haragjáról, az ítéletről, és még sorolhatnánk. Főleg hitünknek azok a tartalmi kerülnék különös megvilágításba Luthernél, amelyek bennünket negatívan érintenek – mint az előbb felsoroltak – és amelyeket a mai ember elkerülni, önmaga elől elrejtteni, úgymond „megúszni” szeretne. Amikor meghökkenítő, akár tiltakozást is kiváltó megállapításokat olvasunk ezek kapcsán Luthernél, akkor érzük tetten magunkban annak az embernek a reakcióját, aki kénytelen szembenézni valamivel, amivel semmiképpen nem akar szembenézni. Aki azt gondolja, hogy Luther a bűn, a szenvedés, Isten haragja, kárhózat stb. ismételt említése kapcsán sötét, pesszimista, negatív képet fest az emberről és annak helyzetéről, az nem értette meg Luthert. Luther a valósággal szembesít, amivel nem akarunk szembesülni. Ráadásul a végkicsengetés gyönyörűsége, optimista és nagyon is pozitív, mert az a gondolatmenet célja, hogy az ember számára láthatóvá váljék a kegyelem, amely ott volt már rejtetten az út során is, a bűnben, szenvedésben és az összes többiben.

A következő oldalakon arra teszek kísérletet, hogy közelebb hozzam a mai olvasóhoz Luthert. Nem fogom megmagyarázni őt, az mind Lutherre, mind az őt olvasóra nézve tiszteletlenség lenne. Inkább kapcsolódási pontokat mutatok, amelyeket saját magam számára találtam és másoknak is segítség lehet. Azért választottam az *Luther válogatott művei* (LVM) sorozat elsőként megjelent, 5. kötetéből *A hét bűnbánati*

zsoltár magyarázatát, mert olyan spirituális iratot kerestem, amely amellet, hogy több részből áll és ez által sorozatként a gyülekezeti alkalmakon is feldolgozható, abban is segít, hogy Luther gondolkodásának, hitének a mélyére pillantsunk.

Az alkalmak lehetséges menete

Javaslom, hogy az alkalmak, bibliaórák elején magát az adott zsoltárt olvassuk el. Lehetőleg ne csak felolvassuk a jelenlévőknek, hanem nyomtassuk ki külön lapokra és osszuk szét közöttük. Először az alkalom vezetője olvassa fel a zsoltárt. Utána még egyszer a jelenlévők versenként sorban egymás után. Ez a tagolás és más-más hangon megszólalás segíti az elmélyülést, a megszokottól eltérő találkozást a szöveggel. Kérhetjük a jelenlévőktől, hogy húzzanak alá egy olyan kifejezést, megfogalmazást, ami megérintette őket a zsoltárból. Beszélhetnek is a választásukról, érzéseikről röviden, de az időre figyelni kell. A feldolgozást követően igyekeztem alkalmanként valamilyen bevezető gyakorlatot, beszélgetést kigondolni, ami segít a ráhangolódásban, a téma személyessé válásában. Ez után következik a Luther ihlette meditáció, amit semmiképpen sem felolvasásra, hanem készülésre szántam. Az alkalom vezetője szűrje át saját érzéseit, szője újra saját gondolataival. Ugyanez vonatkozik a meditációhoz tartozó önkényes idézetválogatásra is. Engem valamiért ezek a megfogalmazások érintettek meg. Mások számára is értékesnek és használhatónak, a készülés során beépíthetőnek gondolom őket, de szabadon cserélhetők, elhagyhatók. Arra törekedtem, hogy ne legyen sok és hosszú idézet, valamint az idézetek ne új és új témákat nyissanak, hanem egy átfogó megértés felé segítsenek. A zárás célja az alkalom végén az összefoglalás mellett a hallottak beépítése, összefüggésbe hozatala a személyes hittel, élettel. Ez általában visszautal a bevezetőre, így egyfajta keretes szerkezet érvényesül és jó esetben olyan élménye lehet a jelenlévőknek, hogy elindultunk valahonnan és megérkeztünk valahova.

Első bűnbánati zsoltár – 6. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA A BEVEZETŐBEN JAVASOLT MÓDON

BEVEZETŐ

Mindenki kapjon egy egész diót. Nagyon röviden kérjünk spontán személyes élményt a dió kapcsán a résztvevőktől, kinek mi jut hirtelen eszébe. (Ősz, diószedés, diópucolás, sütemény, nagymama, dióillat, gyerekkor stb.)

MEDITÁCIÓ

Így vagyunk mindannyian Isten előtt Luther szerint. Az ember a maga öngazságába zárva. Mindannyian próbáljuk igazolni magunkat egymás és Isten előtt. A legritkábban halljuk azt valakitől – önmagunkat is beleértve –, hogy ezt vagy azt elrontottam, hibáztam, rosszul csináltam. A magyarázat, a magyarázkodás annál gyakoribb. Azt gondoljuk, hogy akkor jövünk ki legjobban egy elrontott helyzetből, ha minél inkább kisebbiteni tudjuk saját felelősségünket, szerepünket, adott esetben egészen át tudjuk terhelni valaki másra. Egészen más-képp alakult volna talán az ember helyzete a bűneset után, ha Ádám csak annyit mond Istennek vádaskodás helyett: „Uram, irgalmazz!”

Sok mindent fel tudunk sorolni, hogy mi mindentől szenvedünk, mi – vagy ki – keseríti, nehezíti az életünket. Vajon az öngazságunk ott van-e ezek között? Ott van-e az első helyen? Luther szemében az ember öngazoló törekvése, késztetése nem egy csupán számtalan gyarló megnyilvánulása között, hanem a bűn által megromlott természetének első számú és legfőbb jellegzetessége. Isten kegyelmének végső soron egyetlen akadálya. Isten végtelenül szereti az embert, az embernek azt az irgalomra szoruló lényegi valóságát, amit öngazságának kemény védőburka, csonthéja vesz körül (vö. a keményszívűség bibliai fogalmával.) Luther meggyőződése szerint az embernek ezért először össze kell törnie, hogy hozzáférjen a kegyelem. Luther Isten haragját nagyon komolyan veszi és szükségesnek tartja. Számára nem az a megoldás, hogy az Isten büntetését valahogy elkerülje, megússza az ember, hanem pont ellenkezőleg: találkozzon vele és öngazsága összetörjön általa.

„Boldogok azok, akik ezen már a (földi) életben átesnek: mert öszeomlásnak kell elkövetkeznie minden embernél. Ha pedig az ember úgy törik össze és semmisül meg minden erejében, törekvésében és lényében, hogy nem marad egyéb belőle nyomorult, átkozott, magára maradt bűnösnel, akkor elérkezik az isteni segítség és erő, amint meg van írva: »Csak akkor, amikor már azt hiszed, elvesztél, ragyog fel a hajnalcsillag.« (Jób 11,17)” (LVM 5. 29. o.)

Luther számára minden éltünkben megtapasztalt fájdalom, szenvedés Isten irántunk való szeretetének és kegyelmének a jele, mert ezek szükséges „megtöretésünkre” szolgálnak, hogy önámítás és a megtévesztés szándéka nélkül kerüljünk vele kapcsolatba. Természetesen sok kérdés vetődhet fel ezzel kapcsolatban, akár általunk vagy a résztvevők által. Tisztességes, emberséges eljárás-e ilyen bánásmódban részesíteni valakit, még ha szükség is? Nem a cél szentesíti az eszközt meglehetősen vitatható elvének alkalmazásával állunk-e szemben? Van-e joga bárkinek – Istent is beleértve – szenvedést okozni valakinek?

Néhány szempont a nehéz kérdések megválaszolásához:

- Luther szemében az ember öniségével végső soron saját magának okoz szenvedést, amit Isten inkább csak enged végbemenni, és a rosszat jóra használja az ember megmentése érdekében.
- Luther számára természetes, hogy az ember önszántából nem akar öniségétől megszabadulni, ezért az szükségszerűen jár számára szenvedéssel.
- Öniségünkhoz minden másnál jobban ragaszkodunk, holott vesztünket – kárhozatunkat – okozza. Nem lehet – nem tudjuk – egy könnyed mozdulattal szegre akasztani, méghozzá saját ragaszkodásunk miatt.
- Luther sok korabeli vagy mai manőverrel ellentétben nem megkezdte a szenvedést, illetve a bűn problémáját, hanem szembenéz és megküzd vele.
- Itt nem az ártatlanok, kicsinyek, kiszolgáltatottak szenvedéséről van szó, hanem az öniségükben megátalkodottakról, akiknek az okoz szenvedést, hogy nem érdemeik szerinti bánásmódban részesülnek. (Aki az evangéliumokban a fogukat csikorgatják tehetetlen dühükben.) Fontos, hogy ezt magunkra vonatkoztassuk, vagyis így ismerjük önmagunkra a szenvedésben!

IDÉZETEK A SZÖVEGBŐL

„Isten kétféleképpen büntet: egyszer kegyelméből és ideiglenesen, mint jószágos atya, másodszer haragjában és örökké, mint szigorú bíró.” (LVM 5. 28. o.) – A kegyelméből és ideiglenesen talán földi életünkre értendő, ahol minden azt a célt szolgálja, hogy megismerjük Isten kegyelmét és kapcsolatba kerüljünk vele.

„Jaj mindazoknak, akik nem félnek és nem érzik bűneiket: magabiztosan mennek Isten borzasztó ítélete elé.” (LVM 5. 29. o.) – Az ítéletet félelemkeltőnek képzeljük el, de Luther felhívja a figyelmet arra, hogy akik félnek, azoknak nincs mitől félniük, akik viszont magabiztosak, azoknak annál inkább.

„Isten jóságát és barátságát harag és büntetés alá rejtve adja.” (LVM 5. 30. o.) – A bennünket érő rossz nem áll ellentétben Isten irántunk való szeretetével. Hajlamosak vagyunk úgy gondolni, hogy a szenvedés Isten haragjának, a kellemes történések pedig szeretetének jelei. Már a zsoltárokból megszólal annak a tapasztalata, hogy ez adott esetben pont fordítva is lehet: az igazak szenvednek, a bűnösöknek pedig jól megy sora.

„Hogy pedig Isten kegyelmessége dicsőíttessék, ahhoz minden (emberi) érdemnek és méltóságnak semmivé kell lenni.” (LVM 5. 30. o.) – Amit érdemnek, tehát dicséretesnek gondolunk az életünkben, az mind akadály a kegyelem számára. Minket akadályoz, hogy elfogadjuk. A „díónak” meg kell törni, ez elkerülhetetlen.

„Nincsen a kárhozatban senki, aki Istent szeretné, és ha neki (a zsol-táríróknak) is oda kellene alászállnia, úgy ő is azokhoz lenne hasonló, akik nem szeretik Istent. Ez pedig elviselhetetlenebb fájdalom volna neki minden szenvedésnél.” (LVM 5. 31. o.) – Érdekes gondolat, hogy azok kerülnek kárhozatra, akikben Isten bánásmódja – nevezetesen, hogy a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak kegyelmet ad – sértett haragot vált ki. Ők azok, akik „töretlenül” akarnak üdvözülni. Bibliai példái ennek a karakternek például Káin vagy a példázatokból a farizeus a vámszedővel szemben, illetve a tékozló fiú bátyja. A már említett fogcsikorgatók.

„Félelem és alázatosság nélkül senki nem kedves Isten előtt.” (LVM 5. 34. o.) – A „dióbél királyfiak és királylányok”. Az előbb említettek ellentétpárjai: Ábel, a vámos, a tékozló fiú és a többiek.

LEZÁRÁS

Az alkalom végén tartsunk diótörést és csemegézzünk. Közben beszélgessünk arról, hogy kinek mi jelentett ilyen „diótörést” az életben.

IMÁDSÁG, ÉNEK

A második bűnbánati zsoltár – 32. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA

BEVEZETŐ

Kezdeményezzünk beszélgetést arról, hogy mit és miért csinálunk. Mire fordítjuk a legtöbb testi és lelki energiát, időt? Biztosan előkerül a munka, az önmagunkról, másokról való gondoskodás, otthonunk fenntartása stb. Figyeljük meg, hogy mennyire van jelen mindezekben két ellentétes irányú viszonyulás: a félelem valami kártól, illetve a megszerzése valami haszonnak.

Fiatalabbakkal játszhatunk valami közösségi játékot, amelyben megjelenik a kieséstől való félelem, illetve a győzelem érdeke.

MEDITÁCIÓ

Kevés dolog van, amit pusztán „önmagáért” csinálunk, félelem vagy érdek nélkül, csak azért, mert jó, mert örömet leljük benne. A játék lehetne ilyen, de abban is ott van, hogy győzni szeretnénk, illetve elkerülni a vereséget. A mozgás, a sport is egészségünk, kondíciónk megőrzésének szolgálatában áll. Van-e élményünk, tapasztalatunk olyan elfoglaltságról, tevékenységről, amiben nem hajt bennünket valami félelem vagy érdek? Tudunk-e nyugton üldögdélni egy padon és csak nézni azt, ami minket körülvesz? Kevesen engedik, engedhetik ezt meg maguknak – vagy valami hasonlót – akár csak néhány percre is a nap folyamán. Azonnal büntudatunk támad, hogy lustálkodunk, haszontalanul töltjük az időt. Különös, hogy a megbékélt szemlélődéssel – imádsággal – ellentétben azt tartjuk helyesnek, ha mindig futunk

valami után vagy valami elől. Ahelyett hogy hagynánk magunkat ki-
ragadni a pokolból és üdvözíteni a kegyelem által, menekülünk a po-
kol elől és futunk az üdvösségünk után.

A valami elérésére vagy valami elkerülésére irányuló állandó kész-
tetés szorosan összefügg az előző zoltár feldolgozásánál említett
önigazságunkkal. Végső soron így akarjuk megváltani, üdvözíteni sa-
ját magunkat. Ha jól csináljuk, elkerülhetjük a bajt, illetve elérhetjük
azt, ami kívánatos. Ezért látja és láttatja Luther az ember minden igye-
kezetét és törekvését kárhozatos bűnnek, még akkor is – vagy annál
inkább –, ha azok kívülről nézve dicséretesen példa értékű jó csele-
kedetek. Ez az állapotunk teljes kétségbeesésbe kellene, hogy ejtsen
bennünket, hiszen semmi esélyünk nincs és minden igyekeztünk
csak ront a helyzeten. De éppen ennek belátása segít annak felisme-
résére, hogy nincsen más, csak a kegyelem.

„Nem azok a boldogok, akiknek nincsen bűnük, vagy akik önere-
jükből próbálnak kiküszkődni belőle, hanem akiknek Isten elengedte
kegyelemből... Boldogtalan az, aki önmagának nem tulajdonít bűnt.”
(LVM 5. 36. o.) – Különös, ahogy Luther gondolatrendszerében a bűn
a kegyelem által a boldogság forrásává lesz. Boldog lehetek, mert a
kegyelem az egyetlen esélyem.

„Istennek nem az Isten, hanem önmaga kedvéért szolgál és azért
kegyes... a pokoltól való félelemből, vagy a mennyország reményében
s nem az Isten kedvéért kegyes. De ezt nehéz felismerni, még nehe-
zebb tőle szabadulni, s mindkettő egyedül a Szentlélek kegyelme által
lehetséges.” – Itt Luther világosan kimondja, hogy a korábban említett
félelem és érdek a kegyességünket is megfertőzi és a későbbiekben
mellbevágó következtetésre jut: „...megismertem, hogy kegyességem
– gonoszság.” (LVM 5. 38. o.)

A Szentlélek szerepéről és munkájáról írva messze meghaladja Luther
a közkeletű és sekélyes megfogalmazásokat, amelyek megelégszenek a
Szentlélek hitet ébresztő, az evangéliumot megvilágosító szerepével,
amikor így fogalmaz: „...a Szentlélek ijesztoően világít be az elbizakodott
lélek mélyébe, hogy megalázza és önismeretre juttassa.” (LVM 5. 38. o.)

Ennek az önismeretnek a legmélyebb pontja, aminél nem lehet mé-
lyebbre jutni önmagunk megítélése terén: „...beismerem: nem művel-
tem jót sohasem, hanem csak bűnt és gonoszságot, még ott is, ahol he-
lyesen cselekedtem.” (LVM 5. 38. o.)

Aki nem tudja idáig követni Luthert, az egész teológiájával, gondolatrendszerével nem fog tudni mit kezdeni. A hit által való megigazulás hangzatos frázisként lóg csupán a levegőben, ha nem tapad hozzá az ember teljes elveszettsége, tehetetlensége. De miért fosztja meg teljesen Luther az embert a jótól, hogy a jónak még kicsiny szikrája sem maradhat benne, és mindent elborít a rossz, a bűn vak sötétsége? Természetesen az ember tud jó lenni, tud jót, jól cselekedni, ezt Luther sem vitatja. Még ebben az idézett mondatban is így fogalmaz: „ahol helyesen cselekedtem.” Csakhogy a jó kárhözátára válik az embernek, mert a megtett jót önigazsága építőelemévé teszi, míg a bűn üdvösségére, mert arra Istentől bűnbocsánatot nyer. A 6. vers magyarázatában e kettő így alkot egységet: „Mert ha mások előtt szentnek látszának is, semmire sem becsülik azt, hanem félnek ítéletedtől, és tudják, hogy színed előtt szentségük semmit sem ér, hanem csak kegyelmed aláztatós várása.” (LVM 5. 39. o.)

Luther számára Krisztus az, akiben a jó maradéktalan és teljes, ugyanakkor a bűntől egészen mentes. Ő olyan, amilyennek az embernek lennie kellene. Nem példakép csupán – az nem segítene rajtunk – hanem ő az, akit igaznak tartunk és önmagunkat pedig nem: „aki nem a maga szentségében áll, hanem a Te igazságod szikláján: Krisztuson, akire mindenki építhet, aki önmagának vádolója, korholója, bírója.” (LVM 5. 40. o.)

Ez a ma nem népszerű és nem könnyen fogyasztható elgondolás az ember helyzetéről, állapotáról vajon hogyan hozható közel a bibliaóra tagjai számára? Tananyagszerűen mindenki fel tudja mondani, hogy bűnös vagyok, de valós belső érzületünkben ez korántsem ilyen egyszerű. Leginkább éppen arra szolgál ennek gyors kinyilvánítása önmagunkról, hogy ne kelljen mélyebb önvizsgálatot tartanunk. Vélhetően nem fogjuk híveinket önigazságuk biztos tudatából egy bibliaórán kimozdítani, mindenesetre néhány kérdés felvetésével felkavarhatjuk az állóvizet. Ez természetesen kockázattal jár – magunkra vonhatjuk a jelenlévők haragját –, illetve mi magunk sem vagyunk kívülállók, a következő kérdésekben érintetlenek.

- Megkérdezhetjük a jelenlévők véleményét bizonyos társadalmi kisebbségek megítélése kapcsán (zsidók, cigányok, homoszexuálisok, hajléktalanok stb.).

- Megkérdezhetjük a jelenlévők véleményét a menekültválság kapcsán.

Engedjük kibontakozni a beszélgetést, engedjük, hogy megszólalhasanak különböző vélekedések. Ne engedjük az esetleges vitát elfajulni, egy ponton állítsuk meg az eszmecserét magunkhoz véve a szót. A jelenlévők feltételezhetően arra számítanak, hogy ki fogjuk fejteni a véleményünket. Ehelyett tegyük fel azt az egyszerű kérdést, hogy mit gondolnak arról, hogy vajon Jézus milyen útmutatást adna nekünk az ügyben, ha megkérdeznék őt. Ezt a kérdést követő beszélgetés rész vélhetően sokkal visszafogottabb, tapogatózóbb lesz az előzőnél. Ha lesznek is egyéni eltérések, összességében a csoport viselkedésének, az elhangzó vélekedések indulati töltésének különbsége érezhető lesz.

LEZÁRÁS

Ne tegyünk semmi mást, csak mutassunk rá a két beszélgetésrész közötti különbségre. Arra a distanciára, amit saját „igazságunk” és Jézus „igazsága” között érzünk. Mutassunk rá, hogy ez a distancia fejeződik ki a bűn fogalmában. Visszautalhatunk az alkalom elejére, rámutatva, hogy amikor haragot érzünk, mindig meghatároznak bennünket a félelmeink és az érdekeink. Fenyegedve érezzük magunkat, az érdekeinket pedig sértve. Amikor ugyanazt a kérdést Jézus szemszögéből próbáltuk látni, az is befolyásolhatott minket, hogy Jézus azért viszonyul másképp, mert benne nincs félelem és nincsenek a miénkhez hasonló érdekei. Ő nem menekül valami elől és nem fut valami után. Ő ott van, ahol van, és ahol van, ott az élet, ott az Isten. De már az óriási eredmény, ha annak belátásáig és beismeréséig eljutunk, hogy az „én szerintem” és az „Isten szerint” nem esik egybe.

Harmadik bűnbánati zsoltár – 38. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA

BEVEZETŐ

Válasszunk ki a jelenlévők közül hármat. Az elsőnek adjunk egy darab gyurmát, a másodiknak néhány darab Legót, a harmadiknak adjunk „semmit”, vagyis levegőt. A harmadikat avassuk be előre, hogy értetlenségével ne hiúsítsa meg a játékot. Adjuk nekik feladatul, hogy a kapott anyagokból alkossanak valamit, bármit, spontán elképzelésük alapján. Kapjanak három percet, kezdjék el a munkát. A harmadik – a beavatott – nézegesse üres kezeit, illetve nézzen kérdően a többiekre, vonogassa a vállát, adja jelét tanácstalanságának. Az idő leteltével mutassák be, mit alkottak. A harmadik mondja el, hogy ő bizony a semmiből nem tudott alkotni semmit.

MEDITÁCIÓ

Kezdeményezzünk beszélgetést arról, hogy vajon mennyire ismerjük saját magunkat. Van-e önismeretünk? Tisztában vagyunk-e erősségeinkkel és gyengeségeinkkel? Megkérhetjük a jelenlévőket, hogy nevezzenek meg egyet-egyét erősségeik, illetve gyengeségeik közül.

Az önismeret fogalmát valami modern kifejezésnek gondoljuk, összefüggésben a lélektan, a pszichológia felismeréseivel. Meglepő, hogy Luther már a 16. században használja és nélkülözhetetlennek tartja, az önmagunk megismerése – sich erkennen – ismételt említésével. Luther-nél természetesen teológiai és nem pszichológiai összefüggésben áll az önismeret, és az istenismeret részét képezi. Isten ismerete csak akkor tárul fel előttünk, ha megismertük saját magunkat. A zsoltár harmadik verse kapcsán Luther „Isten nyilainak” nevezi azokat az igéket, melyeket Isten azért „lő belénk”, hogy önismeretre jussunk. „Ezeket a lágyszívűekbe lövi az Isten. Az Isten félelme nélkül való keményszívűekről azonban lepattannak, mint a kemény szikláról.” (LVM 5. 44. o.)

Beszédes kép. A nyílnak be kell tudni hatolnia – ehhez lágyszív kell, a kemény szívről lepattan – és sebet kell ejtenie. Luther abban is az igazi önismeret előhírnöke, hogy tisztában van vele: az önismeret első szakaszában fájdalmas az ember számára, mert megítéli őt. (Utalhatunk az első bűnbánati zsoltárnál említett dió, diótörés képére.) Láthatjuk megint a lutheri teológia egyik alapmotívumát, az ember Isten ítélete alatt álló öniszagságát, amelynek Isten ítélete által semmivé kell lennie. Luther-nél az önismeret ennek szolgálatában áll: „...az ember felismeri, mennyire vak volt önismeretében. Az értelme tehát ez: ami-

kor oktalanságomat és önismeretem hiányát észrevettem, arra is rájöttem, hogy milyen reménytelenül elmérgesedtek és megbűdösödtek sebeim, amit előbb oktalanságomban nem láttam meg.” (LVM 5. 45. o.)

A lutheri önismeret lényege nem az, hogy az emberben a jót és rosszat szétválassza annak érdekében, hogy a jót erősítse, a rossznak pedig hadat üzenjen, hanem, hogy az ember felismerje és beismerje semmi voltát Isten előtt. Ha eddig a „semmiig” nem jut el az ember saját magát illetően, akkor nincs értelme az önismeretnek, illetve hamis önismeretre tesz szert az ember. „Hát ne érezzem magam rosszul, amikor látom, hogy nem találok bensőmben mást, mint bűnt és gonosz hajlamot, amiből Isten előtt csak gyalázatomból és szégyenemből származnak?” (LVM 5. 46. o.)

Luther a Krisztus, vagyis a kereszt gyalázatában és szégyenében ezt a mi gyalázatunkat és szégyenünket látja. Ami vele külsőben, vagyis testben történt a kereszten, az történik velünk bensőnkben, vagyis lelkünkben: „...övé (Krisztusé) a bűn testi gyötrelme, a miénk a bűn lelki kára.” (LVM 5. 46. o.)

Ahogy Krisztus testben „semmivé lett” a kereszten (meghalt) úgy kell az embernek semmivé lennie, meghalnia bensőleg az önismeretben. „Istennek az a természete, hogy a semmiből alkot valamit. Aki azért még nem lett semmivé, abból nem is alkothat az Isten valamit. Az emberek azonban valamiből formálnak másvalamit, de az mind csupa haszontalanság. (LVM 5. 51. o.)

Ebben látjuk annak magyarázatát, hogy miért kell az ember önigazságának semmivé lennie, és miért nem maradhat abból egy egészen parányi darabka sem, amivel még kezdeni tud valamit. (És azt is megérthetjük ezáltal, hogy miért kellett Jézusnak a kereszten „semmivé” lennie, meghalnia. Miért nem lehetett a megváltás ennél kevesebb, vagyis miért nem maradhatott Jézusból „valami”, amivel nekünk valamit kezdeni lehetne.) A semmivé és senkivé lett ember lehet Isten munkájának nyersanyaga: „Azért Isten csak az elhagyottakat karolja fel, csak a betegeket gyógyítja meg, csak a vakokat teszi látóvá, csak a halottakat élőkké, csak a bűnösöket igazakká, csak a tudatlanokat bölcsékké, röviden: csak a nyomorultakon könyörül, és csak azoknak ad kegyelmet, akik szűkölködnek kegyelem nélkül. (LVM 5. 51. o.)

Aki valaminek, valakinek tartja magát, az saját önigazságának készítéséhez használ nyersanyagot: „Az ilyen ember saját cselekedetei-

nek hínárjában marad, és költött, festett, hamis kirakatszentet formál önmagából: azaz álszent képmutatót.” (LVM 5. 51. o.)

Ezen a ponton visszautalhatunk a bevezető játéokra. Akik kaptak valamilyen építőanyagot, azoknak lehetőségük volt arra, hogy saját elképzelésük szerint a valamiből valamit alkossanak. Aki „semmit” kapott, az tehetetlen volt. Éppen ez az ember számára lehetetlen, tehetetlen állapot az a tér, amelyben Isten cselekszik. Gondoljunk a teremtésre, a feltámadásra, de ilyen cselekvésképtelen térben helyezkedik el a Biblia számtalan szereplője is, gondoljunk a vérfolyásos asszonyra, a kapernaumi századosra, a házasságtörő nőre, a tékozló fiúra stb., hogy a Jézus által feltámasztott halottakat ne is említsem.

Szóval nagyon biblikus és evangéliumi, hogy Luthernél az önismeretnek köszönhetően semmi nem marad az ember kezében.

„Isten csak az elkárhozottakat üdvözíti.” (LVM 5. 52. o.) Akik önismeretükben belépnek abba a térbe, ahol nekik már semmi nem marad a kezükben, és csak Isten tudja üdvözíteni őket kegyelmével.

LEZÁRÁS

Beszélgethetünk a jelenlévőkkel arról, hogy saját életükben miként tapasztaltak meg olyan helyzeteket, amelyekben elérkeztek lehetőségeik határához, megélték a teljes kiszolgáltatottságot, tehetetlenséget, és Isten hogyan segítette meg őket. Hogyan lett a „semmiből” mégis „valami” az Isten kezében.

IMÁDSÁG, ÉNEK

Negyedik bűnbánati zsoltár – 51. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA

BEVEZETŐ

Kérdezzük meg a jelenlévőktől, hogy mit szoktak tenni, amikor koldussal, kéregetővel találkozunk? Adnak vagy nem adnak? Hol így, hol úgy járnak el, attól függően, hogy hogyan ítélik meg a helyzetet. Mit

adnak, ha adnak (pénzt, élelmet, időt, néhány jó szót, mosolyt)? Van valamilyen kialakított megoldásuk ezekre a helyzetekre, amihez következetesen tartják magukat? Ha adnak, miért? Ha nem, miért nem? Igazából nem az lesz az érdekes, hogy mit tesznek ezekben a helyzetekben, hanem hogy milyen érzések kísérik a cselekedetüket. Ha nem adunk, akkor büntudatunk kell, hogy legyen? Ha adtunk, akkor jó érzéssel, jó lelkiismerettel mehetünk tovább? Nem nehéz belátni, hogy ez nem fekete-fehér, az egyik megoldás a jó, a másik a rossz helyzete. Mindkét eljárásban – adni vagy nem adni – van jó és rossz. Mindkét esetben keveredik a tisztaság és a bűn. Általában nincs jó érzésünk egyik esetben sem. Inkább rosszul érezzük magunkat, mint jól akkor is, ha adtunk valamit. Érezzük, hogy nem segítettünk igazán. Ezt a problémát nem lehet így megoldani. Inkább kihasználtak minket, mintsem, hogy segítséget kértek volna tőlünk. Érezhetjük úgy is, hogy pár forinttal kiváltottuk magunkat egy kellemetlen helyzetből, megvásároltuk a szabadulásunkat, a jobb lelkiismeretet.

MEDITÁCIÓ

Azért javaslom a fenti kérdésfelvetést bevezetőnek, mert jól modellezhető általa, hogy tetteink mennyire kétértelműek. Amit erről a példahelyzetről elmondhatunk, az így vagy úgy elmondható minden cselekedetünkről. Mindenben ott a bűn, minden bűn alatt történik az életünkben. A legerőteljesebben a zsoltár 7. versében szólal ez meg: „*Lásd, én bűnben születtem, anyám vétékben fogant engem.*” Ez nem a fogantatás körülményeire utal, hanem magára az emberlétre. Az, hogy bünt követek el azzal, hogy akár adok a koldusnak, akár nem, már fogantatásom pillanatától lételemnek olyan meghatározottsága, amin nem változtathatok.

De mi a célja ezeknek a gondolatoknak? Az, hogy az embernek állandóan és mindenért büntudata legyen? Éppen ellenkezőleg! Büntudatomnak akkor kell lennie, amikor nyilvánvalóan és szándékosan ártottam valakinek, szeretetlen voltam. Embervoltom okán nem büntudatomnak, hanem bűnismeretemnek kell lennie. Luther nem kelt büntudatot. Nem ostoroz, nem példálózik, nem dörgöl orrok alá semmit. Egyszerűen kimondja, megállapítja az emberről a fentieket. Hogy ne kergessen illúziókat önmaga felől és főleg, hogy ne akarjon semmit illúzióra építeni, különösen az üdvösségét ne. Mivel semmi nincs az

emberben és tetteiben, ami ne bűnben lenne, bűnben történe, ezért nincs egy szilárd pont, amire reménységét építhetné Isten irgalmán kívül. A zsolttár kezdőverse – „*Könyörülj rajtam kegyelmeddel, Istenem...*” – kapcsán írja: „Ezért e szavakat senki sem mondhatja komolyan, aki szívében érez még valamilyen képességet vagy kiutat, ezért nem süllyed a nyomor mélyére, hanem talál még vigasztalásmorzsát Isten irgalmasságán kívül.” (LVM 5. 53.)

Luther jobban félti az embert a jótól, mint a rossztól, az erénytől, mint a bűntől! (Persze Luthernél semmi sem jó, hiszen – ahogy láttuk – minden bűnben történik.) Ha az ember felismeri magában a rosszat, a bűnt, van esélye, hogy Istenhez kiáltson, nála keressen szabadulást. Ha azonban az ember a jót, az erényt ismeri fel magában, akkor semmi nem menti meg attól, hogy saját magában bizakodjék (vö.: a farizeus és a vámszedő példázata).

„...jőcselekedeteinket alapján semmire se becsüljük, s azt a dicséretet és tisztességet, amelyre emberek érdemesítik őket, ne higgyük el. Mivel azok tisztátalanságban és bűnben születnek, Isten sem tartja őket jónak, kivéve, ha mi nem értékeljük őket semmire.” (LVM 5. 55. o.)

Azt gondolom, hogy valahol ennek megértésében és belátásában rejlik a válasz arra a kérdésre, hogy mit jelent „lutheránusnak” lenni. Nem a hit által való megigazulás tételének, vagy az öt sola megállapításainak az ismeretében, hanem annak tudatos megélésében, hogy bár jót kell tennem, de ettől semmit nem várhatok, remélhetek, mert életemben minden bűnben történik és csak Isten irgalmában reménykedhetem.

Ültessük ezt át a gyakorlatba a bevezető példát alkalmazva. Valami oknál fogva úgy döntök, hogy adok pénzt a koldusnak. Valaki látja is e nemes cselekedetemet, és megállapítja rólam, hogy lám, biztosan keresztyén hitemből fakadóan tettem, amit tettem, a felebaráti szeretet isteni követelményének eleget téve. És hogy én milyen jó ember, jó keresztyén vagyok. Én eközben magamban így imádkozom: „Uram, talán többet ártottam ennek a felebarátomnak ezzel a cselekedetemmel, mint amennyit használtam vele. Könyöradományommal, aminek hiányát meg sem érzem, csak hozzájárultam ahhoz, hogy kilátástalan helyzetének fogságában maradjon. Csak magamon segítettem, hogy utamat zavartalanul folytathassam tovább. Kérlek, bocsásd meg bűnömet, és segítsd meg őt, hogy élete egyenesbe jöhessen. Ámen.”

Kérdés lehet az, hogy ha a jót is bűnnek tartjuk, akkor mi motivál bennünket arra, hogy a jót cselekedjük, ne a rosszat? Hát éppen itt a lényeg! Miért kell bennünket a jóra motiválni? Miért kell bennünket a jóban érdekelté tenni? Miért nem tesszük a jót úgymond motiváció, érdek nélkül? Önmagáért, mert jó. Ahogy a példázatban az irgalmas samaritánus. Az a tény, hogy ha a jó elveszíti érdemtartalmát, akkor kevésbé tesszük meg, ékes bizonyítéka annak, hogy életünkben minden bűnben, bűn alatt történik, a jó is. Vagyis Luthernek ebben is igaz van, és ezért: „Így hát a Szentírás nem tartalmaz egyebet, mint a Krisztus szenvedése általi kegyelem és bűnbocsánat ígérését. Csak az üdvözülhet, aki benne bíz, és senki más. ...akik nem akarnak bűnösök lenni..., nem sóvárognak félelemmel teljes kívánsággal Krisztus után.” (LVM 5. 55. o.)

Luthernél nincs kompromisszum, engedmény a mindent bűn alatt látás kérdésében, ahogy az orvos sem ismerhet kompromisszumot a betegséggel szemben. Luthernél nincs kooperáció Isten és ember között az üdvösség kérdésében, mert azaz ember, akinek még jócselekedetei is bűnök, ahhoz a pincébe zárt rabhoz hasonló, aki szabadulása érdekében rossz irányba ás és ahelyett, hogy a felszín felé haladna, csak egyre mélyebbre ássa magát.

Egyik oldalon a mindenestül elveszett és önmagának az üdvösség kérdésében csak ártani tudó ember áll, vele szemben pedig az elveszettségében hozzá kiáltó ember hangját meghalló és őt megmentő Isten.

„A bölcsesség belső és rejtett titka nem egyéb, mint hogy önmagunkat ismerjük meg alaposan, s ezáltal önmagunkat utáljuk meg, minden igazságot nem önmagunkban, hanem Istennél keressünk.” (LVM 5. 56. o.)

Megértést segítő további idézetek:

„Minden cselekedetünkben megvan az, aminek nem volna szabad meglennie (nevezetesen bűnben történnek, mert ebben születünk), és nincsen meg az, amire szükségünk lenne (nevezetesen a teljes tisztaság, mert Ádám bűne révén azt elveszítettük). (LVM 5.58. o.)

Ennek az idézetnek is köszönhetően indultunk ki az elején abból, hogy minden cselekedetünk megkérdőjelezhető. A koldus példája helyett vehetjük akár a gyermekeink szeretetét is. Mennyi olyan tarta-

lom van az irántuk való szeretetünkben, aminek nem kellene benne lennie, és mennyi minden hiányzik, aminek meg igen. (Hányszor használjuk őket meg nem valósult álmaink beteljesítésére, vagy nem adjuk meg neki azt az időt, figyelmet, amire szükségük lenne.)

„Így félelmükben elébe mennek az elvettetésnek, s alázatos könyörgéssel nyerik el azt, amiről az önteltek úgy vélik, hogy saját szentségükkel már kiérdemelték. (LVM 5. 58. o.)

„Valamennyien elvesztettük szabadságunkat, ezért kell érdem nélkül kegyelemből újra megkapnunk.” (LVM 5. 59. o.)

„Az emberi igazságossággal ugyanis mindig csak eltávolodunk Istentől – a góg következtében, amelynek jelen kell lennie ott, ahol nincs kegyelem.” (LVM 5. 59. o.)

Ez is nagyon izgalmas, érdekes meglátás: Isten kegyelmével az emberi góg áll szemben. A góg a kegyelem ellenpólusa, ahogy látjuk is Jézus ellenfeleinél, a farizeusoknál, írástudóknál. Érdemes talán ennek az idézetnek a felolvasása előtt megkérdezni a jelenlévőktől, hogy miben látják az ember részéről az isteni kegyelem elfogadásának akadályát. Vajon említi-e valaki a góg fogalmát, vagy annak szinonimáját?

„Mi azonban Istennek többel tartozunk, mint amennyivel rendelkezünk.” (LVM 5. 61. o.)

LEZÁRÁS

Beszélgethetünk arról, hogy:

- Mely területein tapasztaltuk még meg az életünknek, hogy minden cselekedetünk bűn alatt van, tehát mindenben ott van valami, ami nem kellene, és hiányzik valami, ami szükséges lenne. (Házastársi kapcsolat, gyermeknevelés, munkavégzés, gyülekezeti élet. stb.)
- Milyen igazi, valós segítségnyújtási formákat találhatunk a rászoruló felé, akár egyénileg, de úgy is, mint gyülekezet.

IMÁDSÁG, ÉNEK

Ötödik bűnbánati zsoltár – 102. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA

BEVEZETŐ

Kérdezzük meg a jelenlévőktől, hogy az alábbi mondatok közül melyiket mondhatta Luther a halálos ágyán:

- a) „Itt állok, másként nem tehetek!”
- b) „Istenem, a te kezedbe teszem le az én lelkemet!”
- c) „Koldusok vagyunk, ez az igazság.”
- d) „Ne hagyjátok kialudni a hit lángját!”

Adjunk gondolkodási időt, alakíthatunk párokat, vagy háromfős kiscsoportokat, hogy egymással megbeszélve oldják meg a feladatot. Hacsak valaki konkrétan nem tudja, aligha fogja a helyes választ, a c-t megjelölni. A négy közül az tűnik a legkevésbé hittel, elhivatottsággal, küldetéstudattal átítatottnak. A legkevésbé illik a hitében, elkötelezettségében rendíthetetlen nagy reformátor képéhez. Mondjuk el, hogy majd az alkalom végén visszatérünk a kérdésre.

MEDITÁCIÓ

Azt tartjuk ideálisnak, ha kiegyensúlyozottak vagyunk és úrrá tudunk lenni a nehézségeinken. Sokszor a hit, az Istennel való kapcsolat is ennek eszközevé válik. Segít abban – az altatók, nyugtatók, fájdalomcsillapítók mellett –, hogy könnyebb legyen. Luther nem megy bele ebbe. Luthernél pont fordítva van ez is. A hitben, az Istennel való kapcsolatban táruul csak fel igazán az emberlét nyomorúsága. Luthernél azok, akik nem jutnak önismeretre – akik bűneiket kegyességükkel vagy testi élvezetekkel takarják el –, alszanak nyugodtan és jóllakottan, az Isten után kiáltók pedig – akik nem rejtegetik bűneiket – éheznek és szomjaznak vigasztalására és magányosan virrasztanak, mint „madár a háztetőn.” „...akik nem birkóznak önmagukkal, nem is tudják mi a bajuk.” (LVM 5. 66. o.)

Luther párhuzamot von a hamis kegyesség és az érzéki bűnök élvezete között: „...érzéki bűnösök és a beképzelt szentek. Mindketten elteltek, ezek külső, azok belső javakkal.” (LVM 5. 65. o.)

Az emberi élet három területéről hoz példát azok helyzetének bemutatására, akikben van istenfélelem: éhség, szomjúság és álmatlanság.

Akiknek van önismeretük, azok tudják, hogy „a megszáradt szív kenyere senki más, mint Isten”, és azt is tudják – hiszen van önismeretük –, hogy erről újra és újra elfeledkeznek. Az istenfélők tehát nem jóllakottak, elteltek Isten igéjével, hanem állandóan éhesek arra és tudatában vannak éhségüknek. Hasonló ehhez, amikor gyülekezeti tagjaink látogatások, találkozások alkalmával arról vallanak saját magukkal kapcsolatban, hogy többet kellene imádkozniuk vagy templomba járniuk. Ez sokkal inkább kegyelmi állapot, mint amikor valaki elégedett saját imaéletével vagy templomlátogatásának gyakoriságával, illetve amikor valaki ezeket nem saját magán, hanem másokon kéri számon.

„De jó annak, aki ezt a feledékenységet legalább meglátja és panaszkodik róla! Boldogtalanok azonban azok, akik ezt a feledékenységet is elfelejtik.” (LVM 5. 65. o.)

Az Isten előtt önelégültek komfortérzetét hamisnak ítéli Luther, mert olyanok mint: „az a szomjas, aki azt álmodja, hogy iszik, s amikor felébred, mégis üres a lelke.” (LVM 5. 66. o.)

Az istenfélők azonban ébren vannak, vagyis nem hamisítják meg a valóságot, hanem érzik és megvallják szomjúságukat. „Az álmatlanság viszont az örök jó kutatását, a belé való kapaszkodást, az utána való vágyakozást jelenti... a világ egy nagy ház, amelyben mindenki bezárkózva alszik, de én mindenestül egyedül vagyok a házon kívül, a tetőn, nem is az égben, nem is a földön. A világ alattam van, a menyiny felettem, s így a világi élet és az örök élet között lebegek – magányosan a hitben.” (LVM 5. 66. o.)

Ennél szemléletesebben nem nagyon lehetne érzékeltetni a hívő ember „nyomorúságos” helyzetét, szemben a kegyességükben önelégültek vagy a földi örömök élvezetével elteltek látszólag irigylésre méltó helyzetével. Luther nem megnyugvást ígér és hirdet, hanem pont ellenkezőleg: az önelégült kegyességgel és a felszínes élvezetekkel elért hamis nyugalommal szemben nyugtalanságra hív, nyugtalanságot ébreszt. Miért jó, miért kívánatos, miért üdvös ez a nyomorúság, ez a nyugtalanság? Azért, mert ezt a léte felőli, Isten előtti nyugtalanságát felismerve van esély az embernek a maga hamisítatlan valóságában – nem kegyességével áztatva vagy élvezetekkel vigasztalva önmagát – odafordulni Istenhez: „Én képtelen vagyok hozzád

eljutni, ezért hát, Istenem, jöjj te hozzám, s vigyél magadhoz!” (LVM 5. 68. o.)

Önmagában ez a rövid imádság sablonos, közhelyes is lehetne. Ami Luthernél az Isten utáni vágyakozásból felszakadó kiáltásnak sújt ad, az nem más, mint az a nyomorúság és nyugtalanság, amelyben ez a kiáltás születik.

Nehéz attól a késztetéstől szabadulni, hogy nekünk felfelé kell kapaszkodnunk Isten felé, aki látva igyekezetünket megszán minket és kegyesen lehajol hozzánk. Luthernél az embernek ellentétes irányú utat kell megjárni az Istennel való találkozás érdekében. Egészen mélyre kell jutnia önismeretében, amely mélységben minden önmagával kapcsolatos reménye semmivé válik, és ebben a teljes elesettségében ragadhatja meg őt az Isten. „Isten mindenkit nincstelenné tett. Akik azonban nem akarnak »gyámoltalanok« lenni, azokkal nem is törődik. De akik »gyámoltalanok«, lélekben szegények, akik állandó szomjúságukban kegyelmét és igazságosságát szüntelen kéri, azokkal kegyesen törődik, s megalégíti őket önmagával.” (LVM 5. 69. o.)

A teljes nincstelenség, gyámoltalanság gondolata, mint elérendő cél, üdvös állapot ijesztő a ma embere számára. Minden erőfeszítésünk arra irányul, hogy lehetőleg minél többet birtokoljunk anyagiakban, lelkiekben, szellemiekben, illetve hogy ne legyünk kiszolgáltatottak, gyámoltalanok. Luther számára nem is cél a nincstelenség vagy gyámoltalanság elérése, hiszen szerinte az ember eleve nincstelen és gyámoltalan. Csak nem akar ezzel szembenézni, nem tudja elfogadni. Pedig semmi mást nem kellene tennie, mint lemondva minden hamis álcáról – vallásos kegyességétől kezdve a vallásnélküli élvezetekig – és a maga valóságában odaállnia Isten elé.

„Mivel csak azok dicsérik Istent, akik önmagukat kárhoztatják, akik Istentől csak kapnak, neki nem adnak semmit. Hiszen tényleg nincsen semmijük – javaik Istennél vannak.” (LVM 5. 70. o.)

LEZÁRÁS

Térjünk vissza a bevezető kérdésre. Kérdezzük meg a jelenlévőket, hogy melyik megoldást választották az elején, és hogy most hogyan látják? Választhatnának-e más utolsó lutheri mondatot, mint az elején? Fedjük fel a helyes megfejtést!

Beszélgethetünk arról, hogy az elhangzottak milyen megvilágításba helyezik az idézett mondatot.

Mi lenne a mi „utolsó mondatunk”, ha most kellene kimondanunk?

IMÁDSÁG, ÉNEK

Hatodik bűnbánati zsoltár – 130. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA

BEVEZETŐ

Az alkalomra készülve írjunk fel cédulákra félelemkeltő dolgokat. (Betegség, baleset, terrorcselekmény, állásvesztés, anyagi ellehetetlenülés, idegenek, családi viszály, halál stb.) A cédulák között legyen ott az ítélet szó is. Kérjük meg a jelenlévőket, hogy válasszák ki, számukra melyik a legfélelmetesebb. Többen is társulhatnak egy cédulához. Írni is lehet cédulát, ha valaki nem találja a meglévők között a számára legfélelmetesebbet. Vajon hányan választják az ítélet szót? Választja-e egyáltalán valaki? Akárhogy alakul, beszéljessünk róla. Miért félünk, miért nem félünk Isten ítéletétől?

MEDITÁCIÓ

Nekem személy szerint Luthernek köszönhetően sikerült megbarátkoznom az istenfélelem kifejezéssel. Követve azt az önismereti utat, amire Luther hív bennünket, megértettem, hogy annak a mélységnek, ahová ebben az önismeretben megérkezik az ember, szükségszerű velejárója a félelem. Megint csak egy olyan érzésről van szó, ami eleve ott rejtőzik a szívünk mélyén, csak ahelyett, hogy szembenéznénk vele, hamis önbátoritással eltakarjuk. Luther számára egyértelmű, hogy a 130. zsoltár mélységből kiáltása nem a mindennapi gondok, az élet nehézségeinek gyűrűjéből felhangzó kiáltás – mint például egy betegségből –, hanem az Isten előtti elveszettségére rádöbbenő ember kiáltása. „Mélységes és nagy-nagy nyomorúságban vagyunk mindannyian, de nem mind érezzük, hogy hol is vagyunk. A kiáltás nem egyéb, mint Isten kegyel-

mére való nagyon erős, komoly vágyakozás. Ez csak akkor támad az emberben, ha meglátja, micsoda mélységben van.” (LVM 5. 73. o.)

Ahogy már sok más lutheri megfogalmazásnál megállapítottuk, az istenfélelem kapcsán is elmondható, hogy a ma embere nem tud vele mit kezdeni. Leginkább azzal védekezünk használata ellen, hogy a félelmetes Isten képzetét mára meghaladottnak ítéljük, és Isten vonásai közül azokat hangsúlyozzuk, amelyek szeretetteljesnek, megbocsátónak, irgalmasnak stb. rajzolják meg őt. Annak kényszere határoz meg bennünket, igehirdetőket is, hogy még egy vonzó istenképpel sem tudjuk megszólítani kortársainkat, hát még ha félelmetes voltát hangsúlyozzuk. Ugyanakkor mára talán éppen azért veszítette el a bűnbocsánat hirdetése az erejét, mert az Isten előtt való ellehetetlenülésünk sem rajzolódik ki valóságosan az igehirdetéseinkben. Ha nem érezzük elveszettségünk mélységét, akkor a mélységből kiragadó kegyelem sem ragyog fel számunkra a maga teljes fényében. Márpedig a fény a sötétségben világít, ahogy János evangéliumában is olvassuk (Jn 1,5). Luthernél a szeretetteljes, irgalmas Isten és a félelmetes Isten ugyanaz az egy Isten. Hogyan lehetséges ez? Úgy, ahogy a Názáreti Jézus példázataiban is látjuk. A tékozló fiú nem magabiztosan, apja bocsánatában biztosan érkezik haza egy könnyed mozdulattal benyitva az ajtón, hanem kétségek között, apja előtt térdre borulva, ajkán az *„atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, és nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezzenek”* szavaival. (Lk15,21) A vámos sem úgy lép be a templomba, mint aki eljött ahhoz, akitől nem kell tartania, hanem pont ellenkezőleg, mint aki eljött ahhoz, akitől és akinek ítéletétől a leginkább van félnivalója. *„Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek!”* (Lk 18,13) Luther gondolatai segíthetnek nekünk abban, hogy azt a sötét mélységet is felismerjük, amiben vagyunk, és ebből adódóan az a világosság is felragyogjon, amit Isten gyújt ebben a mélységben Krisztus által. *„Aki Isten ítéletét nem látja, nem is fél. Aki nem fél, nem is kiált. Aki nem kiált – nem nyer kegyelmet! ...a félelem mellett a kegyelemre tekintő reménységnek kell állnia. Így félelem és reménység megférnek egymás mellett.”* (LVM 5. 74. o.)

Luther nem esik a rajongás csapdájába az ember helyzetét illetően, tehát nem beszél olyan jellegű életújulásról, amelyet követően a félelem és remény kettőssége, egyidejűsége megszűnne. „Ennek a két ellentétes érzésnek azért kell meglennie bennünk, mivel két egymásnak

ellentmondó természet is létezik bennünk, az ó- és az új ember természete. Az óember féljen, essék kétségbe, s szenvedjen vereséget, az új ember ezzel ellentétben reménykedjék, tartson ki s diadalmaskodjék, s mindennek egyazon emberben, egyetlen folyamatban, egyszerűre kell történnie.” (LVM 5. 75. o.)

Vajon melyikünknek ne lenne ismerős az élet minden pillanatában a félelem és remény állandó egyidejűsége? Elég, ha csak arra gondolunk, hogy micsoda félelemmel engedjük egyedül útjukra nagyobbacska gyermekeinket – például az iskolába –, hogy csak bajuk ne essék, és mekkora reménnyel, hogy viszontlátjuk őket. Van tehát analógiája az életünkben a félelem és remény egyidejűségének. Vélhetően az élet, a létezés értékét is ez az egyidejűség adja, ahogy az Istennel való kapcsolatunk is csak félelem és remény érzésének egyidejű jelenlétével lehet teljes. Luthernél nincs szakadék a mindennapok élettapasztalata és az Istennel való kapcsolatunk között. Nem szakítja ketté és választja el egymástól a két valóságot – világi dolgainkat és Istennel való kapcsolatunkat –, hanem egymásból következőnek, egymással összefüggőnek látja és láttatja őket. Ez arra is lehetőséget ad számára, hogy képes, életszerű, jól érthető hasonlatokkal éljen az egyébként elvont teológiai tartalmak kifejezésére: „Olyan ez, mint a fafaragó művész esetében. Éppen azzal, hogy elveszi, lehántja, ami a faanyagban nem való a képhez, ezzel segíti elő a kép kialakítását. Így növekszik a félelem közepette, amely az óembert »lefaragja«, maga a szobor, a reménység, amely az új embert formálja, alakítja.” (LVM 5. 75. o.)

Érdemes talán itt is párhuzamot vonnunk a már említett példázatbeli szereplőkkel – tékozló fiú, vámos –, hogyan van jelen viszonyulásukban a félelem és remény egyidejűsége.

A 130. zsolttárban Luther együtt látja mindazt, ami az ember üdvösségéhez kell. Mindenekelőtt azt a mélységet, amiben az ember van, és amiben nem tehát mást – a tékozló fiúhoz vagy a vámoshoz hasonlóan –, mint a félelem és a remény egyidejű jelenlétével Istenhez kiált, aki megszánja őt és lehajol hozzá. „Így ebben a rövid zsolttárban a belső ember teljes élete, cselekedete, magatartása valóban mesterien íratott meg, hogy az nem áll másban, mint hogy egészen Istenre hagyatkozik, s Isten akaratában megmarad... Ezért menekül önmaga elől Istenhez, akinél kegyelmet, üdvöt és igazságosságot talál – s mindezt nem emberi érdemből.” (LVM 5. 76–77. o.)

Felhívnam a figyelmet az „önmaga elől Istenhez menekül” nagyon kifejező és nagyon lutheri megfogalmazásra. Luthernél az Isten ítéletétől megrettent ember nem egyszerűen Isten haragja, ítélete elől keres éppen Istennél oltalmat – bár ez a megfogalmazás is igaz –, hanem a megfogalmazás még ennél is lényeglátóbb: az ember az ítélet kapcsán végső soron önmaga elől menekülve keres és talál oltalmat Istennél. Ennek érzékeltetésére is találunk analógiát mindennapi életünkben. Amikor gyermekeink valami rosszkodás kapcsán kárt okoznak, amit nem tudnak helyrehozni segítség nélkül, mit szoktak tenni általában? Odajönnek hozzánk – akiknek haragjától leginkább tartanak az eset kapcsán – és megvallva, ami történt, kérik a segítségünket. Mi pedig jól megdorgáljuk őket – szülői vérmérséklettől függően –, és megyünk és rendbe tesszük a dolgokat, kifizetjük a szomszéd betört ablakát stb.

LEZÁRÁS

- Kérdezzük meg a jelenlévőket, hogy adott-e új szempontokat számukra az alkalom az istenfélelem kérdését illetően. Ha távolinak, idegennek érezték eddig ezt a megfogalmazást, változott-e az érzületük az alkalom után?
- Milyen saját élményeik vannak a félelem és remény egyidejűségéről az életükben?
- Ismerős-e számukra az „önmaguk elől való menekülés” élménye, tapasztalata? Ha igen, milyen formában élték azt meg, és hová, kihez menekültek önmaguk elől, valamint hol és hogyan kaptak segítséget?

IMÁDSÁG, ÉNEK

Hetedik bűnbánati zsoltár - 143. zsoltár

ÉNEK, IMÁDSÁG

A ZSOLTÁR FELOLVASÁSA

BEVEZETŐ

Beszélgessünk az imádságról. Hogyan van jelen az imádság az életünkben? Mennyit, mikor imádkozunk? Van-e élményünk, valamilyen megtapasztalásunk az imádság kapcsán? Éreztük, tapasztaltuk-e már, hogy imádságunk meghallgattatott? Mit várunk az imától? Miért imádkozunk?

MEDITÁCIÓ

A zsoltárok imádságok. Luther maga is imádkozott rendszeresen a segítségükkel, de egyben úgy is tekintett rájuk, mint Jézus imáira. Zsoltártárgyarázataira ezért különösen is igaz – ami általában az Isten igéjének értelmezéséről elmondható –, hogy oly mértékben azonosul Isten igéjével, hogy szinte eltűnik a határ közte és a szöveg között, vagyis egészen magáévá teszi azt és úgy interpretálja. A szöveg feloldódik benne, illetve ő a szövegben, és ez által már a pusztá stílusával, a szövegértelmezés módjával arra inspirál minket, hogy mi is hasonló módon bánjunk a Szentírás szövegével. Luther nem csak Istentől jövő üzenetként tekint az igére, hanem fontos számára az egyes szerzők belső küzdelme is. Luther számára a bibliafordítás és magyarázat az imádság, vagyis az Isten és ember találkozásának a tere is egyben. Luther önmagára ismert a bűnbánati zsoltárok szerzőinek Istenhez kiáltó nyomorúságában. És abban a vigasztalásban, amit Isten irántuk való kegyelmében találtak. Kérdésként vethető fel, hogy ennek a mély, egzisztenciális küzdelem kapcsán, amit a zsoltárok írói és maga Luther is folytatott, lehet-e általánosítani. Nem csak bizonyos szélsőséges, nagy szenvedéssel járó élethelyzetekben kerül-e az ember olyan végletes lelkiállapotba, mint amilyenből a zsoltárok szerzői és Luther Istenhez kiáltanak? Igen, mi talán ezzel próbálunk védekezni az elől a mélység elől, ami a zsoltárokból feltárul. De Luther nem speciális, szélsőséges esetekre érti a zsoltárokat, hanem általában az emberi létezésre. Mindig ott van ez a mélység, csak van, hogy sikerül feledtetnünk magunkkal, elrejtteni önmagunk elől.

„Valamennyi zsoltár kegyelemért kiált, dicsőíti a kegyelmet, keresi Krisztust.” (LVM 5. 79. o.) Erre kivétel nélkül minden embernek szüksége van, függetlenül attól, hogy milyen a pillanatnyi élethelyzete. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy Luther a valóságot tárja fel és hozza felszínre, és nem hagy bennünket hazugságban élni. Amikor ezeket a

sorokat írom, közvetlenül a 84 halálos áldozatot követelő nizzai terrortselekmény után vagyunk. Tudjuk, mi minden történt már előtte, és nem tudjuk még, mi minden történik addig, míg ez a munkaprogram a kezekbe kerül. Itt, Európában sikerült kialakítanunk magunkban egy úgynevezett „jóléti életérzést”, amelynek meghatározó tartozékai a relatív biztonság, kényelem és a szükségesegek birtoklása. Most még csak odáig jutottunk, hogy féltjük a biztonságunkat, kényelmünket, javainkat. Törekvéseink és imáink odáig jutnak, hogy ezeket megőrizzük, Istent is arra használjuk, hogy szavatolja számunkra őket. De van ennél mélyebb. Ahol az ember meglátja, hogy biztonsága, kényelme, javai illúziók. Mesterséges krealmányok, praktikák, játékszerek. Amelyek leginkább azt a célt szolgálják, hogy ne kelljen szembenéznünk azzal, hogy nem vagyunk biztonságban, a létezés nagyon is kényelmetlen, és hogy végső soron és lényegét tekintve semmink sincs. (Gondoljunk a gazdag ifjú történetére és annak kapcsán Jézus szavaira a tevéről és a tű fokáról – Mk 10,17–27.) A zsoltárok ebben a mélységben születtek és Luther teológiai gondolkodása is ebből a mélységből fakad. Amikor a lét a maga illúzióktól mentes valóságában tárul fel előttünk, akkor „lelkem elcsügged bennem, szívem megdermed bensőmben”, ahogy a zsoltár 4. versében olvassuk. Luther olvasatában éppen ez az állapot a kegyelem állapota, mert: „Ez az igazi Istennek tetsző áldozat, mint a negyedik bűnbánati zsoltárban is olvastuk (Zsolt 51,19.) Amikor a lélek nélkülöz minden, a teremtett világból származó vigasztalást, önmaga által elhagyatva, önmaga által üldözve él, úgyhogy már csak Isten tiszta kegyelmére várakozik. Ezek ama »boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak«”. (LVM 5. 81. o.)

Iskolaidőben reggelente kikísérem a fiamat a buszhoz. Ő egyedül felszáll és elmegy vele. A lámpánál a megálló után, ha pirosat kap, megáll a busz, és ilyenkor én a járdán a busz mellett, a fiam a buszon az ablaküvegen keresztül összeérintjük a kezünket. Mi van ebben a mindennapi rítusban? A lét teljes mélysége. Hogy minden bizonytalan, minden véges, semmi nem tart örökké, mindenkivel bármi megtörténhet. Ha ez így van – márpedig igen –, akkor milyen biztonságról beszélünk, milyen kényelemről, milyen birtoklásról?

Krisztus szenvedésében és halálában ugyanígy véli felfedezni Luther az emberi létezés eme minden vigasztalást nélkülöző természetét, ami nélkül Isten emberré válása nem lett volna teljes. Krisztusban

Isten is abba a mélységbe érkezik, amelyekben nincs biztonság, kényelem, és semmi, amit az ember magáénak mondhat. A feltámadás és az örök élet hitében nem túlvilági vigaszt kapunk itteni vigasztalanságunkban, hanem annak felismerése rajzolódik ki számunkra már itt és most, hogy egyedül Istenhez tartozásunk örökérvényű. Ez egyetlen „biztonságunk, kényelmünk és tulajdonunk”. Jézus történetében mindkettő tükröződik: az emberlét kétségbeejtő semmi volta, valamint az Istenhez tartozás békéje és a belőle táplálkozó életöröm, életigenlés, szabadság a megbocsátásra, szeretetre.

Így a zsoldároknak és Luthernél – és magánál Krisztusnál – a vigasztalan életállapot és a felszabadult életöröm és életigenlés nem hogy nem állnak ellentétben egymással, hanem az első egyenesen feltétele a másodiknak. Mert csak minden hamis vigasztalástól megszabadulva ragyoghat fel az ember számára az egyetlen igazi vigasztalás Isten kegyelmében, szeretetében, gondviselésében.

„Az ilyen vigasz nélküli lélek, amely önmagában semmit nem talál, Isten előtt a legkedvesebb áldozat, különösen akkor, amikor kegyelméért kiált, Isten ugyanis semmit sem hall szívesebben, mint az irgalma utáni kiáltást és sóvárgást. De ez a szomjúság nem lehet azé, aki életében sok jót talál, s ugyanakkor Isten ítéletétől nem fél.” (LVM 5. 83. o.)

LEZÁRÁS

Lapozzuk fel énekeskönyvünkben Luther esti imádságát. Csendben olvassa, magában imádkozza el minden résztvevő.

„Hálát adok meked mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy a mai napon kegyelmesen megőriztél. Kérlek, bocsásd meg minden bűnömet, mert vétkeztem azokkal, és őrizd meg ma éjjel kegyelmesen. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet a te kezébe ajánlom. Szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.”

- Hogyan jelenik meg ebben az imában az emberlét nyomorúságának mélysége? (Védelemre szorulok, vétkeztem, gonosz erők önmagamon kívül és bennem.)
- Hogyan jelenik meg az Isten iránti bizalom? (Hálát adok, megőriztél, bocsásd meg, kezébe ajánlom, legyen velem.)

Ismertessük meg a jelenlévőkkel Luther Így *imádkozzatok* című írásában olvasható „négyféleképpen font koszorúcskáját” az imádság gyakorlatát illetően (LVM 5. 664. o. fent). Az ott találhatóak alapján:

- Mit tanultam Isten ígéből, mit tapasztaltam meg önmagamról, Isten szeretetéről? (napi tanulás)
- Mi mindenért adhatok hálát, amit az igében, a nap eseményeiben kaptam, megélhettem? (napi hálaadás)
- Mit vétettem, mulasztottam, mit rontottam el, mit kellene másképp csinálnom? (napi gyónás)
- Mi mindenre, kiknek a számára kérem Isten áldását, segítségét? (napi kérés)

Kérjük a jelenlévőket, hogy gondolják végig a mai napjukat ennek a négy állomásnak a segítségével. Segíthetjük az elmélyülést az imént felsorolt kérdésekkel, a kérdések között szünetet tartva, időt adva a végiggondolásra. Ha valaki szeretné, megoszthatja érzéseit, gondolatait a többiekkel.

Ajánljuk jó szívvel a jelenlévőknek, hogy mindennapi elcsendesedésükbe építsék be az imádságnak ezt a Luthertől tanult módját, a négyféleképpen font koszorúcskát.

IMÁDSÁG, ÉNEK

A sorozat befejezése

Érdemes talán a sorozat végeztével egy összegző, záró alkalmat tartani, amelynek keretében a résztvevők lehetőséget kapnak a számukra fontossá vált tartalmak összefoglalására. Így a sorozat nyolc egymást követő alkalomból állhat. Behozhatjuk és az asztalra helyezhetjük a folyamat során használt tárgyakat: diót, Legőt, gyurmát, a félelemkártyákat, Luther hagyomány szerinti utolsó mondatát stb.)

Célszerű a záró alkalmat kérdésekkel kezdeni az ének, imádság, rövid áhítat után.

- Mi maradt meg számomra fontos üzenetként?
- Változott-e a Lutherről, a teológiájáról alkotott képem?
- Hol éreztem erős azonosulást az elhangzottakkal?

- Hol éreztem ellenállást, tiltakozást?
- Hogyan foglalnám össze, mit tanultam a folyamatból?
- Tudom-e és ha igen, hogyan az életem bizonyos területein hasznosítani az elhangzottakat?
- Változott-e valami bennem az alkalmak kapcsán? Érzek-e valami változást a bensőmben, a viszonyulásomban önmagamhoz, Istenhez, a másik emberhez stb.?

(Érdeemes nekünk magunknak, az alkalom vezetőinek is készülnünk egy ilyen személyes összegzéssel, hogy mi magunk hogyan éltük meg a hét bűnbánati zsoltárral való foglalkozást. Kezdehetjük mi, ha nehezen szólalnak meg a jelenlévők. Ezzel is segítjük őket az önreflexióra, amely Luthernek akkora erőssége és teológiájának is egyik mozgatórugója volt.)

Minden alkalomnál törekedtem a személyes érintettség elősegítésére, hogy Luther ne csak idézve, emlegetve legyen, hanem „találkozhassunk vele”, amennyire csak egy ötszáz évvel ezelőtt élt emberrel találkozni lehet. Ha az elmélkedésen, magyarázaton kívül a beszélgetésekre és gyakorlatokra is sikerül időt fordítanunk – az általam javasolt vagy más módon –, akkor a „találkozás” Lutherrel talán sokban hozzájárulhat a résztvevők számára, hogy a reformáció ötszázadik évfordulója személyes életükre, hitükre nézve a régit felidézve újat jelentsen.

Kicsoda (nekünk) Bonhoeffer?

Dietrich Bonhoeffer (1906–1945) élete és teológiája

DR. CSEPREGI ANDRÁS

Bevezetés

Bonhoeffer 39 évig tartó rövid élete során olyan teológiai művet hozott létre, amely máig izgalomban tartja és vitákra ösztönzi kutatóit és értelmezőit. Ez a teológiai örökség nem lezárt kerek egész, hanem inkább sokfelé nyitott és befejezetlen alkotás. Több, egyenként is fontos művet tartalmaz, amelyek témaválasztásukban és megközelítésmódjukban annyira különböznek egymástól, hogy a felületes szemlélő nem is gondolná, hogy ugyanattól a szerzőtől származnak. Önismertében, a világgal és Istennel való kapcsolatában több radikális változáson ment keresztül, írásai pedig ezeket a változásokat is tükrözik és követik. Ezek a változások élete utolsó időszakában, a börtönben töltött hónapok alatt olyan gyorsak voltak, hogy csak személyes levelek, önéletrajzi ihletésű novellák és versek, lírai kísérletek kötetlen hangján tudta őket rögzíteni. Fennmaradt tőle egy vázlat egy tervezett könyvről, amit arról írt volna, hogy mik legyenek az egyház szolgálatának hangsúlyai és keretei a második világháború után. Több értelmező is kísérletet tett a könyv megírására, találgatva, hogy mit írt volna Bonhoeffer, ha megadatik számára a befejezéshez szükséges idő és nyugalom.

Bonhoeffer első két könyvét, a 21 éves korában írt doktori disszertációját és a három évre rá befejezett habilitációs értekezését bizonyára csak a szűk akadémiai közéleten belül olvasták. A német Hitvalló Egyháznak a tűrés és a tiltás határán billegő, végül a Gestapo által bezárt lelkészképző szemináriumaiiban folytatott oktató és nevelő munkáját összegző két könyvének már az egyházon belül jóval népesebb olvasótábora volt – az elsőt, a *Követés* című munkáját néhány hónappal a megjelenése után, 1938 márciusában a *Keresztýn Igazság*

is ismertette. Etikai tanulmányai élete során kéziratban maradtak, halála után szerkesztette őket könyvvé tanítványa, bizalmas barátja, majd unokahúgának férje, később pedig teológiai örökségének gondozója, Eberhard Bethge. Ugyancsak Bethge volt az, akinek Bonhoeffer a börtönből írt, teológiai leveleit címezte, és aki a leveleket, más családtagoknak írott levelekkel együtt, *Widerstand und Ergebung* (szó szerinti fordításban *ellenállás és megadás*, a magyar kiadás címe: *Börtönlevelek*) címmel megjelentette.

A börtönlevelek angol fordítása hozta meg Bonhoeffer számára a széles körű nemzetközi ismertséget, és indította el teológiája értelmezésének azt a hullámát, amelynek során az egymást követő nemzedékekben gyakran egymással szöges ellentétben álló nézőpontok képviselői találták meg Bonhoeffer örökségében a saját teológiájukhoz a kapcsolópontot. Bethge 1967-ben megjelent monumentális Bonhoeffer-életrajza igyekezett kijelölni az értelmezés medrét, de az életmű szétfeszíti az életrajzi kereteket, a leghitelesebb tanítvány olvasatát is. Bonhoeffer szuggesztív, gyakran személyes hangja nagyon erős inspiráló erővel bír. Leveleinek olvasóit az az érzés kerítheti hatalmába, hogy Dietrich az ő barátjuk is, hozzájuk is szól. Teológiájának konfrontatív, nyitott és – különösen a börtönlevelekben – töredékes karaktere máig lehetővé teszi, hogy az értelmezési viták ne záruljanak le. Szövegeiben elegendő bizonyító anyagot talál magának a liberális és az evangélikál-konzervatív teológus, az erőszakmentes ellenálló és az erőszakos ellenállás híve, a tekintélyelvű és a radikális gondolkodó, az első világháború végére elsüllyedt Európa iránti nosztalgiát tápláló olvasó és az egykori gyarmatok lakóinak nézőpontját képviselő posztkoloniális megközelítés művelője egyaránt. A legtöbb értelmező, úgy tűnik, őszintén örül a Bonhoeffer iránt megmutatkozó változatlan intenzitású és sokszínű érdeklődésnek, mások kitartoan keresik a teológiája korszakait és fordulatait összekötő vörös fonalat, a változások közepette az állandót. A beszélgetéssorozat során ezekhez az értelmezői hagyományokhoz is csatlakozhatunk, ugyanakkor lehetőségünk nyílik olyan kérdések megfogalmazására is, amelyeket talán még nem tett fel senki. A címbe rejtett kettősséget feloldva: keressük a választ arra a kérdésre is, hogy „kicsoda *nekünk* Bonhoeffer”, beleértve ebbe a sokféle nézőpontú olvasókat, és arra is, hogy „kicsoda Bonhoeffer”, aki az érdeklődést felkelti.

A vezérfonalról

Jó készülődés lehet az előttünk álló beszélgetéssorozatra, ha előbb végigolvassuk a vezérfonalat, hogy lássuk, milyen teljes ívet alkot Bonhoeffer élete és teológiája. A vezérfonalban négy, magyarul elérhető könyvből válogatott szemelvényekre találunk majd utalásokat: *Követés, Közösségben, Etika* (1983, 2015) és *Börtönlevelek* (1999, 2016) – a részletes kiadási adatok a vezérfonal végén találhatóak. A teljes ív ismerete és a részletekben való elmélyülés *együtt* vezethetnek el azokhoz a kérdésekhez és válaszokhoz, amelyek saját életünk és dolgunk jobb megértésével is megajándékozhatnak bennünket.

A vezérfonal természetesen csak javaslat, amelyet a beszélgetőkör igényei és lehetőségei szerint át lehet alakítani. Az első hat beszélgetéshez, amelyek 1934–35-ig, a Hitvalló Egyház születéséig és Bonhoeffer szemináriumi szolgálata kezdetéig tekintik át az eseményeket, nem rendeltem hozzá Bonhoeffer könyveiből való olvasmányokat. Magyar nyelven a legegyszerűbben Eric Metaxas életrajzában (lásd az irodalomjegyzékben) lehet a részleteknek utánanézni. Aki kézbe veszi a könyvet, tapasztalni fogja, hogy Metaxas szemlélete néha különbözik az enyémtől – a különbségek pedig jobban szolgálhatják a saját vélemény kialakulását. Ha a közösség gyorsabban szeretne haladni, akkor a hat beszélgetést kettésével, három alkalomra is össze lehet vonni.

A második nyolc beszélgetés mindegyikéhez kijelöltem egy-egy hosszabb olvasmányt. Az olvasmányok hosszabbak annál, hogy egy alkalommal mindent részletesen meg lehetne beszélni, s erre nem is kell törekedni; fontosabb, hogy a beszélgetőket jobban érdeklő részletek kerüljenek a középpontba. Jó gyakorlat lehet ezért az, ha a beszélgetésre készülve a beszélgetés vezetője mellett még legalább egy résztvevő előre el tudja olvasni a kijelölt szöveget, s együtt emelik ki belőle azokat a rövid részleteket, amelyek a kör számára a leginkább érdekesek lehetnek.

A beszélgetések elejére megfogalmazott kérdések is csak kiindulópontul szolgálnak, természetes, ha egészen más kérdések is megszólalnak majd.

Első beszélgetés: család, gyermek- és ifjúkor

Dietrich Bonhoeffer 1906. február 4-én született Breslauban (ma Wrocław, Lengyelország), Karl Bonhoeffer és Paula von Hase hatodik gyermekeként. Mindkét szülő tekintélyes családból származott, s nagy gonddal adták tovább örökségüket a gyermekeiknek. A Bonhoefferek Nijmegenből érkeztek meg Schwäbisch Hallba 1513-ban, ahol először aranyművesként éltek, később pedig orvosokat, bírákat, lelkészeket, professzorokat, városi tanácsnokokat és polgármestereket adott a család. Dietrich apai nagyapja, aki 1907-ig élt, az Ulmi Tartományi Bíróság elnökeként fejezte be pályafutását, és nyugdíjba vonulásakor az uralkodótól főrendi méltóságot kapott. Apai nagyanyja, aki 1936-ig élt, aktívan politizáló sváb polgárcsaládból származott, unokájára különösen nagy hatást gyakorolt. Karl Bonhoeffer pszichiáter lett, Dietrich születésekor a breslaui egyetemen tanít. Az édesanya, Paula von Hase felmenőinek világa nem kevésbé színes, muzikusok, képzőművészek, lelkészek, teológiai tanárok alkotják, akiket szintén közéleti érdeklődés és a személyes meggyőződésükhöz való ragaszkodás jellemez. Az édesanya, akkor eléggé szokatlanul, nő léteire felsőfokú képesítést, tanári diplomát szerez. Intézményben soha nem tanít, saját gyermekeit viszont maga készíti fel otthon a német iskolarendszerben való helytállásra, amiről igen rossz véleménye van. Úgy tartotta, hogy a németek gerincét kétszer roppantják meg, először az iskolában, másodsor a hadseregnél – ez ellen pedig igyekezett gyermekeinek hatékony védelmet adni. A család egészében ahhoz a porosz protestáns felső-középosztályhoz tartozott, amely a Bismarck kancellár erőfeszítései révén 1871-ben megszületett (második) Német Birodalom kedvezményezettje és vezető ereje lett. Ennek a közösségnek a szemléletmódját az intellektuális liberalizmus és a politikai konzervativizmus sajátos kombinációja jellemzi. Ezt a közösséget Hitler majd megosztja, részben maga mellé állítja, részben sarokba szorítja, és ebből a körből kerülnek majd ki azok az ellenállók is, akikhez Bonhoeffer csatlakozni fog.

A családban tizenegy év alatt nyolc gyermek születik. Három fiút (Karl-Friedrich, Walter, Klaus) követ két lány (Ursula és Christine), majd Dietrich és ikerhúga (Sabine) jön, végül kissé leszakadva Susanne zárja a sort. A nevelés szelleme társadalmi osztályuknak megfele-

lően tipikus: a gazdag szellemi örökség és a bőséges anyagi körülmények adta lehetőségek között a gyermekek sok bátorítást kapnak tehetségük felfedezéséhez és gondozásához, sokat játszanak, utaznak, sportolnak, zenét tanulnak. Ugyanakkor a fiúk és a lányok világa elkülönül: a fiúkat vezető értelmiségieknek, a lányokat jó feleségnek és családayánának nevelik. A sok generáció során csiszolódott mintaadó igényű tekintélyelvű nevelési módszer tökéletesen működik. A gyermekek világát két nevelő nő segítségével az anya igazgatja, a munkája miatt máskor elérhetetlen apával a közös étkezések során ápolják a kapcsolatot. Az asztalnál a gyermekek csak akkor szólalhatnak meg, ha kérdezik őket, válaszaik pongyolának vélt fordulatait az apa következetesen kiigazítja, ha pedig a jó modor határa felé mozdulnának, egy csendes szóval vagy szemvillanással tereli őket vissza a kívánt útra.

A fiúk és a lányok elkülönülő világával sajátosan érintkezett az apa és az anya markánsan különböző vilásképe. Az apa agnosztikus, az anya a herrnhuti pietizmus kegyessége szerint élő keresztény. A család tagja a protestáns egyháznak, de gyülekezeti életben nem vesz részt, a gyermekek keresztelését is házhoz hívott lelkészek végzik, egyedül a konfirmáció eseményét ünneplik gyülekezeti közösségben. Otthon viszont az anya pietista szellemben neveli a gyermekeket, a két nevelőnőt is pietista közösségből választja ki. A családi szertartások során az apa csendes résztvevő, néha játékosan konfrontál: a karácsonyi történet felolvasása után például azt mondja, hogy én ebből az egészből semmit nem értek. Nem csinál viszont titkot abból, hogy rossz véleménnyel van az egyházzal: unalmas, kispolgári intézménynek tartja.

1912-ben Karl Bonhoeffer meghívást kapott a berlini egyetem pszichiátriai és neurológiai tanszékének a vezetésére, a család a Birodalom fővárosába költözött. A poszt elfoglalásával az apa szakmája legtekintélyesebb németországi képviselőjévé vált, és megőrizte ezt a pozíciót egészen 1948-ban bekövetkezett haláláig. Nagy szerepe volt abban, hogy a berlini pszichiátria elutasította a pszichoanalízis korabeli képviselői, Freud, Jung és Adler munkásságával való foglalkozást. Ezt az álláspontot Dietrich is megörökölte az apjától: lelkigondozóként később távol tartotta magát a pszichoanalízis lehetséges szempontjaitól.

Dietrich 12 éves, amikor a családot válság rázza meg. Három bátyját katonai szolgálatra hívták be, a mindössze 19 éves másodszülött Walter 1918 áprilisában súlyos sebet kapott a francia fronton, amibe

öt nap múlva belehalt. A fájdalom és a gyász kizökkenti a családot a megszokott életformából. Az anya hetekre elhagyja a közös hálószobát, a szomszéd házba költözik, ágyban fekvő beteg. Még karácsonykor is képtelen elküldeni anyósának az üdvözlőlevelet, lánya írja meg helyette. Az apa felhagy az addig vezetett napló írásával, csak tíz év múlva fogja újrakezdeni. Minden jel arra mutat, hogy az anya neheztel az apára a fiú halála miatt, talán – távolról sem racionálisan – arra gondol, hogy férje nem mozgatta meg minden orvosi kapcsolatát a fia gyógyulása érdekében. Egy hipotézis szerint az anyai fájdalom enyhítésére a házaspár sajátos módot talál: a még gyermek és alakítható Dietrich formálásában az anya több lehetőséget kap, mint az idősebb fiúk esetében. Az apa kárpótlásul az elesett nagyfiú helyett átengedi az anya térfelére a legkisebb fiút. A három évvel későbbi konfirmációja alkalmából Dietrich Walter bibliáját fogja a szüleitől ajándékba kapni, ami majd vele marad egészen a haláláig. Egy évre rá meghozza azt a Bonhoeffer-fió létére meglepő döntést, hogy teológiát fog tanulni. Újabb egy esztendő múlva, 17 évesen érettségizik, és 1923 őszén megkezdte teológiai tanulmányait Tübingenben. A hipotézist, amely szerint szülei öntudatlan döntése és az ő még kevésbé tudatos engedelmissége révén Dietrich Walter bátyja helyére áll szülei érzelmi egyensúlyának megőrzése érdekében, az fogja megerősíteni, hogy teológiájának az első önálló munkától az utolsó írásig meghatározó motívuma a *Stellvertretung*, a helyettes cselekvés parancsa.

Kérdések:

- ▶ Milyen lehetett egy ilyen családban felnőni? A mi családelményünk miben hasonlít Dietrich családelményére, és miben különbözik attól? Mennyiben határozhatják meg a gyermekkori élmények valakinek a felnőtt életét?

Második beszélgetés: első teológiai tanulmányok

Egy tübingeni év után Bonhoeffer visszatért Berlinbe. Ekkor éri az a két, egymással ellentétes teológiai hatás, amelyekre élete végéig reflektálni fog. Adolf von Harnack egyháztörténész a régi – politikailag konzervatív, intellektuálisan liberális – teológia állócsillag-tekintélyű képviselője, Karl Barth pedig az ezzel szemben fellépő „új-ortodox”

más néven „új-reformátori” teológia – amely gondolatilag elutasította a Biblia és a dogmák kritikáját, politikailag pedig a szociáldemokráciához állt közel – vezéralakja. Harnack Berlinben tanít, a család barátjaként is személyes ismerős, Barth pedig, aki ekkor Göttingenben tanít, írásai révén gyakorolt rá egyre nagyobb hatást. Harnack és Barth nyilvános vitában frontálisan szembefordultak egymással, de Bonhoeffer nem érzi, hogy választania kell közöttük: teológiája közelebb áll az új-ortodoxiához, de megőrzi nyitottságát a liberális teológia felé is. Ennek a kettősségnek a hátterén választja doktori disszertációjának a témáját is. A munka címe: *Sanctorum Communio [Szentek Közössége]: az egyház szociológiájának dogmatikai vizsgálata*. Az egyház szociológiája iránti érdeklődés a liberális teológia hatását tükrözi, ennek dogmatikai vizsgálata pedig az új-ortodox teológia ösztönzésére utal.

A disszertáció címében megjelenő egyensúly viszont az írásban nem érvényesül. Empirikus szociológiának nyoma sincs benne, összhangban azzal, hogy a fiatal szerzőnek is csak minimális tapasztalata van a gyülekezetekben élő egyház életéről. A szociológiát konzervatív szociológiai elméletek képviselik, ezeket vonja bele Bonhoeffer az egyházat leíró dogmatikai keretbe, amelynek a csúcán az a kijelentés áll, hogy „Krisztus egyházi közösségként létezik”. Krisztus-képét és egyházképét ettől fogva szoros kapcsolatban építi fel, egy Krisztus istenségét hangsúlyozó magas krisztológia és a vele szorosan összekapcsolódó magas ekkleziológia jellemzi majd a teológiáját. Az egyház szociális karakterének ábrázolása viszont pontosan tükrözi a fiatal szerző ismeretének határait: mivel az egyházi közösségről konkrét ismerete szinte nincs, azt az egy közösséget veszi alapul, amit jól és belülről ismer: a protestáns felső-középosztályhoz tartozó családi közösséget. Ennek mintája szerint ábrázolja az egyházat, és ezen a mintán belül jelenik meg a helyettes cselekvés motívuma: ahogyan a felnőttek helyt kell állnia a még csak korlátozottan cselekvőképes gyermekért, s ahogyan a hűbérúrnak képviselnie kell a hűbérest, úgy kell helytállnia Krisztusnak az egyházzért az egyháznak pedig a világért. Bonhoeffer tapasztalati világában ezek a szerepek nem változhatnak meg, sem a hűbéri láncban, sem a patriarchális családban, ennél fogva a helyettes cselekvő felelőssége nem ruházható át, a felelősséggel együtt járó tekintélye nem kérdőjelezhető meg. Az egyházi közösséggel és az egyház

társadalmi szerepével kapcsolatos későbbi írásai messzemenően ennek a kezdeti meggyőződésnek a mintáját követik majd.

A disszertáció megvédése után 1928-ban egy segédlelkészi év következik a barcelonai német gyülekezetben, az 1929/30-as tanévben pedig tanársegédként a berlini egyetemen Bonhoeffer megírja *Cselekvés és lét* című habilitációs munkáját. Már a címmel is érzékelteti, hogy vitába száll Heidegger *Lét és idő* című művével, és valóban, Luther után Heidegger a második legtöbbször idézett szerző. A *Sanctorum Communio* érvelését kiterjesztve rendkívül széles frontot nyit kortárs filozófusokkal és teológusokkal szemben. A filozófusokat idealizmusok miatt kritizálja, hangsúlyozva, hogy Isten konkrétan van jelen a világban, a teológusokat, köztük Barthot is pedig azért, mert a korai új-ortodoxia üzenetének megfelelően Isten transzcendenciájára, a világtól való különállására teszik a hangsúlyt. Bonhoeffer ezzel szemben amellet érvel, hogy Isten szabadsága nem az embertől való, hanem az emberért való szabadságként nyilvánul meg, jelenléte pedig nem az örök távolságban, hanem az Igében való megragadhatóságában valósul meg, amely az egyház közösségében válik konkréttá és kézzelfoghatóvá. A disszertációban jelentkező etikai hangsúly itt még erősebb lesz, a létet Heideggernek az autentikus egzisztenciát leíró meghatározásával szemben is úgy írja le, mint „a másikért való lét”-et. A *Cselekvés és lét* szövegében nem szerepel a *Stellvertretung* [helyettes cselekvés] kifejezés, de a „másikért való lét”, mint a lét definíciója, egyetemes igénnyel viszi tovább a kifejezés tartalmát.

► Kérdések

Milyen veszéllyel járhat egyházsociológiai tanulmányt írni az egyházzal kapcsolatos tapasztalatok nélkül? Mi az ígérete és mi a veszélye annak a kijelentésnek, hogy „Krisztus egyházi közösségként (gyülekezetként) létezik”? Mit nevezünk magas krisztológiának és magas ekkleziológiának? Mi az ígérete és mi a veszélye annak, hogy Bonhoeffer gondolkodása középebe állítja a „helyettes cselekvés” fogalmát? Mi a jelentősége annak az állításnak, hogy Isten szabadsága nem az embertől való, hanem az emberért való szabadság? Ki lehet-e terjeszteni ezt a szabadságfogalmat az ember szabadságára is?

Harmadik beszélgetés: tanulmányok, tapasztalatok Amerikában

1930 nyarán kiváló minősítéssel habilitál, lelkészképesítő vizsgáit is leteszi, de még nem ordinálják, mert nem érte el a lelkészavatás alsó korhatárát, a 25 évet. Az 1930/31 tanévet a New York-i Union Theological Seminary vendéghallgatójaként tölti. Ennek az évnek három fontos hozadéka van számára. Az első: kialakul benne a bizalmatlanság az amerikai protestáns teológiával szemben, felszínesnek, esetlegesnek érzékeli. Részt vesz ugyan olyan gyakorlatorientált és terepmunkát is magában foglaló kurzusokon, ami az akkori német teológiai oktatásból hiányzott és sokat tanul belőlük, de az ebben való gyarapodás öröme-nél erősebb az elméleti oktatásban való csalódása. A második: egy francia lelkésszel, Jean Lassarre-rel való barátság révén megkezdődik benne a hagyományos német nacionalizmus és militarizmus megkérdőjelezése. Döntő élmény volt számára, hogy barátjával együtt nézték meg a *Nyugaton a helyzet változatlan* című első világháborúról szóló filmet, amely rádöbentette a frontszolgálat öncélú kegyetlenségére és a háborúzó felek igencsak viszonylagos igazságára. Egyre fontosabbnak látja a nemzeti egyházak nemzetközi együttműködését, és megnyílik az erőszakmentes ellenállás gondolata felé, annyira, hogy még Gandhi meglátogatását is tervezi, levelet is váltanak, de az utazásra végül nem kerülhet sor. Végül, de nem utolsó sorban, megismerkedik az amerikai feketék egyházi életével és spiritualitásával, amely minden addigi tapasztalatánál többet mutat neki a konkrét segítséget nyújtó, szenvedést is vállaló, mégis reménnyel teli és örvendező keresztény élet lehetőségéből. Míg az első hozadék – véleményem szerint – később akadályt jelentett gondolati fejlődése előtt, a második és a harmadik kétségkívül olyan jelentős hatás, amely új utakat nyitott meg számára.

► Kérdések

Miért csalódhatott Bonhoeffer az amerikai teológiai oktatásban? Miért lehetett számára kihívó és motiváló a Jean Lassarre-rel való barátság? Mit adhatott hozzá korábbi ismereteihez a fekete gyülekezetek tapasztalata és élete? Kaphatunk-e külföldi tartózkodásunk idején átformáló benyomásokat? Könnyű-e hazatérve megőrizni a külföldön átélt élményeket? Lehet-e találkozni itthon is hasonlóan átformáló élményekkel?

Negyedik beszélgetés: egyetemi előadásai, megtérése, egyházi szolgálatának kezdete

1931/32 és 1932/33 négy félévében Bonhoeffer négy előadást és négy szemináriumot tart a berlini egyetem teológiai fakultásán, s ezzel be is fejezi formális egyetemi oktatói munkáját. Három előadása saját szövege vagy hallgatói jegyzetek alapján később önállóan is megjelent és része lett a gyakran olvasott műveknek (*Az egyház lényege; Teremtés és bűnbeesés; Krisztológia*), az 1933 nyári félévében tartott Hegel-szemináriumának az anyaga pedig csak néhány éve került kiadásra egyetlen magyar tanítványa, Lehel Ferenc jegyzetei alapján. Sikeres oktató, sok diák választja a kurzusait, őt viszont egyre kevésbé elégti ki oktatói munkája, a családban megismert, készen kapott életforma: másra, intenzívebb, közvetlenebb közösségre vágyik. A változás motorja egy valódi belső átalakulás, megtérés, amin 1932 második felében ment keresztül. Diákjai előtt rejtve maradt, de néhány évvel később egykori barátnőjének, bátyjának és sógorának írt levelei felfednek néhány részletet. Korábbi könyveire utalva azt írja, hogy bántóan nagy ambícióval, nem keresztény módon írta őket – sokat látott az egyházból, írt és prédikált is róla anélkül, hogy keresztény lett volna, míg egyszer felfedezte a hozzá is szóló Bibliát. Jézusra korábban úgy tekintett, hogy a róla szóló tanításban előnyt keresett a maga számára, a Hegyi beszédben megszólaló Jézus viszont megszabadította őt ettől a birtokló szenvedélytől. Korábban nem imádkozott, most imádkozik. Még később, már a börtönben így ír erről a fordulatról: a frázisoktól a valóság felé fordultam.

Ennek a mély belső változásnak megfelelően alakult át a külső élete is. Egyre több szolgálatot vállal az egyházban, különösen a nemzetközi és ökumenikus kapcsolatok ápolásában vesz részt, konferenciákra jár, előadásokat tart, intenzíven levelez. Már felavatott lelkészként egyháza a műszaki főiskolára küldte káplánnak, ami nem adhatott túl nagy mozgásteret számára, viszont talált magának ötven tizenévest a Wedding munkásnegyedben, akiknek konfirmációs felkészítést tartott, közéjük költözött, és szoros személyes kapcsolatot alakított ki velük. Egyre messzebb jutott az egyházi élet sűrűjében, amikor Hitler hatalomra jutása új kihívást jelentett az addig rendíthetetlennek tűnő társadalmi tekintélyű német protestáns egyház számára is.

► Kérdések

El tudjuk-e képzelni, hogy mit jelenthetett ennek a tekintélyes családból származó sikeres fiatal teológiai tanárnak a megtérés? Lehetett-e ebben szerepe az amerikai tapasztalatainak? Mi lehetett annak az oka, hogy erről csak évek múlva, akkor is csak a hozzá legközelebb állókkal beszélt? Átment-e a beszélgetők közül valaki hasonlóan mély és radikális fordulaton?

Ötödik beszélgetés: az egyházi harc kezdete

Kancellárrá választása után Hitler brutális gyorsasággal támadott rá politikai ellenfeleire: a kommunista és szociáldemokrata párt- és félkatonai szervezetekre, a szakszervezeti hálózatra, a katolikus Centrum Pártra. A protestáns középosztályra és a protestáns egyházra viszont nem ellenfélként tekintett, hanem inkább lehetséges szövetségesként: ha megfosztja karakteres vezetőitől és autonóm szervezeteitől, akkor hagyományosan nagy tekintélyük okán hasznára lehetnek. A protestáns lelkészek között már 1932-ben megalakult a Német Keresztények nevű náci szervezet, amely a hozzávetőleg 18 ezer lelkész között mintegy ezer főt számlált. Ezen a szervezeten keresztül akarta Hitler kieróltetni a 28 tartományi egyházban élő protestantizmus egyetlen birodalmi egyházzá való átalakítását, amelyet bizalmasa, Ludwig Müller birodalmi püspök vezetett volna. A Német Keresztények április elején konferenciát tartottak, ahol bejelentették a szervezeti egységesülés szándékát. Magát az egységes egyház gondolatát sokan elfogadták, de májusban nem Hitler jelöltjét, hanem egy köztiszteletben álló lelkészt, Friedrich von Bodelschwinget választották meg birodalmi püspökké, aki viszont egy hónap múlva, a Német Keresztények szüntelen zaklatásának hatására lemondott. A következő választást már maga Hitler jelentette be július 23-ra, amelyet a Német Keresztények fölényesen megnyertek, és Müllert birodalmi püspökké választották. Politikai győzelmük viszont felébresztette az első egyházi ellenállókat is, Martin Niemöller például, aki csak néhány hónappal korábban még Hitler feltétlen híve volt, ekkor fordult szembe a Führerrel.

Bonhoeffer ezekben a hónapokban egyetemi oktatóként és nemzetközi ökumenikus szervezetek tagjaként vett részt az egyház életében.

Két nappal Hitler kancellárrá választását követően, február 1-jén a Potsdamerstrasse rádióállomáson élő előadást tartott „Az ifjabb nemzedék megváltozott nézete a vezetésről” címmel, amiben arról beszélt, hogy a Vezér vagy a hivatal tekintélye nem lehet abszolút, azok alá vannak rendelve Isten tekintélyének. Szellemes szójátékkal így fogalmazott: az a vezető, aki nem ismeri el felhatalmazása határait, félrevezetővé lesz. Hogy pontosan hogyan került sor az előadásra, máig nem tudjuk, de – a tartalma mellett – legendássá tette az a (valószínűleg véletlen) körülmény is, hogy a vége előtt az adást megszakították. Bonhoeffer ezután széles körben terjesztette az előadást, talán azért is, hogy a vége ismeretének a hiányában ne lehessen a Führer-elv előtti tisztelgésnek tekinteni rá, s azt is elérte, hogy márciusban az Állatorvostudományi Egyetemen újra, bővített változatban mondhatta el.

Az egyház szervezeti életébe való illetéktelen beavatkozás mellett még egy fontos tényező volt, ami Bonhoeffert szembefordította a náci párttal: a zsidó származású lelkészek és gyülekezeti tagok elkülönítésére irányuló törekvés. Bonhoeffer számára teológiai nonszensz volt, hogy a származásuk alapján elválasszanak egymástól olyan embereket, akik Krisztusban egymásnak testvérei. Ezt a – magától értetődő – elvet osztotta a protestáns lelkészek többsége is, akik nem álltak a náci ideológia befolyása alatt, arra nézve viszont megoszlottak a vélemények, hogy szabad-e ezen a területen konfrontálniuk Hitlert. A náci propagandagépezet sikeresen fenn tudta tartani a „jóságos Vezér – itt-ott hibázó pártkatonák” megtévesztő képét, s mivel az tudható volt, hogy a németység „faji megtisztítása” Hitler személyes ügye, a saját békéjük és biztonságuk érdekében nem akartak neki éppen ebben a kérdésben ellenállni, annál is inkább nem, mert alig néhány zsidó származású lelkész szolgált a protestáns lelkészi karban.

Bonhoeffer számára viszont az elvi kérdés személyes kérdéssé is lett, hiszen a kevés zsidó származású lelkész között volt egy jó barátja, Franz Hildebrandt, és zsidó származású keresztény volt Sabine ikerhúgának a férje, Gerhard Leibholz is – a házaspár 1938-ban majd elhagyja Németországot. Kiadott egy tanulmányt „Az egyház és a zsidókérdés” címmel, amiben modellezi, hogy mit kell tennie az egyháznak, ha az állam nem teljesíti az Istentől kapott feladatát. Először figyelmeztetnie kell az államot; másodsor az állami mulasztások áldozatainak a segítségére kell sietnie, tekintet nélkül arra, hogy a kár-

vallottak az egyházhhoz tartoznak-e, vagy sem; végül pedig eljöhhet az a pillanat is, amikor meg kell állítania az államgépezet kerekét. Mindazonáltal Bonhoeffer ellenállása sem azonnal alakult ki, amit jól érzékeltet egy teszthelyzet, amin – saját későbbi értékelése szerint – megbukott. Sógora édesapja április 11-én meghalt, a család pedig felkérte Dietrichet, hogy a zsidó szertartás szerinti temetésen tartson igehirdetést. Nem tudott dönteni, kikérte egyházi felettesének a véleményét, aki ellenezte a szolgálat vállalását, ő pedig elutasította a kérelést. Ebben az esetben ugyanúgy válaszolta meg a dilemmát, ahogyan egyháza nem náci lelkészeinek a többsége: egy viszonylag csekély súlyúnak látszó személyes szolgálattal nem kockáztathatjuk meg, hogy a náci állam támadási felületet találjon rajtunk. Sok ezer hasonló döntés vezetett oda, hogy a protestáns egyházi ellenállás végül defenzívába került, Bonhoeffer pedig, aki megbánta, amit elmulasztott, a bizonytalankodó egyházi ellenálláson belül is elszigetelődött.

▶ Kérdések

Mi lehetett Hitler gyors sikereinek a titka? Mit várhatott Hitler a protestáns egyház szervezeti átalakításától? Mire figyelmeztetett Bonhoeffer a két nyilvános előadásában? Miért lehetett neki is nehéz az elméletet gyakorlatra váltani?

Hatodik beszélgetés: londoni szolgálat, ökumenikus kapcsolatok, a Hitvalló Egyház születése

Életrajzírója, Eberhard Bethge szerint az egyházon belül megélt elszigetelődés vezetett oda, hogy Bonhoeffer elvállalta két londoni német ajkú gyülekezet gondozását. Döntésére jellemző, hogy a számára nagy tekintéllyel bíró Barthot csak hetekkel Londonba érkezése után értesíti, amikor pedig az arra szólítja fel, hogy azonnal térjen vissza Németországba, kitérő választ ad. Az 1935 nyaráig tartó szolgálat során természetesen nem szakadt el a németországi eseményektől, gyakran utazott haza, és édesanyjával hosszú telefonbeszélgetéseket folytatott, sőt, az egyházi harc új frontját építhette ki. Elmélyítette a személyes kapcsolatot az ökumenikus mozgalomban megismert egyházi vezetőkkal, akiken keresztül a náci propaganda megkerülésével informálhatta a nemzetközi közvéleményt a németországi történések-

ról. Különösen fontos partnerévé lett George Bell, Chichester anglikán püspöke, atyai jóbarátja, akinek az angol kormány felé is megvoltak a közvetlen kapcsolatai.

Az egyházi harc Németországban időközben átmeneti sikereket aratott. A még 1933 őszén kiadott Betheli hitvallás után – aminek a megszövegezésében Bonhoeffer is részt vett, de a belekerült sok kompromisszum miatt végül nem írt alá – 1934 májusában megszületett a sokkal karakteresebb Barmeni nyilatkozat, amelynek aláírói megalakították a Hitvalló Egyházat. A Hitvalló Egyház nyíltan szembe fordult a náci befolyás alá került birodalmi protestáns egyházzal abban a meggyőződésben, hogy ő képviseli az evangéliumi egyházat, míg a nácizmusnak ellen nem álló közösség elszakadt az igaz egyháztól. A számok beszédesek: míg a 18 ezer lelkész számláló protestáns lelkészi karban ezren tartoztak a Német Keresztényekhez, 1933 végéig hat ezren csatlakoztak a Hitvalló Egyház elődszervezetéhez, a Lelkészi Segélyegyletnek. A többség viszont hallgatólagosan semlegesnek nyilvánította magát ebben a kérdésben. Bonhoeffer nemzetközi és ökumenikus erőfeszítései inentől fogva jórészt azt célozták meg, hogy az ökumenikus szervezetek egyedül a Hitvalló Egyházat tekintsék a német protestantizmus törvényes képviselőjének, ebben viszont kudarcot vallott, az ökumenikus vezetők nem szánták rá magukat erre a lépésre. Minden korlátja ellenére viszont néhány éven keresztül a protestáns Hitvalló Egyház lett a Harmadik Birodalomban Hitler leg-erősebb nyilvános ellenzéke.

► Kérdések

Mit tettem volna Bonhoeffer helyében – Németországban maradtam volna, vagy Londonba utaztam volna? Mivel gazdagította Bonhoeffer ellenálló lehetőségeit londoni tartózkodása? Mivel magyarázható a Hitvalló Egyház átmeneti sikere? Mivel magyarázhatták meg maguknak a nemzetközi egyházi szervezetek vezetői azt a döntésüket, hogy nem fogadták el a Hitvalló Egyházat a német protestantizmus egyetlen törvényes képviselőjének?

Hetedik beszélgetés: a lelkészképző szeminárium élén – a Követés üzenete

1935 áprilisában Bonhoeffer hazatért Berlinbe, és a Hitvalló Egyház megbízásából megkezdte szolgálatát a lelkészjelölteket képző egyik szeminárium vezetőjeként. Az egyetemi teológiai fakultások addigra náci befolyás alá kerültek, és nem voltak alkalmasak a Hitvalló Egyház meggyőződésének a közvetítésére – a lelkészjelöltek egyetemi tanulmányaik befejezése után kapták a hitvallásos képzést. A szeminárium a Balti-tenger partján fekvő üdülőfaluban, Zingstben kezdte meg a működését, majd a pomerániai városkában, Finkenwaldében folytatja, amíg 1937 nyara végén a Gestapo be nem zárhatja az intézményt. 1938-ban a Hitvalló Egyház térdre kényszerült, gyakorlatilag törvénytelen kívül helyezték, a képzés viszont még 1940-ig illegálisan, északkelet-németországi parókiákon, kisebb közösségekben folyt tovább.

Ezekben az években született Bonhoeffer két, életében viszonylag nagy példányszámban megjelent, máig sokat forgatott könyve, a *Követés* és a *Közösségben*. A *Követés* az öt egymást követő fél éves kurzus anyagát foglalja össze, a *Közösségben* pedig a bentlakásos szemináriumban megélt közösségi élet szempontjait és tapasztalatait összegzi.

A *Követés* alap gondolata már 1932-ben, Bonhoeffer megtérésekor megszületett, s akkori felismeréseihez méltóan a Hegyi beszéd egyszerű nyelven írott, közérthető értelmezése lett. A nyelv egyszerű, a tartalom viszont annál súlyosabb: a szerző nem kevesebbre vállalkozik, mint a lutheri teológia egy félreérthető hangsúlyának az ellensúlyozására mégpedig Jézus tanítása, a Hegyi beszéd alapján. Luthernek abból a tanításából ugyanis, hogy üdvösségünk egyedül hitből fakad, az évszázadok során kialakult az a felszínes értelmezés, hogy hitünk és életünk, hitünk és cselekedeteink között nincs szerves, kölcsönös kapcsolat. Gyakorlatilag ez a meggyőződés vezette a több ezer magát semlegesnek valló protestáns lelkészt is, akik azt gondolták, hogy elég, ha szívünk mélyén nem vagyunk náciak, ezt nem kell nyilvános szavakkal és tettekkel is kifejezni. Ezzel a magatartással szemben fogalmazza meg Bonhoeffer a könyv kettős alaptételét: csak a hívő engedelmes – csak az engedelmes hisz. A Hegyi beszében tanító Jézust isteni teljhatalommal szóló Krisztusként ábrázolja, akinek a követésre hívó szava ellentmondást nem tűrő parancs, aminek gondolkodás

nélkül engedelmeskedni kell. A tanítványok elhívási történeteit abszolút modellként bemutatva azt állítja, hogy a hithez egyedül a kérdés és mérlegelés nélküli engedelmesség a méltó, csak ebből születik meg a tanítványi élet, a követés. Véleményem szerint Bonhoeffernek ebben a könyvében valósul meg a legteljesebben a személy, a teológiai meggyőződés és az értelmezett kihívás egysége: egy brutális, tekintélyelvű diktatúrával szemben egy tekintélyelvű módon értelmezett Krisztust és az ő tekintélyéhez kötött tanítványi életet állít fel – pontosan a szerint a mentalitás szerint, amit személyisége és neveltetése lehetővé tett a számára. A szerző és az üzenet teljes azonossága pedig felszabadító hatást gyakorol az olvasóra, még akkor is, ha kívül áll a tekintélyelvű mentalitáson és teológián.

- ▶ Olvasásra ajánlom a „Drága kegyelem” című nyitó fejezetet (23–36. o.).
- ▶ Kérdések
Miért vált szükségessé, hogy a Hitvalló Egyház lelkészképző szemináriumokat állítson fel? Miért választotta Bonhoeffer a tananyag egyik nagy témájául a Hegyi beszédet? Miért volt jelentős az egyházi ellenállás szempontjából az „olcsó kegyelem” gondolatának és a belőle fakadó gyakorlatnak a megkérdőjelezése?

Nyolcadik beszélgetés: élet a lelkészképző szemináriumban – a Közösségben üzenete

Hasonló hatású olvasmány a *Közösségben* is, amely az egyéni és közösségi lelki élet alaphelyzeteit veszi számba. Alapgondolata, hogy a fegyelemből fakad a szabadság és az öröm, a Krisztust követő engedelmes tanítvány pedig felveheti a harcot a kísértésekkel és a lelki élet félrecsúszásával szemben. Kategorikusan megtiltja a rivalizálást és a másik testvér elítélését, arra mutatva, hogy ki-ki joggal tarthatja magát a legnagyobb bűnösnek. A keresztény közösség Bonhoeffer szerint nem csupán Krisztus-központú, hanem Krisztusban valósul meg, olyannyira, hogy a közösség tagjai nem is közvetlenül kapcsolódnak egymáshoz, hanem egyedül Krisztuson keresztül. Ez a meghökkentő gondolat is szerves része Bonhoeffer antropológiájának, ami már korai teológiájában is jelentkezik: az ember rossz ambíciók reménytelen foglya, s az emberek közötti vonzások és taszítások csak még sűrűbb

hálót szőnek köré, megszabadulni tőlük csak akkor lehet, ha az ember radikálisan alárendeli őket a Krisztussal való kapcsolatnak, annyira, hogy akár teljesen ki is üríti őket.

- ▶ Olvasásra ajánlom a „Közösség” című első fejezetet (7–30. o.).
- ▶ Kérdések

Miért fontos az a kijelentés, hogy a keresztény ember számára nem természetes dolog, hogy keresztények között élhet? Mit ért Bonhoeffer azon, hogy a felebaráttal csak Jézus Krisztus által van és lesz közösségem? Mit ért Bonhoeffer azon, hogy a keresztény közösség nem pszichikus, hanem pneumatikus valóság? Azon, hogy – mégis – egy tisztán szellemi életközösség nem csupán veszélyes, de természetellenes is? Hogyan kapcsolódnak ezekhez a megfigyelésekhez a könyv további témái, az együttlét, az egyedüllét, a szolgálat, a gyónás és az úrvacsora?

Kilencedik beszélgetés: csatlakozás a katonai ellenálláshoz

A *Követés* és a *Közösségben* Bonhoeffer Krisztus-központú, az ellenállást megalapozó teológiájának legtisztább *elméleti* megfogalmazásai. Amikor Bonhoeffer a *gyakorlatban* is ellenálló lesz, teológiai reflexiói is meg fogják mutatni azokat a kompromisszumokat, amelyeket a társaival való kapcsolat, a hálózatba való betagozódás érdekében vállalt. Bonhoeffer írásaiban mindvégig őszinte marad, ezért is értékesek az ellenállásban való részvétel során született írások, az ő dilemmáinak és sok kortárs hasonló dilemmáinak hű tükrei.

Nem tudjuk pontosan, hogy Bonhoeffer sógora, Hans von Dohnanyi (ekkor már ékezet nélkül írja a nevét), az Abwehr, azaz a katonai titkosszolgálat magas rangú tisztviselője mikor beszélt neki először arról, hogy adatokat gyűjt a náci rezsim bűneiről egy reménybeli büntetőeljárás számára, s hogy tábornokok és más köztisztviselők egy kis csoportja meg akarja buktatni Hitlert. Lehet, hogy azelőtt történt, hogy 1939 nyarán Dietrich kiutazott az Egyesült Államokba, hogy ott a Hitvalló Egyház megbízásából megszervezze az oda menekült németek lelkigondozását, de az is lehet, hogy csak az után, hogy onnan néhány hét múltán, meghívóinak nagy meglepetést okozva, hazatért. Reinhold Niebuhrnak még Amerikából július folyamán írott levelének egy mondata mindkét értelmezést megengedi: nem lesz jogom arra,

hogy részt vegyek majd a háború után a keresztény élet helyreállításában Németországban, ha most nem osztozom a népem sorsában...

Bonhoeffer számára az ellenálláshoz való csatlakozás (az Abwehr állományán keresztül) nem csak feladatot jelentett, hanem átmeneti szabadulást is. Várt rá a katonai behívó, amit egy ízben apja kérésére felfüggesztettek, de a végtelenségig nem tarthatták vissza. A katonaság a Hitvalló Egyház lelkészei számára együtt járt azzal a megaláztatással, hogy – ha nem akartak azonnal koncentrációs táborba kerülni – hűségesküt kellett tenniük a Führer nevére, utána pedig frontszolgálatba kerültek. Bonhoeffer ezt el akarta kerülni, az Abwehr-szolgálat pedig mentesítette a katonai szolgálat alól.

Amikor Bonhoeffert felvette Dohnanyi az Abwehr alkalmazottai közé, többféle módon is megváltozott az élete. A katonai titkosszolgálat munkatársaként a Harmadik Birodalom hűséges támogatójának látszott, és fedőfeladatok szorgalmas dokumentálásával takarta el, hogy külföldi kiküldetése során az ellenállás híreit hozza és viszi. Kimerítően intenzív napok és elmélyült teológiai munkára is alkalmas zavartalan időszakok váltogatták egymást. Ugyanakkor elkerülte azt az azonnali kockázatot, amivel a törvényen kívül helyezett Hitvalló Egyház lelkészei néztek szembe. Néhányat közülük koncentrációs táborba vittek, Paul Schneidert 1939 nyarán agyon is verték, a többiek pedig katonai behívót kaptak és később jellemzően a keleti frontra kerültek – Bonhoeffer tanítványainak kétharmada a háború végéig a csatatéren veszítette el az életét. Elhagyta a nyilvános ellenállás éve során felőrlődött Hitvalló Egyház sorsközösségét és az egyszerű engedelmesség világát, és belépett a felső-középosztály legügyesebben rejtőzködő ellenállóinak a világába. Nem egyszerű megmondani, hogy mennyire lehetett számára nehéz ez a váltás, hiszen – bár sok újat kellett tanulnia – végső soron azzal a férfitársadalommal fűzte szorosabbra a kapcsolatát, amelynek születése óta tagja volt. Szemléletesen tükrözi ezt a szoros közösséget azoknak a köre, akiket az összeesküvés leleplezését követő megtorlásban kivégeztek: közöttük volt bátyja, Klaus; sógorai, Hans von Dohnanyi és Rüdiger Schleicher; valamint anyai nagybátyja, Paul von Hase, Berlin városának a rendőrpáncsnoka is.

A titkos ellenállás, a konspiráció megkövetelte Bonhoeffertől is, hogy színleljen, elhallgassa a véleményét, esetenként akár hazudjon

is. Ez nem volt könnyű a korábban egyszerű engedelmességet hirdető teológus számára. Már börtönben van, amikor megpróbálja alaposan körüljárni ezt a témát.

- ▶ Olvasásra ajánlom: „Mit jelent igazat mondani?” (*Etika* 2015, 283–290. o.)
- ▶ Kérdések
Milyen kényszerek és döntések vezették Bonhoeffert a katonai ellenállók közé? Mit várt az ellenállásban való részvételtől? Lehet-e döntését, vállalását általánosítani? Hogyan értékelhetjük az igazmondás lehetőségeit és határait kereső gondolatait?

Tizedik beszélgetés: az egyházi ellenállás etikája

A kettős ügynökség évei alatt születtek etikai tanulmányai, amelyeket később a börtönben legfontosabb munkáinak nevezett. Különböző célú és különböző olvasóknak szánt írások ezek. Egy részük a Hitvalló Egyházon belül folyó diskurzusokhoz való hozzájárulás (például a törvény első használatáról, illetve a törvény és az evangélium kapcsolatáról szóló írás), más részük az ellenállás háború utáni terveinek az elvi tisztázását kívánta segíteni (az állam és az egyház kapcsolatáról). Néhány dolgozat Bonhoeffernek azt a szándékát tükrözi, hogy a sokféle tekintő és gondolatgazdag írásokat rendszerbe foglalja, erre végül sajnos nem maradt ideje. A rendszerkísérlet viszont töredékes formájában is felmutatja néhány régi és meghatározó teológiai állásfoglalását. A *Követés* egyszerű engedelmessége továbbgondolásának tekinthetjük azt az alapvetését, hogy a keresztény ember mentes az etikai döntések konfliktusaitól, és nincs elvekhez kötve, hanem csak Isten parancsolataira figyel, amelyeket minden nap újként hall meg: így ismerheti meg a valóságot, amely nem elvekre épül, hanem az élő, teremtő Istenben nyugszik. Bonhoeffer ennek kimondásával elkerüli azt, hogy etikája kifejtése során elvekkal kelljen vitáznia, hiszen minden elvet *elvből* felfüggeszt, az Isten naponként meghallott parancsaira való hivatkozással pedig kivon minden konkrét, pozitív döntést is a megbeszélhetőség köréből, hiszen csak Isten tudhatja, hogy egy adott tett hűség-e az ő parancsához vagy nem.

A felelős élet szerkezetéről szólva Bonhoeffer újra a középpontba állítja a helyettes cselekvés motívumát. Az apa, az államfő és a tanár

szerepére mutatva kifejti, hogy a helyettes közbenjár, harcol és szükség esetén szenved is a rábízottakért, megteszi mindazt, amit azok nem tudnak megtenni. Ez a szerkezet szervesül a korai teológia két másik meggyőződésével, a magas krisztológiával és a magas ekklesiológiával: Krisztus vállalja a helyettes cselekvést az egyházért, az egyház pedig a világért. Ebben a szerkezetben kap helyet az etikai írások egyik leghíresebb részlete, Bonhoeffernek az egyház nevében megfogalmazott bűnvallása. A bűn felismerése és megvallása csak Krisztus egyházában lehetséges, a bűnvallás aktusában az egyház a világ minden vétkét magára veszi, és ennek révén tárulhat fel az egyházban a megbocsátás lehetősége. Az egyháznak a bűnvallás során, Bonhoeffer szerint, nem szabad oldalra pillantania, összehasonlításokat tennie, hanem minden bűnt kizárólagosan magára kell vennie. A bűnvallás során a Tízparancsolat tükrébe tekint bele, s kimondja például az egyház nevében, hogy néma maradt, amikor kiáltani kellett volna. Első hallásra is furcsa ez a kijelentés egy olyan egyház nevében, amelyik az éveken át tartó nyilvános ellenállás során felülről dőtt, egy olyan megszólaló részéről, aki e sorok írásakor nem üldözött lelkésztársai között, hanem a még mindig sikeresen rejtőzködő ellenálló társai között él. Ez a furcsaság esetleg a korán lerakott teológiai alapok – talán Bonhoeffer számára soha nem tudatosult – következménye: ahogyan első könyvében a dogmatikailag magasra helyezett egyházat a porosz protestáns felső-középosztály szociológiai jellemzőivel töltötte fel, úgy kéri most számon ezen az egyházon azt, amit valójában a saját, befolyásos társadalmi osztályán kellett volna számon kérnie. De az is lehet, hogy minden változás ellenére inkább érezte magát egyháza, mint társadalmi osztálya tagjának, és többet várt az üldözésben kivérezett egyháztól, mint – az akkor még érintetlen – befolyásos családjától.

- ▶ Olvasásra ajánlom: „Bűnvallás” (*Etika* 2015, 88–92. o., ugyanez: *Etika* 1983, 86–90. o.)
- ▶ Kérdések
Mire alapozza Bonhoeffer azt a kijelentését, hogy az egyház a bűnisméret, a bűnvallás és a megújulás egyetlen helye? Mi lenne a következménye annak, ha az egyház a bűnvallás során nem lenne tekintettel arra, hogy mások megvallják-e a bűnüket?

Tizenegyedik beszélgetés: a katonai ellenállás etikája

A katonai ellenállásban való részvétel során Bonhoeffer egy sor új kérdéssel találkozott, amelyekre megpróbált választ adni. Etikai dolgozatai írásának idején, még a letartóztatása előtt született az az írása, amiben a legteljesebben tárulnak eléink ezek a válaszai. 1942 végén „Tíz év múltán. Számvetés az 1943. év küszöbén” címmel olvashatjuk ezt a *Börtönlevelek* nyitó fejezeteként. Bonhoeffer az ellenállásban részt vevő társai, barátai és rokonai számára írta, Eberhard Bethge minden bizonnyal személyes hangvétele és körlevéljellege miatt sorolta a levelek elé.

A „Számvetés” szakaszai úgy is olvashatók, mint az ellenállás stratégiájának fejezetei: Bonhoeffer a sikeres stratégiát keresi, és ezért világit át egy-egy területet, gyakran szembe állítva egymással a gyakorlatot és – az addig ki nem aknázott – lehetőséget. Az olvasó önkéntelenül is a maga ismereteivel és tapasztalataival szembesíti Bonhoeffer gondolatait, ezért az egyiket elvontnak, a másikat realistának találja, esetleg úgy látja, hogy Bonhoeffer ma is nagyon aktuális. Érdeemes a beszélgető csoporton belül részletesen megvitatni egy-egy rövidebb szakaszt. Tanulságos lehet az is, ha módunk lesz később visszatérni a szöveghez, és megkérdezni, hogy *időközben*, újabb tapasztalatok birtokában változott-e a véleményünk Bonhoeffer gondolatairól.

Érdeemes felfigyelni arra is, hogy az „Alulnézet” című utolsó bekezdést Bonhoeffer nem vette be a „Számvetés” végső szövegébe, Eberhard Bethge viszont a szöveghez csatolta. Kifejezheti ez kettejük perspektívájának különbségét is: Bethge úgy tekinthetett Bonhoefferre és az ellenállókra, mint akik sorsszerűen haladtak a börtön és a kivégzés felé, lefelé, Bonhoeffer viszont – reálisan – még mindig a kivételezett osztály tagjaiként látta magukat. Bonhoeffer helyzetértékelése lehet a helyes, hiszen perspektivikus stratégiai gondolatokat az alul levők nem tudnak megfogalmazni, csak azok, akik rendelkeznek a tervek megvalósításához szükséges hatalmi eszközökkel. Bonhoeffer még 1942 végén is ilyen közösségnek láthatta magukat.

- ▶ Olvasásra ajánlom: „Tíz év múltán. Számvetés az 1943. év küszöbén” (*Börtönlevelek* 1999, 9–23. o.)

► Kérdések

A „Ki állja meg a helyét?” kudarcosnak ítélt stratégiái között van-e olyan, ami a Bonhoeffer által választott úthoz is közel áll? A „Civilkurázsi?”-ban leírt hiány jellemzi-e a mi kultúránkat is? „A sikerről” írt gondolatmenet elég hatékonyan óv-e a rossz kompromisszumtól? „Az ostobaságról” írottakban felismerhető-e a mai tömegtársadalomban működtetett tömegmédiá hatása, és nem túlozza-e el Bonhoeffer az agymosás veszélyét? Az „Immanens igazságosság”-ban és a „Minőségérzék”-ben foglaltak igazak-e mindenhol, igazak lehetnek-e nálunk? Vállalható-e az „Optimizmus” érvelése?

Tizenkettedik beszélgetés: letartóztatás, fogság, kivégzés

A Gestapo növekvő gyanúval figyelte az Abwehrt, de az összeesküvésnek nem sikerült nyomára bukkannia. Bonhoeffer és Dohnanyi vizsgálati fogságához az vezetett, hogy az Abwehr külföldre juttatott 14 zsidó származású férfit és nőt – megmentve őket talán az utolsó pillanatban a koncentrációs tábortól. Az akció során munkatársi állományba vették és külföldi küldetéssel járó fedőfeladattal látták el őket, a művelet pedig olyan nagy adminisztrációval és pénzmozgással járt együtt, ami visszaélés gyanúját keltette fel, s erre hivatkozva tartóztattak le néhány munkatársat – köztük Dietrichet és sógorát – 1943. április 5-én. A kihallgatások során viszont olyan hatékonyan védekeztek, hogy az összeesküvésben való részvételükre csak a Walkúr fedőnevű művelet kudarca után, 1944 szeptemberében derült fény.

Fogsága első 17 hónapját Bonhoeffer a kiváltságos foglyokat megillető körülmények között töltötte: túrhető ételt kapott, celláját takarították, néha látogatókat fogadhatott, fizikai bántalmazás pedig soha nem érte. Ami számára a legfontosabb volt: akadályoztatás nélkül olvashatott és írhatott. A börtönparancsnokság által ellenőrzött hivatalos levelezés mellett később titkos levelezésre is lehetősége nyílt: iránta jóindulatú örök csempészték ki és be a leveleit. A könyvküldemények segítségével még fogolytársaival is kapcsolatot tarthatott: a könyvekben megjelölt betűk üzenetté álltak össze, amelyek révén informálhatták egymást kihallgatásaik fordulatairól, és össze tudták hangolni a vallomásokat. Ezek a kivételes körülmények is hozzájárultak ahhoz, hogy a vizsgálat nem jutott eredményre: Bonhoeffer ellen

végül csak a *Követés* című könyve miatt emeltek vádat. Védekezéséppen Bonhoeffer előadta, hogy könyve semmiféle felforgató üzenetet nem tartalmaz, róla pedig mindenki tudja, hogy családtagjaival együtt hűséges polgára a Harmadik Birodalomnak.

Hasonló körülmények között védekezett Dohnanyi is, de őt, mint az összeesküvés egyik központi szereplőjét, egyre jobban aggasztotta az úgynevezett Zossen-akta léte. Ebben az aktában gyűjtötte össze már az 1930-as évek végétől fogva a Hitlert és kormányát különösen terhelő bűntények dokumentumait. Azt remélte, hogy Hitler bukása után ezeket a dokumentumokat majd bíróság elé viheti, és nyílt tárgyaláson keresztül ismertetheti meg a bűntényeket azokkal a németekkel, akiket a náci propaganda félrevezetett és tudatlanságban tartott. A Zossen-akta a bűncselekmények dokumentumai mellett az ellenállók adatait is tartalmazta, Dohnanyi ezért többször is üzent szabadon élő társainak és családtagjainak, hogy semmisítsék meg az aktát, azok viszont nem vették komolyan az aggodalmát. Így történhetett meg, hogy a Stauffenberg ezredes nevéhez fűződő 1944. július 20-i sikertelen merénylet után lefolytatott szélesebb körű nyomozás során a Gestapo rábukkant az aktára, és lehetetlenné vált minden további védekezés. Az aktában talált információk nyomán tartóztatták le Dietrich bátyját, Klaust és sógorát (Eberhard Bethge apósát), Rüdiger Schleichert is.

Még az akta előkerülése előtt egy börtönőr megszervezett Bonhoeffer számára egy ígéretes szökési lehetőséget, amit azonban Dietrich nem fogadott el. A Harmadik Birodalomban ugyanis hoztak egy törvényt, ami vádlott családtagjainak a letartóztatását is lehetővé tette, ha pedig Bonhoeffer megszökött volna a vizsgálati fogságból, akár a szüleit is letartóztathatták volna. (Néhány hónap múlva majd a regensburgi koncentrációs táborban fog összefutni a július 20-án kivégzett Stauffenberg ezredes feleségével és kisgyermekével.) Az új információk tehát a vizsgálati fogságban érték, s október folyamán áthelyezték a Gestapo Prinz-Albrecht-Strasse-i börtönébe. Innen sokkal kevesebbet levelezhetett. Utolsó levelét menyasszonyának december 19-én, szüleinek 1945. január 17-én írta – ehhez csatolta „Áldó hatalmak” című versét is.

A Gestapo börtönében Bonhoeffer megismerkedett a kínzással is. A katonai ellenállás egy túlélő tagjától Fabian von Schlabrendorfftól

tudjuk, aki Bonhoeffer menyasszonyának unokatestvéreként jól ismerte Dietrichet, hogy a kínzás nem törte meg, ritka találkozásai alkalmával derűs volt és bizakodó. Az utolsó percig bízott a szabadságukban, azt mondta, hogy ha le tudják lassítani a vizsgálat folyamatát, csendben maradnak és „beleolvadnak a vakolatba”, akkor a náci rezsim kifuthat az időből, ők pedig megmenekülnek. Februárban Bonhoeffert a buchenwaldi koncentrációs táborba viszik, erről az időszakról semmit nem tudunk.

Bonhoeffer utolsó hetéről részletes beszámolót ismerünk egy brit hadifogoly, Payne Best beszámolójából, amely más szemtanúk kiegészítéseivel számunkra is elérhető (lásd az ajánlott olvasmányt). Több mint ötven éven át ez a visszaemlékezés számított a legteljesebb beszámolóknak. Újabb kutatások alapján két dolgot kell hozzáfűznünk. A katonai ellenállás tagjainak a sorsát az pecsételhette meg, hogy április 4-én megtalálták Wilhelm Canaris admirális, az Abwehr főparancsnoka naplóját, amelynek a tartalma annyira felháborította Hitlert, hogy parancsot minden, az Abwehrhez tartozó fogoly kivégzésére. A másik új adatunk közvetlenül a kivégzésre vonatkozik. Egy túlélő kétségbe vonta a tábor orvosának a beszámolóba foglalt állítását, miszerint a halálra ítélték gyors, könnyű halállal távoztak volna. Szerinte hosszan kínozták őket rugalmas kampóra erősített vékony kötélén, s az orvos feladata éppen az volt, hogy újraélessze az eszméletüket vesztett szenvedőket. Az orvos beszámolója, ha el is takarja az ő méltatlan szerepét a kivégzettek mellett, valószínűleg emeli ki a halálra ítélték méltóságát.

- ▶ Olvasásra ajánlom: „Függelék. Az utolsó napok” (*Börtönlevelek* 1999, 197–203. o.)
- ▶ Kérdések
Igaza volt-e Bonhoeffernek, hogy az utolsó pillanatig reménykedett a szabadságban? Hogyan folytatta volna az életét, ha titokban marad a részvétele, és nem fejeződik be az ellen indított vizsgálat?

Tizenharmadik beszélgetés: teológia a börtönben

Bonhoeffer 1944. április 30-án írta az első teológiai kérdést megfogalmazó levelét Eberhard Bethge-nek. „Mostanában ugyanis folyvást azon töprengek, hogy igazából mit is jelent ma nekünk a keresztény-

ség, sőt kicsoda nekünk Krisztus?” Az első kérdés egy sor új kérdésnek és a meglepetés erejét és a kimondás izgalmát tükröző állításoknak adott utat, a néhány négyzetméteres cella lakója elemében volt, ontotta magából a lényegi kérdésekre koncentráló, friss és szabad gondolatokat. Nem lehet, hogy a vallás a kereszténységnek csak egy mulandó, történeti formája? „Hogyan válhat Urává Krisztus a vallástalanoknak is? Léteznek-e vallástalan keresztények? Milyen a vallástalan kereszténység?” – kérdezi meg még ugyanabban a levélben. Később kiderül, hogy a vallást egy viszonylag szűk jelentés szerint értelmezi, a metafizikai világszemléletet és a befelé fordulásra való hajlandóságot érti alatta, s ez alapján egészen megfogható, hogy mit ért vallástalan kereszténységen.

Június 8-i levelében veti fel következő nagy témáját, a nagykorúvá lett világ és Isten kapcsolatának a kérdését. „Az ember megtanulta, hogy minden fontos kérdésben önállóan boldoguljon, az »Isten munkahipotézis« igénybevétele nélkül. (...) Kiderül, hogy »Isten« nélkül is működik minden, méghozzá épp olyan jól, mint azelőtt.” A nagykorú világgal szemben fellépő keresztény apologetika arra mutat, hogy a magabiztosan megválaszolt kérdéseken túl ott vannak a „végső kérdések”, amelyekkel nem boldogulunk Isten nélkül, ezt a törekvést viszont Bonhoeffer erőteljes szavakkal ítéli el. Június 30-án folytatja ezt a gondolatmenetet, újra kiemelve, hogy a „végső kérdések”-hez kötött Isten kiszorul az ember életéből, pedig „Jézus a maga számára és Isten országa számára az emberi élet egészére igényt tart, annak minden jelenségével együtt (...) igényt tart a nagykorúvá vált világra.” Végül július 16-án jut el a gondolatmenet feloldhatatlan tömörségű befejezéséhez: „Becsületesek pedig csakis úgy lehetünk, ha belátjuk, hogy a világban kell élnünk – »etsi deus non daretur« [mintha Isten nem létezne]. És pontosan ezt látjuk be – Isten előtt! Maga Isten kényszerít rá, hogy belássuk (...) Az az Isten, aki velünk van, ugyanaz az Isten, aki elhagy minket (Márk 15,34)! Az az Isten, aki lehetővé teszi, hogy a világban az Isten-munkahipotézis nélkül éljünk, ugyanaz az Isten, akinek a színe előtt állunk szüntelen. Isten színe előtt és vele együtt élünk Isten nélkül. Isten megengedi, hogy a keresztén kiszorítsák a világból, erőtlen és gyöngye lesz a világban, s éppen így és csakis így van velünk és segít meg bennünket.”

Ezen a ponton kapcsolódik össze a vallás nélküli kereszténység és

a nagykorú világgal kapcsolatban élő Isten gondolata: „Itt van a döntő eltérés minden vallástól. A vallás szerint az szabadíthat meg bennünket nyomorúságunkból, ha Isten hatalma megmutatkozik a világban (...) A Biblia viszont Isten erőtlenségére és szenvedésére mutat – csak a szenvedő Isten segíthet rajtunk. Ennyiben tehát elmondhatjuk, hogy a fönt vázolt fejlődés, amely a világ nagykorúságához és egy hamis istenkép megsemmisítéséhez vezetett, lehetővé teszi meglátnunk a Biblia Istenét, aki a világban erőtlensége által vesz hatalmat és hódít teret magának.”

Bonhoeffer a börtönben nagyon sokat olvasott, teológiai eszmélődésének ezt a röviden összefogott vázlatát számtalan ötletes hivatkozással ágyazza be, nem csoda, hogy mai napig kutatók és érdeklődők reflexióinak kiapadhatatlan forrása a *Börtönlevelek*.

- ▶ Olvasásra ajánlom: „Hívők és pogányok” (*Börtönlevelek* 1999, 167. o.) és „Egy könyv vázlata” (*Börtönlevelek* 1999, 181-184. o.)
- ▶ Kérdések
Érdemes-e ma továbbgondolni a vallás nélküli kereszténységre és a nagykorú világra vonatkozó felvetéseket, annak ellenére is, hogy sok jel szerint a mai emberek is gyakran vallásosak, és a világ sem mindig látszik nagykorúnak? Megfoghatóak-e a szenvedő Istenről szóló gondolatai? Írt-e Bonhoeffer a jövő egyházáról szóló vázlatában számunkra is megfontolandó dolgokat?

Tizennegyedik beszélgetés: „Ki vagyok én?” – önreflexió és költészet a börtönben

A levelek között olyan verseket is olvashatunk itt, amelyek látni engedik írójuk helyzetének és lelkiállapotának változásait, erejük és őszinteségük okán a keresztény lelkiség klasszikus olvasmányai lettek, az *Áldó hatalmak* című verséhez tartalmához illő dallamot is írtak, énekeljük az istentiszteleteken. Az olvasásra ajánlott versek alapján próbáljuk meg minél jobban megismerni az embert, aki szorong és örvend, kételkedik és hisz, bizonytalan és erős, ragaszkodik a régihez és nyitott az újra.

A vezérfonalat ezzel a kérdéssel kezdtük: kicsoda (nekünk) Bonhoeffer? A kérdés nyitva áll, vezesse el a beszélgetések résztvevőit

Bonhoeffer írásaiig, azoktól pedig ahhoz a Jézusig, akit Bonhoeffer a börtönben megkezdett könyve vázlatában „a másokért való embernek” nevezett, és fordultatos élete során követni akart.

- ▶ Olvasásra ajánlom: „Ki vagyok én” (165–166. o.); „Állomások a szabadság felé vezető úton” (175–176. o.); „A barát” (189–192. o.); „Jónás” (193. o.); „Áldó hatalmak” (195. o.)
- ▶ Utolsó kérdések
Adnak-e hozzá valami fontosat a börtönben írt versek a teológus és az ellenálló, a lelkész és a titkos ügynök portréjához? Ha igen, mit?

Irodalomjegyzék

Bonhoeffer összes műveinek kritikai kiadása 17 kötetben a Gütersloher Verlagshaus gondozásában jelent meg (Dietrich Bonhoeffer *Werke*), az angol nyelvű kritikai kiadást 16 kötetben a Fortress Press tette közzé (Dietrich Bonhoeffer *Works*).

Eberhard Bethge életrajza: *Dietrich Bonhoeffer. Eine Biographie* 1967-ben jelent meg a Christian Kaisers Verlag gondozásában, ennek teljes angol fordítása: *Dietrich Bonhoeffer. A Biography* 1999-ben látott napvilágot a Fortress Press-nél.

Magyar nyelven is olvasható Eric Metaxas 2010-ben megjelent életrajza: *Bonhoeffer. Pásztor, mártír, próféta, kém*. Immanuel Alapítvány, 2014. Berényi György és Kriszt Éva fordítása.

Magyar nyelven olvashatók Bonhoeffer alábbi művei:

Az egyház lényege. Exit Kiadó, Kolozsvár, 2013. Visky S. Béla fordítása.

Követés. Luther Kiadó, Budapest, 2007. Böröcz Enikő és Szentpétery Péter fordítása.

Közösségben. Harmat Kiadó, Budapest, 2013. Boros Attila fordítása.

A Szentírás imádságoskönyve. Koinonia Kiadó, Kolozsvár, 2002. Visky S. Béla fordítása.

Etika. Részleteit Vályi Nagy Ervin válogatta. Ráday Kollégium, Budapest, 1983. Fórisné Kalós Éva fordítása.

Etika. Teljes kiadás. Exit Kiadó, Kolozsvár, 2015. Visky S. Béla fordítása.

Börtönlevelek. Harmat Kiadó, Budapest, 1999 (új kiadás: 2016). Boros Attila fordítása.

Gyermekbibliakör (1. félév)

LACKNERNÉ PUSKÁS SÁRA

Ahol nagyon jól érezhetem magam – Gen 2,4-17

Bevezető beszélgetés – Köszöntsük egymást a nyári szünet utáni első alkalommal, szedjük csokorba élményeinket, ki minek örülhetett a nyár folyamán. Hozhatunk különféle tájakat ábrázoló képeket, amiből válogathatnak a gyerekek: ki talál olyat, ami valamiben kapcsolódik az ő személyes nyári élményeihez? Ki mit talál szépnek a képeken? Keressünk a képeken közös pontokat (növényeket, állatokat, vizet, az ég kékjét, vidám arcokat stb.)

Amikor meglátjuk a világ szépségeit és örülünk azoknak, Isten ajándékának örülünk. Ő alkotta ilyennek a világot, hogy benne jól érezzük magunkat.

162 Mi mindent teremtett Isten? – Mondjuk el a teremtéstörténetet a fenti igeszakasz alapján. A gyerekek életkorának megfelelően fűzzünk bele szó szerinti részleteket a bibliai leírásból, illetve mondjuk saját szavainkkal.

Az egyes részleteknél megállva a hozott képekből vágják ki a gyerekek azokat a dolgokat, amiket a hallottak alapján elképzelnek. Így születhet egy montázs az Éden kertjéről. Összefoglalásképpen emeljük ki, mi mindent ajándékozott Isten az embernek, ami ma is fontos része az életünknek: hely, ahol élhetünk, víz (mint ivóvíz, és mint a tisztaság feltétele), táplálék, feladat, rend. Ha ezekből valami hiányzik, nem érezzük jól magunkat. Az összeállított montázst bővíthetjük saját rajzokkal vagy állatos, virágos színezők kivágott részleteivel.

Köszönjük meg Istennek a nyár, a pihenés örömét, az otthonunkat, a világ szépségét.

Járj nyitott szemmel: ez a világ Isten világa – Zsolt 104

A bevezető beszélgetéshez kivetíthetjük az első felhős képet. A legtöbb ember (akár még felnőtt is) játszott már a felhőkkel: mi minden rajzolódik ki különleges formáikból? Játsszunk most is ilyet! Mindenki mondjon valamit, ami számára kiábrázolódik a képen látható felhőkből. Lehet önálló ötletekkel is előállni, de lehet egymás gondolataihoz is kapcsolódni, mintha egy közös képet rajzolnánk. Elmondhatjuk Weöres Sándor Déli felhők című versét is szemléltetésképpen.

Beszélgessünk arról is, hogy amit megjelenni látunk, az mind olyasmi, ami közel áll hozzánk: vagy a mindennapjaink, vagy a meséink világának része.

Hát a felhők? Közel vannak, vagy messze tőlünk? A játékunk érdekessége éppen az, hogy ami messze van tőlünk, azt közel jönni látjuk, ami pedig a mi közeli világunk, azt ott fönt látjuk megjelenni.

Ehhez hasonlóan kapcsolódik egymásba Isten és az emberek világa. Isten úgy teremtette meg a világot, hogy amikor látjuk annak csodáit, rajtuk keresztül őt magát is megismerhessük. A természet cso-

dálatos világa érezteti velünk, hogy a láthatatlan Isten mégis itt van hozzánk egészen közel.

Valaki, aki több ezer évvel ezelőtt élt, így fogalmazta ezt meg: „Áldjad, lelkem, az Urat! Uram, Istenem, igen nagy vagy, fenségbe és méltóságba öltöztél, világosságot vettél magadra, mint egy köpenyt. Ő az, aki sátorként feszítette ki az eget, palotáját a vizek fölé építette...” (Zsolt 104,1–3b)

„A szeleket tette követeivé, a lángoló tüzet szolgájává.” (Zsolt 104,4)

164

„Szilárd alapokra helyezte a földet, hogy soha meg ne inogjon. Mély vizekkel borítottad be, mint valami öltözettel, a hegyeken is állt a víz. (Dorgálásodra lefutottak, mennydörgő szavadra elszédtek.) A hegyek fölemelkedtek, a völgyek lesüllyedtek oda, ahol helyet készítettél nekik.” (Zsolt 104,5–8)

„Te fakasztasz forrásokat a völgyekben, hogy folydogáljanak a hegyek között. Megítatnak minden mezei vadat... Fölöttük laknak az égi madarak, sűrű lombok között énekelne. Megöntözöd onnan fentről a hegyeket, alkotásaid gyümölcseivel jól tartod a földet.” (Zsolt 104,10–14)

„Füvet sarjasztasz az állatoknak, növényeket a földművelő embernek, hogy kenyeret termeljen a földből, és bort, amely felvidítja az ember szívét.” (Zsolt 104,14)

Az otthon biztonsága, fontos vagyok – Gen 12,1–3.7; 13,14–17; 17,7–8

Legóból vagy más játékból építsenek a gyerekek az asztalra otthont. Közben beszéljék meg, mi a különbség: házat vagy otthont építünk? (Másik lehetséges bevezetés: hozzunk különféle tárgyakat: konyhai, iskolai eszközök, játékok, plüssállat, párna, virág, dísz tárgyak, könyvek, szerszámok stb. Ezek közül válogassanak a gyerekek olyanokat, amik az otthonhoz tartoznak szerintük. Ki is egészíthetik szóban vagy rajzzal, mi hiányzik még.) A választott bevezetés után beszéljünk arról, mi teszi az otthont otthonná. Kinek mi a kedvenc helye (kuckó stb.) otthon, mi teszi azt számára kedvessé? A megszokott helyek és tárgyak fontosak, de annál is fontosabb, hogy együtt lehessünk szeretteinkkel. Volt-e a gyerekek között olyan, aki átélt már költözést? Mit érzett? Mi volt jó, mi volt nehéz?

Mondjuk el Ábrahám elhívásának történetét. Emeljük ki, hogy számára az otthont az a hely jelentette, ahol rokonai, ősei éltek, ahol megismerte Isten szeretetét. Ott volt jól megépített háza is. Mégis vállalta, hogy ezen túl sátorban fog lakni. Isten ugyanis azt kívánta tőle, hogy vigye magával a tőle kapott szeretetet más helyekre, más népek közé is. Ne az elszakadás nehézségét hangsúlyozzuk, hanem azt, hogy Isten szeretete otthonná tette Ábrahám számára az addig ismeretlen helyet

is. Valamint vele ment hűsége felesége, Sára is. Isten ajándéka az otthonunk, a családuink. Ha figyelünk szavára, észrevesszük, hogy az ő hűsége szeretete tölti be a mi otthonunkat is. Ő ígérte Ábrahámnak és rajta keresztül nekünk is: veled vagyok, nem hagyalak el.

Kis faágra terített textildarab segítségével az asztalon felállíthatjuk „Ábrahám sátrát” is, jó, ha egy bábbal Ábrahámot és Sárát is megjelenítjük.

Idegenben: kihívások, nehézségek – Ex 3,7-8.17; 6,2-8

Bevezető játék – Bábok segítségével játsszuk el, amikor valaki először marad ott az óvodában, iskolában, nagyszülőnél a szülei nélkül. (A szituációt válasszák ki a gyerekek tetszésüknek megfelelően – ennek segítségével megjeleníthetik saját átélt aggodalmaikat anélkül, hogy bevallottan önmagukról kellene mesélniük.) Eljátszhatjuk azt a tipikus helyzetet, amikor a gyerekek kérdezzétek az óvó nénit: Mikor jönnek értem? Megbeszélhetjük, hogy hosszúnak tűnik a várakozásnak ez az ideje. De a szüleink nem felejtik el, hogy értünk kell jönni, meg fognak érkezni, és ez megnyugtató akkor is, amikor nehéz várni, fogy a türelem. Beszéljük meg, kitől hogyan szoktak elbúcsúzni reggel, mi az egyezés, az ígélet (pl.: alvás után vagy uzsonna után jövök érted)?

Idézzük fel, mit ígért Isten Ábrahámnak: „Veled vagyok, nem hagyalak el.” Isten soha nem szegi meg, nem felejt el az ígéletét. Még akkor is emlékezett az Ábrahámnak adott ígéletre, amikor Ábrahám, sőt a fia, unokája, annak az unokája is megöregedett és meghalt. De Isten ugyanúgy ott volt velük is, ahogyan Ábrahámnak megígérte.

Nagyon hosszú idő elteltével úgy alakult, hogy Ábrahám leszármazottai idegen földön, Egyiptomban éltek. Nehéz munkát kellett végeznük. Agyagból és szalmából építkezéshez való téglákat készítettek. Só-liszt gyurmából a gyerekek is formázhatnak téglákat. Kipróbálhatjuk versenyszerűen is: rövid idő alatt legyenek készen adott mennyiségű (pl. 3 db) téglával. Beszéljük meg, miért jobb nyugodt körülmények között, sürgetés nélkül dolgozni. Tehetünk kitérőt is a beszélgetésben: a gyerekek elmondhatják saját tapasztalataikat arról, amikor úgy érezték, nem vagy nem könnyen tudnak megfelelni az elvárásoknak, sürgetik őket, nem volt idő megérteni a feladatot, vagy egyszerűen jó lett volna kicsit töprengve végezni azt.

Ezután visszakanyarodhatunk a történethez: most nem mondjuk el részletesen Mózes történetét, hanem kiemeljük azt a mozzanatot, hogy Isten népe idegen földön nehéz körülmények között élt. Istenhez kiáltottak, és ő meghallgatta kiáltásukat. Megőrizte őket a nehéz munka közepette, erőt adott nekik ahhoz, majd ki is szabadította őket, amikor úgy látta, elviselhetetlenné válik a helyzetük. Itt esetleg egy bibliai szemléltető kép segítségével bemutatathatjuk röviden a Vörös-tengeren való átkelést.

Mi is megbeszélhetjük Istennel, ha nehéznek érezzük a ránk váró feladatokat. Nem felejtí el ígéretét: velünk van, és vigyáz ránk.

„Szépek sátraid” – Num 24,3–8a.9

A gyerekek életkorának megfelelő méretben vágjunk darabokra egy Magyarország térképet. Bevezetőben ezt rakják össze puzzelként. Ki miről ismeri fel, hogy ez Magyarország? (Formája – mihez hasonlít? Balaton, Duna, Tisza vonala. Ne várjunk földrajzi ismereteket, de bizonyára már a legkisebbek is találkoztak valamilyen formában Magyarország térképével, tudnak kapcsolódni a beszélgetéshez.)

Ki járt már külföldön? Ha kiszállunk az autóból, miből tudjuk, hogy Magyarországon vagyunk? (Magyarul beszélnek az emberek, magyarul olvashatjuk a feliratokat, épületek stílusa, közlekedési táblák, rendszámok, zászló a középületeken stb.) Amikor hazafelé tartunk, mi a szokott jele, hogy már mindjárt otthon leszünk: már látszik a...? Mik azok a megszokott helyek, amik a mindennapi életünk helyszínei? (Bolt, iskola, óvoda, játszótér, orvosi rendelő stb.) Ha iskolás gyerekek vannak a csoportban, mutathatunk néhány jellegzetesen magyarországi képet, amiről feltételezhetjük, hogy ismerik vagy éppen a lakóhelyünket ábrázoló képet. Milyen élményeik kapcsolódnak ezekhez?

Isten nem csak családi otthont adott nekünk, hanem hazát is.

A Biblia régi történetei sokat beszélnek arról, hogy Isten nagyon figyel minden egyes ember életére, a családok életére, de a sok összetartozó család, a nép életére is. Vezetőt ad nekik, rajta keresztül tanácsolja, irányítja őket. Elvárja, hogy a vezető (a király) figyeljen útmutató-sára, hiszen akkor lesz jó dolguk az embereknek. Akkor örömmel tekinthetnek szét az országban, ahogy a fenti igében is olvashatjuk. Olyan kincsekkel is megajándékoz minket, mint a szép zenénk, verseink, dí-

szító mintáink, szobrok, festmények, épületek, amiket magyar emberek alkottak, tudósok találmányai, gondolatai. Minden népnek vannak ilyen kincsei. Más népek kincseit is becsülnünk kell, mert azok is Isten ajándékai, az emberek örömeire. Egymást gazdagíthatjuk ezekkel.

Az igevers kapcsán 4 karton háromszögből vagy egy körcikkből készíthet mindenki egy sátrat, amit összeillesztés előtt saját kedve szerint kidíszíthet. Imádságban köszönjük meg Istennek azt a helyet, ahol élhetünk.

A munka áldása - Deut 6,18-25

Tegyünk az asztalra különböző élelmiszereket: gyümölcsöt, zöldséget, kenyeret, nutellát, sajtot stb., valamint néhány tárgyat: könyvet, játékot, ruhadarabot.

Beszélgessünk arról, hogy jutnak ezek hozzánk, miből készülnek, kinek a munkája járul hozzá, hogy élvezhessük az eredményt. Mi a munkája a közelünkben élő felnőtteknek? Annak mi az eredménye? (Sokszor még a felnőttek maguk sem tudják a munkájukat, foglalkozásukat pontosan megnevezni, ezért elégedjünk meg a gyerekek benyomásaival, egy-egy mondatban adott válaszaikkal, vagy azzal, hogy mit látnak otthon, mivel foglalkoznak a felnőttek.)

168

Milyen feladataik vannak a gyerekeknek? (Tanulás, sport, zene, házi munka, hobbi tevékenységek.) Annak mi az eredménye? Találkoztak-e a gyerekek azzal az érzéssel, hogy amit teszünk, az nem hoz mindig olyan eredményt, amelyet várunk tőle, nem sikerül, amihez hozzáfogunk, valaki lebecsüli a tevékenységünket? Milyen érzés, ha jól sikerül, amihez hozzáfogtunk? Tudnak-e példát arra, hogy valamit ők készítettek, ami nekik maguknak is örömet okozott? Miért fontos az, hogy a felnőttek velünk örülnek, megdicsérnek? (Irányítsuk a figyelmet arra, hogy nem a direkt jutalom a legfontosabb, hanem az a közösségélmény, amit a közös öröm, a sikerélmény megosztása jelent. A felnőtt elismerése elengedhetetlen az egészséges önbecsülés kialakulásához.)

A Biblia arra tanít minket, hogy a feladatainkat Istentől kaptuk, s ő is velünk örül, ha lelkiismeretesen, szívesen végezzük, amit ránk bízott. Tőle kérhetünk erőt és áldást ehhez, vele együttműködve végezzük feladatainkat. Neki tartozunk köszönettel sikereinkért és mindazért, amink van.

Mitől enyém az otthonom? - Józs 23,1-13; 24,11-28

Vigyünk magunkkal néhány régi fényképet, amiről jól kiderül, hogy a rajtuk látható emberek régi korokban éltek (régí ruhák, bútorok, autók látszódnak). A fotósorozat (ha csak néhány elemből áll is) vezessen a mi korunkig. Mondják el a gyerekek, szoktak-e otthon is hasonló régi családi képeket nézegetni. Miért érdekesekek ezek? Szoktak-e régen élt családtagokról szóló történetet hallgatni? Egy példatörténettel (a magunk családjából, irodalomból vagy egy fiktív történetből) mi magunk is készülünk. (Például: Hogyan építette a nagypapa azt a házat, amiben még most is lakunk stb.) Miért fontos ezekre visszaemlékezni? Irányítsuk arra a figyelmet, hogy ezek a történetek gyakran szólnak megküzdött nehéz, izgalmas vagy dolgos időkről.

Isten népe nagyon sokszor visszagondolt arra az időre, amiről már itt is szó volt: amikor nagyon nehéz sorsa volt, de Isten megszabadította ebből. A visszaemlékezés nem csak tanulságul szolgál, hanem erőt is jelent a tudat, hogy Istenre ezután is számíthatunk. Józsué könyvének fenti szakaszaiból emeljük ki az „*Én és az én házam népe az Úrnak szolgálunk*” gondolatot. A szöveggörnyezetet saját szavainkkal ismertessük: Isten maga is annak örül, ha nem feledkezünk meg a régi időkben tanúsított szeretetéről, és jó példát adó elődeink útján járva szolgáljuk őt.

Összegző beszélgetésben mondhatnak a gyerekek példákat arra, milyen fontos szabályai vannak otthoni életüknek. Mutassunk rá, hogy a nemzedékről-nemzedékre átadott szabályok segítik, hogy nyugodt, rendezett körülmények között éljünk. Ezért bízta meg Isten a mindenkori szülőket, hogy adják tovább ezeket gyermekeiknek.

169

Mennyei Király, földi király - 1Sám 9,1-27; 10,1.17-27

Játsszanak a gyerekek királyválasztást. Vihetünk hozzá koronát, palástot, hogy majd felöltözhessen a megválasztott király. A választási játék célja, hogy kiderüljön, ki szeretne király lenni és miért, kit szeretnének ők királlyá tenni és miért. Jó-e királynak lenni? Könnyű do-log-e királynak lenni? Miért igen, miért nem?

Most bábok segítségével jelenítsük meg Saul királlyá választásának történetét. Tömörítsük az alkalomhoz túl hosszú történetet a következő csomópontok köré:

- a) Mivel egy népet vezetni nagy és felelősségteljes feladat, Isten megbízása is szükséges, nem elég az emberek arra való kedve.
- b) A szamarak keresése ürügyén Isten vezette Sault.
- c) A próféta, mint Isten embere szavakkal is kijelentette Isten akaratát.
- d) Saul elbűjt, ő is érezte a feladat súlyát.
- e) Sámuel kihirdeti, hogy Isten állította a királyt a nép élére.

Ahol az ég és a föld összeér - 2Sám 7

Nézzünk meg egy templomépítést ábrázoló képet vagy arról szóló kiadványt. Ha van ilyen a saját templomunkról, az a legjobb, de ha nincs, kereshetünk más templom építését bemutatót. Tudják-e a gyerekek, milyen régi a templomunk? Kicsiktől nem évszámot várunk, hanem például így: Élnek-e még olyan emberek, akik részt vettek a templomunk építésében, vagy emlékeznek arra, vagy már ők is a nagyszüleitől hallottak róla stb. Miért építenek az emberek templomot? Hogyan gondolunk a templomunkra? (Szeretettel, kicsit úgy is, ahogy az otthonunkra, beszélhetnek arról, milyen hangulatú számukra a templom, vagy mit hallanak róla másoktól, felnőttektől, ki miért szereti?) Miért megyünk a templomba? (Istennel szeretnénk találkozni.)

Ezután foglaljuk össze az ige üzenetét: Dávid király Nátán prófétán keresztül, majd imádságában Istennel beszéli meg azt a vágyát, hogy az ő országában is lehessen egy templom. Ő is azt szeretné, hogy Istennel találkozhasanak ott az emberek. Isten elmagyarázza neki, hogy ő nem lakik emberek által épített házban, de megígéri, hogy hamarosan lehet majd templomuk. Isten mindenütt jelen van, de tudja, hogy az embereknek szükségük van olyan helyre, ahol különösen is órá figyelnek. Megígérte, hogy mindig velünk marad, és mindig küld olyan embereket, akik segítenek megértenünk üzenetét. Mi is bátran megszólíthatjuk őt.

Nézzünk (színezhetünk is) képet a jeruzsálemi templomról.

Hogyan lehetünk mi is Isten munkatársai? - 1Kir 3,1-15

Adjunk a gyerekek elé egy olyan logikai feladatot, amit valószínűleg nem vagy csak nehezen tudnak megoldani. Lehet rajzos vagy gyufaszálás, hogy végül meg tudjuk mutatni a megoldást, amit a kicsik is megcsodálhatnak. Kérdezzük meg, szoktak-e ilyen feladatot kapni az

óvodában, iskolában. Vezessük arra a beszélgetést, hogy jó esetben olyan feladatokat kapunk, amihez van elég ismeretünk, készségük. Honnan „szerezzük be” ezeket? (Tanulás, gyakorlás, valakinek a példája.) Kinek mi megy könnyebben vagy nehezebben? Vannak öröklött adottságaink. Isten adta így, hogy nem vagyunk egyformák. Változatos ajándékokkal látott el bennünket. Volt-e már olyan, hogy irigyelted valaki másnak a képességeit? Van-e lehetőségünk változtatni ebből a szempontból a helyzetünkön? A szorgalom, tanulás, kitartás fontos, de sosem leszünk teljesen egyformák, és ez így van jól. Fogadjuk örömmel azt, amit mi kaptunk Istentől ajándékba.

Mondjuk el Salamon történetét. Miért volt kedves Isten előtt a kérése? Nem varázslatot kért, nem önző dolgot, nem a szorgalom helyett akarta, hogy Isten tegyen csodát, hanem azt kérte, hogy jól be tudja tölteni a küldetését.

Valami eltörött – 1Kir 12

Játsszanak valami erőpróbát a gyerekek (szkander, áttolni egymást a másik térfelére, fekvőtámasz, kis helyigényű „összenyomós” vagy „széthúzó” sporteszköz stb.). Ez után, vagy ha a helyzet nem teszi lehetővé az ilyen játékot, akkor ezt kihagyva válogassunk képek közül olyan helyzeteket ábrázolókat, ahol valakinek fizikai erőre van szüksége. Mikor használjuk jól a fizikai erőnket, és mikor élünk vissza azal? Lehet-e valaki más módon fölényben, fölényes? (Parancsolgat, tudásával lekezelően kérkedik stb.)

Isten ajándékba adta a képességeinket, azért, hogy egymás javát szolgáljuk azokkal. Nem engedi, hogy mások kárára használjuk fizikai vagy szellemi erőnket. Roboám magatartásával egész népének a sorsát keserítette meg. Isten megbüntette ezért.

Rajzold le, neked mi az „erősséged”!

Veled mindent újra kezdhettek, Istenem! – 2Kir 22–23

Bizonyára mindenütt akadnak régi közös rajzok vagy egyéb, a gyerekek által készített munka. Vegyünk elő egy ilyet a közös archívumunkból, s nézzük meg. Ki emlékszik, mikor milyen alkalomból készült, ki volt akkor jelen, miről volt szó, hogyan készült, milyen kedvünk volt stb.

Jósiás olyan időben lett király, amikor az ország sok csatát vívott idegen birodalmakkal. Ennek nyomai mindenütt látszottak: a lakóházak és a templom épülete is megrongálódott. De az emberek gondolkodásával is baj volt. Sokan letértek Isten útjáról, elképzelt isteneket tiszteltek, olyanokat, akik valójában nem azok. Roboámhoz hasonlóan más királyok is a maguk feje után mentek, „azt tették, amit rossznak tart az Úr”. Jósiás felismerte, hogy ez nagy baj. Megparancsolta, hogy hozzák rendbe a templom épületét. Mondjuk el az irat megtalálását, s hogy ennek alapján elrendelte a király az Istennek tetsző istentiszteletek tartását. A megtalált régi irat eszükbe juttatta, milyen jó volt, amikor Isten vezette őket, és ők bíztak benne. A király parancsára ismét olyan módon tartották az istentiszteletet, ahogyan azt az irattekercsben olvasták. Isten békeséget adott ezért a király szívébe.

Készíthetünk irattekercsset: papírcsík két véget ragasszuk egy-egy hurkapálcára, és két oldalról tekerjük fel. A papírra ráírhatjuk: „Ne legyen más istened!” vagy: „Isten szeret” stb.

Ajándékba kapott ország – Zak 9,9

Isten megbüntette népét, amikor letértek útjáról és önző, gonosz módon éltek, de szeretete még akkor sem szűnt meg irántuk. Újra és újra elküldte szolgálait, a prófétákat, hogy tanítsák az embereket a jóra. Isten tudja, hogy nagy szükségünk van szeretetére, ezért olyan királyt adott, aki egészen más, mint akikről eddig hallottunk. Néhány szóval (bibliai vagy flanel képek segítségével) elevenítsük föl, milyenek ismertük meg Izrael királyait: voltak Istenhez hűek és olyanok is, akik eltértek tőle. Nézzünk meg egy képet a virágvasárnapi bevonulásról. Beszéljük meg, milyenek látjuk a szamar hátán ülő embert. Ha még új a gyerekek számára a történet, nem baj, ha csak később derül ki: ő az a király, akiről most szó lesz. Utaljunk vissza Saul, Dávid és Salamon királyságának kezdetére – ha van a gyerekek között, aki emlékezhet rá. Ha nagyon kicsik a csoport tagjai, akkor mutassunk egy képet egy mesekönyvből hatalmat, erőt, gazdagságot sugárzó királyról. Hasonlítsuk össze a „kétféle” királyt. Hogyan tud egy ilyen szamarháton ülő mezítlásos király uralkodni? Képes Újszövetséget lapozgatva mutassunk rá, hogy Jézus egyenként ismeri országának minden tagját. Megszólítja őket, és nem alattvalóinak, hanem barátainak,

testvéreinek nevezi őket. Ismeri problémáikat, örömeiket, segít, erősít, vigyáz rájuk. Mi is az ő országának tagjai vagyunk. Bátran, bizalommal fordulhatunk hozzá. Karácsonyra készülünk, amikor az ő születését ünnepeljük. Bábokkal játszunk el a bevonulás történetét. Itt most nem szükséges a nagyhét körülményeire kitérni, hiszen zavart kelthet a gyerekekben a két ünnep emlegetése. Elég, ha az ünnepélyes bevonulásról lesz szó. Mielőtt elmondanánk, hogyan üdvözölték Jézust, kérjük meg a gyerekeket, fogalmazzák meg, hogyan köszöntenék őt. Legyen lehetőség a szeretet, a tisztelet megnyilvánulásaira. Papírból együtt vágjunk ki páлмаágakat, s használjuk fel az eljátszáshoz.

Felragyogó világosság – Ézs 9,1-5

Játsszunk szembekötősdit! Akár hagyományos módon, de még jobb, ha van lehetőség mindenkinek egyszerre bekötni a szemét, és így kezdünk hozzá a szokásos módon a foglalkozáshoz: mindenki bekötött szemmel keresi meg a helyét, így vesszük elő az eszközöket stb. Miért nehéz sötétben tájékozódni? Még miért van szükségünk világosságra? (Élet, öröm, egészség.) Ehelyett vagy akár ehhez csatlakozóan is mutathatunk egy részletgazdag képet a monitoron először erőteljesen lecsökkentett fényerővel, s kérdezzük meg, mit látnak a képen. Majd egyre több fényt adva a képnek, nézzük meg, hogyan válik „világossá” egyre több részlet. Beszéljük meg, hogy az életünk dolgainak megértéséhez szellemi, lelki világosságra van szükségünk. Ha új társasjátékot játszunk, előfordul, hogy elsőre nem teljesen világos a játékszabály. Otthon, az óvodában, az iskolában is vannak szabályok, amiket meg kell érteni. Az „élet szabálya”, ha megtanuljuk, mi a jó és mi a rossz. A gonosz azon munkálkodik, hogy ezt elhomályosítsa. Például: Jó dolog-e győzni? – Valószínűleg igennel felelnek. Beszéljük meg, hogy Isten is örül a sikereinknek, de nem örül, ha ennek az ára, hogy nem vesszük észre a nálunk lassúbb, gyengébb stb. társaink értékeit, vagy ha másoknak kárt, szomorúságot, fájdalmat okozva vívjuk ki a győzelmünket. Isten világosságára van szükségünk, hogy a jó dolgokat ne ronthassák el ilyesmi. Ezt a világosságot küldte el nekünk karácsonykor. Ezután nézegethetünk olyan képeket, ahol emberi dolgokat kell észrevenni: öröm, egyedüllét, szomorúság, fájdalom, siker, szépség stb. Beszéljük meg, hogy a világosságban, amit Jézus hoz nekünk,

a dolgok igazi értékét s mindenekelőtt az Istentől nekünk ajándékozott szeretetet láthatjuk meg.

A legkisebb város – Mik 5,1-4a

Adjunk egy feladatot a csoportban legkisebb gyerekeknek. Például: letekeredett egy gombolyag, kérlek, tekerd fel. A nagyobbak valószínűleg gyorsabban, ügyesebben tekernék, de kérjük meg őket, hogy várják ki türelemmel, míg a kicsi elkészül vele. Utána beszéljük meg, ki mit érzett. Lehet, hogy már közben is megnyilvánult ezekből az érzésekből valami. Ki volt türelmetlen, ki unatkozott, ki szurkolt a kicsinek, hogy érezte magát ő: büszke volt, hogy övé a feladat, vagy zavarta, hogy mindenki őt nézi stb. Ezután beszélgethetünk arról, ki hol van vagy volt a legkisebb helyzetében, hogyan éli ezt meg, miért jó, miért nem legkisebbnek lenni. Hogyan alkalmazkodik a család vagy más közösség a legkisebbhez, vagy tőle vár alkalmazkodást. Végül beszéljünk arról is, hogy az ünnepek, pihenések idejére jellemző a bevezetőben átélt helyzet, vagyis, hogy van időnk, türelmünk kivárni, hogy a legkisebb bibelődik valamivel. Máskor inkább úgy osztjuk el a feladatokat, hogy minél gyorsabban, hatékonyabban legyen kész. Isten ünnepet készít az egész világ számára. Olyat, amikor van türelmünk, figyelmünk, időnk: „ez lesz a békesség.” Ő azt akarja, hogy ne csak karácsony néhány napján legyen ez így, hanem minél többször. Azzal is kifejezte ezt, hogy a legkisebb nemzetséget választotta, hogy onnan szülessen meg Jézus. Betlehem lett a szülővárosa, ami nem volt sem nagy, sem híres, sem gazdag, mégis ilyen megbecsülésben volt része.

Megnézhetjük a Betlehemet ábrázoló képet. (Szándékosan olyan képet választottam, ami a város egyszerűbb arcát mutatja, hiszen feltehetően ez tükrözheti jobban a Jézus-korabeli városképet. Ma már kiépült nagyváros ahhoz képest, és például a belváros képe

nem fejezi ki az ige mondandóját. Elmondhatjuk a gyerekeknek, hogy Jézus korában még ennél is egyszerűbben nézhetett ki a város, nem voltak ekkora házak, és biztosan kevesebb is.)

Hozzáfoghatunk egy betlehem készítéséhez, amit a további alkalmon újabb részletekkel kiegészíthetünk.

Velünk az Isten – Ézs 7,14

Játsszunk el a gondolattal: ha különféle versenyeket rendeznénk, és ahhoz csapatot kellene szervezni, kit választanának először. Nevezünk meg minél sokrétűbb versenylehetőségeket, legyen benne ügyességi, gyorsasági, szellemi vagy éppen cumizó verseny, ha olyan kicsi is van a csoportban. A lényeg, hogy mindenki lehessen kulcsfigura valamelyik „versenyszámban”. A versenyeket most nem rendezzük meg ténylegesen. Emeljük ki, hogyan javítja az esélyeinket annak az egy valakinek a jelenléte a csapatban.

Jézus születésének ünnepére készülünk. (Mutassunk képet – pl. képes Bibliából – a várandós Máriáról.) Isten régen megüzente küldöttei, a próféták szaván keresztül, hogy fog ez történni: Ézs 7,14: Mondjuk el az „Immánuel” szó jelentését: „Velünk az Isten!” Mondhatnánk így is: Isten a mi csapatunkban van. Nem csupán játszik, hanem életünk minden dolgában erősít bennünket. Hogyan erősít? Fontos hangsúlyozni: ez nem azt jelenti, hogy ezen túl mindenben elsők leszünk, hanem azt, hogy Isten a szeretetben erősít. Kit kell legyőzni? Néha önmagunkat: önzést, hisztit, türelmetlenséget, irigységet. Találkozhatunk más emberek ugyanilyen tulajdonságaival is vagy velünk szembeni rosszakaratával. Olyankor is számíthatunk Isten segítségére. Az ő szeretete úrrá tud lenni a rosszon. Legyőzi bennünk a félelmet és a nyugtalanságot. Keressünk példákat a gyerekekkel együtt saját tapasztalatainkból arra, hogy valaki szeretettel, türelemmel tudott megoldani egy feszült helyzetet. (Elmondhatjuk röviden Dávid és Góliát történetét is, kiemelve Dávid mondatát: „*Te karddal, lándzsával és dárdaival jössz ellenem, de én a Seregek URának, Izráel csapatai Istenének a nevében megyek ellened, akit te kicsúfoltál.*” 1Sám 17,45)

Folytassuk a betlehem készítését, s közös imádságban mondjuk el köszönetünket azért, hogy nagyon komolyan számolhatunk Isten jelenlétével az életünkben.

Farkas-bárány barátsága – Ézs 11,1-10

Lego vagy egyéb állatfigurákból rakjanak össze a gyerekek egy olyan kört, amelyben nem kerül egymás mellé két olyan állat, ami bántani szokta egymást. Legyen a figurák közt vegyesen ragadozó, házi- és vadállat egyaránt, hogy kiderülhessen: valószínűleg lehetetlen a feladat megoldása. Legjobb, ha a próféciaiban szereplő állatokat is meg tudjuk jeleníteni. Ez után beszéljünk arról, hogy van ez az emberek között: van-e olyan, aki még sosem vitázott, veszekedett. Az iskolában is előfordul, hogy máshova kell ültetni a gyerekeket, mert zavarják egymást, vagy éppen abban értenek nagyon egyet, hogy nem figyelnek az órán, nem a dolgukat teszik. Miért van ez így? Miért szoktunk vitázni, haragudni, békétlenkedni? Próbálják meg először a gyerekek a saját szavaikkal megfogalmazni ennek okát. Ne tömjük a fejükbe a „minden ember bűnös” panelt, de mondjuk el, hogy Isten ellensége, a gonosz igyekszik békétlenséget kelteni közöttünk. Isten azért küldte hozzánk a tulajdon Fiát, Jézust, hogy olyan szelíd királyként uralkodjon a szívünkön, aki még az ellenségeket is össze tudja békíteni. Jelenítsük meg a játék állatokkal a prófécia üzenetét.

Só-liszt gyurmából el is készíthetjük a nevezett állatokat, de lehet folytatni a betlehem készítését is.

Gyermekbibliakör (2. félév)

VLADIKÁ ZSÓFIA

Márai Sándor: Az ünnepekről

„Ha az ünnep elérkezik, akkor ünnepelj egészen. Ölts fekete ruhát. Keféld meg hajad vizes kefével. Tisztálkodjál belülről és kívülről.

Felejts el mindent, ami a köznapok szertartása és feladata.

Az ünnepet nemcsak a naptárban írják piros betűkkel. Nézd a régieket, milyen áhítatosan, milyen feltétlenül, milyen körülményesen, mennyi vad örömmel ünnepeltek!

Az ünnep a különbözőség. Az ünnep a mély és varázsos rendhagyás. Az ünnep legyen ünnepies. Legyen benne tánc, virág, fiatal nők, változatos ételek, vérpezsdítő és feledkezést nyújtó italok. S mindenekelőtt legyen benne valami a régi rendtartásból, a hetedik napból, a megszakításból, a teljes kikapcsolásból, legyen benne áhítat és föltétlenség.

Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekben.

S nemcsak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejts el mindent, figyelj az ünnepre.”

Tematika

1. Születésnap – karácsony (Mt 1,18–25)
2. Kereszttség (Mt 3,13–17 / Mt 28,16–20)
3. Gyógyulás ünneplése (Jn 5,1–9)
4. Az osztozás ünnepe (Jn 6,1–15)
5. Esküvő – házasság hete (Jn 2,1–12)
6. Várakozás – böjt (Mt 6,16–18)

7. Teremtés ünnepe – Föld napja (1Móz 1,31–2,4)
8. Megérkezés ünnepe – virágvasárnap (Mt 21,1–10)
9. Közösség ünnepe – nagycsütörtök (Mt 26,17–29)
10. A gyász, mint ünnep – nagypéntek (Lk 23)
11. Találkozás ünnepe – Húsvét (Lk 24,1–12)
12. Felismerés ünnepe (Jn 20,24–29)
13. Élet ünnepe – (Jn 3,1–16)
14. Anyák napja – (Lk 1,46–56 / Sám 2,1–10)
15. Hálaadás ünnepe – (Mt 6,25–34)
16. Búcsúzás, mint ünnep – mennybemenetel (ApCsel 1,4–14)
17. Lélek ünnepe – Pünkösöd (ApCsel 2,1–13)
18. Gyereknapi – (Mt 18,1–5 / Mt 18,13–15)
19. Befejezés ünnepe – Tanévzáró (Lk 15,1–7)

Bevezető alkalom

Az első alkalmon beszéljünk arról, hogy milyen ünnepek vannak a család, a gyülekezet életében. Hogyan ünnepelünk? Milyen külső jegyei vannak az ünnepnek (szép ruha, szépen terített asztal...), hogyan készülünk lélekben az ünnepre?

Készíthetünk egy nagy tortát (A/0-s méret javasolt az átlagos gyereklétszámtól függően). A formát célszerű előre kivágni, a gyerekek befesthetik/színezhetik... Minden alkalommal készítsünk előre olyan kisebb díszeket (virágokat, gyertyákat), amikre a jelenlévő gyerekek ráírhatják a nevüket és felragaszthatják a nagy tortára. Így aki a legtöbbször volt a gyerekbibliakör alkalmain, annak lesz a legtöbb dísz a tortán.

Ezt majd a tanévzáró alkalmával érdemes a gyülekezetnek is bemutatni.

1. Születésnap – karácsony (Mt 1,18–25)

A születésnap minden gyermek számára kézzel fogható ünnepet jelent. Januárban még élénken él a gyermekekben a karácsony csillogása, még sok helyen állnak a karácsonyfák. Beszéljünk arról, hogyan „ünnepelték” Jézus születését, milyen ajándékokat vittek neki? Nagyobb gyerekeknél előkerülhet egy összehasonlítás is, hogy milyen

volt az első karácsony, miben volt annak a csillogása és mennyiben más ma ez az ünnepünk.

Készíthetünk papírkoronát, amivel aztán eljártsszuk a napkeleti bölcsek látogatását.

HAGYOMÁNY

A születésnap a modern ember életében vált igazán fontossá, a források a múltban csak szórványosan tesznek említéseket lakomákról vagy ajándékozásokról. Uralkodók és nemes emberek születésnapja-it leszámítva tulajdonképpen ez egy nem létező ünnep volt. Jelentéktelenségének oka, hogy anyakönyvezés és naptárhasználat hiányában a legtöbben nem is voltak tisztában születésük pontos dátumával. A másik fontos momentum, hogy ismeretlen fogalom volt „önmagunk dicsőítése”, fontosabbnak tartották az egészséget, a termékenységet, így az ünnepek is ezek, illetve a vallás köré szerveződtek. A korai anyakönyvek a születés dátumát, a keresztelés időpontját és a halálozást regisztrálták, a népi kultúrában azonban csak az utóbbi kettő játszott fontos szerepet. Néprajzi lexikonokat fellapozva a születésnap megünneplésére nemigen találunk információkat.

A hazai anyakönyvezés történetének első szakasza az egyházakhoz kötődik, bevezetéséről 1515-ben született meg az első határozat. Célja a lelki és vérrokonok feljegyzése volt, hiszen mindkettő kizárta a házasságkötést. A katolikus egyházban ugyan 1563-ban a trienti zsinat is elrendelte az anyakönyvek vezetését, de ez Magyarországon csak lassan, több évszázados késéssel vált általánossá. A protestáns egyházak szintén elkezdtek a regisztrálást, bár erre csak II. Józseftől szereztek jogot a 18. század végén.

Az állami anyakönyv tulajdonképpen alig öregebb száz évnél: 1895-ben töltötték ki első példányát. A törvénynek köszönhetően biztosak lehetünk benne, hogy születésünkről a saját fiókunk mellett a polgármesteri hivatalban és az illetékes levéltárban is őriznek egy példányt.

A születésnap megünneplése a 20. században vált teljesen általánossá, bár családonként és kultúránként más-más tradíciók élnek.

- ▶ Ének: Az Úr jósága, hogy még élünk (ZÉ 16)
- ▶ Javasolt történet: Borsai Mária A varázskorona

2. Kereszttség (Mt 3,13-17 / Mt 28,16-20)

Jó, ha ez az alkalom ténylegesen kapcsolódik egy kereszteléshez – ha megoldható, hogy lássák a gyerekek a gyerekbibliakör előtt.

Miért ünnep a kereszttség? Térjünk ki rá, hogy kettős ünnep: a család és a gyülekezet ünnepe is. Nagyobb gyerekeknek megmutathatjuk az anyakönyvet, kikereshetjük belőle a nevüket.

Készítsünk „Meg vagyok kereszelve” feliratú lapocskát, amit mindenki kitehet az íróasztalára, polcára. Egy 10×15-ös méretű kartonlapot hajtsunk ketté. Kisebb gyerekek esetén mi, nagyobbak esetén mindenki magának az egyik oldalra felírhatja: „Meg vagyok kereszelve”, a másik oldalra pedig a keresztnévét vagy óvodai jelét rajzolhatja. Mindenki magának ki is díszítheti.

HAGYOMÁNY

Az egyházi előírások annak idején egybeestek a parasztság körében általános törekvéssel, hogy minél előbb keresztvíz alá tartsák az újszülöttet. A népi indoklás többoldalú. Egyrészt, hogy megrövidítsék azon időszakot, amikor a gyermeket leginkább fenyegetik a mágikus ártalmak, másrészt nagy szerencsétlenségnek tartották, ha a kereszttség felvétele nélkül hal meg a csecsemő. Az ilyen halott lelkére vonatkozó egyes elképzelések összhangban állnak a keresztény vallás tanításaival („nem lesz belőle anyyalka”, a tisztító tűzbe, limbusba kerül), a kereszteleetlen gyermek hiedelemköre azonban jóval összetettebb ennél. Itt mindössze annyit emelünk ki, hogy az ilyen csecsemő sírja körül hétvéenként éjfélkor gyermeksírást véltek hallani, ritkábban fellángoló tüzet láttak. Mindez addig ismétlődött, amíg egy arra járó el nem mondta a keresztelési szövegformulát, kibóvítva olyanformán, hogy „ha gyerek vagy, legyél Ádám, ha leány vagy, legyél Éva”. Szokás volt az is, hogy az illető valamilyen (lehetőleg fehér színű) ruhadarabját a hang irányába dobta. Túlvilági nyugalma érdekében, ha féltő volt, hogy az újszülött nem marad életben, mindjárt szaladtak vele a paphoz, vagy végszükségben a bába megkeresztelte (bábakereszttség, földi kereszttség, szárazkeresztelő).

Régebben a szülés után egy-két nappal, századunkban általában egy héten belül sor került a templomi keresztelésre. Nagyobb halasztásra inkább protestáns vidékekről vannak adatok. A szertartás hét-

köznap, vasárnap egyaránt történhetett, s az egyházi előírásoknak megfelelően reggeli, délelőtti miséhez, istentisztelethez kapcsolódott.

A csecsemőt a bába és a keresztanya készítették fel ünnepélyesen. Az ország nagyobb részén a gyermek keresztelői öltözetét, pólyázásának ünnepi kellékeit a komaasszony hozta ajándékba. Hagyományörzőbb vidékeken egy, a helyi szokások szerint összehajtogatott, csavart, átkötött vászon- vagy gyolcsdarabot (korozsma) adott ilyenkor, amit magukkal vittek a keresztelőre, s később az anya varrt belőle inget a gyerekeknek. Halott kisgyermeknek ez a textildarab lett a szemfedője. Volt, ahol pénzzel váltották meg a ruhaajándékot. Kalotaszegen az utóbbi időben nemcsak csecsemőholmit, hanem hatéves korig teljes öltözeteket visznek a keresztanyák vállfára, bábura felaggatva. A keresztanya és a bábaasszony ment a gyermekkel a templomba. Ha több komapár volt, vagy azok is kísérték őket vagy a templomban találkoztak. Változó volt egyébként, hogy a rokonok közül ki vett részt a szertartáson. Főleg katolikusoknál (hétköznap, nagy dologidőben, nem elsőszülöttnél, főleg, ha „csak” lányka volt) a keresztapa és az apa jelenléte sem volt fontos. Protestánsoknál a kereszteléshez szükséges, tiszta vizet a háztól a bába vitte kancsóban, üvegben. Különböző változatai voltak annak, hogy ki vitte, hozta a gyermeket, illetve a templomban kiknek, milyen sorrendben adták a karjába. A szertartás alatt azonban mindig a (fő-, első) komaasszony tartotta. A papot a keresztszülők fizették ki, egyes vidékeken a pénz mellett ajándékot (kakas, tyúk, cifra vászonkendőbe kötött kenyér, sütemény) is kapott. A magyar nyelvterület nyugati és déli részéről származó adatok szerint a templomból jövet a keresztanya megvendégelte a bábát a kocsmában. Hazafelé tartván csúsztatta bele a komaasszony a vánkuspízt (bölcspénz, komaasszonypénz) a gyermek pólyájába, ami része volt a keresztelői ajándéknak.

A keresztelés is alkalmul szolgált a gyermek jövőjével kapcsolatos hiedelmekhez, szokásokhoz. Számított, hogy jövet-menet kívül találkoznak. Ha a templomban felsírt a csecsemő, úgy tartották, nem él sokáig. A Dél-Alföldön a templomból kijövet vagy hazaérkezvén a keresztanya cukorkát szórt szét, hogy amint azt kapkodják a bámészködő gyerekek, olyan kapós leány, legény legyen az újszülöttből. Másutt hasonló indoklással 7-8 cifra selyemkendőt terítettek a kislány pólyájára templomba menet. Ezen a napon a keresztszülőknek nem volt szabad elmenniük hazulról, mert akkor csavargó válik a gyermekből.

Hazaérkezvén a templomból a keresztanya „Pogánykát (farkast, rosszat) vittünk, keresztényt (báránykát, jót) hoztunk!” szöveg kíséretében a csecsemőt a küszöbre vagy a szoba földjére tette. Ilyenkor az apa emelte fel, ez a családba fogadás szimbolikus aktusa volt. Noha a földretétel szokása szinte mindenütt élt még századunkban, eredeti értelme elhomályosult, illetve újabb magyarázatokat fűztek hozzá, például: aki legjobban szereti, az veszi föl; a földről felemelve magasra tartják, hogy nagyra nőjön. Ezután már a bölcsőbe fektették a gyermeket, mondván, hogy a keresztelés révén megszűnt a „gonoszok” hatalma fölötte.

- ▶ Ének: Ne félj, mert megváltottalak (ZÉ 5)

3. Gyógyulás ünnepe – Bethesda-tavi gyógyítás (Jn 5,1-9)

Vigyünk be egy fáslit a foglalkozásra. Beszélgessünk róla, hogy mire való, ki látott már ilyet. Esetleg kinek volt már fásli/gipsz a lábán, kezén? Mi kell a gyógyuláshoz? Mi kellett a bénának a gyógyuláshoz?

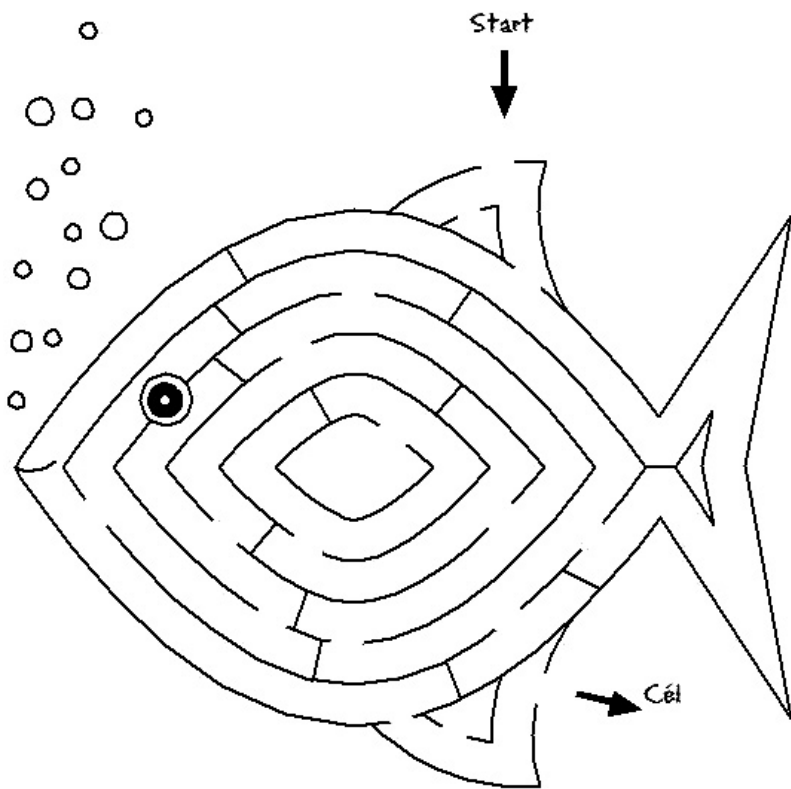
- ▶ Ének: Bethesda-tavánál (ZÉ 105)

4. Osztozás ünnepe – Az ötezer ember megvendégelése (Jn 6,1-15)

Az ötezer ember megvendégelésének történeténél irányítsuk a figyelmet arra a kisgyermekre, aki odaadja a halat és a kenyeret a tanítványoknak. Hogyan tekint Isten erre a gyermekre? Hogyan néz ránk, amikor hasonlóan cselekszünk? Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy min és kivel/kikkel szoktak megosztani? Milyen érzés másnak adni? Kiterhetünk a gyülekezeti szeretetvendégségekre, ahova mindenki hoz valamit, hogy megossza másokkal.

Vágjunk ki kosárka-, hal- és kenyérformákat előre. Mindenki válasszon magának 2 halat és 5 kenyeret, ragassza fel a kosarára, színezzé ki.

Nagyobb gyermekekkel megoldhatunk labirintus feladatot:

- ▶ Ének: Jóság síró vágya (ZÉ 91)
- ▶ Ajánlott történet: Wass Albert: Erdők könyve - Mese az éjjeli pávaszemről

5. Esküvő, a házasság ünnepe - házasság hetére (Jn 2,1-12)

Ha a házások megáldása szokásban van a gyülekezetben, akkor érdemes úgy időzíteni, hogy láthassák a gyerekek ezt. Mutassunk esküvői képeket a gyerekeknek. Mondják el, hogy milyennek látják rajta a menyasszonyt és a vőlegényt. Irányítsuk arra a figyelmet, hogy miért ünnep, amikor két ember összeházasodik!

Készítsünk fakanálból menyasszonyt és vőlegényt. Segítség: <https://hu.pinterest.com/pin/314759461431324638/>

▶ Ének: Annyi mindent hordozunk (ZÉ 81)

6. Várazós ünnepe – böjt (Mt 6,16–18)

Tanítsuk meg a gyerekeknek, hogy a böjti időszakok (advent és nagyböjt) nem a szükséges rossz, hanem egy-egy olyan nagyünnepet megelőző időszak, ami segít a készülésben. A böjt is lehet ünnep, ha nem arra koncentrálunk, amiről le kell (lehet) mondani, hanem arra, hogy ez is hozzásegít bennünket ahhoz, hogy egyre közelebb legyünk Istenhez. Beszéljessünk a böjti időszakok színvilágáról, hogy ezek hogyan tehetik ünnepivé a környezetünket.

HAGYOMÁNY

Nagyon fontos a bűnbánat gyakorlása a böjti időszakban, így a böjt kezdetén a hívek a templomba járultak, ahol a pap szentelt hamuba mártott ujjával keresztet rajzolt az egybegyűltek homlokára, miközben arra emlékeztette őket: „porból vagyunk, porrá leszünk”, vagyis hogy az ember és léte is mulandó.

A böjt tehát nagyrészt az önmegtartóztatásról szól, ami nagyon érdekes szokásokat hozott a böjtölők életébe. Míg a farsangi időszak a bálók, multságok és a szórakozás időszaka, addig a böjt alatt tilos volt a hangoskodás. Az emberek sötétebb ruhákat öltöttek, eltették a füstölt húsokat és a szalonnát, az éléskamra kulcsát pedig a kútba dobták, és csak nagyszombaton halászták ki. A húsos edényeket is eltették, az étkezésletet pedig sokszor a tisztaszobába dugták a szentkép mögé. Akik farsang idején házasodtak össze, húsvétig nem háhhattak együtt.

A húsevést persze rengeteg finom étellel lehetett pótolni. Főként leveket fogyasztottak, az egyik legismertebb böjti leves a cibere volt. Ez egy korpás vagy éppen aszalt gyümölcsös leves kukoricával és kölessel, amit tejfölös habarással tettek ízessé. Elterjedt volt a bableves, a tejleves, a sós vízben főtt bab, az olajos káposzta, a főzelékek, főleg a spenót, valamint a tojás és különböző halételek.

Mivel nem volt szabad mulatozni és a böjti időszakban nem volt ilendő lakodalmat tartani, ezért a fiatalok játékokat találtak ki, amivel

eltölthették az időt és megerősíthették választottjukat szerelmükben. Leggyakrabban a *leánykörtáncot*, más néven *karikázást* játszották. Körbe álltak és népdalokat énekelve táncoltak. A *szinazálás* is körtáncot jelentett, ekkor azonban egy leány a kör közepére pattant és behívta választottját, akivel csárdást táncoltak a kör közepén.

Mikor elunták a táncot, bementek a faluba és énekelve vonultak, így ezt akkoriban *vonulásnak* nevezték. Sportokat is űzhettek, így a lányok labdáztak, a fiúk pedig gyakorolták a *csülkőzést*, vagyis egy fadarabot helyeztek a földre, ez volt a csülök. Körberajzolták és botjaikkal megpróbálták kidönteni. Az nyert, akinek ez sikerült, szépen faragott botját pedig választottjának ajándékozhatta, ha akarta. A *sajbózást* is a fiúk játszották: tüzet raktak és botjukra karikát tűztek, amit meggyújtottak. Aztán ezt meglóbálva elhajították és közben hangosan kiáltották a szeretett lány nevét.

Azok a legények, akinek nem volt párja, végigjárták a falut és bementek a lányos házakhoz. Itt egy kovácsnak és két inasnak öltözött legény elkapta a menyecskét és szögekkel meg kalapáccsal megpatkolták a farsangban eltáncolt csizmácskáját. Miközben folyt a *lánypatkolás*, a szemfülesebbek tojást és húst csentek a ház kamrájából, amit aztán húsvétig megőriztek.

▶ Ének: A homályba tűnik át a nappal (ZÉ 56)

7. Teremtés ünnepe – Föld napja (1Móz 1,31–2,4)

Menjünk ki az udvarra, utcára, gyűjtsünk leveleket, virágokat. Beszélgessünk arról, hogy ezeket mind Isten teremtette, az ő ajándékai, és azért ünnepelhetünk ezen a napon, mert ő ilyen szép világot, környezetet adományozott nekünk. Ezt bízta ránk, és felelősséggel is tartozunk. A következő írás jól rámutat arra, hogy Isten lehetőségeket ad az életünkbe, de megvalósítani a terveket nekünk kell:

Egyedül az Isten tud – a teremtés csodájával élni,
De rád bízta – hogy két kezeddal gondoskodj róla.
Egyedül az Isten képes – új életet forrása lenni,
De neked kell – elfogadnod ajándékát.
Egyedül az Isten hívhat meg – az örök életre,

De te neveled – gyerekeidet az Istenszeretetre.
Egyedül az Isten tud – valóságos hitet adni,
De neked kell – imádkoznod érte.
Egyedül az Isten tud – erőt adni mindenhez,
De neked kell kérni – hogy Vele tudj maradni.
Egyedül az Isten tud – igazi békét adni.
De neked kell – az Isten békéjére vágyjni.

Ragasszuk fel egy nagy csomagolópapírra, amiket a gyerekek gyűjtöttek, hogy még szemléletesebb legyen, mi mindent ünnepelhetünk te-remtett világunkban.

▶ Ének: Ima (ZÉ 114)

8. Megérkezés ünnepe – virágvasárnap (Mt 21,1-10)

Beszélgessünk arról, hogy kire szoktunk várni? (Akár a munkából hazaérkező szülőre, akár a kollégiumból hétvégén hazatérő testvérré is gondolhatunk.) Milyen érzés, amikor a várt személy megérkezik? Hogyan fogadjuk? Jézust hogyan fogadták az emberek, amikor megérkezett Jeruzsálembe?

Készítsünk pálmaleveleket a gyerekekkel. Zöld lapra a gyerekek rajzolják körbe a kezüket – többször is. Vágják ki a kezeket, majd egy spatulára egymásra ragasztva készítsenek belőle pálmalevelet.

Segítség: <https://hu.pinterest.com/pin/479914904017973530/>

▶ Ének: Várom őt (ZÉ 87)

9. Közösség ünnepe – nagycsütörtök (Mt 26,17-29)

Lehetőség szerint ültessük körbe a gyerekeket. Kínáljuk meg őket egy-egy szelet almával, keksszel, valami aprósággal. Majd beszélgetünk arról, miért jó együtt ülni az asztalnál. Mikor szoktunk együtt enni? Jézus miért ült le a tanítványokkal vacsorázni?

Játsszunk memóriajátékot:

Biblia

Hozsánna

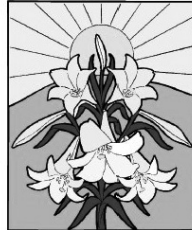
Nyomtass belőle két példányt,
és használd a kivágott
képeket memóriakártyaként!

Images (c) Jupiter Corporation

Üres sír

Liliom

Kereszt

Feltámadott!

Templom

Kereszthordozás

► Ének: Kenyered és borod táplál engem (ZÉ 125)

10. A gyász, mint ünnep – nagypéntek (Lk 23)

Kíméletesen közelítsünk a halál témájához. Bár a gyerekek sokszor nyitottak, hogy erről beszéljünk – sokszor igénylik is –, mégis ha tudásunk van róla, hogy volt valamelyik gyermek közvetlen környezetében haláleset, érdemes előtte szülőktől érdeklődni, hogy a gyermek hogyan fogadta, hogyan dolgozta fel. Ez jó alkalom lehet arra is, hogy megnyiljanak a gyerekek az adott témában. Ne a keresztrefeszítés maga legyen végig a téma, inkább tereljük afelé a beszélgetést, hogy Jézus amit tett, értünk tette, és ezért ünnepelhetünk!

Rajzoljunk meg előre minden gyermeknek egy-egy egyenlő szárú (görög) keresztet. Ezeket vágják ki, színezzék, díszítsék. A végén ragasszuk össze őket, szimbolizálva, hogy Jézus mindannyiunkért meghalt a kereszten.

Segítség: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/0e/cb/b5/0ecbb5adb539fac168910176c38f304e.jpg>

- ▶ Ének: Ott voltál (ZÉ 57)
- ▶ Ajánlott történet: Oscar Wilde: Az önző óriás

11. Találkozás ünnepe – Húsvét (Lk 24,1-12)

A következő bábjelenttel kezdhetjük az alkalmat:

Új szív

Szereplők: *Jancsi és Panni*

J: Talán... a világúrból jönnek?

P: Szia Jancsi! Hát te... mit csinálsz itt?

J: Csak állok és gondolkodok...

P: Gondolkodsz? És min gondolkodsz, ha szabad megtudnom?

J: Hogy honnan jönnek.

P: Dehát kicsodák?

J: Hát a pillangók!

P: A pillangók?

J: Igen. Miért, te láttál már babapillangót?

P: Nem, még nem láttam.

J: Na, látod! Én is csak felnőtt pillangókat láttam még. Talán a Hold-ról vagy valamilyen bolygóról jönnek?

P: Nem, dehogyan! Már hogy jöhetnének valamelyik bolygóról?

J: Hát akkor honnan jönnek?

P: Tudod, a pillangók azokból a kis furcsa hernyókból lesznek.

J: Nahát! Hogyan?

P: Azt én sem tudom. Ezt igazából csak Isten tudja. Ő az, aki segít a hernyóknak, hogy ilyen gyönyörű pillangók legyenek. És Isten nekünk, embereknek is tud segíteni, hogy ilyen csodálatos változáson mehessünk át.

J: Jaj, de jó! Akkor nekünk is szárnyunk fog nőni és repülni fogunk?

P: Nem, Isten belülről változtat meg.

J: Akkor a gyomrunkban fog szárny nőni?

P: Nem... a Bibliából tudjuk, hogy aki Jézust a szívébe hívja, az megváltozik.

J: Vagyis amíg ezt nem teszem, olyan vagyok mint a hernyó, haszon-talan és kártékony a környezetem számára. Senki sem szereti ezeket az undorító jószágokat. Engem sem látnak mindig szívesen a barátaim, mert sokszor piszkálom őket.

P: Tudod, ha nem fogadunk szót a szüleinknek, vagy nem mondunk min-dig igazat, és egyéb rosszaságokat teszünk, megszorítjuk Istent. Az ilyen dolgokat nevezzük bűnnek. De Jézus azért jött, hogy a bűneink bün-tetését elvegye. Ezért halt meg, és mivel Isten Fia, három nap múlva feltá-madt. Ő ma is él, bár nem látjuk, de ha megkéred, hogy jöjjön a szívedbe, ő segít, hogy jó és engedelmes kisgyerek legyél. Vagyis új szíved lesz. Érted?

J: Igen, akkor az új szívvel olyan szépek leszünk, mint a pillangók és hasznosak a barátaink, szüleink számára. A pillangót mindenki meg-csodálja. Hogy fognak csodálkozni a barátaim, ha már nem fogom pisz-kálni őket! Ugye?

P: Igen.

Miért jó az asszonyoknak, hogy összetalálkoztak az angyallal? Miért volt örömteli a számukra, hogy amit az angyal közölt velük?

Tudatosítsuk a gyermekekben, ami a bábjelenetben is elhangzik: Jézus él! Szüntelenül találkozhatunk vele akkor is, ha nem látjuk őt.

- ▶ Javasolt történet: A három fa legendája
- ▶ Ének: Örvendjetek! (ZÉ 65)

12. Felismerés ünnepe (Jn 20,24–29)

Ezen az alkalmon taníthatunk aranymondást is: „*Boldogok, akik nem látnak, és hisznek.*” (Jn 20,29)

Beszélgessünk arról, hogy Tamásnak milyen lehetett, amikor felismerte Jézust? Döbbenet? Félelem? Csodálkozás? Öröm?

Miért ünnep, amikor felismerjük az életünkben munkálkodó Jézust? Hogyan tudjuk meglátni ezt a munkálkodást?

A boldog Tamás

Egy nem volt ott, mikor a többiek ott voltak,
Ő nem látta azt, amit mások láttak.
Ő csak hallotta, hogy volt feltámadás,
De a sírnál nem volt. Ez volt Tamás.

Mikor Jézus Jeruzsálembé előbb megjelent
Egy nem volt ott, nem látta, mi végbement
Mikor megmutatta kezét, oldalát.
Aki hiányzott: ez volt Tamás.

190

Mikor megjelent és köszönt: „Békesség néktek!”
S adjuk lehelvén mondta: „Vegyetek Szentlelket!”
Ezek örömmel mondták, úgy ahogy hallották
Annak ki nem hitte – ez volt Tamás.

Csak miután látott, azután hitt,
Mikor érintette a Mester sebeit.
De azután boldogabb volt mint más,
Ez a boldog: ez volt Tamás.

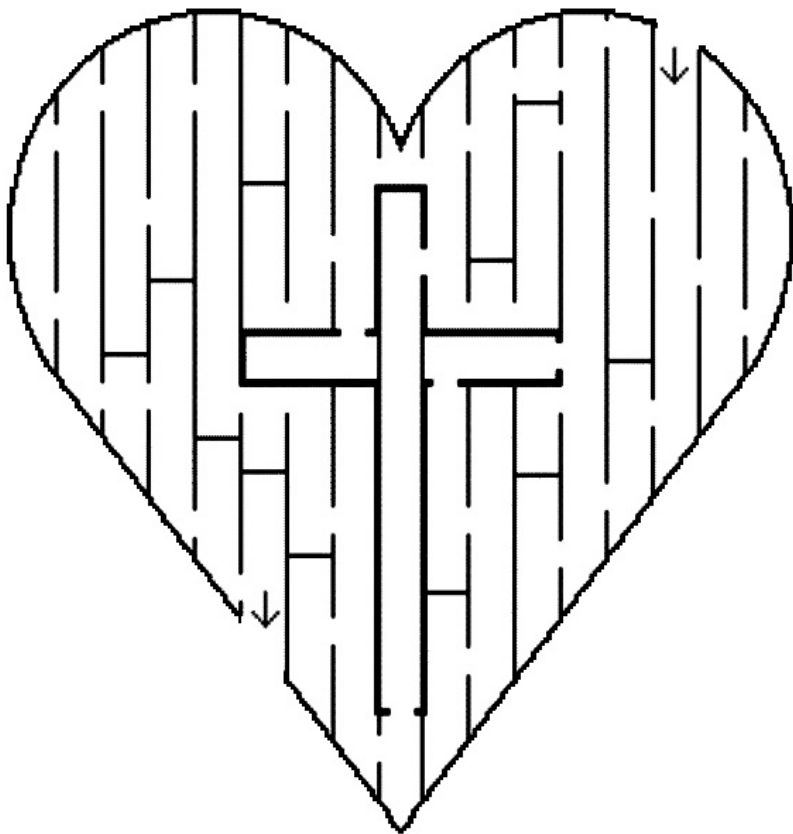
- ▶ Ének: Hiszek benned (ZÉ 101)
- ▶ Ajánlott történet: Kárpáti Sándor: Tamás sztori

13. Élet ünnepe (Jn 3,1-16)

Beszélgessünk arról a gyerekekkel, hogy miért is ünnep, amikor valakinek az élete gyökeresen megváltozik, amikor újjá születik? Hogyan születik újjá az ember? Miben kell megváltoznunk? Itt utalhatunk a korábbi bábjelenetre.

Oldjuk meg a labirintust:

Mert úgy szerette Isten a világot... Járja át ez az üzenet a szíveket!

Készítsünk szívfüzért színes papírból! Minden gyermek vágjon ki egy-egy vagy akár több szívet, és ragasszuk fel őket egy szalagra. A füzért felakaszthatjuk az ablakra.

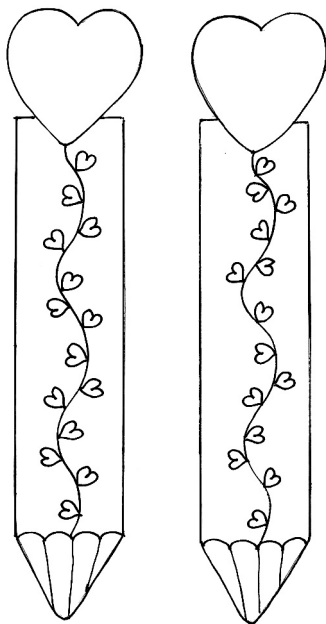
- ▶ Ének: Megszóltott (ZÉ 11)
- ▶ Javasolt történet: Vak lány, aki szemet kapott

14. Anyák napja (Lk 1,46-56 / Sám 2,1-10)

Ez az ünnep van talán a legközelebb a gyerekekhez. Készülnek rá az óvodában, iskolában – egy-egy verset el is mondathatunk velük, vagy ha van anyáknapi műsor a gyülekezetben, be is vonhatjuk őket.

Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy miért jó, hogy van anyukájuk. Mi mindent tesz meg értük? Hangsúlyozzuk, hogy Istennek hálaival tartozunk szüleinkért, akiket ő választott ki nekünk.

Készítsünk anyáknapi könyvjelzőt, amit ajándékba lehet adni.

- ▶ Ének: Áldalak, jó Uram (ZÉ 144)

15. Hálaadás ünnepe (Mt 6,25-34)

Az alkalom célja, hogy rámutassunk, mennyi mindennel lát el minket az Úr. Mennyi élelem, milyen sok ruházat, mennyi jó az, amit kapunk. Mindezért hálát kell adnunk szüntelen.

Vigyünk szemléltetőnek gyümölcsöt, zöldséget, terméseket, esetleg terményt is, ha van rá mód.

A képen keressük meg a lent lerajzolt növényeket!

193

▶ Ének: Új hálaének (ZÉ 151)

16. Búcsúzás mint ünnep – mennybemenetel (ApCsel 1,4–14)

Keressünk olyan eseményeket, amik összeköthetők a búcsúzással, mégis ünnepként gondolunk rá. (Például: ballagás – elbúcsúzunk a régi iskolától, tanároktól, társaktól, de valami új kezdődik az életünkben). A tanítványok kénytelenek voltak elbúcsúzni az Atyához visszatérő Jézustól, mégis ünnep lett az életükben, hiszen küldetést kaptak, és tudták, nem maradtak magukra, mert a feltámadt Jézus szüntelenül velük van.

HAGYOMÁNY

Áldozócsütörtök onnan kapta a nevét, hogy 1918-ig ezen a napon zárult a katolikus egyházban a húsvéti áldozás ideje (manapság pünkösdkor). Jézus mennybemenetelét ünnepeljük e napon. Voltak templomok, amelyekben szentbeszéd után a templom közepén álló asztalra helyezett mennybemenő Krisztust ábrázoló szobrot kötéllel fölhúzták a magasba, ahol égő gyertyát tartó angyalszobrok várták.

Annak emlékére, hogy mennybemenetelekor Jézus tanítványait kivezette az Olajfák hegyére, e napon sokfelé körmenetet tartottak. A megemlékezésen túl ennek könnyörgő jellege is volt, így akarták megóvni a vetést a rontás szellemétől, és megnyerni a megnyílt ég különös áldását.

Orbán Balázs jegyezte fel a székelyföldi unitáriusok azon szokását, hogy áldozócsütörtökön föl szoktak menni a Székelytő tetejére, ahol egész nap és este örömtüzek mellett vigadtak, magas csóvákat tűzve fel.

A mi vidékünkön ma is élő szép hagyomány, mely szerint déli harangszóra, amikor Jézus a mennybe emelkedett, sokan templomba sietnek, hogy Jézust imádva, mintegy utána küldjék legfontosabb kéréseiket az ég felé. Azt tartják ugyanis, hogy Jézus után a mennyország egy órára nyitva marad.

Német eredetű magyar falvakban szokás volt ezen a napon déli egy órakor rózsafüzért imádkozva kimenni a határban található búzavetésekhöz. Itt Isten áldásáért könyörögtek, majd templomi hálaadásra tértek vissza.

A békéscsabai evangélikus szlovákság hagyománya szerint áldozócsütörtökön a tanyán gazdálkodó fiatalok kocsira rakták a már városban élő szülőket, hogy a határt, a fejlődő termést ők is láthassák.

Van ahol a temetőt is meglátogatják ezen a napon, hogy ki-ki magában imádkozzon azért, hogy halottjai Krisztus nyomán az égbe jussanak.

Palóc néphagyomány szerint a hegyek akkor keletkeztek, amikor Krisztus Urunk a mennyekbe ment. A föld is emelkedett utána, de Jézus intett, hogy maradjon. A föld erre megállapodott, de úgy maradt, több helyen is kicsúcsosodva

▶ Ének: Szavad törjön utakat (ZÉ 73)

17. A Szentlélek ünnepe – Pünkösöd (ApCsel 2,1-13)

Talán a legmegfoghatatlanabb ünnep valamennyi közül. Protestáns egyházakban kevés szó esik a Szentlélekről. Kezdjük énektanulással az alkalmat: Drága Szentlélek, jöjj! (ZÉ 74) Ennek az éneknek a kapcsán elindulhatunk a különböző elnevezéseken. Mi mindent jelent a Szentlélek? Vigasztal, szabadít, bátorít, újjáteremt. Hogyan jelenik ez meg az életünkben? Mikor érezzük mindezeket? Vajon miért van szükségünk rá? Milyen lenne az életünk Szentlélek (vigasztalás, bátorítás stb.) nélkül?

A gyerekekkel készítsünk szélforgót. Segítség: <http://egyszervolt.hu/muhely/szelforgo.html>

HAGYOMÁNY

Pünkösdi királyválasztás – A pünkösdi királyi címet az ekkor rendezett ügyességi versenyek nyertese érdemelte ki. Így szerezhető kiváltságok voltak: a pünkösdi király egy évig minden lakodalomba, mulatságra, ünnepségre hivatalos volt, minden kocsmában ingyen ihatott, mert amit elfogyasztott, azt a község fizette ki később. Általában ő lett a legények vezetője is az adott évben.

Tavaszköszöntés – A Pünkösdhöz szorosan kapcsolódnak a virágok. Egyes helyeken például már kora hajnalban az ablakokba, vagy a ház kerítéslecei közé tűznek zöld ágakat, virágokat (bodzát, pünkösdi rózsát, jázmint) azért, hogy nehogy belesapjon a házba a villám.

Párválasztó és udvarló szokások – Udvarlással kapcsolatos szokások is kapcsolódnak Pünkösöd ünnepéhez. Egyes helyeken például a legényeknek be kellett csempészni a kiválasztott lány ablakába egy pünkösdi rózsát. A lányoknak viszont koszorút kellett fenni s átadni

a legényeknek. Ilyenkor szokás volt a mátkázás is. A legény annak a lánynak küldött egy tálat kaláccsal és borral, aki tetszett neki. Ha a lány viszonzta az érzelmeket, akkor ő is hasonlóan telerakott tálat küldött vissza. Este aztán újabb lehetőség nyílt az udvarlásra, ugyanis sokfelé ilyenkor pünkösdi bálokat tartottak.

Májusfaállítás, zöldághordás – Egyes területeken ilyenkor állították a májuszfat. Azokon a területeken pedig, ahol május 1-jén állították, ott általában ezeken a napokon döntötték ki. Általában a közösségeknek is volt egy közös fája, aminek a kidöntését ünnepély és táncmulatság kísérte. Más helyeken házakra, kerítésekre tűztek ki zöld gallyakat, ágakat. Ezzel bizonyos településeken a lányos házakat jelezték, más-
hol viszont azt, hogy az ünnep tiszteletére tették ki.

18. Gyereknapi (Mt 18,1-5 / Mt 18,13-15)

Mondjuk el a gyerekeknek a történetet, és erősítsük meg őket abban, hogy Jézus mennyire szereti őket. Hívjuk fel a figyelmüket arra, hogy minden évben van egy nap, ami csak értük van, csak róluk (kellene, hogy) szóljon). Ezen az alkalmon apróságokkal kedveskedhetünk a gyerekeknek, például matricával, igéslappal.

Ha van rá lehetőségünk, játszunk ezen az alkalmon a gyerekekkel.

Ha alkotni szeretnénk, mindenki fűzzön magának nyakláncot gyöngyből vagy lyukacsos száraztésztaból. Ha a gyöngyös variációt választjuk, lehetőség van betűvel ellátott gyöngyöket beszerezni, így mindenki a saját nevét is felfűzheti.

- ▶ Ének: Induljunk, érkezzünk (ZÉ 4)
- ▶ Javasolt történet: Max Lucado: Értékes vagy

19. Befejezés ünnepe – Tanérváró (Lk 15,1-7)

Ha mód van rá, akkor vigyük be istentiszteletre a bevezető alkalmon készített tortát, amit azóta remélhetőleg nagyon szépen feldíszítettek a gyermekek. Jó megmutatni a gyülekezetnek, hogy a kisgyermekek milyen lelkesedéssel jártak az alkalmakra, kiemelhetjük azokat, akik a legtöbbször voltak – bár figyeljünk rá, hogy ebben a korban még nem a gyermek dönt, hogy elmegy-e istentiszteletre vagy sem.

Ezen az alkalmon beszélgethetünk arról, hogy melyik történet volt a legemlékezetesebb, mit idéznek fel legszívesebben a tanultakból, hallottakból.

Énekeljünk az addig tanultakból.

A történetnél hangsúlyozzuk, hogy bár most véget érnek az alkalmak egy kis időre, nem szeretnénk, ha bárki is „elveszne”. A következő tanévben ugyanúgy várjuk majd őket.

Készítsünk bárányt a gyerekekkel. Vágjuk ki a sablont, a bárány fejét, lábát színezzük ki, a testét ragasztózzuk be, és rakjunk rá vattát. Emlékeztesse ez a kis bárány a gyerekeket arra egész nyáron, hogy van, ahol várják/visszavárják őket.

Mellékletek

1. SZÜLETÉSNAPO: KARÁCSONY

Borsai Mária: A varázskorona

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kislány, kit Magduskának hívtak. Ez a kislány mindig jókedvű volt, kedves, vidám hangocskájával, szép táncával sok örömet szerzett szüleinek és ismerőseinek.

...A hó nagy pelyhekben hullott alá a szürkés-kék égből: bizonyosan Hópihe asszonyosság rázogatta óriási dunyháit. A gyermekek az utcán, pirosra csípett arccal hógolyóztak, hóembert építettek.

Közeledett a várva-várt karácsony! És az apró emberek estére elcsöndesedtek, jól viselték magukat és áhítattal bámultak ki a hóval borított utcára. Tudták, ilyenkor járnak az angyalok a jó gyermekek nevét felírni, akiknek majd karácsonyra ajándékot visznek.

Magduska különösen jól viselkedett – hej, nagy oka volt rá: roppant kívánságot rejtegetett kis szívében. Magduska hallotta, hogy réges-régen, talán száz évvel ezelőtt, élt egy kislány, aki jósága és szelídsége jutalmául az angyaloktól egy kis ezüst koronát kapott. De ez nem közönséges korona volt, különös varázslattal bírt, tulajdonosának minden kívánságát teljesítette.

Magduskának nem ment ki a fejéből a varázskorona története és elhatározta, hogy jó lesz, igen jó lesz, hogy kiérdemelje az angyaloktól

a koronát. Minden este mikor lefeküdt, azért imádkozott, hogy az angyalok teljesítsék kívánságát. Anyuska is alig ismert rá kislányára, olyan csendes, olyan szófogadó lett.

Közben eljött a karácsony este. Magduskával egész nap nem lehetett bírni, türelmetlenségében ide-oda ugrált, folyton az órát nézte – nem győzte már kivárni, hogy az angyalka csengessen. Na, de végre mégis eljött a perc, amikor az angyalkák csengettek – a szalonajtó kitérült, s a szoba közepén ott pompázott a gyönyörű, csillogó karácsonyfa.

Magduska egy pillanatig elámulva nézte a fát – azután megnézte a játékokat. Volt ott sok minden. Gyönyörű nagy hajas baba, valódi hosszú hajú és szempillákkal, s ha megnyomott egy gombot a baba hátán, még beszélt is, és szép kis zongora, amin kottatartó is volt, szép piros szánkó és sok meséskönyv. Magduska igazán nem is képzelte, hogy ennyi ajándékot kap, s boldogan nézegette őket. De egyszer csak eszébe jutott a „Varázskorona”. Félig reménykedve kutatta át az egész karácsonyfát, de amit keresett, azt nem találta meg.

Magduska csalódott. – Talán nem volt elég jó, vagy talán nem kérte elég szépen az angyalokat, hogy azok nem teljesítették kérését?!

Sírásra görbült szájjal ült le a vacsorához, s a máskor oly nevetős, vidám kislánynak a hangját sem lehetett hallani. Hiába kérdezte anyuskája, hogy mi bántja. Magduska nem felelt, csak némán, durcásan intett a fejével. Anyukája nem tudta, mi lelta a kislányát, gondolta, hogy álmos, s így korán lefektette az ágyba. Magduska mielőtt elaludt volna, gondolkodott, hogy imádkozzék-e az angyalokhoz vagy sem, de mivel haragudott rájuk, a fal felé fordult és imádkozás nélkül aludt el.

Már javában aludt, mikor hallja, hogy az ablakon kopogtatnak. Kiszáll az ágyból, lábujjhegyen az ablakhoz lopózik, s látja, hogy az ablakpárkányon három kis angyalka didereg. Hamar kinyitotta az ablakot és beengedte az angyalokat. Aztán visszafeküdt az ágyba, az angyalok pedig leültek mellé, s a legnagyobb így szólt a kislányhoz:

– Magduska, ugye már azt hitted, hogy rólad elfelejtkeztünk, s nem hozzuk el neked, amit kértél. Látod ezt a kis ezüst skatulyát? Ebben van az ezüst korona az ezüst láncsal. Mi elhoztuk neked, amit kértél, de mielőtt átadnánk, szeretnénk neked valamit elmesélni.

Messze, messze innen van egy nagy-nagy város, és abban szebbnél szebb, csillogó paloták. Ezeknek a palotáknak a fénye úgy elkápráz-

tatja az emberek szemét, hogy a paloták mellett húzódo nyomorult viskókat nem látják meg. Az egyik kunyhóban, amely talán az összes közt a legnyomorultabb, él egy szegény, beteg, özvegyasszony egyetlen gyermekével, a jó kis Klárikával. Most, hogy az édesanyja beteg, nem járhat napszámba, Klárika keresi meg a mindennapi kenyerüket. Újságot, virágot árul, de a pénz, amit ezzel keres, oly csekély, hogy alig elég édesanyja orvosságára. Étellel a szomszédok segítik őket, de így is nagy nyomorban élnek.

Ebben az évben ketten voltak Klárikával, akik a varázskoronára vágytak, ketten imádkoztak – de a varázskorona kettőtök közül csak az egyiké lehet. Eljöttünk hát előbb hozzád, hogy megkérdezzük: a varázskoronával mitévők legyünk? Melyiké legyen?

Az anygalka elhallgatott és Magduskára nézett, aki elgondolkodva feküdt ágyikójában. Magduska maga előtt látta Klárikát, aki szegényes ruhájában, esőben, szélben, kékre fázott, kifűjt kezecskéjével újságot s virágot árul. Aztán látta a szegényes lakást a beteg édesanyjával, majd tekintete saját fehér, puha ágyikójára és játékaire esett, s így kiáltott fel:

– Nem, nem, anygalkák, nekem nem kell a varázskorona! Vigyék el a Klárikához, akinek nagy szüksége van rá: aki jobb, sokkal jobb, mint én, tűr, szenved, dolgozik édesanyjáért. Hadd teljesüljenek a kívánságai, nekem varázskorona nélkül is majdnem mind teljesítik a szüleim. És édes anygalkám, minden játékomat, amit ma este kaptam, oda akarom adni Klárikának, nekem még úgyis marad elég.

– Magduskám – szólt az anygalka –, ezt vártam tőled, ilyen kislánynak ismertelek meg, tudtam, hogy nem kell csalódnom benned. Most már megyünk is, csak még azt mondom, hogy mindig ilyen legyen a szívecskéd, mint most, s akkor sem a jó Isten, sem mi nem fogunk elhagyni soha.

Azzal az anygalkák elbúcsúztak és elrepültek Klárikához.

Másnap reggel, mikor Magduska felébredt, olyan furcsa, zavaros volt a feje. Először azt hitte, hogy csak álmodott, s álmában beszélt az anygalkákkal, de érezte, hogy a szíve meleg érzésekkel van tele, s a tegnap esti duzzogásnak nyoma sincs. Akkor tudta, hogy amit átélt, nem álom volt.

Eszébe jutott Klárika – hamar kiugrott az ágyból, átszaladt édesanyjék szobájába, ott az anyukája nyakába borulva így könyörgött:

– Anyuskám, drágám, bocsáss meg, hogy tegnap olyan csúf, morcos és hálátlan voltam és nem örültem a szép ajándékoknak, de ígérem, hogy soha többet nem leszek olyan!

Anyuska nem tudta mire vélni Magduska szavait, de szeretettel ölelte magához. Magduska ezután soha nem volt elégedetlen bármily csekélységet is kapott ajándékba. Ha elégedetlen lett volna egy kicsit, mindjárt eszébe jutott Klárrika, s mindjárt boldog lett, hogy ő a szülei-vel együtt lehet.

És nehogy azt higgyétek, hogy a varázskorona semmit sem adott Magduskának. Kapott olyan tiszta színarany szívet, amivel a világ minden kincse sem ér fel.

10. A GYÁSZ, MINT ÜNNEP

Oscar Wilde: *Az önző óriás*

Iskolából jövet minden délután bementek a gyerekek játszani az óriás kertjébe.

Szép, nagy kert volt, gyenge zöld fű borította. S a fű között, mint a csillagok, itt is, ott is gyönyörű virágok nyíltak, és volt a kertben tizenkét ószibarackfa is, amelyek tavasszal rózsás, gyöngyös virágdíszbe borultak, ősszel meg súlyosan ült rajtuk az érett gyümölcs. A fákon madarak tanyáztak, és olyan édesen énekeltek, hogy a gyerekek abba-abbahagyták a játékot, és az énekre figyeltek.

– Milyen jó itt! – kiáltották egymásnak.

Egy nap aztán hazatért az óriás. Barátjánál volt látogatóban, a cornwalli óriásnál, és hét esztendeig időzött nála. De hogy letelt a hét év, s ő elmondta már minden mondandóját, hiszen a szó belőle se áradt parttalan, elhatározta, hogy hazatér a kastélyába. Amikor megérkezett, látta, hogy a kertben gyerekek játszanak.

– Mit csináltok ti itt? – kiáltott rájuk durva, nagy hangon, és a gyerekek elszaladtak.

– Az én kertem az én kertem – mondta az óriás –, ezt mindenki beláthatja, és én nem engedem meg, hogy kívülem bárki is játsszék benne. – Magas fallal vette hát körül és kiakasztott egy táblát:

A KERTBE LÉPNI
SZIGORÚAN TILOS!

Igen-igen önző óriás volt.

Szegény gyerekeknek most már nem volt hol játszaniuk. Próbáltak ugyan játszani az országúton, de az országút nagyon poros volt, tele éles kövekkel, sehogyan se tudták megszokni. Így aztán iskola után rendszeren a magas falat kerülgették, és a túloldali szép kertről beszélgettek.

– Milyen jó is volt odabent – mondogatták.

Aztán megjött a tavasz, s az egész vidék telis-tele lett apró bimbókkal és kicsi madarakkal. Csupán az önző óriás kertjében maradt meg a tél. A madarak, nem lelvén a gyerekeket, nem énekeltek benne, és a fák is elfelejtettek virágozni. Egyszer egy szép virágszál kidugta mégis a fejét a fűből, de amikor megpillantotta a tiltó táblát, annyira megsajnálta a gyerekeket, hogy visszabújt a mélybe és aludt tovább. Nem érezte jól magát ott senki, csak a hó meg a fagy.

– A tavasz megfeledkezett erről a kertről – kiáltották –, így hát itt élünk majd egész éven át!

A hó beborította a gyepet nagy, fehér köpönyegével, a fagy pedig beezüstözte a fákat. Aztán meghívták az északi szelet, hogy lakjék náluk, és az északi szél el is jött. Bundájába burkolózott és egész nap ott süvített a kertben és lefújta a kémények tetejét.

– Pompás egy zug ez – mondta –, hívjuk meg vendégül a jégesőt is. Így aztán eljött a jégeső is. Minden álló nap három óra hosszat dörömbölt a kastély fedelén, míg össze nem törte majd mind a cserepeket, aztán körbe-karikába szaladgált a kertben, sebesen, ahogy csak tőle telt. Ruhája szürke volt és lehelete akár a jég.

– Nem értem, miért késik olyan sokáig a tavasz – mondta az önző óriás, amint az ablakban ült és kitekintett a hideg, fehér kertre –, remélem, majd csak megváltozik az idő.

De a tavasz nem jött el, se a nyár. Az ősz arany gyümölcsökkel díszítette a kerteket, de az óriás kertjének nem adott semmi díszet. – Túl-ságosan önző – mondta az ősz. Így aztán tél volt a kertben szakadatlanul; északi szél és jégeső, fagy és hó járták táncukat a fák között.

Egy reggel az óriás ébren feküdt az ágyában, amikor egyszerre csak valami gyönyörűséges zenét hallott. Olyan édesen szólott, hogy azt gondolta, bizonyára a király zenészei vonulnak arra. Pedig valójában csak egy kis kenderike fütyörészett az ablak előtt, de az óriás olyan régen nem hallott a kertjében madárfüttyöt, hogy most úgy tetszett neki, ez a leggyönyörűbb muzsika a világon. És egyszerre csak a jég-

eső abbahagyta táncát a feje fölött, az északi szél se süvített többé, és a nyitott ablakon át gyönyörűséges illat szállt be hozzá.

– Azt hiszem, megjött végre a tavasz – mondta az óriás; és kiugrott az ágyból és körülnézett.

És ugyan mit látott?

Bizony csodálatos dolgokat. A fal egy kis hasadékán bemásztak a gyerekek, és most odafenn ültek a fák ágai között. Amerre csak nézett, mindegyik fán egy kisgyerek. És a fák, örömben, hogy a gyerekek visszatértek, egyszeriben kivirultak és gyengéden lengették ágaikat a gyerekek feje fölött. Madarak repkedtek körülöttük és boldogan csi-cseregtek, és a virágok kidugták fejüket a zöld fűből és mosolyogtak. Bizony gyönyörűség volt nézni. Csupán az egyik sarokban volt még mindig tél. Legtávolabbi zuga volt ez a kertnek, és egy kisfiú állt benne. Olyan kicsi volt, hogy nem érte el a fa alsó ágait, és csak kerülgette, kerülgette és keservesen sírt. A szegény fát pedig még egyre jég és hó fedte és az északi szél zúgott, süvített körülötte. – Kapaszkodj fel, fiacskám – biztatta a fa és lehajtotta ágait, amilyen alacsonyra csak tudta; de a fiúcska nagyon is kicsi volt.

És az óriás szíve ellágyult, amint kitekintett.

– Mennyire önző voltam! – mondta. – Most már tudom, miért nem akart eljönni ide a tavasz. Fölteszem azt a szegény kisfiút a fa tetejére, és azután lerontom a falat, hadd játsszanak örökkön-örökké kertemben a gyerekek. – És bizony nagyon bánta, amit tett.

Lesurrant hát a lépcsőn, nagy óvatosan kinyitotta a főkaput, és kilépett a kertbe. De a gyerekek, mihelyt megpillantották, úgy megijedtek, hogy elszaladtak mind, és a kertben újra tél lett. Csak az az egy kisfiú nem szaladt el, mert a szeme tele volt könnyel, és nem látta, hogy az óriás közeledik. És az óriás odalopózott a háta mögé, gyengéden megfogta és föltette a fa tetejére. És a fa azon nyomban kivirágzott, madarak szálltak ágaira és fütyörésztek, és a kisfiú kinyújtotta a karját és átölelte az óriás nyakát és megcsókolta. És a gyerekek, amikor látták, hogy az óriás nem gonosz többé, visszaszaladtak, és velük együtt visszatért a tavasz is.

– Legyen a tiétek ez a kert, gyermekeim – mondta az óriás, és fogott egy hatalmas fejszét és lerontotta a falat. És amikor az emberek déli tizenkét órakor piacra mentek, ott lelték az óriást: játszadozott a gyerekekkel a leggyönyörűbb kertben, amelyet valaha is látott a világ.

Egész álló nap együtt játszottak, és amikor beesteledett, a gyerekek odamentek az óriáshoz, hogy elbúcsúzzanak tőle.

– De hát hol van az a kis társatok? – kérdezte az óriás. – Akit feltettem a fára.

Mindnyájuk közül ezt a kisfiút szerette a legjobban, mert az megcsókolta.

– Nem tudjuk, hova lett – felelték a gyerekek. – Elment már.

– Mondjátok meg neki, hogy jöjjön el holnap, de biztosan – mondta az óriás. De a gyerekek azt válaszolták, hogy nem tudják, hol lakik, és nem is látták azelőtt soha; és az óriás nagyon elszomorodott.

Minden délután, mihelyt vége volt az iskolának, a gyerekek eljöttek és játszottak az óriással. De az a kisfiú, akit az óriás úgy megszeretett, nem jött el soha többé. S bár az óriás nagyon kedves volt mindnyájukhoz, mégis majd elepedt első kis barátja után, és gyakran emlegette.

– Hogy szeretném látni! – mondogatta.

Teltek, múltak az évek, és az óriás megöregedett és elgyengült. Nem tudott már játszani se, csak egy nagy karosszékekben üldögélt, s onnan figyelte a gyerekek ugrándozását és gyönyörködött a kertjében.

– Sok szép virágom van – mondta –, de mégis a gyerek a legszebb virág.

Egy téli reggel, öltözködés közben, kitekintett az ablakán. Már nem gyűlölte a telet, mert tudta, nem más az, mint az alvó tavasz, és csak pihennek ilyenkor a virágok.

Hirtelen ámulva dörzsölte meg a szemét és nézett, egyre csak nézett. Mert bizony csoda dolgot látott! A kert legtávolabbi sarkában gyönyörű fehér virágba borult az egyik fa. Ágai aranyosak voltak és ezüstgyümölcsök csüngtek róluk, és a fa alatt ott állt az a kisfiú, akit úgy szeretett.

Nagy-nagy örömeben lefutott a lépcsőn az óriás, ki a kertbe. Keresztülvágott a gyepen, és közeledett a gyerekekhez. És amikor odaért hozzá, elvörösödött haragjában és azt mondta:

– Ki merészelt sebet ütni rajtad?

Mert a kisfiú tenyerét két szög járta át és két szög járta át kicsi lábát.

– Ki merészelt sebet ütni rajtad? – kiáltotta az óriás. – Mondd meg nekem, hadd veszem legsúlyosabb kardomat, hadd vágom ketté!

– Megállj – felelte a gyerek –, mert az én sebeim a szeretet sebei.

– Ki vagy te? – kérdezte az óriás, és szívét megfoghatatlan félelem szorította össze, és térdre borult a gyerek előtt.

A gyerek pedig rámosolygott az óriásra és így szólt hozzá: – Egykor te játszani hagytál engem a te kertedben; de ma te jössz el velem az én kertembe, a Paradicsomba.

És amikor a gyerekek aznap délután beszaladtak a kertbe, holtan lelték az óriást a fa alatt, amely telis-tele volt fehér virággal.

11. TALÁLKOZÁS ÜNNEPE

A három fa legendája (norvég mese)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer hegycsúcs, ahol három kis fácska állt és arról álmodozott, mi lesz majd belőle, ha megnő.

Az első fácska vágyakozva nézett fel a csillagokra, amelyek úgy szikráztak fölötte, akár a gyémánt. „Szeretnék kincsesláda lenni!” – kiáltott fel. „Beborítva arannyal és telve gyönyörű drágakövekkel. Én leszek a legcsodálatosabb kincsesláda az egész világon!”

A második tekintetével követte a kis patakot, ami szokott útján csörgedezett a tenger felé. „Jó volna büszke hajónak lenni” – sóhajtott a –, „átszelni a viharos tengert, hatalmas királyokat vinni egyik parttól a másikig! Belőlem lesz a legerősebb tengerjáró az óceánokon!”

A harmadik kicsi fa lenézett a völgybe. Férfiak és nők sietősen tették a dolgukat a forgalmas kisvárosban. „Én egyáltalán nem akarok elmozdulni erről a helyről” – mondta. „Szeretnék olyan magasra nőni, hogy amikor az emberek megállnak, hogy megnézzenek, felemeljék tekintetüket az ég felé és Istenre gondoljanak. Én leszek a legmagasabb fa a Földön!”

Múltak az évek. Eső jött és sütött a nap s a három kis fa nagyra és magasra nőtt.

Egy szép napon három favágó ballagott fel a hegyoldalra. Egyikőjük megpillantotta az első fát és azt mondta: „Csodálatos ez a fa! Éppen erre van szükségem.” És a fa eldőlt a fényesen csillogó fejsze csapásai alatt. „Most lesz belőlem az a szép kincsesláda” – gondolta a fa –, „csodás kincseket kapok majd.”

A másik favágó a második fát szemelte ki. „Ez a fa erős. Pontosan ilyen kell nekem.” És eldőlt a második fa is a fejsze ütései. „Végre átszelem a tengert!” – gondolta. „Büszke hajó leszek, királyoknak való!”

A harmadik fa úgy érezte, hogy egy pillanatra a szíve is megáll, ami-

kor az utolsó favágó ránézett. Ott állt egyenesen és magasán, büszkén mutatva az égre. De a favágó nem nézett fel oda. „Nekem bármelyik fa megteszi” – mormogta.

Az első fa egy asztaloshoz került. De az öreg asztalos nem gondolt kincsesládára. Gyakorlott kezei alól egy jászol került ki. A szép fa nem gyémánttal és drágakövekkel lett tele, hanem fűrészporral és szénával az éhes állatok számára.

A második fa mosolygott, amikor a favágó elvitte a hajóépítőhöz. De nem valami nagy és erős tengerjáró hajó készült belőle, hanem a fűrészelés és kalapácsolás után egy egyszerű halászbárka állt a víz partján. Mivel túl kicsi és gyenge volt ahhoz, hogy tengerre szálljanak vele, ezért egy tavon hajóztak rajta egyik parttól a másikig. Minden nap átható halbűz töltötte be és lassan beivódott a hajó deszkáiba, gerendáiba.

A harmadik nagyon meglepődött, amikor a favágó gerendákra hasította és otthagya egy farakásban. „Soha nem akartam más lenni, csak állni a hegytetőn és Isten felé mutatni.”

Sok-sok nap telt el és sok-sok éjszaka. A három fa már majdnem elfelejtette egykori álmát.

De egy éjjel egy fénylő csillag gyúlt ki éppen afölött az istálló fölött, amelyikben a jászol állt. Vándorok érkeztek és egy fiatal nő fektette gyermekét a jászol puha szalmájára. „Bárcsak jobb helyet készíthetnék neki!” – sóhajtott fel a férfi, aki mellette volt. Az anya megszorította a kezét és mosolygott. A csillag rásütött a fényes és erős fára. „Ez a jászol a legjobb hely neki” – mondta az asszony. És az első fa rájött, hogy most nála van a világ legnagyobb kincse.

Évek múltán egy este fáradt utasok szálltak fel a halászhajóra. Egyikük azonnal elaludt, ahogy a hajó kifutott a tóra. Éjjel hirtelen feltámadt a szél, és a víz fölött hatalmas vihar kerekedett. A hajó hánykódott az óriási hullámok tetején. Tudta, hogy nem elég erős ahhoz, hogy az utasokat ilyen nagy szélben és esőben épségben a partra vigye. Ekkor felébredt a fáradt vándor. Felállt, kinyújtotta karját és annyit mondott: „Csend!” – és a vihar elült. Olyan gyorsan, mint ahogy kezdődött. A második fa tudta, hogy a leghatalmasabb király volt ott azon az éjszakán.

Egy péntek reggel előhúzták az utolsó fából készült gerendákat is a rég elfelejtett rakásból. Összeácsolták, majd egy tomboló és gúnyo-

lódó tömegben hurcolták keresztül. Megborzongott, amikor néhány katona egy ember kezeit szögezte gerendáihoz. Rútnak és kegyetlennek érezte magát. De vasárnap reggel, amikor a Nap sugaraival fellármázta a levegőt és a Földről az öröm áradt, tudta a harmadik fa, hogy Isten szeretete mindent megváltoztatott.

Ez tette gyönyörűvé az első fát.

Ettől lett erős a második.

És ha valaki valamikor a harmadik fára gondolt, annak Istenre kellett gondolnia.

12. FELISMERÉS ÜNNEPE

Kárpáti Sándor: *Tamás-sztori*
Képzelt riport Tamás apostollal

Riporterünk nemrég megkereste Tamás apostolt, hogy megkérdezze a föltámadt Jézussal való találkozásáról.

– *Kedves Tamás apostol! Ne haragudjon, de mi magunk között csak úgy hívjuk Önt, hogy a „Hitetlen” Tamás.*

– Tudom. Nem haragszom, de higgye el, sohasem voltam hitetlen. Vallásos családban nőttem föl, naponta olvastam a Bibliát (az ószövetségit). Attól kezdve, hogy Jézus meghívott tanítványának, természetesen a hitem is átalakult.

– *De úgy olvassuk a János evangéliumban, hogy amikor Jézus megjelent az apostoloknak húsvétvasárnap, és ezt elmondták Önnek, akkor nem akarta ezt elhinni, sőt a szemével és a kezével is meg akart erről győződni.*

– Akkor azt is tudja, hogy a melléknevem az, hogy „Iker”. Sokan még ma is így hívnak.

– *Honnan kapta ezt a melléknevet?*

– Hát onnan, hogy van egy ikertestvérem, akivel úgy hasonlítunk egymásra, mint két tojás. Gyerekkorunkban néha még anyánk is öszszekevert, ha nem figyelt eléggé. Képzelheti, hogy idegenek mennyire. Ezt gyakran ki is használtuk. Micsoda jó bulik voltak!

– *Az ikertestvérét nem hívta meg az Úr?*

– Amikor először találkoztam Jézussal, a testvérem nem volt ott. Én említettem neki, hogy van egy ikertestvérem, akivel gyerekkorunk óta mindig mindent együtt csinálunk, de ő azt mondta: Tamás, én té-

ged hívtalak! És ezt úgy mondta, hogy éreztem, ezt többé nem hozhatom szóba. De gondolhatja, hogy mennyire hiányzott a testvérem, akivel attól kezdve alig találkoztunk.

– *Térjünk vissza az eredeti kérdésünkhöz. Miért akarta ellenőrizni a többiek beszámolóját?*

– Éppen azért, amit a testvéremmel való kapcsolatomról mondtam. Hátha Jézusnak is volt egy ikertestvére, akiről nem beszélt. Vagy egy hozzá nagyon hasonló ember jelent meg nekik. Ilyen fontos dologban nem szabad tévedni!

– *De megmutatta nekik a sebeit!*

– De csak megmutatta! A sebek festve is lehettek.

– *Aztán mi történt?*

– Nyolc nap múlva együtt voltunk (az is vasárnap volt). Őszintén szólva eléggé féltünk, hogy mi is az ő sorsára jutunk, ezért gondosan bezártunk mindent. De egyszerre csak ott volt köztünk, közénk lépett (és nem „belépett” – ahogy az önök liturgikus könyvében van –, hiszen már ott volt) és egyenesen hozzám fordult, hogy csak bátran tegyem az ujjamat az oldalsebébe, és győződjek meg arról, hogy az bizony valódi lándzsával ütött seb, nem odafestett.

– *És odatette a kezét?*

– Nem. Minek is tettem volna oda?

– *Tényleg, nem is azt mondta, hogy „Én Jézusom!”, hanem azt, hogy „Én Uram, én Istenem!” De miért?*

– Látja, ez a lényeg. A felismerés, hogy ki Jézus! Hogy ő Isten.

– *Erre miből jött rá?*

– Jézus két megjelenése (a húsvéti és az egy héttel későbbi) között senki sem találkozott vele, hogy „árulkodhatott” volna neki, hogy mi az én problémám. Mégis tudta. Tudta, amit csak Isten tudhatott.

– *De ő azt mondta: „Most már hiszel, Tamás, mert láttál engem. Boldogok, akik nem látnak, és mégis hisznek.”*

– Megint ki kell javítanom a liturgikus fordítást. Nem mondta – hanem kérdezte! „Azért hiszel, Tamás, mert láttál engem...?” Nem, nem azért. Hogy ő Isten, azt senki a szemével nem láthatja, de hit többet lát, mint a szem. A szemünk becsaphat, de Jézus soha. A látásból sosem születik hit, de a hit többet lát, mint a szem. Én akkor azt is láttam, hogy Jézus pont olyan, mint az ikertestvérem. Az ikertestvérem meg olyan, mint Jézus. De Jézus minden emberrel is azonos.

– *Kedves Tamás! Soha többé nem mondom Önre, hogy „Hitetlen”, és tiltakozni is fogok, ha másoktól ezt hallom. Bár mindnyájan úgy tudnánk hinni, mint Ön!*

– Ezért mentem Indiába, hol most is élnek „Tamás-keresztények”, akiket azért neveznek így, mert az én igehirdetésem által lettek Jézus tanítványai. Pedig én sem tudtam „megmutatni” nekik a Föltámadottat.

– *Akkor miért hitték el?*

– Csak az Úr és az ő Szentleke tud hitet kelteni. De a tanúságtevőkre, akikben Jézus működik, szükség van, amint apostoltársam, Pál írja: „*Hogyan higgyenek, ha nem hallják?*”

– *Köszönöm a beszélgetést!*

13. ÉLET ÜNNEPE

Vak lány, aki szemet kapott

Volt egyszer egy vak lány. Gyűlölte magát a vakságáért. És gyűlölt mindenkit, kivéve szerető barátját. Ő mindig mellette állt, mindenben segítette.

Egy nap azt mondta a lány:

– Ha látni tudnék, hozzád mennék feleségül.

Egy napon valaki ajándékozott neki egy pár szemet. Mikor levették a kötést, látott. Láttá a barátját is.

Ő megkérdezte:

– Most, hogy már látsz, hozzám jössz feleségül?

A lány ránézett és látta, hogy a barátja vak. Már a fiú becsukott szeme is sokkolta. Erre nem számított. Már a gondolatától is irtózott, hogy egy életen keresztül a csukott szemeit nézze.

A barátja elment és másnap a lány levelet kapott, amiben ez állt:

– Nagyon vigyázz a szemeidre, kedvesem, mert mielőtt a tiéd lettek volna, az enyémekek voltak.

18. GYEREKNAP

Max Lucado: *Értékes vagy*

A foltmanók kicsi, fából készült emberkék voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. A mester műhelye messze fent a hegyen állt, ahonnan szép kilátás nyílt a foltmanók kicsi falujára. Mindegyik manó másmilyen volt. Egyiknek nagy volt az orra, a másoknak a szája. Némelyek magasak voltak, mások pedig alacsonyak. Egyesek kalapot hordtak, míg mások kabátot viseltek. Két dolog azonban közös volt bennük: ugyanaz a fafaragó készítette őket és ugyanabban a faluban laktak.

A foltmanók egész életükben, minden áldott nap matricákat osztogattak egymásnak. Minden manónak volt egy doboza tele arany csillag matricával, és egy másik doboza tele szürke pontokkal. Naphosszat a falut járták, és mást sem csináltak, mint csillagokat vagy pontokat ragasztgattak egymásra.

A csinosak és jóvágásúak, akik szépen csiszoltak és fényesre festettek voltak, mindig csillagot kaptak. De akik érdes fából készültek, vagy már pattogott róluk a festék, azok bizony csak szürke pontra számíthattak. A tehetségesek is csillagot kaptak. Némelyikük könnyedén a feje fölé emelt hatalmas fa rudakat vagy átugrott magas dobozok fölött. Mások bonyolult szavakat használtak vagy gyönyörű dalokat énekeltek. Őket mindenki elárasztotta csillaggal.

Némely foltmanónak az egész testét csillagok borították! Persze mindig nagyon jól érezték magukat, amikor csillagot kaptak. Így aztán újabb és újabb dolgokat találtak ki, hogy ismét kiérdemeljék a csillagot. Mások viszont nem voltak olyan ügyesek. Nekik mindig csak szürke pont jutott.

Pancsinellő is egy ilyen foltmanó volt. Próbált magasra ugrani, de mindig csak nagyot esett. Erre persze rögtön köré gyűltek néhányan, hogy ráragasszanak egy-egy szürke pontot. Néha eséskor megkarcolta a testét. Ilyenkor újabb pontokkal halmozták el.

Aztán, ha megpróbálta kimagyarázni az esetet, biztos valamit bután fogalmazott meg, amiért persze még több pontot ragasztottak rá. Egy idő után olyan sok szürke pont lett rajta, hogy már az utcára sem mert kimenni. Félt, hogy valamit megint elügyetlenkedik, például el-

felejt sapkát húzni, vagy belelép egy tócsába, és ezzel még több rossz pontot szerez. Sőt, néha már minden ok nélkül is ráragasztottak egy-egy szürke pontot, pusztán ezért, mert látták, hogy már úgyis olyan sok van rajta.

– Sok szürke pontot érdemel – mondogatták egymásnak. – Ő aztán tényleg nem jó foltmanó!

Egy idő után már maga Pancsinelló is elhitte ezt.

– Nem vagyok jó foltmanó – gondolta.

Amikor nagy ritkán kiment az utcára, csak olyan manókkal lófrált, akiken szintén sok szürke pont volt. Köztük jobban érezte magát.

Egy nap találkozott egy olyan manóval, aki egészen más volt, mint a többi. Nem volt rajta sem csillag, sem pont. Egyszerűen famanó volt. Lúciának hívták. Nem mintha az emberek nem ragasztottak volna rá matricákat – csak azok egyszerűen nem maradtak meg rajta! Némely manó emiatt felnézett rá és ragasztott rá egy csillagot. De a csillag leesett! Mások lenézték, mert nem volt egy csillaga sem, és raktak rá egy szürke pontot. Ám az is leesett!

– Én is ilyen akarok lenni! – gondolta Pancsinelló. – Nem akarom, hogy mások jeleket rakjanak rám!

Megkérdezte a matrica nélküli famanót, hogyan lehetséges az, hogy neki nincs egyetlen matricája sem.

– Ó, nem nagy ügy! – válaszolta Lúcia. – Egyszerűen csak minden nap meglátogatom Élit.

– Élit?

– Igen, Élit, a fafaragót. Jót ücsörgök a műhelyében.

– De miért?

– Majd megtudod! Menj el hozzá, fel a hegyre!

Ezzel a matrica nélküli famanó megfordult és elment.

– Szerinted egyáltalán szóba áll majd velem? – kiáltott utána Pancsinelló.

De Lúcia ezt már nem hallotta meg.

Így aztán Pancsinelló hazament. Leült az ablak elé, és nézte, hogyan rohagnak ide-oda a manók, csillagokat és szürke pontokat osztogatva egymásnak. „Ez így nincs rendjén” – suttozta, és elhatározta, hogy elmegy Élihez. Felkapaszkodott a hegytetőre vezető keskeny ösvényen, és belépett a nagy műhelybe. Szeme-szája elállt a csodálkozástól az óriási bútorok láttán. A hokedli a feje búbjáig ért. Lábujjhegy-

re kellett állnia, hogy rálásson a munkapadra. A kalapács nyele olyan hosszú volt, mint az ő karja. Pancsinelló nyelt egy nagyot, és elindult kifelé.

Ekkor meghallotta a nevét.

– Pancsinelló! – hallatszott egy mély, erős hang.

Pancsinelló megállt.

– Pancsinelló! Örülök, hogy látlak! Gyere közelebb, hadd nézlek meg!

Pancsinelló lassan megfordult, és ránézett a nagydarab, szakállas mesterre.

– Te tudod a nevemet? – kérdezte a kis manó.

– Persze, hogy tudom! Én alkottalak!

Éli lehajolt, felemelte és maga mellé ültette a padra.

– Hm... – szólalt meg a mester elgondolkozva, miközben a szürke pontokat nézte. – Úgy látom, gyűjtöttél néhány rossz pontot!

– Nem akartam, Éli! Tényleg nagyon próbáltam jó lenni!

– Gyermekem, előttem nem kell védekezned. Én nem foglalkozom azzal, hogy mit gondolnak rólad a foltmanók.

– Tényleg?

– Tényleg. És neked sem kellene. Hát kik ők, hogy jó vagy rossz pontokat osztogassanak? Ők is ugyanolyan foltmanók, mint te. Amit ők gondolnak, az semmit sem számít, Pancsinelló. Csak az számít, amit én gondolok. És szerintem te nagyon értékes manó vagy! Pancsinelló felnevetett.

– Én értékes?! Ugyan mitől? Nem tudok gyorsan járni. Nem tudok magasra ugrani. A festék repedezik rajtam. Mit számítok én neked?

Éli Pancsinellóra nézett, rátette kezét a kis favállakra, majd nagyon lassan így szólt:

– Az enyém vagy! Ezért vagy értékes nekem.

Pancsinellóra még soha senki nem nézett így – különösen nem az, aki alkotta őt. Nem is tudta, mit mondjon.

– Mindennap vártam, hogy eljössz! – folytatta Éli.

– Azért jöttem el, mert találoztam valakivel, akin nem voltak matricák – mondta Pancsinelló.

– Tudom. Mesélt rólad.

– Rajta miért nem tapadnak meg a matricák?

A fafaragó nagyon kedvesen beszélt:

– Azért, mert elhatározta, hogy neki fontosabb az, amit én gondo-

lok róla, mint az, amit mások. A matricák csak akkor ragadnak rád, ha hagyod.

– Micsoda?

– A matricák csak akkor ragadnak rád, ha fontosak neked. Minél jobban bízol az én szeretetemben, annál kevesebbet aggódsz a matricák miatt. Érted?

– Hát, még nem nagyon...

Éli elmosolyodott.

– Idővel majd megérted. Most még tele vagy szürke pontokkal. Egyelőre elég, ha minden nap eljössz hozzám, hogy emlékeztethesselek rá, mennyire fontos vagy nekem.

Éli letette Pancsinellót a földre.

– Ne felejtse el – mondta, miközben a faltól elindult az ajtó felé –, hogy nagyon értékes vagy, mert én alkottalak! És én sohasem hibázom!

Pancsinelló nem állt meg, de magában ezt gondolta:

– Azt hiszem, komolyan mondja!

És miközben ezt gondolta, már le is gurult róla egy szürke pont.

Ifjúsági óra

DARVAS ANIKÓ

1. Csillagok

1.1. ASZTROLÓGIA

„Legyenek világító testek az égbolton, hogy [...] jelezzék az ünnepeket.”
(1Móz 1,14)

A csillagos égbolt biztos tájékozódási lehetőséget nyújtott a mechanikus szerkezetek megjelenése előtt: segítette a hajósokat, úton levőket a tájékozódásban, naptárként és óraként funkcionált. Hozzá voltak hát szokva az emberek, hogy figyeljék, rajta tartsák a szemüket, tájékozódjanak a segítségével. És erre valóban jó is, mutatja az idő múlását, az égtájak irányát.

Erről tesz hitvallást a Biblia is, amikor a babiloni fogság idején – megvallva hitüket a babiloniak vallásával szemben – hitvallásszerűen kimondják, hogy a Babilonban istenségként tisztelt égitestek csupán teremtmények és nem irányítják az ember életét, hanem eszközök, amik által az idő múlása mérhető, az ünnepek ideje kiszámítható.

Ezzel a hitvallással helyezkedik szembe, aki a csillagok-bolygók állását az életét befolyásoló tényezőként olvassa, jel helyett okozati tényezőként kezeli őket, mintegy teremtmény helyett a teremtő szerepét tulajdonítja nekik.

Felsőöskkel a horoszkópok pszichológiai hatásáról is lehet beszélni, az önbeteljesítő jóslatokról (Pygmalion-effektus).

Alsósoknál a hangsúly inkább azon lehet, hogy Isten gondoskodik rólunk, hogy a világ jó, a gépek előtt is volt lehetőség tájékozódni, az időt mérni, Isten adott ehhez „eszközöket”, és ezek segítségével naptár nélkül is lehetett tudni az ünnepek idejét. Gyerekeknek ismerős a kérdés: mikor lesz már karácsony, mikor lesz már húsvét – a csillagok,

a Hold változásaiból számították ki az idejét. Meg lehet mutatni nekik a hűsvét idejének kiszámítási módját.

- *Ok-okozatos játékok* – Alsósoknak számtalan ilyen fejlesztő kártya létezik, amelyeken képek vannak, és meg kell állapítani az ok-okozati összefüggést. Az *ok-okozat játék* keresőszóval a neten is találunk ilyeneket. Ezek közé az ábrák közé keverjünk be olyanokat is, amelyek között valójában nem áll fel ok-okozati összefüggés. Például ilyenek a figyelmeztető kresztáblák: ha balesetveszélyre figyelmeztető tábla áll az út mellett, az nem okoz balesetet; a kőomlásra figyelmeztető tábla nem okoz kőomlást stb.
- *Csillagtérkép tanulmányozása, csillagképek megismerése, csillagos ég megfigyelése* – Találjuk meg a Sarkcsillagot, állapítsuk meg, merre van észak, akár figyeljük meg vagy videó segítségével nézzük meg, hogyan forog egy éjszaka alatt a csillagos ég. (Ehhez leírások pl.: http://www.konkoly.hu/~kovari/CSILLAGASZAT/tananyag/CSILLAGASZAT/04_01.html; keresőszó további találatokhoz: csillagos ég forgása.)

1.2. KARÁCSONY CSILLAGA

„Amikor Jézus megszületett a júdeai Betlehemben Heródes király idején, íme, bölcsek érkeztek napkeletről Jeruzsálembe, és ezt kérdezték: *Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt.* Amikor ezt Heródes király meghallotta, nyugtalanság fogta el, és vele együtt az egész Jeruzsálemet. Összehívott minden főpapot és a nép írástudóit, és megkérdezte tőlük, hol kell megszületnie a Krisztusnak. Azok ezt mondták neki: *A júdeai Betlehemben, mert így írta meg a próféta: »Te pedig, Betlehem, Júda földje, semmiképpen sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert fejedelem származik belőled, aki legeltetni fogja népemet, Izráelt.«* Ekkor Heródes titokban hívatta a bölcseket, és gondosan kikérdezte őket, hogy mikor jelent meg a csillag, majd elküldte őket Betlehembe, és ezt mondta: *Menjetek el, és kérdezősködjétek a gyermek felől; mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek, és imádjam őt!* Miután meghallgatták a királyt, elindultak, és íme, a csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor ezt látták, igen nagy volt az örömük.” (Mt 2,1–10)

A Jézus születése körüli csillagászati jelenségekről: <http://www.csillagaszat.hu/csilltort/egyetem-es-csillagaszattortenet/egyetem-es-naptartortenet-es-kronologia/jezus-szuletese-es-a-betlehem-i-csillag-rejtelye>

– Egy csillag, ami nem csillag, hanem bolygó(együttállás). Nem magától fénylik tehát az égen, hanem külső forrásból. Jelként funkcionál, iránymutatóként. Isten a teremtett világon keresztül (is) meg tudja mutatni önmagát, a természeti jelenségek vizsgálata révén is meg tud szólítani embereket, jelen esetben a babiloni tudósokat (vö. „*Láthatatlan valóját, azaz örök hatalmát és istenségét meglátja alkotásain az értelem a világ teremtésétől fogva.*” Róm 1,20)

Ma is sok tudós vizsgálja a világot, a természeti jelenségeket és közben megéli az Istennel való kapcsolatát, tudomány és hit kéz a kézben járnak az életében. Felsősökkel érdemes elbeszélgetnünk róla, hogyan erősíti egymást a tudomány és a hit, hogy az egyik a „miért?”, a másik a „hogyan?” kérdést teszi fel a világról stb.

– Alsókkal érdekesebb a távolról jött istenkeresőkről beszélni, ők éppen abban az életkorukban vannak, amikor nagyon érdekli őket a világ megismerése. Mutassunk képeket afrikai, ázsiai keresztényekről, nézzünk bele például thaiföldi, koreai istentiszteletek videóiba, hallgassunk afrikai gospellt stb. Fókuszáljunk arra, hogy nem a formák a fontosak abban, hogy hogyan ünnepeljük Isten szeretetét, hanem hogy szeretnénk a közelében lenni, mint a napkeleti bölcsek, akik hónapokat utaztak azért, hogy Jézussal találkozhassanak.

1.3. HAJNALCSILLAG

„*Én, Jézus, küldtem el angyalomat, hogy ezekről bizonyosságot tegyen nektek a gyülekezetek előtt. Én vagyok Dávid gyökere és új hajtása, a fényes hajnalcsillag.*” (Jel 22,16)

Az Esthajnalcsillag a „csillagok” közül elsőként jelenik meg az esti égbolton, és a legtovább fénylik, ezért lett Jézus-szimbólum. (Valójában nem csillag, hanem a Vénusz nevű bolygó, ami a Nap fényét tükrözi vissza, nincs saját fénye. Felteszem, nem tudták a „régiek”, hogy ez nem csillag, mert úgy már csorbult a jelkép üzenete.)

Mi jelent fényt a mi életünkben? Hogyan tudunk Jézusra mint fénylő csillagra, a világba világosságot hozó fényforrásra rámutatni, fényét betükrözni az eldugott helyekre? Hova/kikhez vinnétek fényt? Megnéz-

hetünk képeket, beszámolókat a misszióban levők szolgálatáról, nagyobbakkal az Albert Schweitzer életéről készült filmet (*Egy élet Afrikáért*).

- Ráhangolódás, megérkezés: kis ikonokat készítsünk előre, az időjárás-jelentésekben látottakhoz hasonló napot, kevésbé tündöklő napot, felhő által félig takart napot, felhőt, sötét felhőt (a skála tetzőlegesen finomítható, ha nagyon nagy a csoport, de nem érdemes, úgysem tudnak finomabban osztályozni a gyerekek). Hogy érzed magad, milyen idő van most a lelkedben, hogy érzeted közénk? A csoport jellegétől, létszámától függően választhat egy jelet a kezébe, vagy felállhatnak a szimbólumokhoz. Nem kell egyenként „kielemezni” a gyerekeket, de tekintsünk együtt végig a csoporton, és állapítsuk meg, hogy például „úgy látom, ma sokan hiányolják a fényt, sokaknak van borongós kedve”, „igazán napfényes hangulatban éreztetek ma ide a jelek szerint” stb.
- Tükrökkel lehet játszani, hogy az üzenetet, a fényt eljuttassák az adott helyiség eldugott helyeire is. Ha ügyesen állítjuk fel a fényforrást, illetve akadályokat helyezünk el a teremben, több gyerekre lesz szükség, hogy a fény több tükrön keresztül eljusson a sötét zugokba.
- Hogyan láthatja meg a világ ezt a csillagot, hogy juthat el a fénye az eldugott helyekre is?

„...elbűvölt az, hogy olyan sötét helyekre tükrözhetem vele [a tükördarabbal] a fényt, ahova a nap sohasem sütött be – mély lyukakba, repedésekbe és sötét beugrókba. Sportot űztem abból, hogy fényt bocsássak a legeldugottabb helyekre is.

– Megtartottam a tükröcskét, és ifjúkorom üres pillanataiban elővettem. És újra elfogadtam a játék nyújtotta kihívást. Amikor férfivá értem, rájöttem, hogy ez nem egyszerűen gyermekjáték, hanem annak a metaforája, hogy mit is kezdhetek az életemmel. Rájöttem, hogy nem én magam vagyok a fény, még csak nem is a fényforrás. De a fény – az igazság, a megértés, a tudás – létezik, és sok sötét helyen csak akkor fog fényleni, ha én odatükrözöm. Csak egy szilánkjá vagyok annak a tükörnek, amelynek teljes alakját és formáját nem ismerem. Ennek ellenére azzal, ami a rendelkezésemre áll, fényt tükrözhetek a világ sötét zugaiba – az emberek szívében lévő fekete foltokra –, és némely emberekben bizonyos dolgokat megváltoztathatok. Ez az, amire én törekszem. Ez az én életem értelme.” (Robert Fulghum: Már lángolt, amikor ráfeküdtem)

1.4. NAP

Jn 1,4–5 vagy Jn 8,12

A Nap mint Krisztus-szimbólum: az élet forrása; fényforrás; a növekedéshez, földi élethez elengedhetetlenül szükséges; lemegy és felkel ismét. Karácsony idején napünnep volt a rómaiaknál, hitvallás a keresztényektől, hogy ekkor emlékszünk meg Krisztus születéséről – akivel a fény megjelent a sötétségben, mint mikor december közepén a rövid napokban egyre több lesz a világosság.

Elvégezhetjük a kísérletet, hogy a fényre szükség van az élethez, néhány bab csíráztatásával, melyek közül néhányat helyezünk ablakpárkányra vagy egyéb világos helyre, néhány babot pedig tegyünk be egy sötét helyiségbe.

Próbáljuk meg tapasztalni, hogy a napot nem csak a szemünkkel, de „minden porcikánkkal” érzékeljük – már ha napos nap van, és erre lehetőségünk adódik. Ha nem, pótléknak egy nagyon erős lámpa is megteszi, lehetőleg „rég” izzóval, ami még meleget is áraszt. Csukják be a szemüket a gyerekek, kössük is be a szemüket, és érezzék meg a melegét.

A Nap is egy csillag, elkészíthetjük papírból például így: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2015/06/egen-csillag-abraham-elhivasanak.html>.

Készíthetünk Napot régi cd-re is szövéstechnikával: <http://makeitawonderfullife.blogspot.hu/2011/06/more-cd-weaving.html>

Fényforrásnak készíthetünk/díszíthetünk gyertyát. A gyertya lángja is Istennek a fényben és melegségben való, érezhető, de meg nem ragadható jelenlétét fejezi ki.

Isten mindenkire árasztja szeretete melegét, de van, akinek jobban be van csomagolva a szíve, lassabban érzi meg a melegét, van, aki hamarabb megolvad. Jégkockákat tegyünk kistányérokra vagy pohárba: csupaszon, anyagba csomagolva, nejlonzacskóba tekerve, alufóliában, vattába burkoltan stb., és nézzük meg, ahogy egy melegítőlámpa alá helyezve különböző ütemben olvadnak fel.

2. Ünneplő ruha

2.1. FŐPAPI RUHA

„Elkészítették a díszes ruhákat a szentélyben végzendő szolgálathoz kék és piros bíborból meg karmazsin fonálból. Elkészítették Áron szent ruháit is, ahogyan megparancsolta Mózesnek az ÚR.” (2Móz 39,1)

Ez egy jó alkalom kicsiknek és nagyoknak is beöltözni lelkésznek, ki-próbálni magukat játékistentiszteleten liturgiában, igehirdetőként. Mennyire fontosak nekik, nekünk a külsőségek? Várhatóan (tapasztalataim szerint) a lelkési ruhában elkezdene „másképp” viselkedni a gyerekek, a ruha alakítja a viselkedésüket. (Farsangi, színjátékbeli emlékeket lehet feleleveníteni.) Beszélhetünk erről, hogy ugyan nem a ruha teszi az embert, de olyan értelemben mégis, hogy egy ünneplő ruhában ünnepélyesebben is viselkedünk, próbálunk megfelelni a kapott szerepnek. Mitől lesz a templomunk, gyülekezeti termünk ünnepi helyszín, mit tartunk méltónak hozzá? (Virágot? Szimbólumokat? Színeket? Rend legyen vagy „otthonos” legyen?)

- Készülünk a közelgő ünnepre, készítsünk díszítést a templomba!
- Kicsik (6-7 évesek) még félhetnek a fekete Luther-kabáttól, óvodások-elsősök többször megijedtek tőlem, mikor rajtam volt, hiába találkoztak előtte velem „civilben”, hiába az orruk előtt bújtam bele. De még harmadikos gyerekek is mikor rajzolt, inkább a stólámnak megfelelő zöld színű Luther-kabátot rajzolt rám. Ennek az ösztönös, a fekete ruhától való és a ruha átalakító hatását még valami gyermeki mágikus képzelettel elképzelő félelemnek az oldását szolgálhatja, ha a kisgyerekek belebújhatnak egy percre a ruhánkba. Álljon fel egy székre (szószékre): Mi lenne az az egy vagy öt mondat, amit a legfontosabbnak tartanál, hogy elmondj Istenről az embereknek?

2.2. SARU

„Ott megjelent neki az ÚR angyala tűz lángjában egy csipkebokor közepéből. Látta ugyanis, hogy a csipkebokor tűzben ég, de mégsem ég el a csipkebokor. Akkor Mózes ezt mondta magában: Odamegyek, és megnézem ezt a nagy csodát: miért nem ég el a csipkebokor? Amikor az ÚR látta, hogy odamegy megnézni, megszólította őt Isten a csipkebokor közepéből, és ezt mondta: Mózes! Mózes! Ő pedig így felelt: Itt vagyok!

Isten ekkor azt mondta: Ne jöjj közelebb! Oldd le sarudat a lábadról, mert szent föld az a hely, ahol állsz!” (2Móz 3,2–5)

Hogyan álljunk meg Isten előtt? A cipő levétele a tiszteletadás egy formája – nem lépek be például cipővel a másik nappalijába, nem piszkolom össze a házát, életterét. De a cipő (saru) ráhelyezése valamire kifejezi azt is, hogy „rátette a lábát”, ma inkább úgy mondjuk, rátette a kezét (vö. Zsolt 60,10: „*Edómra teszem sarumat*”; Zsolt 110,1: „*Így szól az ÚR az én uramhoz: Ülj a jobb kezem felől, míg ellenségeidet lábad számolýává nem teszem!*”). A saru levétele a jogról való lemondás, más sarujának a levétele a jogtól való megfosztás szimbóluma is volt az Ószövetségben. Isten előtt nem állhatunk meg úgy, mint akinek hatalma van vele szemben, nem „tehetjük rá a lábunkat”, hanem azt kifejezve állunk elé, hogy tudjuk, nem lehet követelésünk vele szemben.

Kamaszokkal építsünk halmot (akár oltárt) a cipőinkből. Biztos lesz, aki kényelmetlenül érzi magát a cipő levétele miatt – nyilván, ez ugyanaz az érzés, amit Jézussal szemben is átélnek a tanítványok a lábmosáskor. Isten előtt mégis meg kell tudnunk állni lecsupaszított lábbal, meztelenül akár. Hogy ez kényelmetlen? Az. Kényelmetlen. Ahogy az eredendő bűn utáni állapotot leírja a Biblia, hogy szégyelli magát az ember, amikor Isten előtt úgy kellene megállnia, csupaszon, ahogyan pedig ő nagyon jól ismer minket, előtte nem kell takargatnunk magunkat. Mit mutatok meg magamtól, mit szeretnék eltakarni, mit kezdek a testem egyre inkább látható részeivel, ez a kamaszoknak napi életkérdése.

Kisebbekkel gyárthatunk sarukat. Bújjunk ki a cipőnkéből, mindenki rajzolja körbe a tappancsát, vágja ki, majd két papírcsíkból ragaszunk pántot a sarunak, és már készen is van.

2.3. KIRÁLYI MENYEGZŐ TISZTA RUHÁI

„Jézus ismét példázatokban beszélt hozzájuk: Hasonló a mennyek országa ahhoz a királyhoz, aki menyegzőt készített a fiának. Elküldte szolgálait, hogy hívják össze a meghívottakat a menyegzőre, de azok nem akartak elmenni. Ekkor újabb szolgálakat küldött, akikhez így szólt: Mondjátok meg a meghívottaknak: Íme, elkészítettem az ünnepi lakomát, ökreim és hizott állataim levágva, és minden készen van, jöjjetek a menyegzőre! De némelyek, ezzel mit sem törődve, elmentek: egyik a földjére, a másik a kereskedésébe. A többiek pedig megragadták szolgálait, bán-

talmazták és megölték őket. A király haragra gerjedt, elküldte seregeit, és elpusztította ezeket a gyilkosokat, városukat pedig felégette. Akkor ezt mondta szolgálainak: A menyegző ugyan kész, de a meghívottak nem voltak rá méltók. Menjetek ki tehát az országutakra, és akit csak találtok, hívjátok el a menyegzőre! A szolgálk ki is mentek az utakra, összegyűjtöttek mindenkit, akit csak találtak, gonoszokat és jókat egyaránt, és megtelt a lakodalmas ház vendégekkel. Amikor a király bement, hogy megtekintse a vendégeket, meglátott ott egy embert, aki nem volt menyegzői ruhába öltözve, és így szólt hozzá: Barátom, hogyan jöhettél be ide, hiszen nincs menyegzői ruhád! Az pedig hallgatott. Akkor a király ezt mondta szolgálainak: Kötözzétek meg kezét-lábát, és vessétek ki a külső sötétségre; ott lesz majd sírás és fogcsikorgatás. Mert sokan vannak az elhívottak, de kevesen a választottak.” (Mt 22,1–14)

- A menyegzői ruhát a vendéglátó biztosította a meghívottak számára, tehát aki nem volt a megfelelő ruhába öltözve, nem azért nem volt ünneplőben, mert nem engedhette meg magának, hanem azért, mert nem becsülte meg a kapott ruhát vagy magát az ünnepet, a meghívót, szándékosan nem vette fel.
- Isten elhívottai között vannak jók és rosszak is, a vacsorára való „berángatás” feltétele nem a jóság. A mérce a meghívás megbecsülése: elfogadja-e a felkínált fehér, ajándékba kapott ruhát. Kiemelhetjük az alázatot: téved, aki azt hiszi, magától alkalmas az ünnepen való részvételre, aki nem veszi fel a kapott ruhát, kivettetik. Általában a „jógyerekek” több lehetőségben, meghívásban, megtisztelő feladatban részesülnek, itt a nagy lehetőség a komiszabbak bevonására – Isten meghívása nem a jóknak szól, hanem mindenkinek, aki elfogadja a meghívást és megbecsüli azt.
- Konfirmáltakal vagy konfirmációra készülőkkel beszélhetünk az úrvacsora megbecsüléséről, komolyan vételéről is ennek mentén. Arról, hogy nem tökéletesnek kell lenni hozzá, de olyannak, aki megbecsüli ezt a meghívást.

Illusztráció: ruhakészítés. Kisebbekkel öltöztető babákat készíthetünk (pl. <http://turaovi.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1174322> – legyenek fiú babák is!). Nagyobbakkal javaslom a pólófestést, lepedőből való ünneplőruha készítését.

2.3. JÉZUS KÖNTÖSE

„A katonák pedig, amikor megfeszítették Jézust, fogták felsőruháit, elosztották négy részre, mindegyik katonának egy részt. Fogták köntösét is, amely varratlan volt, felülről végig egybeszöve. Ezt mondták egymásnak: Ezt ne szakítsuk szét, hanem vessünk rá sorsot, hogy kié legyen! Így teljesedett be az Írás: „Elosztották ruháimat maguk között, és köntösömre sorsot vetettek.” Ezt tették a katonák.” (Jn 19,23–24)

Az ünneplő ruhák sorában egy olyan ruha ez, amely nem örömnemre felhúzott díszruha. Éppen levetettsége, egykori viselőjén a hiánya tartozik az ünnephez. Mert az ünnep és az öröm nem elengedhetetlenül összetartozó fogalmak.

A keresztre feszítéskor levett ruha, a lemeztelenítés a megszégyenítés, megalázás eszköze. A szégyen érzése alsós-felső gyerekeknek egyaránt ismerős téma, de míg a kamaszoknak ez sokszor kapcsolódik a testükhöz, a kisebb alsósoknál ne építsünk a meztelenségből fakadó szégyenérzetre, ebben az életkorban még nem mindenkire jellemző, ne „tanítsuk” szégyellni magukat.

Feldolgozhatjuk Jézus köpenyének témáját fordítva, a köpennyel betakarás felől, a Márton-legendára kapcsán. (Szent) Márton a 4. században élt, Savariában (Szombathelyen) született, apja nyomdokába lépve katona lett. „Különösen kemény tél volt Galliában, sokan meghaltak a nagy hidegtől. Márton minden ruháját elajándékozta a szegényeknek, csupán a rajtalévő ruhadarabok maradtak meg. Egy napon késő este, járőrszolgálatból hazatérőben didergő koldussal találkozott. Köpenyét kardjával kettéhasította és az egyik felét a koldus vállára borította. Másnap álmában Krisztust látta abban a köpenydarabban, amelyet a fázó koldusra terített. Krisztus így szólt a fiatal katonához: »Márton, a hittanuló öltöztetett engem ebbe a köpenybe.«» (A legenda részletesen: <http://szentmarton.martinus.hu/szent-marton-elete>, vagy <http://mek.niif.hu/04600/04626/html/legenda0102.html>). Ha eljuttassuk a történetet, „ki lehet kérdezni” a szereplőket, hogyan érezték magukat az egyes szerepekben, hogy érezte magát a ruha nélküli ember, kinek mi járt a fejében, mire gondolt. Vajon a betakart embernek is megjelent-e Krisztus az álmában, ha igen, vajon neki mit mondhatott vagy mit mondhatott volna?

- Illusztráció kicsiknek, ha a szégyen, kiközösítés irányába megyünk el: Süsü, a sárkány, akit az egy feje miatt közösítettek ki.
- Nagybacsokajánlat – emlékeim szerint – izgalmas, olvasmányos regény: Lloyd C. Douglas: „És köntösökre sorsot vetettek...”

3. Ünnepi asztal

3.1. KENYÉRSZAPORÍTÁS

„Amikor meghallotta ezt Jézus, eltávozott onnan hajón egy lakatlan helyre egyedül. Amikor meghallotta ezt a sokaság, gyalog követte őt a városokból. Amikor Jézus kiszállt, és meglátta a nagy sokaságot, megszánta őket, és meggyógyította betegeiket. Amikor esteledett, odamentek hozzá tanítványai, és ezt mondták: Lakatlan ez a hely, és későre jár. Bocsásd el a sokaságot, hogy menjenek a falvakba, és vegyenek élelmet maguknak. Jézus azonban ezt mondta nekik: Nem kell elmenniük: ti adjatok nekik enni! Ők így válaszoltak: Nincs itt egyebünk, csak öt kenyérünk és két halunk. Ő pedig ezt mondta: Hozzátok nekem ide azokat! Ekkor megparancsolta a sokaságnak, hogy telepedjenek le a fűre, azután vette az öt kenyeret és a két halat, feltekintett az égbe, megáldotta és megtörte a kenyereket, és a tanítványoknak adta, a tanítványok pedig a sokaságnak. Miután valamennyien ettek és jóllaktak, összeszedték a maradék darabokat, tizenkét tele kosárral. Aki pedig evett, mintegy ötezer férfi volt, az asszonyokat és a gyermekeket nem számítva.” (Mt 14,13–21)

Asztal sem kell az asztalközösséghez, közösség viszont kell ahhoz, hogy mindenkinek jusson kenyér. És oda kell tenni Jézus elé a közössébe, ami van, még ha kevésnek is tűnik, hogy kezdhessen vele, amit akar – hogy juthasson mindenkinek. És mi lesz a maradékkal? A tanítványok odaadták azt a kevesüket, amijük volt, és utána sokkal többet kaptak vissza (tizenkét tanítvány – tizenkét kosár maradék...). A történetet játsszuk el, de ezúttal ne a kenyerekre, halakra és az ötezerre koncentráljunk, hanem legyen ott tizenkét kosár is (vagy legalábbis tálak), és a játék végén vegyük kézbe, csodálkozzanak rá, hogy ezzel most mi lesz. Mi lesz vajon a maradékkal? Kiosztják a hazamenők között? Útravalónak elviszik a tanítványok, mikor rögtön ezután hajóra szállnak? Készítsük el a tizenkét kosarat. Többféle technikával is viszonylag könnyedén előállíthatjuk, talán a legegyszerűbb papír-

fonással: (http://szinesotletek.blog.hu/2012/09/19/kosarfonas_papirbol).

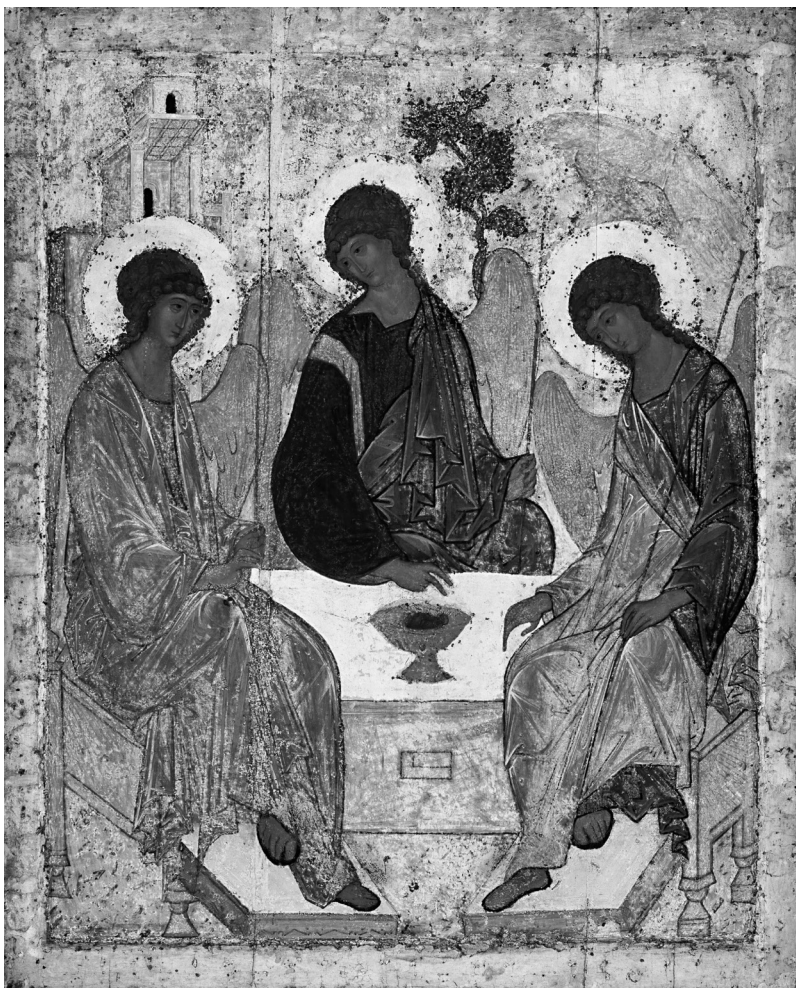
3.2. ÁBRAHÁM VENDÉGEI

„Azután megjelent neki az ÚR Mamré tölgyesében, amikor a déli hőség idején a sátor bejáratában üldögélt. Fölemelte tekintetét, és látta, hogy három férfi áll előtte. Amint meglátta őket, eléjük futott a sátor bejáratától, földre borult, és így szólt: Uram, ha elnyertem jóindulatodat, kérlek, ne kerüld el szolgálodat! Mindjárt hozatok egy kis vizet, mossátok meg a lábatokat, és dőljetek le a fa alá! Én meg hozok egy falat kenyeret, hogy felüdüljete, és úgy menjete tovább, ha szolgálatok mellett mentek el! Ők azt felelték: Tedd azt, amit mondtál! Ábrahám besietett Sárához a sátorba, és azt mondta: Siess, dagassz meg három mérték finomlisztet, és süss lángost! Majd kiszaladt Ábrahám a csordához, fogott egy szép és zsenge borjút, odaadta a legényének, az pedig gyorsan elkészítette. Azután vett vaját, tejet, meg vette a borjút, amelyet elkészíttetett, és eléjük tette. Ő maga pedig ott állt mellettük a fa alatt, amíg ettek. Azután ezt kérdezték tőle: Hol van Sára, a feleséged? Ő így felelt: Itt a sátorban. Egyikük azt mondta: Egy esztendő múlva visszatérek hozzád, és feleségednek, Sárának akkor már fia lesz!” (1Móz 18,1–10)

„A keleti keresztény teológusoknak nagy fejtörést okozott, hogy hogyan is ábrázolják a Szentháromságot, hiszen a három személy közül csak egy – a Fiú – jelent meg emberi alakban. Ezért azt az ószövetségi jelenetet választották, amelyben Ábrahám három férfiút lát vendégül. Ezt a jelenetet Ábrahám vendégszeretetének is nevezik (görögül: φιλοξενία, oroszul: гостеприимство). Az Úr megjelent neki Mamre terebintjénél, amikor a meleg napszakban sátra bejáratánál ült. Fölemelte szemét, és íme három férfi állt előtte (Ter 18,1–2). E három férfiú, egyesek szerint angyal, utal a Szentháromság három személyére.” (forrás: http://epa.oszk.hu/01300/01397/00008/pdf/MSion_2010_2_191-200.pdf – itt további részletes elemzés olvasható az ikon szimbolikájáról)

- Kicsikkel elkészíthetjük az ikon másolatát például úgy, hogy halványan fekete-fehérben vagy kontúrokkal kinyomtatjuk a képet, és magokkal, termésekkel kitöltjük (fehér sezám, kék mák, sárga borsó, vörös lencse, barna lenmag, zöld borsból vagy festett rizsből).

Rubljov Szentháromság-ikonja

(forrás: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1d/Andrey_Rublev_-_%D0%A1%D0%B2_%D0%A2%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%86%D0%B0_-_Google_Art_Project.jpg)

- Nagobbakkal készíthetünk egy saját Szentháromság-szimbólumot. Alapnak egy labdát vagy egy ikeás rizslámpaernyőt szerezzünk

hozzá. A Szentháromság Isten három „arca”, hogy őt éppen Atyaként, Fiúként vagy Szentlélekként ismerjük fel, nevezzük meg, attól függ, éppen hogyan közeledik hozzánk, melyik arcát mutatja. Ezt az egységet, de „többarcúságot” fejezhetjük ki a gömbre rajzolt arcokkal vagy szimbólumokkal. A rizslámpa gömbjére festhetünk is, a labdára ragasztással helyezhetjük el a közösség által kitalált szimbólumokat. A lámpa tovább szolgálhat a közösségi helyiségben. A labdával, ha a felhasznált technika engedi, játszhatunk: körben állva dobjuk a labdát, és aki elkapja, figyelje meg, melyik arcával közeledett hozzá éppen, mondjon rá példát, mikor mutatkozik meg Isten ebben a személyben (pl. Atyaként a gondoskodását éltem meg, amikor... ; Fiúként, mikor egyedül éreztem magam vagy átéltem a szabadságot, amikor...; Lélekként a közös énekléskor, a közösség megélésekor...)

3.3. HOLLÓ-PINCÉREK, ANGYALI MENÜ

„A Gileádban lakó tisbei Illés ezt mondta Ahábnak: Az élő Úrra, Izráel Istenére mondom, akinek a szolgálatában állok, hogy ezekben az esztendőkből nem lesz sem harmat, sem eső, amíg én azt nem mondom. Ezután így szólt hozzá az Úr igéje: Eredj el innen, menj kelet felé, és rejtőzz el a Kerít-patak mellett, a Jordántól keletre! A patakból majd ihatsz, a hollóknak pedig megparancsoltam, hogy gondoskodjanak ott rólad. Elment tehát, és az Úr igéje szerint járt el. Odaérve letelepedett a Kerít-patak mellett, a Jordántól keletre. A hollók hordtak neki kenyeret és húst reggel, kenyeret és húst este, a patakból pedig ihatott. Egy idő múlva azonban kiszáradt a patak, mert nem volt eső az országban.” (1Kir 17,1-7)

„Amikor Aháb elmondta Jezábelnek mindazt, amit Illés tett, és hogy a prófétákat megölte karddal, Jezábel követet küldött Illéshez ezzel az üzenettel: Úgy bánjanak velem az istenek most és ezután is, hogy holnap ilyenkorra azt teszem veled, ami azokkal történt! Illés megijedt, felkerekedett és ment, hogy mentse az életét, és elérkezett a júdai Beersebába. Legényét ott hagyta, ő pedig elment a pusztába egy napi járóföldre. Odaért egy rekettyebokorhoz, és leült alá. Azt kívánta, bárcsak meghalna, és így szólt: Elég most már, Úram! Vedd el az életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél! Azután lefeküdt, és elaludt a rekettyebokor alatt. De egyszer csak egy angyal érintette meg, és ezt mondta neki: Kelj föl, egyél! Amikor föltekintett, látta, hogy a fejénél ott van egy for-

ró kövön sült lángos és egy korsó víz. Evett, ivott, majd újra lefeküdt. Az ÚR angyala másodszor is visszatért, megérintette, és ezt mondta: Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted! Ő fölkel, evett és ivott, majd annak az ételnek az erejével ment negyven nap és negyven éjjel az Isten hegyéig, a Hóreb-ig.” (1Kir 19,1–8)

Talán a csoport nagyobb része volt már kirándulni, túrázni, vagy egyszerűen testnevelés óra végén tapasztalta, milyen éhesnek és szomjasnak lenni. Ha szeretnénk a helyszínen is átélelni ezt velük, javaslok valami jól megszózott ropogtatnivalót bevinni az alkalom elejére, nem-sokára érezni fogják, milyen szomjasnak lenni. Amúgy is, ma az egészséges életmód kommunikációjában központi helyet foglal el az elegendő folyadék fogyasztása, ezért a diákok nálunk például állandóan „cumisüveggel” jönnek órára is, tömegközlekedésben is sokaknál látni üveget, de ha csak egy boltba bemegyünk (vagy fotót viszünk róla), látjuk a sok-sok raklapnyi palackozott vizet. Így aztán ritkábban éljük át, mekkora kincs az ivóvíz. Az ünnepi asztalt elképzelve a várható asszociációk között a bor, sör, üdítőitalok sorában nem jelenik meg a víz. Az úrvacsora szentségében ugyan a bor kapott kiemelkedő helyet, de Jézus a víznek (és nem csak a keresztvíznek) a szimbólumát is kiemeli: *„Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne.”* (Jn 4,13–14), valamint vö. az élő vízzel.

Tágíthatjuk a beszélgetést a 19. fejezet mentén a végső kimerültség felé, amikor már bármi, a legegyszerűbb menü is ünnepi lakomaszámba megy. Egy menekült mesélte el nekem télen Helsinkiben egy istentisztelet előtt a magyarországi élményeit nagy hálával: ő nálunk találkozott először a keresztény egyházzal, akkor már hetek óta csak kekszet, száraz ételt evett, halálosan kimerült és fáradt volt, élni sem volt már kedve, és valaki „az egyháztól” odament hozzá, vitt neki enni-innivalót, és nyugtatta, hogy ne aggódjon, minden rendben lesz, hív hozzá orvost. Ellátták, és utána már volt kedve enni és továbbmenni, Helsinkiben pedig minden vasárnap eljár abba a templomba, mert ott valami van, ahonnan őt ismeretlenül így segítették (az már nem ide tartozik, hogy minden vágya, hogy egyszer visszafelé is végigmehessen majd az úton, haza, és lefényképezhesse az országunkat).

Ha van rá lehetőségünk, süssünk egy egyszerű lángoskenyeret a gyerekekkel, és ha menet közben nem hagyjuk inni őket, még a szomszág élményét is közelebb hozzuk.

3.4. ILLÉS ÉS AZ ÖZVEGYASSZONY

„Ekkor így szólott hozzá az ÚR igéje: Kelj föl, és menj el a Szidónhoz tartozó Sareptába, és maradj ott! Én megparancsoltam ott egy özvegyasszonynak, hogy gondoskodjék rólad. Fölkelt tehát, és elment Sareptába. Amikor a város bejáratához érkezett, éppen ott volt egy özvegyasszony, aki fát szedegetett. Odakiáltott neki, és ezt mondta: Hozz nekem egy kis vizet valamilyen edényben, hadd igyam! Amikor az elment, hogy vizet hozzon, utánakiáltott, és ezt mondta: Hozz nekem egy falat kenyeret is magaddal! De az asszony így felelt: A te Istenedre, az élő ÚRra mondom, hogy nincs miből. Csak egy marék liszt van a fazekamban, és egy kevés olaj a korsómban. Éppen most szedegetek pár darab fát, hogy hazamenve kisüssem azt magamnak és a fiamnak. Azt most megesszük, azután meghalunk. Illés azonban ezt mondta neki: Ne félj, csak menj, és tégy úgy, ahogyan mondtad; de előbb készíts belőle egy kis lepényt, és hozd ki nekem! Magadnak és a fiadnak csak azután készíts! Mert így szól az ÚR, Izráel Istene: A lisztesfazék nem ürül ki, és az olajkorsó nem fog ki addig, amíg az ÚR esőt nem bocsát a földre. Az asszony elment, és Illés szavai szerint járt el. És evett ő is meg az asszony és a háza népe is mindennap. A lisztesfazék nem ürült ki, az olajkorsó sem fogyott ki az ÚR ígérete szerint, ahogy ígében, Illés által, megmondta az ÚR.” (1Kir 17,8–16)

Kössük vissza a történetet Jézus kenyérszaporításához, hogy Isten tud csodát tenni a kevéssel, a megosztott kenyér elég tud lenni többiek számára is, ahol ketten jól laknak, ott jut a harmadiknak is, tartja a közmondás (azért ahol vacsora nélkül fekszenek le a gyerekek, ezzel óvatosan példalóznék). Éppen fordítottja ez a Valahol Európában jelenetnek, amikor a talált szalonát nem osztják el, mondván, „ennyinek” ez semmi, de egy jóllakhat belőle – a háború igencsak ki tudja az embereket fordítani magukból. De idézhetünk olyan történeteket is, amelyekben épp ott mutatkozik meg az emberség. Az isteni gondviselés mellett fordítsuk a figyelmet az özvegyasszonyra, akinek nagyon erős hite lehetett az Úr szavában, hogy odaadta az utolsó falatjukat Illésnek. Vagy nem bízott semmiben már, hanem minden mindegy alapon adta oda

az utolsó adagot? Meglátta-e vajon a mentő lehetőséget, az utolsó esélyt az éhhalál előtt Illés kérésében? Tulajdonképpen két adagja volt még (a fiának és magának készült sütni), odaadta a sajátját, vagy megosztotta Illéssel a közöset, három felé osztotta el a kettőt?

Illusztrációképpen készíthetünk olajosüveget – kisebb üvegsét, mini befőttesüveget fessünk ki, vagy készüljünk erre már előre, ültessünk el fűszernövényt a gyerekekkel, azt vágjuk most le, helyezzük az üvegbe fokhagyma, színes borszemek kíséretében, és töltsük fel olajjal.

3.5. A NAGY VACSORA

„Egy ember nagy vacsorát készített, és sok vendéget hívott meg. A vacsora órájában elküldte a szolgáját, hogy mondja meg a meghívottaknak: Jöjjetek, mert már minden készen van! De azok egytől egyig mentegetőzni kezdtek. Az első azt üzenté neki: Földet vettem, kénytelen vagyok kimenni, hogy megnézzem. Kérlek, ments ki engem! A másik azt mondta: Őt pár ökröt vettem, megyek, hogy lássam, mit érnek. Kérlek, ments ki engem! Megint egy másik azt mondta: Most nősültem, azért nem mehetek. Amikor visszatért a szolgál, jelentette mindezt urának. A ház ura ekkor megharagudott, és ezt mondta szolgájának: Menj ki gyorsan a város útjaira és utcáira, és hozd be ide a szegényeket, a nyomorékokat, a sántákat és a vakokat! A szolgál aztán jelentette: Uram, megtörtént, amit parancsoltál, de még van hely. Akkor az úr ezt mondta a szolgájának: Menj el az utakra és a kerítésekhez, és kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljen a házam. Mert mondom nektek, hogy azok közül, akiket meghívtam, senki sem kóstolja meg a vacsorámat.” (Lk 14,16–24)

- Kézműves ráhangolódásként készíthetünk meghívókat. Készítsük el minél aprólékosabban, hogy érezzék át a gyerekek a készülést, érezzék meg, hogy komoly munkájuk van ebben, tehát aki visszatartja a meghívást, az ő odaszánt munkájukra, szeretetükre stb. mond nemet, nem becsüli meg. Ha van szívünk, ki is dobhatjuk a szemük láttára vagy széttéphetjük a meghívóikat. Mutassunk rá, hogy Isten is ilyen szeretettel készítette elő országát számunkra, és aki nemet mond rá, az ő áldozatát dobja így el.
- A kifogáskereséshez mindannyian nagyon jól értünk, ezt a gyerekek is tudják magukról. Ráhangolódásként játszhatunk ennek mentén, a „Királyfi vizsgálja” típusban. Az eredeti játék lényege: a királyfi

nagyon buta, de át kell rugdosni a vizsgán, különben a házitanítójának a fejét veszik. Ezért aztán minden választát a tanító kimagyarázza, hogy az tulajdonképpen jó válasz volt. 3 játékos kell egy körhöz: a vizsgáztató feltesz egy kérdést, a királyfi válaszol valami extra hülyeséget, a tanító pedig megmagyarázza, ez a válasz miért jó. Ezt a játékot alakíthatjuk úgy, hogy a királytól elhangzik a meghívás, a meghívottak pedig egymást licitálják túl a kifogásokkal.

3.6. ÚRVACSORA

Jézus úgy készült a szenvedésére, hogy még egyszer, utoljára együtt akart ülni az ünnepi asztalnál a hozzá legközelebb állókkal. „*Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a páska-vacsorát.*” (Lk 22,14) A Jézushoz tartozók egy család módjára ülnek körül az asztalt (a páskabarányt családonként, házanként, illetve szükség esetén a legközelebbi szomszédokkal együtt fogyasztják – vö. 2Móz 12). Már pusztán az, hogy együtt ülnek össze erre a családi ünnepre, kifejezi a szoros összetartozást. Kikkel ülünk mi egy ünnepi asztalhoz? Mit jelent számunkra a gyülekezet családmodellje? Családjainkban mi alapján tartozunk egybe, ki az összekötő kapocs? (Pl. nagymamánál karácsonyozás – az ő leszármazottai jönnek. „Nálunk” karácsonyozás – anyu, apu rokonai jönnek.) Az úrvacsora körül összegyűlők összekötő kapcsa Jézus. (Vö. Bonhoeffer a *Szentelek gyülekezetéről* című művébenben: a keresztény közösségnek nem külső határai vannak, a tagok nem valamilyen szempont szerint egymáshoz tartozó emberek, hanem a közösség tagjai a középponton, Jézuson keresztül kapcsolódnak egymáshoz, egyen egyenként Jézushoz kapcsolódnak, ő köti össze őket.)

Illusztráció: makettkészítés. Felfordított (papír)tányérra megalkotjuk a terített asztalt, 13 (méretében passzoló) gyertyát helyezünk köré, a szereplők megjelenítésére. Ha nagycsütörök-nagypéntek érzéseit szeretnénk hangsúlyozni, oltuk el a lámpákat, hogy csak a gyertyák égjenek. Mondjuk el a történetet, mikor Júdás elhagyja az asztalt, oltuk el a gyertyáját, majd az elfogatásnál oltuk el a többi gyertyát is – hiszen a többi tanítvány is szerte-széjjel szaladt, elhagyták Jézust, Péter meg is tagadta. Majd Jézus halálához érve oltuk el az ő gyertyáját is. Ha nagypéntekre hangolódunk, itt a vége a történetnek, nem kell ennek a gyászát, feszültségét feloldani, hagyjuk meg azt a hamarosan közeledő húsvétra.

4. Ünnepi játékok

4.1. FUTÁS A CÉL FELÉ

„Nem tudjátok-e, hogy akik versenypályán futnak, mindnyájan futnak ugyan, de csak egy nyeri el a versenydíjat? Úgy fussatok, hogy elnyerjétek. Aki pedig versenyben vesz részt, mindenben önmegtartóztató: azok azért, hogy elhervadó koszorút nyerjenek, mi pedig azért, hogy hervadhatatlant. Én tehát úgy futok, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy öklözök, mint aki nem a levegőbe vág, hanem megsanyargatom és engedelmessé teszem a testemet, hogy amíg másoknak prédikálok, magam ne legyek alkalmatlanná a küzdelemre.” (1Kor 9,24–27)

Akik hosszútávot futnak, beszámolhatnak róla, hogy a felkészülésük fontos része megtanulni, hogyan gazdálkodjanak az erejükkel. A maratoni táv végigfutásának állítólag az egyik titka, hogy tudják, hol van a cél, arra koncentrálnak. Próbáljuk csak ki, hogy úgy fussanak versenyt a gyerekek, hogy nem mondjuk meg, hol a cél, csak fussanak, mi majd sípolunk, amikor vége van. Talán van, aki el sem indul, van, aki az elején beveti minden energiáját, és hamar kifárad, más meg a nagy erőtartálékolásban olyan hátrányt halmoz fel, amit már később nem tud ledolgozni. A cél nélküli küzdelem legegyszerűbben célba dobással illusztrálhatjuk – ha úgy kell dobniuk, hogy nem tudják, valójában hol van a cél.

230

4.2. A GYŐZELEMÉRT

„Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végül eltétetett nekem az igazság koronája, amelyet megad nekem az Úr; az igaz bíró azon a napon; de nemcsak nekem, hanem mindazoknak is, akik várva várják az ő megjelenését.” (2Tim 4,7–8)

A legtöbb versenyhelyzetünkben, különösen a sportversenyekben, az olimpiai számokban csak egy győztes van, ő kapja a koronát (koszorút, ahogy a görög szövegben áll). A legtöbbször még a döntetlent sem fogadjuk el, nincs a foci vébén két bajnok, addig megy a hosszabbítás és a tizenegyesek, míg valaki csak alulmarad. A keresztény győzelem éppen hogy nem ilyen, nem egy győztes van, sőt a közösség tagjai egymást tudják a győzelem felé segíteni. (Meggockáztatom, vajon tud-e győzni valaki, ha nem nyújtott segítő kezet a másik küzdőnek, hogy ő

is célba érhesen.) Az elsőként érkezés helyett itt győztes mindaz, aki célba ér.

Illusztráció: Lázár Ervin Az élet titka című írása a *Manógyár* című kötetből (megtalálható pl. a dia.hu honlapról indulva a digitális irodalmi akadémia anyagai között).

4.3. KOCAJÁTÉK

Néhány történetet érdemes egymás mellé tenni, például a kereszt tövében sorsot vető katonákat és Mátyás apostollá választását. A Jézus köntösét még a halálát sem megvárva kisorsoló katonák visszatetszést keltenek, az ugyanezt a módszert alkalmazó apostolok pedig példaképek.

Számos egyéb helyen olvasunk az Ószövetségben arról, hogy Isten akaratát ma szerencsejátéknak titulált eszközökkel próbálják meg tudni, ezek segítségével hoznak döntést. Tegyük különbséget ezek között, az Isten akaratát kutató sorsolások és a minél gyorsabban, de minél könnyebben a lehető legtöbb pénzhez jutást célzó szerencsejátékok között. Az eszköz lehet ugyanaz mindkettőnél, de a cél más – ahogyan a Jézus köntösére sorsot vető katonák célja a vagyonszerzés volt, az apostolok pedig Isten akaratát fürkészték. És – tegyük hozzá – el is tudták fogadni a döntést – József Barsabbás Jusztusz emberi szemmel ugyanúgy alkalmas volt a pozícióra, bizonyára voltak, akik őt látták volna szívesen az apostolok között, de az imádságot követő sorsoláson Mátyás nyert, és ezt a döntést mindenki elfogadta, nem szakadt ketté a közösség Mátyás-pártiakra és József-pártiakra.

Mátyás megválasztásánál a sorsvetéssel azonos súllyal szerepel az imádság is a döntésért. A Jézus utáni időkben az imádság, az Istennel való személyes, közvetítő nélküli kapcsolat lehetősége nyert hangsúlyt, Isten szándékának tudakolásához az imádság útján eljuthatunk, nem szükséges a kétséges dobókockákhoz folyamodni.

Kidomboríthatjuk azt az oldalát is a Mátyás-József közötti sorsvetésnek, hogy Isten minden döntésünkből ki tudja hozni a jót, ki tudja bontakoztatni akaratát. Vö. *A Babette lakomája* című filmben a tábornok beszédével: „Reszketünk, valahányszor az életben választás előtt állunk. És rettegünk, miután meghoztuk a döntést, hogy talán nem azt választottuk, amit kellett volna. De eljő a pillanat, amikor felnyílik a szemünk, és rádöbbenünk, hogy a kegyelem végtelen. Semmi mást

nem kíván tőlünk, mint azt, hogy bizalommal kivárjuk és hálás szívvel elfogadjuk. (...) Amit választottunk, a miénk marad, és ugyanakkor az is a miénk lesz, amit elutasítottunk. Igen, bőséggel megadatik nekünk az is, amit eldobtunk magunktól.”

4.4. JÁKOB TUSAKODÁSA

„De fölkelt még azon az éjszakán, fogta két feleségét, két szolgálóleányát és tizenegy gyermekét, és átkelt a Jabbók-gázlónál. Fogta és átvitte őket a patakon, majd átvitte mindenét, amije volt. Jákób pedig ott maradt egyedül. Ekkor Valaki birokra kelt vele, egészen hajnalhasadtáig. De látta, hogy nem bír vele, ezért megütötte a csípője forgócsontját, úgyhogy kificamodott Jákób csípőjének forgócsontja, miközben vele birkózott. Akkor ezt mondta Jákóbnak: Bocsáss el, mert hajnalodik! Ő azt felelte: Nem bocsátlak el, amíg meg nem áldasz. Ekkor megkérdezte tőle: Mi a neved? Ő így felelt: Jákób. Erre azt mondta: Nem Jákób lesz ezután a neved, hanem Izráel, mert küzdöttél Istennel és emberekkel, és győztél. Jákób azt kérte: Mondd meg nekem a nevedet! De ő így válaszolt: Miért kérded a nevemet? És megáldotta őt. Jákób Penúélnak nevezte el azt a helyet, és ezt mondta: Bár láttam Istent színről színre, mégis életben maradtam.” (1Móz 32,23–31)

Igazi küzdősport. Talán életre-halálra folyt. Vannak harcaink, amelyeket meg kell vívjunk saját magunkban, Istennel, akár úgy, hogy nem is látjuk őt, akivel küzdünk. Jákób az egyik nagy ősatya, az áldás örököse, de nem született tökéletesnek, szüksége volt rá, hogy formálódjon, megvívta a maga harcát, és győzött. Így tud rálépni a megbékélés útjára, így térhet vissza a földjére, így teljesezhet ki rajta és általa a már korábban megkapott áldás.

Mit jelent az áldás örökösének lenni? Mik a mi harcaink? Mit jelent birkózni Istennel? Mire biztosíték és mire nem, ha valaki kisgyerek-kora óta vallásos nevelést kapott? (Vö. Jákób a „nagy” Ábrahám unokája, Izsák fia, mégis...)

Ráhangoló játék: farkasszem-nézés (feszültséget generál, de az elnevetés feloldja; egymásnak lehet feszülni fizikai harc nélkül)

5. Ünneplő közösség

5.1. EGYHÁZI/GYÜLEKEZETI ÜNNEPEK

Kik vagyunk mi, hogyan épül fel a saját gyülekezetünk, akikkel együtt ünnepeljük a feltámadást hétről hétre, megéljük az egyházi év ünnepeit évről évre?

- Készítsünk egy gyülekezeti családfát. Igyekezzünk, hogy minden kisebb-nagyobb közösség megtalálja rajta a helyét. Például egy nagyobb ág: gyermek-ifjúsági csoportok – ebből elágazva a „kicsiknek” s „nagyoknak” szóló alkalmak, majd levelek vagy fészkek formájában: baba-mama kör, gyermekbibliaóra, gyerek táborosok, családi istentiszteletre járók, ifjúsági órák, konfisok stb. Ugyanígy kerüljenek rá a presbiterek, az énekkar, a szolgálattevők... Nagyon könnyen elkészíthetjük például Prezi programmal számítógépen vagy más animációval, beillesztve fotókat, hivatkozásokat is, kicsikkel dolgozunk csomagolópapírra, az egyes csoportokat színes tenyérnyomatokkal jeleníthetjük meg.
- Fessük/ragasszuk, jelenítsük meg az egyházi évet – pl. papírtányérokra, amit mindenki hazavihet.

5.2. CSALÁDI ÜNNEPEINK

Hozzon erre az alkalomra mindenki fényképet egy (vagy több) családi ünnepükről (ha gyermekotthonban lakó tagunk is van, hozzon az együtt lakó közösségük ünnepéről képet), nézegessük meg, meséljenek a szokásaikról. Az első, amivel szembesülni fogunk, hogy bizonyára sok kép lesz, ami nem csak a családhoz kapcsolódik (pl. karácsony). Jó kiemelni, hogy vannak ünnepeink, amelyeket a családdal együtt ülnék meg, és vannak ünnepek, amelyek a mi kis közösségünknek, a családdal az ünnepei – például a születésnapok, névnapok, lakásavatók, házassági évfordulók. Mégis sokszor a tágabb közösségben is megemlékezünk ezekről az évfordulókról – a hálaadás alkalmi ezek, hálát mondani az illető létéért, az egymásban kapott ajándékért stb. Egy közepes közösségben nincs olyan hónap, hogy ne lenne valakinek születésnapja. Készítsünk elő egy közös hálaadó alkalmat – ha eddig nem volt szertartásunk rá, alakítsunk most ki egyet közösen –, hogy hálát adjunk egymás életéért. Irányítsuk a gyerekeket arra, hogy a középpontba ne az ünnepeit öncélú ünneplése kerül

jön, hanem a hála megfogalmazása Isten felé mindazért, amit őrajta keresztül adott nekünk.

5.3. NEMZETI ÜNNEPEINK

„Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek magatokra. Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban.” (Gal 3,26–28)

Keresztényként egyek vagyunk az Istentől kapott szabadságunkban, és a Krisztusba vetett hitünk a legszorosabb kötelék, ami másikkal össze tud kötni minket. Ezzel együtt a szabadságunkat, a mindennapok szabadságát, az élethelyzeteinket kisebb és nagyobb közösségeinkkel együtt éljük meg, családukkal, lakókörnyezetünkkel, nemzetünkkel együtt. Így a szabadságunk elnyerését is azokkal ünnepeljük, akiknek ez közös élménye – a Krisztustól nyert szabadságunkat a keresztény közösségben, a földi értelemben vett, nemzeti szabadságunkat a nemzetünkkel. Hol kapcsolódik össze a kettő? Bele tudnak-e illeszkedni a „templomba”, a liturgia Krisztus-évébe a nemzeti ünnepek, vagy teljes mértékben kilógnak belőle? Mik erre a helyi szokások, és tudjuk-e, nálunk miért alakultak így?

5.4. ÜNNEPLŐ KÖZÖSSÉG – HELYI ÉRTÉK

Nincs gyülekezet, melynek ne lennének meg a maga emlékünnepei – templomépítéshez, egy-egy jeles lelkészéhez, kitelepítéshez, alapításhoz stb. kapcsolódóan. Megvannak a helyi szokások a konfirmációi ünnephez vagy a virágvasárnaphoz stb. Az ünnepek sorában tartunk egy alkalmat ezekről a helyi értékekről. Lehet ez egy kihelyezett ifióra is egy-egy jó mesélőkével megáldott idősebb gyülekezeti tagnál, akivel riportot készíthetnek a fiatalok, meghívhatunk gyerekórára presbitereket. Jó forma a riportkészítés, saját újságszám összeállítása vagy műsorkészítés egy helyi ünnepre, esetleg ha a honlapon még nincs történeti fül, feltölthetik anyaggal. Népszerű a beöltözés – ha még lapulnak a padlásokon régi ünnepi viseletek, amit felpróbálhatnak a gyerekek, annak nagy sikere lesz.

5.5. SPORT

Némely csapatok meccsnapján az ember már tudja, jobb, ha a környéket is elkerüli, hiszen bármelyik fél kemény magja, ha nyert a csapata, örömeiben veri szét a környéket, ha veszített, akkor azért.

Ennek kapcsán beszélhetünk

- az ellenfél emberi méltóságáról, istenképűségéről, az ellenfél és az ellenség közötti különbségről;
- az önfeledt ünneplés bibliai megjelenéseiről (pl. Dávid tánca a filiszteusok legyőzése után a szövetség ládáját kísérve);
- a „*Ne legyen más Istened!*” parancsolatról.

6. Ünnepe az emberi élet fordulópontjain

6.1. SZÜLETÉS

„*Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette...*” (1Móz 1,27)

Isten gyermekei vagyunk – mit jelent ez számunkra?

Valószínűleg a most általános iskolás korúak nem ismerik Janikovszky Éva *Kire ütött ez a gyerek* című írását. Indításként ennek az elejéből felolvashatunk (http://www.sgyak.u-szeged.hu/tanar/nyemcsokne/lapok/je_kire_utott.htm), kisebbeknek csak a legelejét, kamaszoknak mehet tovább a leckeírásig is akár. Aki a vérszerinti szüleivel nő fel, annak természetes, hogy hasonlít anyára, apára, de az örökbefogadott gyermekek is magukba szívják a szüleik gesztusait, hanghordozását, hasonlónak válnak hozzájuk. Mi az Isten lenyomata bennünk, mit jelent, hogy a maga képmására teremtett minket?

Az életet ajándékba kaptuk, egyikünk se kérte, más döntött arról, hogy mi megszülessünk. Isten igent mondott az életünkre, akarta, hogy megszülessünk. Hogy tekintek a saját életemre mint ajándékra? Főleg kamaszoknál fontos erről beszélgetni, akiknek a nyegleségük mögött sok-sok kérdés áll a saját értékességükről, keresik az identitásukat, hogy kik is ők valójában, igyekeznek leválni a szülőkről. Bevihetünk egy tükröt is (amibe ugyan kamaszosan csak tessék-lássék fognak belenézni, vagy elvihogják), és nézzék meg, Isten teremtette őket is ilyenre, nyurgának, esetlennek, pattanásosnak, túl kicsinek, túl nagyoknak, mert neki jók pont így. Isten szemében szépek.

6.2. KONFIRMÁCIÓ

„Őbenne pedig titeket is, akik hallottátok az igazság igéjét, üdvösségetek evangéliumát, és hívőkké lettetek, eljegyzett pecsétjével, a megígért Szentlélekkel... (Ef 3,1)

Jó az, ha a konfirmációra nem csak a megelőző évben kezdenek készülni a gyerekek, hanem már a kicsikkel is lehet beszélni róla, nőjön meg bennük a vágyakozás erre az elköteleződésre, megerősítő ünnepre, hitük ünnepélyes kimondására.

A pecsét hitelesítésül szolgál, a viaszba nyomott jegy a tulajdonos jele, a későbbi aláírással azonos értékű. Egy pecsét mintázata hitvallásértékű is (lásd Luther-rózsa).

- Készítsünk magunknak pecséteteket a saját hitvallásunkkal. Aki már néhány éve részt vesz gyülekezeti közösségben, valószínűleg tud kedves történetet, ígét vagy szimbólumot mondani, ami számára kifejezi Istent, de a tanácstalánokat kínáljuk meg néhány ötlettel, segítsünk, hogy találjon olyat, amit magáénak érez. Pecsétet könnyen készíthetünk kupakokra mintára vágott dekorgumiból (ragasztópisztollyal jól ragasztható), ezen kívül tintapárnára lesz szükségünk, de ha nincs, akár kevésbé hígított vízfestéket is használhatunk.
- Fogalmazzunk meg a közösségben hitvallást (mit hiszünk Istenről, Krisztusról, Szentlélekről stb.), le is tisztázhatjuk díszes formában, és a pecséteinkkel aláírhatjuk.

6.4. HÁZASSÁGKÖTÉS – SZERELEM

„...kerestem őt, akit lelkemből szeretek...” (Énekek 3,1)

Ráhangelődés: Szógyűjtés (forrás: Kéri Katalin: Szárnyaljon a képzeleted! Feladatgyűjtemény etika és embertan, valamint osztályfőnöki órákhoz. In: www.osztalyfonok.hu) Alkossunk 3-4 fős, tetszőleges összetételű csoportot, majd a csoportok gyűjtsenek össze szavakat, kifejezéseket, amelyek a szerelemhez kapcsolódnak. Ha mindegyik csoport elkészült, akkor helyezzük fel a táblára a lapokat, s keressük meg azokat a szavakat, kifejezéseket, amelyek mindegyikben (vagy a legtöbb lapon) megtalálhatóak. Ezek alapján már kialakulhat egy beszélgetés arról, hogy mit is jelent számunkra a szerelem, mit tartunk fontosnak belőle.

Film: *Az 50 első randi* (95 perc – 12 év fölöttieknek) (forrás: <http://rpi.reformatus.hu/az-50-első-randi>)

Megfigyelési szempontok:

- Hogyan lehetne jellemezni Lucy és Henry kapcsolatát?
- Mi okozza a nehézségeket Henry számára?
- Miért olyan kitartó Henry?
- Van-e olyan pont a filmben, amikor te már föladtad volna?

6.4. HÁZASSÁGKÖTÉS – ESKÜVŐ

„A harmadik napon menyegző volt a galileai Kánában, és ott volt Jézus anyja. Meghívták Jézust és tanítványait is a menyegzőre. Amikor elfogyott a bor, Jézus anyja így szólt hozzá: Nincs boruk. Mire Jézus azt mondta: Vajon énram tartozik ez, vagy terád, asszony? Nem jött még el az én óráim. Anyja így szólt a szolgálkhoz: Bármit mond nektek, tegyétek meg! Volt ott hat köveder a zsidók tisztálkodási rendje szerint, amelyekbe egyenként két vagy három metrétá fért. Jézus így szólt hozzájuk: Töltsétek meg a vedreket vízzel! És megtöltötték színültig. Majd ezt mondta nekik: Most merítsetek, és vigyetek a násznagynak! Ők pedig vittek. Amikor a násznagy megízlelte a vizet, amely borrá lett, mivel nem tudta, honnan van, csak a szolgálk tudták, akik a vizet merítették, odahívta a vőlegényt, és így szólt hozzá: Minden ember a jó bort kínálja először, és amikor megittasodtak, akkor a silányabbat: te pedig mostanáig tartogattad a jó bort. Ezt tette Jézus első jelként a galileai Kánában, így jelentette ki dicsőségét, és tanítványai hittek benne.” (Jn 2,1–11)

237

A reformátori tanítás szerint a házasság nem szentség, de a katolikus tanítás szerint is ezt a szentséget nem a pap szolgáltatja ki, hanem a házasulandó felek szolgáltatják ki egymásnak. Mégis – bár ez pusztán két személy közötti szerződés, és erre az emberi lépésre kérik Isten áldását a házasok – kiemelt mérföldkő az életben. Egyfelől száraz jogi esemény, másfelől az öröm és a mulatság alkalma. A szerződés tintájának a feketesége és az öröm színessége egyszerre vannak jelen ebben az eseményben. Vannak keresztény irányzatok, amelyek az öröm megélésének minden módját elvetik egyfajta aszkézis jegyében. Lásuk meg a kánai menyegző példáján, hogy Jézus jelen van az ünnepelésben, a „buliban”, sőt első csodájával segíti is azt. Elvihetjük a beszélgetést abba az irányba, milyen a keresztény mulatás, mi az, ami

beleféér, mi az, ami nem. Vannak, akik kötöttségként, fekete színben látják magát a házassági elköteleződést, ennek szimbolikus feloldása lehet az illusztrációban leírt krétarajz is.

Illusztráció: Előkészületként satírozzunk be egy lapot összefogott színes zsírkrétákkal (jó vastagon, és minél színesebb lesz a lap, annál jobb), majd fessük le fekete temperával. Adjunk hegyes „rajzszerzőmot” a gyerekek kezébe (tűt, kifogyott tollat, fogpiszkálót stb.), s kezdjenek rajzot karcolni a lapba – a fekete temperaréteg lekarcolásával az alatta lévő színes alap válik láthatóvá.

6.5. TEMETÉS

Vannak szomorú ünnepek is. Kevés gyereknek van a temetésről tapasztalata, általában nem viszik őket el, sokan félnek is már eleve a szomorúságtól. Adjunk teret ennek az érzelmenek. (Szerencsénk van, ha van a hagyományokat tartó cigány családból származó gyerek a csoportban, ezekben a családokban él a virrasztás hagyománya, van tapasztalatuk a közösen, beszélgetve töltött estéről, amiben a maguk szintjén a gyerekek is részt vesznek, jelen vannak, illetve ott vannak a temetésen is.) Beszélgessünk arról, hogy a feltámadásba vetett hittel is szomorú a temetés, mert ha átmenetileg is, de búcsúzunk, hiányt élünk meg stb. Szinte nincs gyerek, aki ne gyászolt volna már (ha mást nem, hát egy háziállatot), ám gyakran ez tabutéma otthon, hadd meséljenek. Mi pedig meséljünk, hogyan lehet gyászolni.

Fejezzük ki ezt az érzelmeket egy nagyobb lap feketére festésével beszélgetés közben (ne áztassuk el, hogy hamar megszáradhasson). Rajzoljunk rá egy embert zsírkrétával – szinte alig látszik a szomorú-feketében, mintha ott se lenne. De fessük be fehér vízfestékkel a lapot, a zsírkrétán nem fog megmaradni, utána csak az emberalak fog látszani a lapunkon.

7. Ajándék

7.1. ABIGÉL AJÁNDÉKA – AJÁNDÉK-E?

1Sám 25

Gyerekek hajlamosak megpróbálni megvásárolni a másik barátságát mindenféle apró vagy nem is apró ajándékokkal. Sőt, tovább megyek, a jobb módú gyerekek között van, aki kifejezetten az anyagiak mentén épít kapcsolatokat.

Abigél védelmi pénzt fizet Dávid embereinek (kb. „eddig nem bántottunk titeket, fizess, hogy ez így is maradjon”), ajándéknak nevezve azt. Eufemizmus, szépités ezt a kikényszerített adományt ajándéknak nevezni, a magyar szó az *ajánl* szóval azonos tövű, márpedig ebben az esetben önkéntességről nem beszélhetünk. Lehetne-e önkéntesnek tekinteni a felajánlást, mikor érdek (itt ráadásul az önvédelem érdeke) fűződik hozzá? Miért adunk ajándékot – a másiknak akarunk örömet szerezni, nekünk öröm, illik, kell, szokás?

Játékötlelet: Titkos barát vagy angyal (és sok egyéb néven ismert). A csoport tagjainak neveit felírjuk cetlikre, mindenki húz egyet. A kapott nevet titokban tartva az elkövetkező (megbeszélt) időszakban apró kedvességgel kell kimutatni a figyelmet az illetőnek úgy, hogy az ne jöjjön rá, ki áll ennek hátterében. Ötletekkel, beszélgetéssel segítjük a gyerekeket, mit tudnak tenni, adni – például apró, saját kezűleg készített ajándékok, segítségnyújtás, feladatátvállalás, a helyének rendbetétele vagy feldíszítése, szeretetkifejezés, a másik útjának egyengetése a közösségben stb.

7.2. KARÁCSONYI AJÁNDÉK

„Vigyázzatok: kegyességeketek ne az emberek előtt gyakoroljátok, csak azért, hogy lássák azt, mert így nem kaptok jutalmat mennyei Atyátoktól. Amikor tehát adományt adsz, ne kürtöltess magad előtt, ahogyan a képmutatók teszik a zsinagógákban és az utcákon, hogy dicsérik őket az emberek. Bizony mondom nektek: megkapták jutalmukat. Te pedig amikor adományt adsz, ne tudja a bal kezed, mit tesz a jobb, hogy adakozásod rejtve maradjon; és majd a te Atyád, aki látja a rejtett dolgokat, megjutalmaz téged.” (Mt 6,1–4)

Tegyük fel a kérdést, ki ad karácsonykor ajándékot kinek, majd szűkítjük a kérdést a bibliai történet felé, és jussunk el oda, hogy mikor Isten ad ajándékot az embereknek, vajon miért hoznak a napkeleti bölcsek ajándékot Jézusnak. Ki itt az ajándékozó és ki a megajándékozott?

Magunk is szoktunk szembesülni az érzéssel, hogy mit adjunk annak, akinek mindene megvan. Mit lehet ajándékba hozni Istennek? A bölcsek nagyon-nagyon drága, értékes ajándékokat hoztak – vajon a hódolatuk jeléül az új uralkodónak vagy Isten jóindulatának megvásárlására szolgált ez? Mi indít adakozásra ma valakit? Az, hogy hangozzék el az istentiszteleti hirdetésben, ő mekkora adományt adott? Vagy hogy ez számítsen majd „pirospontnak” Istennél? Mi a különbség az egyházfenntartásra nyíltan adott (fix) összeg, a gyülekezeti persely, a céladomány és az egyéb adományok között? Jézus a Hegyi beszédben egyértelműen a titkos adakozásra szólít fel, mégis sok helyütt kihirdetik, ki mennyit adott... Gyerekek ritkán adnak pénzt adományként, de a kérdés, hogy miért cselekedjük a jót, Isten iránti szeretetből vagy hogy jobb fényben tűnjünk fel, őket is érinti.

Illusztráció – Hajtogassunk egy nagyobb és több kisebb, beleilleszthető dobozt papírból „kasszának”. Kapjon hozzá mindenki papírpénzt nagyobb összegben (korának megfelelően, amekkora számkörben már tud gondolkodni), és ossza el, melyik rekeszbe (milyen célra) ki mennyit szán, majd beszéljünk a döntésekről.

7.3. AZ AJÁNDÉKBA KAPOTT FÖLD

„Fogta tehát az Úristen az embert, és elhelyezte az Éden kertjében, hogy művelje és őrizze azt.” (1Móz 2,15)

Az ajándékot illik megbecsülni. Megtörtént már valakivel, hogy ajándékot adott és az illető, aki kapta, nem becsülte meg, nem vigyázott rá stb.? Hogy éreztük magunkat? Mi mit szoktunk csinálni az ajándékainkkal? Függetlenül attól az ajándék megbecsültsége, hogy kitől kaptuk, olyantól, akit szeretünk vagy olyantól, akitől nem szívesen fogadtuk el? Isten nekünk ajándékozta a földet. Hogy bánunk mi a vele, mikor szokott eszünkbe jutni maga az ajándékozó?

Illusztráció – Gyűjtessünk már előre kupakokat, remélhetőleg mindenféle színt fognak hozni a gyerekek (tapasztalat szerint különböző kék és rózsaszín-piros árnyalatokra, zöldre, fehérre, sárgára, fekete-

re lehet számítani). Készítsük el belőlük a „Földet”, ragasztóval rögzítsük őket egy falpra (pl. leselejtezett bútor hátlapja, rossz asztal lapja). Érdeemes először felvázolni a tervünket, majd kirakni, és csak a végén rögzíteni a kupakokat.

7.4. TALENTUMAINK

ApCsel 16 – Lídia története

lásd: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/02/lidia-amid-van.html>,
<http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/02/lidia-amid-van2.html>

8. Az ünnep helye

8.3. TEMPLOM

„Az én házamat imádság házának nevezik...” (Mt 21,13)

A finn házépítéskor a szauna készült el először mint a legfontosabb épület, ebben laktak, míg felhúzták a lakóépületet. A török idők utáni telepések első dolga volt általában a falu templomának felépítése, miközben maguk még ideiglenes szálláson laktak. Mi ennek a mozgatórugója, mit jelent számunkra a templom mint épület? Templom lehet bármilyen hely, aminek a funkciója az istentisztelet ünneplése, és fordítva, egy épület, ha már nem istentiszteleti célra használják (hanem könyvtárnak, kocsmának, koncertteremnek), akkor nem templom többé. (Képek: <http://www.pitcherandpiano.com/where-are-we/nottingham> (kocsma), <http://www.urdesign.it/index.php/2013/09/30/waanders-in-de-broeren-by-bk-architecten/> (áruház), <http://www.mymodernmet.com/profiles/blogs/merkx-girod-selexyz-dominican-en-maastricht-bookstore-church> (könyvesbolt))

- Milyen lenne a mi általunk épített templom? (Fa? Kő? Milyen terek lennének benne? Elrendezése?) Kisebbekkel építsük is meg – építőkockából, habszivacs-rudakból stb.
- Készíthetünk egy makett imádság-házát: papírmáséból egy kis templom, a külső réteg imádságokkal teleírt papírokból készüljön, a kész házat így imádságok fogják borítani.
- Adventre időzítve mézeskalácsház is készülhet, mely mellett gertyát gyűjtve elcsendesedős alkalmat is tarthatunk.

8.2. ISTEN SZABAD EGE ALATT

Zsolt 8

Kimondottan szabadtéri alkalom legyen, magunk gyűjtötte kövekből kiépített oltárral, fakereszttel, virágdísszel stb. Ha igazán szép helyet találunk, a háttér adja magát oltárképül. Imádságokat, megvalósítási ötleteket találunk az „Az ünnep helyszínei a teremtett világban” (45–76. o.) című fejezetben.

Fiatal felnőttek alkalma (1. félév)

MOLNÁR LILLA

A sorozatot szemeszterenként nyolc plusz egy, tehát tizennyolc részesre terveztük. Minden alkalomhoz vannak feldolgozást segítő, vitaindító kérdések (?) és feladatok (!), valamint illusztrációk (könyvrészlet, vicc, zene, film, grafikon stb.), bibliai alapvetés, valamint énekjavaslatok, vegyesen az *Evangélikus énekeskönyvből* (EÉ), *Zarándokénekből* (ZÉ) és egyéb, megjelölt előadóktól.

1. Bevezető alkalom: „ünneplőbe öltöztetem a szívemet”

Antoine de Saint-Exupery: *A kis herceg*

„Másnap visszajött a kis herceg.

– Jobb lett volna, ha ugyanabban az időben jössz – mondta a róka. – Ha például délután négykor érkezel majd, én már háromkor elkezdek örülni. Minél előrébb halad az idő, annál boldogabb leszek. Négykor már tele leszek izgalommal és aggodalommal; fölfedezem, milyen drága kincs a boldogság. De ha csak úgy, akármikor jössz, sosem fogom tudni, hány órára öltöztessenem díszbe a szívemet... Szükség van bizonyos szertartásokra is.

– Mi az, hogy szertartás? – kérdezte a kis herceg.

– Az is olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek – mondta a róka. – Attól lesz az egyik nap más, mint a másik, az egyik óra különböző a másiktól. Az én vadászaimnak is megvan például a maguk szertartása. Eszerint minden csütörtökön elmennek táncolni a falubeli lányokkal. Ezért aztán a csütörtök csodálatos nap! Olyankor egészen a szőlőig elsétálok. Ha a vadászok csak úgy akármikor táncolnának, minden nap egyforma lenne, és nekem egyáltalán nem lenne vakációm...”

- ? Mit jelent megemlékezni, ünnepelni? Hogyan emlékezünk, illetve hogyan ünnepeljük az átélt eseményeket? Mik a szokásaink életünk különböző színterein? Mit hozunk magunkkal a gyerekkorunkból? Mit tartunk a saját életünkben az ünnepek közül? Miért? Mit adunk tovább?

Az ünnep fogalmával az életeseményeink közül megkülönböztetjük azokat, amelyek valamilyen különleges tartalmat hoznak az életünkbe, illetve örömmel emlékezünk vissza rájuk, mert pozitív hatással voltak, vannak a jelenünkre. Az ünnep szoros kapcsolatban áll a megemlékezéssel, de tartalmát tekintve nehéz, fájdalmas, mégis fontos történeteket hordoznak. Az ünnep és a megemlékezés megtartó erő egy közösség számára, legyen az nemzet, család vagy gyülekezet, mert a közösen átélt vagy az egész közösség számára meghatározó történetek köre gyűjti, az emlékezésben és az ünneplésben egyesíti a közösség tagjait. Az ünnep teológiai tartalma mindig Isten szabadító kegyelmére vonatkozik. Az üdvtörténet eseményei a kezdetektől fogva azt beszélik el, hogy Isten hogyan jelenik meg a szeretetre, erőre, szabadításra és bocsánatra szoruló közösség életében. Ha belegondolunk, minden ünnepünk Isten-ünnep, ha Isten gondviselését és megújító munkáját látjuk a történelem és a saját életünk eseményeiben is.

- ! Szedjük össze olyan bibliai történeteket, amelyek segítenek bemutatni egy-egy ünnepet, ünnepélyes szertartást valamilyen jelentős alkalomhoz köthetően!

LK 24,36-47

Az emmausi tanítványok történetén gondolkozhatunk alapvetésként, amikor is a tanítványok elmesélik Jézus szenvedéstörténetét, ezzel a keresztény üdvtörténet magjára mutató eseményeket idézik fel. A mesélés és az emlékezés a feldolgozás része, de ünnepé akkor válik, amikor a tanítványok a kenyér megtörésében emlékeznek a közösen átélt utolsó vacsorára és arra, hogy aki közöttük van, az a feltámadt Krisztus, akinek a halálára való emlékezésük hirtelen az élet ünnepévé és magává az élet örömévé válik.

Énekjavaslat: ZÉ 81; 158; EÉ 312

2. Minden vasárnap ünnep – „Szenteld meg az ünnepnapot!”

- ? Mit csinálunk vasárnap? Mire való a szabadnap? Mikor „kell” és „lehet” Istennel időt tölteni? Isten parancsolja pihenést? Hogyan tudom „megszentelni” az ünnepnapot? Felvetődik az aktuális kérdés: menjünk-e vasárnap (istentisztelet után) bevásárlóközpontba? :)

Két talmudista vitázik, hogy szabad-e a Talmud tanulása közben dohányozni? Nem tudnak megegyezni, ezért az egyik elmegy a rabbihoz:

- Rabelében, szabad a Talmud olvasása közben dohányozni?
- Nem, nem szabad!

Aztán a másik megy el hozzá, s megkérdezi:

- Rabbi, szabad dohányzás közben a Talmudot olvasni?
- Hát persze, a Talmudot mindig szabad olvasni!

– Rabelében, szabad szombaton megölni a tetűt?

- Nem szabad.
- Hát a bolhát?
- Azt szabad.

– Miért szabad az egyiket és miért nem a másikat?

– Mert a tetű másnapra is ott marad, de a bolha elugrik!

„Emlékezz meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt! Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat! De a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény. Mert hat nap alatt alkotta meg az ÚR az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Azért megáldotta az ÚR a nyugalom napját, és megszentelte azt.” (2Móz 20,8–11)

- ? Mi számít munkavégzésnek a parancsolatok szerzésének idején a zsidó kultúrában? Mi számít munkavégzésnek ma zsidóságon belül és kívül? Mindenkinek hat nap után van szüksége a pihenésre? Mi a parancsolat magja, legmélyebb tartalma?

Isten „munkavégzése” és „megpihenése” a teremtés során szimbolikus szimpátiájának kifejezése. Az ember nem tud folyamatosan munkát

végezni. Dolgozni kell, hogy tartalma és célja, illetve fenntartása legyen az életünknek, de Isten úgy teremtett bennünket, hogy szükségünk legyen rendszeres pihenésre, feltöltődésre és olyan ünnepekre, amikor örülhetünk az elvégzett munkánk felett, és hálát adhatunk mindenért, amivel készen lehettünk.

- ! Gondoljuk át és szedjük össze, hogy az év során hogyan tematizálódnak a vasárnapok, ünnepnapok? Milyen „nevű” vasárnapokat ismerünk? Honnan kapják a vasárnapok a nevüket? (Itt érdemes lehet kicsit művelni a csoportot liturgikai szempontból, és beszélni például a böjti és húsvét utáni vasárnapokról, azok introitus zsoltáiról és egyéb tematikus alkalmakról, például a bibliavasárnapról.)

„Ha vasárnap, akkor istentisztelet!” Aki gyakorló keresztény családban nő fel, annak természetes lehet ez a felkiáltás. Ha gyerekkorunktól kezdve az életünk része a vasárnapi istentiszteletlátogatás, akkor hiányzik, amikor esetleg betegek vagyunk, vagy éppen nincs alkalmunk templomba menni. Mégis sokan vannak, akik „csak” kéthetente vagy havonta, esetleg csak nagyünnepeken mennek gyülekezeti közösségbe. Van, aki otthon hallgatja a rádiós istentiszteleteket, van, aki magában csendesedik el, és van, akiben az igény nem a heti, hanem ritkább rendszerességre alakult ki. Az ünnepnap megszentelésére az ószövetségi hagyománynak határozott formái vannak, ma azonban nehezen kérhetjük számon ezeket magunkon vagy embertársainkon úgy, hogy következetesen maradnánk. Muszájból nem kell templomba menni. Azonban, ha nincsenek „életbevágó” elfoglaltságaink, érdemes kitartani, és a lustaság vagy a belül érzett közöny ellenére is megadni magunknak azt az esélyt, hogy Isten megleljen bennünket. Mert minden vasárnap ünnep, első sorban az élet ünnepe, amely a feltámadott Krisztustól ered. Emellett pedig az egyházi év tematikája sok más alkalmat is nyújt Isten köztünk végzett munkájának az ünneplésére, megélésére!

Luther Márton így ír a parancsolatról a *Nagy kátéban*: „Megkérdezte azért a felől, hogy mit jelent: »Az ünnepnapot megszenteljed!« – így felelj: »Az ünnepnapot megszentelni annyit jelent, mint azt szentnek tartani.« »És mit jelent valami napot szentnek tartani?« »Nem mást, mint megszentelt beszélgetést, cselekedeteket s életet folytat-

ni.« Mert magának a napnak nincs szüksége megszentelésre, hiszen az már magában szentül teremtett! Isten azonban azt akarja, hogy az neked legyen szent. Rajtad fordul meg tehát, hogy szent lesz-e ez a nap, vagy szentségtelen, aszerint, amint szent vagy szentségtelen dolgokat űzöl rajta.

Mi módon megy mármost végbe ez a megszentelés? Nem úgy, hogy a kályha mellé ülünk, és testi munkát a világ minden kincséért sem végezzük; sem úgy, hogy koszorút teszünk a fejünkre s felöltjük legszébb ünneplőruhánkat, hanem, mint mondám, úgy, hogy Isten igéjével foglalkozunk s magunkat abban gyakoroljuk.”

Énekjavaslat: ZÉ 130; EÉ 101, 433, 435

3. Nemzeti ünnepek és emléknapok – „Isten, áldd meg a magyart”

- ! Kis kártyákra írjunk fel pár nemzeti ünnepet, emléknapot (október 6., október 23., március 15., augusztus 20. stb.). A résztvevőkből formáljunk csapatokat és minden előzetes beszélgetés és ismétlés nélkül kérjük meg őket, hogy húzzanak az ünnepekből, és pár perces felkészülés után tartsanak nekünk egy rövid, szintén pár perces „ünnepséget”, amely az iskolai alkalmakhoz hasonlóan bemutatja tartalmilag az ünnepet, és valahogyan illusztrálja is azt. Lehet szavalni, énekelni, színjátszani stb.
- ? Hogyan tekintünk az ünnepeinkre? Milyen emlékeink vannak az iskolai ünnepségekről? Mennyire fontosak számunkra ma a történelem múltbéli eseményei? Mitől nemzeti egy ünnep? Hogyan kell/lehet jól ünnepelni ezeket az alkalmakat? A nemzet ünnepei az egyház ünnepei is? Imádkozzuk, hallgatjuk vagy „csak” elénekeljük a himnuszot?

Kölcsey Ferenc: Hymnus, a' Magyar nép zivataros századaiból – 1823

Isten áld meg a' Magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel,

Bal sors a' kit régen tép,
Hozz rá víg esztendő't,
Meggübnhötte már e' nép,
A' múltat 's jövendő't!

A nemzeti ünnep olyan kitüntetett napot jelöl, amelyen egy ország vagy egy nép nemzeti összetartozását ünnepli. Nem egyezik meg a nemzeti emléknappal. A legtöbb országnak egy nemzeti ünnepe van egy évben, más országoknak több is. A nemzeti ünnep legtöbbször azon a napon van, amikor az adott állam vagy tartomány elnyerte függetlenségét. Más esetekben az ország védőszentjének napja, vagy kiemelkedő történelmi esemény válhat nemzeti ünnepnappá. Az állami élet szempontjából kiemelkedő nemzeti ünnepüket az egyes országok törvényben lefektetett állami ünnepként ünneplik meg. A nemzeti ünnep fontossága és az ünneplés mértéke országonként eltérő. A legtöbb országnak rögzített nemzeti ünnepe van, másoknak változó. (Wikipedia)

A nemzeti emléknap olyan kitüntetett napot jelöl, amely egy ország vagy egy nép életében kiemelt jelentőséggel rendelkezik, de nem nemzeti ünnep. Általában egy olyan történelmi győzelem vagy tragédia, illetve más nemzeti jelentőségű esemény, amely fordulatot hozott, amelyre az adott ország állampolgárai vagy nép tagjai büszkék lehetnek, vagy amelyet gyászolnak. A tragikus nemzeti eseménnyel kapcsolatos megemlékezést szolgálja még a nemzeti gyásznap is, amely lehet eseti vagy visszatérő is. A nemzeti emléknapok fontossága és az ünneplésük mértéke országonként eltérő. (Wikipedia)

4. Reformáció – „Az igaz ember hitből él”

- ? Miért ünnep a reformáció? Mit is ünneplünk tulajdonképpen? Mit jelent evangélikusnak lenni? Közelítsünk katolikus szempontból: mennyiben maradhat a reformáció ünnep? Mennyi esélye van a közös ünneplésnek? Beszéljünk inkább megemlékezésről!
- ! Filmajánló: A Luther életéről készülő rajzfilmsorozat (Richly Zsolt – Lackfi János) 3. és 4. része kiábrázolja Luther korai vívódásait és római zarándoklatának „sokkéményeit”. Nézzük meg a részeket és az epizódok alapján beszéljük meg a reformációt kiváltó legfőbb motivációkat, évszámokat és eseményeket!

Hab 2,1–4: „*Őrhelyemre állok, odaállok a bástyára, figyelek, várva, hogy mit szól hozzám és mit felel panaszomra. Válaszolt is nekem az Úr, és*

ezt mondta: Írd le ezt a kijelentést, vésd táblákra, hogy könnyen el lehessen olvasni! Eldöntött dolog már, amiről kijelentést kaptál, hamarosan célhoz ér, és nem okoz csalódást. Ha késik is, várd türelemmel, mert biztosan bekövetkezik, nem marad el. Az elbizakodott ember nem őszinte lelkű, de az igaz ember a hite által él.”

Róm 1,16–17: *„Mert nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten hatalma az minden hívőnek üdvösségére, először a zsidóknak, majd pedig a görögöknek. Mert abban Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki hitből hitbe, amint meg van írva: »Az igaz ember pedig hitből fog élni.«”*

Fontos ismerni a történelem eseményeit, fontos ismerni a fordulópontokat nemcsak a nemzetek, hanem az egyház életében is. Jó, ha ismerjük az életét mindazoknak, akikhez a fordulópontokat köthetjük. De a reformáció ünnepével kapcsolatban mélyebbre kell mennünk annál, hogy ki, mikor, mit tett. Nem ünnepeket Luther Márton, nem ünnepeket a katolikus egyház „legyőzését”, hanem az ünnepünk öröme az a felismerés, hogy Isten nem jószándékunkért, kedvességünkért vagy bármilyen kiizzadt érdemünkért szeret minket, tartja meg és veszi magához örökre életünket, hanem hibáinkat, tökéletlenségünket és gonoszságainkat megbocsátó szeretetéből. A reformáció nem az erősek ünnepe, hanem azoké a gyengéké, akik felismerik, hogy erejük és boldogulásuk az élet testi, lelki és szellemi síkján is egyedül Jézus Krisztusban és az Isten kegyelmében van!

Luther Márton: *„Aki cselekedetek által akar megszentelődni, nem fog üdvözülni, mert elbizakodott, és a saját kegyességében bíz. A helyes középúton kell maradni és a bűntől óvakodni. Mert Isten ugyan kegyelmet és megbocsátást ígért, azt azonban nem ígérte meg, hogy egészen biztosan fel fogsz állni, ha elesel. Nincs hatalmunkban a kegyelmet megragadni. Ezért féljük Istent, aki mindkettőnek ellensége: az elbizakodottságnak és a kétségbeesésnek.”* „A kegyelem ragadja meg a jó igehirdetőt és a szolgálattelvőt! Ezért ma így imádkozunk: »A megtérésre, Jézusom, kérlek, te adj erőt, hogy megállhassunk egykor, Uram, színed előtt!«”

- ! Ezen az alkalmon, amennyiben rendelkezésre állnak különböző eszközök, tárgyak, hasznosíthatjuk a tévéből ismert klasszikus ötletet a

dizájn-centert, és összerakhatunk egy reformációi változatot¹ (pl. Lego-Luther, Luther-rózsás kítűző, gótbetűs Luther-Biblia, Erős vár a mi Istenünket játszó zenedoboz, szenteltvíz a Vatikánból stb...)

- ▶ Énekjavaslat: EÉ 255, 254 – ehhez meghallgathatjunk különböző (német és angolszász) változatokat, például Chris Rice vagy a Közél együttes feldolgozásait. <https://www.youtube.com/watch?v=mt7tEV2thO4>
- ▶ Könyvajánló: Tomlin, Graham: *Luther és kora*. Scolar Kiadó, 2003.

5. Családi ünnepek, életesemények – „Boldog nem-születésnap!”

A címbeli idézet az *Alíz csodaországban* című meséből származik: <https://www.youtube.com/watch?v=5GFwBKx-eRU>

Ha a csoport, megítélésünk szerint, nem értékeli a fenti dalrészletet, akkor bevezethetjük az alkalmat az LGT Boldog születésnapot! című számával is: <https://www.youtube.com/watch?v=13dfmAyFLYI>

- ! Előzetesen kérjük meg a csoport tagjait, hogy erre az alkalomra hozzanak magukkal fényképeket, kisebb tárgyakat, amelyek az eddigi életük legfontosabb eseményeit jelzik. Kérjük meg őket, hogy beszéljenek azokról az eseményekről, alkalmakról, ünnepekről, amelyek mérföldkövet jelentettek az életükben!

A. A. Milne: *Micimackó*

250

„...Mackó leült egy lapos kőre, és eltűnődött. Olyan volt ez az egész dolog a számára, mint egy képrejtvény. Sose volt nagy rejtvényfejtő. Lévéen ő egy Csekélyértelmű Medvebocs. Inkább énekelni szeretett: ...nyáron nyaralok, télen telelek...

– Nagyon helyes – szólt Füles. – Te csak énekelj! Tralala. Örülj az életnek!

- Örülök is.
- Van, aki tud.
- Mi baj?
- Mi lenne?

¹ A reformációi dizájn-center Szlaukó Orsolya evangélikus lelkész nő ötlete.

– Olyan bánatos vagy.

– Bánatos? Miért lennék én bánatos? Születésnapom van. Az év legboldogabb napja.

– Születésnapod van? – mondta Mackó örömteljes meglepetéssel.

– Nagyon természetes. Nem látod? Nézd csak a sok születésnap ajándékot, amit kaptam. – És gúnyosan kinyújtotta a lábát. – Látod? Mennyi torta meg töltött csokoládé.

Mackó jobbra nézett, aztán balra.

– Ajándék? Torta? Csokoládé? Hol?

– Hát nem látod?

– Nem én.

– Én se – mondta Füles. – Ez csak olyan tréfa volt. Vicc. Haha!

Mackó megvakarta a fejét, nem tetszett neki a dolog.

– De igazán születésnapod van? – kérdezte aztán gyanakodva.

– Bizony.

– Hát akkor – gratulálok. Még sok-sok születésnapot!

– Neked is, Micimackó.

– De nekem nincs születésnapom.

– Nincs is. Csak nekem van.

– Akkor hát miért gratulálsz nekem?

– Miért ne? Remélem, nem akarod magad rosszul érezni az én születésnapomon?!

– Ó, akkor értem...

– Elég baj – mondta Füles most már végképpen letörve –, hogy én ilyen piszokul érzem magam a tulajdon születésnapomon. Se ajándék, se csokoládé, se torta gyertyával, még csak egy nyavalyás üdvözlő táviratot se kaptam... Legalább más ne érezze rosszul magát, ez minden, amit várok.

Ez sok volt Micimackó gyenge szívének.

– Várj meg itt! – szólt gyorsan, sarkon fordult, s iszkolt haza, ahogy csak szusszal bírta; úgy érezte, akárhonnán, akárhogy, meg kell ajándékoznia valamivel szegény Fülest.”

- ?
- Mik a legfontosabb családi ünnepeink (születésnap, névnap, házassági évforduló, diplomaosztó stb.)? Hogyan ünnepeljük őket? Milyen vágyaink, elvárásaink vannak a minket ünneplő alkalmakon? Hogyan készülünk mások jeles napjainak ünneplésére (ajándék, torta, megle-

petésbuli, stb)? Miért ajándékozunk meg egymást rendszeresen? Mi az illem, és mit teszünk szívből? Mire vágyunk? Vajon számon tartjuk-e a keresztelésünk vagy konfirmációnk dátumát? (Ha nem, akkor kérjük meg a jelenlévőket, hogy nézzenek utána!)

Lk 2,21–23 (Jézus bemutatása) és Lk 2,41–52 (A 12 éves Jézus a templomban)

Jézus életéről nem sokat tudunk. Az evangéliumokból ismerjük születésének történetét, és Lukács elbeszéli a zsidó szokás szerinti bemutatását is a jeruzsálemi templomban. Ezek után még egy gyerekkori történetet ismerünk, amikor szüleivel szintén Jeruzsálembe megy az ünnepekre. Jézus felnőtt életének eseményeit és tanításait ismerve annyit tudhatunk róla, hogy megtartja a hagyományokat, ünnepeket, de helyén kezeli azokat: „*A szombat lett az emberért, nem az ember a szombatért.*” (Mk 2,27) Ez útmutatás lehet számunkra az ünnepeink megítélésében, előkészítésében és megélésében, hogy szokásaink, hagyományaink szeretetből történjenek, ne tegyenek bennünket rabjainká, hogy ne keserítsük meg velük sem saját, sem mások életét. A keresztény ember bármilyen ünneplésében is legbelül Jézus Krisztusra figyel.

► Énekjavaslat: ZÉ 18, 32

6. Világvallások ünnepei

252

Az alkalom címe jelzi, hogy ingoványos talajon mozgunk. Jelen tervzet csak ötleteket kíván adni, melyek közt az átlagostól több az ismeretet, információt közvetítő rész. Ennek nem szándéka, hogy háttérbe szorítsa a Biblia üzenetét, inkább tájékozottságot szeretne nyújtani és elősegíteni a nyitott és kritikai gondolkodást.

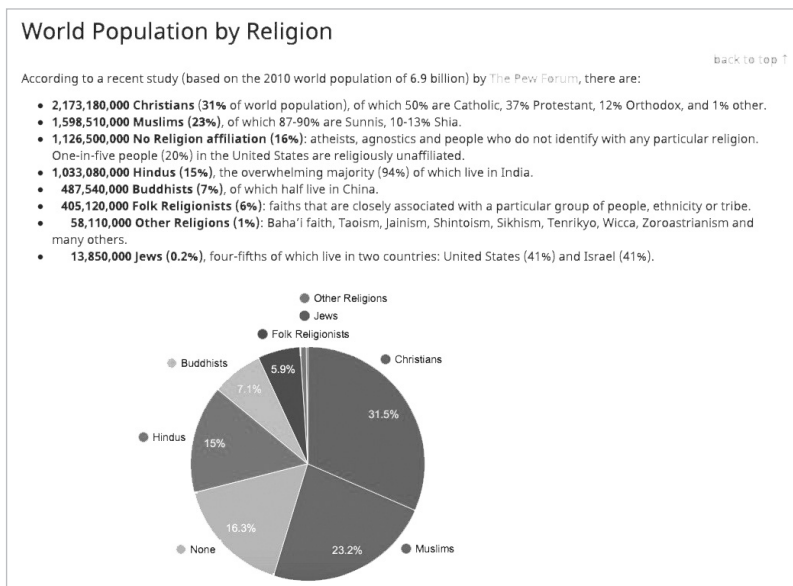
Bevezetésképpen meghallgathatjuk John Lenon *Imagine* című dalát (<https://www.youtube.com/watch?v=DVG2EJvvlF8>), melynek több provokatív felvetése is van, amelyekkel nem kell azonosulnunk, de érdemes beszélnünk róla! Péladul: „*imagine, there's no religion* – képzeld el, hogy nincsenek vallások” – ami jelenlegi vonatkozásban nem ateizmust jelent, hanem a vallások közötti határvonalak nemlétét.

Természetesen egy ilyen beszélgetés akkor ajánlott, ha a csoport kegyességi beállítottsága megenged némi nyitottságot a kérdés iránt.

Érdekesség jelenség a témával kapcsolatban: Bahá'i kezdeményezésre 1950-től kezdve világszerte ünneplik a *Világvallások napját* minden év januárjának harmadik vasárnapján. A 19. századi perzsa elgondolás szerint egy istenség létezik, és minden világvallás spirituálisítása tőle származik.

? Mit gondolunk erről az irányról? Milyen bibliai történettel, idézettel reflektálhatunk erre?

Az alkalom a „Világvallások ünnepei” címet kapta, de amellet, hogy az ünnepekről beszélgetünk, érdemes lehet általánosságban is szót ejteni a vallások sokféleségéről, jellegzetességeiről, terjedéséről. Az alábbi grafikon a <http://www.worldometers.info> oldalról származik (a százalékos adatok nagyságrendileg 2016-ban is helytállóak).

Jn 10,14–19: „*Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem, ahogyan az Atya ismer engem, én is úgy ismerem az Atyát, és én életemet adom a juhokért. Más juhaim is vannak*

nekem, amelyek nem ebből az akolból valók; azokat is vezetnem kell, és hallgatni fognak a hangomra, és akkor lesz egy nyáj, egy pásztor. Azért szeret engem az Atya, mert én odaadom az életemet, hogy azután újra visszavegyem. Senki sem veheti el tőlem: én magamtól adom oda. Hatalmam van arra, hogy odaadjam, és hatalmam van arra, hogy ismét visszavegyem: ezt a küldetést kaptam az én Atyámtól. Ismét meghasonlás támadt a zsidók között e beszédek miatt.”

- ? Hogyan értjük Jézus ezen szavait? Mit gondolunk más vallások hitéről és azokról az istenségekről, amelyek középpontjaikban állnak? Mit gondolunk más vallások ünnepeiről? Keresztényként hogyan viszonyulunk más vallású barátaink ünnepi szokásaihoz? (Bátorítsuk csoportunk tagjait az e téren szerzett tapasztalatok megosztására!) Milyen közös alapvetése lehet keresztény ünnepeinknek a zsidó ünnepekkel?

A világ vallásai számos különböző ünnepet ünnepelnek. Az ünnepek közös vonásaiban felfedezhetjük az ember alapvető igényét a megállásra, a múlt eseményeire való reflektálásra, amely befolyásolja, hogy hogyan tekintünk a jövőbe. Az ünnepek különböző formái válaszokat keresnek nagy kérdéseinkre: Honnan jöttünk? Honnan származunk? Milyen függési viszonyok közt éljük az életünket? Hogyan boldogulunk? Hová tartunk? Hogyan is működik a világ? Mi a célja létünknek? Milyen a kapcsolatunk mindazzal, ami körülvesz bennünket? Hogyan és miért változhatunk? Stb... A megállás és számvetés mellett a lélek igénye a megtisztulás, ezért előz meg számos ünnepet a böjtölés akusa mint felkészülési időszak. A lelki tisztulás, bűneink, „szennyeződéseink” letétele, elengedése után az ünnep számos kultúrában díszbe öltöztet kívül-belül.

- ! Ismeretterjesztő és érdekes játék gyanánt készítsünk előre kártyákat, melyekre felírjuk a világvallások ismertebb ünnepeit, más kártyákra pedig hozzájuk kapcsolódó leírásokat, zsidó ünnepek esetében igehevelyeket. Ezeket közösen párosíthatjuk össze!

Néhány ötlet: Íd ul-Adha (muszlim áldozati ünnep, Ásúrú, Íd ul-Fitr (a muszlim böjt megtörésének ünnepe), Hádzs (mekkai zarándoklat), Jom Kippur (engesztelés napja), Purim (szabadulás a perzsa uralom alól), Peszah (zsidó húsvét, kivonulás ünnepe), Savuot (aratás, új kenyér ün-

nepe), Szukkot (sátrak ünnepe), Elengedés éve (szombatév, akadémiai vonatkozás), Dzsamástamít (Krisna megjelenése), Dzshulan Játrá (Krisna „hintáztatása”), Loszár (tibeti holdújév ünnepe), Ganésa Csaturthí (hindu, Ganésa születésnapja), Aszalha púdzsá (Buddha legelső tanításának ünnepe), Mágha púdzsá (buddhista telihold-ünnep, a tudat megtisztítása), Obon (japán buddhista hagyomány, az ősök szellemének tisztelete), Csinming (ősök napja, tiszta fényesség napja), Chunjie (tavaszünnep), Szang-csüan (lámpásünnep), Éhes szellemek ünnepe...

Vallási témában az alábbi oldalon közel ötven filmötlet található: <http://theotherjournal.com/2010/02/17/religion-in-film-a-list-of-films-for-the-religious-studies-classroom/>

- ▶ Énekjavaslat: ZÉ 68, 73, 75

7. Az egyházi év

- ? Mi is az a liturgikus év? Miért van szükségünk a ciklikusságra? Van egyáltalán? Mi az az üdvtörténet? Releváns-e még 2016-ban? És mi köztünk is van nekünk tulajdonképpen az egészhez? Mi az idő? Mi az ünnep? Kicsoda az ünneplő ember? Több száz éves ünnepeink több ezer éves gyökerekkel hogyan válhatnak élővé a gyülekezetben, az életünkben?

Aki a „keresztény szilveszter” kifejezést hallja, vagy nem tudja mire vélni ennek emlegetését november vége körül, vagy pedig elképzel egy képet, ahogyan idős nénik együtt megnéznék például egy Jézus-filmet... Pedig az évnek nemcsak naptári, de egyházi értelemben is megvan a periodikussága, megvannak a hangsúlyai és különös érzékenységgel reflektál hitünk tartalmára. A liturgikus év időszak- vagy ünnepkörhatárai helyenként egybeesnek a naptári év alkalmával. Sok-sok éve még jobban együtt lélegeztek a dátumok, mára már a nagyünnepek is skizofrénné váltak, hiszen a karácsonyt mindenki *ünnepli*, mégis kevés ember számára szól valósággal az Isten emberré lételéről. Farsangot pedig gyülekezeti keretek közt is tarthatunk, de aligha akarjuk már ijesztő gyerekjelmezekkel elúzni a gonosz szellemeket, mint régen, csavartunk még egyet a történeten, és nem is azért farsangolunk, mert utána böjt van, és az önmegtartóztatás előtt még utoljára szeretnénk vigadni egy nagyot, hanem azért tartunk farsan-

got, mert a gyerekeink, unokáink, unokahúgaink vagy kishittanosaink aranyosan szavalnak vicces jelmezeikben...

Karl-Heinrich Bieritz: „Ahogy kétezer éves történelme alatt a kereszténység a különböző területekre épületeket állított – templomokat, katedrálisokat, kolostorokat stb. –, úgy épített házat is az időben: az egyházi esztendőt.”²

Az egyházi év ünnepekörei összetett szimbólumrendszerrel mesélik el újra és újra és nyújtják átélésre Jézus életének, illetve az üdvtörténetnek az eseményeit. Ennek elsődleges színtere a gyülekezet, alkalma az istentisztelet.

- ! Készítsünk rajzokat a liturgikus évről, melyben beosztjuk az ünnepeköröket, ezeken belül az ünnepeket, jelöljük a liturgikus színeket és megbeszéljük azok jelentését, tartalmát! Az EÉ egyes ünnepekhez szimbólumokat is közöl, ezeket is megbeszélhetjük, illetve kreatív feladat lehet a csoport tagjainak, hogy alkossanak maguk szimbólumokat, amelyek a leginkább kifejezik, hogy mit is jelent számukra egy-egy ünnep.

Teológiával, antropológiával foglalkozó emberek már többször megállapították, hogy az ember homo festivus, azaz az ember emberségéhez hozzátartozik az ünneplés. Keresztényként (is) belső igényünk a megállás, a változatosság, a közösség és az öröm – ezek mind a teljesség utáni vágyakozás nyomán születnek meg bennünk. Állandóan mozgásban vagyunk, szükségünk van a megállásra. Az ünnepek ilyenkor nemcsak töredezett világunkból emelnek a teljesség felé, hanem segítenek tudatosabban szemlélni a jelenünket és felkészülni a jövőnkre.³

- ! Az EÉ „Egyházi esztendő” alfejezetei lehetőség szerint Luther ünnepet összefoglaló énekeivel kezdődnek. Énekeljük át ezeket az énekeket és kössünk hozzájuk ó- és újszövetségi igeszakaszokat!

Zsolt 31,16a: „Életem ideje kezében van!”

Az EÉ 707–713. oldalán imádságokat találunk az egyházi év alkalmához kapcsolódóan. Ismertessük meg, használjuk ezeket az imádságokat is!

- ▶ Énekjavaslat: EÉ 175, ZÉ 156

² Idézi HAFENSCHER 2010, 297. o.

³ Vö. HAFENSCHER 2010, 299–300. old.

8. Karácsonyi (ki)készülődés?

- ! Kis kártyákat készíthetünk a bemelegítő beszélgetéshez a következő kérdésekkel, témákkal: Legkedvesebb karácsonyi emlékem. A legcibb ajándék, amit valaha kaptam. Az első gondolatom a karácsonnyal kapcsolatban. Az idei advent legfelkavaróbb eseményének tartom... Arra várok idén karácsonykor, hogy... A legnagyobb félreértés a karácsonnyal kapcsolatban szerintem az, hogy... Legkedvesebb karácsonyi énekem. Idén karácsonykor biztos, hogy... főzök/nem főzök. Szerintem a bibliai karácsonyi történet... Azért szeretem/nem szeretem a karácsonyt, mert... A családjunkban minden karácsonykor szokás volt, hogy...

A társaságból mindenki húz egy vagy két kártyát és beszél róla.

- ! *Jézus születésnap partyja és ajándékai* – Megnézhetjük közösen a rövid színdarabot (<https://www.youtube.com/watch?v=x03HWZZKdKI>) (némi angol tudás szükséges), melyben Jézus „modern” barátai azt gondolják, hogy rátaláltak Jézus tökéletes születésnap ajándékaira. Azonban megsértődnek, amikor Jézus nem lelkesedik a végtelenségig a szentföldi homokért vagy a keresztjéből faragott kiskeresztért stb., hanem amit ő igazán szeretne, azok maguk a barátok, az idejük, a figyelmük, a velük való beszélgetés, kapcsolat. Ennek kapcsán beszélgethetünk a karácsonyi ajándékozásról, szokásokról és azok vélt vagy valós szükségéről, illetve arról, hogy mi is az igazi lényege annak, hogy Jézus emberré lett, mit kezdhetünk mi ezzel a karácsonyi forgatag közepe felé.

A beszélgetés tovább folytatódhat a készülődés témája mentén:

- ? Mit jelent nekünk ma Jézus születése? Mire várunk minden karácsonykor? Mire készülünk tulajdonképpen kívül és belül? Miért jó/nem jó a „felhajtás”? Hogyan lehet jól készülődni? Mit lehet tenni a (ki)készülődés ellen?

Az ünnep találkozás, öröm, szeretet. Jézus Krisztus születésében az Isten emberré lesz, közel jön, nem távolságban, hanem minőségben. Azért, hogy megváltsa az embert a bűneiből, vagyis helyreállítsa a kapcsolatot és megmutassa az utat a Teremtő Istenhez. Ez jó hír, ajándék, öröm, nem pedig kötelesség vagy feladat. Inkább béke, vigasztalás, megerősítés, boldogság. Minden évben átélhetjük újra azt a csodát,

hogy Isten belép az életünkbe. Ennek az átélésére, befogadására vagy egyáltalán a felfogására készülünk minden évben újra és újra. Az ünnep mindig kicsit más, mint a hétköznapok. Jól készülni a prioritások felállításával tudunk, imádsággal és tudatossággal. Milyennek akarjuk az ünnepünket? Ehhez az ésszerű időbeosztás, visszafogott főzés, vásárlás, dekorálás stb. múlhat rajtunk, de békét, meghittséget és értelmet az ünneplésünknek csak ajándékként kaphatunk a megszületett Istentől!

Ézs 9,1–6: „A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát, a homály földjén lakókra világosság ragyog. Te megszaporítod a népet, nagy örömet szerzel neki. Úgy örülnek színed előtt, ahogyan aratáskor szoktak örülni; ahogyan vigadni szoktak, akiknek zsákmányt osztanak. Mert terhes igáját, a hátát verő botot, sanyargatójának vesszejét összetöröd, mint Midján napján. Mert minden dübörögve menetelő csizma és véráztatta köpönyeg elég, és tűz martaléka lesz. Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Az uralom az ő vállán lesz, és így fogják nevezni: Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme! Uralma növekedésének és a békének nem lesz vége Dávid trónján és országában, mert megerősíti és megszilárdítja törvénnyel és igazsággal mostantól fogva mindörökké. A Seregek Urának féltő szeretete viszi véghez ezt!”

Jézus Krisztus gyermek lett nekünk – a tiszta és naiv a sok mesterkedésünk között; csodálatos tanácsos – bölcsesség a sok értelmetlenségünk és ostobaságunk között; erős Isten – erő a gyengeségeinkben; örökkévaló atya – örök kötődés a múlandó kapcsolataink között; békesség fejedelme – békesség a háborúinkban, ellenségeskedésünkben és közönyünkben.

► Énekjavaslat: ZÉ 18, 21, 23; ÉÉ 149, 150, 163

Felhasznált irodalom

HAFENSCHER Károly: *Liturgika*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest, 2010.

Fiatal felnőttek alkalma (2. félév)

SIMON ATTILA

Vízkereszt – vagy amit akartok

▶ A NAP KÉRDÉSEI

Hogyan ünnepelehetek másokkal? Hogyan tehet mások ünnepe engem is a közösség részévé?

Az alkalom előkészítéseként feldíszíthetjük a találkozás helyszínét karácsonyi dekorációval, hiszen ezen a napon a világ nagy részén éppen ünnepelek. Élvezzük velük mi is az ünnepet!

A vízkereszt az egyházi ünnepek csavargója, igazi betyár. Az első évszázadokban még egyértelműen Krisztus világban való megjelenését (epifániáját) ünnepelték benne, amely a húsvét mellett a kereszténység második legnagyobb ünnepe volt, és többé-kevésbé azonos a mi karácsonyunkkal. A 4. századi zsinatok aztán igyekeztek összehangolni a pogány gyökerű birodalmi kultuszokat a kereszténység ünnepeivel, így egy rövid ideig két karácsony is volt, nyugaton a téli napfordulóhoz köthetően december végén és a régi keleti hagyományokban január elején. Később Örményország kivételével a világ keresztényei egyöntetűen áttértek a december 25-i ünneplésre, azonban a Gergely-féle naptárreform még csavart egyet a dolgon: a régi juliánuszi naptár szerint – amelyet a mai napig az ortodox egyház használ, és ami körülbelül két hetes késében van a világ nagy részén azóta elfogadott Gergely-naptárhoz képest – az ortodox egyházban január 6-án, tehát „vízkeresztkor van karácsony”. A vízkereszt talán hányattatott története miatt is valahogyan mindíg a „mások” ünnepe maradt. Érdekes ezt különféle teológiai tartamaiban is vizsgálni:

– Az „idegen” napkeleti bölcsek megkapják ajándékukat, az evangéliumot, hogy azután továbbadják azt.

- A kánai menyegzőn az mindenfelől összesereglett násznép részeseül Krisztus csodájából.
- A keresztelésben idegenekből Isten közösségévé válunk, ezt a közösséget vállalja velünk Jézus is keresztségekben.

? Hogyan tehet egy ünnep közösséggé? Vettél már részt olyan ünnepen, ahol idegenek között voltál, ahova odacseppentél? Mennyiben más ez az élmény, mint amikor családi, baráti körben ünnepelek? Van-e olyan barátságod, ismerettséged, amelyik ilyen közegben kötött? Könnyebb vagy nehezebb egy ünnepen ismerkedni? Melyik a legmeghatározóbb, legnagyobb erejű ünnep-találkozásod?

TÖRTÉNET: KÖNNYŰ EGYÜTT ÜNNEPELNI MÁSOKKAL?

► A koldus rongyai - http://velunkazisten.hu/small_story/A_koldus_rongyai

Élt a király palotája mellett egy koldus. Egyik nap meglátott egy hirdetést kifüggesztve a palota kapuja mellett. A király nagy vacsorát rendez. Mindenki, aki királyi ruhába öltözik, bemehet az ünnepségre.

A koldus továbbment. Végignézett a rongyain, és felsóhajtott. Biztos, hogy csak a királyok és családtagjaik hordanak királyi ruhát – gondolta.

Lassan megfogant benne egy gondolat. Annyira merész gondolat volt, hogy szinte beleremegett. Meg merje-e próbálni?

Visszament a palotához. Odalépett a kapuórhöz.

- Kérem, uram, szeretnék a királlyal beszélni!

- Várjon itt – felelt az őr. Pár perc múlva visszatért. – Őfelsége fogadja önt – mondta, és beengedte a koldust.

- Látni óhajtottál? – kérdezte a király.

- Igen, felség. Annyira szeretnék részt venni a banketten, de nincsen királyi ruhám, amit felvehetnék. Kérem, felség, bátoríthatom azt kérni, hogy adja nekem egy régi öltözetét, hogy én is részt vehessek az ünnepségen?”

A koldus annyira remegett, hogy észre sem vette a halvány mosolyt a király ajka körül.

- Bölcs dolog volt tőled, hogy hozzám fordultál – szolt a király. Oda szólította fiát, az ifjú herceget. – Vezesd ezt az embert a szobádba, és öltöztess fel valamelyik ruhádba!

A királyfi úgy is tett, és a koldus hamarosan olyan ruhában állt a tükör előtt, amit még álmában sem mert remélni.

– Most már alkalmas vagy arra, hogy részt vegyél a királyi vacsorán holnap este – mondta a királyfi. – De még ennél is fontosabb, hogy sosem lesz szükséged más ruhára. Ez a ruha sosem megy tönkre.

A koldus térdre hullott. – Ó, köszönöm – kiáltott fel. Ahogy indulni készült, visszanézett koszos rongyaira, amik ott heverték a padlón. Habozott. – Mi van, ha a királyfi téved? Mi van akkor, ha újra szükség lesz régi ruháira? Gyorsan összeszedte őket.

Az ünnepség sokkal pompásabb volt, mint képzelte, de mégsem tudta úgy élvezni, ahogy kellett volna. Rongyait kis batyuba tekerte, és az folyton leesett az öléből. Az ételt gyorsan adták tovább, és a koldus lemaradt a legfinomabb falatokról.

Az idő igazolta, hogy a királyfinak igaza volt. A királyi ruha tényleg elnyúlhatetlen volt. Mégis az öreg koldus egyre jobban kötődött régi rongyaihoz.

Ahogy telt az idő, az emberek már nem a királyi ruhát vették észre, amit viselt. Csak a mocskos rongyokból álló batyut látták, amihez annyira ragaszkodott, bárhová ment. Úgy is beszéltek róla, mint a rongyokat cipelő öregemberről.

Egy nap, amikor már haldoklott, a király meglátogatta. A koldus látta a szomorúságot a király szemében, amikor az ágy mellett heverő rongykupacra nézett. A koldusnak hirtelen eszébe jutottak a királyfi szavai, és felismerte, hogy rongyai megfosztották attól, hogy igazi királyként járjon egész életében. Keserves sírásra fakadt ostobasága miatt.

A király pedig vele sírt.

„Amikor Jézus megszületett a júdeai Betlehemben Heródes király idején, íme, bölcsek érkeztek napkeletről Jeruzsálemba, és ezt kérdezték: Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt. Amikor ezt Heródes király meghallotta, nyugtalanság fogta el, és vele együtt az egész Jeruzsálemet. Összehívott minden főpapot és a nép írástudóit, és megkérdezte tőlük, hol kell megszületnie a Krisztusnak. Azok ezt mondták neki: A júdeai Betlehemben, mert így írta meg a próféta: „Te pedig, Betlehem, Júda földje, semmiképpen sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert fejedelem származik belőled, aki legeltetni fogja népemet, Izráelt.” Ekkor Heródes titokban hívatta a bölcseket, és gondosan kikérdezte őket, hogy mikor jelent meg a csillag, majd elküldte őket Betle-

hembe, és ezt mondta: Menjetek el, és kérdezősködjetek a gyermek felől; mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek, és imádjam őt! Miután meghallgatták a királyt, elindultak, és íme, a csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor ezt látták, igen nagy volt az örömük. Bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát. Mivel azonban kijelentést kaptak álomban, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba.” (Mt 2,1–12)

A három bölcs idegenként csatlakozott a világegyetem egy különleges ünnepébe. Talán az út elején fontolgathatták ennek a találkozásnak a diplomáciai, gazdasági előnyeit és az ebből fakadó lehetőségeket. Az Jézussal töltött pillanatok azonban olyan erővel hatottak rájuk az evangélium szerint, hogy ezentúl egész személyiségüket az határozta meg, hogy erről a közös ünnepről, a nagy találkozásról számoljanak be mindenkinek.

IMATÉMA

Kérünk téged, Jézusunk, aki együtt ettél, együtt ittál, együtt neveltél és együtt sírtál a tanítványokkal, hogy tudjunk mi is másokkal örülni, ünnepelni és közösséget vállalni.

A nem ünnep

▶ AZ ALKALOM KÉRDÉSEI

Vajon hogyan jelenik meg az ünnep a hétköznapokban? Mi a napunk legünnepebb része? Tényleg szűrjük a hétköznapok? Kis ünnepek a napban.

- ! Írjuk fel egy átlagos napunkat több kisebb lapra, és írjuk hozzá a pontos időt is. Helyezzük el a lapokat a földön az óramutató irányai szerint, majd járjunk körbe és hasonlítsuk össze egymás napirendjét. Miben hasonlítanak, miben különböznek? Beszélgethetünk arról, kinek melyik a nap legnehezebb része.

„Amikor pedig megtudta Jézus, hogy a farizeusok meghallották, hogy ő több tanítványt szerez és keresztele, mint János – bár maga Jézus nem keresztele, hanem a tanítványai –, elhagyta Júdeát, és elment ismét Galileába. Samárián kellett pedig átmennie, és így jutott el Samária egyik városához, amelynek Sikár volt a neve. Ez közel volt ahhoz a birtokhoz, amelyet Jákób adott fiának, Józsefnek. Ott volt Jákób forrása. Jézus az úttól elfáradva leült a forrásnál; az idő délfelé járt. Egy samáriai asszony jött vizet meríteni. Jézus így szólt hozzá: Adj innom! Tanítványai ugyanis elmentek a városba, hogy ennivalót vegyenek. A samáriai asszony ezt mondta: Hogyan? Te zsidó létedre tőlem kérsz inni, mikor én samáriai vagyok? Mert a zsidók nem érintkeztek a samáriaiakkal. Jézus így válaszolt: Ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki így szól hozzád: Adj innom! – te kértél volna tőle, és ő adott volna neked élő vizet. Az asszony így szólt hozzá: Uram, merítődényed sincs, a kút is mély, honnan vennéd az élő vizet? Talán nagyobb vagy te atyánknál, Jákóbnál, aki ezt a kutat adta nekünk, és aki maga is ebből ivott, sőt fiai és jószágai is? Jézus így válaszolt neki: Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne. Az asszony erre ezt mondta: Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazam meg, és ne kelljen idejárnom meríteni. Jézus így szólt hozzá: Menj el, hívd a férjedet, és jöjj vissza! Az asszony így válaszolt: Nincs férjem. Jézus erre ezt mondta: Jól mondtad, hogy férjed nincs, mert öt férjed volt, és akivel most élsz, nem férjed: ebben igazat mondtál. Az asszony így felelt: Uram, látom, hogy próféta vagy. A mi atyáink ezen a hegyen imádták Istent, ti pedig azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van az a hely, ahol Istent imádni kell. Jézus így válaszolt: Higgy nekem, asszony, hogy eljön az óra, amikor nem ezen a hegyen, nem is Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. Ti azt imádjátok, akit nem ismertek, mi azt imádjuk, akit ismerünk, mert az üdvösség a zsidók közül támad. De eljön az óra, és az most van, amikor igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres. Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk. Az asszony így felelt: Tudom, hogy eljön a Messiás, akit Krisztusnak neveznek, és amikor eljön, kijelent nekünk mindent. Jézus ezt mondta neki: Én vagyok az, aki veled beszélek. Ekkor megérkeztek a tanítványai, és csodálkoztak azon, hogy asszonnyal beszél, mégsem mondta egyikük sem: Mit

akarsz tőle? Miért beszélgetsz vele? Az asszony pedig otthagya korsóját, elment a városba, és szólt az embereknek: Jöjjetek, lássátok azt az embert, aki megmondott nekem mindent, amit tettem: vajon nem ő a Krisztus?” (Jn 4,1-29)

Elgondolkodtató a Jézus és az asszony közötti párbeszéd. Vajon az asszony tényleg ennyire nem „veszi az adást”, vagy a közérthetőségéről híres Jézus mond a történetben csődöt? Egy lehetséges alternatíva szerint az asszony egészen egyszerűen csak vízért ment a kúthoz. Semmi különös, talán többször is megtette egy nap a nehéz fizikai munkát. Egyszer csak aztán ott találja magát Isten Fiával szemben. Vajon mi fel tudnánk-e venni a fordulatszámot Jézussal a leghétköznapibb, legszürkébb, legfárasztóbb tevékenységeink közben? És vajon felvesszük?

TÖRTÉNET

Egy ember eltévedt a sivatagban. Később, amikor már barátainak mesélte el a megpróbáltatásait, azt is elmondta nekik, hogy teljes kétségbeesésében, hogyan hívta térden állva segítségül Istent.

– És meghallotta Isten az imádat? – kérdezték tőle.

– Dehogyan. Nem tudta, mert megjelent egy kutató és megmutatta a helyes irányt. (Anthony DeMello)

- ? Volt-e már olyan, hogy egy teljesen szürke napodból, tevékenységedből egyszer csak ünnep lett? Hogyan? Hogyan érdemes figyelni Istenre a hétköznapokban? Mikor tudunk időt szakítani a hétköznapokban az ünnepre? Fontos ez? Miért?

IMATÉMA

Az ember fejben talán tudja, hogy mindig a te kezvedben van, Uram, de a tapasztalat azt mutatja, hogy sem türelem, sem idő, sem erő nem mutatkozik a hétköznapokban, hogy ezt valóságosan megérezhessük. Urunk, adj időt, adj türelmet, adj erőt a veled való találkozásra, minden nap!

Önmagam ünnepe

▶ A NAP KÉRDÉSEI

Hogyan ünneplem magamat? Hogyan jutalmazom magam? Honnan tudom, mikor van okom tényleg ünnepelni magam?

- ! Bevezetésképpen az összegyülekezésünk helyszínén rendezzünk be akadálypályát, amelyen mindenkinek át kell haladnia.

HATÁRAIM ÁTLÉPÉSE

Az emberi élet tele van akadályokkal, nehézségekkel és küzdelmekkel. Ezek között vannak nyilvánvalóak és közismertek és egészen személyesek és bizalmasak is. Beszélgessünk nagy legyőzött akadályainkról! Nézzük meg, valójában egy-egy egyszerű győzelem mögött mi motivált minket, mit akartunk bizonyítani, legyőzni?

TÖRTÉNET

Az 1992-es barcelonai olimpiai játékokon az atlétika történetének egyik leghihetetlenebb jelenete játszódott le.

A brit Derek Redmond egész életében arról álmodott, hogy egyszer aranyérmet nyer 400 méteres síkfutásban. Ez az álom elérhető közelségbe került, amint a startpisztoly eldőrdült a barcelonai elődöntőben. Élete nagy versenyét futotta, és már látta maga előtt a célvonalat, ahogy a célegyenesbe fordult. Akkor hirtelen éles fájdalom hasított a lábába. Elszakadt jobb térdszalaggal orra bukott.

A *Sports Illustrated* beszámolt a drámai eseményekről: Miközben az orvosi segítség közeledett, Redmond nagy kínlódás árán felállt. „Állati ösztön volt” – vallotta később. Ugrálva újra elindult, és egy örült kísérletet tett, hogy befejezze a versenyt. Ahogy odaért a célegyeneshez, egy nagydarab, pólóba öltözött férfi lejött a lelátóról, félrelökött egy biztonsági őrt, odarohant Redmondhoz, és átkarolta. Jim Redmond volt az, Derek édesapja. – Nem kell ezt csinálnod – mondta síró fiának. – Dehogynem! – felelte Derek. – Na, jól van, akkor – mondta Jim – együtt befejezzük.

Együtt értek be a célba, átlépve a határaikat. (http://velunkazisten.hu/content/book/Fejezd_be_a_versenyt) – <https://www.youtube.com/watch?v=3kg6jojNkxc>

Milyen módokon ünnepeljük jutalmazzuk magunkat? Írjuk fel lapokra, keverjük össze őket, és találjuk ki, melyik kié lehet! Mikor reális, hogy az ember megjutalmazza magát?

„Ezután Jézus Jerikóba ért, és áthaladt rajta. Élt ott egy Zákeus nevű gazdag ember, aki fővámszedő volt. Szerette volna látni, hogy ki az a Jézus, de kis termetű lévén, nem láthatta a sokaságtól. Ezért előrefutott, és felmászott egy vadfügefára, hogy lássa őt, mert arra kellett elmennie. Amikor Jézus odaért, felnézett, és így szólt hozzá: Zákeus, jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom. Ekkor sietve lejött, és örömmel befogadta. Akik ezt látták, mindnyájan zúgolódtak, és így szóltak: Bűnös embernél szállt meg. Zákeus pedig odaállt az Úr elé, és ezt mondta: Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit törvénytelenül vettem el, a négyszeresét adom vissza annak. Jézus így felelt neki: Ma lett üdvössége ennek a háznak, mivelhogy ő is Ábrahám fia. Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elvesztettet.” (Lk 19,1–10)

Az emberi élet sajátsága az állandó változás. Egyik korból a másikba, egyik életkorból a másikba újabb és újabb kihívásokkal szembesülünk, amire nehezen lehet mindig ugyanazokkal az eszközökkel válaszolni. Ha életkérdéseinket a szeretet eszközeivel akarjuk megoldani, még nehezebb a helyzetünk, ugyanis a szeretet végtelenül rugalmas, tőlünk is dinamizmust, változást, hajlékonyságot követel. A fiatal felnőtt korosztály nagyon jól érzékeli: sokszor egy igazán nehéz iskolai megmérettetés kacagtatónak tűnik egy fojtogató személyes probléma mellett. Zákeus azzal, hogy gazdag ember létére felmászott egy fára mindenki szeme láttára, óriási kockázatot vállal önmagával szemben, hiszen gazdag, hatalmas és tekintélyes emberi énképét megalázva igyekszik Jézus felé. Zákeus öröme nem csak Jézusnak szól, hanem önmaga felett aratott győzelmének is, a kis lépésnek, a kis mászásnak. Ezt a kis lépést, ezt a kis bátorságot (fára mászás) nagyítja fel Jézus azzal, hogy Zákeust a közösségébe emeli, így szárnyakat adva neki a változáshoz.

IMATÉMA

Jézus, segíts, hogy újabb és újabb diadalmakat arathassak belső küzdelmeimben, lépésről lépésre közelebb kerülve hozzád! Add meg ennek az örömeit, add meg ennek jutalmait!

A szerelem ünnepe

▶ A NAP KÉRDÉSEI

Mit jelent számunkra a párkapcsolat, hogyan válik két ember ünnepe közös ünnepé, hogyan oldódhat fel két személyiség egymásban?

FILMRÉSZLETEK

Kérjük meg előzetesen a csoport tagjait, hogy hozzák magukkal kedvenc filmjeik kedvenc szerelmes részleteit! Közös vetítésen nézzük meg, és beszélgessünk a részletekről, kit mi ragadott meg a részletekben!

„Ha nem tudod, ó, asszonyok szépe, indulj el nyájam nyomán, és legeltesd kecskéidet a pásztorok tanyáinál! A fáraó kocsijába fogott paripákhoz hasonlítalak, kedvesem! Két orcád bájos a láncocskák közt, nyakad a gyöngysorokban. Aranyláncokat készítünk neked ezüstgolyócskákkal. Ha a király az asztalnál ül, nárdusom árasztja illatát. Mint egy köteg mirha, mely keblemen nyugszik, olyan az én szerelmesem. Mint a ciprusfürt Én-Gedí szőlőiben, olyan az én szerelmesem. De szép vagy, kedvesem, de szép vagy! Szemeid galambok. Szép vagy te is, szerelmesem, gyönyörű vagy! Fekvőhelyünk üde zöld. Cédrusok házunk gerendái, mennyezete ciprusfa.” (Énekek 1,8–17)

A társra találás ünnepe talán minden más ünnepnél mélyebben ágyazódott bele a kultúránkba. A jelenleg ismert házasságfogalmak sokszínűségükben csak egyetlen közös pont mutatkozik a kutatók szerint: ünnepélyesen megpecsételt alkalom. Bármilyen furcsa ezt kimondani, de a párunkra való rátalálás életünk leginkább ünnepelet eseménye, mégis a keresztény ember életének minden bizonnyal egyik legnehezebb kihívása is.

A szerelem korunkban egészen biztosan az egyik legtúldimenzionáltabb fogalom, ami – úgy tűnik – a fogyasztói világ egyik motorjává lett. Miközben minden mese, sorozat és film a szerelmet ünnepli, köz-

ben ezzel a sokszor tudattalan szükségletünkkel autókat, mosószeret, műtrágyát adnak el nekünk.

- ! Nézzünk meg véletlenszerűen reklámokat valamelyik videómegosztó portálon, és keressünk direkt vagy burkolt tartalmakat, amelyek a szerelemre, szexualitásra utalnak!

TÖRTÉNET

Anya: – Miért szeret a barátnőd?

A fiú: – Úgy gondolja, hogy jóképű, tehetséges, okos és jó táncos vagyok.

Anya: – És te mit szeretsz benne?

A fiú: – Úgy gondolja, hogy jóképű, tehetséges, okos és jó táncos vagyok. (Anthony DeMello: *Szárnyalás*)

- ! Alkossunk csoportokat, párokat, és állapítsunk meg öt-öt olyan dolgot, amiért egy párkapcsolatot valóban feltétlenül ünnepelni kellene! A kérdéspárok segíthetnek a megbeszélésben:
  - Örök hűség vagy örök szövetség?
  - A társam megtalálása vagy a megtalált boldogság?
  - Az elfogadottság ünnepe vagy a kibonzakozás?
  - Lelki vagy testi társ?
  - A szerelem önzés vagy önátadás?
  - Siker vagy kihívás?
  - Külső vagy belső szépség?

Osszuk meg a beszélgetések eredményeit valamilyen formában!

- ! Melyiket a legnehezebb megbocsátani egy személyes szeretetkapcsolatban? (Osztályozzuk!)
Hűtlenség, bizalmatlanság, figyelmetlenség, erőszakosság, türelmetlenség.

A Bibliában elképesztően sokféle párkapcsolati modellel találkozhatunk. Jézus maga csak egyetlen egy tartalmi és formai részéhez fűz mondánivalót, amelyben a szeretett személyhez való hűség fontosságát hangsúlyozza ki (Mk 10,2–12). Talán azért, mert éppen ezt a kitartó, meg nem alkuvó szeretetet gyakorolja felénk Krisztus is, aki hűséges az emberekhez a legvégsőkig, a hűtlen Péterekhez, a bizalmatlan Tamásokhoz, a figyelmetlen Zebedeus testvérekhez, sőt az erőszakos ellenségeihez is. Ezt a meg nem alkuvó szeretetet kell megtanulnunk tőle!

IMATÉMA

Drága Jézusunk, ültess minket magad mellé, hogy a kitartó, a másik felé új utakat kereső szeretetről tőled tanulhassunk!

Böjt ünnepe, a csend ünnepe

AZ ALKALOM JELLEGE

Böjti csend, lehetőség a terheket letenni, és felvenni az élet jeleit (meditációs ösvény)

ESZKÖZÖK

Halk zene meditációt segítő dekoráció, stációképek, mécsesek, termékek – eszközök, kosarak, kövek.

- ! Érkezéskor adjunk teret a megérkezésre, az elhalkulásra, lecsendesedésre, lehetőleg az ösvénynek alakítsunk ki valamiféle „előszobát”! Itt kerülhet sor a bevezetésre. Aki végig ért a meditációs ösvényen, annak biztosítsunk lehetőséget arra, hogy élményeivel imádságban elmélyedhessen, vagy ha beszélni akar valakivel, akkor megbeszélhesse a lelki úton szerzett tapasztalatait. A stációk jól érzékelhető módon kövessék egymást! A tizennégy állomás mellé helyezzük el a stációkat ábrázoló, kifejező képeket, valamint az alábbi (vagy saját magunk által megalkotott) szövegeket, két külön lapon, lefelé fordítva, megjelölve, melyik az első olvasnivaló. Helyezzük melléjük a szövegben megjelölt tárgyakat, eszközöket, valamint igény szerint gyertyákat.

BEVEZETÉS

Mindenkinek lehetősége van követni Jézust ezen a böjti úton. A böjt a terheinktől való megszabadulás ideje. Minden teher egy-egy kő. Jézus keresztútja mellett ezeket az élettelen, hideg terheket le lehet tenni egy-egy stáció mellett, és felvenni helyettük valami élő, életteltel, valami ajándékot az új életet adó Krisztustól. A stációknál két lap lesz letéve. Először a pirosat olvassátok el. Ekkor van lehetőség a követ letenni, ha úgy érzitek. Ezután fordítsátok fel a zöld lapot, és ha végigolvastátok, módotok van felvenni azt, amit a stációkhoz készítettünk. Kísérjen Krisztus az utatokon!

1. PILÁTUS HALÁLRA ÍTÉLI JÉZUST

Milyen jó lenne az élet minden pillanatába a jót választani, de néha olyan nehéz. Talán Pilátus sem volt olyan rossz ember. De akkor, ott nem találta a helyes utat. Nem volt benne erős. Én sem vagyok elég erős, Uram. Leteszem eléd terhemet. (Kő lerakásának lehetősége.)

Jézus amikor látta a bénát, a tó mellett feküdni megkérdezte tőle: akarsz-e meggyógyulni. Amaz körülnézett, sóhajtott, és ennyit mondott: nincs emberem. Pár pillanattal később egészséges lélekkel és testtel, új erővel hagyja ott 38 éven át tartó szenvedéseinek helyszínét.

Köszönöm az erőt, Krisztusom. (Friss zöld hajtás felvételének lehetősége.)

2. JÉZUS VÁLLÁRA VESZI A KERESZTET

Nehéz terheket cipelek. Az én vállamat nem nehéz gerenda nyomja, de azt érzem, mégis megszakadok a súly alatt. Arcok villannak fel, akik megkeserítettek engem, arcok, akiknek nem tudtam megbocsátani, közöttük a saját arcom is. Önmagamat is megkeserítettem, önmagamnak is nehezen bocsájtok meg. Leteszem eléd ezt a terhet is. (Kő letételének lehetősége.)

A samáriai asszony vállát nagy teher nyomta, és végképp alig akarta elhinni, hogy a nehéz vizes korsókon kívül valaki azok alól a terhei alól is feloldozhatja, amelyek a legnehezebbek. Jézus osztozik az asszony terhein, és lehetőséget ad arra, hogy letegyje őket, és az új élet reményét kapja cserébe.

Köszönöm, hogy könnyűvé teszel, Krisztusom. (Tollpihe felvételének lehetősége.)

3. JÉZUS ELŐSZÖR ESIK EL

Ismerem a botlás lehetőségeit. Igyekszem kerülni őket, de sokszor öntudatlanul is sikertelenségek, kudarcok érnek. És bár tudom, hogy ezek nem minősítenek engem, mégis nehéz megküzdeni a rám törő rossz érzésekkel, a kudarcok és sikertelenségek miatt. Leteszem eléd ezt a terhemet is. (Kő letételének lehetősége.)

Péter, a tanítvány nagy lelkesedéssel lépett Jézus után a tó tükrére. Részesülni a mester tudásából, a neki járó dicsőségből, talán a neki szánt áhítatból is, sőt, első lenni a tanítványok között. Péter az érzései sűrűjében csak Jézusra nem figyelt, és hamar megrémülve süllyedni kezdett. Jézus azonban nem akarja a bukott tanítvány kudarcát, hanem kezével megemeli, segítségére siet.

Köszönöm, hogy utánam nyúlsz kezeddél, és új lendületet adsz, Krisztusom. (Friss levél, vadgesztenye levél.)

4. JÉZUS TALÁLKOZIK ANYJÁVAL

A találkozás szavak nélkül is sokat mond el. Egy anya fájdalmas búcsúja a fiától. Az én életemben is túl sokszor kellett már búcsút mondani. Néha időm és lehetőségem sem volt kimondani a búcsú szavait azoknak, akik valahogy elsodródtak mellőlem. Egyedül vagyok. Leteszem ezt a terhemet is. (Kő letételének lehetősége.)

János evangéliuma szerint Jézus előre látja a tanítványok kétségbeesését a nagyheti események előtt. Itt biztatja őket: így most titeket is szomorúság fog el, de ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog a szívetek, és örömtöket senki sem veheti el tőletek. Jézus tudja: a reménytelenség és a félelem kéz a kézben járnak. Éppen ezért nem hagyja, hogy csüggedjünk, nem ad teret a kétségbeesésnek, reményt önt tanítványaiba.

Krisztusom, köszönöm neked a reményt. (Virág felvételének lehetősége.)

5. CIRENEI SIMONNAL VITETIK A KERESZTET

Egy nap gyönyörű reggelre ébredünk, minden ragyogó és békés körülöttünk. Sőt, még bennünk is – aztán egy pillanat, s máris egy tragédia kellős közepén vergődünk. Egy agyonlapító kereszt súlya alatt. És vinnünk kell azt a keresztet valamilyen ismeretlen helyre – talán a más keresztjét. Olyan keresztet, amely másra van szabva. Keresztet, amelyet nem mi választottunk, s mégse lehet kibújni alóla. Leteszem terhemet. (Kő letételének lehetősége.)

A bűnös asszony talán elkerülhette volna a büntetését, ha a farizeusok nem pont vele akarták volna Jézust törbe csalni. Kérdésükre, hogy a törvény szerint megkövezzék-e, csak rossz választ lehetett adni. Csak így sikerülhet Jézust gyilkosnak vagy törvényszegőnek beállítani. Jézus válasza – „az vesse rá az első követ, aki nem bűnös” – leleplezi a farizeusokat, megmenti a bűnös asszonyt, és Jézust önmagát felülemeli az áldozat szerepén. Az ember azt látja, ami a szeme előtt van, de Isten azt is, ami a szívben van. Jézus megmutatja: ha a szív isteni igazságát követed, nem válhatsz áldozattá.

Krisztusom, köszönöm neked a felülemelkedést. (Valamilyen repülő termés felvételének lehetősége.)

6. VERONIKA KENDŐJÉT NYÚJTJA JÉZUSNAK

Mennyi sok küzdelem, mennyi sok vesződés van mögöttem. Mennyi-szer hallottam magamban, vagy másoktól: meg kell mutatnod, most kell ügyesnek lenned, meg tudod csinálni, teljesítened kell, mert különben... Nem tudom, hogy miközben olyan sok látványos csatát nyertem, vajon mennyit vesztettem ott belül... Ki gondol rám, ki van igazán közel hozzám, aki látja az igazi harcaimat, ki ismer engem igazán? Lehetem ezeket a terheit is? (Kő letételének lehetősége.)

Jézus elmegy Máté, a vámszedő asztala mellett, és elhívja őt, Máté pedig otthagyja a vámszedő asztalt és követi Jézust. A történet pofonegyszerűnek tűnik. De vajon mi lehetett a vámszedő szívében, amiért e rövid szavakat – „jőjj, és kövess engem” – megváltásként élte meg? Jézus látta, hogy Máténak igazán mire van szüksége az asztalon, a pénzen, a hivatalon és az élet összes sallangján túl. Jézus ott volt Mátével.

Krisztusom, köszönöm neked, hogy velem vagy. (Páros termés vagy gyümölcs – például cseresznye – felvétele)

7. JÉZUS MÁSODSZOR ESİK EL

Vajon a cél mindig szentesíti az eszközt? Céljaim, vágyaim, tudásom elérésében vajon nem feledkeztem meg másokról, vajon nem feledkeztem meg a lényegről? Vajon ha mérlegre tenném nyereségeimet,

ismereteimet és botlásaimat, merre billenne a mérleg serpenyője? Vajon mennyi sebet ejtettem, míg végre céloimhoz értem? Leteszem eléd ezt is. (Kő letételének lehetősége.)

Nikodémus, Izrael tanítója csak az éjszakában meri feltenni kérdéseit. Vajon amíg Isten országának törvényeit vakon követte, nem mulasztott-e el bármit is? A Jézussal való beszélgetés megpróbálja kihívni Nikodémust a sötétségből, és rávezetni, hogy amíg az ismeret csak felfuvalkodottá tesz, eközben egyedül a szeretet az, ami építeni tud. Nikodémus később a kereszt tövében, látva a meg nem alkuvó szeretetet, világosságra jutott.

Krisztusom, köszönöm, hogy amikor egyre mélyebbre kerülök saját magam miatt, te képes vagy kihívni a világosságra. (Csigaház felvételének lehetősége.)

8. JÉZUS SZÓL A SÍRÓ ASSZONYOKHOZ

Egy férfi sosem sír, a nőknek meg nem szabad. Állítjuk, hogy nem hatnak ránk az érzések, hogy uraljuk őket. Viccelődünk, bagatellizálunk, másról beszélünk, mert mindenkinek látnia kell, mennyire megálljuk a helyünket a világban, ránk lehet számítani, építeni, támaszkodni, mit nekünk érzések. Nem fáj semmi, vagy ha igen, az még jó is, mert megedz, erre jó, másra nem kell. Egy isten sosem sír, ne igaz? Csak közben valahol belül megszakad valami. Leteszem eléd ezt a terhet. (Kő letételének lehetősége.)

Jézust mélységesen megrázza barátai gyásza. Az ember gyengesége esendősége halála, gyásza ott morajlik Isten Fia körül, ő pedig teljes emberségében érzi a szomorúság örvénylő mélységeit. Sír. Velünk, értünk, helyettünk.

Drága Krisztusom, köszönöm a könnyeidet. (Egy tálból vizet meríthet.)

9. JÉZUS HARMADSZOR ESİK EL

Lehetett volna másképpen? – teszem fel magamnak a kérdést sokszor. Sok mindenben már nem tudok változtatni, hiába igyekszem, úgy érzem, bénult vagyok. Szeretnék hatékony, rugalmas, változásra kész

ember lenni, de azt veszem észre, hogy bizonyos dolgokban mintha mocsárba léptem volna, nem bírok mozdulni. Nem bírom levetkőzni saját tehetetlenségemet, mintha valami hatalmas súly horgonyzott volna le. Leteszem eléd ezt a terhemet. (Kő letételének lehetősége.)

Négy ember egy bénát vitt Jézus elé, de nem fértek be a házba, ahol Jézus tanította és gyógyította az embereket. A tetőt lebontva engedték le elé a magatehetetlen testet. A négy ember akarata, motiváltsága, elszántsága nem ismert határokat. A Jézusban való feltétel nélküli hit és bizalom olyan mozgásba lendítette őket, hogy nem ismertek többé semmilyen határt, még a kőből épültet sem. Ezt a falakat lebontó, másokat is magával sodró hitet kapja ajándékba az, aki bízic Jézusban.

Drága Krisztusom, köszönöm a falakat ledöntő sodrást! (Egy darab beton vagy építési törmelék felvételének lehetősége.)

10. JÉZUST MEGFOSZTJÁK RUHÁITÓL

Ismerem az érzést, amikor kifosztanak. Amikor valaki szánt szándékkal tört rám, hogy valamit kiszakítson belőlem: becsületet, türelmet, jóságot, állhatatosságot, szerelmet, hitet. Tudom, milyen az, amikor egy lelki ütközetből úgy érek haza: kevesebb lettem. Megfosztottak önmagamtól, egy részemtől, az önmagamba vetett hittől. Leteszem eléd ezt a terhemet. (Kő letételének lehetősége.)

Amikor az ötezer ember lelkiekben meggazdagodhatott szavaid által, gondoskodtál arról is, hogy megkapják azt is, ami a testnek jár. Te látad néped elszegényedettséget. A kismimizettséget egy provincia földjén, adóktól sújtva, nyomorba döntve, és ami a legrosszabb: megsegényítve, kinevetve, lekicsinyítve, porrá alázva. Te visszaállítottad néped gazdagságát, és még többet is adtál nekik járandóságuknál!

Köszönöm, Krisztusom, hogy teljes értékeim szerint visszaadsz engem önmagamnak! (Tükördarab felvételének lehetősége.)

11. JÉZUST KERESZTRE FESZÍTIK

Emlékszem fájdalmaimra is. A fizikai fájdalmakra is, bár a sebek már nem igazán fájnak. A szívemben annál több fájdalom van, élesen hasítanak belé szavak, mondatok, amelyek megsemmisítettek, amelyek olyan csalódást okoztak nekem az emberekben, aminél a halál sem lehet sokkal rosszabb. Ott égnek bennem napok, hetek, évek után is. Mint megannyi szög a testemben. Leteszem eléd terhemet. (Kő letételének lehetősége.)

Drága Jézusom, te asztalodhoz hívtad a vámszedőket, a számkivetett betegeket, a bűnözőket és a prostituáltakat is, mindazokat, akik azt hitték: sebeikre már nincs gyógyulás. Tudtad nagyon jól, hogy megbélyegzett, sebzett emberek ők, mégis magadhoz, isteni magasságba emeltesd őket, kiemeltesd fájdalmaikból, megvigasztaltad őket. Te látod az én sebeimet is, amelyekből hiányosságaim fakadnak, és amelyek mára talán el is fertőződtek. De oda ültetsz melléjük engem is, az apostolok székeihez, én is egy lehetek azok közül, akiknek sebeit megtisztítod és bekötözöd.

Drága Krisztusom, köszönöm a sebeim gyógyulását. (Darab géz felvételének lehetősége.)

12. JÉZUS MEGHAL A KERESZTEN

Veszteségeimet felsorolni nehéz lenne itt. Elmulasztott lehetőségek, elvesztett barátok, elhagyott szerelmek, a halállal való találkozás dermesztő emlékei. Sok mindent kellene elengednem, de nem tudom. Talán értem, hogy az emberi élet legfontosabb ismerete az elengedni tudás, de más tudni és más érezni. Megpróbálom veszteségeimet letenni eléd, elengedni őket. (Kő letételének lehetősége.)

A kánai menyegző története, amely lehetne az evangéliumok előszava is, arról tesz tanúbizonyságot, hogy Jézus mindent meg akar adni, ami az emberi élet teljességéhez szükséges. Jó kedvet, társaságot, reményt, szerelmet, bort és kenyeret az asztalra. Mindent, amit meg lehet fogni, meg lehet ragadni az életben. Tudja, hogy mire van szükséged. És mindezen felül adja a hármasságú kötelet is, ami ott van akkor is a kezében, amikor minden mást el kell engedni: ez pedig a hit, a re-

mény és a szeretet legyőzhetetlen és elszakíthatatlan hármas fonású kötele.

Köszönöm, Krisztusom, a kapaszkodót, amit nem kell elengedni! (Kötél, madzag felvételének lehetősége.)

13. JÉZUST LEVESZIK A KERESZTRŐL

Amikor levettek a keresztről, a tanítványok és édesanyád is feladták a harcot. Talán ugyanúgy sóhajtottak fel, ahogyan mi is sokszor: már mindegy, már késő. Hányszor kellett kimondanom ezt a szót teljes reménytelenségemben. Leteszem eléd ezt a terhet. (Kő letételének lehetősége.)

A jerikói út mellett egy elképesztően éles látású ember ült. Szeme bár vak volt, a szíve élesebben látott mindenkinél. Kiabált, üvöltött Jézus felé, és bár otromba módon csendre intették, még hangosabban kiabált. A remény napnál is világosabban tört elő belőle: itt a lehetőség, itt a gyógyulás, nincs késő, nem mindegy! Itt a lehetőség, hogy újra lássak!

Köszönöm, Krisztusom, a remény fényességét! (Valamilyen csillogó tárgy felvételének lehetősége.)

14. JÉZUST SÍRBA TESZIK

Te ismered legnagyobb félelmeimet, és félelmeim legmélyén a szorongást attól, ami elkerülhetetlen. Te magad is ember voltál, te magad is reszkettél a haláltól, a hideg és félelmetes végtől. Tudod, hogy mit jelent nekem a vég, hogy legbelső félelmeim végén ott csücsül a halál. Leteszem eléd ezt a terhetem is. (Kő letételének lehetősége.)

Amikor a harmadik napon asszonyok mentek a síroddhoz, nem tudhaták, hogy mostantól másképp nézhetnek erre a világra. Az első húsvét reggelén megmutattad, hogy semmi sincs, ami elszakíthat minket, az embereket Isten szeretetétől. Még a halál sem. Mert te legyőzted, és örökre magad mögé utasítottad, hogy megszabadíts minket az utolsó félelmeinktől is, felszabadítva minket arra, hogy semmi másra ne kelljen támaszkodnunk, csak a benned bízó szeretetre. Hallgasd meg imám, ami belőlem szól hozzád!

Drága Krisztusom, köszönöm a feltámadást, add, hogy új életben éljek! (Egy szép szál virág felvételének lehetősége.)

„Széder-vacsora”¹

Húsvét közeledtével Jézus Krisztus halálára és feltámadására emlékezünk, ennek misztériumát és ajándékát próbáljuk megérteni, befogadni, átélni évről évre. Jézus a kereszten önmagát adja oda a vért és halált kívánó emberi gonoszságnak, de feltámadásával bocsánatot, szeretetet és üdvösséget ad, és kiszakíthatatlanul Isten örök jelenlétébe helyez bennünket. Mindezt a „szabadság ünnepén” teszi, amelyen arra emlékezik a választott néppel, hogy Isten megígérte és megcselekedte szabadítását az egyiptomi fogságban szenvedő népének. Istennek ez a „bemutatkozása” ad alapot a Tízparancsolat tartalmának és a vele való közvetlen, imádságos kapcsolatunknak.

! A csoportunknak előkészíthetünk nagycsüörtökre vagy a nagyhét valamelyik napjára egy széder-vacsorát, mely hagyományosan a zsidó páskaünnep első napjának különleges szertartás szerint (ezt jelenti a széder) folytatott étkezése. Az alábbiakban egy lehetséges menetet közlünk, mely segíthet elmélyedni az „ősi szabadulás-élményben”, de bővebb leírást és magyarázatot találunk például ezen a blogon: http://www.chabad.org/holidays/passover/pesach_cdo/aid/117054/jewish/A-szeder-lefolysa.htm

Hozzávalók

Bor; macesz; kárpász gyanánt valamilyen zöldség; van, aki zellert, van, aki petrezselymet vagy főtt burgonyát használ; keserű fű: frissen reszelt torma vagy fejes saláta; chároszet: reszelt alma és dió borral összekeverve, fahéjjal fűszerezve; egy tálka sós víz; csontos sült hús; főtt vagy sült tojás; egy nagy borospohár vagy -kupa: Élijáhu pohara.

¹ Réz-Nagy Zoltán debreceni evangélikus lelkész saját kezűleg összeállított menete alapján.

BEVEZETÉS

Egy fiatal leány meggyújtja a gyertyákat ezekkel a szavakkal: „Áldott vagy Te, Urunk, Mindenség Királya, hogy megérhettük ezt a napot, hogy ezek fényénél emlékezzünk Jézus Urunk utolsó vacsorájára.”

A MEGSZENTELŐDÉS POHARA

A házigazda: Ez a pohár a szabadulás igéit jelképezi, mely így olvasható Mózes második könyvében: „*Kihoztalak titeket a szolgaság házából*” (2Móz 6,6–7). Ezután a következő áldást mondja: „Áldott vagy te, örökkévaló Istenünk, világ Ura, aki megalkottad a szőlő termését.” Majd valamennyien igyák meg az első pohár tartalmát.

KÁRPÁSZ (ZELLER, PETREZSELYEM)

Házigazda: „Mártasuk a petrezselyemzöldet a sós vízbe, mely a szolgaság házában hullajtott könnyeket jelképezi.” Aztán így imádkozik: „Áldott vagy te, örökkévaló Istenünk, világ Ura, aki megalkottad a föld termését.” Valamennyien esznek a „karpasból”.

A MÁCÁ MEGTÖRÉSE (VAGY MACESZ, KOVÁSZTALAN KENYÉR)

A házigazda kézbe vesz egy darab kovásztalan kenyeret, azaz mácát, kettétöri, az egyik felét visszateszi, a másik felét az afikoment szalvétába csomagolja és elrejtji. Felemeli a kovásztalan kenyeret és közben a következő szöveget mondja: „Ez a sanyarúság kenyere, melyet őseink ettek a szolgaság földjén. Aki éhes, jöjjön és egyen velünk: ma még szolgaként, de jövőre szabad emberként. Mindenki a pászkaünnep résztvevője lehet, nem lehet belőle senkit sem kizárni.” A második pohár kitöltése következik.

KÉRDÉSEK (MELYEK TANÍTANAK AZ ÜNNEPRŐL)

A legfiatalabb résztvevőnek kell feltenni.

1. Miben különbözik ez az este minden más estétől? – Erre feleletként az Egyiptomból való kivonulást kell elmondani, majd azt, amikor Jézus utolsó vacsoráját tanítványaival elfogyasztotta.

2. Más estéken nem kell mártanunk egyszer sem, ma kétszer is mártunk. – *A zöldség jelképezi az izsópot, a keserű gyökér a harószet mártással a szolgaság keserűségét.*

3. Más estéken egyaránt ehetünk kovászos és kovásztalant, ma

csak kovásztalant. – Mivel az Egyiptomból való kivonulás előestéjén a népnek sietve kellett elindulnia, ezért a kenyérnek nem volt ideje megkelni (Ex 12,39).

4. Más esteken mindenféle zöldséget eszünk, ma csak keserút. – Mert a szolgaság földjén kemény munkával keserítették meg az emberek életét (Ex 1,14).

5. Más esteken úgy ülünk, ahogy kedvünk tartja, ma este csak hátra támaszkodva. – A régi időkben a hátra támaszkodás a szabad ember jelképe volt: ezen az estén megszűnik minden különbségtétel szolga és ura, beosztott és főnök között. Együtt ülhetnek asztalhoz.

Mindenki mártsa ujját a szőlőlébe és helyezzen egy-egy cseppet a tányérja szélére, közben együtt sorolva hangosan mondják a tíz csapást. Házigazda: „Mindezzel »Isten ujját« jelenítjük meg, és az ő ítéletét.” A csapásokat sorolják együtt hangosan: vér, békák, szúnyogok, böglyők, dögvész, fekélyek, jégeső, sáskák, sötétség, elsősülöttek halála.

A házigazda a következő magyarázatot mondja: „Gamáliel rabbi szerint: minden nemzedék úgy tekintsen magára, mint aki maga jött ki Egyiptomból. A kivonulás története mindenkinek saját személyes megszabadulásának története. Jézus, aki minket lelkileg megváltott, az igazi húsvéti bárány, tekintsünk rá úgy, mint aki értünk lett feláldozva.

A házigazda a tényerről felemel egy tojást és így folytatja: „A tojás az egykori jeruzsálemi templom, és az abban folytatott áldozatok jelképe. Azt az időt idézi, amikor Jézus itt járt közöttünk.” Leteszi a tojást.

AZ ÖRÖM POHARA

A házigazda így szól: „Most töltsük meg a poharat és emeljük fel!” Majd így imádkozik: „Urunk, kihoztál minket a szolgaságból a szabadságba, a fájdalomból az örömbé, a gyászból a szent napokba, a sötétebből a világosságba, ezért csordultig telt szívünkben mondjuk: Halleluja!” Ének következik – javaslat: ZÉ 172.

Házigazda: „Ez a pohár a kivonulás történetének ahhoz a részéhez kapcsolódik, amely így szól: »Kivezetlek benneteket a megkötözöttségéből.«” Mindenki megemeli a poharát és mondja: „Áldott vagy te, Örökkévaló Istenünk, világ Ura, aki megalkottad a szőlőnek termését.” Mindannyian isznak az öröm poharából.

ÁLDÁS A MÁCÁ FELETT

A házigazda feltartja a kovásztalan kenyeret, a mácát, és a következőket mondja: „Áldott vagy te, Örökkévaló Istenünk, világ Ura, hogy kenyeret hozol elő a földből.”

KESERŰ FÜVEK

Házigazda: „A keserű szolgaság Izráel népe számára Egyiptom földje volt. Most, amikor megízleljük a keserű füveket és ahogy a torma csípős íze könnyet csal a szemünkbe, gondoljunk azokra akik egykor Egyiptomban és akik mind a mai napig is a szolgaság, az elnyomás és a zsarnokság bilincsei között szenvednek.” A résztvevők megeszik a keserű füvet.

A HILLÉL „SZENDVICS”

Házigazda: „Vegyünk két darab mácát, tegyünk közé charószetet és salátát, mintha szendvicset készítenénk.”

AZ AFIKOMEN MEGKERESÉSE ÉS ELFOGYASZTÁSA

A házigazda korábban elrejtette valahová a teremben az afikoment, most felszólítja a résztvevőket, hogy keressék meg. Megtöri az afikoment és körbeadja: „Izráel népe számára az afikomen a pászkabarány jelképe volt. Miközben ették, a pászkabarányra emlékeztek. Lukács evangéliumában az afikomennel kapcsolatban olvashatjuk ezt: »Jézus Krisztus ezen az éjszakán kezébe vette az afikoment, hálát adott: Áldott vagy te, Örökkévaló Istenünk, világ Ura, aki kenyeret hozol elő a földből. Majd megtörte, tanítványainak adta és ezt mondta: Vegyétek egyétek, ez az én testem, amely értetek adatott, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.«” Az afikomen azt jelenti: Ő jön. Nézzük meg, a mácá milyen sebes! Mindenki eszik az afikomenből.

A MEGVÁLTÁS POHARA

Az Exodus könyvéből a megváltás poharához a következő szakaszt idézi: „Kinyújtott karjaimmal váltalak meg benneteket.” „Ennél a pohárnál szól így a Megváltó: Áldott vagy te, Örökkévaló Isten, világ Ura, hogy megteremtetted a szőlőtő termését. Majd tanítványainak adta és ezt mondta: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. (Mt

26,27)” A házigazda/lelkész felszólítja a résztvevőket, hogy igyanak a pohárba kitöltött borból, majd felhívja a figyelmet arra, hogy a hagyomány szerint ezen az estén számítottak Illés próféta megjelenésére. Valakit fel is szólíthat, hogy nyissa ki az ajtót, nézzen ki, hogy „nem jön-e Illés próféta”.

A HÁLAADÁS POHARA

Ezután a házigazda felszólít az utolsó pohár kitöltésére, majd a következőket idézi az Exodusból: „Magamhoz veszek és te leszel az én népem.” Aztán a résztvevők együtt mondják a már ismert áldást: „Áldott vagy te, Örökkévaló Istenünk, világ Ura, hogy megalkottad a szőlő termését.” A házigazda mondja: „Jézus az utolsó vacsora, az utolsó pohár kitöltése után ezt mondta tanítványainak: Nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből addig, amíg nem iszom majd újat veletek Atyám országában. (Mt 26,29) Urunk, várjuk, hogy eljöjj értünk és magadhoz vegyél minket!” Kiürítik a poharat. A házigazda felszólítja a legközelebb ülőt arra, hogy nyissa ki az ajtót, és azt mondja: „A nyitott ajtó a szabadságot és a félelemnélküliséget fejezi ki, hiszen most, hogy megízleltük megváltásunkat, immár senkitől és semmitől sem félünk.”

Együtt elmondják a *Miatyánkot*, majd böjti vagy hálaadó énekkel fejeződik be az óra.

Énekjavaslat: EÉ 304

Pünkösöd ünnepe

▶ A NAP KÉRDÉSEI

Mi jelent számomra az egyházhoz való tartozás? Hol vagyok én az egyházban? Hol munkál bennem a Szentlélek, és hol munkálkodom én a Szentlélek által?

TÖRTÉNET

Volt egyszer egy idős ember, aki magasan egy osztrák falu fölött, az Alpok keleti lejtőjén élt. Sok évvel azelőtt azzal bízta meg a falutanács, hogy tisztogassa meg a hulladéktól a hegyek hasadékaiban található kis tavacskákat, mert azok táplálták a falun átfolyó gyönyörű kis patakot.

Ő hűségesen, csendes rendszerességgel járta a hegyeket, kiszedte a leveleket és ágakat, és kikotorta a hordalékot, ami különben eltömítette vagy beszennyezte volna a friss forrásvizet. Idővel a falu népszerű lett a turisták körében. Kecses hattyúk úszkáltak a patak kristálytiszta vizén; piknikezők telepedtek le a partjára; és a látvány a helyi boltok és kávézók ablakaiból gyönyörűségeen festői volt.

Évek teltek el. Egyik este a falutanács összeült féléves megbeszélésére. Ahogy áttekintették a költségvetést, észrevettek egy kis összeget, ami a „forrás őrzőjének” volt a járandósága. A falu pénztárosa megkérdezte: „Ki az a forrás őrzője”? Miért van évről évre mindig a fizetési listán? Soha senki nem látja. Találkoztatok már ezzel az emberrel? Amennyire tudjuk, csak elveszi a pénzünket, és semmi jót nem tesz érte. Az én véleményem szerint erre az emberre nincs már szükségünk.”

Mindenki egyetértett a pénztárossal, és a tanács egyöntetűen úgy döntött, hogy elbocsátják az öreget.

Hetekig nem sok minden változott. A falu végezte dolgát, mint mindig. Ősszel azonban a fák hullatni kezdték leveleiket. Apró gallyak töredezték le és hullottak bele a patakot tápláló tavacskába, lassítva a csillogó víz folyását. Egyik délután valaki észrevett egy kis sárgás-barnás elszíneződést a vízben. Pár nappal később a víz sokkal sötétebb lett. Egy-két hét múlva pedig már nyálkás réteg borította a víztükör egyes részeit a partok mentén, és hamarosan bűzös szag kezdett terjedni. A hattyúk elhagyták a falut, a turisták szintén. A falucska költségvetése súlyos helyzetbe került. Meg persze a falu egészsége is, mert sokan megbetegedtek az elfogyasztott víztől.

Sürgősségi ülést tartott a falutanács. Sok tanácskozás után rájöttek téves döntésükre, és visszavették „a forrás öreg őrzőjét”. És néhány héttel később a szép kis patak újból feléledt. A hattyúk és a turisták fokozatosan visszatértek, és újra élet és jólét költözött a kis alpesi faluba.

! Készítsünk gondolattérképet a „küldetés” szóhoz"! Mire asszociálunk, amikor meghalljuk/látjuk ezt a kifejezést: küldetés?

Pünkösdi ünnepének központi kérdése az egyház születésének és az egyháztagság születésének kérdése is lehet. Életünk egyik központi kérdése: „mi leszel, ha nagy leszel”? Ugyanezzel a kérdéssel szembe-sülünk keresztény szerepvállalásunkban is, mi a küldetésünk?

- ! Készítsünk a Luther-kabát kiegészítő elemeként ismert „Mózes-táblákat”, és adjuk oda a csoportnak, hogy felvehessék.

Luther és így az evangélikus egyház egyik tanítása az egyetemes papságról szól. Arról, hogy az Isten előtt egyformán fontos a laikus és a lelkészi/papi szolgálat, a papot és a laikust nem a szolgálat minősége, hanem a szolgálat formája különbözteti meg. Ha a pék kenyerét teljes szívvel süti és adja a boltban és munkáját szolgálatnak tekinti, isteni hivatását találhatja meg.

- ! Mi szükséges ahhoz, hogy megtudjam, mi a küldetésem? – Önismeret, elszántság, képességek, mások visszajelzése, hit, idő, lehetőség bizonyításra, élmények.

IMATÉMA

Drága Szentlélek! Kérlek, kísérd engem és add nekem a kibontakozás lehetőségét a tőled kapott küldetésben!

Teremtés ünnepe

▶ A NAP KÉRDÉSEI

A lét, mint az ember legnagyobb ajándéka? Melyek voltak életünk legnagyobb ajándékai? Volt-e olyan ajándék, amivel nem úgy bántunk, ahogyan kellett volna? Hogyan tudunk felelősen részt vállalni a teremtett világ megőrzésében?

FILMAJÁNLÓ

A hülyeség kora (https://www.youtube.com/watch?v=F_S2bg506M0)

- ! Készítsünk pókhálóábrát az alábbi fogalmakról, és igyekezzünk meghatározni a fogalmakat összekötő vonalak jelentőségét!
- jóléti társadalom
  - energiaforrások
  - nyersanyagok
  - elszegényedett „harmadik világ”
  - ipari termelés
  - gazdasági növekedés
  - háborúk
  - menekülők, új hazát/lehetőséget keresők
  - környezetkárosítás
  - felelősség

TÖRTÉNET

Közelgett az esős monszun ideje, és egy öregember gödröket ásott a kertjében.

– Mit csinálsz? – kérdezte a szomszédja.

– Mangófákat ültetek.

– És még enni is akarsz azokról a fákról?

– Nem, én már nem élek annyi ideig. De mások fognak enni róla. A minap az jutott az eszembe, hogy egész életemben élveztem a mangó gyümölcsét, amit mások telepítettek. Én ezzel fejezem ki irányukban a nagyrabecsülésemet. (Anthony DeMello: *Szárnyalás*)

! Beszéljünk arról, hogy vajon milyen kérdéseket tennének fel nekünk 100 év múlva az akkor élő fiatal keresztények. Miben dicsérnének és miben hibáztatnának minket a teremtett világgal kapcsolatos magatartásunkban? Próbáljuk meg definiálni a kifejezést: „környezettudatos”, „teremtett világ-tudatos”! Beszéljünk az alábbi állításokról:

– Ha csak én egyedül vagyok környezettudatos, akkor annak nincs semmi értelme.

– Ha néha nem figyelek oda a környezetemre, attól nem omlik össze a világ.

– A környezetrombolás folyamata bármikor megállítható.

– A környezetrombolás folyamata már úgy sem állítható meg.

– A környezeti változásokkal kapcsolatos hírek túlzóak.

– A környezeti változásokkal kapcsolatos hírek felületesek és nem eléggé hívják fel a figyelmet a helyzet súlyosságára.

– A társadalom figyelmét érdemes lenne a problémára felhívni.

– A társadalom figyelmét nem érdemes a problémára felhívni, mert nem tudunk rá hatékonyan nyomást gyakorolni.

! Készítsünk valamilyen beszámolót a csoport legnagyobb természetközeli élményeiről, menjünk el közösen kirándulni, és a gyakorlatban valóságosan is próbáljuk átélni a teremtett világ csodáit!

IMATÉMA

Drága Teremtő és Gondviselő Atyánk! Köszönjük, hogy bevontál minket is alkotó munkádba ebben a világban, és add, hogy jó munkatársaid legyünk, vigyázzunk arra és őrizzük azt, amit te ingyen ajándékbába adtál nekünk!

Anyák-apák napja-ünnep

▶ A NAP KÉRDÉSEI

Mit jelent egy fiatal felnőtt számára az anya vagy az apa fogalma, mit jelentenek nekünk saját szüleink, mit jelent a saját (jövendőbeli) szülőségünk, milyen elvárásokkal, milyen félelmekkel szembesülünk, milyen támogatást tud adni ezekben a kérdésekben a Szentírás?

- ! Készítsünk ember nagyságú férfi és női alakokat, és „ruházzuk fel őket” a tipikus anyai és apai tulajdonságokkal! Beszélgessünk közben arról, hogy mennyire tipizálhatóak ezek a szerepek! Mitől lesz valaki jó apa vagy jó anya? Miért ünnepeljük csak az anyákat, miért nem az apákat? Miben leszek én más apa, mint apám? Miben leszek olyan? Miben leszek én más anya, mint anyám? Miben leszek olyan?

„Gyermekek! Engedelmeskedjétek szüleiteknek az Úrban, mert ez a helyes. »Tiszteld apádat és anyádat«: ez az első parancsolat, amelyhez ígéretet fűződik, mégpedig ez: »hogy jó dolgod legyen, és hosszú életű légy a földön«. Ti apák pedig ne ingereljétek gyermekeiteket, hanem neveljétek az Úr tanítása szerint fegyellemmel és intéssel.” (Ef 6,1–4)

„Ti, gyermekek, engedelmeskedjétek szüleiteknek minden tekintetben, mert ez kedves az Úrban.” (Kol 3,20)

Vajon mennyire érezzük a helyén az igékben szereplő kifejezéseket ma? Van, amivel vitatkoznánk ma? Van, amivel teljesen egyetértünk? Miért fontos, hogy egy-egy generáció vagy egy-egy ember újra és újra meghatározza, mit jelent a szülőség?

TÖRTÉNET

A tanítónéninek feltűnt, hogy az egyik kisfiú az osztályban mennyire visszahúzódik, és sokszor el-el tűnődik.

– Mi a baj? – kérdezte.

– A szüleim – válaszolta –, a papám egész nap dolgozik, hogy ruházzon, tápláljon, és hogy a város legjobb iskolájába járhassak. Túlórát is vállal, csak hogy majd egyetemre küldhessen. A mamám pedig egész nap főz, takarít, vasal és bevásárol, csak hogy nekem semmire se legyen dolgom.

– Mitől félsz hát?

– Attól, hogy egy nap megpróbálnak megszökni.

- ! Milyen messze vagyok most a szüleimtől? Apró tárgyakkal mutassuk be a távolságot szüleinktől, és beszéljessünk erről! Mi mindent örököltünk tőlük? Jót, rosszat?

IMATÉMA

Drága Istenünk! Kérünk téged, álld meg az édesanyákat, édesapákat, a családokat. Köszönjük a szüleinket, és indíts bennünk hálára a jóért, amit tőlük kaptunk, és megbocsátásra mindazért, amit elkövettek ellenünk szándékosan vagy véletlenül. Add, hogy saját szülőségünkben teljes lélekkel és teljes elmével, szeretettel tudjunk jelen lenni!

A mi közösségünk ünnepe

- ▶ A NAP KÉRDÉSEI
Mit kaptunk egymástól az elmúlt év során? Mivel lettünk gazdagabbak? Hogyan adhatok pozitív visszajelzést a társaimnak?
- ! Kérjünk meg mindenkit, hogy hozzon újra magával egy olyan fotót, amelyen életének egyik nagy ünnepén van jelen! Osszuk meg újra élményeinket, de most fűzzük hozzá azt is, mi az, amivel az ünnepem gazdagabbá vált az elmúlt év és a csoport segítségével! Osszuk meg legfontosabb legnagyobb élményeinket!

„És történt, amikor Jézus asztalnál ült a házban, hogy sok vámszedő és bűnös jött, és odatelepedett Jézushoz és az ő tanítványaihoz.” (Mt 9,10)

286

Jézus idejében minden étkezés ünnep volt, ő pedig különösen nagy hangsúlyt fektet arra, hogy tanítványaival együtt ünnepeljen. A fogások, az elfogyasztott étel és ital mellett az idegen, egymást nem ismerő, bizalmatlan, útférlől összeszedett emberekből közösség lett, olyan közösség, amelyet Jézus méltónak talált arra, hogy apostoloknak nevezze őket, és méltónak talált arra is, hogy az ő nevét minden népnek hirdessék, így válva ajándékká egymásnak, a világnak és nemzedékeknek.

- ! Adjunk körbe annyi papírt, ahány tagja van a csoportnak! Mindegyik papíron szerepeljen a csoport egy-egy tagjának neve, az alábbiak sze-

rint: „Adrienn, ajándék vagy nekem, a veled töltött idő ünnep, mert...”
A csoport tagjai így lehetőséget kapnak arra, hogy pozitív megerősítéseket kapjanak és adjanak egymásnak.

- ! Játék: Osszunk a csapat tagjainak egy-egy ünnepi lufit! A feladat, hogy azt minél tovább tartsák a levegőben. Két perc után kérjük meg őket, hogy álljanak össze párosával, és fogják meg szemben egymás kezeit, de úgy, hogy a lufik közül lehetőleg ne essen le egy sem. Két perc után álljanak össze négyesével, majd így tovább, amíg az egész csoport egy közös kört alkot, ahol fogják a tagok egymás kezét, és ezekkel az összekulcsolt kezekkel tartják a levegőben az ünnepi lufikat. Készítsünk közben közös fotót, ha van lehetőségünk, adjuk is kézbe azokat a játék végén!

IMATÉMA

Az ünnep közösséget is létrehoz. Ez az év lehetőséget adott, hogy bevezessen minket egy olyan világba, ahol azt az Istent ismerhetjük meg, aki megjelenik a világban, és együtt ünnepel teremtményeivel, hogy velük így, az ünnepben is közösséget vállaljon és éreztesse szeretetét. Ez az Isten áldjon és hordozzon minket!

Középgenerációs sorozat

A midlife crisis-től az ünnepig

CZÖNDÖR ISTVÁN

A középgenerációs sorozat fókuszában a korosztály élethelyzetét sok tekintetben meghatározó *midlife crisis* áll. Hogyan juthatunk el egy közösségen belül a krízistől az ünnepig? Miként válhat a megértés és a gyógyulás színterévé egy keresztény közösség? Hogy alakulnak át az ünnepeink az idő előrehaladtával, illetve mennyiben lehetnek az egyházi ünnepeink egy új életciklus feloldó találkozásai? Ezekre a kérdésekre keressük a válaszokat, a lehetőségeket ebben a sorozatban egy tanévnyi alkalmon keresztül.

Mi is az a midlife crisis?

Az életközépi válság a középkorral együtt járó természetes krízis, amellyel valamilyen formában mindenkinek meg kell birkóznia. A válság során egy sor illúzióval le kell számolni, és helyette biztosabb alapokra építkezni, ami azonban a valóságban sosem egyszerű. A férfiak nehezebben veszik az akadályokat, és nagyobb veszélynek vannak kitéve, de a nőket is érinti a probléma. Az ún. életközépi válsággal, a *midlife crisis* jelenséggel elsőként Carl Gustav Jung foglalkozott, de a probléma csak jóval később került az érdeklődés középpontjába. Jung szerint a harmincas éveinek végére a legtöbb ember már döntött az élete fontos kérdéseiben, azaz már megházasodott és hivatást választott. Éppen ezért a középkorú embereket a belső fejlődés, azaz az élet mélyebb értelmének megtalálása kezdi foglalkoztatni. Ha azonban nem sikerül az eddigi külső célok helyett új, belső orientációs pontokat találni, komoly problémák adódhatnak. A szakemberek szerint az életközépi válság természetes velejárója a fejlődésnek, így elkerülni

nem lehet, ahogy a kamaszkori krízist sem. A felnőttkor közepe hagyományosan 35–55 éves kor között tart, de az életközépi válság intenzitása és hossza elsősorban személyiség- és élethelyzetfüggő. A *midlife crisis*-ban egyre inkább úgy érzi az ember, hogy valami nem stimmel. Valahol elveszett út közben: már nem is tudja, mit akar igazán. Ez kellemetlen, felkavaró érzés, hiszen látszólag semmi ok a panasza, a középkorú ember kiegyensúlyozott életet él, hivatásában is sikeres, de mégsem érzi jól magát a bőrében. Ráébred, hogy bármennyire is sikeres is a munkában, ez valójában nem az ő álma, nem a saját útját járja. Elkezd újra gondolni egész életét, visszaidézi az eddig befutott életútját, és megpróbálja újraértékelni azt. Ez a visszaemlékezés, újraélés leginkább az ünnepekben testesül meg. Az ünnepek jelentős részének tartalmilag is a lényegéhez tartozik az *emlékezés szándéka*. Az emberek azt ünneplik, amire emlékezni akarnak, mert meghatározó fontossága volt az egyén vagy a közösség életében.

Tematika

Merre tart az életem? – Az emlékezés mint ünnep

Már nincsenek álmaim? – A zarándokünnep

Egyszerűbb élet utáni vágy – A szombat

Már a régi dolgok sem okoznak örömet – Pünkösöd

Közvetlen környezete átalakítása iránti vágy – Sátoros ünnep

Megpróbáljam megállítani az időt? – Húsvét

Kapuzárási pánik? – Az elengedés esztendeje

Újratervezés? – Asztalközösség

Merre tart az életem? – Az emlékezés mint ünnep

Az út valahonnan valahová elvezet, a célnak megfelelően lehet választani, eltéveszteni, letérni róla, lehet kényelmes vagy nehezen járható, de mindenképpen jobb az úttalan útnál. Az emlékezés sohasem csupán hátratekintés: a közösség mindig a saját, jelenbeli helyzetére nézve is biztatást, erőt merített az ünnepből. Izrael népének ünnepeit a visszaemlékezés határozta meg, melyben az egyén és a közösség együtt élhette át újra Isten szabadító, támogató jelenlétét.

MEDITÁCIÓS IGE

„Emlékezz vissza az egész útra, amelyen vezetett Istened, az Úr, már negyven esztendeje a pusztában, hogy megsanyargatva és próbára téve téged, megtudja, mi van a szívedben: megtartod-e parancsolatait, vagy sem? Sanyargatott és éheztetett, de azután mannával táplált, amelyet nem ismertél, és atyáid sem ismertek.” (5Móz 8,2)

FILM

Az út (The Road). Színes, magyarul beszélő, amerikai filmdráma, 2009. 112 perc.

Leírás: Hosszú évekkel ezelőtt Amerikát rejtélyes katasztrófa sújtotta. Megszűnt az energiaellátás, majd éhínség tört ki, azután a túlélők egymásnak estek. Ebben az apokaliptikus világban az erőszak az úr, bandák vették át a hatalmat. Egy apa a fiával együtt útra kel az óceán felé, miközben megpróbálják túlélni mindezt. Minden vagyonuk elfér egy rozoga bevásárlókosárban. Útjuk során nap mint nap meg kell küzdeniük a betevő falatért, fel kell venniük a harcot a természet erőivel. Egyetlen támaszuk az összetartozás érzése: az emlékek és a szeretet.

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: a játék célja, hogy a konfliktushelyzetben lehetséges három viselkedésmódot (agresszív, asszertív, szubmisszív) tisztázza, a tagoknak lehetősége legyen szerepjátékokon keresztül a különböző megoldási módokat kipróbálni.

Csoportvezetői gyakorlat: a játék komolyabb csoportvezetői gyakorlatot, mélyebb pszichológiai ismereteket igényel

Idői keretek: 30-60 perc.

Eszközigény: nincs.

A játék leírása: A tagok körben ülnek. A csoportvezető röviden ismerteti az agresszivitás, az asszertivitás (határozottság, erőteljesség, rámenősség, saját magáért nem agresszíven kiállni) és a szubmisszivitás (alárendelődés, engedelmesség, „nyusziság”) közötti különbséget. Ezt szerepjátékok követik. Önként jelentkezőkből lesznek a szereplők, a többiek a nézőteret adják, mintha egy színházi előadásról lenne szó. A szereplőknek különböző konfliktushelyzeteket kell eljátszaniuk, agresszív, asszertív vagy szubmisszív módon. A játékot meg-

beszélés követi a csoporttal, ki mit látott, hogyan sikerült a konfliktust megoldani, mennyire voltak tényleg agresszívek, asszertívek vagy szubmisszívek a szereplők (RUDAS 2001 nyomán).

SPORT

Tudtad, hogy már a túrára indulás előtt fontos pszichológiai mechanizmusok zajlanak le bennünk? A folyamat a csomagolással köthető össze, hiszen rengeteg számunkra kedves, fontos tárgy közül kell válogatnunk. Közben tudatosítjuk magunkban, mi miért fontos: a meleg pulcsi hasznos, hiszen nem fogok fájni, ezt a kést a barátomtól kaptam, talán még jól jön, ennek a sátonak már története van, annyi fantasztikus emlék fűz hozzá. Amit mi egyszerűen készülődésnek hívunk, az tulajdonképpen egy fontos folyamat kezdete: valamit elhagyunk, valahová tartunk, a tárgyak pedig egyben érzelmi biztonságot is jelentenek, és megteremtik valaminek a lehetőségét egy új szituációban.

Már nincsenek álmaim? – A zarándokünnep

Ebben az időszakban nemcsak ráébredés zajlik a valóságra, de előtérbe kerülnek azok az álmok, amelyeket az emberek fiatalon elfojtanak annak érdekében, hogy megfeleljenek az elvárásoknak. Az illúziók elmúlásának következményeként a középkorú emberek egy része megkérdőjelezi a házasságát, a szakmai életét, a családi és baráti kapcsolatait is, és sokszor az egész életét újragondolja. Nem ritka jelenség, hogy a középkorúak teljesen új életet akarnak kezdeni, új hivatást keresnek maguknak, vagy újra családot alapítanak.

MEDITÁCIÓS IGE

„Mikor jóra fordította Sion sorsát az ÚR, olyanok voltunk, mint az álmodók. Akkor megtelt a szánk nevetéssel, és örömkialtás volt nyelvünkön. Ezt mondták akkor a népek: Hatalmas dolgot tett ezekkel az ÚR! Hatalmas dolgot tett velünk az ÚR, ezért örvendezünk.” (Zsolt 126,1–3)

Ez a zsoltár egy zarándokének. A hívő ember zarándokútjának újabb állomásához ért ezzel az énekkel. Tekintsük át eddigi útját! Valamikor elindult: volt az életében sok fontos dolog, amit odahagyott az Istennel való találkozásért. Végigjárt egy utat, melynek során bizonyára volt fáradság, erőfeszítés is, hogy megérkezzen Istenhez. Megérkezett:

most ott áll Isten előtt, és visszatekint a megtett útra. Összegzést készít. Mélységes Isten előtti közvetlenséggel tekint át múltat, jelent, jövőt. Úgy tekint az életére, mint egy különös ajándékra, amelynek minden mozzanatában, minden vetületében ott rejtőzik az emberi élet legnagyobb csodája, a teremtő és gondviselő Istennel való találkozás és élő kapcsolat bizonyossága.

FILM

Akira Kurosawa: *Álmok*. Színes, magyarul beszélő, amerikai–japán filmdráma, 1990. 115 perc.

Leírás: A nyolc, lazán összefüggő epizódban a rendező álmai, az élet alapkonfliktusai, helyzetei elevenednek meg. Ilyen a gyerekkor szorongásokkal teli időszaka, az ifjúkor küzdelmei, a megbékélt öregkor. A szebb világ ígérete előtt felidéződnek a háború jóvátehetetlen szörnyűségei. Sajátos lelkiismeret-vizsgálat és figyelmeztetés ez a rendhagyó alkotás, amely a bűnbeesés és a megbánás kérdése körül forog. Mellbevágó a keserű felismerés, hogy nem tudjuk kiszámítani tetteink következményeit: az ember tönkreteszi környezetét, a világot, benne önmagát.

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: az érzelmek nem verbális kifejezése, és ezek felismerése.

Életkori ajánlás: serdülők és felnőttek számára ajánlható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Idői keretek: 15-20 perc.

Eszközigény: papírkártyák.

A játék leírása: A tagok körben ülnek. Minden tagnak egy-egy érzést, érzelmet kell életre keltenie, szavak nélkül, pusztán nem verbális jelzésekkel megjelenítve. A többieknek kell kitalálniuk, milyen érzést/érzelmet kívántak kifejezni a tagok. A játék úgy is játszható, hogy a csoportvezető előre, cetlikre felír érzelmeket, és minden csoporttag húz egyet, de úgyis, hogy mindenki keres magának egy olyan érzelmet, amelyet az adott pillanatban saját magára jellemzőnek érez (BENEDEK 1992).

Egyszerűbb élet utáni vágy – A szombat

Fájdalmas az a felismerés is, hogy egyetlen életbe nem lehet mindent belesűríteni, és a korábban elképzelt ideális én nem elérhető. Az ember akkor tud felszabadulni a nyomás alól, ha elfogadja saját tökéletlenségét, képes letenni az állandó megfelelési kényszert, és örömmel tudja megélni a hétköznapokat és az ünnepeket is.

MEDITÁCIÓS IGE

„Örök jel ez köztem és Izráel fiai között. Mert hat nap alatt alkotta meg az ÚR az eget és a földet, a hetedik napon pedig megnyugodott és megpihent.” (2Móz 31,17)

A szombat jellemzője az öröm, a pihenőnap. Az Ószövetség minden más ünnep előtt ezt jelöli meg, amelyhez szociális és kozmikus vonások is kapcsolódnak. A szombat szóhoz csatlakozik közvetlenül a *nefes* 'fellelegzés'. Ez azt is kifejezi, hogy nagy erőfeszítés után a lélegzetet kifújni, fellelegezni. *„...a hetednapon pedig, megszűnt és megnyugodott”* – [nefes, azaz fellelegzett]. Éppen ezt kéri Isten szövetséges népétől is a hozzá tartozás tanúságtételeként.

FILM

Éltrevalók. Színes, magyarul beszélő, francia vígjáték, 2011. 107 perc.

Leírás: Az ejtőernyős baleset után tolószékbe kerülő gazdag arisztokrata, Philippe felfogadja otthoni segítőnek a külvárosi gettóból jött Drisst. Azt az embert, aki most szabadult a börtönből, és talán a legkevésbé alkalmas a feladatra. Két világ találkozik és ismeri meg egymást, és az örült, vicces és meghatározó közös élmények nyomán kapcsolatukból meglepetésszerűen barátság lesz, amely szinte érinthetlenné teszi őket a külvilág számára.

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: A csoporton belüli konfliktus, véleménykülönbség megtapasztalása. Mivel a cél egy közös döntés létrehozása, így a tagok saját társas hatékonyságukat is megtapasztalhatják. A felállított sorrend a csoport értékrendjének tisztázásában is segíthet.

Életkori ajánlás: serdülőknak és felnőtteknek.

Csoportvezetői gyakorlat: komolyabb csoportvezetői tapasztalato-
kat és mélyebb pszichológiai ismereteket igényel.

Idői keretek: 60-80 perc.

Eszközigény: papír, íróeszköz, a résztvevők számának megfelelő
mennyiségű feladatlap.

A játék leírása: A csoportot felosztjuk 4-5 fős alcsoportokra. A csoportvezető elmondja, hogy minden kiscsoportnak nagyon nehéz döntést kell hoznia. Őt, mesterséges szívre váró beteg között kell rangsort felállítaniuk. Először minden csoporttagnak külön-külön kell meghatározni a sorrendet, majd ezután megbeszélik saját sorrendjüket a többiekkel, és megpróbálnak egyetértésre jutni. Az a szabály, hogy mindenkinek a saját véleménye kifejtése előtt értékelnie kell az előző csoporttársáét, akkor is, ha véleményeik különböznek. Ezután az egyes alcsoportok megkapják a feladatlapot és a betegek rövid bemutatását.

Feladatlap

Egyike vagy a Városi Kórház Igazságügyi Bizottsága tagjainak, és életbevágó döntést kell hoznod. Egyedül kell fontossági sorrendet meghatároznod az öt, mesterséges szívre váró beteg között. Az Igazságügyi Bizottságnak (a csoportnak) egyetértésre kell jutnia.

1. lépés: Egyéni besorolás: egyedül dolgozva kell besorolnod a mesterséges szívre váró betegeket.
2. lépés: Bizottsági ülés: miután te és minden bizottsági tag (csoporttársad) felállította a saját rangsorát, a bizottság ülést tart. Együtt kell megállapodnotok a végső sorrendben. A szabály, hogy mielőtt kifejtenéd véleményedet, az előtted szóló érveit vagy érzéseit értékelned kell, még akkor is, ha azok nem egyeznek meg a tieddel.

George Mutti

Kora: 61 év, foglalkozása: alvilági kapcsolatokkal gyanúsítható (maffia)

Leírása: házas, 7 gyereke van, nagyon gazdag, az operációt követően nagyobb összeget fog felajánlani a kórháznak.

Peter Santos

Kora: 23 év, foglalkozása: egyetemista.

Leírása: nőtlen, keményen tanul, segít eltartani nélkülöző családját, tanulmányai befejeztével rendőr szeretne lenni.

Ann Doyle

Kora: 45 év, foglalkozása: háztartásbeli

Leírása. Özvegy, három gyermeket tart el, kis jövedelmű, nincs megtakarítása.

Johnny Jaberg

Kora: 35 év, foglalkozása: ismert színész

Leírása: elvált, mindkét gyermekét a volt felesége neveli, hajléktalanszálló létrehozására tett adományt.

Howard Wilkinson

Kora: 55 év, foglalkozása: Kalifornia állam szenátora

Leírása: nő, egy gyermeke van, nemrégiben választották meg, jelentős vagyona van.

A feladatot csoportos megbeszélés követi, melyik csoport hogyan és mért jutott az adott sorrendhez (KAGAN 2001).

Már a régi dolgok sem okoznak örömet – Pünkösöd

Ne mondd azt, hogy „Már túl öreg vagyok”, hanem inkább ezt: „Épp most kezdek bele”. Ahelyett, hogy „Túl gyenge vagyok ehhez”, lehet ez: „Most már erős vagyok”. „Ők a hibásak azért, amit velem tettek” helyett írhatod ezt: „A megbocsátást választom”. „Mit kapok ettől a helyzettől?” helyett mondhatod ezt: „Mit tehetnék hozzá?”, és ahelyett, hogy „Mit akarok tenni?” lehet ez: „Istenem, mit szeretnél, mit tegyek?”

MEDITÁCIÓS IGE

„Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen, hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek.” (ApCsel 2,1-2)

Pünkösöd a nyitott ajtók, a nyitott szívek és a nyitott fülek ünnepe. Az Isten megnyit utakat, szélesre tár ajtókat. A friss életet hozó szél mindent betölt. Kifújja az életedből azt, ami rossz és megromlott, hogy új lendületet adjon.

FILM

Az *aranytó* (*On Golden Pond*). Színes, magyarul beszélő, amerikai filmdráma, 1981. 109 perc.

Norman Thayer professzor és felesége, Ethel negyvennyolc éve minden nyarukat az Aranytó partján töltik. A New England-i otthonuk tele van apró csecsebecsékkal, emlékekkel, amelyek mind kapcsolatban állnak az itt eltöltött kellemes idővel. Az idős házaspárt meglátogatja a lányuk. Chelsea Európába készül nászútra, és erre az időre az öregekre hagyja a mostohafiát. A kezdeti ellenségeskedés után Norman és Billy között szoros barátság alakul ki. A visszatérő Chelsea megdöbbenve látja, hogy Billy olyan meghitt kapcsolatba került a szü-leivel, amire ő egész életében csak vágyott.

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: a verbális és a nem verbális kommunikáció fejlesztése.

Életkori ajánlás: Serdülőknek és felnőtteknek.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Idői keretek: 30-45 perc.

Eszközigény: papír, toll.

A játék leírása: A játékosok párokat alkotnak. Közösén kitalálnak és leírnak egy rövid dialógust. Ezt a szöveget kell előadniuk különböző szituációkban. A szöveg mindig ugyanaz marad, csak a helyzet változik. A játékosok megélik, hogy ugyanannak a szövegnek a jelentése hogyan módosul, változik, ha más, nem verbális jelzések egészítik ki a helyzetnek megfelelően (Bús 2003).

Közvetlen környezete átalakítása iránti vágy – Sátoros ünnep

MEDITÁCIÓS IGE

„Örvendez ezen az ünnepen fiaddal és leányoddal, szolgáloddal és szolgálóddal együtt, meg a lévitával és jövevényyel, az árvával és az özvegy-gyel együtt, akik lakóhelyeden élnek. Hét napig ünnepelj az ÚR előtt, Iste-ned előtt azon a helyen, amelyet kiválaszt az ÚR. Mert megáldja Iste-ned, az ÚR minden természetet és kezed minden munkáját, örvendezz hát!” (5Móz 16,14–15)

KIRÁNDULÁS

Hétvégi sátorozás szervezése a középgenerációs közösséggel.

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: a csoporton belüli együttműködést és az összetartozás érzését fejleszti.

Életkori ajánlás: serdülőknek és felnőtteknek.

Csoportvezetői gyakorlat: Nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Idői keretek: 30-40 perc.

Eszközanyag: nagyméretű csomagolópapír, filctollak.

A játék leírása: A csoport feladata, hogy közösen tervezzen egy házat, amelyben majd együtt fognak lakni. Erről készítsenek felülnézeti rajzot, ha többszintesre tervezik az épületet, akkor minden szintről. Tervezzék meg és rajzolják le a berendezést és az esetleges kertet is. Utána beszéljük meg a terveket és azt, hogy hogyan sikerült megegyezésre jutniuk, mennyire tudták/akarták mindnyájuk szempontjait, kívánságait figyelembe venni.

Egyéb megjegyzések: Nagy létszámú csoport esetén érdemes a csoportot kisebb csapatokra osztani. Ilyenkor a megbeszéléskor minden csapat bemutatja a házát, és közösen megbeszélik, hogyan jutottak megegyezésre (Bús 2003).

Megpróbáljam megállítani az időt? – Húsvét

„Ennyi volt?” – Egyszerű kérdés, mégis drámai. Különösen a középkor küszöbén, amikor sokan eljutnak karrierjük csúcsára, és a gyerekeik is kezdenek önállóvá válni. Ilyenkor kiüresedettnek érezhetjük magunkat. Krízist élünk át, mert a jövő ijesztő – az élet fele még hátravan, de vajon lehet-e és egyáltalán hogyan tudunk értelmet adni neki? Akinél a belső válasz „Nem!”, megkeseredett öregkorra számíthat. De mondhatja azt is, hogy „Igen! Valami még vár rám”. Bármi lesz is az út, az átmeneti időszak nehéz és küzdelmes.

MEDITÁCIÓS IGE

„Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e poharat, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljön.” (1Kor 11,26)

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: A csoportnak a feladat megoldásához közös megegyezésre kell jutnia, az egyes személyeknek „áldozatokat” kell hoznia a csoport közös érdekeiért, így a feladat a csoport együttműködését és az összetartozás érzését is fejleszti.

Életkori ajánlás: serdülőknek és felnőtteknek ajánlott.

Csoportvezetői gyakorlat: komolyabb csoportvezetői gyakorlatot és mélyebb pszichológiai ismereteket igényel.

Idői keretek: 45-60 perc.

Eszközигény: papír, ceruza.

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. A csoport vezetője arra kéri őket, képzeljék el, hogy hajótörést szenvedtek és egy lakatlan szigetre kerültek. A szigeten van ivóvíz, növények, állatok – lehetségesnek tűnik hosszabb ideig is életben maradni rajta. Azt nem lehet tudni, hogy mennyi ideig marad itt a hajótörött, néhány hónapig vagy akár néhány évig. A feladat: írjanak össze öt tárgyat, amit feltétlenül magukkal szeretnének vinni. Ha ez megtörtént, a csoportot arra kérjük, hogy képzeljék el azt, hogy együtt szenvedték el a hajótörést, és közösen kell öt tárgyban megegyezniük. A játéknak akkor van vége, ha sikerült teljes egyetértésre jutniuk. A játékot megbeszélés követi arról, hogy hogyan sikerült megegyezniük, hogy viselték, hogy a csoport kedvéért számukra fontos tárgyakra kellett lemondaniuk.

Egyéb megjegyzések: Nagy létszámú csoport esetén érdemes a csoportot kisebb csapatokra osztani (Bús 2003).

Kapuzárási pánik? – Az elengedés esztendeje

298

Van egy nagyon pozitív olvasata is a „kapuzárási pánik” jelenségnek. Lehetőséget ad a leltárkészítésre, az önelemzésre, önértékelésre, a vágyak és lehetőségek összeegyeztetésére a valósággal, az idő végességének figyelembevételével s így az elengedésre.

MEDITÁCIÓS IGE

„Ne legyen köztetek szegény, hiszen gazdagon megáld téged az ÚR azon a földön, amelyet az ÚR, a te Istened örökségül ad neked, hogy birtokba vedd.” (5Móz 15,4)

FILM

A titok. Színes magyarul beszélő, amerikai filmdráma, 1992. 88 perc.
Leírás: Mike Dunmore-nak, a 62 éves írnek vegyesboltja van a kis New England-i városkában. Rengeteg időt tölt együtt kilencéves unokájával, és egy közös titkuk is van: egyikük sem tud írni és olvasni.

JÁTÉK

Fejlesztő hatás: A gyakorlat célja, hogy a csoport kezdetekor, a tagok megfogalmazzák a csoporttal kapcsolatos várakozásait és félelmeiket.

Életkori ajánlás: serdülőknek és felnőtteknek.

Csoportvezetői gyakorlat: komolyabb csoportvezetői tapasztalatokat és mélyebb pszichológiai ismereteket igényel.

Idői keretek: 20-25 perc.

Eszközигény: Csomagolópapír, vastag filctollak, papír, íróeszközök.

A játék leírása: A csoportvezető arra kéri a csoporttagokat, hogy írjanak fel egy papírra mindent, ami eszükbe jut arról a kérdésről, hogy mit várnak el ettől a csoporttól. Ezután arra kérjük őket, hogy írják össze, hogy mitől tartanak ebben a csoportban. Amikor mindkét lista elkészült, három vagy négy alcsoportra osztja a tagokat. A feladat, hogy egy nagy íven állítsák össze a közös listájukat az előző két kérdésre („Mit várunk ettől a csoporttól?” és „Mitől tartunk ebben a csoportban?”) adott válaszokból. Arra kérjük őket, hogy minden egyéni várakozás és félelem kapjon helyet az összesített listán, úgy, hogy az egyforma tételeket kihagyják. Stílárís okokból módosíthatnak csupán az eredetieken. Ezután közszemlére teszik a listákat, és az alcsoportok sorra elmagyarázzák azokat, válaszolnak a többiek kérdéseire. Ki lehet térni a megbeszélés során arra, hogy a várakozások és a félelmek honnan eredhetnek (Rudas 2001).

Újratervezés? – Asztalközösség

Az asztal körül olyan atmoszféra alakul ki, amelyben könnyedén és örömmel beszélgettünk az élet nagy kérdéseiről. „Ez a hagyomány (ad fontes) Jézus asztalközösségeire vezethető vissza. Nem csupán az egy asztalnak, de az ételeknek is nagy szerepük van az említett légkör megteremtésében – lásd kánai menyegző (jó és rossz bor). Az embe-

riség világi története pedig egy rosszul megválasztott étel (talán alma) megkóstolásával vette kezdetét. Jézus utolsó vacsorája és az azt követő úrvacsorai gyakorlat pedig rendezni látszik a helyzetet...” (www.gastrotheology.com)

MEDITÁCIÓS IGE

„Mert aki *felmagasztalja magát, megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik.*” (Lk 14,11)

CSAPATMUNKA

Közös sütés, főzés, majd az étel elfogyasztása asztalközösségben.

Családi istentisztelet

ZSÓRI-MENTS ORSOLYA, CSORBÁNÉ FARKAS ZSÓFIA,
NACSA-NÉMETH SZILVIA

Bevezető

Családi istentisztelet - kamishibaival

A családi istentiszteleteinken a kisgyermekes családok számára biztosítunk lehetőséget arra, hogy fesztelenül vehessenek részt az istentiszteleten.

Az egyszerű, könnyen követhető liturgia használata és a gyermekek számára is könnyen megtanulható énekek közös éneklése segítik a gyülekezetben levő családok otthonosságérzetét és a közösség megélését.

Ez a sorozat olyan igehirdetési vázakat tartalmaz, melyek kifejezetten az óvodás- és kisiskoláskorú gyermekek jelenlétére építenek. Az ünnep témakörhöz kapcsolódva az egyes vasárnapok mint önálló ünnepnapok témáját¹ szövegezzük meg a témához választott igével.

Az igehirdetési vázak három részből állnak össze: bevezető, papírszínház, záró gondolatok.

A bevezető rész témára hangoló kérdésekből és a történethez átvett gondolatokból áll. Ezeket mindenki a gyülekezetére tudja szabni a sajátos igények szerint.

A második rész kötöttebb: ebben egy-egy mesét, pontosabban a tanévet átfogó mesesorozatot találunk. A mesék papírszínházhoz készültek, de projektorra kivetített képként vagy kép nélkül elmesélve vagy akár eljátszva is használhatóak.

¹ HAFENSCHER Károly: *Liturgia*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest, 2010. 334–411. o. *Agenda a Magyarországi Evangélikus Egyház lelkeszei számára*. Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest, 1996. 90–230. o.

A harmadik részben, a záró gondolatokban vázlatosan összekötjük a mesét az igei üzenettel.

KAMISHIBAI – PAPÍRSZÍNHÁZ²

Mit rejthet ez a doboz? Nyissuk ki az ajtajait! Lehet, hogy csak varázsigeivel nyílik, de ha kitalálják, már el is fordíthatjuk a zárat, ami ilyenkor mosolyog. Majd feltárul előttünk egy keretbe foglalt kép. Közben a mesélő hangját halljuk, aki a doboz mögött állva olvashatja a kép hátulján levő szöveget. Majd a képet lassan kicsúsztatja, ezután újabb képek következnek, míg véget nem ér a mese.

„A japán *kamishibai* szó szerinti fordítása színházi játék papírból. A képek egy történetet mesélnek el, minden illusztráció a mese egy-egy elemét eleveníti fel. A képek a teljes lapot betöltik és a közönség irányában állnak. Hátoldalukon, fekete fehér apró képen jelenik meg a mesélőnek a hallgatók által látott illusztráció. A szöveg nagybetűs, jól olvasható...

A nézőknél a lapok cseréje, mozgatása drámai hatást ér el... Ez a fajta képkezelési technika dinamizmust ad az illusztrációknak, megsokszorozza őket, és mint egy rajzfilm jelenik meg előttünk a mese.

Fontos, ha kamishibait mesélünk, igyekezzünk kihasználni ennek lehetőségét, bontsuk meg a mesélés ritmusát, így változatosabbá, izgalmasabbá tehetjük az élményt. Természetesen látva a közönség reakcióit akár hosszabban is megállhatunk egy-egy képnél, ha ez szükséges, kiszólhatunk a meséből, visszakerdezhetünk, tehát közvetlen kapcsolatban maradhatunk közönségünkkel, alkalmazkodva érdeklődésükhöz, korukhoz.

Gyakorlott mesélők akázeinei részletek kiválasztásával is színesíthetik előadásukat.”

A családi istentisztelethez a képek a <http://gyulmisz.lutheran.hu> oldalról tölthetők le.

MESESOROZAT

A vasárnapok témáit egy-egy mesével dolgoztuk fel. A mesesorozatunk főszereplője Bari és kistestvére, Picri. A történetek róluk és velük történt eseményekről szólnak. A sorozatban találunk összefüggéseket, bár eredetileg úgy íródtak a történetek, hogy egy-egy alkalom-

² <http://csimota.hu/hu/papirszinhez/eredete/>

mal, önállóan is elmesélhetőek. A sorozaton belül egy rövid összefüggő sorozatot alkot az advent első vasárnapjával kezdődő (B13-tól), majd az újévi mesével záródó mesesorozat (B18-ig), de egy kis szöveg-módosítással ezeket is lehet önálló meseként használni.

A sorozatunk képei eredetileg fekete-fehérek, így igény szerint egyénileg vagy akár egy-egy csoporttal ki is lehet színeezni azokat.

B1 Találkozás Veni Sancte

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, és ne akadályozzátok őket, mert ilyeneké az Isten országa.” (Mk 10,14)

(Az istentisztelet kázusa: a nyári szünet után a családi istentiszteletek nyitóalkalma, ebből következik, hogy találkozunk ismerős arcokkal, akiket korábbi évekből, hittanról, táborból ismerünk, és reménység szerint lesznek újonnan érkezők is.)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ki érkezett először a közösségünkbe? Milyen érzésekkel jöttél? Honnan érkezted?

Nézzük meg, hogy hányan voltak már korábban is a közösségben!

Ki érzi magát a legfiatalabbnak? (Kérdezzük meg, hány éves!)

Gyűjtsük össze, hogy mi mindent tud egy ennyi idős gyermek.

Gyűjtsük össze, hogy mit nem tud még egy ennyi idős gyermek.

Mit mondanak a nagyobbak, a felnőttek, ha mégis olyan dolgot akar egy gyermek csinálni, amihez még nem ért, amihez még nincs elegendő ismerete?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Gyermekként függetlenül attól, hogy mennyi idősek vagyunk, sokszor szembetaláljuk magunkat azzal, hogy még nem értünk mindent, nem vagyunk minden ismeretnek a birtokában, nem tudunk mindent megoldani. Persze erre nem mindig magunktól jövünk rá, hanem a nálunk idősebbek, a felnőttek figyelmeztetnek bennünket: „Ehhez te még túl kicsi vagy!” Mégis van Valaki, aki felismeri és értékeli a gyermeki kíváncsiságot, és nyitott szívvel fordul felénk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B1.0. Címkép

B1.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B1.2. kép

Bari családjával a kertvárosban élt egy kertes gerendaházban. Mint minden gyermek szeretett nyáron a kertben játszani, ahol még egy kis virágoskertről is gondoskodott. A tavasz beálltával némi szülői segítséggel nekilátott a kiskert előkészítésének, majd az ültetésnek és a kinyílt virágok gondozásának. A gondos kiskertész munkájának köszönhetően sokszor még késő ősszel is virágozott nála néhány szellőrózsa...

B1.3. kép

Egy napsütéses nyári napon vendégek érkeztek hozzájuk. Bari izgatottan várta a látogatókat, mert az előző nyáron nagyon jól összebarátkozott anyukája barátnőjének a lányával, Grétával. Igaz, Gréta néhány évvel idősebb volt nála, de ettől még jól kijöttek egymással.

Miután a vendégek megérkeztek, Bari és Gréta örömmel szaladtak a kertbe játszani. A nagy hancúrozásban hamar elfáradtak, ezért pihenésképpen leültek a kispadra beszélgetni. Gréta csuda izgalmas dolgokról mesélt Barinak, aki tágra nyílt szemekkel és figyelmes fülekkel hallgatott minden mondatot. Gréta arról lelkendezett, hogy két hét múlva kezdődik egy tábor, ahová nagyon szeretne elmenni. Ebben a táborban ugyanis mindent meg lehet tanulni a kertészkedésről, modern kerti eszközökkel lehet megismerkedni, miközben az őseink módszereit is el lehet sajátítani. Nagyon sok játék, vetélkedő várja a táborozókat, ahol könnyen lehet új barátokra szert tenni és velük sokat beszélgetni. Gréta szóáradatával gyorsan eltelt az idő, már esteledett, amikor a vendégek hazaindultak, míg Bariékra várt a szomszéd virágok megöntözése.

B1.4. kép

Bari élménybeszámolója másnap reggelre esett – nem mellékesen –, és megemlítette a tábort is, amiről Gréta mesélt neki. Bari érdeklődését nagyon felkeltette mindaz, amiről Grétától hallott, így édesanyjához fordult a kérdésével: Anya, én is elmehetnék abba a táborba?

– Kicsi vagy még te ehhez, nem neked való! – válaszolt az édesanyja.

B1.5. kép

Bari elszomorodott, ezért kiment a virágjaihoz a kiskertbe, hogy elpanaszolja nekik bánatát. A nagy szomorkodást édesapja szava zavarta meg, aki játszani hívta Barit. Bari bement ugyan a házba, de egyáltalán nem volt kedve játszani.

– Mi bánt Barikám? – kérdezte az édesapja.

Bari nagyot sóhajtott, aztán belekezdett mondanivalójába: – Tegnap Gréti mesélt egy táborról, ahol kertészkedést lehet tanulni, és tudod, hogy mennyire szeretek a kertben lenni! Jó lenne elmenni a táborba, de anya ellenezte és azt mondta: „Kicsi vagy még te ehhez, nem neked való!”

– Anyának igaza van, mivel jól ismerem ezt a tábort, és tényleg nagyobb gyerekeknek való. Nagyon sokféle ismerettel kell rendelkezned, aminek te még nem vagy a birtokában, mivel nem tanultál még róluk, így csak gondot jelentenél a táborvezetőnek. Mindig rád kellene figyelni, téged kellene segíteni, hogy elmagyarázza neked azt, amit a többiek már tudnak, így nem tudna rendesen foglalkozni a többiekkel.

Bari megértette, amit az apukája mondott, mégis bánatos maradt.

B1.6. kép

Pár nappal később becsöngetett a postás Bariékhoz, aki levelet hozott. A kis bárány nagyon izgatott lett, mivel manapság az internet világában ritka dolog levelet kapni. Ráadásul a levelet nem akárkinek címezték, hanem neki. A levelet Gréti anyukája küldte, mivel Grétivel beszélgettek arról, hogy Bari mennyire érdeklődik a kertészet csodálatos világa iránt. Közösen úgy döntöttek, hogy meglepik Barit és beíratják a táborba. Gréti anyukája, mivel jól ismerte a táborvezetőt, így előre megbeszélte vele, hogy bár Barika fiatalabb, mint a többiek, de nagyon érdeklődő. A táborvezető nem utasította vissza a kérést, tehát a kis bárány bátran mehet a táborba, ha továbbra is szeretne.

B1.7. kép

Bari talán még soha nem pakolt olyan lelkesen, mint ahogyan az anyukájával a táborra készülve a gondosan kiválogatott ruhákat helyezte a táskába. Szinte repült, amikor végre elindultak a táborba.

B1.8. kép

A táborban Bari volt a legfiatalabb, de mégis mindenki örömmel fogadta. Tanították, segítettek neki türelemmel és örömmel. Persze így sem tudott mindent megjegyezni, megcsinálni; de ez nem jelentett számára gondot. A többiek is tekintettel voltak rá, és nem vártak el tőle olyat, amire még nem volt képes. Bari pedig lelkesen részt vett mindenben, hiszen egy jó közösségre csöppent, ahol remekül érezte magát.

B1.9. kép

A szülők mindeközben otthon nagyon aggódtak Bariért.

– Szerinted jól tettük, hogy elengedtük? Nem kicsi ő még ehhez a táborhoz? – kérdezte Bari anyukája férjétől.

– Bevallom, egy kicsit én is féltem, hiszen még olyan kicsi, és nem is tudom, hogy mit kezd a nagyok között – válaszolt a férj.

Hamarosan azonban választ kaptak a kérdéseikre hazaérkező kicsinyüktől.

B1.10. kép

Bari hosszú, részletekbe menő élménybeszámolót tartott. Először megköszönte a szüleinek, hogy végül elengedték a táborba, mert pompásan érezte magát. Bár sok mindent nem értett, és nem is sikerült mindent megcsinálni, amit a nagyoknak igen, de mindennél többet jelentett a számára a közösség, a rengeteg élmény, a lelkesítő tanulás, a vidámság, a játék. Mindezekben megélhette a közösség örömét, ami még most is mosolyt csal az arcára.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetből kiderül a számunkra, hogy Bari szülei aggódtak gyermekükért, mert túl fiatalnak érezték mindahhoz, amit a táborban hallani fog. A szülők ezért inkább nem engedték volna el, de a táborvezető nyitottságának és Gréti anyukája közbenjárásának köszönhetően Bari nem maradt le a közösség öröméről, a találkozás élményéről.

Jézus tanítványai nemet mondanak a kisgyermekre és nem akarják őket közel engedni Jézushoz. A tanítványok úgy gondolják, hogy a kisgyermekeknek nincs helyük Jézusnál, mivel értelmük még nem nyílt ki eléggé Jézus tanításának befogadására. Jézus azonban elutasítja a tanítványok magatartását, és magához hívja a gyermekeket, ahogyan Bari is személyre szóló meghívást kapott a táborba.

Nem az ismeretszerzés az elsődleges cél, hanem hogy részesei lehessünk annak a közösségnek, amelyben Jézussal találkozhatunk, ahol ő van jelen. Az istentisztelet ilyen találkozási hely, amikor közélébe kerülhetünk, megismerhetjük, áldásban részesülhetünk és meg tapasztalhatjuk ennek a találkozásnak a hatásait.

B2 Rézi kavicsa

Szentháromság ünnepe után 16. vasárnap

Életünk el van rejtve Krisztusban

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ahogy az Atya feltámasztja és megeleveníti a halottakat, úgy a Fiú is megeleveníti azokat, akiket akar.” (Jn 5,21)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ért már bennünk szomorúság? Milyen érzés?

Kerültünk már olyan helyzetbe, amikor valamit nem tudtunk egyedül megoldani? Ki segített megoldani a problémát?

Hogyan éreznéd magad, ha mások kirekesztenének a játékból? Mit tennél ilyen helyzetben?

Milyen nehézségei lehetnek egy gyermeknek? Hogyan lehet ezeken a nehézségeken túllendülni?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Nincs egyetlen olyan élet sem ezen a világon, amelyben ne lenne valamiféle nehézség, küzdelem, amikor szomorúak vagyunk, vagy éppen csalódunk általunk nagyra tartott emberekben. Sokszor nem könnyű egyedül megküzdenünk a szomorúságunkkal, a csalódottsággal, így jó, ha van Valaki, aki mellénk áll, aki felkarol és támogat.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B2.0. Címkép

B2.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B2.2. kép

Egy napsütéses szeptemberi délután Bari édesanyja késéssel érkezett az óvodába/iskolába Bariért, aki az ablakban könyökölve már nagyon várta, hogy a számára kedves arc felbukkanjon és hazavigye. Amikor megpillantotta édesanyját, hangosan, szinte kiáltva szólt a felnőtteknek, hogy megjötték érte, és lelkesen szaladt az ajtó felé.

B2.3. kép

Bari édesanyja elnézést kért a késésért. Hiába indult el a szokásos időben, mégis elkésett. Bari anyukája ugyanis nem tudhatta, hogy egy felvonulás miatt lezárnak néhány utcát, így a megszokott útvonal helyett kénytelen volt kerülő úton jönni.

B2.4. kép

Bari olyan széleseben öltözött, mint még korábban soha, hiszen már alig várta, hogy az utcán legyenek, és lépéseik hazafelé vezessék őket. Útközben megcsodált minden kavicsot, ami csak a lábai alá került. Egyet a zsebébe is rejtett, hogy otthon is csodálhassa.

B2.5. kép

Miután hazaérkeztek, Bari édesanyja elkészítette Bari kedvenc gyümölcssteáját, és egy kis keksz társaságában az asztalra helyezte, majd Barit is asztalhoz szólította. Bari ekkor előhúzta zsebéből az utcán felszedett kavicsot és kitette az asztalra.

- Szerinted mire hasonlít? – kérdezte anyját.
- Ez a kavics? Nem tudom – válaszolt az anyja.
- Nem tudni kell, hanem kitalálni – biztatta Bari az anyját. Az anya ötletlenül zavarában visszakérdezett: Szerinted mire hasonlít?
- Szerintem pont olyan, mint egy gitár.

– Tényleg – mosolyodott el anyja. Én is látom a gitárt ebben a kavicsban. Jó ötlet ez a játék a kavicsal.

– Szerintem is – válaszolta Bari –, bár nem én találtam ki. Rézi tanított meg rá.

– Rézi? Őt nem is ismerem – hiába kutatott emlékei között az anya.

B2.6. kép

– Nem, nem ismered Rézit! Én is csak ma ismertem meg, tudod? Ott volt az udvaron Zozi, és hiába akartam játszani velük, nem engedte. Nagyon elszomorodtam. Leültem és sóvárogva figyeltem, ahogy játszanak.

– Félrehúzódtál? – kérdezte Bari mama.

– Mit tehettem volna mást? – kapta fel fejét Bari. – Legszívesebben ellöktem volna! – mondta csalódottan Bari.

– Nem is rossz ötlet! No, nem a lökdösődés, hanem az, hogy tenni akartál valamit!

– Lehet, de nem jutott semmi az eszembe – idézte fel Bari rossz élményét.

B2.7. kép

– Aztán váratlanul odalépett mellém egy kis bárány, és kavicsot nyomott a kezembe – mesélt tovább Bari. Megkérdezte, mit látok. Erre csak annyit mondtam: egy kavicsot. Mire ő ennyit mondott: „Szerintem inkább egy hatalmas gombóc fagyira hasonlít!” Mosolygott és bemutatkozott: „Szia, Rézi vagyok. Láttam, szomorkodsz, amiért Zozi kizárt a játékból, gondoltam jól jönne valaki, aki melléd áll. Tudom, milyen rossz, ha ilyen csúnyán bánnak valakivel. Gyere, keressünk még kavicsokat, biztosan jó móka lesz.” És igaza lett. Több kavicsot is találtunk, találgattuk, mihez hasonlítanak a legjobban, és közben per sze jókat kacagtunk.

B2.8. kép

Bari anyukája is kezébe vette a kavicsot.

– Mi lenne – kérdezte –, ha ezt a kavicsot beletennénk ebbe a virágcserepbe, hogy mindig rá tudjunk nézni, ha szomorúak vagyunk?

– Jó ötlet! – lelkesedett Bari, és ő maga tette a virágföldre a kis kavicsot.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Mindannyian olyan életre vágyunk, amiben nincsenek nehézségek, nem érnek bennünket csalódások, de tudnunk kell, hogy ilyen élet nincs. A nehézségek, a küzdelmek, a csalódások azért vannak, hogy tanuljunk, erősödjünk általuk.

Bari szomorú volt, mert kirekesztve érezte magát, de Rézi társasága feledtette vele a szomorúságot. Jó, hogy van Valaki, aki mellénk szegül, aki a legnagyobb fájdalmat szenvedte el értünk. Nincs nagyobb öröm és biztatás annál, hogy Jézus Krisztust magunk mellett tudhatjuk. Az életünk nem lesz mentes a nehézségektől, de a mélységeinkben, nehéz perceinkben van kihez fordulni, aki szeretetével átölel és erőt ad a terhek elhordozásához.

B3 Csapattagok

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap

Krisztusban egy az egyház

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Egy a test, és egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást is.” (Ef 4,4)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ki játszik valamilyen csapatban? Milyen jellemzői vannak a csapatodnak? Mitől lehet egy csapat sikeres?

El tudsz képzelni egy olyan csapatot, ahol mindenki egyformán ügyes? (pl. focicsapatban mindenki jó csatár)

Miért szükséges, hogy különbözzünk egymástól? Miért nem lehet mindenki egyforma?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Ha mindenki egyforma volna, egyforma képességekkel, adottságokkal, akkor valószínűleg nem jutnánk előrébb ebben a világban. Pl. ha a fociban mindenki jó csatár, akkor jó lesz a támadójátékunk, de nem lesz megfelelő védelem, így nem biztosított a győzelem. Az emberi közösségeink attól működőképesek, hogy mások vagyunk, és a különbözőségeink ellenére alkothatunk egységet, egészíthetjük ki egymás

hiányosságait, és alkothatunk közösen erősségeinket összeadva valami értékeset, maradandót.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B3.0. Címkép

B3.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B3.2. kép

Bari szülei szívesen néztek a tévében kézilabda meccset. Egyik alkalommal, amikor a magyar válogatott parádés győzelmet aratott, Barit is magával ragadta a szülei lelkesedése, ezért elhatározta, hogy ő is beiratkozik kézilabdaedzésre.

B3.3. kép

Bari szülei örültek az ötletnek. Kiderítették, hogy a közeli iskolában van edzés, ahova Barit is be lehet íratni. Az edzések időpontja is megfelelőnek tűnt. A szülők telefonon egyeztettek az edzővel, hogy milyen öltözékben kell az edzésen megjelenni. Nem maradt más hátra, mint sportcipőt és ruhát venni.

B3.4. kép

Bari már izgatottan várta az első edzés napját. Egy kicsit talán félt is az ismeretlentől, hiszen nem tudta, mi fog rá várni, de mindenképpen szeretett volna kézilabdázni. Elképzelte magában többször is, hogy milyen jó volna úgy játszani, mint a nemzeti válogatott tagjai.

B3.5. kép

Az első edzésre édesanyja kísérte el, de a terembe már egyedül ment be. A terembe lépve még a szája is tátva maradt a csodálkozástól, hiszen rajta kívül csupán egyetlen bárány volt. Milyen állatok voltak még? Maci, Süni, Cica és Kutya. Sejtette Bari, hogy sok újdonsággal találkozik majd, de ilyen meglepetésre nem számított.

B3.6. kép

A helyzet váratlansága arra sarkalta, hogy hátat fordítson és kilépjen a teremből, de abban a pillanatban az edző szólította meg:

- Te vagy Bari?
- Igen – válaszolta kissé félénken Bari.
- Akkor gyere! Köszöntelek a csapatomban!

B3.7. kép

Az edző sorba állította a jelenlévőket, és tájékoztatást tartott arról, hogy mi vár rájuk majd az edzéseken. Bari ettől jobban érezte magát, hiszen nagyjából azt már tudta, hogy az edzőtől mire számíthat. De a többiek? Cicával és Kuttyával már találkozott, Macit is látott már, de Sünit csak képen látott. Nem is értette, hogy kerülhet ide valaki, ha ilyen szúrós?

B3.8. kép

Az edzést követően Bari még a terem előtt egy kicsit várakozott apjára, ugyanúgy, ahogyan Süni is. Egyszer csak Süni megszólította Barit, így bonyolódott beszélgetésbe a kézilabdáról. Anyira belemerültek a beszélgetésbe, hogy észre sem vették, mennyire elszaladt az idő.

B3.9. kép

Bari apja miután megérkezett, elnézését kért a késésért, sőt még hazafelé az autóban is sajnálkozott amiatt, hogy a dugó miatt elkésett. Bari mosolyogva csak ennyit válaszolt:

- Igazából örülök is, hogy késtél, mert így megismerkedhettem egy igazi Sünival. Eleinte tartottam tőle, de most már tudom, hogy neki is az a fontos, ami nekem: a kézilabda. Persze a többiek is ezért járnak edzésre. Azt hiszem, nagyon jó csapat leszünk!

ZÁRÓ GONDOLATOK

Egy közösségen, csapaton belül különbözőek vagyunk más-más képességekkel, adottságokkal. Ellenérzéseink is lehetnek egyesekkel szemben, amíg rá nem ébredünk, hogy ugyanaz köt össze bennünket. A különbözőségeink ellenére mégis közös célért fáradozhatunk, pl. a csapat győzelméért, a játék öröméért. Egy csapat nem lehet eredményes, ha a csapattagok széthúzó, féltékenyek, ha egymás ellen dolgoznak. Az a

csapat tud szárnyalni, amelyiknek kiváló edzője van, akire a csapattagok egyformán hallgatnak, és a játékosok a legnagyobb összhangban, együttes erővel a közös cél megvalósításáért fáradoznak.

Mi is egy „csapatban” játszunk, Krisztust követők vagyunk. Különbözőek vagyunk, de mindannyian egyezünk abban, hogy Krisztusra tekintünk, benne hiszünk. Akkor teljesítjük be küldetésünket, ha valóban Krisztusra figyelve egymást segítjük.

B4 Bari beteg Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap

Járjunk elhívásunkhoz méltó szeretetben!

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Szeresd felebarátodat, mint magadat.” (Mt 22,39)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Adj körbe a gyerekek között egy dobozt, amelyben egy tükör van! (Ha túl nagy létszámú az istentisztelet, akkor megtehetjük ezt két dobozzal is, vagy ezt a szemléltetést kihagyjuk.)

Mit láttál a dobozban? Meséld el!

Ha belenézel a tükörbe, mit látsz? Elégedett vagy elégedetlen vagy a látvánnyal?

Milyen a kapcsolatod önmagaddal? Jól kijöttök egymással? ☺

Kinek van barátja? Miért ők a barátaid?

Mi az, amit megtennél a barátodért? Vajon ő is megtenné ugyanezt érte?

Ki lehet a felebarátunk?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Az ember alapvetően úgy működik, hogy nem akar rosszat saját magának. Szereti, ha jól mennek körülötte a dolgok, ha mások szeretik, és keresik vele a kapcsolatot. Emberi kapcsolatainknak egyik fontos alapja, hogy jóban legyünk önmagunkkal. Ha valami oknál fogva nem vagyunk elégedettek önmagunkkal, nem szeretjük azt, akik vagyunk, akkor bajban leszünk embertársainkkal is.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B4.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B4.2. kép

Bari, mint minden kisbárány, nagyon szeretett szaladgálni. Napsütésben, hidegben, még hóban is, de leginkább eső után szerette a szaladgálást. Miért is? Azért, mert eső után sok pocsolva keletkezik, amibe szívesen ugrott bele, élvezte, ahogyan a víz jobbra-balra fröccsen. Anyukája persze ennek nem mindig örült, főleg, ha ezt a játékot gumicsizma nélkül tette.

B4.3. kép

Egy alkalommal, amikor náthásan – szintén gumicsizma nélkül – beleugrott egy mélyebb tócsába, csuromvizes lett mindene. Hazafelé tartva a hideg szél még jól át is fújta Barit, csakúgy didergett, minden porcikája reszketett.

B4.4. kép

A vizes hancúrozásnak meglett a következménye. Bari megbetegedett. A magas láz miatt Bari kénytelen volt néhány napot ágyban tölteni. Az orvos gyógyszert is írt fel, amit be kellett venni, és a tea fogyasztását javasolta, amit Bari alapvetően nem szeretett. A szülők napközben dolgozni mentek, Picri sem volt otthon, így Barira a Nagyi vigyázott.

B4.5. kép

Picri egyik délután gondolt egyet és játékokkal borította be Bari ágát, aminek Nagyi annyira nem örült.

– Kérlek, hagyd pihenni Barit! Beteg... – magyarázta Nagyi, miközben kiszedegette a játékokat az ágyból.

B4.6. kép

Picri megértette, hogy most nem csinálhat játszóteret Bari ágyából, de mégis szeretett volna vele játszani. Picri úgy döntött, hogy akkor Bari ágya elé cipeli a játékokat. Amikor Picri befejezte a pakolást, eb-

resztgetni kezdte a lázasan alvó testvérét, mivel minden készen állt már a játékhoz.

B4.7. kép

Nagyi ismét közbelépett, és megállította Picrit. Megkérte, hogy a játékokat tegye vissza a helyére, majd megkérdezte kisunokáját:

– Szeretnél velem játszani?

– Persze! – vágta rá Picri.

– Tudom, hogy szeretsz velem játszani, és biztos vagyok benne, hogy Bari is nagyon szívesen játszik veled, de most beteg. Ahhoz, hogy együtt tudjatok játszani, Barinak meg kell gyógyulnia. Gyere, Picri, készítsünk egy finom teát Barinak, hogy minél hamarabb meggyógyuljon! Teafőzés közben pedig kitaláljuk, milyen meglepetést készítsünk neki, amíg pihen.

B4.8. kép

Nagynak támadt egy jó ötlete. Azt találta ki, hogy néhány szabad délután alatt készítenek egy játékot Picrivel, amivel később együtt játszhatnak.

B4.9. kép

Gondos munkával néhány délután alatt elkészült a játék, és Bari is meggyógyult. Örömmel próbálta ki az új játékot, és lelkesen játszott Picrivel, sőt még Nagyit is játékba hívták. Bari nagyon-nagyon örült az új játéknak, ezért nagy becsben tartotta, és külön helyet kapott a polcán.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Picri kisbáránként önmagára gondolt, és azt hitte, azzal tesz jót Barinak, ha játszik vele. Ha Bari nem lett volna beteg, akkor remek módon élvezhették volna a közös játékot. A lázasan ágyban alvó Barinak azonban most nem a hatalmas játékkupacra volt szüksége, hanem a pihenésre, hogy minél hamarabb felépülhessen. Nagyi segített Picrivel megértetni, hogy akkor szeretünk jól, ha nem a saját vágyainkra, érdekeinkre tekintünk, hanem a másik szükségére. A szeretet egy olyan indulat, ami a másik szükségére tekint, a másikért cselekszik önzetlenül. Ez akkor valósulhat meg, ha az ember belegondol a másik

helyzetébe, ha végiggondolja, mi lenne akkor, ha ő lenne a másik helyében. Alapvetően senki sem akar rosszat magának, így ez lehet a másik ember felé megnyilvánuló szavaim, cselekedeteim mércéje, ahogy Jézus is tanítja: „*Szeresd felebarátodat, mint magadat!*”

- szeresd
- felebarátodat, mint magadat
- magadat, mint felebarátodat

B5 Levendula

Aratási hálaadó ünnep - a teremtés ünnepe

Istenfélelem és megelégedés

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Istennek pedig van hatalma arra, hogy minden kegyelmét kiárássza rátok, hogy mindenütt mindenkor minden szükségessel rendelkezetek, és bőségekből jusson minden jó cselekedetre. (...) Így mindenben meggazdagodtok a teljes tisztaszívűségre, amely általunk hálaadást szül Isten iránt.” (2Kor 9,8.11)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ GONDOLATOK, KÉRDÉSEK

- Kinek van otthon kertje? Ki az, aki gondozza, rendben tartja a kertet?
- Milyen kerti munkákat ismerünk? Melyik kerti munkát végezzük szívesen?
- Szeretjük a virágokat, növényeket?
- Mi minden szükségesség ahhoz, hogy szép virágoskertünk legyen?
- Ki ültetett már valamilyen magot? Kikelt? Mit tettél azért, hogy kikeljen?
- Ki evett már olyan zöldséget, amelyet maga ültetett, gondozott? Milyen érzés volt elfogyasztani?

316

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Egy kert akkor lesz öröm a számunkra, ha megtermi mindazt, amire vágyunk (pl. gyümölcsöt, zöldséget). Az a kert, amelyet a gazdája nem művel meg, elgazosodik; azok a növények, amelyekről az udvar tulajdonosa nem gondoskodik, bizony vadhajtásokat hoznak. A szépen megművelt föld, a gondozott kert azonban bőségesen meghálálja mindazt, amit a gazda tesz érte.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B5.0. Címkép

B5.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B5.2. kép

Egy szép márciusi napon kopogtattak Bariék ajtaján. Bari nyitott ajtót. A szomszéd néni ajándékkal a kezében érkezett. Egy levendulapalántát hozott a virágokat kedvelő Barinak.

– Ültetés előtt jól ásd fel a földet, ültetésnél pedig jól iszapold be! Törekedj arra, hogy a gyökér minél mélyebbre kerüljön! Ha nem esik sűrűn az eső, akkor jól figyelj az öntözésre is! – látta el tanácsokkal a szomszéd néni Barit.

B5.3. kép

Bari örömmel követte a szomszéd néni útmutatásait, és mindent úgy tett a levendulapalántával, ahogyan azt hallotta. Lelkesen öntözte, gondozta, amit a virág meg is hálált, hiszen szépen növekedett.

B5.4. kép

Egy nap, a délutáni órákban hirtelen besötétedett az ég, majd villámlani és dörögni kezdett, és pillanatok alatt heves zivatar támadt. Cikáztak a villámok, záporosó öntözte a földet, és a viharos szél csak úgy hajlítgatta a növények derekát. Bari a növényeiért aggódva figyelte házuk ablakából a zivatart. Az új kedvencéért kifejezetten aggódott, ezért át is akart szaladni a szomszédhoz, hogy ilyen időben milyen tanácsokkal tudja ellátni. Bari szülei azonban csak azt engedték meg, hogy Bari telefonáljon a szomszéd néninek.

B5.5. kép

A hívás megtörtént, és a következő jó tanács érkezett a vonal másik végéről:

– Maradj csak a lakásban! Egy virág nevelésében valóban nagy gondot okoz az időjárás, de ez ellen most nem tehetünk semmit.

Bari csalódottan ült az ablaknál és várta a vihar végét. Amikor a

vihar elállt, az eső elcsendesedett, Bari és édesapja gumicsizmába léptek, és megnézték az udvart, hogy okozott-e kárt a vihar. Bari nagyon örült annak, amikor meglátta a növényeit, köztük az új levenduláját, hiszen egyikben sem tett semmi kárt a vihar.

B5.6. kép

Pár héttel később a család utazást tervezett, de Bari nem akart elutazni, mert nem akarta magára hagyni a növényeit. Bari egyik barátja ugyanis úgy járt, hogy az egyhetes nyaralásból hazaévre kókadt virágokat talált. Bari nem szeretett volna elszáradt virágokat látni szeretett kiskertjében, ezért csak akkor volt hajlandó csomagolni, amikor a szomszéd néni megígérte, hogy figyelni és öntözi a növényeit.

B5.7. kép

Bari sokat tanult ezen a nyáron. Először megtanulta a vihar esetéből, hogy nem csak rajta múlik a növények fejlődése, másodszer a barátja példájából azt, hogy az odafigyelés és a törődés mégis elengedhetetlenül fontos. Bari gondos kerti munkáinak köszönhetően nyáron le is arathatták a levendulát.

B5.8. kép

A jó időnek és a gondoskodásnak köszönhetően azonban ősszel újra virágba borult. Persze már nem volt annyi virága, mint nyáron, de éppen elég egy kis meglepetéshez...

B5.9. kép

Bari hálás volt a szomszéd néni segítségéért is, ezért kitalálta, hogy meglepetést készít a számára. A szomszéd nénit Bari édesanyja áthívta egy kávéra. Bari izgatottan várta a találkozást, hogy végre felszolgálhassa a kávé mellé a meglepetés fagyit.

- Még fagyit is kapok? – kérdezte meglepetten a szomszéd néni.
- Nem is akármilyet! – válaszolta Bari. Abból a levendulából készült, amit tőled kaptam.
- Kedves Bari! Úgy látom, igazán érdemes volt neked adni azt a palántát – mosolygott a szomszéd néni, és jóízűen megették a fagyilaltot.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A magból szárba szökő növény, az új hajtás, az élet mindig Isten ajándéka. Egy gondozott kertért nagyon sokat tehetünk, hiszen a magokat mi ültetjük el a korábban általunk felásott, megművelt földbe. Gondoskodunk arról, hogy mindig kapjon megfelelő folyadékot, és a békés növekedés érdekében gyakran gazolunk. A magból kihajtó életért, hajtásért azonban mi nem tehetünk semmit, az nem tőlünk való, hanem Isten ajándéka.

Ajándékot kapni mindig nagy öröm, amiért hálás a szívünk. A hála pedig elindít a megajándékozó felé, hogy köszönetet mondjunk neki. A köszönet nemcsak akkor fontos, amikor bő a termés, amikor kedves számunkra az ajándék, hanem akkor is, amikor egy kicsivel kevesebb vagy más a várt eredmény. Az elégedetlenség keserűséget okoz, míg a megelégedés hálára ösztönöz.

B6 Firkakönyv

Szentháromság ünnepe után 20. vasárnap

Járjunk elhívásunkhoz méltóan – megszentelt életben

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Legyetek szentek, mert én szent vagyok!” (3Móz 11,44)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Amikor világra jön egy gyermek, mindenki elkezdi hasonlítani a szülőkhöz, hogy vajon kire hasonlít jobban.

Miben hasonlíthatunk a szüleinkre?

Ha külső megjelenésedre gondolsz, akkor kire hasonlítasz jobban?

Ha belső tulajdonságaidat nézed, akkor melyik szülődre hasonlítasz jobban?

Van olyan szokásod, tevékenységed, amiben nagyon hasonlítasz a szülőidre vagy a testvéreidre?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Egy újszülött gyermek néhány arcvonása lehet hasonlatos a szüleire, de később a nevelés révén számtalan szokást, tulajdonságot is magunkévá teszünk. A gyermekek alapvetően utánzás alapján tanulnak, így

amit korábban mástól (szülő, testvér) láttak, azt mintázzák és sajátítják el. Attól még, hogy utánzás útján egymástól tanulunk, ez nem jelenti azt, hogy egyformák is vagyunk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B6.0. Címkép

B6.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B6.2. kép

Bari úgy döntött, hogy jól kihasználva a délutáni időt alkotni kezd. Elővette azt a dobozt, amelyben az ollókat, ragasztókat tárolták. Ebben a dobozban mindenkinek volt külön ollója, kivéve Picrinek, hiszen ő még kicsi ehhez. Bari, amikor kinyitotta a dobozt, észrevette, hogy az ollója hiányzik belőle. „Ki vehette el?” – tűnődött. „Picri!” – villámként hasított a gondolat fejébe. Már ugrott is, hogy megkeresse Picrit.

B6.3. kép

Bari az apa könyvszekrénye előtt találta meg Picrit. Mit gondoltok, mi volt a kezében? Egy könyv és az olló! A könyv még éppen csukva volt.

– Mit csinálsz azzal az ollóval? – kérdezte riadtan Bari. Picri – roszszat sejtve – azonnal a háta mögé dugta az ollót.

– Semmit – hangzott a válasz.

– Add csak ide! – kérte határozottan Bari, ahogyan azt a szüleitől tanulta.

– Nem adom! – hangzott a még határozottabb tiltakozás.

– A könyvet kérem szépen! – mondta mosolyogva Bari!

– Azt megkaphatod – mosolygott Picri is, és már nyújtotta is Barinak. Bari elővette tőle a könyvet és egy magasabb polcra helyezte, ahol Picri biztosan nem érheti el.

– Gyere velem, mutatok valamit! – hívta kistestvérét.

B6.4. kép

Bari és Picri együtt mentek át a másik szobába, ahol Bari elővett egy olyan könyvet, aminek nem volt címe. Ez a könyv igazából nem is könyv

volt, csak a formája hasonlított rá kívülről, mivel a belseje üres lapokat rejtett. A lapok már nem is voltak annyira üresek, mert valaki összefirkálta azokat.

– Mi ez? – kérdezte Picri.

– Ez az én firkakönyvem! Szüleinktől kaptam akkor, amikor ugyanúgy az apa könyvespolca előtt álltam, mint te. Az én kezemben nem olló volt, hiszen gyerek kezébe nem való, hanem helyette egy élénk színű ceruza. Mielőtt apa könyvét összerajzolhattam volna, ők megelőztek ezzel a naplóval, hogy ebbe a könyvbe bátran rajzolhassak.

B6.5. kép

– Kivághatom? – nézett vágyakozó szemekkel testvérére Picri.

– Azt nem szeretném – hangzott a válasz –, de van egy ötletem! Mi lenne, ha adnék neked olyan papírokat, amiket vagdoshatsz, és a kivágott csíkokat együtt beragasztanánk a firkafüzetbe?

– Jó lesz – egyezett bele Picri.

B6.6. kép

A kölykök éppen ragasztottak, amikor belépett a szobába apjuk, aki a Bari által Picri elől eltett könyvét kereste.

– Mit csináltok? – kérdezte a kis bárányoktól.

– Ragasztunk.

– Az nagyon jó! Én éppen *A kertépítés* című könyvemet keresem. Nem láttátok valahol?

– Abban voltak olyan szép képek a kertről? – kérdezte Picri.

– Valószínűleg igen – válaszolta apja. Majd ijedten visszakérdezett:

– Voltak??? Ugye nem azokat ragasztgatjátok?

– Hát majdnem – somolygott Bari, majd elmesélte az ollókereséssel induló ragasztás történetét.

Apjuk megdicsérte őket, és közben arra gondolt: nagyszerű kölyök ez a Bari.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Nem mindegy, hogy jó vagy rossz mintát követünk. Ha jó példa áll előttünk, az illető szavai és cselekedetei értékesek, akkor érdemes a nyomában járni és tőle tanulni, mert mi is hasonlóná válhatunk hozzá.

Jézus Krisztusban egy olyan mesterünk van, akire érdemes figyel-

ni, akinek útmutatása minden időben érvényes. Keresztyénnek lenni azt jelenti, hogy Valakit követek, Valakinek az útmutatása szerint kívánok élni ebben a világban.

„Mint engedelmes gyermekek ne igazodjatok azokhoz a korábbi vágyaitokhoz, amelyek tudatlanságotok idején voltak bennetek, hanem – mivel ő, a Szent hívott el titeket – ti is szentek legyetek egész magatartásotokban.” (1Pt 1,14–15)

B7 Biciklizés

Szentháromság ünnepe után 21. vasárnap

Járjunk elhívatásunkhoz méltóan – a hit harcában

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el.” (Ézs 40,31)

AZ IGÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Mikor érezzük magunkat gyengének?

Mikor érezzük magunkat fáradtnak?

Hogyan tudunk megerősödni, ha gyengének érezzük magunkat?

Mi kell ahhoz, hogy a fáradtságunkat leküzdve új erővel tudjuk a dolgunkat végezni?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Az erőnk véges. Ha sokat tanulunk, dolgozunk, futunk, akkor könnyen elfáradunk. A fáradtságra a gyógyír, ha pihenünk, ha feltöltődünk. Talán tapasztaltátok már, hogy egy kiadós futkosós játék után milyen jó lehuppanni a padra, vagy milyen jó az éjszaka nyugalma, amikor ki lehet pihenni az egész napi fáradalmakat.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B7.0. Címkép

B7.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B7.2. kép

Bari és barátja, Rézi nagyon szerettek biciklizni. Ezért gyakran kérték a szülőktől, hogy egy-egy délután valamelyik szülő felügyelete mellett együtt biciklizhessenek a Bégetődombon. Bari és Rézi csak úgy száguldottak le a dombról!

B7.3. kép

Persze nem volt ez mindig így. Bari még egészen pici bárány volt, amikor először ült biciklin. Szülei térdvédőt, könyökvédőt és sisakot adtak rá már akkor is, amikor először ült futóbiciklire.

B7.4. kép

Eleinte egészen bátortalanul ült rá a futóbiciklire, egészen apró lépéseket tett rajta. Majd ahogy egyre többször próbálkozott, tapasztalatokban is gazdagodott, bátrabban és gyorsabban haladt a kis járművel.

B7.5. kép

Miközben gyakorolta a futóbiciklizést, Bari sokszor elesett, sérüléseket szerzett, de ez egyáltalán nem vette el a kedvét.

B7.6. kép

Bari a futóbiciklit gyorsan kinőtte, és ahogy egyre ügyesebb lett, a szülei meglepték egy pedálos kerékpárral. A futóbiciklivel ügyesen megtanult egyensúlyozni, most már csak a pedálozást kellett elsajátítania ahhoz, hogy szaladjon alatta a bicaj.

B7.7. kép

Először bizonytalanul, sőt bátortalanul szállt fel a pedálos biciklire. Bari apukája tartotta a biciklit, míg Bari felült rá. Az elindulást követően sem hagyta magára kölykét, szaladt a bicikli mellett, hogy báránykája biztonságban érezhesse magát, és legyen segítség, ha valami baj történne. Bari hamar megtanult pedálozni. Az elindulás és megállás azonban nehezen ment.

B7.8. kép

Az első alkalomról csalódottan számolt be nagyapjának:
– Tudod nagyapa, ez a biciklizés nem is olyan jó dolog. A futóbiciklivel

gyorsan eljutottam bárhová, de ezzel az igazival el sem tudok indulni. Ha apa elindít, meg sem tudok állni. Nagyon sokszor elestem, tele vagyok kék-zöld foltokkal. Többet nem ülök föl erre a biciklire, nekem nem kell!

B7.9. kép

Nagyapja bátorította Barit:

– Apád azt mondta, nagyon ügyes vagy, de még van mit gyakorolni! Ha az indulást és a megállást is jól begyakorlod, akkor már nem lesz semmi akadálya annak, hogy tudásodat a Bégetődombon is kipróbáld!

– Ezt apa mondta? – kérdezte hitetlenkedve Bari.

– Igen – erősítette meg nagyapa.

– Hát akkor, azt hiszem, sokat fogom gyakorolni az elindulást és a megállást!

B7.10. kép

Bari új erőre kapott nagyapja biztatásától. Néhány nap gyakorlás után már magabiztosan indult el, és állt meg biciklijével. Két hét múlva már a Bégetődombon biciklizett. Nem sokkal később már magabiztosan kerékpározott a dombon, sőt le is gurult róla. Ma már ez az egyik legkedvesebb játékuk Rézivel, bátran száguldani lefelé a dombról.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetben Bari is elfárad a tanulásban, hiszen nem olyan egyszerű megtanulni egyensúlyozni, pedálozni, elindulni és megállni egy biciklivel. Mivel nem ment minden azonnal, ezért a nagypapa biztatása nélkül hamar feladta volna a biciklizést és a benne rejlő örömet.

Mi is elfáradunk a mindennapi teendőink között, sőt nemcsak tesztünk tud elfáradni, hanem a lelkünk is. A sok próbálkozástól, a sikertelenségtől, a kudarcoktól hamar kétségbeesünk, és úgy érezzük, minden igyekezetünk hiábavaló. Ilyenkor az a gondolat lesz úrrá rajtunk, hogy adjuk fel a küzdelmet, mert nekünk ez már úgysem fog sikerülni. „Amikor kiáltottam, meghallgattál engem, bátorítottál, lelkembe erőt öntöttél” – mondja a zsoltáros (Zsolt 138,8), és ebbe mi is kapaszkodhatunk. Az Istentől kért erő megerősít, biztatása szárnyakat ad.

B8 A doboz

Szentháromság ünnepe után 22. vasárnap

Járjunk elhívásunkhoz méltóan – megbocsátásban

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„A mi Urunk, Istenünk irgalmas és megbocsát.” (Dán 9,9a)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Keveredtünk már vitás helyzetbe? Kinek volt igaza? Miből gondoltuk, hogy pl. nekünk van igazunk?

Hogyan lehet megoldani egy vitás helyzetet?

Bántott már valaki? Mit éreztél megbántott helyzetekben?

Mivel lehet a legjobban megbántani téged?

Bántottál már meg valakit? Miért tetted? Jól esett, hogy szomorúnak láttad a másikat?

Hogyan lehet jóvátenni azt, ha valakit megbántunk?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Az emberi kapcsolataink nem mindig békések, hiszen mindig vannak olyan okok, amelyek vitát eredményezhetnek. Vitás helyzetekben könnyen mondunk, teszünk olyan dolgokat, melyekkel a másikat megbántjuk, a másiknak fájdalmat okozunk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B8.0. Címkép

B8.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívták.

B8.2. kép

Barinak volt egy kistestvére: Picri. Picri huncut kisbárány volt és nagyon szeretett tréfálkozni. Mindenből viccet csinált, így nagyon sokat nevettek Barival.

B8.3. kép

Barinak volt egy fadoboza, amelyben a kincseit tartotta. Ezt a dobozt nagyon féltette, és csak annak mutatta meg, akit érdemesnek tartott rá. Egyszer, amikor vendégek érkeztek a családhoz, Bari – tudva jól, hogy a kicsik meglehetősen elevenek – úgy döntött, elrejtí a dobozát a szekrény mélyére. Bari bízott abban, hogy jó rejtékhelyet választott a doboznak, és nyugtot talált szívének, hogy így biztosan nem fog senki hozzáférni a kincseihez.

B8.4. kép

Picri tudta, hogy ez a doboz csak Barié, és olyan dolgok vannak benne, amelyek fontosak számára. Talán éppen ezért izgatta annyira és találta izgalmasnak, hogy felkutassa a dobozt, mert a kíváncsiság belülről egyre csak hajította. A nagy kíváncsiság elvezette Picrit a dobozhoz, és elcsente azt.

B8.5. kép

Picri éppen kinyitotta volna a dobozt, amikor Bari belépett az ajtón. Mihelyt észrevette, hogy kistestvére mivel foglalataskodik, azonnal ráfőrdt.

– Hát te meg, mit csinálsz? – Majd odarohant Picrihez, hogy kikapja kezéből a dobozt, de addigra Picri már a háta mögé dugta, és huncut mosollyal mondogatta:

– Nem adom! Nem adom! Nem adom!

B8.6. kép

A két bárány egymásnak esett. A nagy a csetepatéra lépett be a szobába Nagyi, de ekkor már a doboz a földön hevert.

– Hát itt meg mi történt? – kérdezte Nagyi.

– Összevesztünk a dobozon – válaszolta Picri.

– Jó, akkor kérem én a dobozt! – mondta dühösen Nagyi. Amikor megkapta Picritől a dobozt, sarkon fordult és kiment a szobából. Nagyi morgott magában:

– No, de ilyet! Ennyi idősen összeveszni egy dobozon!

B8.7. kép

Bari az eseményeket követve szavakkal újra nekiesett Picrinek:

- Te vagy a hibás, hogy elvette a dobozomat!
- Nem! – harciaskodott újra Picri. – Ha nem esel nekem, nem jött volna be Nagyi és nem vitte volna el! Különben is, mi van abban a dobozban, ami annyira fontos neked?

B8.8. kép

Bari nem válaszolt, szó nélkül otthagya testvérét.

(Vagy: Bari nem válaszolt, szó nélkül otthagya testvérét. Közben a dobozra, majd a doboz tartalmára gondolt. Többek között volt benne egy kép is, amit Picritől kapott. Nem nagy dolog, de számára fontos volt, mert Picri szeretettel adta neki.)

B8.9. kép

Egy kis idő múlva visszament testvééréhez, és ezt mondta:

– Igazad van, miattam vette el Nagyi a dobozt, mérgemben én estem neked. Nem kellett volna.

– Nem, nem! Neked van igazad! Miattam vette el. Ha nem csentem volna el tőled, nem lett volna ez az egész.

– Mi lenne, ha együtt elkérnénk Nagytól a dobozt? – kérdezte Bari.

B8.10. kép

Bari és Picri együtt elkérték Nagytól a dobozt. Nagyi örömmel nyugtázta, hogy a két bárány együtt kéri és rögtön oda is adta nekik. Bari kezébe vette a dobozt...

B8.11. kép

...és magával hívta Picrit, hogy kettesben lehessenek a dobozzal:

– Picri! Átgondoltam. Most felfedem előtted a doboz titkát és megmutatom, mi van a dobozban, de csak neked, mert a testvérem vagy és szeretlek.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A legszorosabb emberi kapcsolataink sem mentesek a vitáktól. Mindannyian átéltük már, hogy összevesztünk szüleinkkel, testvéreinkkel, és az esetek többségében nem is nagy dolgon, hanem sokkal inkább valami jelentéktelenen.

De azt is megtapasztalhattuk, hogy nem jó a lelkünknek, ha nincs

megbékélés, ha napokig haragban vagyunk a másikkal. Miért? A válasz egyszerű: szeretjük annyira a másikat, hogy nem akarjuk elvezíteni. A harag viszont nem közelebb visz bennünket egymáshoz, hanem egyre távolabb. Az őszinte szeretet azonban odavezet a másikhoz, és bátorságot ad ahhoz, hogy beismerjem a tettem, bocsánatot kérjek, és örömmel várjam a megbocsátást.

Isten szeretete újból és újból megmutatkozik irányunkban, hiszen ő kész megbocsátani nekünk minden tévelygésünket. Isten megbocsátó szeretete Jézus Krisztusban olyan példa előttünk, amit követnünk kell.

B9 Mit látsz innen? Reformáció

Krisztusért, kegyelemből, hit által

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Helyezzünk el az asztalon/oltáron egy olyan tárgyat, aminek formája változik, ha más szemszögből nézzük!

Vajon mit tettünk az asztalra? (Nézzük meg jobbról, balról, alulról, felülről!) Hasonló példa lehet a következő: egy festőművész készít egy festményt.

Amikor a képet elkészítette, akkor az ő szemein keresztül látott valamit és ennek tükrében adott címet a festménynek. Jó pár évvel, évtizeddel később a festmény kiállításra kerül.

Vajon a kiállítást megtekintő látogató is ugyanazt látja a képen, mint korábban az alkotója?

Más lesz a kép attól, hogy a festő, a látogatók másként látják és értelmezik a művet?

ÁTVEZETŐ GONDOLATOK A TÖRTÉNETHEZ

Gondolom, már ti is felfedeztétek, hogy milyen érdekes az ember látása. Egy bizonyos tárgyat többen, több szemszögből is megnézhetünk úgy, hogy igazából a tárgy nem változik semmit, de amit mi látunk, az bizony igen.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B9.0. Címkép

B9.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B9.2. kép

Egy borús, esős szeptemberi délutánon Bari nagypapája érkezett Bariért az óvodába/iskolába, hogy hazavigye, pontosabban magához, amíg a szülők haza nem érnek. Bari nagyapja Bariéktól néhány pernyi távolságra, egy takaros kis házikóban élt. A házikóban volt egy olvasószoza, ahol Bari szívesen tartózkodott, és jókat beszélgetett nagyapjával. A szoba attól volt hangulatos, hogy a négy falat teljes egészében, szélteben-hosszában könyvespolcok borították, telis-tele érdekesebbnél érdekesebb könyvekkel. A szoba közepén egy kényelmes kanapé fotelekkel és egy kis asztallal várta az olvasni vágyókat. Az asztalon mindig friss mézes limonádé és egy kis harapnivaló volt előkészítve. Mihelyt megérkeztek, sietősen levették magukról a vizes ruhákat, majd Bari lelkesen szaladt az olvasószobába, hogy előkeresse azt a könyvet, amelyet múlt héten kezdtek el közösen olvasni.

B9.3. kép

Bari a kanapéra huppant, míg nagypapa a felolvasó fotelbe, majd fellapozták a megjelölt oldalt, és nagypapa olvasni kezdett. A történet főhőse egy csiga, aki egy méhecskével találkozott. Ez a méhecske a csigához képest egészen máshonnan szemlélte és ennek köszönhetően egészen másként látta a világot. A csiga és a méhecske hosszasan beszélgetett arról, hogy ki milyennek látja ugyanazt a világot, amelyben élnek. Közösen arra a megállapításra jutottak, hogy igazából a csiga a földről fölfelé tekintve, míg a méhecske a levegőből lefelé nézve ugyanazt a bokrot, fát, virágot látják, csak egy kicsit másként.

B9.4. kép

Bari nagyon érdekesnek találta ezt a mesét, ezért keresett egy ceruzát, rajzlapot, hogy ő is megrajzoljon egy fát felülnézetből, aztán meg a csiga szemével alulnézetből. Nem is volt olyan egyszerű! De ez nem

szegte kedvét, sőt egyre több mindent próbált felülnézetből és alulnézetből megrajzolni, miközben jókat derült alkotásain. Ha gondoljátok, ti is kipróbálhatjátok otthon. Bari nagyapjának is megmutatta a rajzait, aki törhette a fejét, mi is lehet a rajzokon. Tegyük egy próbát! Ki tudjátok találni, mit ábrázol ez a rajz?

B9.5. kép

Szerintetek mi lehet? *(A gyermekek fejtsek meg a rajzot!)*

B9.6. kép

(Mutatunk egy másik képet ugyanarról a tárgyról egy másik nézetből!)
Vajon ez mi lehet? Sikerül kitalálni? Ha jól megnézitek, akkor láthatjátok, hogy a két kép ugyanazt ábrázolja.

B9.7. kép

Bari nagyapjának nem sikerült kitalálni, ezért Bari oldalnézetből is lerajzolta. Bari nagyapjának ez a harmadik kép segített abban, hogy rájöjjön, a képen egy asztal látható.

B9.8. kép

Bari annyira belejött a rajzolásba, hogy a szüleinek és testvérének is megmutatta műveit, és kíváncsian várta, hogy vajon nekik sikerül-e kitalálni, mit ábrázolnak a rajzok. A szülők elég hamar belejöttek a játékba, és néha-néha még sikerült is ráhibáznia a megoldásra. A legkönnyebb feladvány a labda volt, mert azt akárhonnán nézzük, mindig ugyanolyan gömbölyű. A legtöbb esetben az oldalnézetből jöttek rá legkönnyebben a megfejtésre.

B9.9. kép

– Bari! Mit rajzoltál a szék mellé? – kérdezte érdeklődve Picri.
– Picri! Ezen a képen csak székek vannak – magyarázta Bari.
– Nem! Csak egy széket látok! – erősködött Picri.
– Gyere, mutatok valamit! – hívta Bari Picrit.
– Állj föl a székre! Nézd meg! Most gyere, bújj alá! Így is nézd meg! Most mutasd meg a rajzon, mit láttál, amikor rajta álltál, és mit láttál, amikor alá bújtál. Látod? Ügyes vagy! Most már te is látod, hogy mindegyik képen ugyanaz a szék van, csak épp máshonnán.

B9.10. kép

Bari a következő délután élménybeszámolót tartott nagyapjának:

– Képzeld! Nagyon jól játszottunk tegnap otthon, amikor hazavittem a rajzokat! Csak a labdát ismerték fel elsőre! – mesélte lelkesen Bari.

– Picri is játszott veletek? – kérdezte a nagyapja.

– Nem értette a játékot, amíg ki nem próbálta – felelte Bari. – Mindig azt hitte, hogy különböző tárgyak vannak a rajzokon.

– Mit próbált ki? – érdeklődött nagyapja.

– Felállítottam egy székre, hogy lássa felülről a széket, majd alá is bújhatott, hogy onnan is szemügyre vegye, és persze oldalról már könnyen felismerte.

Akkor Picri is megtanulta, hogy egy tárgyat többféle nézetből is szemlélhetünk. A tárgy formája ugyan más különböző nézetből, de maga a tárgy mégsem változik, hanem mindig ugyanaz marad. De te is tanultál valamit! Azt, hogy különböző nézőpontok között mindig van egy olyan, amelyik megkönnyíti a felismerést.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Ahogy Bari játékában a tárgyak mindig ugyanazok maradtak, csak a nézet volt más, ugyanígy Jézus Krisztus személye is mindig ugyanaz, csak az emberek és a történelmi korszakok, amelyekben beszélnek róla, változnak. Jézus életétől korban egyre jobban távolodva az emberek egyre nehezebben ismerték fel őt, hiszen idővel más lett a nézőpont. Reformáció ünnepén arra a Luther Mártonra is emlékezünk, aki segített az embereknek, hogy megtalálják a Biblián keresztül azt a nézőpontot, ahonnan Jézus Krisztust ismét helyes módon felismerhetik.

Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké Isten Fia, aki értünk emberré lett, hogy kereszthalála által megváltsa a világot, és feltámadásával örök életre nyisson kaput.

Jézus Krisztus személye mindig ugyanaz, csak azok a korok és szereplők változnak, akik róla tanúskodnak.

B10 A csomag

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti megelőző (ítélet) vasárnap

Oda kell állnunk Isten ítélőszéke elé

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel, aszerint, amit e testben cselekedett: akár jót, akár gonoszat.” (2Kor 5,10)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Soroljuk fel, milyen helyzetekben kapunk jutalmat!

Jó lenne, ha mindennap mindenért jutalmaznának bennünket?

Miért fontos, hogy jutalmaznak bennünket?

Mi a jutalmazás ellentétje?

Milyen helyzetekben kapunk büntetést? Miért kapjuk a büntetést?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A jutalmazás jó érzéssel tölt el bennünket, hiszen általa érezzük, hogy mások értéklik a munkánkat, és elismerik, ha jót cselekszünk. A jutalom ösztönöz bennünket arra, hogy legközelebb is a jót válasszuk a rossz helyet. Ez azért is fontos, hiszen van, amikor figyelmetlenségből, de van, amikor szándékosan csinálunk butaságot, bántunk meg másokat, sodorjuk magunkat vagy éppen másokat bajba. A rossz (bűn) büntetést von maga után, amit nem szeretünk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B10.0 Címkép

B10.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B10.2. kép

A postaládában Bari édesapja egy értesítőt talált, miszerint Bari nevére egy csomag érkezett, amelyet a postán lehet átvenni.

B10.3. kép

Bari azonnal felöltözött, és türelmetlenül toporgott az ajtóban:

– Menjünk már! Menjünk már! – siettette apját.

– Türelem! Azonnal indulunk, csak felöltözöm én is!

B10.4. kép

Bari végigugrándozta az utat a postáig. A csomag nem volt túl nehéz, így ő vitte hazáig, és azt találgatta, mi lehet a csomagban. Papírok? Ceruzák? Festékek? Könyv? Ruha? Az a játék, amit a reklámban látott és úgy tetszett neki? Esetleg mobiltelefon? Vagy? *(Szerintetek mi lehet a csomagban? Vagy: ti minek örülnétek?)*

B10.5. kép

Ábrándozás közben nem igazán figyelt, hogy merre járnak apjával. Akkor sem, amikor az apja figyelmeztette, nézzen a lába elé, mert elcsúszhat valamelyik járdára szóródott kavicsos. Sajnos Bari nem figyelt, aminek meg is lett a következménye: elvágódott az úttesten, és egy érkező autó éppen le tudott fékezni előtte.

B10.6. kép

– Bari – szólította meg hazaérve az anyja –, kibírtad, hogy ne bontsd ki a csomagot hazáig? Nem is gondoltam volna!

Bari pityeregni kezdett.

– Mi történt? – nézett kérdően anyja az apjára.

– Elmeséled Bari? – fordult apja Barihoz.

– Nem fogadtam szót apának, elestem, és kiszakadt a nadrágom is – válaszolta Bari.

– Nagyon megijedtünk – vette át a szót az apa –, egy kicsit vérzett is a térde.

– A lényeg, hogy épségben hazaértetek! – ölelte át anyja a pityergő Barit!

B10.7. kép

– Gyere, nézzük meg, mi van abban a csomagban! – hívta Barit anyja, és segített neki kibontani. Az ajándék mellett egy kísérőlevelet is találtak, így tudták meg, hogy a csomag Bari jutalma. Bari egyik rajzát ugyanis benevezték egy rajzversenyre, amit értékelt a zsűri a postán elküldött ajándékkal. Bari nagyon boldog volt, hogy jutalmat kapott a rajzáért.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetben Bari nem szándékosan cselekszik rosszat, hanem a csomag miatt érzett öröme annyira elvakította, hogy figyelmetlenné vált

a körülötte lévő világra. A pillanatnyi figyelmetlenségnek, a helytelen cselekedetnek mindig van következménye. Bari esetében az autóvezető figyelme mentette meg a nagyobb bajtól őket. Mindeközben Bari jutalmat kapott, hiszen szépen rajzolt, és a zsűri örömmel értékelte tehetségét.

A jó és rossz cselekedetek egyformán az emberhez tartoznak. Vanak helyzetek, amikor egyértelműen tudjuk, mi a helyes, és annak fényében cselekszünk, míg máskor könnyedén elcsábulunk, és annak reményében, hogy nem derül ki, belemegyünk a butaságba.

Ákár jót teszünk, akár nem, tudnunk kell, hogy szavainkért és cselekedeteinkért mi vagyunk a felelősek, ezért egyszer mindannyiunknak el kell számolnunk.

B11 Az olvasószemüveg Szentháromság ünnepe után utolsó előtti (reménység) vasárnap

Reménységgel várjuk az Úr visszajövetelét

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ezért tehát teljes elméteket felkészítve, legyetek józanok és teljes bizonyossággal reménykedjetez abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.” (1Pt 1,13)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Miben bízunk akkor, amikor valami jót csinálunk?

Miben reménykedünk akkor, amikor valamit elrontottunk?

Milyen érzések kavarognak bennünk, amikor valamit elrontunk, tönkreteszünk (szándékosan vagy véletlenül)?

Hogyan tehetjük jóvá azt, amit elrontottunk?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Mindannyian követünk el kisebb-nagyobb hibákat, bántunk meg másokat, teszünk tönkre szándékosan vagy véletlenül dolgokat. Ezekben az esetekben megszólal a lelkiismeret-furdalásunk, ami reménység szerint addig gyötör bennünket, míg bocsánatot nem kérünk, és bízunk abban, hogy a másik fél meg is bocsát nekünk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B11.0. Címkép

B11.1 kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B11.2. kép

Bari apja kapott egy visszautasíthatatlan ajánlatot a munkahelyéről, ezért feleségével együtt úgy döntöttek, hogy vállalja a munkát, és elutazik egy hétre. Mielőtt az apa elutazott, hosszás előkészület előzte meg az utazást, hiszen még sosem volt távol ennyi ideig a családjától. Erre az új helyzetre fel kellett készülnie az apának, de az egész családnak is.

B11.3. kép

Bari és Picri kifejezetten szerették a különleges ízű cukrokat. Ezt az apa is nagyon jól tudta, így kiválasztott mindkét gyermekének külön-külön hat szem különleges cukrot, majd azt mondta:

– Gyermekeim, amíg nem vagyok itthon, mindennapra jut egy cukorka. Mire elfogy az összes cukor, addigra én is hazaérek.

Az apa gondosan elhelyezte a könyvszekrény két külön polcára a szépen becsomagolt cukrokat.

B11.4. kép

A báránykák mindennap ettek egy-egy cukrot. A negyedik napon azonban Picri gondolt egyet és korán reggel megette a saját cukrát, majd Bariét is. Bari, amikor ezt megtudta, rettentően dühös lett, és elkezdett csapkodni. Nem vette észre, hogy a szekrény szélén maradt édesapja olvasószemüvege. A nagy dühöngésben, vagdalkozásban leverte a szemüveget, amely darabokra tört.

B11.5. kép

A sírást hallva Bari anyja ijedten futott be a szobába, hiszen el sem tudta képzelni, mi történt. Picri persze azonnal beszámolt róla, hogy Bari törte össze a földön heverő szemüveget.

B11.6. kép

Bari édesapja minden este felhívta a családot. Bari most kivételesen örült volna, ha az esti hívás elmarad, foglalt a hálózat, lemerült az akkumulátor, vagy a töltő elveszett volna. Mindent jobbnak talált volna annál, mint hogy beszélni kelljen apjával. Persze pechére nem történt semmi ilyesmi. A megbeszélt esti időpontban megszörrent a telefon, és természetesen a vonal másik végén az apa volt.

B11.7. kép

Bari azonnal beismerő vallomásba kezdett. Amint az várható volt, az apa nem örült a hallottaknak, sőt kifejezetten elszomorította az eset. Azt azonban értékelte, hogy Bari bátran bevallotta tettét.

- Megbocsátasz nekem? – kérdezte Bari apját.
- Igen. Megbocsátok, mert nagyon szeretlek.
- Köszönöm! – mondta Bari, és továbbadta a telefont anyjának.

B11.8. kép

Másnap Picri megkérdezte Barit:

- Nem félsz?
- Mitől? – kérdezte Bari.
- Hát apától – hangzott a válasz. – Mit szól majd, ha meglátja a törött szemüvegét?
- Egyáltalán nem félek, tudom, hogy megbocsátott nekem. Már nagyon várom, hogy újra itthon legyen és megölelhessem.

B11.9. kép

Amikor elfogytak a cukorkák, aznap valóban megérkezett apa. Szó sem esett a szemüvegről, egyszerűen örültek, hogy újra együtt a család.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Bari hibázott, hiszen mérgében tört-zúzott, és ennek a helytelen viselkedésnek az apja szemüvege látta kárát. Bari eltitkolhatta volna tettét, ráfoghatta volna Picrire, de nem tette, hanem őszintén beismerte vétkét még akkor is, ha félt a következménytől.

Az apa kifejezte szomorúságát, de egyben értékelte Bari őszinteségét, így megbocsátott neki. A megbocsátás pedig azt jelenti, hogy nem

hánytorgatja fel a múltban megtörtént eseményt. Bari bízott apja szeretetében, így kétségek nélkül örömmel a szívében várta érkezését.

Az Isten szemében mi is hasonlóak vagyunk Barihoz, hiszen újból és újból vétünk ellene, és néha megfélekedünk a bűnvallásról, de Isten szeretete nagyobb ennél, ezért reménykedhetünk abban, hogy Jézus Krisztus által megbocsát nekünk. Istennel való kapcsolatunkban nem lehet más a mi reménységünk, mint Jézus Krisztus.

B12 A színházi próbán Szentháromság ünnepe után utolsó (örök élet) vasárnap

Várjuk az örök élet Fejedelmét, aki mindent újjáteremt

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Az pedig az örök élet, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, Jézus Krisztust.” (Jn 17,3)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Számolja meg mindenki magában, hogy hány embert ismer igazán jól! Mikor mondjuk azt valakiről, hogy ismerjük? Hányféleképpen ismerhetünk valakit? (Pl. látásból, mivel sosem beszélünk vele; hallásból, valaki mesélt nekünk az illetőről; felszínesen, mert ugyanakkor a csoportnak a tagjai vagyunk, és már pár szót beszélünk is egymással; jól ismerjük azt, akivel sokat beszélgettünk, közös programokon veszünk részt, ismerjük a tulajdonságait, szokásait stb.) Kiket ismerünk a legjobban? Hogyan ismertük meg?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Ismerem! Sokszor használjuk ezt a szót, de önmagában nem árulja el nekünk, hogy valójában mennyire is ismerjük a másikat. Ismerni valakit vagy valamit ugyanis nagyon sokféleképpen lehet, pl. hallásból, látásból, beszélgetések alapján. Csak azt ismerjük igazán, akivel kapcsolatban vagyunk, akivel sokat beszélgettünk, sok időt töltünk együtt, hogy minél több dolgot megtudjunk a másiktól.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B12.0. Címkép

B12.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B12.2. kép

Bari egészen kicsi volt, amikor először járt színházban. A színházi darab teljesen lenyűgözte. Kisbárány léteére szinte mozdulatlanul, tátott szájjal figyelte az előadást. Ettől a pillanattól kezdve rajongott a színházért.

B12.3. kép

Egy esős novemberi délelőttön régen nem látott rokon kopogtatott Bariék ajtaján. Ferdinánd bácsi állt az ajtóban. Ferdinánd bácsi utolsó látogatásakor Bari még annyira kicsi volt, hogy hiába kutatott emlékei között, nem talált egyet sem, ami ismerőssé tehetné volna számára a rokon bárányt.

B12.4. kép

Ferdinánd bácsi egyébként rendező volt, aki éppen egy mesejátékon dolgozott a közeli színházban. Mivel Barinak nem voltak emlékei Ferdinánd bácsiról, így azt sem tudta, hogy van színházban dolgozó rokona. Persze, amikor megtudta, azonnal felcsillant a szeme, és érdeklődve fordult Ferdinánd bácsi felé.

B12.5. kép

Ferdinánd bácsi természetesen örült az érdeklődő kisbáránynak, így megígérte Barinak, hogy elviszi az egyik próbára, sőt az előadásra is kapnak családi jegyet. A család megköszönte az ajándékot. A felnőttek még teáztak és beszélgettek egy ideig, majd Ferdinánd bácsi hazaindult.

B12.6. kép

Néhány nappal később csörgött a telefon. A vonal másik végén Ferdinánd bácsi ígéretét betartva elhívta Barit a mesejáték próbájára. Ba-

ri majd kiugrott örömeben a bőréből. Tükön ülve várta, hogy megérkezzen Ferdinánd bácsi, és végre indulhasson vele a színházba.

B12.7. kép

Bari az első sorban foglalt helyet, innen nézte a próbát. Nem sokáig volt külső szemlélője az eseményeknek, mivel a színészek Barit is megszólították és bevonták az újszerű előadásba.

– Ez a meglepetés vár majd a többi nézőre is – mondta mosolyogva Ferdinánd bácsi, aki örömmel állapította meg, hogy Barit bűvöletbe ejtette az előadás.

B12.8. kép

Barit az előadás annyira magával ragadta, hogy még otthon is annak hatása alatt csak mesélt, csak mesélt lelkendezve. A beszámolóból a család is megismerhette a történetet és Ferdinánd bácsi zseniális rendezését. A színészek még nem jelmezben próbáltak, így maradt még Bari számára is újdonság a darabban.

– Ezt nektek is látnotok kell! Már alig várom, hogy újra részese lehessen ennek az élménynek – mondta Bari.

– Addig várunk kell még jó néhány hetet – mondta édesanyja –, de kíváncsivá tettél bennünket is.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Bari nem ismerte Ferdinánd bácsit, mivel kicsi volt, amikor legutoljára találkoztak. Mivel nem ismerte, így azt sem tudhatta róla, hogy színházban dolgozik, és remek darabokat rendez. Mindez akkor vált Bari számára világossá, amikor meghívást kapott Ferdinánd bácsitól, és bepillantást nyerhetett a kulisszák mögé. A próba alatt pedig részese lett az eseményeknek.

A mi mennyei Atyánkat sem ismerjük teljesen, mivel nem találkoztunk vele szemtől szemben, de elküldte Jézus Krisztust közénk, hogy rajta keresztül megismerjük szeretetét. Jézus Krisztuson keresztül meghívást kaptunk országába, bepillantást nyertünk csodálatos világába, ahova jó tartozni. Isten egyik legnagyobb ajándéka az örök élet, amit mindenki számára elérhetővé akar tenni Jézusban, de ahhoz vágyakoznunk kell a vele való találkozásra. Meg kell ismernünk őt, így örömmel fedezhetjük fel, hogy mekkora ajándékunk van általa.

B13 Poldi bácsi levele

Advent első vasárnapja – Az eljövendő Úr

Két advent között

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Készítsétek az Úrnak útját, mert megjelenik az Úr dicsősége, és mindenek egyszerre meglátják – így szól az Úr.” (Ézs 40,3.5)

AZ IGÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Kinek él ismerőse, rokona külföldön?

Hogyan lehet tartani a kapcsolatot egy távoli országban élő rokonnal?

Milyen sűrűn találkozunk a távolban élő ismerősökkel?

Hogyan telnek azok a napok, amikor látogatóba érkezik hozzánk a rokon?

Hogyan készülünk az érkezésére?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Napjainkban a távolság könnyen áthidalható az informatikai eszközök segítségével (pl. telefon, számítógép, skype stb.), illetve a közlekedési eszközök (pl. repülő, autó, busz, vonat) is lehetővé teszik, hogy távolban élő ismerősökkel is tartsuk a kapcsolatot. Egy rég nem látott ismerős érkezése mindig örömmel tölti el szívünket, és lelkesen készülünk a fogadására.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B13.0. Címkép

B13.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B13.2. kép

Egy szerdai napon a postás sok-sok bélyeggel ellátott borítékot dobott be Bariék postaládájába. Miután a család felfedezte a levélszekrényben a levelet, találgatni kezdtek, hogy vajon kitől érkezett.

– Honnan jöhetett? – kérdezte Picri.

– Ha ilyen sok bélyeg van rajta, akkor biztosan nagyon messziről.

De ha megnézzük, ki a feladója, biztosan kiderül – válaszolta Bari, és már szaladtak is a szüleikhez a levéllel.

B13.3. kép

- Kitől jött ez a levél? – érdeklődött Picri.
- Nahát! Poldi bácsitól! – jött lázba anya.
- Ki az a Poldi bácsi? Még nem is hallottam róla – lepődött meg Bari.
- Az lehet. Ő Ferdinánd bácsi testvére, aki külföldre költözött, amikor te úgy egyéves lehettél. Nem csoda, ha nem emlékszel rá! Picri, te még meg sem születted akkor.

B13.4. kép

- Bontsuk ki gyorsan, kíváncsi vagyok mit ír ez a Poldi bácsi – sürgette. Legszívesebben ő maga bontotta volna ki, de nagybácska bárányként tudja, hogy más levelét nem illik felbontani. Bari anyukája is kíváncsi volt, hiszen régen hallott Poldi bácsiról, ezért nem kellett sokat várni a levél kibontására és elolvasására.

B13.5. kép

- Anya! Mit írt? Mit írt?- kérdezték a kíváncsi kisbárányok?
- El sem tudom hinni – mondta anya, miközben örömkönnyeit törölgette. – Azt írja, karácsonykor meglátogat bennünket! Ez hihetetlen! Nem találok szavakat! Erről álmodni sem mertem! – és a papírral a kezében kiment a konyhába.

B13.6. kép

- Apa! Mégis ki az a Poldi bácsi, akinek anya ennyire örül? – érdeklődött Bari.
- Poldi bácsi? – kezdte Apa. – Poldi bácsi anya unokatestvére, pontosabban az unokabátyja. Minden nyarukat együtt töltötték anyai nagyanatóknál. Ők ketten olyanok voltak, mint a testvérek. Az esküvőnkön is ott volt a menyasszonyával, aki később nagy fájdalmat okozott neki azzal, hogy az esküvőjük előtt elhagyta. Poldi bácsi bánatában külföldre utazott, és azóta nem tudtunk róla semmit.

B13.7. kép

A következő napokban Bari anyukájával örömeiben szinte madarat lehetett volna fogatni, csakúgy szárnyalt a boldogságtól. A szombati adventi koszorúkészítés közben lelkenedezve mesélt az érkezőről. Minden régi közös élményt, amit Poldi bácsival éltek át gyermekkorukban, megosztott gyermekeivel, hogy ők is egy kicsit megismerjék az ismerős idegent.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Bariék még nem ismerik Poldi bácsit, de édesanyjuk örömét és lelkesedését látva ők is kíváncsian várják az érkezőt, hogy megismerkedhessenek vele. Sokak számára Jézus Krisztus személye is idegen vagy éppen egy távoli ismerős, akiről korábban már hallottak, de hétköznapi teendőik elfedték velük. Minden advent az érkező Úrról szól, aki újból és újból elindul felénk, hogy találkozhatunk, közös élményeket felelevenítsünk, átéljük a Vele való közösségben a legnagyobb ajándékot. Adventben mi is készülünk az ő érkezésére, pl. koszorút készítünk, feldíszítjuk otthonainkat stb., de mindezek mellett a szívünket is fel kell készítenünk elcsendesedéssel, imádsággal, hogy befogadhassuk őt.

B14 Mit szeretnél karácsonyra?

Advent második vasárnapja - Az érkező Megváltó

Ítélet előtt, kegyelem alatt

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...tartsátok meg magatokat Isten szeretetében, várván a mi Urunk Jézus Krisztus irgalmát az örök életre.” (Júd 21)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Karácsonyhoz közeledve egyre díszesebb minden körülöttünk, és gondolatban egyre inkább a fa alá képzeljük magunkat, ahol szépen sorban várnak ránk a szépen becsomagolt ajándékok.

Ki az, aki tudja már, hogy minek örülne karácsonykor a legjobban?

Magunkban tartjuk az ajándékkal kapcsolatos elképzeléseinket, vagy megosztjuk vágyainkat a szüleinkkel is?

Milyen formában, hogyan fogalmazzuk meg a vágyainkat?
Minden esetben olyan elképzeléseink vannak (pl. játék terén), amelyekre valóban szükségünk van?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Mindannyian szeretünk meglepetést, ajándékot kapni. A karácsonynak különleges hangulata van a feldíszített fával, a fenyő illatával és a fa alatt díszes csomagolásban elbújtatott ajándékokkal. A csomagolás alatt talán sokszor az általunk vágyott játék található, és ez önfeléd örömmel tölt el bennünket, de van, amikor teljesen az ellenkezőjét kapjuk annak, mint amit várnánk. Vajon melyik ajándék lesz igazán fontos a számunkra?

PAPÍRSZÍNHÁZ

B14.0. Címkép

B14.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B14.2. kép

Lassan van már egy hete annak, hogy Poldi bácsi levelében közölte, hogy karácsonykor a család vendége kíván lenni. A kisbárányokra is átragadt anya lelkesedése. Kíváncsian várták a számukra ismeretlen Poldi bácsit.

B14.3. kép

Bari barátjának, Rézinek is beszámolt a közelgő nagy eseményről. Rézi azonban mit sem értett abból, amit Bari mesélt neki, sőt kifejezetten furcsállotta azt, hogy Bari miként várhat valakit ennyire, akit nem is ismer.

– Tudsz róla valamit egyáltalán? – kérdezte Rézi.

– Persze, amit anya elmesélt róla – válaszolta Bari.

– De hiszen azok ezeréves történetek! Mi van, ha azóta teljesen megváltozott? Engem sokkal jobban érdekelne a helyedben, hogy mit találok majd a karácsonyfa alatt, mint az, hogy valamilyen idegen majd meglátogat – zárta le a témát Rézi.

B14.4. kép

Rézi elgondolkodtatta Barit. A mostani ünnepi készülődésük tényleg más volt, mint amit eddig megszoktak. A középpontban nem az ajándékvárás, hanem Poldi bácsi érkezése állt. Rézinek igaza lehet – gondolta –, nem Poldi bácsi a legfontosabb, ezért így szólította meg édesanyját:

– Anya! Még nem is beszéltünk arról, hogy mit szeretnék karácsonyra! Tudod, minden évben levelet szoktunk írni... – kezdte mondanóját Bari.

– Persze, nem marad el az sem! Megírjuk most? – kérdezte anyja.

Ezen a válaszon nagyon meglepődött Bari, és örömmel nyugtázta, hogy Poldi bácsin kívül másról is lehet beszélgetni anyával. Majd így válaszolt:

– Nem sürgős, még nem találtam ki, mi legyen a levélben.

– Rendben! Akkor később írjuk meg – válaszolta anyja.

B14.5. kép

Picri mindeközben Poldi bácsiról készült fényképek után kutatott. Nem hagyta nyugton édesanyját addig, amíg az ünnepi készülődést meg nem szakítva elő nem keresték a régi fotóalbumokat. Jó néhány album előkerült, amelyeket érdeklődve lapoztak végig, de meglehetősen kevés fotót találtak Poldi bácsiról. Amin éppen szerepelt, azt a kölykök kifejezetten viccesnek találták.

– Anya! Mivel foglalkozik most Poldi bácsi? Te tudod? – kérdezte Bari.

– Sajnos nem, de karácsonkor úgyis kiderül – válaszolta anyja.

B14.6. kép

Barinak támadt egy jó ötlete:

– Mi lenne, ha megnéznénk, nincs-e fent Facebookon? – kérdezte.

– Nahát! – kapta fel fejét anyja. – Eddig eszembe sem jutott, hogy az internet segítségével megkeressem és kapcsolatba lépjek vele. Megpróbálhatjuk.

B14.7. kép

– Meg is van! Nézzétek! Van itt róla néhány kép is – lelkesedett anyja.

– Húha! Láttad, hol van? – kérdezte Picri Bari.

- Nem vagyok vak! – jött azonnal a válasz.
- Ezt én is kipróbálnám – nézte vágyakozva Picri a következő képet.
- Érdekes ember lehet, már nagyon várom, hogy találkozhassunk vele – mondta Bari.

B14.8. kép

Elérkezett advent második vasárnapja, meggyújtották a második gyertyát is az adventi koszorún. Beszélgetés közben előkerült a karácsonyi levél megírásának feladata is. Bari elgondolkodott, mire is vágyik igazán. Gondolatban elkezdte sorolni a legkülönbélebb játékokat, majd hozzáfűzte, lehet, hogy idén Poldi bácsi lesz a legjobb ajándék.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Karácsony minden bizonnyal a legkedvesebb ünnepeink közé tartozik, hiszen ilyenkor minden ünneplőbe öltözik körülöttünk, de leginkább a sok ajándék teszi igazán kedvelté. Karácsony előtt számtalan elképzelésünk van arról, hogy mit szeretnénk kapni; ezeket a vágyainkat szóban, levélben meg is fogalmazzuk szüleinknek. Majd izgatottan várjuk az ünnep érkezését, az ajándékok kibontását, amikor végre kezünkbe vehetjük mindazt, amiről korábban csak álmodoztunk. Igen ám, de az új dolgok is pár nap alatt használttá válnak, és egy újabb játék kerül a hatalmas játékkupacba, aztán hetek múlva már el is felejtjük, hogy micsoda ajándékban volt részünk. De van maradandó ajándék, ha többre vágyunk egyszerű tárgyagnál. Ha figyelmünket az Érkezőre szegezzük, benne nemcsak ideig-óráig lehetjük meg örömminket, hanem vele közösségben nap mint nap átélhetjük kimeríthetetlen gazdagságát.

B15 Hol fog aludni?

Advent harmadik vasárnapja – Az Úr előfutára/útkészítője

Keresztelő János: Krisztus hírnöke

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várjunk?” (Mt 11,3)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Mindannyiunk életében vannak „először” pillanatok, amikor először találkozunk valakivel, amikor valami először sikerül, vagy éppen először lépünk egy közösségbe. Az „először” pillanatok vegyes érzéseket hívnak elő belőlünk: izgatottságot, kíváncsiságot, izgalmat, netán félelmet. Pl. Próbáljuk felidézni az első napot az óvodában vagy az iskolában!

Honnan tudtátok, hogy ki lesz az óvó-, tanító nénitek?

Milyen elképzeléseitek voltak velük kapcsolatban?

Hogyan képzeltétek el az első napot, az első találkozást?

Kinek sikerült jól az első nap?

Kinek volt olyan az első napja, mint ahogyan azt otthon előre elképzelte?

Milyen érzés lesz úrrá rajtunk, ha nem úgy sikerül az első nap, ahogyan mi azt elképzeltük?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Mielőtt egy új helyzetbe csöppennénk, sokszor már előre ismerkedünk a ránk váró helyzettel, gondolatban eltervezzük, hogy mi hogyan fog történni. Ha ügyesek vagyunk, akkor éppen sikerülhet ráhibázni arra, miként valósul meg az első találkozás, az első nap. Az esetek többségében azonban nem vagyunk ennyire ügyesek, így egészen mást gondolunk, mint ami valójában történni fog velünk. Az elképzelés és a valóság közötti különbség gyakran bizonytalanságot, kétségbeesést, csalódást okoz bennünk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B15.0. Címkép

B15.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B15.2. kép

Az ünnepi készülődéshez hozzátartozik a nagy bevásárlás, amitől Bariék családja sem volt mentes. Mivel az ünnepi forgatag, a nagy tömeg és a bevásárlás nem igazán lelkesíti a kisbárányokat, így a szülők távolléte alatt Bari és Picri Nagyival töltötte az időt.

B15.3. kép

A két kisbáránynak jó dolga volt Nagyival, hiszen együtt főzték az ebédet, miközben az ünnepi díszítést is elkészítették. Nagy nagyon ügyes volt, és kifejezetten szeretett kézműveskedni, ezért unokáit is szívesen tanítgatta. A vágás, ragasztás közben jókat lehetett beszélgetni. A kisbárányokat most leginkább az foglalkoztatta, hogy Poldi bácsit miként látják vendégül, pl. hová ülhet az asztalnál, melyik szobában aludhat.

B15.4. kép

Picri abban reménykedett, hogy az ő szobájában alszik majd Poldi bácsi. Bari is ugyanezt remélte. Már-már összekaptak rajta, amikor Nagy megkérdezte:

- Van olyan üres szoba, amelyikben ágy is található?
- Persze! – válaszolták kórusban.
- Na, melyik az a szoba, báránykáim? – kérdezte Nagy, rávezetve őket a helyes megoldásra.
- A nappali! – vágták rá kórusban
- Vajon akkor hol fog aludni Poldi bácsi?
- A nappaliban – hangzott most már lemondóan a báránykák válasza.
- Én is úgy látom, hogy neki ott lesz jó helye – mosolygott Nagy.

B15.5. kép

- De Nagy! – kapott észbe Bari! – Akkor hol lesz a karácsonyfánk? Mindig ott szokott állni!
- Látod, erre nem is gondoltam – vallotta be Nagy. – Majd megkérdezzük a szüleiteket, ha megérkeztek a vásárlásból.

B15.6. kép

- A szülők szinte még be sem lépnek az ajtón, amikor Bari lerohanja őket a nagy kérdéssel:
- Hol fog aludni Poldi bácsi?
  - Barikám! Lepakolunk és megbeszéljük! – kapta apjától a határozott választ.

B15.7. kép

Miután a szülők elpakolták a vásárolt termékeket, és nyugalom költözött a lakásba, a család leült az adventi koszorú mellé. Anya újra

elővette Poldi bácsi levelét, amelyből gyorsan választ kapott a két kis bárány a nagy kérdésre: Hol fog aludni Poldi bácsi?

Poldi bácsi a levélben azt is megírta, hogy nem szeretne a család terhére lenne az ünnepek alatt, így tőlük nem messze foglalt magának szállást.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetben Nagyi számára teljesen egyértelmű volt, hogy Poldi bácsi a nappaliban kaphat helyet, hiszen ott békésen pihenhet, senki nem fogja zavarni. A biztosnak hitt gondolatot azonban elbizonytalanítja az a tény, hogy a karácsonyfának mégiscsak a nappaliban kell állnia. A megoldás azonban Poldi bácsi kezében van, hiszen nem akarja a család megszokott életét megbolygatni, ezért a közelben előre foglal magának szállást.

Jézussal kapcsolatban is számtalan elképzelés élt az emberek fejében, hogy ki is ő valójában, és mit kellene tennie. Ehhez képest Jézus sosem azt teszi, amit az emberek várnak tőle, hanem sokszor teljesen az ellenkezőjét. Mivel az elképzelés és valóság nem esik egybe, így sokan elbizonytalanodnak Vele kapcsolatban. Keresztelő János is így jár, pedig megkeresztelésekor látta Jézus vállára leszállni a galambot és hallotta a hangot: „Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.” Neki is vannak elképzelései Jézussal kapcsolatban, és mivel ezek nem egyeznek Jézus cselekedeteivel, ezért elbizonytalanodik és kérdez. A kérdésére azonban nem egyértelmű „igen vagy nem” választ kap, hanem Jézus saját cselekedeteire utalva kívánja feltárni János előtt küldetésének titkát.

B16 Dalolva

Advent negyedik vasárnapja – A közeledő öröm

Érkezik a megváltó – Örvendezzetek!

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Lelkünk sóvárogva várja az Urat, mert őbenne örül a mi szívünk!” (Zsolt 33,20.21)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Várjátok már a karácsonyt?

Hogyan készültök az ünnepre?

Mi az, amit a család mindig együtt csinál ilyenkor? Mi az, ami csak a te feladatod?

Minek örülünk a legjobban a készülődés ideje alatt?

Milyen érzés örülni valaminek?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Az öröm jó hangulatot teremt. Amikor van miért örülnünk, minden más színben tündököl körülöttünk, pl. az örömmel végzett munka mintha pillanatok alatt elkészülne. Az öröm belülről lelkesít, bátorít, olyan tettekre sarkall, amelyeket öröm nélkül nem szívesen tennénk meg.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B16.0. Címkép

B16.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B16.2. kép

Elérkezett advent negyedik vasárnapja, ami azt jelenti, hogy néhány nap múlva itt van karácsony, és végre a várva várt Poldi bácsi is megérkezik.

B16.3. kép

Bari anyja megkérte Barit, hogy segítsen neki a készülődésben. Egy kis listát is írtak, hogy milyen feladatokat kell még elvégezni. Kivételes alkalom volt a mostani, hiszen Bari máskor hosszúnak és unalmasnak tartott feladatokat is szívesen, teljes komolysággal vette fel a listára. Ő maga a játékaik elpakolását vállalta.

B16.4. kép

Kedden, amikor Bari anyukája takarítószeret vásárolt – az anya legnagyobb meglepetésére –, Bari portörölő rongyot kért tőle. Édesanyja a portörölrőt is felvette a bevásárlólistára. A tisztítószer megvásárlása

után, a hazaérkezést követően Bari anyja neki is látott a nagytakarításnak. Gyorsabb és élvezetesebb a munka, ha közben szól a zene és ő maga is énekel. Bari is csatlakozott hozzá, port törölt és együtt énekeltek.

B16.5. kép

Az éneklésre bújt elő a legóhalom mögül Picri. Amikor meglátta, milyen jókedvűen dolgozik anyja és Bari, ő is kedvet kapott hozzá.

- Én is! Én is kérek rongyot! Én is törölgetni akarok! – kiabálta.
- Van még ilyen törlőrongyunk? – kérdezte Bari anyját.
- Sajnos nincs – hangzott a válasz.

Barit teljesen feldobta a közös éneklés és takarítás. Jókedvűen csak ennyit kért anyjától:

- Jó, akkor vágd ketté az enyémet, és add a felét Picrinek, kérlek!

Anyja kettévágta a rongyot, és hármásban énekelve folytatták a takarítást.

B16.6. kép

Egy másik alkalommal apja megkérte Barit, hogy segítsen neki szétválogatni a hulladékot. Bariék külön gyűjtötték a hulladékot és a szemetet. A szemét természetesen a kukába, a hulladék pedig a szelektív hulladékgyűjtőbe került. A hulladékot otthon egy helyen tárolták, de külön zsákokba válogatva vitték a hulladékgyűjtőbe pl. az üveget és a műanyagpalackokat. Bari nem szerette ezt a válogatást, de most szó nélkül segített. Apja meg is jegyezte:

- Örülök, hogy segítesz.
- Semmiség! Még Picrinek is segíteni fogok a játéka elpakolásában.

B16.7. kép

A sütemények elkészítésében is örömmel segített Bari, bár ez nem meglepő, mert tésztát gyúrni, krémet kevergetni vagy pl. a hozzávalókat méregetni és adagolni mindig is szeretett. Sütés közben is jókedvűen énekelgettek, beszélgettek.

B16.8. kép

A család örömmel és lelkesedéssel várta a karácsonyt és Poldi bácsit. Ez az öröm hatotta át a készülődésüket.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Az őszinte szívből fakadó öröm kiül az arcunkra, és másokat is megörvendeztet. A történetben az öröm forrása az, hogy a család közösen, jó hangulatban, együtt készül az ünnepre, Poldi bácsi fogadására. Poldi bácsi egy különleges személy a család életében, hiszen régóta nem hallottak felőle, a kisbárányok pedig egyáltalán nem ismerik, ezért örömteli ez a várakozás.

„Olyan örömet, mint a forrás (...) kaptunk tőled, Istenem.” (EÉ 571)
Az Istentől kapott öröm forrása nem más, mint Jézus Krisztus. Ezért sóvárogva várjuk az ő megérkezését, hiszen a legnagyobb ajándékot hozza el a számunkra: önmagát. Örömünk forrása abban van, hogy Jézus Krisztus értünk közénk jött, hogy felszabadítson bűnünk terhe alól, megváltson bennünk és új életet ajándékozzon.

B17 Megérkezik Karácsony

A testté lett ige

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Az Ige testté lett.” (Jn 1,14)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Milyen érzés várakozni?

Mire várunk szívesen és mire kevésbé?

Milyen érzés, amikor akire vagy amire várunk, egyszer csak megérkezik?

Mi mindent tartogathat a számunkra egy rég nem látott ismerőssel vagy idegennel való találkozás?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Amikor örömteli eseményre várunk izgatottan, lelkesen számoljuk a perceket, hogy végre láthassuk egymást, jókat beszélgethessünk, közös programokat szervezhessünk. Gondolatban talán jó előre el is tervezzük, hogy miként fog kinézni a találkozás pillanata, mi lesz az első kérdésünk. A felfokozott, örömteli várakozást megkoronázza a rég nem látott ismerős megérkezése.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B17.0. Címkép

B17.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B17.2. kép

A negyedik adventi gyertyagyújtás alkalmával árulták el a szülők Barinak és Picrinek, hogy szenteste napján régi álmuk válik valóra. Bari és Picri sok kedves álmuk között kutatva érdeklődve hallgatták a szülőket. Az álom célállomása nem más, mint a bécsi repülőtér, ahova most végre eljuthatnak, mivel Poldi bácsi gépe ott fog landolni.

B17.3. kép

Az indulás előtti estén Bari és Picri már annyira izgatott volt, hogy alig jött álom a szemükre. Nem tudtak másra gondolni, másról beszélni, mint az utazásról és Poldi bácsi érkezéséről.

B17.4. kép

A reggeli ébredés nem volt könnyű, de mégis álmosan, megdörgölt szemekkel, nagyokat nyújtózva az első ébresztő szóra a kisbárányok azonnal kipattantak az ágyból. Egy gyors reggeli után már indult is az autó a bécsi repülőtér felé.

B17.5. kép

A család jóval a gép landolása előtt érkezett a reptérre, hogy a látogatóközpontot is megnézhessék. A központ által szervezett program keretén belül bepillantást nyertek a repülőtér működésébe. Picri a biztonsági ellenőrzést és a repülőtéri tűzoltóságot tartotta a legérdekesebbnek. Barit sokkal inkább a repteret bemutató autóbuszos körút nyűgözte le, hiszen a buszból egészen közelről láthatta a különböző repülőgépeket. Ennél talán még izgalmasabbnak találta a repülőgépek indítását, amit az előtérből figyelhettek meg.

B17.6. kép

A legnagyobb élmény csak ezután következett. Négy hét izgalommal teli várakozás után végre megérkezett Poldi bácsi. A kisbárányok minden képzeletét felülmúlta a Poldi bácsival való találkozás. Hamar megértették, miért is olyan kedves és fontos édesanyjuk szívének Poldi bácsi. Ez a találkozás a kisbárányok számára is meghatározóvá vált. Nem volt még ilyen karácsonyuk, és valóban Poldi bácsi lett a legnagyobb ajándékká.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történet főszereplői már négy hete izgatottan várták Poldi bácsi érkezését. A szülők azért, mert nagyon rég volt már, amikor hallottak valamit Poldi bácsiról, míg a kisbárányokat a kíváncsiság hajtotta. Poldi bácsi megérkezése előtt mindenkiben megfogalmazódott egy elképzelés a találkozás pillanatáról, de a valódi pillanat minden képzeletet felülmúlt.

Isten egy különleges találkozást készít elő a számunkra Jézus Krisztusban. Az Édenből való kiűzetés óta az ember nem találkozhat az Istennel szemtől szemben, de minden ember lelke mélyén ott lapul a vágy, hogy ez megtörténhessen. Isten ismeri legféltettebb titkainkat, és azt is tudja, hogy önmagunktól sosem tudnánk visszatérni hozzá. Mindig ő teszi meg a kezdő lépést az ember felé, így emberré lesz közöttünk Jézus Krisztusban. A Jézus Krisztusban testet öltött Isten lép közénk karácsony ünnepén, hogy az embernek találkozása lehessen vele. Ez a találkozás pedig minden képzeletünket felülmúlja, mert egy újszülött kisgyermekben érkezik, akinek élete egy kereszt felé tart, hogy azon kilehelve lelkét megmentsen bennünket.

B18 Hogy hívják?

Újév

Jézus a világ reménysége

A 6. századtól kezdődően ezt a napot Jézus körülmetélésének és névadásának emlékére szentelték.

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Amikor a nyolc nap elmúlt, és körül kellett őt metélni, a Jézus nevet adták neki, ahogyan az angyal nevezete őt, mielőtt még anyja méhében megfogant.” (Lk 2,21)

AZ IGÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Kezdésként soroljunk fel keresztneveket (lány, fiú)! Aki a saját nevét hallja, az álljon fel! (Ezzel a bevezető feladattal egy kicsit megmozgathatjuk a gyermekeket, lehetőséget ad az egymásra figyelésre, akár még a nevek megtanulására is.)

Ki tudja, hogy honnan kapta a nevét? Miért azt a nevet kapta, amin szólítják?

Miért fontos a név? Mi történne akkor, ha nem lenne nevünk?

A legtöbb keresztnévnek van jelentése.

Tudod mit jelent a te neved?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A legtöbb esetben a szülők körültekintően, a név jelentésének utánajárva választanak nevet gyermekeiknek. Nem véletlen, hiszen a nevünk által válunk megszólíthatóvá, valamint a nevünk meghatároz bennünket.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B18.0. Címkép

B18.1. kép: Bari

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy barány, akit Barinak hívtak.

B18.2. kép

Gyorsan elszaladt az a pár nap, amit Poldi bácsi Bariéknál töltött. Bari és Picri rendkívül örültek a vendégnek, hát még az ajándéknak, amit a kisbarányoknak hozott. Poldi bácsi ugyan már hazautazott, de az ajándék maradt.

B18.3. kép

Poldi bácsi közvetlenül a megérkezése után átadta az ajándékát. Egy igazi terrárium volt a kis lakójával együtt, egy déli ékszer teknős személyében. A család nyomban nekilátott a teknős lakhelyének kialakításához, nehogy valamilyen baj érje. Felszerelték a világítást, megterveztek és kialakították a száraz területet, a napozórészt és természetesen a víz sem maradt el.

B18.4. kép

Miután mindent szépen elrendeztek, beköltözhetett a kis teknős új lakóhelyére. Bari és Picri szerette volna, ha a terráriumot az ő szobájukban helyezik el, de a szülők sokkal inkább a nappalit tartották ideális helynek. Lefekvés előtt a kisbárányok még egy kis időt töltöttek a terrárium előtt, majd elköszöntek kisbarátjuktól. Mindketten gyorsan nyugovóra tértek, hogy minél hamarabb elérkezessen a reggel, amikor újra találkozhatnak teknőcükkel.

B18.5. kép

Másnap reggel a kisbárányok első útja természetesen a kis teknőshöz vezetett. Bari kisteknősnek, Picri Tekinek szólította.

– Választottatok már nevet a teknősnek? – vetette fel a kérdést anyjuk.

– Igazából még nem – válaszolta Bari –, egyelőre azt mondtam neki, ami éppen eszembe jutott.

– Legyen a neve: Teki! – tett azonnal javaslatot Picri.

– Ne! Az ne legyen! – csattant fel Bari! – A barátod teknősét is Tekinek hívják. Nem kell a mi teknősünket csak azért Tekinek hívni, mert a barátod ezt a nevet találta az övének.

B18.6. kép

– Akkor mondj jobbat! – duzzogott Picri.

– Van egy ötletem! A teknősbéka kettőnké, és mindketten örülünk, hogy a miénk. Mi lenne, ha a mi neveinkből állna a neve? – kérdezte Bari.

– Hogyan? – kérdezte kétségbeesett értetlenséggel Picri.

– Egyszerű – kezdte a magyarázatot Bari. – A te nevedből a Pi-, az én nevemből a Ba- szótagot használnánk a teknős nevének kitalálásához, így lehetne Piba vagy Bapi a neve.

– Bapi! Legyen Bapi a neve! – lelkesedett Picri.

Így kapta a Poldi bácsitól ajándékba kapott pici déli ékszerteknős a Bapi nevet.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Mindannyian kaptunk nevet a szüleinktől. Ezeket a neveket nem mi választottuk, hanem úgy kaptuk. A szülők azonban nemcsak keresztnévvel látnak el bennünket, hanem szeretetük kifejeződéséként számtalan becenévvel is elhalmoznak, főleg, amikor kicsi babák vagyunk.

Fontos, hogy legyen nevünk, hiszen kifejezi, hogy kihez tartozunk, és általa megszólíthatók, megismerhetők vagyunk. A keresztségben is nevünkön szólítanak, amikor három csepp vizet öntenek a fejünkre, a lelkész ezt mondja: X Y megkeresztellek téged az Atya, Fiú, Szentlélek nevében.

Jézus neve Istentől való, hiszen az angyal hozza azt is az üzenetben. Jézus neve elárulja küldetését, hiszen azt jelenti: Szabadító. Ő szabadít meg bennünket bűneinkből.

B19 Bari lámpája

Vízkereszt ünnepe után 1. vasárnap

Jézus Krisztusban látható Isten dicsősége

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Az Ige volt az igazi világosság, amely megvilágosít minden embert: ő jött el a világba.” (Jn 1,9)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Gyűjtsunk meg egy gyertyát!

Mikor gyűjtünk gyertyát?

Milyen fényeket ismerünk a gyertyán kívül?

Melyik időszak különösen is fényes? (adventi)

Miért fontos a fény a mi életünkben?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A sötétség ellen világossággal védekezhetünk. Napközben derűs időben nincs gondunk, hiszen a Nap sugarai szikrázóan világítják meg környezetünket, de mihelyt beborul az ég, máris villanyt kapcsolunk. Az adventi időszak kifejezetten fényes. Az egész város, az épületek, otthonaink különböző világítótestekkel felszereltek. Ezek a fények lenyűgözőek és egyben félrevezetőek is, de nekünk nem vakító világosságra van szükségünk, hanem iránymutatásra.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B19.0. Címkép

B19.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B19.2. kép

Az egyik szerda délután, az edzés végére Nagypapa ment Bariért. Nagypapáéknál az olvasószobában Barit szokás szerint most is ott várta kedvenc mézes limonádéja és egy kis rágcálnivaló. Bari ezen a napon azonban mást is talált az asztalon, amit Nagypapa felejtett ott.

B19.3. kép

Egy lámpa hevert a finomságok mellett.

– Ez a lámpa kié? – kérdezte Bari.

– Ez a tiéd, ajándéknak szántam – mondta Nagypapa –, de úgy látom, már felesleges becsomagolni.

Majd nagyapa mosolyogva adta Bari kezébe a lámpát.

– Tetszik? – kérdezte.

Bari örült az ajándéknak, és nagyon tetszett neki, de meggyült a baja azzal, hogy miként lehet bekapcsolni. Nem csoda, rejtett kapcsolója volt a lámpának. Nagyon örült, amikor nagyapja megmutatta neki, hogyan is működik.

B19.4. kép

Otthon Bari nagy örömmel mutatta meg Picrinek az új lámpát. Picri sem jött rá, hogyan lehet bekapcsolni. Bari hagyta egy kicsit próbálkozni, aztán beavatta Picrit is a titokba.

B19.5. kép

Bari apjának is nagyon tetszett a lámpa, még aznap fel is szerelték Bari szobájába.

B19.6. kép

Bari és Picri már nagyon várták az estét. Nappal is érzékelték, hogy a lámpa világít, de igazán a sötétben vált láthatóvá fényének igazi ereje.

A lámpa megfigyelését választották esti programnak. Bari határozottan közölte szüleivel:

– Ma Picri az én szobámban alszik, és nem kell bejőnnötök hozzánk, nem kérünk esti mesét, ma a lámpát figyeljük, a lámpával alszunk el.

Bari anyukája épp tiltakozni akart, amikor apukája kézen fogta, a fülébe súgott valamit, és kivezette a szobából. Kifelé menet még jó éjszakát kívántak a kölyköknek.

B19.7. kép

Bari és Picri nagyokat kacagtak, miközben a játékaik árnyékával játszottak. Egy kis idő múlva elálmosodtak, mégsem tudtak elaludni. Hiányzott valami és persze valaki. Picri bánatában el is sírta magát, erre a sírásra lépett be édesanyjuk:

– Mi a baj Picrikém? – kérdezte. – Nem működik a lámpa?

– Dehogynem, hiszen te is látod – hüppögte Picri.

– Hát akkor mi a baj? – faggatta tovább anyja.

– Hiányzik a mese... és... és... – nyögdécselte Picri.

– És? – kérdezett vissza anyja.

– És leginkább te hiányzol – válaszolt Picri helyett Bari.

– Tudod – folytatta Bari –, hiába van világos, ha egyikőtök sincs itt.

Szép ez a lámpa, de ti sokkal fontosabbak vagytok.

Édesanyjuk nem kérdezett többet. Kezébe vette a mesekönyvet, és a kisbárányok megnyugodva hallgatták a mesét. Talán még a harmadik mondatnál sem jártak, amikor elaludtak.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Barit és Picrit teljesen elvakította a Nagypapától kapott új ajándék. Kifejezetten izgalmasnak találták, hogy este a sötét szobában világítanak a lámpával, megfigyelik az árnyékokat, de amikor a kezdeti lelkesedés alábbhagyott, rádöbbenek arra, hogy az este nem ugyanaz anyja meséje és jelenléte nélkül. Hamar rájöttek arra, hogy nem a lámpa fénye az igazán fontos, hanem a szeretetteljes családi közösség.

Bármilyen fénynek az a feladata, hogy megvilágítson valamit, hogy az ember tájékozódni tudjon a sötétben is. A világ fényei azonban hamisak lehetnek, könnyen tévútra vezethetnek. Az igazi világosság Jézus Krisztus, aki megvilágosít minden embert.

B20 Ki nyeri a játékot? Vízkereszt ünnepe után 2. vasárnap

Jézus Krisztusban látható Isten akarata

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is...” (Mt 6,10)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ki játszott már társasjátékkal?

Hogyan kell társasjátékkal játszani?

Könnyű vagy nehéz megtanulni a játékszabályokat?

Mindenki betartja a szabályokat? Mi történik akkor, ha valaki nem tartja be a szabályokat?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A szabályok azért fontosak, hogy ne menjen mindenki a saját feje után, mert abból jó nem származhat. Sokan vannak mégis, akik felrúgják ezeket a szabályokat, a saját akaratuk szerint cselekednek tekintet nélkül másokra. Sokszor hisszük azt, hogy amit mi akarunk, az a jó.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B20.0. Címkép

B20.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B20.2. kép

Bari nagyon szeretett a szüleivel társasjátékozni. A barátaival is szívesen társasozott, persze erre ritkábban került sor. Picrivel viszont nem szeretett játszani, mert Picri nem tartotta be a játékszabályokat, mindig csak a gőzelem érdekelte.

B20.3. kép

Egy alkalommal éppen apjával társasozott, amikor Picri megunt a főzőcskézést anyával, és szeretett volna csatlakozni a társasjátékhoz.

- Én is akarok játszani! – jelentette ki határozottan Picri.
- Várd meg kérlek, míg befejezzük ezt a játékot! A következőben játszhatok velünk. Épp nyeresre állok... – kért türelmet Bari Picritől.
- Nem! Nem várok! Most akarok játszani! – mondta egyre hangosabban és dühösebben Picri.

B20.4. kép

Apa látta, hogy most neki kell lépnie, ha nem akarja, hogy a báránykái összeveessenek. Rámosolygott Picrire és azt mondta:

- Aki ilyen hangos, azt nekem meg kell csikiznem!

Picri rásandított apjára, majd kuncogva futásnak eredt, az apja pedig utána. Bari sem akart kimaradni a nagy hancúrozásból, ezért ő is csatlakozott apjához és Picrihez.

B20.5. kép

Mikor elfáradtak, leültek a társasjátékhoz. Apa azt mondta Barinak:
- Kezdjünk egy új játékot hármásban. Mivel az előző játékban te álltál nyeresre, úgy vesszük, hogy azt a játékot te nyerted meg.

Bari ebbe bele is nyugodott. Mindhárman választottak bábút: Apáé lett a kék, Barié a zöld, Picrié a sárga. Apa, bár Picri nem most próbált először játszani ezzel a játékkal, a biztonság kedvéért elmondta a játékszabályokat, és már indulhattak is a rajtmezőről.

B20.6. kép

Először Picri dobta ki a kockával a lépésszámot, aztán Bari, majd apa következett. Az első kör után Picri vezetett. A második körben Bari dobásával megelőzte Picrit, ezért Picri magához vette a kockát, és ki akarta hagyni Apát a dobásból, hogy leelőzhesse Barit.

- Ezt nem lehet! Ez nem ér! Ez csalás! – háborodott fel Bari.

- De én akarok következni – kiabált Picri.

Apja azt mondta Picrinek:

- Picri! Most én következem! Kérem szépen a dobókockát.

- Igen – állt Bari apja mellé – add oda apának! Ő következik, nem te!

- De nem akarom! Nem akarom! Nem akarom! – kiáltozta egyre hangosabban Picri.

B20.7. kép

Az apa Barira kacsintott majd váratlanul megfogta Picri bábuját, a célba tette, és így szólt Picrihez:

– Tessék! Te nyertél!

Picri most örömmel kiabált:

– Nyertem! Nyertem!

Majd elszaladt anyához, hogy elújságolja, ki nyert. Neki ennyi elég is volt a játékból.

B20.8. kép

– Apa! Ez ugye nem is igazi győzelem?! – háborodott fel Bari. És magában már sorakoztatta is az érveket, hogy miért nem lehet az. *(Szerintetek? Igaza van Barinak?)*

– Picrinek győzelem – válaszolta apa. Tudod, ő még kicsi, és nem érti a játék lényegét. Lényegében nekünk is győzelem, mert most már nyugodtan tudunk játszani.

– Már értem mit akartál – mosolyodott el Bari.

Ezután Bari és apja egy jót társasoztak, hol egyikük, hol másikuk nyert, ki milyen ügyesen dobott.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetből az derült ki a számunkra, hogy a szereplők mást akartak. Picri kisbáránnyként a játékszabályokat kevésbé betartva mindáron győzni akart. Bari nagyobb báránnyaként már a játék örömét is érti, hiszen örömmel játszott édesapjával. Persze Bari is szívesen nyer. Apa felnőttként sok tapasztalattal rendelkezik, így tudja, hogy nem a győzelem számít, hanem a játék és a békesség. Látszólag mindhárman ugyanazt szeretnék: játszani, de a játék hátterében mégis különböző szándék húzódik meg. Az apa érdekes lépésre szánja el magát, Picri bábuját a célba juttatja anélkül, hogy Picri valóban győzött volna. Külső szemlélőként nem tűnik jó döntésnek az apa cselekedete, de egyértelműen a szeretet vezérelte, és ha tettének következményére tekintünk, akkor elmondható: mégiscsak mindenki jól járt.

Isten mint szerető mennyei Atya a javunkat akarja, ezért szabályokat (parancsolatok) állít elénk. Nem azért, hogy korlátok közé szorítson bennünket, hanem sokkal inkább azért, hogy megóvjon bennünket a saját akaratunktól. Isten akarata pedig jó, még ha mi nem is min-

dig értjük, ezért tanít bennünket Jézus a Miatyánkban így imádkozni:
„...legyen meg a te akaratod, amint a mennyben úgy itt a földön is.”

B21 **Eltűnt esernyők** **Vízkereszt ünnepe után 3. vasárnap**

Jézus Krisztusban látható Isten szeretete

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Nagy az ő szeretete irántunk.” (Zsolt 117,2)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK:

Mit jelent az, hogy valaki csínytevő?

Követél el már csínytevést? Mi lett a következménye?

Vettünk már el valakitől valamit, amit nem kértünk el tőle? Miért nem kértük el?

Mi lett a következménye a cselekedetünknek?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Előfordul jó párszor az életünkben, hogy kigondolunk valamit, amiről azt hisszük jó móka lesz (pl. óvodástársunk valamilyen tárgyát szó nélkül elvenni és elrejtteni), míg végül mégsem nevet senki a cselekedetünkön. Vannak olyan esetek is, amikor végig sem gondoljunk, mi lesz tettünk következménye, nem szándékosan okozunk bosszúságot a másiknak, hanem egyszerűen elfelejtünk a másik szemével is látni. A sorba ideillik az is, amikor viszont szándékosan tesszük a rosszat. Bármelyik esetről is legyen szó, tetteinknek következménye van, amivel számolnunk kell.

362

PAPÍRSZÍNHÁZ

B21.0. Címkép

B21.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B21.2. kép

Egy esős reggelen Bari apja nem találta az esernyőjét. Az előszobájukban volt egy kosár, abban tartották az esernyőiket. Ezen az esős reggelen az apa hiába forgatta ki többször is a kosarat, az esernyő nem volt sehol.

B21.3. kép

Kora reggel volt még, ezért felesége és a kölykök javában az igazak álmát aludták. Apa döntés elé került, hogy felkelti-e a családot a kérdéssel, vagy tovább keresgél egymaga. A keresés mellett döntött, de nem találta sehol.

B21.4. kép

Már késésben volt, amikor lemondva az esernyőről indulásra készen állt. Igen ám, de amint kinyitotta az ajtót, rájött arra, hogy ez nem lesz valami jó ötlet, hiszen annyira esett az eső, mintha dézsából öntötték volna.

– Bőrig ázom a kerítés kapujáig érve! Még sem mehetek esernyő nélkül – gondolta magában.

B21.5. kép

Bari apja továbbra is kirtartott amellet, hogy a családot nem érdemes felébreszteni, mivel biztosan ők sem tudják, merre is van az a bizonyos esernyő. No meg eszébe jutott, hogy az otthon levő hatalmas kuktászsákból pillanatok alatt esőkabátot varázsolhat, így végre elindulhat a munkahelyére.

B21.6. kép

Lassan ébredezett a család. Az eső csendesedni kezdett. A komótos reggelizés és fogmosás után mindenki felöltözött – a kölykök persze anyjuk segítségével –, és már indulhattak is otthonról. De csak indulhattak volna, merthogy még mindig esett az eső. A kölykök esőkabátba bújtak, de valami különös ok folytán anyjuk sem találta az esernyőjét.

B21.7. kép

– Bari! – súgta oda Picri nagytstvérenek. – Én játszottam apa és anya esernyőjével, én dugtam el őket. Szerinted megmondjam neki? Nem lesz nagyon mérges?

- Hova rejtetted el, Picri?
- A kockák alá tettem gondosan, nehogy észrevegye és elvegye tőlem valaki. Gondoltam jó lesz majd tetőnek, ha felépítem a váram.
- Szólj anyának! Igaz, hogy nagyon dühös, de akkor is mondd el neki! Itt vagyok melletted!

B21.8. kép

Picri töredelmesen bevallotta, hogy ő tüntette el anyja, de még apa esernyőjét is. Majd megkérdezte anyjától:

- Most nagyon rossz vagyok? Most nem szeretsz engem?
- Dühös voltam – kezdett a válaszadáshoz anyja.
- Gondolom, apád is az lehetett reggel, amikor nem találta az esernyőjét. Nem is tudom, hogyan ment el dolgozni. De nem ezen múlik, hogy szeretünk-e vagy sem. Amit tettél, az nem volt helyes, kérlek, ne csinálj többé ilyet! Téged nagyon szeretlek, csak azt nem, amit tettél – bátorította az anyja kisbáránkját.

B21.9. kép

Picri valahol a lelke mélyén ezt a választ várta. Megölelték egymást anyjával. Nyoma sem volt haragnak, dühnek, mosolyogva indultak el otthonról a még mindig szemerkélő esőben.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Picri szó nélkül vette el a szülei esernyőjét, hogy játsszon velük. Magára gondolt, és a játékra, ezért alaposan el is rejtette, hogy amikor felépíti a várát, azonnal kéznél legyenek az esernyők. Nem gondolt arra, hogy ezzel két embernek is bosszúságot okoz: apának, akinek a szakadó eső miatt feltétlenül szüksége lett volna rá, és rengeteg ideje elment a felesleges keresgéeléssel, majdnem el is késett miatta a munkából, illetve anyának, aki szintén használni szeretne volna. Végül helyesen cselekedett, és beismerte tettét, bár aggódott, hogy az anyja hogyan fogadja majd mondanivalóját. Az anyja elmondta Picrinek, hogy a tette mennyire helytelen volt, de ez a cselekedet nem változtat azon semmit, hogy mennyire szereti őt.

Isten is hatalmas szeretettel fordul az emberek felé, pedig nem kisebb a bűnünk, minthogy hűtlenek, hitetlenek vagyunk vele szemben. Isten újból és újból figyelmeztet bennünket, hogy nem a helyes úton

haladunk, hogy amit mondunk és cselekszünk, azt sokszor ellenzi, de ezektől függetlenül szeretete nem szűnik meg irántunk. Ezért küldi el közénk Fiát, hogy tőle tanuljunk, szavain keresztül megértsük Isten akaratát. Jézus nemcsak közöttünk járt, csodákat tett és tanított, hanem bűneink bocsánatáért vállalta értünk a halált is.

B22 A kesztyűbábok Vízkereszt ünnepe után 4. vasárnap

Jézus Krisztusban látható Isten hatalma

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ki ez, hogy a szelek is, a tenger is engedelmeskednek neki?” (Mt 8,27)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Bevezetesként játszhatunk engedelmességjátékok! A lelkész mond egyszerű utasításokat (pl. „Állj fel!” „Ülj le!” „Tapsolj egyet!” stb.), míg a gyülekezetnek azt teljesítenie kell.

Kinek szoktunk engedelmeskedni? Miért fontos, hogy engedelmeskedjünk? Ki az, aki feladatokat, parancsokat adhat? Miért adhat parancsokat?

Kinek van hatalma? Mit jelent, ha valakinek hatalma van? Mire használhatja az adott személy a hatalmát?

Milyen királyt nevezünk jó királynak? Melyik királyt mondjuk rossznak?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A hatalom mindig felelősséggel jár együtt. Lehet a hatalommal jól élni, mások javát szolgálni, másokat támogatni, de a hatalommal vissza is lehet élni, önző és rossz célt szolgálni vele. Aki hatalmat kap, nem azért kapja, hogy kegyetlenül uralkodjon mások felett, hanem szeretettel szolgálja a rábízottakat.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B22.0.Címkép

B22.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B22.2.kép

Bariék rokona, Ferdinánd bácsi szombat délelőtt meglátogatta a családot. Ferdinánd bácsi sosem szokott üres kézzel érkezni, ha vendégségbe megy, így most is hozott ajándékot a kisbárányoknak. A kibontott ajándék kesztyűbáb volt. Bariék nagyon örültek az ajándéknak, és azonnal kipróbálták.

B22.3. kép

A kisbárányok pillanatok alatt az összetolt székekre húzott takaróval elkészítették a színházi előadáshoz a díszletet. Egy rövid rendezői eligazgatást tartottak, gondosan kiválasztották a megfelelő bábokat az előadáshoz. Amikor mindennel elkészültek, elkezdődött az előadás.

B22.4. kép

Egy egész kesztyűbábkészletet kaptak, így több szereplő közül választhattak. Bari egy királyt, míg Picri egy sárga köpenyes fiút választott magának.

Bari szólalt meg először mint király:

– Én vagyok meseország királya, és azt parancsolom, hogy ez a fiú hozza ide a kulcsos könyvem!

– Hozom! – válaszolt a sárga köpenyes fiú.

– Jól van, szolgám! Mihelyt ezzel megvagy, kérlek, főzz nekem egy finom teát!

B22.5. kép

Picri levette a kezéről a bábót, és felháborodottan kiabált:

– Nem! Nem akarok a szolgád lenni! Erről nem volt szó! Akkor inkább nem játszom! Legyél te a szolgám!

– Nem lehetek, nálam van a király! Én fogok parancsolgatni! – tiltakozott Bari.

Picri hamar megoldotta ezt a problémát:

– Nem gond – mondta –, add nekem a bábud!

– Miért? Hogy te parancsolgathass nekem? – kérdezett vissza Bari.

B22.6. kép

Mielőtt egy kiadós veszekedés kerekedett volna a vitából, Ferdinánd bácsi közbeszólt:

– Beállhatok én is egy bábbal, mondjuk azzal a barna hajú fiúbábal? Barinak lehetne még egy szolgája. Mit szóltok?

Mindkét kisbárány örömmel fogadta, hogy Ferdinánd bácsi is bekapcsolódik a játékba. Bari annak örült, hogy lesz még egy szolgája. Picri lelkesebb lett, hogy nem egyedül lesz szolga.

B22.7. kép

Ferdinánd bácsi bábuja szólalt meg először:

– Felséges királyom, fáradjon a szalonba, ott szervírozzuk majd felséges teáját.

– Köszönöm, szolgám! – felelte Bari királya, és elvonult a színről.

– Gyere, komám, készítsük azt a teát! Csodatea lesz, igazi varázsfőzet! – kezdte mondanivalóját Ferdinánd bácsi bábuja.

– Varázstea? – kérdezett vissza Picri.

– Igen!

B22.8. kép

A következő pillanatban a szolgák már vitték is a teát a királynak:

– Felséges királyunk, íme, a teája!

– Milyen kellemes az illata – örvendezett a király, és amikor megköszönte, az ízéről is hasonlóképpen vélekedett.

– Egészségére, felséges királyom! Tudja meg, hogy varázsteát kapott. Innentől kezdve, ha nem szeretettel szól a szolgálaihoz, hanem csak parancsolgat, minden egyes alkalommal egy-egy piros pötty jelenik meg az arcán. Eltüntetni ezeket nem lehet, csak akkor, ha egy-egy szolga szívből megköszöni azt, ahogyan viselkedik vele.

B22.9. kép

Barinak nem volt könnyű feladata. Szerzett is magának néhány piros pöttyöt, mire megtanulta, hogyan is lehet jó király. Amikor belejött a játékba, hamar eltűntek róla a varázspöttyök. A játék végén Bari azt mondta Ferdinánd bácsi bábujának:

– Kedves szolgám, a te hatalmad nagyobb az enyémnél, köszönöm mindazt, amit tanítottál nekem.

Ferdinánd bácsi már kesztyűbáb nélkül válaszolt:

– Örülök Bari, hogy tetszett a játék. Azt hiszem, te is sokat tanultál belőle.

Ferdinánd bácsi nem sokkal később elkészönt a családtól. A kisbárányok annyira belejöttek a tőle tanult játékba, hogy még sokáig gya-
korolták azt.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Bari kezében a király bábu azonnal parancsolóvá, a szolga felett ural-
kodó személlyé vált, aki bátran, bármikor feladatokat osztogathat.
Ferdinánd bácsi fontos szerepet töltött be a kisbárányok játékában,
hiszen felnyitotta Bari szemét, hogy a hatalom nem mások elnyomá-
sáról szól, hanem felelősségről, szeretetről. Az él jól a hatalmával, aki
kész másokért szolgálni.

Jézus Istentől kapott hatalmat, de nem öncélúan használja, hanem
másokért. Jézus viharba keveredett tanítványaival a tengeren. A ta-
nítványok féltek, hogy odavesznek, így Jézustól kérnek segítséget. Jé-
zus tanítványaiért cselekszik, isteni hatalmával lecsendesíti a tengert.

B23 Álom

Vízkereszt ünnepe után utolsó vasárnap

A megdicsőült Krisztus

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

*„Isten gyűjtött világosságot a mi szívünkben, hogy Jézus Krisztus arcán
felismerjük az ő dicsőségének ragyogását.” (2Kor 4,6)*

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Kössük be az egyik gyermek szemét, akinek valamelyik szülője is jelen van
az alkalmon! Válasszunk három embert, köztük a szülőt is, hogy bekö-
tött szemmel ismerje fel közülük a hozzátartozót!

Könnyű vagy nehéz volt a feladat?

Mi segített abban, hogy felismerjük a hozzánk tartozó szülőt?

Soroljuk fel, hogy mi mindenről ismerhetjük fel a másikat!

Miért fontos, hogy jól ismerjük egymást?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Az emberi kapcsolataink bizalmon alapulnak. Ha nem ismerem jól a
másikat, akkor kétségeim támadhatnak afelől, hogy milyenek a szán-

dékai, valóban igazat mond-e. Ha jól ismerem a másikat, akkor bízom benne, akkor nem kételkedem a szavaiban.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B23.0. Címkép

B23.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B23.2. kép

Bari az egyik reggel szokatlan gyorsasággal ugrott ki az ágyból, amikor édesapja ébreszteni ment a szobájába. Épp csak megszólította az apa, ő meg máris örömmel ugrott a nyakába, és szorította, ölelte, mint ha hetek óta nem találkoztak volna, pedig előző este az apa olvasott nekik mesét, tőle kaptak „jó éjt” puszit. Az apa meg is jegyezte:

– Úgy szorítasz, mintha régen nem öleltél volna...

– Olyan jó megölelni Téged – válaszolta Bari. – Tudod, nagyon furcsát álmodtam, de majd reggeli közben elmesélem.

B23.3. kép

– Álomban egy csodaszép erdőben jártam. Egy színpompás, tarka őszi erdőben. Zöldellő, sárguló, vöröslő fák és bokrok között battyogtam egy keskeny földúton, amelyet alig lehetett látni a színes avartól. Egy harkályt követtem addig, míg meg nem állt egy tölgyfa törzsén, hogy elkezdje bontani a fa kérgét.

B23.4. kép

A bükkfák és tölgyfák árnyékában rengeteg makkot találtam, zsebre is tettem belőle egy marékkal, gondoltam, megetetem majd velem az egérkémet. De a fákat és a makkot nemcsak én fedeztem fel, hanem egy arra járó vaddisznó is. Amikor megláttam, nagyon megijedtem, nem tudtam, barátságos-e vagy sem.

B23.5. kép

– Aztán meghallottam a hangod. A hang irányába fordultam, de nem láttam senkit. Elindultam a hangot követve, téged keresve. Rövidesen

egy kis kunyhót találtam. Bekopogtam. Hívó hangokra léptem be. A tűzhelynél álltál és főztél. Leültettél az asztalhoz. Beszélgetni kezdtünk. Fára volt szükséged, hogy jól égjen a tűz a lábásban rottyogó, finom illatú ételhez, ezért kimentél fáért. A következő pillanatban már egy gombával teli kosárral tértél vissza.

B23.6. kép

– Épphogy letetted az asztalra, amikor ismét te léptél be az ajtón a kosár fával. Hirtelen két apa állt velem szemben, és én nem tudtam eldönteni, hogy melyik az igazi.

B23.7. kép

Ekkor egy gonosz varázsló lépett az ajtón és megszólított: „Tudod melyik az apád? Ha nem találsz ki, egy órán belül békává változtatom, és vartyogva élheti le élete hátralevő részét.”

B23.8. kép

– A gombával teli kosarat hozó apa az asztalhoz hívott, hogy segítsék neki a főzésben, mert tudta, hogy örülök, ha vágatok a késsel. Szép piros és barna gombák sorakoztak a kosárban. A másik apa ijedten lépett oda hozzám, és azt mondta: „Tudom, nehéz most hinned bármelyikünknek is, de ha beleteszed az ételbe azt a piros kalapos gombát, amit légyölő galócának hívnak, akkor mérgező gombát eszel majd. Kérlek, nézz ki az ablakon, ott van egy vaddisznó, aki idáig követett téged. Szórd elé a gombát, meglátod, kiválogatja a jókat, a mérgezőt nem eszi meg.”

B23.9. kép

Bari kiszaladt a kunyhóból és a vaddisznó elé szórta a gombákat. A disznó a barna gombákat mind megette, de a piros kalaposhoz hozzá sem nyúlt. Bari most már tudta, melyik apa az igazi, természetesen az, aki figyelmeztette őt, hogy ne egyen mérgező gombát. Az igazi apa szerető, aki megmenti gyermeke életét.

B23.10. kép

– Hát ezt álmodtam, apa – mondta Bari. Majd újra megölelte apját.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Egy elrejtőzködő Istenünk van, aki bizalmatlanságunk és hűtlenségünk miatt nem engedi, hogy teljes valójában meglássuk őt. Ismer bennünket, és tudja, hogy szükségünk van arra, hogy valamit felfedjen magából, hiszen abban hiszünk, amit látunk. Isten értünk cselekszik, és elküldi közénk Fiát, Jézus Krisztust, hogy benne meglássuk Isten igazi arcát. Isten igazi arca mentő szeretetéről tanúskodik, hiszen Fiát adja értünk, hogy mi megmeneküljünk és éljünk őáltala.

B24 Hattyúk tava Hetvened vasárnap

Elbizakodottságból odaadó istentiszteletre

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Mert nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva vesszük eléd könyörgéseinket.” (Dán 9,18)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Kinek van testvére?

Ki érezte már azt, hogy valamiben ügyesebb a testvérénél? Hangot is adtál ennek?

Hogy nevezzük azt az embert, aki önmagát többre tartja másoknál?

Hogyan viszonyulunk az öntelt, elbizakodott emberekhez?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Sokan élünk ebben a világban nagyon sokféle képességgel. Nem vagyunk egyformák, így nem mindenben vagyunk egyformán ügyesek. Ettől színes ez a világ, így egészíthetjük ki egymást. Valaki pl. ügyesebb a sportban, míg mások a zenében, megint mások az emberi kapcsolatok ápolásában. Mindenki jó valamiben, de ezzel az ajándékkal nem élhetünk vissza, nem tekinthetjük magunkat különbnek a másiknál.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B24.0. Címkép

B24.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B24.2. kép

Bari viszonylag korán megtanult ollóval vágni, de amikor használta, nem különösebben figyelt a vonalakra, amelyek mentén haladni kellett volna. Őt csak az érdekelte, hogy minél gyorsabban meglegyen azzal, amit ki akar vágni.

B24.3. kép

Az egyik délután apukája ment Bariért, aki a kezében egy papírt szorongatott. A kézműves foglalkozás végeredménye, egy kivágott hattyú volt a kezében. Barinak nagyon tetszett az alkotás, ezért elhatározta, hogy otthon többet is készít belőle.

B24.4. kép

Miután hazaért, Bari örömmel mutatta meg kincsét Picrinek. Picri azonban nem volt elragadtatva Bari hattyújától, sőt kifejezett leszólta azt.

– Mi ez? Nagyon csúnyán vágta ki, alig vehető ki belőle, hogy mi csoda! Ha én vágta volna, sokkal szebb lenne!

– Na, ne mondd! – háborodott fel Bari. – Szerintem még vágni sem tudsz rendesen! – tette még hozzá.

B24.5. kép

Picri elkérte a sablont, lázas rajzolásba, majd vágásba kezdett. Ezalatt bejött a szobába anyjuk is, akinek Bari sértődötten mesélte el, mit mondott Picri.

– Na, lássuk, hogy sikerült? – kérdezte anyja, amikor Picri letette az ollót.

– Ez mi? Ez csúnyább, mint az enyém! – böszült fel Bari.

– Valóban, nem sikerült szebbet alkotnod Bariénál – erősítette meg Bari meglátását édesanyjuk.

B24.6. kép

– Egy kis gyakorlással mindketten ügyesebbek lehetnétek – állapította meg az anya.

Kitalálta, hogy néhány délután alatt Bari és Picri készíthetnek egy játékot, amivel aztán együtt játszhatnak. Tavat, virágokat, bokrokat, fákat és hattyúkat rajzoltak, majd vágtak ki. Egy cipős dobozra ragasztották a tavat, a virágokat, bokrokat, fákat. A hattyúkat egy-egy mágneskorongra ragasztották rá, majd a tóra tették őket. Anya lyukakat vágott a doboz oldalába, hogy a doboz belsejébe lehessen nyúlni egy-egy mágnessel, és láthatatlanul lehessen irányítani, pontosabban a tavon úsztatni a hattyúkat.

B24.7. kép

A kölykök odaadó munkájának köszönhetően csodálatos játék készült, amelyet még a barátok, sőt a barátok szülei is megcsodáltak.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Picri mint a kisebb testvér Bari hattyúját látva vágyakozott arra, hogy neki is legyen egy hattyúja. Mivel Bari nem figyelt a vonalakra, így nem is lett tökéletes a munkája. Ez Picrinek is feltűnt, ezért öntelt módon jobbnak, ügyesebbnek képzelve magát Barinál alkotni kezd. A szája ugyan nagy volt, de az alkotás semmiben sem különbözött Bariétól.

Mi is sokszor kerülünk hasonló helyzetbe. Azt hisszük, hogy azért, mert nekünk esetleg valami jobban megy, többre tartjuk magunkat másoknál. Önmagunk felemelésével együtt jár, hogy a másikat pedig lenézzük. Semmi sem önmagában tőlünk való, hanem Isten ajándéka, ezért Isten előtt állva be kell látnunk, hogy Isten irgalmára szorulunk.

B25 Alkalmi süketség Hatvanad vasárnap

Süketségből az ige hallására

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ma, ha az ő hangját halljátok, meg ne keményítsétek a szíveteket!”
(Zsid 3,15)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Játsszunk a testrészeinkkel!

Mutasd fel a tenyered! Mi mindent teszel a tenyereddel?

Mutass rá a szemedre! Mire való a szemünk?

Fogd meg a füled! Mit tesz a füled?

Miből maradsz ki, ha süket vagy?

Hogyan tudnak a süketek mégis másokkal beszélni? Hogyan értetik meg másokkal magukat?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A fül, mint minden testrészünk, nagyon fontos része a testünknek. A fülön keresztül halljuk és értjük a bennünket körülvevő világot. A fül azonban néha nagyon becsapósan működik, mert egészséges állapota ellenére nem hall vagy éppen félrehall vagy rosszul hall meg fontos üzeneteket.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B25.0. Címkép

B25.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B25.2. kép

Barit néha elkapta az alkalmi sükettség. Ezt biztosan ismeritek ti is! Ez olyan, amikor a szülők mondanak nekünk valamit, pl. kérlek, rakj rendet a szobádban, vagy most már indulás fürödni, de valahogy mégsem halljuk meg ezeket a felszólításokat.

B25.3. kép

Bariék az egyik délután várat építettek a szobájukban. A régi széthajtható, keménylapos könyveikből álltak a vár falai. Be is népesítették természetesen, az összes plüssállat helyet kapott benne. A kockákat is előszedték, hogy magas tornyokat is építhessenek a várnak.

B25.4. kép

A remek építkezős játékkal sok minden került elő, amit vacsora előtt össze kellett pakolni. Amikor elérkezett a vacsora ideje, az apa figyel-

meztette és kérte Barit és Picrit, hogy rakodjanak össze. Persze ők nem pakoltak, mivel elkapta őket az alkalmi süketség, így meg sem hallották az apa szavát, helyette az alkalmi süketség belső hangja lelkesítette őket:

– Ó, még nincs itt az ideje a pakolásnak, hiszen ennek a várnak nincsen még zászlaja. Egy vár nem lehet zászló nélkül. Készítsetek egyet gyorsan!

B25.5. kép

Néhány perc múlva az apa megállt az ajtóban, hogy megnézzze, gyermekei befejezték-e a rendrakást. Szomorúan azt kellett tapasztalnia, hogy a rend helyett újabb eszközök kerültek elő.

– Sajnálom, hogy nem vagytok még készen a pakolással. Ma olyan jól viselkedtetek, hogy anya elhatározta, különleges vacsorával lep meg benneteket. El is készítette. De azt hiszem, nagyon szomorú lesz, ha megtudja, még nem pakoltatok el.

B25.6. kép

– Mit készített anya? – kérdezte Picri.

– Örülök, hogy legalább azt meghallottad, amit most mondtam – mosolygott apja. – Kivételesen vacsorára készítette el a kedvenc csokis kuglófotokat, és persze vaníliafagylalt is jár hozzá.

B25.7. kép

– Csokis kuglóf? – kiáltott fel örömeiben Bari, majd hozzátette: – Gyere, Picri! Pakoljunk össze gyorsan!

Ezzel már az alkalmi süketség nem tudott vitába szállni, a kisbárányok pillanatok alatt rendet raktak.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A hallásunk bizony érdekesen működik. Sokszor csak azt akarja meghallani, ami kedvünkre való, ha jó hírt közölnek velünk. A rosszra, az utasításra, a kérésre a füleink hirtelen süketté válnak. Isten ígéjére is sokan így válaszolnak. Isten szól hozzánk a legkülönbözőbb helyzetekben, emberi kapcsolatainkon keresztül és még számtalan módon, de valahogy mindig sikerül becsuknunk a fülünket szava előtt. A bibliai igénk arra figyelmeztet, hogy amikor Isten szavát halljuk, ne ke-

ményítsük meg a szívünket. Az Isten szava előtt süket fül és megke-
ményített szív kimarad valami fontosból, valami jóból, valami nekünk
valóából.

B26 Farsang **Ötvened vasárnap**

Vakságból Isten műveinek látására

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Amikor ezt látta az egész nép, dicsőítette Istent.” (Lk 18,43)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Szeretitek a farsangot? Miért szeretjük? Miért nem szeretjük?

Ki segít kitalálni számotokra a jelmezt? Milyen jelmeztöletetek van? Ki
minek öltözik?

A farsangi felvonuláskor mindig felismerjük, hogy a másik minek öltözött,
vagy meg kell kérdeznünk: „Te kinek/minek is öltöztél?”

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A farsangi mulatság egy szórakoztató alkalom, amikor azzá válhatunk,
akik/amik igazából lenni szeretnénk. Ilyenkor akár a lehetetlen is le-
hetségessé válhat egy rövid időre.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B26.0. Címkép

B26.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd or-
szágban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány,
akit Barinak hívtak.

B26.2. kép

Bari már alig várta, hogy végre elérkezzen a farsangi bál. Szerette a
zenét, a táncot, a mókás játékokat és főleg a jelmezeket. Bari kifeje-
zetten élvezte, hogy különböző maskarákba lehet ilyenkor bújni, míg
barátja, Rézi egyáltalán nem lelkendezett a jelmezek miatt.

B26.3. kép

Bari már a tavalyi farsang után eldöntötte, hogy mi lesz a következő évi jelmeze. Nem árulta el senkinek, csak Rézinek – akit az egész amúgy is hidegen hagyott – és az édesanyjának, akire a jelmez elkészítése várt. A farsangi előkészület ideje alatt barátaitól megtudta, hogy ki minek öltözik. Dalma királylánynak, Lóri rendőrnek, Petya indián-nak, Rézi szaloncukornak.

B26.4. kép

Bari nehéz feladat elé állította anyját, aki megpróbálta Barit eltántorítani eredeti elképzelésétől. Hiába volt Bari anyukája ügyes és lelkes, de most úgy érezte, Bari ötlete túl nagy falat a számára, ezért mindenféle más jelmezt ajánlott Barinak. Bari azonban nem engedett, hajthatatlan maradt.

B26.5. kép

Micsoda szerencse! Bariék kertszomszédtságában egy magának való, ám világhírű jelmeztervező lakott. A szomszéd ritkán tartózkodott otthon, így Bari is csak látásból ismerte, és annyit tudott róla, hogy elismert jelmeztervező.

B26.6. kép

Bari elhatározta, hogy átmegy a szomszédhoz, bekopog hozzá, és megkéri, tervezze és készítse el számára a megálmodott jelmezt. Bari anyukája nem tartotta jó ötletnek a kérést, ezért nem is akarta átengedni Barit a szomszédba. Bari azonban amit a fejébe vesz, attól nem tágít, így mindenáron beszélni akart a szomszéddal.

B26.7. kép

Bari mielőtt meghallotta volna anyja szavát, máris felöltözött, és elindult a szomszéd háza felé. Bari anyukája utánaszaladt, hogy miközben gyors léptekkel haladnak előre, megpróbálja lebeszélni Barit az egészről. A szomszéd azonban a nyitott ablakon keresztül hallotta Bari és anyukája párbeszédét, ezért kitért ajtóval fogadta az érkezőket. Bari és anyja a meglepetéstől alig bírt megszólalni, így a szomszéd törte meg a kínos csendet:

– Milyen jelmezre vágysz? – kérdezte Barit.

Bari szája megnyílt a kérdést hallva:

– Égő csipkebokor szeretnék lenni.

A jelmeztervező érdeklődve hallgatta az elképzelést, sőt kifejezetten ötletesnek találta Bari jelmeztervét, ezért biztosította róla, hogy segítségére lesz a jelmez megvalósításában.

B26.8. kép

Elérkezett a várva várt farsangi bál. A kölykök izgatottan bújtak jelmezeikbe és vonultak fel, hogy megcsodálhassák őket és persze egymást. Bari is ott pompázott fantasztikus jelmezében, amit kivétel nélkül mindenki ámulattal figyelt. A társak szavazata alapján Bari nyerte meg a jelmezversenyt. Bari minden farsangi bálon szívesen vett részt, de azt hiszem, ez volt Bari legboldogabb farsangi bálja.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetben szereplő szomszéd, mivel ritkán van otthon és munkájának él, így Bari és anyja számára látszólag megközelíthetetlennek tűnik a jelmeztervező. A legnagyobb meglepetésükre az elfoglalt művész mégis Bariék felé fordul és teljesíti a kérést.

A jerikói vak gyógyításának történetéből idézzük a mai igényeket. Az út szélén egy vak koldul, hallva a sokaságot Jézus után kiált segítségért. A Jézust követő sokaság azonban csendre inti a koldust mondván, Jézus nem érhet rá vele foglalkozni, az ő kiáltozását hallgatni. Jézus megáll, magához hívhatja a férfit, megkérdezi tőle, hogy mit kíván, majd teljesíti kérését. A vak férfi fizikai vaksága ellenére meglátja Jézusban a szabadítót, ezért mer kiáltani. A bátorsága hitből fakadt, a hite pedig meghozta a látását. Nem marad hálátlan, hiszen Jézus követőjévé lesz, és fennhangon dicsóítja Istent.

Jézus már a keresztféle tart. Tudja, hogy szenvedés vár rá, de mégsem magára gondol, hanem még a keresztféle vezető úton is lehajol a hozzá bizalommal fordulóhoz és meghallgatja. A nép pedig láthatja a csodát...

B27 Csokiért

Böjt 1. vasárnapja (Invocavit)

A sátán legyőzője

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ő így válaszolt: *»Meg van írva: Nem csak kenyérral él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik.«*” (Mt 4,4)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Szerettek játszani? Milyen érzés, ha kimaradsz egy játékból, vagy valamilyen feltétele van annak, hogy játszhass?

Ismerjük azt a szót, hogy kísértés? Mit tesz velünk a kísértés?

Mennyire könnyű vagy nehéz ellenállni a kísértésnek?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Mindannyian szeretünk játszani, és egyáltalán nem tölt el örömmel bennünket, ha mások kihagynak a játékból. Minden játéknak nagy a vonzereje, ezért könnyen a hálójába kerít, és olyat is megteszünk érte, amiről tudjuk, hogy nem helyes. Nagy a kísértés, de vajon ki tud ellenállni?

PAPÍRSZÍNHÁZ

B27.0. Címkép

B27.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B27.2. kép

Bari egyik este elmesélte apjának, hogy Zozóék hogyan vesznek be valakit a játékuiba. Arról szól a történet, hogy az újonnan belépőnek cukrot, csokit vagy valami édességet kell hoznia.

– Apa! Ugye ez nem szép dolog? – tette fel Bari a kérdést. – Mi van akkor, ha valaki nem tud cukrot hozni? – toldotta még meg a kérdést.

Apja örült, hogy Barival erről a kérdéstről is tud beszélni, és a következőt kérdezte báránkjától:

– Szerinted igazságos lenne, ha csak akkor foglalkoznék veled, ha hoznál nekem csokit? – jót mosolygott a felvetésen Barival együtt.

Igazából nem is kellett megválaszolnia Barinak a kérdést, hiszen mindketten pontosan tudták, hogy nem azért foglalkozunk valakivel, mert cserébe cukrot vagy csokit kapunk.

B27.3. kép

A beszélgetést követő napok egyikén Zozóék egy új és jó játékot találtak ki. Persze mindenki szeretett volna beszállni a játékba, de ezt csak azok teheték meg, akiket Zozóék bevettek – természetesen a már említett édesség fejében. Bari már régen kiismerte Zozóékat, ezért ritkán törődött azzal, hogy mit is játszanak, mert sokszor nem helyezte azt, amit tesznek. Zozóék új játéka azonban kivételesen felkeltette érdeklődését.

B27.4. kép

Zozó éppen egy birodalmat épített, amiben természetesen ő volt a király. A játékba bevett kisbárányok különböző szerepeket kaptak. Zozó azzal kecsegtette Barit, hogy lehet a főtanácsosa, ha hoz neki csokit.

B27.5. kép

A játék annyira ígéretesnek tűnt, hogy sokan csatlakoztak Zozóhoz, persze egy csokival biztosítva a helyet. Zozó pedig jól szórakozott, és rengeteg csokit majszolt. Bari is kedvet kapott a játékhoz, hiszen főtanácsosként fontos szerepet tölthet be a király mellett, és remek tanácsaival, ötleteivel formálhatná a játékot.

B27.6. kép

Útban hazafelé azon töprengett, hogy miként kérjen a szüleitől csokoládét, amelyet másnap magával vihetne. Bari szülei néha szoktak adni csokit a gyerekeknek, de azt Bari általában otthon el is fogyasztja. Reggelire azonban sohasem kapnak csokoládét a szülőktől.

B27.7. kép

Bari a töprengésben odáig jutott, hogy reggel Zozó elé állva közölte, hogy szívesen lett volna a főtanácsosa, de nem csokoládé fejében. Ő nem tud és nem is akar csokoládét hozni Zozónak csak azért, hogy bevegje a játékba.

– Nekem azt tanították a szüleim, hogy ne játsszak olyanokkal, akik csak a csokiért vesznek be a játékba.

– Te tudod! Bár apukád úgyszincs itt, és nem is tudná meg, hogy adtál nekem csokit, de ahogy akarod. Lóri lesz a főtanácsosom – válaszolta Zozó, majd otthagyta Barit.

B27.8. kép

Rézi hallva a beszélgetést, odalépett Barihoz:

– Zozó nem jó király. Látszik, hogy nem te vagy a főtanácsosa. A többieket magához csalogatja, aztán parancsolgat a birodalmában levőknek, és bántja őket. Szerintem Gabi néni is észre fogja venni, és hamarosan véget vet a játéknak. Örülj, hogy te nem hagytad becsapni magad.

Rézinek igaza lett. Gabi néni hamar véget vetett a játéknak, behívták Zozó szüleit is. Nem tudom, mi történt, de utána Zozó már nem akart király lenni, és csokoládét sem kért a gyerekektől.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Játszani jó. Ezt tapasztalták meg a kisbárányok, amikor Zozó új játékához csatlakoztak, még akkor is, ha ez egy csokijukba került. Bari is szívesen játszott volna – ráadásul Zozó nem akármilyen szereppel csábította –, de a szívére hallgatott, és arra, amit a szüleitől tanult. Nem helyes magatartás csokoládét kérni azért, hogy a többiek velünk játszhassanak.

Az életünk teli van kísértéssel, csábítással. A kísértőnek mindig az a célja, hogy jó színben tüntesse fel előttünk a rosszat, és a helyes útról letérítsen bennünket. A kísértés mindig hatalmas erővel tör ránk, és a gyenge pontunkon talál meg bennünket, aminek csakúgy állhatunk ellen, ha a szívünkre hallgatunk.

Jézust is megkísérti a kísértő szolgálata kezdetén, hogy letérítse a kereszt felé vezető útról, amin Isten akaratából járnia kell. A kísértő fondorlatos módon először a negyven napja böjtölő, éhes Jézust szólítja meg, hogy változtassa a köveket kenyérré. Jézus azonban ellenáll. Isten igéjével utasítja el a kísértést.

B28 A bemutató

Böjt 2. vasárnapja (Reminiscere)

Az Úr szolgálja

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...szolgai formát vett fel...” (Fil 2,7)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Segítenél? (Találjunk ki valamilyen feladatot, amit egyedül éppen nem tudunk megoldani, pl. teli van a kezünk könyvvel, és a széket kell odébb tolni!)

Szeretünk másoknak segíteni? Könnyen észrevesszük a környezetünkben, hogy kinek van szüksége segítségre? Pl. ki segít otthon anyának a házimunkában vagy apának a kertrendezésben, autósosásban?

Ki az, aki jobban szereti, ha mások neki segítenek?

Mit tennél, ha a barátod szorulna segítségre?

Mit tennél, ha olyan ember szorulna segítségre, akit egyáltalán nem kedvelsz?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Jól gondolom, és talán nagyot nem is tévedek, ha azt mondom, sokkal könnyebb segíteni azoknak, akiket szeretünk, akik fontosak a számunkra. Őértük bármit képesek vagyunk megtenni, pl. szülők a gyermekeikért. Ha azonban valaki korábban megbántott bennünket, vagy egyáltalán nem tartozik a barátaink közé, kevésbé vagyunk szolgálatkészek vele szemben.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B28.0. Címkép

B28.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B28.2. kép

Egy fázós reggelen Bari hőemelkedéssel ébredt, így nem mehetett óvodába/iskolába. A szülők munkahelye nem tette lehetővé, hogy vala-

melyikük otthon maradjon a kis beteggel, ezért a tőlük néhány percre lakó nagypapa vállalta a felügyeletet.

B28.3. kép

Bari már sokkal jobban érezte magát a délelőtti folyamán, de nagypapa – tudva, hogy minden betegségre a sok pihenés, az ágynyugalom a gyógyír – igyekezett Barit is ágyban tartani. Nagyapa az ágy szélére ülve egy könyvet fogott a kezébe, hogy majd abból mesél Barinak, de Bari szemei mindeközben a polcon kiszúrtak egy régi fotóalbumot.

– Nagyapa! Most mesélj nekem valami újat, valami különöset a fotóalbum képei alapján!

B28.4. kép

Nagyapa örömmel vette kezébe a jól ismert albumot, melynek képeit annak idején felesége válogatta össze gondosan. Nagyapa ismerte a képeket, tudta, melyik mikor, hol készült, és ki látható rajtuk. Az első képen máris Bari anyukáját lehetett felfedezni, még kölyökkorából. Egy hatalmas homokozóban – ami Barinak is nagyon tetszett – homokvárat épített. A következő kép egy óvodai műsort idézett eléjük, ahol édesanyja ünneplőruhában éppen tátott szájjal, verset mondva lett megörökítve. Bari ezt a képet nagyon viccesnek találta.

B28.5. kép

Az album lapozgatása közben egyszer csak Bari szeme megakadt egy képen:

– Ki van ezen a képen Nagyapa? Ki ez a pincér? Nagyon hasonlít Ferdinánd bácsira. Tudod, ő az a rendező, aki egyszer meghívott egy mesejátékra! Nagyon élveztem az előadást...

– Nem csak hasonlít rá, ő Ferdinánd bácsi!

– Hogyan? Ferdinánd bácsi pincér is volt?

– Majdnem. Elmesélem, hogyan is volt – mosolygott Nagyapa.

B28.6. kép

– Ez a kép egy színházi bemutatón készült, a *Tisztul az ég* című darab bemutatóján.

– Ő rendezte a darabot? – kérdezte Bari.

– Nem. Az egyik évfolyamtársa rendezte, akivel egyébként nehezen

értettek szót. Egy alkalommal csúnyán össze is vesztek, ezért nem igazán keresték egymás társaságát.

– Jó, de Ferdinánd bácsi miért van pincérruhában? – érdeklődött Bari.

– A bemutató napján az egyik mellékszereplő egy gyorsbüfében ebédelt, aztán olyan rosszul lett, hogy kórházba szállították. A rendezőnek néhány órája maradt, hogy keressen valakit a helyére, de nem talált senkit. A színházban futótűzként terjedt mindennek a híre. A rendező már azon törte a fejét, hogyan mondja le a bemutatót, amikor Ferdinánd bácsi a rendező elé lépett. „Nem vagyunk jó barátok, de látom, hogy segítségre szorulsz. Ezt a néhány mondatos szerepet eljátszhatom én is. Nem kell hálálkodni, nem várok viszonzást, csupán az előadásért teszem.” Így került pincérruha Ferdinánd bácsira, aki ezzel megmentette az előadást.

B28.7. kép

Bari végiglapoztatta a fotóalbumot a Nagypával, közben rengeteg családi történetet ismert meg. Amikor édesanyja hazaérkezett a munkából, Bari beszámolt aznapi élményeiről. Külön kiemelte Ferdinánd bácsi történetét, aki segítségére sietett annak az embernek, akivel egyáltalán nem volt jóban, sőt korábban kifejezetten kerülték egymás társaságát.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetben Ferdinánd bácsi félretette korábbi sérelmeit, nézetelérését, hogy kisegítse bajba jutott rendezőtársát. Tudta, ha le kell mondani a bemutatót, az nagy szégyen lenne a rendezőre nézve, ezért sietett a segítségére.

Sokszor még a sérelmeinket sem könnyű elfelejteni, félretenni, nemhogy a segítségére siessünk annak, aki sokat ártott nekünk. A szolgálat alázattal jár együtt, ami azt jelenti, hogy félreteszem a büszkeségemet, félreteszem az önsajnálatomat, és önmagam helyett a másokra irányítom a figyelmemet. Ez nem megy mindenkinek, de áll előttünk egy kiváló tanítómester Jézus Krisztus személyében. Jézus nem tartotta magát különbnek azért, mert ő az Isten Fia, és soha nem élt vissza isteni hatalmával. Ellenben szolgálai formát vett fel, és mindenki szolgájává lett. A végsőkéig elment a bajba jutott ember megmentéséért, még a szenvedést, a halált is vállalva érte.

B29 Eltévedt **Böjt 3. vasárnapja (Oculi)**

Az Isten Báránya

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Amikor látta a sokaságot, megszánta őket, mert elgyötörtek és elvesztettek voltak, mint a juhok pásztor nélkül.” (Mt 9,36)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Keressünk közösen aktuális híreket!

Ki látta...? (aktuális esemény)

Mi mindent látunk magunk körül?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Ebben a világban, a környezetünkben azt tekintjük megfoghatónak, amit a szemünkkel látunk. Amit és akit láttunk már, arra könnyen mondjuk, hogy ismerjük.

Ének: „Szemünk nyisd meg új látásra”

PAPÍRSZÍNHÁZ

B29.0. Címkép

B29.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy bárány, úgy hívták, hogy Bari.

B29.2. kép

Ez a Bari egy igazán kíváncsi kis bárány volt, minden érdekelte. Érdekelte, hogy miért kék az ég: miért madarak repülnek az égen, a delfin miért ugrik ki a vízből és miért fordul vissza, miért nem repül tovább, mint egy madár. A madarak miért nem a levegőben raknak fészket, ha egyszer ott élnek, és az ember miért épít magának házat, amikor ő is lakhatna a természetben.

B29.3. kép

Ezt a sok-sok kérdést fel is tette szüleinek, de úgy érezte, nem kapott rá igazán jó válaszokat. Lelkesedése ettől nem hagyott alább, sőt elhatározta, hogy megkeresi a válaszokat a kérdéseire. Ezért tízóraiban elindult ugyan a kertbe játszani, de meggondolta magát, és a kis kertkapun át útnak indult, hogy megnézze magának a felfedezésre váró világot.

B29.4. kép

A kertkapun át a rétre jutott. A zöld réten szebbnél szebb mezei virágokat látott, fehér mezei margarétát, piros pipacsot, lila szarkalábat, sárga gólyahírt és még sok számára ismeretlen színes virágot. Elhatározta, hogy szed belőle egy nagy csokorral az anyukájának. Virágtól viráig énekelve ugrándozott (*azt énekelte: ... énekeljünk vele együtt!*), közben nőttön-nőtt a virágcsokor a kezében. Aztán az ugrándozásban, éneklésben, virágszedésben elfáradt kis bárány leült egy kőre, hogy megpihenjen.

B29.5. kép

Épphogy fújt egyet, amikor zörgést hallott egy közeli bokorból. Nem volt bátorsága, hogy megnézze, mi az. Némán figyelte a bokrot, ami újra neszezni kezdett. Félve dobogott a szíve, felpattant a kőről, hogy hazainduljon a biztonságos otthonába. Igen ám, de a virágszedés közben nagyon messzire került otthonától, és fogalma sem volt, merre is kellene elindulnia ahhoz, hogy hazajuthasson. Tanácstalanul állt a kő mellett, ijedten nézte az újra rezzenő bokrot, félelmében végül elsírta magát. Erre a sírásra ébredt fel valaki...

B29.6. kép

Megmozdult a kő. Egy fej és négy láb bújott ki alóla. Ekkor vette csak észre a kis Bari, hogy nem is egy kővön, hanem egy óriásteknős hátán ült egészen idáig. Még jobban megijedt.

Pedig nem volt mitől félnie, a teknősbéka barátságosan szólította meg: – Szia, kisbárány! Hát te miért sírdogálsz? A bárány pityeregve, lehorgasztott fejjel válaszolt: – Eltévedtem virágszedés közben, nem tudom merre menjek haza, és – a bokorra mutatott – attól a mozgó bokortól is nagyon félek – vallotta be a kisbárány az óriásteknősnek.

B29.7. kép

Majd felnézett, kíváncsi volt, mit szól ehhez az óriásteknős. Ahogy felnézett, a teknősön felejtette a szemét, és kutatni kezdett emlékei között, hogy hol is látta már ezt az arcot...

B29.8. kép

Közben Bari anyukája kikiabált a kertbe, hogy ebédelni hívja a kertben játszó kisbárányt. Mivel nem jött válasz, kiment a kertbe, hogy maga hívja be kicsinyét. Nagy volt az ijedtség, amikor minden lehetséges helyet végignézett – ahová szerinte egy kisbárány egy kertben elbújhat –, mégsem találta sehol. Beszaladt a házba, szólt a család minden tagjának, hogy meg kell keresni Barikát, mert sehol sem találja.

B29.9. kép

Barinak eszébe jutott, honnan ismerős neki az óriásteknős. Néhány hete történt.

Bari családjá kirándulni indult, amikor autójukkal néhány kilométer megtétele után meg kellett állniuk, mert valami akadályozta a forgalmat. Egy hosszú kocsisor végén álldogáltak sokáig, mit sem sejtve arról, mi gátolja őket a továbbhaladásban. A kezdeti bosszankodás után az autóban ragadt család játszani kezdett, és játékkal töltötték az időt, míg el nem indult a kocsisor. Azon a napon látta ezt az óriásteknóst. Csak jóval később, a hírekből tudták meg, mi történt. Egy komoly baleset, ezért állt a forgalom jó ideig, de egy óriásteknős – nagyon jó helyismeretének és tájékozódási képességének köszönhetően – megmentette egy kisbusznyi óvodás életét.

Ez az óriásteknős állt most Barival szemben, aki közben tovább kérdezősködött: – Hogy hívnak? Hol van az otthonod? Bari illedelmesen bemutatkozott és izgatottan tette fel kérdését a hős teknősnek: – Csak nem te vagy az az óriásteknős, aki nemrég megmentette az óvodások életét? Az óriásteknős meglepetten nézett rá: honnan tud egy kisbárány ilyeneket? Bari elmesélte, hogy a családjával kirándulni indultak azon a napon, pont arrafelé jártak, és ő látta az óriásteknóst az autóból.

– Mit gondolsz, nem aggódik most érted a családod? – érdeklődött az óriásteknős.

– Biztosan mindenütt keresnek már – szomorodott el Bari.

– Akkor éppen ideje, hogy hazakerülj! – jelentette ki határozottan az óriásteknős.

B29.10. kép

Barinak minden félelme elszállt, mert látta már ezt az óriásteknóst, ismerős volt számára, és bízott benne, hogy számíthat a segítségére. Így is lett. Másfél óra múlva már otthon, a családi körben mesélte el kalandját.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Van Valaki, akit ugyan szemmel nem látunk, de a hit „látásán” keresztül mégis ismerjük, akihez fordulhatunk, aki vezet. Az óriásteknőssel kapcsolatban Barinak van tapasztalata, tudja, hogy megmentett egy busznyí óvodást. Jézusról mi is hallunk nagyon sok történetet (gyógyítások, csodák, halála és feltámadása), s ezáltal bízhatunk benne – ugyan nem látjuk, de látás nélkül is bizalommal fordulhatunk felé.

B30 Születésnap

Böjt 4. vasárnapja (Laetare)

Az élet Kenyere

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Tanítványaihoz pedig így szólt: »Ezért mondom nektek: ne aggódjatok életetekért, hogy mit egyetek, se testetekért, hogy mivel ruházkodjatok, mert több az élet a tápláléknál, és a test a ruháznál.«” (Lk 12,22–23)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ki szervezett már születésnapit szűrt vagy vendégséget?

Mi minden kell ahhoz, hogy a születésnap jól sikerüljön?

Kiket hívunk meg egy ilyen alkalomra? Kinek mi a feladata az előkészületekben?

Mitől lesz jó és maradandó az ünnepség?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Egy vendégségnek fontos kelléke az étel, ital és a jó hangulat, hogy mindenki jól érezhesse magát. Ha valamiből hiány van, akkor a szer-

vezők könnyen aggodalmassá válhatnak, hiszen senki sem kívánja magának, hogy rossz vendéglátóként tartsák számon.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B30.0. Címkép

B30.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B30.2. kép

Bari, mint minden kisbárány, szerette a titkokat. Barinak is volt számtalan titka, amelyeket nem igazán osztott meg senkivel – hiszen akkor már nem is lettek volna titkok –, vagy csak azokkal, akikben teljes mértékben megbízott. Bari önmagát megbízhatónak tartotta, ezért megtisztelőnek érezte, ha valaki rábízta a titkát. Ő mindig hűségesen őrizte azokat.

B30.3. kép

Egy alkalommal az édesanyja félrehívta Barit, hogy titokban megbeszéljék, mivel lepjék meg apát, akinek közeledett a születésnapja. Persze Picrinek nem szóltak, mert ő még nagyon beszédes kisbárány, és nem tud titkot tartani.

Bari tortát és ünnepséget javasolt, amit jó ötletnek tartott az anya is, hiszen ugyanerre gondolt ő is. Az anya annyival egészítette ki az elképzelést, hogy megkérte Barit, rajzoljon valami szépet ajándékba.

B30.4. kép

Bari anyukája összeállította a meglepetésvendégek listáját. Rokonok, barátok, ismerősök szerepeltek rajta. Egyenként mindenkivel egyeztetett időpontot. Az apa egyik unokatestvére azonban a kijelölt időpontban nem ért rá. Bari anyukája azon aggódott, hogy reméli ez a kedves rokon nem sértődik meg azon, hogy egyedül miatta nem módosítanak az időponton. Természetesen nem sértődött meg az unokatestvér, hiszen tudta jól, hogy mindig az egynek kell alkalmazkodnia a sokhoz, és nem fordítva. Maga helyett azonban küldött egy kedves köszöntőlevelet.

B30.5. kép

Az anya nem bízva saját cukrászképességében úgy döntött, hogy a jól bevált és nagyon finom tortát készítő Felhő cukrászdából rendel egy különleges tortát férjének. A cukrászda felújítás miatt éppen a születésnap hetében zárva volt, így máshonnan kellett tortát rendelni. Bari anyukája nagyon aggódott, hogy vajon ez a torta lesz-e olyan finom és szép, mint amit a Felhőből szokott rendelni. Később kiderült, hogy talán ez lett férje eddigi legszebb és legfinomabb tortája.

B30.6. kép

Bari közben megrajzolta az ajándék rajzot. Úgy döntött, hogy mindenkit rárajzol a papírra, akik az ünnepségen részt vesznek mintegy „rajzolt fotót” készítve erről a remek alkalomról. A rajz közepére az ünnepelt került egy tortával, körülötte a szűk család, majd kissé távolabb a rokonok. Mindenki csinos, színes ruhába öltöztetve mosolygott a képen.

B30.7. kép

Elérkezett a várva várt nap: a születésnap. A meglepetésvendégek sorra érkeztek a családhoz. Az ünnepelt nagyon örült a vendégeknek. Bari anyja azonban folyamatosan aggódott, hogy mindenki kényelmesen elférjen. Mivel sokan érkeztek, így kényelmesnek nem volt mondható a helyzet, de ahogy a mondás szól: „Sok jó ember (bárány) kis helyen is elfér.”

B30.8. kép

Bari anyja a vendégség ideje alatt a konyhában sürgött-forgott, és aggódva figyelte az üressé váló tálakat, tányérokat. Remélte, hogy mindenkinek jut az ételből, és mindenki talál kedvére való falatot. Saláták készítésénél tartott, amikor fölfedezte, hogy a salátához szükséges tejfölös doboz üres. Gondolta, biztosan valamelyik kölyök fogyasztotta el, mivel az üres dobozt nem kidobta a szeméttbe, hanem a hűtőben hagyta.

B30.9. kép

Bari anyja kétségbeesve, aggódva hívta félre férjét, hogy beszámoljon neki erről a „szörnyűségről”, mivel hirtelen nem tudta, mit tegyen a tejföl nélkül maradt salátákkal. Kedves, megnyugtató hangon férje megkérdezte szeretett feleségétől:

– Kedvesem! Mi mindenen aggódtál a születésnapod kapcsolatban?
(*Ti tudjátok? Soroljuk fel!*)

– A meghívott vendégek listáján, a tortán, mindenki kényelmén, az ételek mennyiségén és változatosságán, a hiányzó tejföln...

– Segített bármit is az aggodásod?

– Nem igazán.

– Nagyon szép napot szerveztél nekem, és mindent megtettél annak érdekében, hogy jól sikerüljön! Hálás vagyok érte! Hagyd azt a tejfölt, anélkül is jól érezhetjük magunkat! Nincs miért aggodnod.

– Igazad van – válaszolta felesége.

B30.10. kép

A születésnapi köszöntések sorát Bari zárta, aki átadta apjának a rajzát. Apja örömmel vette kézbe, megköszönte, majd ezt mondta:

– Ez a legszebb ajándék, amit kaptam: ami a rajzon szerepel. Együtt lehetek azokkal, akiket szeretek.

A születésnapi ünnepség nagyon jól sikerült. Finom ételeket és tortát ettek, jókat játszottak, beszélgettek, és az édesanya a nap végére örömmel nyugtázta, hogy fölösleges volt az aggodalma.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetből kiderült, hogy nagyon sokszor, sok mindenért aggodunk, mert bizonytalanok vagyunk magunkban, a körülményekben. Az aggodalom azonban izgatottá, feszültté tesz bennünket, és pillanatok alatt elveszi az örömet, a lelkesedést. Az aggodalom nem old meg semmit, sőt inkább hátráltat bennünket.

Jézus Isten gondviseléséről tanít bennünket, amikor arról szól, hogy ne aggodjunk az ételért, a ruházatért. Az étel és a ruházat valóban fontos a hétköznapi életben, de nem kell aggodni érte, mert amennyire az életfenntartásunkhoz szükségünk van, azt megkapjuk. Jézus nemcsak tanít bennünket erről, hanem magát adja a számunkra Élet kenyereként, hogy belőle táplálkozzunk. Jézus mondja: „*Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énbennem hisz, nem szomjazik meg soha.*” (Jn 6,35)

B31 A rejtvényfejtő újság Böjt 5. vasárnapja (Judica)

Az igazi Főpap

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...mert ő engesztelő áldozat a mi bűneinkért...” (1Jn 2,2)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Mikor kapunk jutalmat? Milyen érzés jutalmat kapni? Mi kell ahhoz, hogy valakit megjutalmazzanak?

Ha mindennap kapnánk jutalmat, az jó lenne?

Mi a jutalom ellentétje?

Kaptatok már büntetést? Miért kapunk büntetést? Mire szolgál a büntetés?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A jó és a rossz cselekedetek között nem mindig könnyű különbséget tenni, sőt nem is biztos, hogy az adott pillanatban feltűnik nekünk a rossz cselekedetünk. A jutalom arra szolgál, hogy megerősítse bennünk a jót, míg a büntetés elrettentsen a rossztól, megtanítsa arra, hogy a tetteinknek következményei vannak, amivel számolnunk kell.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B31.0. Címkép

B31.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B31.2. kép

Bari nagymamájának egyik kedvenc időtöltése a keresztrejtvényfejtés volt, így unokájával is igyekezett megkedveltetni ezt a kikapcsolódási lehetőséget. Nagyi nem egyszer lepte meg Barit rejtvényfejtő újságokkal.

B31.3. kép

Nagyi lelkesedése hatott Barira, ezért ő is szívesen fejtett rejtvényeket. Minden rejtvényt kihívásnak érzett, és büszke volt, amikor sike-

rült megtalálni a megoldásokat. Szerette a labirintusokat, a párkereső feladatokat, a színezős feladványokat, de a kedvence a képek közötti különbségkeresés volt.

B31.4. kép

A rejtvényűságokat Bari csak otthon használhatta, ugyanis az volt a szabály, hogy az iskolába nem viheti magával, mert biztosan elvonná a figyelmét az ottani feladatokról. Egy reggel azonban mégis becsempészte a legfrissebb újságot a táskájába, mert talált benne egy érdekes feladványt, amit feltétlenül meg akart mutatni Rézinek. Az iskolában a táskából is előkerült az újság és sikerült még a terembe is becsempésznie...

B31.5. kép

Ezt a rejtvényt mutatta meg Rézinek.
Hasonlítsátok össze a két képet! Megtaláljátok a három különbséget?
Rézinek sikerült.

B31.6. kép

Örömet azonban Kati néni bosszankodása árnyékolta be, aki nem engedte, hogy ilyesmit hozzanak a kölykök otthonról. Amint meglátta az újságot, azonnal elvette Rézitől.

B31.7. kép

Bari és Rézi nagyon megijedtek. Nem tudták, mi történik majd ezután. Bari abban biztos volt, hogy a szülei tudomást fognak szerezni arról, hogy tiltásuk ellenére elhozta otthonról az újságot. Rézi tisztában volt azzal, hogy nem lett volna szabad Barival rejtvényt fejtenie. Ráadásul rendkívül nyomasztotta, hogy tőle vették el Bari újságját. Sejtették, hogy ezért nem jutalom, hanem szidás és büntetés vár rájuk.

B31.8. kép

A két kölyök annyira lógatta az orrát, hogy Sári néninek is feltűnt. Megkérdezte, mi bántja őket ennyire. A kölykök elmesélték a történeteket. Sári néni szerette ezt a két kis csínytevőt, ezért félrehívta Kati nénit, hogy beszéljen vele az ügyükről. Hogy pontosan mit mondott neki, azt nem tudom, de a beszélgetést követően Kati néni magához hívatta a két kis gézengúzot:

– Remélem, többet nem fordul ilyen elő. Most az egyszer eltekintek a büntetéstől, de ezt csakis Sári néninek köszönhetitek.

B31.9. kép

A két kölyök mérhetetlenül boldog volt, amikor megtudták, hogy Sári néni a szüleikkel is beszélt, akik szintén eltekintettek a büntetéstől. Nem győztek köszönetet mondani és kedvében járni Sári néninek.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Az iskolai és az otthoni szabályok ellenére Bari azzal, hogy elteszi táskájába a rejtvényűságot, helytelen dolgot tesz. A szabály megszegése büntetést vont volna maga után, de Sári néni közbenjárásának köszönhetően a büntetés most az egyszer eltöröltetett.

Az ember bűne sokkal nagyobb Bari csínytevésénél, hiszen hűtlen, bizalmatlan lett Teremtőjével szemben. Az ember elengedte Isten kezét, hátat fordított neki, és a maga útján kezdett el járni, aminek súlyos következményei lettek (lásd Kain és Ábel történetét). A bűn büntetést von maga után, de Isten annyira szeret bennünket, hogy hűtlenségünk ellenére ítéletét nem rajtunk hajtja végre, hanem elküldi Fiát. Jézus kereszthalála lesz engesztelő áldozatul bűneinkért.

B32 Tulip Ulli

Böjt 6. vasárnapja (Palmarum)

Az alázatos király

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...íme, királyod jön hozzád, szelíden és szamáron ülve, igavonó állat csikóján.” (Mt 21,5)

394

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ismerünk híres embereket? Van olyan híres ember, akivel szívesen találkoznál?

Milyen lenne ez a találkozás? Mit kérdeznél tőle?

Hogyan képzelünk el egy királyt? Miről ismerjük fel egyértelműen a királyt?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Minden találkozás előtt – legyen ismert vagy ismeretlen az illető a számunkra – van elképzelésünk a személy megjelenéséről, az üdvözlésről, a találkozás pillanatáról. Ezek természetesen a saját elképzeléseink, vágyaink, amelyek sokszor nem egyeznek a valósággal.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B32.0. Címkép

B32.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B32.2. kép

Bariék kertjében már elvirágoztak a tulipánok, ezért a tulipánok helyére anyjával és Picrivel virágpalántákat ültettek. Lelkesen dolgoztak a kis kertben, amikor a szomszédasszony átköszönve a kerítésen újságolta a nagy hírt:

– Hallottátok milyen program lesz itt holnap? A híres virágkertész, Tulip Ulli tart előadást. Én biztosan az első sorban fogok ülni, és a jegyzetfüzetemet is magammal viszem, hogy mindent pontosan lejegyezsek majd! Nagy tudású ember, biztosan sokat tanulhatunk tőle.

B32.3. kép

Bari és Picri még sosem hallotta Tulip Ulli nevét. A kölykök anyja azonban rögtön tudta, kiről beszél a szomszédasszony, hiszen nem is olyan régen vásárolta meg a világhírű kertész nemrégiben megjelent könyvét. Biztosan azért jár most a városukban, hogy népszerűsítse a könyvét. Az anya fejében még az is megfordult, hogy akár dedikáltathatná is az új könyvét a szerzővel.

B32.4. kép

Bari anyukája megkérdezte a szomszédasszonytól az előadás helyszínét, időpontját. Később az utcán a hirdetőplakáton is olvasott a rendezvényről, amiről az is megtudta, hogy nemcsak felnőtteket várnak, hanem kölykök is jöhetnek bátran. Az anya úgy döntött, hogy Barit is magával viszi, hiszen nagyon érdekli a kertészet.

B32.5. kép

Bari azonban most kivételesen nem volt lelkes, mivel belelapozott Tulip Ulli könyvébe, de nem tetszett neki, mivel egyetlen képet sem talált benne, hanem csak sok-sok betűt.

– No, mit lehet várni attól a virágkertésztől, akinek a könyvében csak szöveg van? Egy unalmas, felnőtteknek szóló, vagyis sokszor érthetetlen előadást – gondolta magában.

Bari másnap mégis elkísérte anyját, mert azért egy kicsit kíváncsi volt erre a híres virágkertészre.

B32.6. kép

Az előadásra sokan eljöttek, kicsik és nagyok egyaránt. Elfoglalták helyeiket a székeken, és hangosan beszélgetve várták az előadót. Amikor belépett a terembe, elcsendesült a közönség.

Tulip Ulli ruhája alig látszott, eltakarta a kötényt, amit maga elé kötött. Tulip Ulli látva a csodálkozó arcokat, így köszöntötte vendégeit:

– Szeretettel köszöntök mindenkit! Ha egy öltönyös előadóra számítottak – ami egyébként érthető lenne –, akkor sajnos csalódást kell okoznom. A zakó helyett, mint látják, kötényt kötöttem, hiszen amiről beszélni fogok, azt ki is próbáljuk. Remélem, lesz néhány kölyök, aki a segítségemre lesz.

Barinak azonnal felcsillant a szeme. Hát még akkor, amikor Tulip Ullival együtt ültethetett egy virágot, amit ajándékba meg is kapott és hazavihetett.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetben érkező virágkertész híres, akinek könyve is jelent meg a kertészetről, ezért az összegyülekezett közönség egy rendkívüli és komoly előadást vár. Ha előadás, akkor öltönyös, jól öltözött, minden elhangzó szót jól kigondolt előadót várnak. A közönség elképzelését azonnal megdönti Tulip Ulli kötényes megjelenése, közvetlen és gyakorlatias előadása.

A tömeg virágvasárnap várja Jézus bevonulását Jeruzsálembe. Egy győztes királyt várnak, ezért terítik felsőruhájukat az útra, ezért lengetnek pálmaágakat. Jeruzsálembe azonban nem diadalittas győztes király vágtat be keccses lován, hanem csikóhátán ülő, alázatos, küldetésére figyelő Jézus.

B33 A virágmag Húsvét

A halál legyőzője

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...*azt hirdették, hogy ő él.*” (Lk 24,23)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Szemléltetés: bármilyen mag

Mi lesz ebből a magból? Mit rejt ez a mag önmagában?

Hogyan lesz a magból növény? Ki ültetett már közületek növényt?

Mi minden szükséges az ültetéshez?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

A mag magában hordozza az életet. A mag önmagában még nem a virág, de benne elrejtve ott van a lehetőség. A magot el kell ültetni, majd öntöznünk kell ahhoz, hogy egyszer csak kikeljen. A magot látjuk, a locsolásnak köszönhető hajtást szintén látjuk, de a köztes utat, a folyamatot, a növekedést nem. Ez Isten ajándéka.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B33.0. kép

B33.1. kép: Bari

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B33.2. kép

Bari nemrégiben egy előadáson járt anyjával, ahol meglepetésére és nagy örömére az előadás aktív részese lehetett Tulip Ullival, a híres virágkertésszel. Bari a színpadon együtt ültetett egy virágpalántát Tulip Ullival, amit haza is vihetett. Bari éppen ebben a virágban gyönyörködött, amikor kistestvére, Picri megszólította:

B33.3. kép

– Én is szeretnék egy ilyen szép virágot!

– Szerintem kérjünk anyától segítséget – javasolta kistestvérének Bari.

B33.4. kép

A kölykök az édesanyjukat a konyhában találták, aki éppen főzött. Picri feltárta anyja előtt is szíve vágýát. Az anyja, ismerve Picrit, már számított a kérésre:

– Virágpálántánk nincs itthon, de virágföldünk, virágmagunk, cserépünk még akad. Azt gondoltam, ültethetnénk virágmagot, ami majd kikel a földből, és idővel csodaszép virággá fejlődik.

– Bari! Emlékszel még, mit tanultunk az előadáson, mi mindenre lesz szükségünk az ültetéshez?

– Persze anya! – jött lázba Bari.

– Akkor délután segíthetsz előkészíteni az ültetést.

Picri azonnal virágot szeretett volna, de úgy gondolta, az ültetés is jó móka lesz helyette.

B33.5. kép

Picri délutáni alvása alatt Bari és anyja előkészítették az ültetéshez szükséges eszközöket, és az uzsonna után már neki is láttak a munkának. Picri az alvásból felébredve segített a cserépbe földet szórni. Az anya kis lyukat vájt a földbe, és megkérte Picrit, helyezze bele a magot, hogy betemethessék.

B33.6. kép

– Azt már nem! – csattant fel Picri! – Nem emlékszel arra, amikor a játéktójásban talált apró oroszlánommal mentem homokozni? Elástam és azóta sem találok! Még apa sem találta meg!

B33.7. kép

– Az már igaz! – helyeselt anyja.

– Azt az apró műanyag oroszlánt tényleg elnyelte a homok. De ez itt nem műanyagoroszlán, hanem egy virágmag. El kell ültetnünk, be kell temetnünk ahhoz, hogy egyszer majd virág lehessen belőle.

– A földbe ültetett magból virág? – kérdezte hitetlenkedve Picri.

– Igen, Picri! – szolt közbe Bari. – Én is láttam már olyat, hogy a földbe ásott magból virág fejlődött – állt anyja mellé Bari.

B33.8. kép

Picri végül beleegyezett, hogy a földbe kerüljön a virágmag, amit gondosan be is temetett, de ezzel együtt le is mondott arról, hogy ebből valaha virág lesz...

B33.9. kép

Picri az ültetést követően már nem is foglalkozott a földdel, a maggal. Bari azonban megöntözte és gondoskodott róla. Néhány nap múlva – láss csodát – új élet, zöld hajtás bújik ki a földből! Bari nagy örömmel mutatta Picrinek a csodát.

Először Picri el sem akarta hinni, hogy abból a magból, amit alaposan betemetett, virág lehetett, de most már megtanulta: a magot el kell földelni ahhoz, hogy új élet sarjadjon...

ZÁRÓ GONDOLATOK

Picrinek az eltemetéssel kapcsolatban rossz emlékei vannak, hiszen az orozlán, amit egyszer eltemetett, azóta sem került elő. Ez a tapasztalat él benne akkor is, amikor a virágmagot a földbe helyezték és eltemették. Picri egyértelműen úgy gondolja, hogy ennek a magnak ugyanaz lesz a sorsa, mint az orozlánnak. De nem! A mag a gondozásnak, öntözésnek köszönhetően kihajtott, életre kelt.

Jézus is meghalt a kereszten. Az emberi tapasztalat azt mondja, hogy a halállal minden befejeződik. Nem véletlen, hogy a halott testet eltemetik. Jézus esetében még egy hatalmas követ is hengerítenek a bejárat elé, hogy senki el ne hengerítse azt. Nem a halál a végső állomás, hiszen Jézus harmadnapra feltámad a halálból, és megjelenik az aszszonyoknak, tanítványoknak, akik hitetlenkedve fogadják az élő Jézust. Jézusnak meg kellett halni ahhoz, hogy nekünk új életünk legyen.

B34 Repülnék

Húsvét ünnepe után 1. vasárnap (Quasi modo geniti)

Legyőzi hitetlenségünket

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...ne légy hitetlen, hanem hívő.” (Jn 20,27)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Mi mindent tudunk csinálni? Mi mindenre vagyunk képesek? Soroljuk fel!
Mi mindent nem tudunk csinálni? Mire nem vagyunk egyáltalán képesek?
Soroljuk fel! Miért nem vagyunk mindezekre képesek?
Van olyan vágyad, ami jó lenne, ha teljesülne?
Van olyan álmod, vágyad, amiről biztosan tudod, hogy nem fog megvalósulni?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Nagyon sokféle képesség birtokában van az ember. A többi élőlényhez képest számtalan dologra vagyunk képesek, de nem mindenre. Elképzelhető, hogy már vágyakoztunk a magasban úgy repülni, mint egy madár.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B34.0. Címkép

B34.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B34.2. kép

Bari családjával együtt kirándult. Már nagy részét megtették az útnak, amikor egy tisztásra érve megpihentek. Bari nem volt fáradt, így volt ereje még szaladgálni egyet. Futkározás közben megállt, mert látott egy csapat madarat magasan szállni a feje fölött. Erőt merítve ismét futni kezdett, ugyanis utol akarta érni a madarakat, de azok sokkal gyorsabban szálltak, mint ahogy Bari futni tudott. Bari nagyot sóhajtott:

– De szeretném kipróbálni, milyen madárnak lenni: gyorsan szállni, a mezőt onnan felülről megnézni!

B34.3. kép

Apa egyszer azt mondta: Odafentről olyan a látvány, mintha egy térképet nézegetnénk. De hogyan is repülhetne egy bárány, hiszen nincsen szárnya, mint a repülő madaraknak, akik akkor emelkednek fel a földről, amikor akarnak.

B34.4. kép

Bari gondolataiba merülve elhatározta, hogy ő mindenképpen szeretne repülni, még akkor is, ha tisztában volt vele, hogy ez képtelenség. Fogta magát, és felmászott egy félig kidőlt fának a törzsére, majd onnan leugorva mellső lábaival elkezdett a levegőben csapkodni. Ezt egy gyenge kísérletként élte meg, így keresett egy magasabb pontot, így felmászott a fára. Tisztában volt vele, hogy amit csinál, igen veszélyes, de félelem nélkül eredeti ötletéhez ragaszkodva leugrott a fáról mellső lábaival a madarak szárnycsapásait utánözva. *Mit gondoltok, mi történt Barival?*

B34.5. kép

Amint az várható volt, bizony leesett a fáról, és csúnya sebet szerzett. A fájdalmas esetet átélve be kellett látnia, hogy ő nem tud repülni, mivel nem született madárnak.

B34.6. kép

Bari sebeit anyja kötözte be és közben így vigasztalta:
– Ne gondold azt, hogy teljes mértékben lehetetlen! Szárnyaid ugyan sohasem fognak nőni, de máshogy is feljuthatsz a magasba...

Anyja kedves, biztató szava célba ért Barinál. Megértette, hogy madárrá nem változhat, de bízott abban, hogy egyszer majd ő is megnézheti madártávlatból a földet.

B34.7. kép

Bari anyja nem véletlenül bátorította Barit, hiszen ő már tudott a meglepetésről. Nem akarta még elárulni Barinak a titkot, hogy napokon belül egy csomag érkezik a karácsonykor náluk járó Poldi bácsitól. A csomag nem mást fog tartalmazni, mint repülőjegyeket, mivel Poldi bácsi vendégségbe hívta a családot.

B34.8. kép

Bari nem is gondolta volna, hogy ilyen hamar teljesül a kívánsága. Szárnyai ugyan nem lesznek, de egy gépmadárral szállhat, és arról csodálhatja majd a tájat.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Bari szeretett volna repülni, mert kíváncsi bárányként érdekelte, hogy mit láthat onnan fentről, a magasból. Az esze tudta, hogy ez lehetetlen, hiszen egy bárány nem tud repülni. A kíváncsiság addig hajtotta, míg mégis tett egy kísérletet, aminek a végeredménye egy csúnya sérülés lett. Repülni valóban nem tud és sohasem fog megtanulni, de egy egészen más út mégis lehetővé teszi a számára, hogy a magasban szárnyalásból valamit megtapasztaljon.

A tanítványok is húsvét után valami lehetetlennel találják magukat szembe. Mesterük, Jézus meghalt, sírba temették, még követ is hengerítettek a barlang bejáratához, és mégis zárt ajtókon keresztül a feltámadt Úr lép közéjük. Ez hihetetlen! Nem véletlen, hogy a távol tartózkodó Tamás nem hiszi el a tanítványok elbeszélését, kételkedik a hírben. Tamás számára szemmel látható, tapintható bizonyíték kell ahhoz, hogy higgyen. Jézus pedig nem tétlenkedik, megjelenik neki is, és engedi, hogy Tamás megérintse sebeinek helyét.

„Azután így szólt Tamáshoz: Nyújtsd ide az ujjadat, és nézd meg a kezeimet, nyújtsd ide a kezedet, és tedd az oldaladra, és ne légy hitetlen, hanem hívó.” (Jn 20,27)

Attól még, hogy valami emberi szempontból lehetetlennek tűnik, Istennél nincs lehetetlen.

B35 Mit látott a tévében?

Húsvét ünnepe után 2. vasárnap (Misericordia Domini)

A pásztorolt gyülekezet

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Más juhaim is vannak nekem, amelyek nem ebből az akolból valók: azokat is vezetnem kell, és hallgatni is fognak a hangomra: és akkor lesz egy nyáj, egy pásztor.” (Jn 10,16)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Mitől félünk? Miért félünk?

Ki tudja a félelmeidet megszüntetni? Kinek a szava nyugtat meg? Kire hallgatsz?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Látott, másoktól hallott dolgok és a képzeletünk pillanatok alatt félelmet tud teremteni bennünk. Ennek következtében nagyon sok mindentől félünk alaptalanul. A félelmeink hátterében sokszor az áll, hogy nem ismerünk valakit vagy valamit elég jól.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B35.0. Címkép

B35.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B35.2. kép

Az egyik szerda reggel Rézi már az ajtóban toporogva várta, hogy beérjenek Barival a terembe. Rézi el akarta mesélni Barinak, mit látott előző este a tévében.

B35.3. kép

– Képzeld, kóbor kutyákat láttam tegnap a tévében! Na jó, nem is annyira láttam, mert amikor hangosan nyerítettek, és félelmetesen kitátották a szájukat, gyorsan eltakartam a szemeim. Becsukott szemmel még a műsor zenéjét hallgatni is ijesztő volt. Bár az is lehet, hogy igazából nem is mutatták a fogaikat, mert azt nem is láttam, de mindenesetre nagyon félelmetes volt.

– Akkor miért nézted? – kérdezte értetlenkedve Bari.

– Hát, mert még felállni sem mertem a tévé elől. Alig vártam, hogy bejöjjön apa a szobába, és kikapcsolja a tévét.

– Nem volt ott? Egyedül voltál?

– Kiment a kertbe, én meg a távirányítót megszerezve, a gombokat nyomogatva találtam erre a műsorra.

B35.4. kép

– Nagyon megrémítettek ezek az állatok, ezért amikor apa bejött a szobába, kapásból megkérdeztem tőle, hogy léteznek-e és megjelenhetnek-e nálunk is.

– Szerinted errefelé is lehet találkozni kóbor kutyával? – kérdezte Bari.

– Kérdésemre apa azt válaszolta, hogy akár lehetnek errefelé is, de ő nem foglalkozik velük. Hát, apa válasza egyáltalán nem nyugtatott meg. Gondolhatod! Ezek után alig bírtam elaludni, mereven figyeltem az ablakon át az utcát, persze nem láttam semmi szokatlant.

Rézi mindent elmesélt Barinak, amit a tévében látott, vagyis inkább hallott. Mindez arra volt jó, hogy Barira is átragasztotta a félelmet.

B35.5. kép

Bari soha ennyire nem várta még, hogy édesapja végre megérkezzen érte, és hazafelé megbeszélhesse vele a Rézitől hallottakat. Az apa azonnal észrevette Bari kétségbeesését, és érezve indokolatlan félelmét beszélni kezdett kölykének:

– Ismered Bogyót, a szomszédasszony kutyáját?

– Hát persze! Te is tudod, milyen sokat szoktam játszani vele!

– Féltél tőle, mielőtt megismerted?

– Nem.

– Pedig a szomszéd néni egy kutyamenhelyről hozta. A menhelyen fogadták be a kóborló Bogyót, így menekült meg, aztán került később a szomszéd nénihez. Látod?! Attól, hogy még nem ismeresz valakit vagy valamit, egyáltalán nem kell félni tőle, és nem kell egyből arra gondolni, hogy rossz. Rézinek nincs oka megijedni, hiszen nem találkozott még kóbor kutyával. Talán megkérhetnék a szomszéd nénit, hadd játsszon egy kicsit Rézi is Bogyóval, hogy megnyugodjon...

B35.6. kép

Bari este mesét nézett Picrivel és az apjával. Tévénézés közben megint eszébe jutott Rézi, majd így szólt apjához:

– Olyan jó, hogy mi veled vagy anyával ülhetünk le a tévé elé. Szegény Rézi tegnap egyedül maradt a kóbor kutyákkal.

– Szegénykém! – csodálkozott rá apja. – Nem csodálom, hogy ennyire félni kezdett. Nem volt senki, akivel beszélhetett volna?

– De! Rézi később beszélt apjával, de szerintem nem vette túl komolyan Rézit és az ő félelmét – állapította meg Bari. – Holnap reggel elmesélem neki miről beszélgettünk, remélem, lesz kedve megismerni Bogyóval.

B35.7. kép

Bari alig várta, hogy másnap reggel legyen, és elmesélje Rézinek mindazt, amit apukájától hallott. Rézi nagyon hálás volt minden szóért, meg is nyugodott, és már alig várta, hogy ő is megismerhesse Bogyót.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Nagyon sok információ ér bennünket a televízión, interneten keresztül, amelyek többsége nem a mi a korosztályunknak való. Nem beszélve arról, hogy néha még a felnőtteknek is nehéz eligazodni a hírek között, nemhogy egy gyermeknek. Sokan vannak azok, aki sajnálatos módon a televízióból hallottak alapján tájékozódnak, ezeket tekintik igaznak, valóságnak. Ez egy tévút, mert a hírek félrevezethetnek, olyan világot tárhatnak elénk, amelyik valójában igencsak távol van a valóságtól. Rézi mellett nem volt ott az apukája akkor, amikor rátalált a számára ijesztő műsorra, pedig nagy szüksége lett volna az apa tájékoztatására, megnyugtatóására, hogy ne félelemmel a szívében kelljen álomra hajtania a fejét.

A helyes út kiválasztásához szükségünk van arra, hogy legyen valaki, aki vezet bennünket, aki mellettünk van, aki kísér bennünket. Akinél megnyugvást találunk, ha félünk. A mi tájékozási pontunk Jézus Krisztus, aki Jó pásztorként ismeri az övéit, a helyes úton vezet bennünket.

B36 Palack a járdán

Húsvét ünnepe után 3. vasárnap (Jubilate)

Részesít győzelmében: ujjongjatok

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ezért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme új jött létre.” (2Kor 5,17)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Keseregtél már valami miatt?

Megváltozott valami a kesergés által? Mit tehetél volna a kesergés helyett?

Mikor tudunk a környezetünkben változást elérni? Mit tehetünk a környezetünkért, hogy otthonosabb, tisztább legyen?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Sokszor megtapasztaljuk, hogy környezetünkben nem jó mederben haladnak a dolgok, pl. szemetesek az utcák, csúnyán beszélnek egymással az emberek, vagy éppen egyáltalán nem törődnek egymással. A látottak, hallottak miatt sokszor elkeseredünk, és gyorsan véleményt nyilvánítunk: ez a világ beteg, több sebből is vérzik. A szavaink mindig mindenre megvannak, de a cselekvéssel általában késésben vagyunk.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B36.0. Címkép

B36.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy barány, akit Barinak hívtak.

B36.2. kép

Egy borús délutánon, amikor Bari édesapjával sétált hazafelé, meglátott az aszfaltos úttal egybekötött betonjárda között egy szál gyermekláncfüvet kibújni.

– Milyen jó, hogy tavasszal, még a betonból is virág nő! – mondta apjának.

– Igen! Csak az a baj, hogy ezt nem mindenki veszi észre, és nem is vigyáz mindenki a környezetére. Látod, a virág mellett ott van egy eldobott üdítő palack!

– Igen, a parkban is olyan jó játszani, amikor szép tiszta minden. De ha tele van szeméttel, nincs is kedvem oda menni – felelte Bari.

B36.3. kép

– A parkban pedig még figyelmeztető tábla is van. Hiába írják ki táblákra, hogy óvjuk a környezetünket! Ne szemeteljünk! Vigyázzunk a fákra, a madarakra és a parkban előforduló minden növényre és állatra! A tábla figyelmeztetése kevés ahhoz, hogy mindez meg is valósuljon – mondta búslakodva apja.

B36.4. kép

– Ne szomorkodj apa! – fordult apjához Bari! – Dobjuk ki a kukába azt a palackot! Biztosan van egy kuka valahol a közelben! Nem kell

tétlenül ülve figyelünk és megvárunk, míg mindent elborít a szemét!

Bari apja megdöbbsen azon, hogy ezt pont Baritól, a kölykétől hallja. Ő a felnőtt, neki kellett volna ezt megtanítania Barinak. Mégis Bari az, aki tette kész bizalommal tekint a jövőbe. Ez elgondolkodtatta apját.

B36.5. kép

Hazaérve apja félrehívta feleségét, és azonnal elmesélte neki, mi történt. Nagy hatással volt rá, amit saját kölyke mondott. Rádöbbsen, hogy egy helyzet tisztán látása és az azon való kesergés nem vezet sehová. Kölyke megtanította, hogy tehet is valamit, azon kívül is, hogy kesereg.

B36.6. kép

Ez a délutáni séta és beszélgetés komoly változást hozott Bari apjának életében. Onnantól kezdve nem kesergett azon, amit a környezetében látott, hanem megtett érte mindent, amit csak tudott...

ZÁRÓ GONDOLATOK

A környezetünkben akkor tudunk változást elérni, ha mi magunk is megváltozunk. A változáshoz idő kell, és útmutatás, hogy ráébredjünk, nemcsak a környezetünkben van hiba, hanem bennünk is. A történetben Bari nyitotta fel édesapja szemét arra, hogy a kesergés hiábavaló, abból tettek ritkán fakadnak, helyette inkább cselekedjen.

A Jézus Krisztussal való találkozás is ilyen fordulat az életünkben. Mielőtt találkoztunk volna vele, éltünk egy életet, mentünk a saját fejünk után, sokszor szóltunk és ritkán cselekedtünk. A Jézussal való találkozás azonban megváltoztat, rávilágít a múlt hibáira, hiányosságaira és megmutatja azt az utat, amin járunk kell. Jézussal mindig valami új kezdődik az életünkben.

B37 Mit énekelsz?

Húsvét ünnepe után 4. vasárnap (Cantate)

Csodálatosan cselekedett: énekeljete!

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Énekeljete az Úrnak új éneket, mert csodákat tett!” (Zsolt 98,1)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ki szeret énekelni? Milyen énekeket, dalokat szeretünk? Miért?
Mikor szoktunk énekelni?
Mennyire figyelünk éneklés közben a dal szövegére?
Énekeljünk el közösen egy éneket, amelyet reménység szerint mindenki ismer!

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Az éneklés egy különleges nyelv, amivel kifejezhetjük a bennünk lévő érzéseket, elmondhatunk dalban olyan gondolatokat, örömet és bánatot, amit saját szavainkkal, beszéd formájában nem biztos, hogy elmondanánk. Az éneklés jobb kedvre derít, szórakoztat és közösségre hív.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B37.0. Címkép

B37.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit úgy hívtak, hogy Bari.

B37.2. kép

Bari az óvodából/iskolából hazafelé vezető úton végig egy dallamot dúdolgatott. Hazaérve gyorsan leültette Picrit, és elénekelte neki a dalt, hogy ő is megtanulhassa. Picri ügyes kis diáknak mutatkozott, mivel pillanatok alatt együtt énekelte a dalt Barival. A dal elsajátítása után következett volna, hogy kánonban is elénekeljék az éneket, de ez már meghaladta képességüket. Ekkor segítségül hívták anyjukat.

B37.3. kép

Egy ideig próbálkoztak azzal, hogy Bari elkezdje az éneket, majd belép anya és Picri is, de sehogy sem akart sikerülni. Elhatározták, hogy megvárják apát, amíg hazaér a munkából, és majd vele együtt próbálkoznak újra a kánonnal. Addig más dalokat is énekelgettek.

B37.4. kép

A munkából hazatérő apa nagyon vidám hangulatban találta az éneklő családot. A kölykök teljesen felpörögtek, még helyenként tánca is per-

dültek. Barinak eszébe jutott egy ének, amit Zozóéktól hallott, rögtön be is mutatta a családnak. No, itt lett vége a jó hangulatnak. Apja nem csak a kedves, ismerős dallamra figyelt, hanem a szövegre is, ami egyáltalán nem volt kisbáránynak való. Persze ezt azonnal szóvá is tette.

B37.5. kép

Bari elszomorodott. Ő igazából nem is gondolta végig, mit énekel, csak úgy énekelt. A dallam volt nagyon kedves a számára, és ezt el is mondta apjának.

Apja ennek igazán örült és a következő javaslattal állt elő:

– Tanítsd meg mindannyiunknak a dallamot, közben kitalálunk hozzá valamilyen értelmes szöveget, mert nem mindegy, hogy egy dal miről szól.

B 37.6. kép

Bari apja a javaslattevéskor nem is gondolta végig, hogy milyen komoly fejtörést okoz majd a család számára a megfelelő téma kiválasztása. Végül megállapodtak abban, hogy a család történetéről, értékeiről szól majd a dal.

B37.7. kép

Először összegyűjtötték, hogy mi minden történt velük, ami hosszú ideig tartott. Picri közben meg is unta, de Bari lelkesen gondolkodott együtt a szülőkkel. Rájuk esteledett már, mire sikerült megalkotni a dal szövegét.

B37.8. kép

Nem volt könnyű megfogalmazni azokat az eseményeket, amikor gyengének érezték magukat egy-egy feladathoz, vagy erőn felülinek érezték azt, de csodával határos módon sikerült megküzdeni vele. Kincsként kerültek a dalba ezek a győzelmek, ezek a csodák.

B37.9. kép

A dal nagyon jól sikerült. Igazi erőforrássá vált a család számára. Nagypát is ezzel a dallal köszöntötték születésnapján, akinek meghatottságában könnybe lábadt a szeme. Később megkérte a családot, hogy tanítsák meg neki is ezt az éneket, hogy legközelebb együtt énekelhessék.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A család megtapasztalta, hogy együtt énekelni jó. Az éneklés nemcsak közösségbe hív, hanem emlékeket idéz, felébreszt olyan érzéseket, amelyeket már régen nem éreztünk, megfogalmaz olyan gondolatokat, amelyeket szóban sohasem mondanánk ki. Az ember szeret énekelni örömeiben és bánatában. Örömeinkben szárnyalunk, és a könnyed, lágy dallamok még inkább a magasba emelnek bennünket. Amikor örülünk, ország-világ elé kívánjuk tárni szívünket, ennek kiváló módja az éneklés. Nem véletlen a zoltáros felszólítása: „*Énekeljétek az Úrnak új éneket, mert csodákat tett.*” (Zsolt 98,1)

B38 Kacsa

Húsvét ünnepe után 5. vasárnap (Rogate)

Isten Krisztusért meghallgat: Imádkozzatok!

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„*Az imádkozásban legyetek kitartóak.*” (Kol 4,2)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Kinek van testvére?

Milyen a kapcsolatod a testvéreddel? Mit szoktatok együtt csinálni?

Sokat beszélgettek? Egymásra meritek bízni a titkaitokat?

Vesztetek már össze? Min és miért szoktak a testvérek egymással veszekedni?

Hogyan lehet egy vitát, nézeteltérést helyrehozni?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Nagy ajándék, amikor testvérünk lehet. Ráadásul olyan testvér, akire jóban és rosszban számíthatunk, akivel nemcsak játszani lehet jókat, hanem beszélgetni is. Természetes, hogy testvérek között néha vannak nézeteltérések, viták, de ha igazán szeretjük egymást, akkor ezeken felül tudunk kerekedni, és az eset megbeszélésével, bocsánatkéréssel és megbocsátással pillanatok alatt minden helyrehozható.

PAPÍRSZÍNHÁZ: BARI KALANDJAI

B38.0.Címkép

B38.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B38.2. kép

Bari nagyapja a karosszékében ülve figyelte, milyen szépen játszik egymással Bari és Picri. Eltűnődve nézte őket, miközben gyerekkorára emlékezett. Valamikor ő is így játszott kistestvérel, rengeteg időt töltve együtt. Milyen boldog gyerekkoruk is volt...

B38.3. kép

Nagyapa annyira elmerült a gondolataiban, hogy Bari már harmadjára szólta, mire meghallotta kis unokája hangját:

– Nagyapa! Min gondolkodtál úgy el, hogy meg sem hallod a hangomat?

– Hm. Eszembe jutott egy történet a gyerekkoromból – válaszolta nagyapa.

– Meséld el, kérlek! – kérte Bari.

– Igen! Mesélj nekünk nagyapa! – csatlakozott Picri is a kéréshez.

B38.4. kép

– Nyaranként egy közeli tóhoz jártunk fürdeni – kezdett hozzá nagyapa a történethez –, mivel nagyon szerettünk úszni. Járt oda egy undok kacsza is, aki eleinte kedvesnek tűnt. Sokszor őt is bevontuk a játékba.

B38.5. kép

– Egy alkalommal, amikor labdáztunk a vízben, olyan nagyot sikerült dobnom, hogy kidobtam a labdát a tóból. Persze nekem kellett kimen-
ni a vízből a labda után és visszahozni. Amíg kimentem, Kacsza a testvéremmel beszélgetett. Mikor visszaértem, nagyon csúnyán nézett rám. Játszottunk, de ő nagyon kedvetlen lett.

B38.6. kép

– Nem sokkal később a kistestvérem járt úgy, mint nem sokkal korábban én. Neki kellett kimennie a vízből a labdáért. Addig Kacsza velem

beszélgetett. Azt mondta, megoszt velem egy titkot, amit nem mondhatok el a testvéremnek. Kíváncsi voltam, ezért beleegyeztem, hogy hallgatók. Miután elmesélte, el is ment a kedvem a beszélgetéstől. Hát, így nem esett nehezemre megtartani a titkot.

B38.7. kép

– Emlékszem, amikor hazafelé mentünk a strandról meg is jegyezték a szüleink, hogy jól elfáradhattunk, ha még beszélgetni sincs kedvünk, mert ez egyáltalán nem volt jellemző ránk. Általában be sem állt a szánk.

B38.8. kép

– Persze, hogy nem volt kedvünk beszélgetni azok után, amit Kacsától megtudtunk! Hogy is lett volna?

– De hát mit mondott el nektek Kacsa? – érdeklődött Bari!

– Mindkettőnknek ugyanazt!

– Mégis mit? – kíváncsiskodott Picri is. – Mondd már el, nagyapa!

B38.9. kép

– Azt mondta nekem: „Ne foglalkozz annyit a testvéreddel, nem érdemli meg, kifecsegi minden titkodat, amit elmesélsz neki. Én a helyedben szóba sem állnék vele!”

– Persze este, amikor egy játékon összevesztünk és egymásnak es-tünk, azonnal számon akartuk kérni a másikat. Gyorsan rájöttünk, hogy mindkettőnknek ugyanazt mondta. Konkrét titokról persze Kacsa nem beszélt, mert nem is mondtunk el semmit, így nem is tudhatott semmit. Akkor megfogadtuk, hogy mindent megbeszélünk egymással, hogy többször ne tudjanak így becsapni bennünket. Azóta is nagyon jó kapcsolatban vagyunk. A testvérem messze lakik, de tudjátok ti is, sokat beszélünk telefonon! Minden lényeges dolgot megbeszélünk.

B38.10. kép

– Nagyapa, mi is mindent meg fogunk beszélni Picrivel! – mondta Bari.

– Bizony! – erősítette meg Picri.

– Kívánom, hogy úgy legyen – zárta le a témát nagyapa.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Nagyapa és testvérének kapcsolata Kacsá rosszindulatú híresztelése miatt megromlott volna, ha a testvérek nem beszélnek egymással, és egyszerűen hallgatnak Kacsá szavára. Azok az emberi kapcsolatok, melyekben nem beszélgetnek egymással, könnyen megromlanak, pl. barátok, családtagok szépen lassan eltávolodnak egymástól. A kapcsolataink lényege pontosan abban van, hogy tudunk egymásról, mindig van mondanivalónk egymás számára, könnyen beszélünk örömteli eseményekről vagy bántó helyzetekről, bátran kérünk és megköszönünk stb. Egy kapcsolat a beszélgetéstől él.

Istennel egy különleges csatornán keresztül beszélhetünk, imádságban. Az imádsághoz a mintát a szüntelenül imádkozó Jézus adja, aki meg is tanít bennünket arra, hogyan szólíthatjuk meg Istent, és mit kérhetünk tőle. Isten kapcsolatra hívott bennünket, ami akkor lesz valóban élő és mindennapokban megtapasztalható, ha naponta beszélünk vele, elmondjuk mindazt, ami bennünk van. Mindezt abban a remény-ségben tehetjük, hogy minden szavunk meghallgatásra talál Nála.

B39 Kalandparkban Húsvét ünnepe után 6. vasárnap

A földön szolgáló gyülekezet

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„Ki milyen lelki ajándékot kapott, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfára.” (1Pt 4,10)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Miben vagy ügyes?

Miért lehetsz ügyes abban a feladatban?

Miben érzed magad ügyetlennek?

Mit érzel akkor, amikor valami nem sikerül?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Milyen jó, hogy nem vagyunk egyformák, hanem különbözünk egymástól. A különbözőségünk okozza, hogy valaki a zenében ügyesebb, mások a sportban, megint mások az emberekkel való bánásmódban.

Amiben ügyesek vagyunk, azokban általában sikereket érünk el, és ezek lelkesítenek, örömmel töltenek el bennünket. Amihez kevésbé értünk, amiben nem vagyunk ügyesek, abban esetenként át kell élnünk a kudarcot, ami elkeseredettséghez vezethet.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B39.0. Címkép

B39.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B39.2. kép

Barinak különleges tulajdonsága volt, mivel bárány léte nagyon szeretett mászni. Egészen kicsi volt még, amikor szülei nagy ijedelmére felmászott az egyik szekrényre. Szerencsére nem esett le onnan, de nem sok hiányzott hozzá. Persze akkor ő is nagyon megrémült, de azóta már elfelejtette ezt az esetet, sőt a mászástól sem vette el igazán a kedvét.

B39.3 kép

Idén is, ahogy tavaszodni kezdett, kiment nagyapa kertjébe, és megpróbált minél magasabbra mászni először az almafán, aztán a cseresznyefán. Ahogyan gyakorolt, egyre bátrabban és ügyesebben mászott.

B39.4. kép

Nyáron a család ellátogatott egy kalandparkba, ahol Bari nagy öröme egy mászófalon is kipróbálhatta magát. A kalandparkban különböző nehézségi szintű mászófalak voltak. A falak tetején egy kis harang várta, hogy a csúcsra érő megkongassa. Barinak többször is sikerült a harangot megkongatni, de Picrinek még a kezdőlépekkel is gondja akadt. Eleinte nem adta fel Picri, újból és újból próbálkozott, de a sikertelensége miatt az elkeseredés egyre inkább növekedett benne. Az ötödik próbálkozás után Picri apja azt javasolta, hogy keressenek valami neki való játékot.

B39.5. kép

Picrinek ezek után nem volt túl sok kedve játszani, de apja unszolására elindult a kalandpark felfedezésére. No meg persze a csokoládé is vonzotta... Ezen a napon ugyanis csokoládét kapott minden család, amelyiknek sikerült 4 zsetont összegyűjtenie. A zsetonokat különböző helyszíneken gyűjthették össze, mindenhol egyet. A kölykök lelkesen indultak neki a zsetongyűjtésnek, mert szerették volna összegyűjteni mind a négyet.

B39.6. kép

Egy mini kötélpályát próbáltak ki először, de Picri nem tudott végigmenni rajta. Másodszor az íjászattal ismerkedtek, de Picrit itt is csak kudarcok érték.

– Nekem nem sikerül semmi! Pedig én is úgy szeretnék játszani! – kesergett Picri.

B39.7. kép

Már semmihez sem volt kedve, amikor apjának felcsillant a szeme:

– Nézd! Megtaláltam a neked való játékot! Célba dobás!

Picri ugyanis nagyon szeretett labdázni. Nagyapa kertjében gyakran játszották azt, hogy egy vödörbe próbált beletalálni, és minden sikeres kísérlet után kicsit messzebb tették a vödröt, hogy nehezítsék a feladatot. Ez Picri egyik kedvenc játéka volt, talán azért is, mert ebben nagyon ügyes volt, még Barinál is sokkal ügyesebb.

Apjának igaza lett. Picri örömmel vette kezébe a labdát. Hibátlanul dobott. Zsetont is szerzett. Mégpedig a negyediket.

B39.8. kép

Hazafelé sokat beszélgetett a család. Arra a megállapításra jutottak, hogy ugyan ők egy család, de mégsem egyformák. Mindenki ügyes valamiben, de mindenki másban. Nem mindig sikerül elsőre megtalálni, hogy kihez milyen játék vagy feladat illik a legjobban. Mégis érdemes próbálkozni, mert Picri is így talált rá a neki megfelelő játéokra. Nem érdemes rangsorolni a játékokat, mert mindegyik győzelemre szükség volt ahhoz, hogy hazafelé a jutalomcsokit majszolhassák.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A történetből kiderült a számunkra, hogy Picri is szeretett volna jól teljesíteni, de olyan játékokat, feladatokat próbált ki, amihez nem volt elég ügyes. Ebből következett, hogy sorra kudarcot vallott, szinte már teljesen elkeseredett, mikor az apja felnyitotta a szemét arra, hogy a célba dobásban viszont verhetetlen.

Isten úgy alkotott meg bennünket, hogy ne legyünk egyformák (még az ikrek sem azok), és ne legyen mindenki ugyanakkor a képességnek a birtokában. A különbözőséghez különböző feladatok is tartoznak, melyekkel egymásért egymásnak szolgálhatunk. Nem kell méricskélünk magunkat a másikhöz, és nem is kell irigykednünk amiatt, hogy valakinek valami nálunk jobban megy, hanem arra kell figyelniünk, hogy a ránk bízott feladatot elvégezzük.

B40 Ki lesz velünk?

Pünkösd ünnepe

Ad Szentlelket ajándécul

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő tanít majd meg titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek.” (Jn 14,26)

A célkorosztály istenképe antropomorf, ezért a számukra megfoghatatlan Szentlélek helyett a Szentlélek munkájára irányítjuk a figyelmet.

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Ki készült már valamilyen versenyre vagy műsorra?

Ki készített fel a versenyre? Ki tanította be a műsorhoz szükséges verset?

Mi történik akkor, ha a felkészítő személy nem tud elkísérni a versenyre?

Ki vigyáz rátok, ha a szüleiteknek valami miatt el kell menniük otthonról?

Miért ő vigyáz rátok?

Miben különbözik, ha a szülőkkal vagy a megbízott vigyázókkal vagyunk?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Mindannyian akkor érezzük magunkat biztonságban, ha nem maradunk egyedül, ha van valaki, aki vigyáz ránk. Ez lehet akár egy ver-

senyhelyzet, amikor ösztönzőleg jó, ha velünk van az, aki felkészített a versenyre. A felkészítővel vagy a helyettesítőjével együtt könnyebb lelkesedni, örömet vagy kudarcot megélni.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B40.0. Címkép

B40.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B40.2. kép

Május végéhez közeledve, június beköszöntével az óvodai/iskolai lét a tanévzáróhoz közeledik. Bariéknál a mindennapok a tanévzáró ünnepélyre való lázas készüléssel teltek. Az idei műsort kivételesen Sári néni szervezte, pontosabban rendhagyó módon egy szindarabot írt az alkalomra. A kiválasztott főszereplőkön kívül szerepet kapott a darabban az énekkar, a zenekar, a tánc csoport, és az áprilisi szavalóverseny tagjai is részt vettek.

B40.3. kép

Sári néni lelkesen és a kölyköket is lelkesítve készült a nagy napra. Az énekkar, a zenekar és a tánc csoport próbáira is bejárt, hogy hallhassa, miként kerülnek helyükre a hangok és tisztulnak a dallamok, hogy láthassa, egy-egy lépés miként lesz tánccá. Mindeközben minden csoport vezetőjével is beszélt, hogy elképzelésének megfelelően álljanak össze a részek majd az ünnepi műsorban egy kerek egészé.

B40.4. kép

Bari és Rézi az áprilisi versmondóverseny résztvevőiként kerültek a darabra. Őket Sári néni tanította be. A kölykök testhezálló szerepet kaptak, de hozzájuk hasonló módon mindenki így érezte, hiszen Sári néni jól ismerte a kölyköket, és ez alapján választott szerepet mindenkinek.

B40.5. kép

A csoportok sok-sok próbáját követően lassan közeledett az összpróba, amikor minden egyes szereplő a nagy egészben megtalálhatta a

helyét. Minden csoportnak volt saját vezetője, akik kezükben tartották a saját forgatókönyvüket, hogy minden hiba nélkül tudják irányítani a résztvevőket. Az összpróbát értelemszerűen a darab megálmodója, Sári néni vezette. Ő azonban nem lehetett egyszerre a csoportjával és a rendezői szerepben.

B40.6. kép

Ahhoz, hogy a darab zökkenőmentes legyen, Sári néni Bari és Rézi mellé kijelölt egy személyt, aki majd segíti a kölyköket, amíg ő a rendezői székben irányít mindent. Bari és Rézi nagyon izgultak, hogy kit kapnak maguk mellé. A választás Gabi néniére esett, aki a forgatókönyv segítségével betanította Rézinek és Barinak, hogy hova kell állniuk, és mikor következnek a darabban. Rézi és Bari megnyugodott, amikor Gabi néni kezében látták a verseiket, hiszen ha valami oknál fogva megakadnának szavalás közben, sugással ki tudja majd őket segíteni.

B40.7. kép

Közvetlenül a tanévzáró előtt megtartották a főpróbát. Sári néni elfoglalta helyét a rendezői székben, míg a csoportok a színpad mögött izgatottan várakoztak, hogy sorra kerüljenek. Gabi néni is odalépett a szavalócsoporthoz kezében a forgatókönyvvel, és irányította, vezette, emlékeztette a bárányokat annak megfelelően, ahogyan Sári néni meghagyta neki. A főpróba után a kölykök megnyugodva és elégedetten várták a nagy napot.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Sári néni gondosan megszervezte a tanévzárót, és minden a legnagyobb rendben zajlott a próbákon is. Gondos rendezőként mindenki-re figyelt, és saját csoportját sem hagyta cserben, hiszen maga helyett minden lényeges információval ellátta Gabi nénit, hogy a próba és az előadás is zökkenőmentes legyen.

Isten gondoskodó, aiai szeretete nyilvánul meg abban, hogy elküldi közénk Szentlelkét. Nem hagy magunkra, hanem a Szentlélek munkáján keresztül tanít, irányít és emlékeztet. A Szentlélek nélkülözhetetlen segítőtje az életünknek. Nélküle nem hihetnénk Istenben.

B41 Gyümölcs a fán Te Deum

Hálaadás

IGEHIRDETÉSI ALAPIGE

„...gyümölcs terem népemnek.” (Ez 36,8)

AZ IGE ÜZENETÉRE HANGOLÓ BEVEZETŐ KÉRDÉSEK, GONDOLATOK

Milyen gyümölcsöket szerettek?

Soroljunk fel édes és kesernyés gyümölcsöket!

Ha lehetőség van rá, akkor kínálhatunk kóstolásra édes és kesernyés gyümölcsöket a gyermekeknek.

Milyen gyümölcsöt kóstoltál?

ÁTVEZETŐ MONDATOK A TÖRTÉNETHEZ

Gyümölcsfákat azért ültetünk kertjeinkbe, hogy gyümölcsöt hozzanak. Nagyon sokféle gyümölcs van, amelyeknek különböző az ízük. A hatalmas választékból ki tudjuk választani a magunk számára azokat, amelyek kedvencünké válhatnak.

PAPÍRSZÍNHÁZ

B41.0. Címkép

B41.1. kép

A szomszéd utcában vagy a szomszéd városban vagy a szomszéd országban – no, mindegy is, hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy bárány, akit Barinak hívtak.

B41.2. kép

A hosszú felkészülési időszak, a sok-sok próbával a végéhez ért, hiszen elérkezett a tanévzáró napja. Bari és családja ünneplőbe öltözve indult a tanévzáróra. Virágokat is szedtek a kertből, amelyekből anyjuk szép csokrokat készített. Indulásig a vázában álltak, hogy frissek maradjanak, így majdnem el is felejtették őket, de szerencséire apának eszébe jutottak és visszaszaladt értük.

B41.3. kép

Bari családja egészen el volt ragadtatva az idei tanévzáró ünnepségtől. Az ünnepséget köszöntések, díjátadások nyitották meg, majd a délután fénypontja a sokat gyakorolt színdarab volt, amelyben természetesen Barinak is fontos szerep jutott. A szülők nagyon büszkék voltak Barira, aki mindedig titokban tartotta szerepét, hogy meglepetést szerezhessen vele szüleinek. Gyakorolni is titokban gyakorolt otthon, ahogyan Sári néni kérte. Nagy meglepetésben és örömben volt része a családnak, akik álmélkodva nézték Barit a színpadon.

B41.4. kép

Az előadás után Bari családja megvárta Barit, majd együtt köszönték meg a virágcsokrokkal a pedagógusok munkáját.

B41.5. kép

Bari anyja roppant büszke volt csemetéjére, és annak is örült, hogy ebben az előadásban ilyen szerepet kapott. A darabban egy báránka mondott köszönetet azokért a gyümölcsökért, melyeket az elmúlt időben megkóstolhatott. Bari barátja, Rézi édes eper volt, Bari savanyú ribizli. Volt még körte, szőlő, szilva, málna és barack is. Mindegyik gyümölcsnek saját története volt.

B41.6. kép

Bari ribizlije volt az egyetlen savanyú gyümölcs, így az ő története kiemelkedett a többi gyümölcsé közül. Arról szólt, hogy a savanykás gyümölcs is válhat számunkra fontossá és kedvessé. Az édes és savanyú gyümölcsök mind arról tanúskodtak, hogy volt termés bőven ebben az évben.

B41.7. kép

A színdarab megihlette a családot, és lázas munkába kezdtek otthon. Rajzoltak egy nagy fát – pontosabban ezt a feladatot apára bízták, majd különböző gyümölcsöket rajzoltak, amelyeket kiszíneztek, kivágtak. Mindenkinek egy édes és egy savanyú gyümölcs jutott. A gyümölcsök történeteket kaptak, ezután felragasztották őket a hálafára, ami kikerült a nappali falára.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A tanév végén visszatekintve az elmúlt tanévre mi is felfedezhetünk gyümölcsöket az életünkben, melyek hálaadásra indítanak...

Készíthetünk hálafát! Az előkészületnél vágjunk ki gyümölcsöket (lásd a mellékletben), majd a mese után adjunk egy-egy gyümölcsöt az istentisztelet résztvevőinek kezébe. Kérjük meg a résztvevőket, gondoljanak egy dologra, amiért hálát adhatnak az elmúlt tanévben (ötleteket is adhatunk). Kérjük fel előre írástudókat, akik meghatározott helyeken segítenek feliratozni a gyümölcsöket, majd a hála gyümölcseit ragasszuk fel egy kartonokból előre kivágott fára.

Ezt követően hálaadó imát is mondhatunk, melybe belefoglalhatjuk a gyümölcsökre írtakat.

Konfirmációi témák és káté kérdések

HEGEDŰS ATTILA

Előszó a konfirmandusokhoz

Erős vár a mi Istenünk! Mi evangélikusok így köszönünk egymásnak, ha találkozunk. Első hallásra kissé katonai hangulatú, hiszen a várhoz a harc, az ostrom képe kapcsolódik bennünk (mint az *Egri csillagokban*), de ha végiggondolod, a vár éppen nem harcias hely, hiszen nem támad, hanem véd: megvédi a benne lévőket. Ha Istenről mint várról beszélünk, az azt jelenti, hogy biztonságban vagyunk.

Ha a várban vagy, akkor szabad vagy, mert nem kell félned. Szabad vagy a kérdésekre, a kíváncsiságra is. És éppen ezt a kíváncsiságot kérjük most tőled: tedd föl a kérdéseket! Isten biztonságában megteheted. Hiszen tudod: erős várban élünk...

Szeretnék végigvezetni egy kérdésekkel teli úton. A fő kérdés ez: mit jelent evangélikus keresztyénnek lenni? A füzetben tizenkilenc témakörrel van egy-egy nagyon rövid írás, mindegyik negyedóra-húsz perc alatt elolvasható. Ezekről fogunk beszélgetni. Majd jön a munka másik fele: a szövegek után néhány kérdést találsz, és a te feladatod lesz a kérdésekre a szövegben megtalálni a választ (ne félj, nem lesz nehéz). Ezek a kérdések néha egy-egy fontosabb témára, néha egy-egy véletlenszerűen kiválasztott adatra kérdeznek rá. Ha együtt végiggondoljuk a témákat, majd egyedül, esetleg segítséggel megkeresed a kérdésekre a válaszokat, utána még be is írod, gyakorlatilag meg is tanultad...

A 17. fejezet nem véletlenül maradt üresen: a te feladatod (vagy a téged tanítóké), hogy ahol élsz, a helyi közösség életét, történetét megismerd – ebben én messziről nem tudok segíteni...

Végül ne felejtsetd el: ez a füzet csak ízelítő – sok gondolat, kérdéskör kimaradt belőle. Egy dologra jó: el tudsz indulni a segítségével.

Ha úticélunkat meg akarjuk határozni, két dolgot kell megnézni:

1. Hogyan gondolkodik, miben hisz az a közösség, amelyik ebben a várban él: az evangélikus keresztyénség?

2. Hogyan jelenik meg, milyen látható „életfunkciói” vannak ennek a közösségnek?

Olyan ez, mint a számítógépen a szoftver és a hardver: a számítógép teste önmagában semmit nem ér, halott vasdarab, ha nem futnak benne programok, ha nincs „lelke”. A programok viszont, amelyek kedvéért az egész szerkezet működik, csak akkor képesek élni, ha van egy biztos kerete, egy „teste” a számítógépnek. Így van ez az egyházzal is: nem lehet azt mondani, hogy érdekel az egyház tanítása, gondolatai, hite, de nem érdekel a szemmel látható egyház maga. Igaz, az egyháznak mint szervezetnek semmi értelme, ha nincs benne a lélek, Krisztus szeretetének megélése. A kettőt együtt kell megismerni.

Ezek után most induljunk el az úton!

1. Isten megismerhetősége

Az emberiség kezdetektől fogva keresi a választ az *alapvető kérdésekre*:

1. *Hogyan jött létre a világ, honnan származik az ember?*
2. *Hogyan működik a világ, mi mozgatja, és mi az ember helye benne?*
3. *Merre tart a világ és mi a célja az életnek?*
4. *Hogyan kell élnem?*

Ezek a kérdések minden kor emberét elvezették az Isten kérdéséhez: létezik-e egy teremtő, aki létrehozza és szemmel tartja a világot? S hogyan lehet őt megismerni? A vallások az *erre a kérdésekre különböző helyeken és időkben adott válaszok*.

Mi az, amiből kiindulhatunk, hogyan adhatunk választ erre a kérdésre? A legalapvetőbb, ha a tapasztalatainkból és gondolatainkból indulunk el – abból, amit látunk, érzékelünk a világban, és amit agyunkkal és szívünkkel leszűrünk ebből. Az egyház *egyetemes kinyilatkoztatásnak* hívja azokat az istenkereső utakat, amelyek mindenki számára egyformán „hozzáférhetőek”: tudunk gondolkodni, látni és hallani, így ezek az utak mindannyiunk számára nyitottak.

Melyek ezek az utak?

1. Először is a *természet megfigyelése*: a világegyetem megfigyelése a leghatalmasabb naprendszerrel a legkisebb molekuláig azt jelzi, hogy

valami hatalmas, nagyszerű erő lehet a világ mögött, aki ezt a csodálatos rendet létrehozta.

2. Másodszor a *történelem menete*: ha az emberiség történetét megfigyeljük, néha az az érzésünk, hogy ami történik, azt nem a vak véletlen irányítja, hanem van egy szervező erő mögötte, aki irányítja az eseményeket, nem engedi például, hogy a gonoszság végtelen időre eluralkodjon.

3. Harmadik a sorban a *lelkiismeret*: ha rosszat teszünk, rossz lesz a lelkiismeretünk. Miért fáj akkor is, ha megússzuk a büntetést? Pál apostol szerint Isten maga írta a szívünkbe a törvényt, hogy jelezze, amikor helytelenül cselekszünk – vagyis maga a tény, hogy különbséget tudunk tenni helyes és helytelen között, már bizonyítja, hogy van egy Isten, aki ezt az érzéket belénk ültette.

4. Végül a *filozófia*: ha elkezdünk gondolkodni, agyunkkal az összefüggéseket keresni, arra jutunk – vagy arra kellene jutnunk –, hogy kell léteznie Istennek.

Mire jök ezek az utak? Jók arra, hogy érzékennyé tegyenek bennünket Isten léteire, és az élet fontos kérdéseit segítsenek megfogalmazni. Ugyanakkor ezek inkább csak sejtések, nem mutatják meg Istent a maga valójában. Luther azt mondta: Isten vaktehenet játszik az emberrel. (A vaktehen egy régi gyermekjáték, a mi „erre csörög a dió, arra meg a mogyoró” nevű játékunk megfelelője.) Arra akar ezzel utalni, hogy Isten időnként jelzi jelenlétét a természetes kinyilatkoztatásban, de mikor megpróbáljuk megragadni, kisiklik a kezünkől. Ezek az utakon igazából soha nem találjuk meg őt.

Valójában akkor találkozhatunk vele, amikor nem mi keressük őt, hanem ő áll elénk, ő mutatkozik meg nekünk: íme, itt vagyok, ilyen vagyok, én kereslek téged. Ez a találkozás Jézusban történik meg, hiszen Isten benne mutatta meg magát az emberiségnek. Ezt hívjuk – szemben az egyetemes kinyilatkoztatással – *igei kinyilatkoztatásnak*.

KÉRDÉSEK

1. Melyek az emberiség alapvető kérdései?

- a) .....
- b) .....
- c) .....
- d) .....

2. Mik a vallások?

.....

3. Mit hívunk egyetemes kinyilatkoztatásnak?

.....

.....

4. Milyen négy típusa van az egyetemes kinyilatkoztatásnak?

.....

.....

5. Mire jók ezek az utak?

.....

6. Miért mondja Luther, hogy Isten vaktehenet játszik az emberrel?

.....

.....

7. Mit hívunk igei kinyilatkoztatásnak?

.....

.....

2. A Biblia felosztása, részei

Jézusról a *Biblia tudósít bennünket*. A Biblia Isten ígéje, ami nem azt jelenti, hogy szó szerint ő írta volna, hanem azt, hogy íróit – akik különböző korokban, különböző társadalmakban éltek – *Isten szeretete ihlette meg, és „kényszerítette”, hogy az embereknek elmondják és leírják Isten akaratát*. Írása mintegy ezer évet vett igénybe.

A Biblia középpontjában Jézus áll. Luther a betlehemi jászolhoz hasonlította a Bibliát: lehet, hogy nem minden része túl szép, lehet, hogy vannak problémás részei, de benne van Jézus, és ezért értékes.

A Biblia görög szó, jelentése *könyvek*. Neve arra utal, hogy több kisebb könyvből lett összeszerkesztve. A protestánsok által használt *Bibliában 66 könyv van, ebből 39 az Ószövetségben, 27 az Újszövetségben*. A Bibliában lévő könyveket *kanonikusnak* nevezzük. A katolikusok által használt Bibliában ennél több könyv van (pl. Judit könyve, Makkabeusok könyve I. és II.). Ezeket a *Bibliába fel nem vett könyveket hívjuk apokrifoknak*.

Az Ószövetség az emberiség őstörténetével és a zsidóság történetével foglalkozik a kezdetektől Jézus koráig. Az Újszövetség Jézusról és az első keresztyénekről szól.

Az Ószövetség *héber nyelven íródott* (kivéve néhány rövidebb, arám nyelvű szakaszt.) A következőképpen lehet könyveit csoportosítani:

- A) történeti könyvek
- B) irodalmi művek (imák, versek, filozófiai elmélkedések stb.)
- C) prófétai művek (nagy- és kispróféták)

Az Újszövetség görögül íródott, könyveit a következőképpen lehet csoportosítani:

- A) történeti könyvek (a 4 evangélium és az Apostolok cselekedetei)
- B) levelek (Pál és más apostolok levelei)
- C) prófétai könyv (Jelenések könyve)

A könyveket a jobb áttekinthetőség kedvéért fejezetekre, ezen belül versekre osztjuk, így könnyebben megtalálunk benne egy-egy szakaszt (pl. Jn 3,16).

KÉRDÉSEK

1. Honnan tudunk Jézusról?

.....

2. Mit jelent, hogy a Biblia Isten Igéje?

.....
.....

3. Miért hasonlítja Luther a Bibliát a betlehemi jászolhoz?

.....
.....

4. Mit jelent a Biblia szó?

.....

5. Hány könyv van a Bibliában?

.....

6. Milyen könyveket hívunk kanonikusnak?

.....

7. Milyen könyveket hívunk apokrifoknak?

.....

8. Milyen nyelven íródott az Ószövetség?

.....

9. Milyen nyelven íródott az Újszövetség?

.....

3. Jézus Krisztus

János evangélista nem beszél Jézus születéséről, ellenben mindjárt evangéliuma elején elhangzik egy különös kulcsmondat: *az Ige testté lett*. Mit jelent ez? Az Ige – vagyis szó – az eredeti görög nyelvben úgy hangzik: *logosz*. Nem csak *a kimondott szót jelenti, hanem az értelmet, valaminek a lényegét, a központját*. (Innen van pl. a *bio-lógia*: a bioszról, azaz az életről szóló tudás.) A régi görögök Istent is értették alatta. A másik szó, amit testnek fordítottak, az maga a hús-vér testet jelöli, érzékszervekkel, végtagokkal. Amikor tehát János azt mondja, Jézusban az Ige testté lett, akkor azt mondja: az Isten olyan emberré lett, mint mi magunk vagyunk.

János tehát Jézus személyének legnagyobb feszültségét írja le: azt, hogy *egyszerre Isten és egyszerre ember*. Az egyháztörténet során ez a kettősség sokakat zavart: voltak, akik Jézus istenségét akarták tagadni, mások Jézus testére mondták azt, hogy nem volt valóságos test, csak látszat.

Mit jelent számunkra az, hogy Jézus egy ember volt? Azt, hogy *volt egy adott történelmi korszak, amikor született, életének ugyanúgy voltak eseményei, mint a miénknek*: ezelőtt kb. 2000 évvel élt a Római Birodalom Palesztina nevű tartományában, tudjuk, ki volt a király (Heródes), a helytartó (halálakor Pontius Pilátus) és a császár (születésekor Augustus) abban az időben. Fontos lehet számunkra, hogy olyan emberről beszélünk, aki – mivel maga is átélte az emberléteget –, tudja, hogy mit jelent embernek lenni, annak minden örömeivel és nyűgével együtt. Tudja, milyen fáradtnak lenni, esküvőn mulatni, magányosnak vagy éhesnek lenni, mások értetlensége miatt dühösnek lenni. A halála is ugyanolyan fájdalmas – sőt, még fájdalmasabb – volt, mint bárki másé. Amikor imádkozunk hozzá és kérünk tőle valamit, *tudjuk, hogy olyan valakihez szólunk, aki át tudja élni azt, ami bennünk van*.

Ugyanakkor fontos az a tudat is, hogy ő nem egyszerűen egy ember, aki megért és tanít bennünket, hanem maga az Isten. *Ha arra a vagyunk kíváncsiak, milyen az Isten, hogyan gondolkodik, hogyan szeret bennünket: nézzünk Jézusra!*

Jézus halála különös fontosságú: *nem életének kudarca, hanem betetőzése. Ott mutatta meg igazából Isten, mennyire szeret bennünket: annyira, hogy mindent odaad értünk, mindent, a legszeretettebbet is*.

KÉRDÉSEK

1. Mi János evangéliumának egyik kulcsmondata, ami Jézusra vonatkozik?

.....

2. Mit jelent a logosz szó?

.....

3. Mi Jézus személyiségének legnagyobb feszültsége?

.....

4. Mit jelent, hogy Jézus egy ember volt?

.....

5. Amikor imádkozunk, miért fontos tudni, hogy Jézus olyan ember volt, mint mi?

.....

6. Miért fontos számunkra, hogy tudjuk, Jézusban Isten maga jelent meg?

.....

.....

7. Miért fontos számunkra Jézus kereszthalála?

.....

.....

4. A Szentlélek

Átélted már, hogy valami, amit tudtál, de érthetetlen, idegen volt számodra, egyszerre megtelt értelemmel, léttel, hirtelen életed szerves részévé vált? Amikor egyszer csak „beugrik” a megoldás? Semmi újat nem tanultál, mégis minden teljesen új lett.

A Szentírás írói és az első keresztyének ismerték ezt az élményt. Jézus feltámadása után ötven nappal – pünkösdkor – a tanítványok együtt ültek egy bezárt szobában, és egyszer csak történt velük valami: szélzúgást hallottak, ők pedig hirtelen megértették, mit kaptak Jézustól, és olyan öröm járta át őket, hogy nem tudták magukba tartani: kimentek, prédikáltak az embereknek. A hallgatóság egy része hitt nekik, és ezekből az emberekből született az első gyülekezet, vagyis az egyház.

A Biblia ezt a mindent megforgató élményt a Szentlélek ajándékának tartja. A Szentlélek szó az egyik leghomályosabb kifejezés a Bibliában. Magának a Szentháromságnak az egyik része, de nem lehet úgy megérteni, mint Jézust lehetett annak idején. A legszebb hasonlat rá a szél, illetve a tűznyelv. Egyiket sem lehet megragadni, bezárni: ha megállítod a szelet, egyben meg is öled, ha a lángot bezárod, elhamvad. Így a Szentléleket sem lehet megragadni, csak érezni jelenlétét: a szél attól szél, hogy fú, a láng attól láng, hogy lobog és meleget ad. Csak akkor tudjuk, hogy jelen van, ha hat ránk, megváltoztatja gondolkodásmódunkat, hitünket.

Mit tesz a Szentlélek? Hogyan hat? *Először is a Jézusba vetett hitet ébreszti föl bennünk.* A tanítványok a mennybemenetel utáni napokban nem tudták, mit lehet kezdeni mindazzal, amit hallottak és láttak. A Szentlélek ajándéka volt, hogy ez a „holt tudás” élő, mindent átforgató hitté vált bennük. Ha azt tudom mondani, hiszek Jézusban, akkor tudnom kell, ez a hitvallás is a Szentlélek ajándéka.

Másodszor igehirdetésre indítja az embert. Ez nem csak a lelkészekre, prédikátorokra igaz, hanem mindenkire, aki másoknak elmondja az örömhírt: Jézusban Isten megváltotta a világot.

Harmadszor pedig azokban, akik ebben bíznak, egymás iránti szeretetet szül, belőlük pedig közösséget formál – ez a gyülekezet, illetve az egyház. Az, hogy egyház létezik, nem a mi akarattunkból történik, hanem a Szentlélek ajándéka. Persze az egyház, ahogyan a világban megjelenik, teli van hibával, de ez nem von le semmit abból a tényből, hogy ezt a közösséget nem egy ember találta ki, hanem a Szentlélek alkotta.

Pál apostol idejében nagyon fontosnak tartották *a különleges kegyelmi ajándékokat*, azaz a *karizmákat*. Hitték, hogy a Szentlélek megajándékoz bennünket ezekkel a különleges ajándékokkal, így tud valaki gyógyítani, más ígét hirdeti, megint más elragadtatottságban, nem emberi nyelven, az „angyalok nyelvén” imádkozni. Ezt hívjuk nyelveken szólásnak. Ma is sok olyan közösség van, amely nagy hangsúlyt tesz ezekre, ezek a karizmatikus közösségek – a legismertebb a Hit Gyülekezete. Pál apostollal együtt jó óvatosnak lennünk: ezek *különleges kegyelmi ajándékok*, amit *Isten megadhat nekünk, ha akar, de semmiképpen nem tartoznak a lényeghez*, és nem vagyunk kevésbé Jézuséi, ha nem tudunk például nyelveken szólni. A lényeg, hogy a Szentlélek Krisztusba vetett hitet, szeretetet és a vele és egymással megélt közösséget ajándékozott nekünk. A többi csak ráadás...

KÉRDÉSEK

1. Milyen hasonlatot használ a Biblia a Szentlélekre? Miért?

.....
.....

2. Mi a Szentlélek első nagy tette?

.....

3. Mi a Szentlélek második nagy tette?

.....

4. Mi a Szentlélek harmadik nagy tette?

.....

5. Mit jelent a karizma szó?

.....

6. Mennyire szerves részei ezek a keresztyén életnek?

.....

5. Ki az ember?

Egy filozófus azt mondta, ha a számára kimondaná azt a szót: én, leborulna előtte. Ezzel jelezte, hogy mekkora csoda az, hogy van olyan lény, amelyik képes önmagáról tudni, észreveszi magát a világban, és fel tudja tenni a kérdést: ki vagyok én? Az ember az egyetlen lény, amely el tud gondolkodni önmagán.

Amikor ezt a kérdést feszegetjük – *Ki vagyok én? Mit jelent az, hogy ember vagyok?* –, érdemes a Bibliához nyúlni, amelyik nagyon fontos dolgokat üzen emberlétünkkel kapcsolatban. Ha önmagunkat meg akarjuk érteni, érdemes fellapozni a teremtéstörténetet (Mózes 1. könyvét), és megérteni, milyennek is teremtett bennünket Isten.

A) Teremtmények vagyunk. Nem a véletlen hozott bennünket erre a világra, hanem Isten akarata. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem véletlenül, cél nélkül vagyunk, van értelme az életünknek, még ha nem is mindig látjuk. Néha épp az a feladatunk, hogy a célt keressük.

B) Ugyanabból az anyagból vagyunk, mint a világ többi része. A Biblia azt mondja: Isten a Föld porából teremtett bennünket. Testünket ugyanazok az elemek alkotják, mint az állatokét vagy a növényekét. Részese vagyunk az egész teremtett világnak, ilyen értelemben nincs jogunk magunkat kiemelni a teremtés többi lényé közül. Ez egyben azt is jelenti, hogy *nem biblikus gondolat az, amely az emberi testet*

eleve rossznak tekinti, ami mint gonosz, romlandó a szabad és tiszta lélek börtöne lenne. Sokan azt hiszik, hogy a vallásosság azt jelenti, hogy az ember a testi mivoltát megveti vagy szenved tőle, de jó tudni, hogy ez nem a keresztyénségből jön. Testünk is Isten teremtése, sőt, ajándéka! És amennyiben látjuk testünk hibáit – betegségek, halál –, az nem csak testünkről, hanem egész létünkről szól.

C) Különlegesen vagyunk a teremtettségben! Sajátos méltósággal, feladattal és hatalommal bízta meg az Isten az első embert (gondoskodjon az Édenkertről), és különleges adottsággal: saját képére teremtette. *Ez elsősorban nem hatalmat jelent, hanem felelősséget: a világot gondozni nem azt jelenti, hogy széttúrjuk, tönkretesszük, hanem hogy vigyázunk rá.* Ha ezt a különleges méltóságot elfelejtjük, könnyen oda jutunk, hogy más dolgok irányítanak bennünket, lélekben rabszolgái leszünk a pénznek, a hatalomnak, a szerelemnek vagy bárminek, ami felett nekünk kellene uralkodni.

D) Az ember lényegi része, hogy alkotni akar, hogy teremt. Nem csak azért dolgozunk, hogy pénzt keressünk, hanem mert anélkül nem érezzük magunkat teljes embernek. (Akik megnyerték az ötöst a lottón, azok is dolgoztak utána, illetve akik nem, azok tönkre is mentek bele...) Persze tudom, hogy van olyan munka, ami unalmas, fárasztó és haszontalannak tűnik, de ez nem a munka alapvető jellegzetessége.

E) Az ember *férfi és nő együtt*. A két nem egysége adja meg a teljes emberiséget. (A középkorban volt olyan, amikor a férfiak azon tündöttek, a nőknek van-e lelke – mintha a nők nem lennének részei az emberi létnek...) Mindkettőre egyaránt szükség van, a kettő különbözősége és egysége teszi élhetővé és széppé a világot, egymásban örömet találhatnak, és ez által az egység által születik meg a következő nemzedék is.

F) Az ember elesett lény. Ez nem azt jelenti, hogy mindig, minden pillanatban csak és kizárólag rosszra tud gondolni, csak a rosszat akarja, hanem azt, hogy elszakadt az a nagyon szép, bizalommal teli kapcsolat, ami a Teremtőhöz fűzte, és ez a széttört harmónia tönkretette az ember többi kapcsolatát is. Ezért van veszekedés a szülővel, gyermekkel, házastárssal, barátokkal, idegen lett a természet, a munka, amit el kell végezni, az sem örömteli teremtés, hanem kínkeserves „meló”, az ember végül saját magával sincs kibékülve – szegényli magát Isten és embertársai előtt. *Amikor eredendő bűnről beszélünk, ak-*

kor nem azt mondjuk, hogy az ember rosszat tesz, hanem azt, hogy elszakadt Istentől, és ez mérgezi meg tetteit, emberi kapcsolatait.

G) Az ember megváltott lény. A Biblia nem úgy tekint az emberre, mint akitől elfordul az Isten, vagy akitől undorodni kellene, hanem úgy, mint akit minden bűne ellenére elfogad az Isten. Ezt az *elfogadást, az újra megszülető harmóniát nem az ember hozza létre, hanem Isten ajándéka, amit Krisztuson keresztül ad nekünk.*

KÉRDÉSEK

1. Igaz-e, hogy az emberi test eleve rossz?
.....
2. Mit jelent az, hogy Isten különleges méltóságot adott az embernek?
.....
.....
3. Mit jelent az eredendő bűn kifejezés?
.....
.....
4. Miért fogadja el az embert az Isten?
.....

6. A Szentségek

Az Ószövetség olyannak mutatja be Istent, mint aki láthatatlan, nem lehet formai kategóriákba bezárni, ugyanakkor lehet vele beszélni, emberi érzelmei vannak – szereti az embert, néha dühös rá stb. Az, hogy Istent nem lehet megragadni, mindig is nagy kihívás elé állította a hívőket.

Mi keresztyének hiszünk abban, hogy Jézusban Isten emberi formát öltött. Ráadásul ma is újra és újra érzékelhetően jelzi jelenlétét, hiszen nekünk szükségünk van arra, hogy ne csak halljuk, hanem fizikailag érzékeljük is, hogy Isten mellettünk van. Ezeket az utakat hívjuk *szentségeknek*. A katolikus egyház a szentség kifejezés alatt bizonyos cselekményeket ért, és hét szentséget tartanak nyilván: keresztség, bérmlás, áldozás, papság, házasság, gyónás, utolsó kenet.

Luther újragondolta a szentség fogalmát, és azt mondta: a szentség mint egyházi cselekmény három pillérre épül:

1. Jézus maga rendelte el.
2. Isten jelenlétének ígérete, az üdvösség ígérete kapcsolódik hozzá.
3. Legyen valamiféle látható anyag, jel, ami ott megjelenik.

Luther végül amellelt állt ki, hogy *két szentség van: a keresztség és az úrvacsora*. A többi azért nem, mert a három pillér közül egyik vagy másik nem igaz rá: a bérmlást és az utolsó kenetet nem Jézus alapította, a házasság vagy a papság nem üdvösség kérdése, a gyónásnál pedig nincs semmiféle külön látható jel. (Ez nem jelenti azt, hogy például ne tartanánk szentnek a házasságot mint Isten szeretetének a jelét.)

A keresztség

Jézus alapította, amikor Mt 28,18–20-ban így búcsúzott tanítványaitól: *„Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjete el tehát, tegyete tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve öket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva öket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.*” Ebben azt is megígéri, hogy tanítványaival marad.

Jézus maga senkit nem keresztelt meg, de maga megkeresztelkedett Jánosnál. János olyanokat keresztelt meg, aki felnőttként rájöttek, hogy rossz úton jártak, és új életet akartak kezdeni. A keresztelés alámerítéssel történt, János a víz alá nyomta és kiemelte öket a vízből. Ez egyrészt egy szimbolikus megtisztulást jelentett, másrészt kicsit a halálra emlékeztetett: valaki meghalt, a vízbe fulladt, helyette kijött a vízből egy másik valaki, aki már másként akar élni: tisztábban, Isten akaratának megfelelően.

Megkeresztelkedni csak egyszer lehet. Mi kisgyermeket keresztelünk, mert valljuk, a *keresztség nem a mi döntésünkről szól, hanem arról, hogy Isten már akkor elfogadott bennünket, amikor mi még nem tudtunk érte semmit tenni.* (Ahogy egy öreg lelkész bácsi mondta: egy újszülöttnak semmilye nincs, csak éhes szája és koszos pelenkája. Más sem tud ordítani: etess meg és tisztíts meg! És igazából mi, felnőttek is csak ennyit tudunk mondani Istennek.)

A gyermekkeresztség nem azt jelenti, hogy ezzel minden rendben van: ha utána az ember egész életben nem azzal a boldog tudattal él, hogy Isten megváltotta, elfogadta, és nem érdekli, hogy meg van keresztelve, akkor önmagában rosszul érti saját keresztségét. (Hiszen az ajándék is csak akkor lesz hasznos, ha használod.)

Luther az asztalára írta ki: meg vagyok keresztelve! Ezt azt a bizton-
ságot jelentette számára, hogy történhet akármi, ő tudhatja: Isten ke-
zében van, hiszen Isten már akkor elfogadta őt, amikor még semmit
nem tudott tenni érte.

Az úrvacsora

Jézus az úrvacsorát az utolsó vacsorán rendelte el: *„Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, vette a kenyeret, és hálát adva megtörte, és ezt mondta: »Vegyétek, egyétek, ez az én testem, amely tiéretetek megtöretik, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.« Hasonlóképpen vette a poharat is, miután vacsoráltak, és ezt mondta: »E pohár amaz új szövetség az én vérem által, ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre.«* (1Kor 11,23–25)

Mit jelent az, hogy ez az én testem? Amikor úrvacsorát veszünk, először is tudhatjuk, hogy egy olyan ünnepségre vagyunk hivatalosak, amire nem vagyunk méltók.

Mit tennénk, ha az angol királyi családtól kapnánk meghívást az ifjú herceg közelgő esküvői ebédjére, ráadásul a főhelyre? Ha azt mondjuk, nem vagyunk rá méltók, akkor az lehetne a válasz, hogy ez igaz, ennek ellenére a meghívás él. Ennek persze elég kicsi a valószínűsége. Isten hívása – gyere, vedd Jézus testét és vérét – éppily valószínűtlen, mondhatjuk is, hogy ki vagyok én, hogy részt vegyek benne? De nem ez a lényeg, hanem az, hogy ő hív minket. *Amikor valaki azt mondja, nem vagyok rá méltó, akkor épp ez az, ami méltóvá teszi őt.*

Amikor valamit megeszünk, az már testemnek részévé válik, az már nem tőlem független valami lesz, hanem sejtjeimnek része. Jézust nem úgy követjük, hogy kívülről nézzük, hanem úgy, hogy életünk részévé válik.

És azt se felejtjük el, hogy amikor együtt megeszünk egy szelet kenyeret, akkor *ugyanaz a kenyér éltet bennünket – azaz egymással is egy közösséggé leszünk.* Az úrvacsora közösségében nemcsak Jézussal, hanem egymással is egyek lehetünk, függetlenül kortól, iskolázottságtól és hobbitól.

KÉRDÉSEK

1. Mi a szentség három alappillére Luther szerint?
  - a) .....
  - b) .....
  - c) .....
2. Hány szentséget ismer az evangélikus egyház?
.....
mégpedig: .....
3. Mikor rendelte el Jézus a keresztséget?
.....
4. Kiket keresztelt meg Keresztelő János?
.....
5. Mit jelképezett János keresztsége?
.....
.....
6. Hányszor lehet megkeresztelkedni?
.....
7. Mi miért keresztelünk gyermekeket?
.....
.....
8. Mikor rendelte el Jézus az úrvacsorát?
.....
9. Mikor vagyunk méltóak arra, hogy úrvacsorát vegyünk?
.....
10. Hogyan lesz az úrvacsorában közösségünk Krisztussal?
.....
11. Hogyan lesz az úrvacsorában közösségünk egymással?
.....

7. A gyónás

A gyónás szó sok protestáns számára gyanúsnak hangzik, mintha az csak a katolikus egyház sajátossága lenne. Holott maga Jézus is buzdította erre tanítványait, és Luther csak azért nem tartotta meg a szentségek között, mert semmiféle fizikai jel nem jár vele, mint a keresztségben a víz, az úrvacsorában a kenyér és a bor.

A gyónás első lépése az, hogy rádöbbenünk saját esendőségünkre: át-

gondoljuk életünket, rájövünk, hogy hányszor éltünk, tettünk más-
képpen, mint ahogyan kellett volna. Hazugságok, rosszindulat, a má-
sik kihasználása, az ajándékba kapott élet megvetése, mások megrö-
vidítése fájdalmasan jelen vannak életünkben. Néha ezt mások is lát-
ják, máskor titokban történik, sőt van, amikor már mi magunk sem
vesszük észre. Ezzel szembenézni nagyon nehéz, de e nélkül nem lehet
belőle megmenekülni.

*A második lépés, hogy kimondom: igen, ilyen vagyok, bűnökkel van-
nak tele gondolataim és tetteim.* Ez talán még nehezebb: kinek mond-
hatom el? Mi van akkor, ha az, akinek elmondom, leszid miatta? Mi
van, ha visszaél azzal, amit hallott tőlem? Valóban nehéz valakinek
elmondani legrejtettebb titkaimat.

*A harmadik lépés, amikor Isten válaszol és biztat, hogy ő Krisztusért
így is elfogad.* Nem azért, hogy továbbra is ugyanúgy éljek, hanem
azért, hogy erre az elfogadásra támaszkodva másképpen tudjak élni,
hiszen már van erőm változtatni életemen: maga Isten szeretete ad
erőt hozzá. Ennek az örömhírnek a hirdetése a *feloldozás, amiért mi
semmit nem tehetünk, csak örömmel elfogadhatjuk.*

A gyónás négy módon történhet:

1. *Imádságban,* amikor négy szemközt magának az Istennek mon-
dom el, mi van bennem. Isten ekkor is meghallgatja, elfogad, de ez né-
ha kevésnek tűnhet: nem biztos, hogy át is élem, hogy ő meghallgatott
és elfogadott.

2. *Közösségben:* úrvacsorai liturgiánk elején szoktunk közösen vá-
laszolni a gyónási kérdésekre, imádkozni a gyónó imát, és hallgatni a
feloldozást. Az a jó benne, hogy átélem: bűnömmel, hibáimmal nem
vagyok egyedül, hogy olyanok közösségében vagyok, akik ugyanattól
sz szenvednek, mint én. (Ahogy József Attila írja: „Bár lennétek ilyen bű-
nösök mindnyájan, hogy ne maradjak egészen egyedül.”) Ugyanakkor
az előre kész liturgikus szöveg veszélye, hogy könnyen automatikus-
sá válhat, és az ember nem gondol bele mélyen saját életébe.

3. *Egy keresztyén testvér előtt:* felkereshetsz valakit, akinek ki mered
mondani azt, ami fáj, és aki biztathat Isten kegyelmével. Nagyon fontos
lenne, ha mindenkinek lenne ilyen lelki társa, akiben megbízhat!

4. *A lelkész, pap előtt:* a lelkésznek alapvető feladata a lelkigondo-
zás és a gyóntatás, bár evangélikus egyházunkból ennek gyakorlata
sajnos eléggé kiveszett. A lelkész arra tett esküt, hogy amit hall, azt

soha, sehol ne mondja tovább, a gyónási titkot meg *kell* tartania, és soha nem szabad ítélkeznie: a feladata nem a szidás, hanem a meghallgatás, a megértés és a bátorítás. Fontos lenne, ha a lelkészre úgy tudnánk tekinteni, mint akinek hivatása miatt el lehet mondani bűneinket, és aki segíthet kiszabadulni közülük.

KÉRDÉSEK

1. Mi a gyónás első lépése?

.....

2. Mi a gyónás második lépése?

.....

3. Mi a gyónás harmadik lépése?

.....

4. Mit tehetünk mi a feloldozásért?

.....

5. Hányféle módon történhet a gyónás?

.....

mégpedig:

a) .....

b) .....

c) .....

d) .....

8. Az imádság

A Biblia Istene – és egyben a mienk is – alapvetően különbözik például a görög filozófusok istenétől, melyet legszebben Kosztolányi Dezső szavai írnak le: „A pompa ez, részvételen, derült, / magába forduló tökéletesség.”

A Biblia Istene személy, olyan valaki, akinek érzelmei vannak, aki nem önmagára, hanem az emberekre figyel: néha ajándékoz, néha büntet, néha dühös, és mindig szeret. Jézus is így beszél róla.

Éppen ezért lehet meghallani a szavát – hiszen szól hozzánk igéjében –, és éppen ezért lehet megszólítani is. *Olyan Istenünk van, aki meghallgatja szavainkat. Ezért lehet hozzá imádkozni is.*

Imádkozni sokféleképpen lehet: közösen, esetleg az istentiszteleten úgy, hogy a lelkész mondja az imát, mi pedig halkán követjük, de lehet

*egyéni*leg, magunkban és csöndben is szólni hozzá, sőt, néha az is lehet imádság, amikor szó nélkül, csöndben ülünk, és átéljük Isten jelenlétét.

A közösségi imákra azért van szükség, hogy átéljük, kéréseinkkel, bajainkkal nem vagyunk egyedül, mások is mellettünk állnak. Egyéni imára pedig azért van szükség, hogy észrevegyük, Isten számára személyesen mi vagyunk fontosak, nem kell előtte titkolni legrejtettebb kérdéseinket, kételyeinket sem.

Az imának nincsenek előre leírt „szabályai”, mindenki a saját szavaival szólhat Istenhez. Ugyanakkor vannak támpontok, amelyek segíthetnek bennünket. Luther szerint, amikor csak lehetséges, jó négy pontba foglalni az imádságunkat: *1. hálaadás, 2. Isten imádása, 3. bűnvallás, 4. segítségkérés*

Jézus figyelmezteti tanítványait, hogy a kor szokásaival ellentétben imádságuk ne legyen látványosság, ne akarjanak Istenhez úgy szólni, hogy mindenki lássa. Biztat, hogy Istenhez nyugodtan szóljunk olyan röviden, egyszerűen, ahogy szüleinket megszólítjuk, tőlük kérünk valamit. Ha igazán szeretjük őket, nincs szükség hosszadalmas cirádákra, ömlengésekre.

A legjobb példa erre maga a Miatyánk, amivel Jézus tanította imádkozni övéit. (Jézus nem parancsolta, hogy így imádkozzunk, hanem segíteni akart bennünket, ha attól félünk, nem találjuk meg a jó szavakat.) Rögtön feltűnhet rövide: *egy egysoros bevezetés után hét rövid kérés, majd egy rövid dicsőítés következik*. Ezek a rövid kérések felelelnek mindent, amire szükségünk lehet. Ez a legismertebb imádsága a keresztyénségnek.

KÉRDÉSEK

1. Milyen a Biblia Istene?

.....
.....

2. Miért lehet hozzá imádkozni?

.....

3. Hányféleképpen lehet imádkozni?

.....

4. Luther melyeket tartotta az imádság fő pontjainak?

.....

5. Mire figyelmezteti Jézus a tanítványokat?
.....
6. Mire biztatja Jézus a tanítványokat?
.....
7. Melyik imádság a legjobb példa erre?
.....
8. Miért tanította Jézus nekünk a Miatyánkot?
.....
.....
9. Hány része van a Miatyánknak?
.....

9. A Tízparancsolat

Beszéltünk arról, hogy Isten nem csak távolról néz bennünket, hanem mellénk lép, és szeretne kapcsolatba lépni velünk: szól hozzánk, és mi szólhatunk hozzá. Ez utóbbi az imádság, az előbbi az, amiről azt mondjuk: Isten igéje.

Egy megszólítás soha nem öncélú: mindig szeretnénk valamit elérni azzal, ha a másikhoz szólunk: adni akarunk vagy kérni, meggyőzni vagy éreztetni, hogy mellette vagyunk. (Még egy egyszerű „Szia!” is jelent valamit: vedd észre, hogy itt vagyok és ismerlek! Vegyél már észre!)

Amikor Isten megszólít, akkor ő is azt szeretné, ha szavai nyomán valami megváltozna bennünk.

Luther Isten igéjét két részre osztotta: *van, amikor Isten azt mondja el, ő mit vár tőlük – ez a törvény –*, és *van, amikor azt mondja el, ő mit tesz értünk – ez az evangélium*. A kettő olyan, mintha egyazon papírlap két oldalára lennének írva, nem lehet őket szétszakítani, igaz, öszekeverni sem.

Isten törvényének összefoglalása a Tízparancsolat. 2Móz szerint Isten a frissen szabadult népnek a pusztában adta a törvényt, hogy ezután mint szabad, önálló nép ez alapján és ne rabszolgaként éljen. A hagyomány szerint Mózes két kőtáblára vésve hozta le a Sinai-hegyről a parancsolatokat.

A két kőtábla a *Tízparancsolat két részére utal*: az első három parancsolat az, amelyik Isten és ember kapcsolatáról szól, a másik rész az emberek egymás közötti kapcsolatát szabályozza.

Mire jó a Tízparancsolat? Először is arra, hogy rámutasson: nekünk, embereknek milyennek kellene lennünk. Az, aki megteremtett bennünket, ilyennek akar bennünket látni.

Másrészt furcsa, de a törvény kétségbe is ejt bennünket. Miről van szó? Olvasva a Tízparancsolatot úgy döntünk, hogy na, ezentúl eszerint fogunk élni: szüleinket tisztelve, másokról rágalmat nem terjesztve, házastársunkhoz hűségesen. Aztán kiderül, hogy ez túl kemény dió nekünk: egyszerűen képtelenek vagyunk betartani, egy normális emberi szintig eljuthatunk, de ez messze van még a tökéletestől. Márpedig Isten ezt várná el tőlünk! De ha erre képtelenek vagyunk, mi marad? Sokan emiatt adják föl a próbálkozást, válnak cinikussá.

Holott Luther szerint ez az a pont, amikor végre rádöbbenhetünk: ez az út, a mi jótetteink útja nem vezet el Istenhez – marad a másik, amikor ő lép közel hozzánk, vagyis a kegyelem útja. (Mint amikor a Blinde Kuhban feladjuk a keresést, és egyszerre a másik talál meg és ölel át bennünket...) Ez persze nem azt jelenti, hogy ezután mindegy, hogyan élünk, csak azt, hogy nem azért fogad el és szeret bennünket az Isten, mert a Tízparancsolatot betartottuk, hanem saját szeretete, Krisztus miatt.

KÉRDÉSEK

1. Hány részre osztotta Luther Isten Igéjét?

.....

2. Kiknek adta Isten eredetileg a Tízparancsolatot?

.....

3. Mire utal a két kőtábla?

.....

.....

4. Mi az elsődleges célja a Tízparancsolatnak?

.....

.....

5. Mit tesz még velünk a törvény?

.....

.....

6. Miért jó, ha a törvény kétségbe ejt bennünket?

.....

.....

10. Mit tegyek? (A keresztyén erkölcs)

Valószínűleg mindannyian láttatok már IKEA-bútorhoz adott szerelési útmutatót. Ha valaki pontról pontra követi a benne leírtakat, le-rajzoltakat, akkor biztosan össze tudja rakni a bútort. Nem kell semmit tennie, csak gondolkodás nélkül azt csinálni, amit ott lát.

Milyen jó lenne, ha az életünkhöz is lenne egy ilyen használati útmutató, amelyik minden pillanatban megmondja, hogy mit kell tenni! Csak fellapozom az emberi élet használati útmutatóját, és megnézem, mi áll benne... Sokan ilyennek tartják a Bibliát, Isten ígését: olyan kézikönyvnek, amelyik életünk minden egyes helyzetére előre kész megoldást ad. A Jézus korabeli zsidóságban a farizeusok voltak azok, akik ugyanerre törekedtek: Isten rendelése alapján olyan rendszabálygyűjteményt akartak összeállítani, amely minden pillanatra előre megmondja, mikor mit kell tenni.

Csakhogy az emberi élet ennél sokkal bonyolultabb. Jó dolog-e pénzt adni egy koldusnak – akkor is, ha kábítószerre költi? Jó dolog-e kitarítani a barátom mellett – akkor is, ha gyilkolni készül? Azt jelenti-e a szülők iránti tisztelet, hogy mindig igazat adok neki? Életünk tele van ilyen kérdésekkel, és ezekre nincs előre kész válasz.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy Isten magunkra hagy ezekkel a kérdésekkel. Legalapvetőbb iránytű a Tízparancsolat. A tény, hogy – mint láttuk – nem tudjuk tökéletesen betartani, nem jelenti azt, hogy iránytűként ne lehetne és kellene használni. Fontos tisztelni szüleinket, házastársunkat, védeni mások vagyonát, jó hírért vagy szerelmét.

Amikor Jézust megkérdezték, hogy melyik a legfontosabb parancsolat, akkor nem választott ki egyet a tíz közül, nem mondta, hogy a házassági hűség, a másik életének védelme vagy a szülők iránti tisztelet fontosabb lenne a többinél. Jézus a két nagy parancsolattal válaszolt: *szerezd Istenedet, és szerezd embertársaidat!* Vagyis: az a lényeg, hogy tessed a mások és az Isten iránti szeretetedből fakadjon!

Meggyőződésem, hogy nincs kimondott evangélikus erkölcs. Sokan felteszik a kérdést: egy keresztyén ember táncolhat-e, mondhat-e vicceket, örülhet-e az életnek? Szerintem ezek rossz kérdések: ha úgy éljük meg az élet örömeit, mint Istentől kapott ajándékot, akkor szabad velük élni. Viszont ha azt érzem, hogy tetteimmel megbántok másokat, megcsúfolom a belém írt Isten-arcot, akkor inkább ne tegyem,

akkor se, ha nem ütközik törvénybe. (Példa: felnőtt emberként megtehetem, hogy este lefekvés előtt megiszom pár korty bort – ezt azonban egy gyógyulófélben lévő alkoholista előtt soha nem tenném meg, nem akarom őt ingerelni, megbántani.)

És ne feledjük: nem csak Isten országának, hanem ennek a világnak a részesei is vagyunk. Keresztyén hitünk nem ment föl a világi törvények hatálya alól, be kell tartanom őket, feltéve, ha nem ellenkeznek kimondottan Isten akaratával.

KÉRDÉSEK

1. Hogyan foglalta össze Jézus a Tízparancsolatot?

.....

2. Szabad-e egy keresztyén embernek örülnie, élnie az élet adta örökökkel?

.....

3. Mikor kell valamire nemet mondani?

.....

4. Vonatkoznak-e a keresztyén emberre a világi törvények?

.....

11. Reménységünk

A keresztyén tanítás egyik legnehezebb kérdése az örök élet, a halál és az ítélet kérdése. Vannak, akik – talán félelemből – nem foglalkoznak vele, mások viszont az egész gondolkozásuk központjává teszik.

A bibliai időszemlélet egyenes vonalú: abban hisz, hogy a világnak volt egy kezdete és lesz egy vége, ahogyan az emberi életnek is. (A keleti ember vissza-visszatérő ciklusokban gondolkodik, mint ahogyan az évszakok újra és újra visszatérnek.) A bibliai ember szerint a világ nem áll fönn örökké, de a végét csak Isten tudja, olyannyira, hogy Jézus maga is megtiltotta a tanítványoknak, hogy elkezdjenek számolgatni, mikor lesz. Épp ezért tévedés minden olyan spekuláció, amely természeti jelekből, történelmi eseményekből vagy bibliai utalásokból konkrét időpontot akar kiolvasni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy úgy élhetünk, mint akik nem tudnak idejük végességéről. (Egyik énekünk is erre utal: gyorsan folyó időmet az Úr nem adta hiába.) Életünk ideje és e világ ideje is korlátozott, ezért kell benne felelősen élni.

A halál utáni életről a Biblia különböző részei sok mindent mondanak. Amikor Jézus a kereszten haldoklik, így szól az egyik latorhoz: „*ma velem leszel a paradicsomban*” (Lk 23,43) – vagyis Jézus hisz abban, hogy az életen túl van egy másik világ, ahol Isten uralkodik.

A mikéntje viszont nehezen megfogalmazható. A halálból senki nem tért vissza, csak Jézus, ő viszont nem tartott „élménybeszámolót”, csak biztatta tanítványait: „*veletek vagytok minden napon a világ végezetéig*” (Mt 28,20).

Amit biztosan lehet tudni, az az, hogy bármi történik is velünk akár itt ez életben, akár az ismeretlen túlvilágon, Jézus ott áll mellettünk. Pál így ír: „*Mert meg vagytok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.*” (Róm 8,38–39). Így amikor Isten számon kéri rajtunk életünket – ezt hívjuk ítéletnek –, akkor sem jó tetteinkre, hanem Jézusra kell hivatkoznunk. Az örök élet nem halálunkkal kezdődik, hanem azzal, hogy Jézus elfogad bennünket, és mellettünk marad – és ezen a biológiai halál sem változtat. És ha ő mellettünk marad még a halálban is, akkor bízhatunk benne, hogy mi is mellette maradhatunk az életben – hiszen ő a Feltámadott, ő él. Jézusban az élet erősebbnek bizonyult a halálnál.

KÉRDÉSEK

1. Milyen a bibliai időszemlélet?

.....

2. Mi meg tudjuk-e mondani, hogy mikor lesz a világ vége?

.....

3. Mit nevezünk ítéletnek?

.....

4. Mivel kezdődik az örök élet?

.....

12. A Magyarországi Evangélikus Egyház szerkezete

Amikor azt a szót mondjuk, egyház, akkor két dologra gondolunk: egy közösségre, amely közösen gondolkodik és hisz Istenben, Krisztusban, illetve egy látható szervezetre, amelynek szerkezete, liturgiája, története, „életmegnyilvánulásai” vannak. A két egyházfogalom – amit Luther láthatatlan és látható egyházként különböztet meg – nem mindig fedi egymást: vannak, akik Krisztushoz ragaszkodnak, de egyik egyház szervezetében sem vesznek részt, és vannak egyháztagok, akik Krisztussal és a hittel nem vállalnak közösséget. A kettőt azonban nem lehet elválasztani egymástól, nem lehet csinálni egy olyan látható egyházat, amiben csak és kizárólag hívők vannak.

Eddig az egyház szellemi dolgairól volt szó: mit vall, miről hogyan gondolkodik. A továbbiakban a látható egyházzól lesz szó: hogyan néz ki egyházunk itt e világban: milyen külső jellegzetességei vannak, és milyen a történelme.

Jézus nem mondta meg, hogyan nézzen ki a keresztyén közösség szervezete. Luther szerint mindegy, milyen a forma, az a fontos, hogy a lényegét – az igehirdetést és a szentségkiszolgáltatást, vagyis az Isten népének közösségét – segítse. Ezért van az, hogy a különböző evangélikus egyházaknak más-más a szervezete.

A Magyarországi Evangélikus Egyház szintjei

Minden szinten két vezető áll, egy lelkész és egy világi ember, ez utóbbit felügyelőnek hívják.

Magyarországi Evangélikus Egyház	Elnök-püspök:	Országos felügyelő:	Magyarország
Egyházkerület:	Püspök:	Egyházkerületi felügyelő:	Magyarország harmada
Egyházmegye	Esperes:	Egyházmegyei felügyelő:	Általában 1-2 megyényi terület
Egyházközség	Lelkész:	Felügyelő:	Egy település vagy településrész

Egyházközség többfajta lehet:

- a) anyagyülekezet (önálló lelkész, felügyelő, presbitérium)
- b) társgyülekezet (két vagy több gyülekezet közös lelkésszel)
- c) filia (*önálló presbitérium, de nincs* önálló lelkész)
- d) fiókegyház (nincs önálló presbitérium sem, de rendszeresen vannak istentiszteletek)
- e) szórvány (nincsenek rendszeres alkalmak, egy-két evangélikus család lakik itt)

Az egyes gyülekezeteknek is megvan a belső felépítése:

Gyülekezet vezetése: lelkész és felügyelő – együtt elnökség. Ők vezetik a gyülekezetet.

Presbitérium: 15-30 fő. Ők hoznak döntést az egyes beruházásokról, nagyobb programokról stb.

Közgyűlés: részese a gyülekezet minden felnőtt tagja, aki anyagilag is segíti a gyülekezet életét.

Tisztségviselők: felügyelő, másodfelügyelő(k), gondnok, kántor, számvevőszéki elnök stb.

KÉRDÉSEK

1. Kik vezetik az evangélikus egyház egyes szintjét?

.....

2. Ki a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke és országos felügyelője?

.....

3. Milyen típusú egyházközségek léteznek?

.....

.....

13. Egyházi esztendő

Az emberi életet csak úgy lehet megélni, ha szakaszokra bontjuk, tagoljuk, különben minden mindennel egybefolyik. Ezért ünneplünk születésnapot, szilvesztert, családi és nemzeti ünnepeket. Ezek az ünnepek általában egy-egy fontosabb eseményhez kapcsolódnak, így emlékeztetnek bennünket életünk fontosabb kérdéseire.

Igaz ez az egyházban is. *Egyházi esztendőnket Jézus és az egyház*

életének fontosabb eseményei tagolják. A különböző szakaszokat külső jelekkel – például az oltárterítő színével –, illetve más-más hangsúlyokkal különböztetjük meg egymástól. (Ez azt jelenti, hogy van, amikor a derű, van, amikor a bűnbánat szava a hangosabb.)

Az egyházi esztendő *adventtel* kezdődik, ami a december 25-ét megelőző négy vasárnapot foglalja magába. Sajátossága a várakozás öröme. Ez egyben az önvizsgálat időszaka. Ilyenkor az oltárterítő lila.

A második szakasz a *karácsonyi ünnepkör*, ami december 24-től vízkereszt napjáig, január 6-ig tart. Legfontosabb ünnepei: december 25. és 26.: karácsony (Jézus születése); január 1. (Jézus névadásának napja); január 6. (vízkereszt, a három napkeleti bölcs ünnepe). Örömteli időszak, az oltár színe fehér.

A harmadik szakasz a *vízkereszt ünnepe utáni vasárnapok*: nagyon derűs, örömteli időszak (ekkor vannak egyébként a farsangi mulatságok is), az oltárterítő zöld. Utolsó három vasárnapja, a hetvened, hatvanad és ötvened vasárnap kissé már előkészíti a böjtöt.

A negyedik szakasz a *nagyböjt*: ez a húsvét előtti negyven napot jelenti (a vasárnapok nem számítanak bele!). Főbb jellemzője a nagypéntekre való készülés, az önvizsgálat, a bűnbánat. Sokkal visszafogottabb, komolyabb szakasz, ilyenkor a hívő ember lemond néhány számára fontos dologról (pl. húsevésről). Az oltár ilyenkor lila, kivéve nagypénteken és nagyszombaton, amikor fekete. Utolsó hete a *nagyhét*, ennek ünnepei: virágvasárnap (Jézus bevonul Jeruzsálembe), nagycsütörtök (utolsó vacsora, az úrvacsora szerzése), nagypéntek (Jézus kereszthalála), nagyszombat (Jézus a sírban hallgat).

Következik a *húsvét*: húsvét napját úgy határozzák meg, hogy a tavasz első holdtöltéjét követő vasárnap és hétfő, ez kb. március 22. és április 24. közé esik. (Ennek megfelelően rövidebb vagy hosszabba a farsang és a Szentháromság utáni vasárnapok.) Húsvét örömteli ünnep, Jézus feltámadását ünnepeljük, az oltárterítő fehér.

A *húsvét ünnepe utáni vasárnapok* liturgikus színe is fehér, egy nagyon örömteli időszakról van szó. Ez 50 napig, 7 hétig tart, amibe beékelődik a negyvenedik napon, csütörtökön *Jézus mennybemenetelének ünnepe*.

A húsvét utáni ötvenedik nap *pünkösd ünnepe*: a Szentlélek eljövételének és az egyház megszületésének napja. Az oltár piros.

Utána egy héttel ünnepeljük *Szentháromság ünnepét*, Isten teljes-

ségének napját. Az oltárterítő fehér, majd innentől az egyházi esztendő végéig zöld, amikor kezdődik minden előlről.

Ez utóbbi, majdnem féléves időszakban ünnepeljük október 31-én a reformáció napját, az oltárterítő ekkor piros.

KÉRDÉSEK

1. Mi tagolja az egyházi esztendőt?
.....
2. Mivel különböztetjük meg egymástól a különböző szakaszokat?
.....
3. Mivel kezdődik az egyházi esztendő, mi ennek az időszaknak a sajátossága?
.....
.....
4. Melyek a karácsonyi ünnepek legfontosabb ünnepei?
.....
.....
5. Milyen az oltárterítő böjt idején?
.....
6. Mi alapján határozzák meg húsvét időpontját?
.....
7. Mi pünkösd ünnepe?
.....

14. Felekezetek

Elsősorban is tisztázzuk a fogalmakat! Vallásnak hívjuk a valamilyen felsőbb lénybe vetett rendszerezett hitet, egyháznak pedig a Krisztusban hívők közösségét. A nem keresztyén vallásokat nem nevezük egyháznak. Nem buddhista, iszlám, sintoista stb. egyházról, hanem vallási közösségről beszélünk. Igaz ez akkor is, ha a jog és a politika összekeveri a fogalmakat.

Felekezetnek hívjuk a keresztyénségen belüli közösségeket. (Figyelem! Ez azt jelenti, hogy az evangélikus, református, katolikus stb. nem vallás, hanem felekezet!)

A szekta az egyházakból, vallási közösségekből kiszakadt kis vallási csoport.

Jellegzetességei:

- a meggyőződés, hogy csak nekik van igazuk
- tagjaikat érzelmi zsarolással vagy anyagi módszerrel magukhoz kötik
- a tagok minden lépését irányítják, nincs személyes szabadság
- egyéni módon értelmezik a Szentírást, valamit kiemelve belőle
- mindenható vezető

Persze nagyon óvatosan kell bánni a kifejezéssel, mert sokakat sért, ha szektásnak hívják őket, ráadásul lehet, hogy egy gyülekezetet először szektának hívtak, mára pedig már elfogadott közösség lett.

A legfontosabb felekezetek történetileg egymásból nőttek ki:

Az első az *ortodox* (pravoszláv, görögkeleti) *egyház*.

1054: kiszakad belőle a *római katolikus egyház*. Az 1517-es reformáció, Luther fellépése után jelennek meg a *protestáns egyházak* (a többes szám azt jelzi, hogy a protestáns gyűjtőfogalom!): evangélikus, református, baptista, metodista, adventista stb.

Sokak számára kérdéses, hogy az unitáriusokat hívhatjuk-e keresztyén közösségnek, hiszen ők tagadják Jézus istenségét.)

A 19–20. században jelennek meg az újprotestáns gyülekezetek, ezek elsősorban karizmatikus gyülekezetek.

Mi különbözteti meg egymástól a különböző felekezeteket?

- Szentíráshoz való viszony
- Felépítés, szervezet
- Liturgia
- Tanításbeli különbségek

Közös a keresztyén felekezetekben a Biblia, illetve a Szentháromságba vetett hit.

A mozgalmat, amely a felekezetek közeledését célozza meg, ökuménének hívjuk. Célja egyrészt a közös feladatok megtalálása, másrészt a régi vitás kérdések, esetleges félreértések szeretettelgi megvitatása.

Az alábbiakban a három legnagyobb magyar felekezetet hasonlítom össze vázlatosan:

	KATOLIKUS	EVANGÉLIKUS	REFORMÁTUS
HIT ALAPJA	Biblia + Szentmagyomány	Biblia (főleg az Újszövetség)	Biblia
SZERVEZET	Központosított, első a pápa	Szabad	Általában presbiteri
KÖZPONTI TANÍTÁS	Egyház egysége, Péter utóda	Jézusban kegyelem!	Istené a dicsőség!
LITURGIA	Gazdag, egységes	Szabad, hasonlít a katolikushoz	Szabad, egyszerű
PAP, LELKÉSZ	Külön szentség, nőlen	A gyülekezet része, nőülhet	A gyülekezet része, nőülhet
MIRŐL ISMERED FÖL?	Díszes, sok oltár, szentkép, szobor	Egy oltár, főalak Jézus	Nincs oltár

KÉRDÉSEK

1. Mit hívunk felekezeteknek?

.....

2. Mit nevezünk egyháznak?

.....

3. Milyen ismertetőjelei vannak a szektáknak?

.....

.....

4. Milyen különbségek vannak a felekezetek között?

.....

.....

5. Említs néhány protestáns felekezetet!

.....

.....

6. Mit jelent az ökumené szó?

.....

15. Egyháztörténet dióhéjban

Ha elolvasod az Apostolok cselekedeteiről írott könyv utolsó mondatait, furcsa érzés keríthet hatalmába: mintha furcsán, sután lenne befejezve. Szerintem ez nem véletlen: a szerző nem tudta rendesen befejezni a történetet, mert maga a történet sem fejeződött le.

A szerző, Lukács maximum annyit tehetett, hogy leírta: most itt tartunk...

De a történet maga folytatódott tovább, és folytatódik most is, kétezer évvel később. Ennek a kétezer évnek voltak szép és fájdalmas időszakai, olyanok, amire büszkék lehetünk és olyan is, amire kevésbé. Egy biztos, az, hogy mi most Krisztus-követők, keresztyének lehetünk, ennek a történetnek is köszönhető.

A Krisztus-hívók közösségének, vagyis az egyháznak a története az első püünkösdkor kezdődött Jeruzsálemben: ott alakult meg az első keresztyén gyülekezet. A kezdeti időben ez a közösség még csak a zsidóságon belüli kis szektának számított, de Pál apostol kinyitotta az ajtót, és olyanokat is megkeresztelt, akik nem tartoztak a zsidósághoz. Ezáltal a keresztyénség világvallássá vált, és elterjedt az egész akkor ismert világban, a Római Birodalomban.

Ez első évszázadokban a keresztyénséget keményen üldözték, sok mindennel vádolva őket, például hazaárulással (mert nem voltak hajlandók a császár szobra előtt áldozni) vagy kannibalizmussal (a kivülállók nem értették, mit jelent, hogy Krisztus testét eszik és véréből isznak). Az üldöztetésnek Nagy Konstantinus vetett véget 313-ban a milánói ediktummal.

Uralkodása nyomán a keresztyénség államvallássá lett, az aktuális államhatalomnak kiszolgálója és konkurenciája egyszerre. A középkori egyház – minden szellemi kincsével és értékével együtt – így alaposan eltávolodott attól, amivé Jézus eredetileg tervezte: a benne hívők testvéri közössége helyett egy politikai és gazdasági hatalom lett belőle. Az eredeti jézusi tanítást sok mindenben kiforgatták, a pápai tekintély olykor már Jézus tekintélyét is megelőzte.

Emiatt sok mozgalom indult, amely szerette volna az eredeti jézusi „rendet” helyreállítani: voltak közöttük szerzetesrendek (pl. a ferencesek), de voltak köztük eretnekmozgalmak is. A reformációi – azaz az egyház megújulását célzó – mozgalmak elindultak már Luther fellépése előtt is (Wald, Wyclif, Husz János). Fő kérdésköreik a papság és a laikusság közötti szakadék megszüntetése, harc a két szín alatti úrvacsoráért, az egyház politikai és gazdasági hatalmának kritikája, a szentek tiszteletének elvetése, a Biblia középpontba állítása volt.

Luther Márton Ágoston-rendi szerzetest 1517-ben az háborította föl, hogy Isten kegyelmét pénzért árusították – ezek voltak a búcsúcédu-

lák. A hagyomány szerint 1517. október 31-én egy 95 tételből álló vita-iratot szögezett ki a wittenbergi vártemplom kapujára – és ezt a napot tekintjük a reformáció, vagyis az egyház megújítása kezdetének.

A korabeli katolikus egyház nem volt hajlandó tárgyalni Lutherrel, s mivel ő kényszer hatására sem volt hajlandó visszavonni tanait, kiátkozták. Ezzel az egyház tovább szakadt; a reformáció nyomán szü-letett egyházakat hívjuk protestánsoknak.

KÉRDÉSEK

1. Kinek a nyomán lett a keresztyénség a zsidóságon belüli közösség-ből világvallás?

.....

2. Milyen okai voltak a keresztyénüldözéseknek?

.....

.....

3. Mi történt 313-ban?

.....

4. Melyek voltak a középkori reformmozgalmak legfontosabb kérdés-körei?

.....

.....

16. Ízelítő a reformáció történetéből

A középkor legerősebb politikai ereje a katolikus egyház volt. Ezzel az is együtt járt, hogy mind életvitelében, mind tanításban súlyos fer-dülések keletkeztek: a pápa elkezdett önmagáról nem Jézus követé-ként, hanem Jézus önhatalmú helyetteseként gondolkodni.

Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes volt, aki teológiai tanárként tanított a wittenbergi egyetemen. Számára a végső lökést az adta meg, hogy Tetzel János dominikánus szerzetes *búcsúcédulákat* kezdett áru-sítani: aki vett egy ilyen cédulát, annak azt mondták, megbocsáttattak bűnei. Luther 95 tételben foglalta össze erről szóló véleményét, me-lyekben kijelentette, a pápa Isten helyett nem bocsáthat meg bűnöket, de hirdetheti Isten bűnbocsánatát; a pápa csak azokat a bűnöket bo-csáthatja meg, amelyeket őellene vétettek; Isten megbocsátását nem lehet pénzért megvenni, de kérni lehet és bízni benne. A hagyomány

szerint Luther a 95 tételt 1517. október 31-én kiszögezte a wittenbergi vártemplom kapujára – innen számítjuk a reformáció kezdetét.

A katolikus egyház nem volt hajlandó a kérdésről beszélni, hanem tételeinek visszavonására akarta kényszeríteni Luthert, majd – mivel ez nem sikerült – 1521-ben kiközösítették. A Lutherhez hű nemesek 1530-ban az augsburgi birodalmi gyűlésen tiltakoztak (latinul protestáltak) az „újhitűeket” sújtó rendelkezések ellen (azóta hívják a reformációból kinőtt egyházakat protestánsoknak).

A reformáció gyorsan elterjedt, majd különböző ágakra szakadt, a legfontosabb képviselői: Luther, Melancthon – az evangélikus vonalon –, valamint Zwingli és Kálvin – az ő tanítványaik a reformátusok.

A kezdeti előretörést a 17. században erős ellentámadás kísérte, a katolikus egyház igyekezett – akár erőszakkal – visszahódítani az embereket. Ezt hívjuk ellenreformációnak.

A lutheri reformáció Németországban maradt a legerősebb, illetve a skandináv országokban, ahol az evangélikus egyház államegyház lett, a finn és a svéd társadalom 80-90%-a ma is evangélikus. Magyarországon jelenleg kb. 200 ezer evangélikus él, ez a népesség 2%-a, így vagyunk a 3. legnagyobb egyház a katolikus és a református után.

KÉRDÉSEK

1. Mi volt a Lutheri reformáció közvetlen kiváltó oka?
.....
2. Milyen eseményt tartunk a reformáció kiindulási pontjának?
.....
3. Miért hívják a reformációból született egyházakat protestánsoknak?
.....
.....
4. Ma hol él a legtöbb evangélikus?
.....
5. Hány evangélikus él ma Magyarországon?
.....

17. Itt vagyok otthon – a saját gyülekezet története...

18. Hitvallásaink

Az istentiszteleten az *Apostoli hitvallás* az ige felolvasása után szólal meg. Jól jelzi ez a tény a hitvallás szerepét: Isten megszólít bennünket, és mi úgy válaszolunk: hiszek.

A hitvallások mindig is ilyen szerepet játszottak a keresztyénség életében: reakciók voltak Isten szavára. Nekünk, embereknek ugyan is fontos, hogy meg tudjuk fogalmazni: kiben, miben hiszünk. Azt mondani: hiszek, de nem tudom, kiben, épp olyan, mintha azt mondanám: fűlig szerelmes vagyok, csak nem ismerem azt, akit szeretek...

A hitvallás nem Szentírás! Fontosnak tartjuk a hitvallásokat, amelyeket hitbéli elődeink írtak, de kritikával kell őket olvasni: valóban megfelelnek-e a Bibliának, arra támaszkodnak? (Példa: Luther korában természetes volt, hogy az Isten az államhatalom kezébe kardot adott, azaz jogos akár a halálos ítélet is. Ez bele is került a hitvallásokba. Ma már ezzel a gondolattal vitatkozunk, de ettől még a hitvallások éppolyan fontosak számunkra.)

Ugyanakkor lehet, hogy egyik-másik kérdés, ami őket foglalkoztatta, ma már számunkra nem annyira fontos, ilyen lehet például a Szentháromság tagjainak egymáshoz való viszonya. Az is lehet, hogy egy új nemzedék megírja saját új hitvallását, amibe belekerülnek azok a kérdések, amelyek a régiek számára talán föl sem vetődtek. (Ha például ma íránk hitvallást, abban szerintem szerepelnie kellene a teremtésvédelemnek vagy az emberek eltömegesedése kérdésének.)

Az evangélikus egyház 10 hitvallást fogad el hivatalosan, mint ami a hitét kifejezi. Hitvallásainkat két csoportra lehet osztani: egyetemes hitvallások, amelyeket még az első évszázadokban fogalmaztak meg, és minden keresztyén egyház elfogadja őket, illetve a reformátori hitvallások, amelyek a 16. században születtek.

Egyetemes hitvallásaink:

Apostoli hitvallás

Níceai hitvallás

Athanásiusi hitvallás

Reformátori hitvallások:

Kis káté (Luther írta családfők számára 1529-ben)

Nagy káté (Luther írta lelkészek számára 1529-ben)
Ágostai hitvallás (Melancthon írta az augsburgi birodalmi gyűlésre 1530-ban, hosszú ideig ez alapján hívtak bennünket ágostai hitvallású evangélikusoknak)
Az ágostai hitvallás apológiája (védőirata) (1531)
Schmalkaldeni cikkek (Luther írta 1537-ben),
 Értekezés a pápa hatalmáról és elsőségéről (Luther írta 1537-ben)
Formula Concordiae (Egyességi irat) 1577-ben állították össze)
 Az összeset a *Liber Concordiae*ben (Konkordia könyv – 1580) egyesítették.

KÉRDÉSEK

1. Az evangélikus egyháznak hány hitvallási irata van?
 .....
2. Hogyan lehet őket csoportosítani?
 .....
3. Melyek az egyetemes hitvallások?
 .....
4. Melyik hitvallásról neveztek el bennünket hosszú ideig?
 .....

19. A vallások világa

Vallásnak (mint már a felekezetekről szóló részben írtuk) valamilyen felsőbb lénybe vetett rendszerezett hitet tartunk. (A babonában nincs logikus rendszer, ezért nem is vallás.) A vallásokat nagyon nehéz összehasonlítani, de általában igazak rá a következők:

Sajátosságaik:

- Istenbe vagy transzcendens törvényekbe vetett hit
- a világ és az ember eredetéről szóló tanítás
- a világ végéről és céljáról való tanítás
- az ember céljáról szóló tanítás, erkölcs
- rituális cselekvések, közösségi élet

A vallásokat többféle módon lehet csoportosítani:

1. Megvilágosodáson vagy kinyilatkoztatáson alapulnak?

Ez azt jelenti, hogy bizonyos vallásoknak vannak szent könyveik, ame-

lyekben hitük szerint az Isten szólítja meg a hívőket. Ilyen a kereszténység (szent könyve a Biblia), a zsidóság (szent könyve az Ószövetség), illetve az iszlám (szent könyve a Korán). Más vallások az alapítójuknak valamilyen felismerésén, megvilágosodásán alapulnak. Ilyen például a buddhizmus, illetve a taoizmus.

2. Mennyire elterjedtek?

Vannak vallások, amelyek csak egy-egy nép, törzs vagy kisebb közösség között terjedtek el, ilyenek például az indián törzsek vagy a polinéziai kis törzsek vallása, vagy ilyen volt a magyarok ősvallása is. A világvallások nem kötődnek egy-egy földrajzi helyhez, sem néphez, sem egyfajta kultúrához, hanem szerte a világon, különböző nyelvű és kultúrájú népek között megtalálhatóak. Ilyen a buddhizmus, a kereszténység, a zsidóság és az iszlám.

3. Hány istenben hisznek?

A vallásokat csoportosítani lehet aszerint is, hogy hány istenben hisznek.

- a) A sokistenhívő vallásokat – például hinduizmus – hívjuk *politeistáknak*.
- b) Vannak vallások, amelyek több istenben hisznek, de vagy azt mondják, hogy ezek között van egy, aki mindegyik felett áll, vagy azt, hogy ez a sok végső soron ugyanannak az egynek a különböző megjelenése. Ezt hívjuk *henoteizmusnak*.
- c) Vannak egyistenhívő, vagyis *monoteista vallások*: az iszlám, a zsidóság és a kereszténység, bár a kereszténység miközben vallja Isten egyetlenségét, mégis három isteni személyről beszél.
- d) Furcsa, de van olyan vallás is, amely nem hisz egy személyes istenben, vagy legalábbis nem foglalkozik vele, hogy létezik-e. Ilyen a taoizmus és a buddhizmus.

A vallások elterjedéséről érdekes összeállítást láthattok a <http://www.mapsofwar.com/images/Religion.swf> oldalon, keressetek utána!

KÉRDÉSEK

1. Mit nevezünk vallásnak?

.....

2. Milyen alapon lehet a vallásokat csoportosítani?

a) .....

b) .....

c) .....

3. Melyek a legfontosabb világvallások?

.....

.....

4. Melyek az egyistenhívő vallások?

.....

.....

Az ígélet földje Jézussal

Egy napközis hittantábor leírása

SIMON RÉKA

Az ígélet földje – bibliai értelemben az Ábrahámnak ígért föld. A 2016 nyarán Bükön tartott napközis hittantáborban sorra vettünk néhány helyszínt az ígélet földjéről Jézus földi életéből. Átvitt értelemben az ígélet földjévé válik az életünk egy-egy helyszíne és helyzete is, ha azt nemcsak a magunk verejtékén vagy éppen a gonosz sodrásában éljük meg, hanem Jézus Krisztusba vetett hittel, belé kapaszkodva, benne reménykedve. Jézussal ünneppé válnak az ő kegyelmének és szeretetének sokféle módon megtapasztalt pillanatai. Ezért kerültek elő életünk közösségei, mint a település, ahol élünk, annak néhány – nem gyülekezeti – közössége, a családjunk, a gyülekezet, amelyben élünk, és Istennel való közösségünk.

Az egyhetes tábor vázlata a következő: *lásd a táblázatban.*

Mint látható, négy hagyományos tábori nap követi egymást a hét folyamán. A szerdai napra ékeltük be a kirándulást. Korábbi években erre pénteken került sor, de azt tapasztaltuk, hogy így jobban részévé válik a programnak, jobban megmarad a közösség, inkább együtt marad a résztvevők csoportja szombatra és vasárnapra is. A szombati pihenőnapra résztvevőknek és szervezőknek egyaránt szükségük van, de annál eredményesebb a szombati közös vacsora. Ide a részt vevő gyerekeket a családjukkal együtt szoktuk elhívni. (A vacsora előzetes jelentkezés alapján készül, de lehet elvitelre készült is.) Ez a nagyrészt kötetlen szombat esti találkozás a misszió egyik kiemelt alkalmává gyarapodik.

A vasárnap záróistentisztelet a főistentisztelet, amelyet családi jelleggel tartunk. A táborozók énekének a gyülekezet különösen örül.

Igéret földje – Jézussal

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
9.00 Reggeli gondolatok – téma és ígéhelyek	Találkozások. Ismerkedő játékok-áhitat 1Móz 12,1-9	Közösségben – naplajnkban 1Móz 13,1-12		A család ereje 1Móz 18,1-15	Az ígéret – egyház – örökség – reménység 1Móz 18,1-15	Pihenőnap	Záró istentisztelet veitféssel a hét eseményelből, közös énekléssel.
10.00 Tízórai szünnet							
10.30 Napi ígéret – bibliai helyszínek megismerése	Kapernaum városának eseményei: A béna meggyó- gyítása és Lévi elhívása	Események a Galileai tengeren: Jézus lecsendesíti; Péter is a tengeren jár	Kirándulás	Események Betániában: Mária és Márta, Lázár feltámasztása	Események az Olajfák hegyén: Jézus főpapi imádsága, mennyibemenetel.		
11.00 Korcsoportos foglalkozás	Téma: találkozás Jézussal	Közösségben Jézussal Kézműves foglalkozás két külső helyszínen is (idősek otthona és óvoda): 10.30-tól		Jézus mint családlátogató	A beteljesült ígéret.		Pakolás, takarítás.
12.00 Ebéd							
13.00 Csendes pihenő kisciknek, szabad játék	Film, csocsó, társas	Film, csocsó, társas		Nagy játékos délután	Kirándulás a természetben, pl. egy más felekezetű templom vagy egy útszéli kereszt érintésével	Kemenécs sütögetés vagy valamilyen vacsorajellegű szertartevendégség, éneklés, morzsacsipogetés, értékelés	
14.00 Közös játék	Városmakett- építés	sportdélután, táncház, kézműves foglalkozás, számháború					
16.00 uszonna	uszonna	uszonna	uszonna	uszonna	uszonna		
16.30 Napzáró díhat	Kivel találkozottai?	Kikkel élünk együtt?	A mi családuink, gyülekezetünk	Az élő ígéret			
	Jan 20,19-23	ApCsel 1,4-8	ApCsel 4,32-37	Jel 2,13-16			

A gyülekezet tagjai a napzáró áhítatokon is részt vehetnek, amely mindenki számára nyitott.

Az itt bemutatott tábor egy nagy csapatmunka eredménye. Ezúton mondok köszönetet a tervezésben, szervezésben és megvalósításban nyújtott aktív szerepéért és kemény munkájáért Giczi Nikolett büki hitoktatónak, Mrkva Renáta, Szidoly Roland, Vincze Délia és Wölfel Mihály teológushallgatóknak, a büki gyülekezet Ifjúsági Önkormányzata tagjai és ifisei közül Firisz Anitának, Galavits Petrának, Iliás Krisztofának, Kajtár Dánielnek, Szele Franciskának, valamint Tomcsányi-Kovács Szilvia drámapedagógus testvérünknek. Az alábbiakban az általuk kidolgozott vázlatokat és leírásokat szerkesztettem egybe, illetve egészítettem ki az eredeti programtervezethez illeszkedve. Ugyanakkor köszönetet mondok ifiseinknek, a pedagógus segítőknek és a hit-tanos szülőknak, akik részt vettek a tábor lebonyolításában.

A táborprogram a résztvevőket csoportokban mutatja be. A résztvevők nagy száma miatt mi korcsoportjuk szerint választjuk szét a gyerekeket. Ebben a táborban három alsós (és ovis) és három felsős csoportunk volt, amelyeket különböző színű karszalagokkal is jelöltünk. Minden csoportnak volt egy felnőtt vezetője és egy ifis segítője. A gyermekek velük beszélhették meg ügyes-bajos kérdéseiket, ők vigyáztak rájuk, ők vitték őket a foglalkozásokra, étkezésekre. A csoportok ugyanakkor a témafeldolgozásban nem maradtak ennyire külön, a felsősök és kisifisek egy nagyobb csoportban maradtak. Más programokon egyéb módon keveredtek (csütörtök délután pl. 1-től 6-ig számolással osztottuk szét őket a hat helyszínen).

A napi programot tekintve fontos megjegyezmem, hogy az ebédet a helyi iskola menzáján fogyasztottuk el, ezért erre kb. 1,5 órát kellett szánnunk. Az ebéd után a kisebbek kedvéért csendespihenőt szerveztünk: az egyik gyülekezeti terembe szivacsokat tettünk le, az ablakokat besötétítettük, és rajzfilmet vetítettünk. Közben felügyelt szabadidőt biztosítunk a többi résztvevőnek.

A szerdai kirándulás nem vallásos jellegű. Ellenben a pénteki kirándulásnál erre külön gondot fordítottunk, ökumenikus jelleggel szerveztük ezt a kirándulást. A hozzánk közeli nagy horvát nemzeti-

ségű falu római katolikus templomában tartott napzáró áhítat előtt a helyi horvát plébános is köszöntötte a táborozókat. Fontosnak tartjuk az ökumenikus szemlélet bontogatását a felnövekvő nemzedékben, azért is, mert a tábor résztvevői között nemcsak hittanosaink, hanem más felekezetű testvéreik, barátaik is részt vesznek, illetve az utóbbi években a gyülekezetüinktől vagy akár a keresztyénségtől egészen távol élők is hozzák gyermekeiket. Így mutatjuk meg evangélikusságunkat, erősítjük a sajátjainkat felekezeti identitásukban és testvéri hozzáállás felé irányítgatjuk a más felekezetű vendégeinket.

A közös éneklések sosem az idő kitöltését szolgálják. Még a legálmosabb reggeleken is igyekszünk a közös éneklés örömét, élményét, áhítatát, a hála, a bűnbánat, a dicsőítés, a közösség érzéseit a gyermekeknek és a fiataloknak közvetíteni az éneklés által.

A keddi nap programjában a településünk egyes közösségeivel jön létre találkozás a tábor résztvevői számára. Fontosnak tartom, hogy ha nincs mód ilyen helyszínek felkeresésére, akkor is nyisson a tábor ezen a programpontra a település felé, akár egy előre meghirdetett gyermekprogrammal, utcazenéléssel/énektanítással, egyéb formákkal. Ugyancsak lehetőséget adhat a település csoportjaival való találkozásra a délutáni foci, esetleg a táncházzal.

Az itt kibontott táborprogramhoz segítséget nyújtunk a megvalósult táborban készült fotókkal és letölthető anyagokkal ezen a linken: http://buk.lutheran.hu/tabor_szakmai.rar

9.00 Hétfő reggeli áhítat: 1Móz 12,1-9

Téma: Találkozás

Az áhítat mondanivalója a különböző találkozások jelentősége. Találkozás barátokkal, régi és új táborozókkal, eseményekkel, történetekkel, Istennel. Egybeköthetjük ismerkedős játékokkal, a táborvezetők bemutatásával. Többféle találkozás van az életünkben, és ezeknek a jelentősége eltérő. A találkozások lehetnek egyoldalúak, ugyanakkor több szereplősek is. Istennel való találkozásunk teljesen más, a többi találkozásunkhoz nem hasonlító. A hét folyamán célunk, hogy ezt a találkozást ismertessük meg a gyerekekkel, segítsük őket azon az úton,

hogy Istent minél jobban megismerhessék, találkozhassanak az Ő befogadó és nyitott szeretetével.

10.30 – Napi ígélet

Találkozás Jézussal – Kapernaumban

Időutazás – időkerék beállítás. Abba a korba lépünk vissza, amikor Jézus élt itt a földön. Mikor is lehetett, hány évvel ezelőtt? Áttekintjük a történelmet (mi mihez köthető?).

Vetítés az országról. Képsorozat. Hova is utazunk? Mi most melyik országban lakunk? A mi országunkhoz képest hol helyezkedik el az a terület ahova most utazunk? Ragasztott térkép ismertetése – és a területnevek kiosztása.

Az ország neve Palesztina, a város pedig Kapernaum. Az ország rövid bemutatása. Részai: Galilea, Samária, Júdea. Nevezetes városai, amik Jézushoz kapcsolódnak – amiket már ismerhetnek a gyerekek. Kik éltek ott, milyen lehetett a város. Halászfalu, tópart, nem nagy...

ELSŐ TÖRTÉNET: A BÉNA MEGGYÓGYÍTÁSA (MK 2,1-12)

Most mi leszünk Palesztina lakói, valamikor Kr. u. 30–40 közt. Most mi élünk Kapernaumban, és hozzánk jön Jézus. Lehetőségünk van találkozni vele. Jézus több alkalommal megfordult ebben a városban. Több ismerőse lehetett itt. Mondhatjuk, szinte hazajött.

- ▶ *Tevékenység:* bábbal eljátszuk az eseményeket, közben olvassuk, meséljük Mk 2,1-12-t.
- ▶ *Kellék:* a béna ember bábja, az ágya köteleken. Szereplőket válogatni: Jézus; 4 segítő, akik a bénát hozzák. A ház, ahol Jézus van, a gyerekekből alakítandó ki.

Ilyen találkozási élménye volt Jézussal azoknak az embereknek, akik ott éltek Kapernaumban. Láthatták a csodát.

- ▶ Kérdések a gyerekek felé a közös gondolkodáshoz:
Milyen érzés lehetett annak az embernek, aki meggyógyult és nem volt többé béna? Milyenek voltak a barátok, akik odavitték a bénát? Milyen gondolat vezette őket, hogy még a tetőt is képesek voltak kibontani azért, hogy Jézus közelébe férjenek?

MÁSODIK TÖRTÉNET: LÉVI ELHÍVÁSA (MK 2,13–17)

Még egy fontos találkozása van Jézusnak Kapernaumban, ez nem a városban, hanem a tóparton történt. Ahol volt egy vámszedő hely (itt fontos a fogalom magyarázata, feladatkör tanítása és a vámszedésről általában röviden tájékoztatni a gyerekeket).

- ▶ *Tevékenység:* a történetet eljátszani, közben olvassuk, meséljük Mk 2,13–17-t. Szerepelők: vámszedő (Lévi), Jézus, írástudók, vámszedők.
- ▶ *Kellék:* asztal.
- ▶ *Kérdések a feldolgozáshoz:*
Milyen érzés volt Lévinek találkozni Jézussal? Milyen volt kívülrőlként látni az eseményeket? Mire gondoltatok, mikor Lévi az első hívó szóra feladta eddigi életét és Jézussal ment? Miért lesznek ellenségesek az írástudók? Ki is lesz Lévíből? Mit jelent tanítványnak lenni. Hányan mennek Jézussal? Miért fontos az ő kiválasztásuk?

11.00 Csoportos foglalkozások: Találkozások – egymással, találkozás Jézussal

OVISOK ÉS 1. OSZTÁLYOSOK

Délelőtt a kiscsoportos foglalkozás keretein belül először ismerkedünk egymással a csoporton belül különböző játékok segítségével. Labdát gurítunk egymásnak, és aki megkapja a labdát, az mondja a nevét. Majd bekötjük valakinek a szemét, aki elé odaállítunk egy gyermeket, és a bekötött szeműnek ki kell tapogatnia az előtte álló arcát, karjait, kezét, hogy kitalálhassa, ki az. A foglalkozás második részében a béna meggyógyításának történetét dolgozzuk fel. Egy lepedőre fektetünk egy gyermeket, aki a béna ember szerepébe lép, és a barátai viszik Jézushoz (néhány métert tesznek meg vele). Mindenki kipróbálhatja a különböző szerepeket. A csoport adottságaitól függően beszélgethetünk arról, hogy milyen bénának, kiszolgáltatottnak lenni, milyen segíteni.

2-3. OSZTÁLY

Bevezető játékok

Városfoglaló játék – Feladat: a gyerekek szorosan egymás mellett állnak egy kört alkotva, ez a városfal. A játék megkezdése előtt kikül-

dünk egy gyereket. Az ő feladata lesz, hogy bejusson a városba. Ez úgy lesz lehetséges, ha kitalálja, melyik két ember között juthat be a városba. A városba betérő úgy juthat be a városba, ha kitalálja, ki az az egymás mellett álló két ember, akik pozitív kisugárzással rendelkeznek, innen tudja meg, hol juthat be a városba. A többi gyerek vagy szigorú, barátságtalan arccal vagy „fapofával” kell nézzen a játékosra. A pozitív kisugárzású embereknek mosolygás nélkül kell kimutatniuk, hogy ők alkotják a kaput. A játék akkor igazán izgalmas, ha jó sok emberből áll a város.

Vezérválasztó – A gyerekek körben állnak. Egy embert kiküldünk, akinek ki kell majd találnia, hogy a körben lévő emberek közül ki a „vezéregyéniség.” A vezéregyéniséget a többiek választják ki. A vezéregyéniség az, aki kitalálja, hogy mit csináljon a körben lévő többi ember. Például bejön a kiküldött játékos, beáll a kör közepére. A vezéregyéniség abban a pillanatban, ahogy látja, hogy nem figyel rá a bejött játékos, elkezd például vakarni a fejét, a többiek rögtön utánozzák. Egy idő után elkezd más valamit csinálni, például csettinteni, a többi rögtön utánozza. A játékosnak ki kell találnia, ki a vezéregyéniség.

Beszélgetés

Jézus megtalál minket. Van, amikor keressük őt (például a segítségét), és van, amikor nem. Miért nem? Ő mindig velünk van, megvéd és megőriz az igazán rossztól, mint egy várfal. Erős vár a mi Istenünk. Jézus megmutatja, hogyan viselkedjünk a többi emberrel. Kövessük őt ebben is.

Befejező játék

Körbeállnak a gyerekek. Egy labdára van szükség. A labdát dobálgatják egymásnak a gyerekek tetszés szerint. Mindenkinek mondania kell egy bibliai helységnevet. Aki nem tud, az kiesik. Az nyer, aki a végén marad.

3. OSZTÁLY

Bevezető játékok

Ismerkedős játékok, körjátékok, névtanulós labdás játékok – Sétáljunk kihasználva a teret és ne figyeljünk másra, csak magunkra. Majd menjünk úgy, hogy egymás szemébe nézünk, megfigyeljük a másikat, meg-

figyeljük, kik vesznek körül minket. Majd köszöntsük egymást: fejbiccentéssel, kacsintással, vagy úgy, hogy megérintjük egymást a kisujjunkkal, vállakkal, lábbal. Végül találjunk ki köszönési formákat, amikor találkozunk egymással. Lecsendesedésként ismét sétáljunk úgy, hogy csak magunkra figyelünk. Ebben a feladatban szólhat úgy zene is, ha van rá mód.

Körbe állunk a névtanulós játékokhoz. Cél: kikkel vagyok körülveve? – Nevünk kezdőbetűjével kell egy tulajdonságot mondani Például: rendes Reni, a következő megismétli és mondja a sajátját: rendes Reni, lelkes Laura... és így tovább, amíg a kör végére érünk.

Szorosan egymás mellé állunk körben úgy, hogy a vállak összeérnek. Egy gyermek a csoportból kimegy. A többiekkel kiválasztunk két embert. Ők lesznek a kapuk a többiek a várfal. Aki kiment, azt behívjuk, és beáll a kör közepére és meg kell találnia a kapukat. A kapuk a tekintetükkel csalogathatják és jelezhetik az irányt, mással nem, a többieknek pedig elutasítóan kell nézniük.

Beszélgetés

Fontos vagyok (családomnak, barátaimnak, Istennek), de mások között élek. Hogyan vagyunk jelen egymás számára? Közünk van egymáshoz. Figyeljünk oda egymásra, ismerkedjünk, barátkozunk, segítsük egymást. Jézus hív. Vele az ő közösségébe érkezem. Összeköt minket.

FELSŐSÖK

Cél: A gyerekek ismerkedése, a téma feldolgozása
Nagycsoportos foglalkozás (30 fő)

Ismerkedős játék

Névkör (névtanulás, koncentráció) – Először mindenki elmondja körben haladva a keresztnévét. A következő körben az első játékos elmondja a saját nevét, a második az előtte lévőjét és a sajátját, a harmadik az előtte lévő kettőt és a sajátját... és így tovább végig a körön. Fontos felhívni a játékosok figyelmét, hogy ne csak a nevek sorrendjét memorizálják, hanem a nevet kössék az archoz, hiszen így valósul meg a névtanulás.

Találkozások

Tekintet balra (kapcsolatteremtő, lazító játék) – Körben állunk. Az összes játészó a tanár jelére elkezd a tőle balra állók tekintetét keresni, egyenként haladva, lassan a körben álló társak mentén. Ha a tekintete össztetalálkozik valakiével, akkor ők ketten helyet cserélnek. Majd újra elkezdik a tőlük balra állók tekintetét keresni... A csoportvezető dönti el, mikor van vége a játéknak. Nyugodt, csendes játék.

Ismerjük a béna meggyógyításának történetét. Mi vagyunk annak a háznak a falai, ahol Jézus meggyógyította a bénát. Egy kapu van, ahol bemehetünk a házba, ezt kell tekintettel eljászani.

A szabadulás útja (együttműködés, kommunikáció tekintettel)

Körben állunk. A körből egy kapun át lehet kijutni. A kapu két játékos között van. Egy választott játékos – aki nem tudja, hogy hol van a kapu – a kör közepére áll és a tekintetekből megpróbálja megtalálni a kifelé vezető utat. Azok a játészók, akik nem „kapuk”, azt üzenik a tekintetükkel: nem, itt nem mehetsz ki... A „kapuk” pedig azt, hogy: gyere, itt kimehetsz... Azért nehéz játék, mert csak a szemek játszanak, másként nem lehet kommunikálni. Három próbálkozása lehet a kör közepén állónak.

Milyen érzés kiszolgáltatottnak lenni? Milyen, amikor feltétel nélkül meg kell bíznod a barátaidban? A bénának is rá kellett hagyatkoznia a barátaira, feltétel nélkül megbízott bennük. Próbáljuk ki, milyen érzés lehetett!

Vakvezetés (bizalom, együttműködés)

A játékosok párokat alakítanak. Egyikük becsukja a szemét, a társa a háta mögé áll nyitott szemmel. Csukott szemű társa vállára teszi a kezét, majd elkezd őt lassan vezetni a teremben, ügyelve arra, hogy ne ütközzön neki semminek. Ezután csere. A folytatásban már csak egy kéz van az egyik vállon, így vezeti társát a játékos. A legnehezebb variációban nem a társa mögé, hanem elé áll. Majd összeakasztják a mutatóujjukat és a nyitott szemű gyerek csak az ujjánál fogva vezeti társát. A játék végén célszerű megbeszélni, ki hogyan érezte magát, mi volt nehéz, ki érezte magát biztonságban és miért...

Kiscsoportos megbeszélések

Beszéljétek meg egymással, milyen lehet egy béna vagy néma számára az élet?

A mi időnkben ki segít, honnan kaphatunk segítséget?

Mi az, ami a Te életedben Jézus jelenlétét bizonyítja?

14.00 – Közös játék: Városmakett építése

6 csoportban történik a jeruzsálemi templom és környezetének építése.

Kellékek: 2 zsák szárazbeton, kisebb és nagyobb kavicsok, a város alá pl. osb lap kb. 1,5×4 m, zöld ágak, kartondobozok, ollók, tempera, ragasztó.

A legkisebbek növényeket gyűjtenek a városhoz. Jó, ha olyan gyülekezeti tag kertjébe mehetnek, akinek van dézsmálható fügefája. A gyűjtött ágakból készülnek majd a fák és bokrok.

Az életkorban következő két csoport kartonokból, kartonpapírból házakat vág, fest, ragaszt.

A következő csoport kanyargós utat vág ki kartonpapírból, erre vékonyan betont kennek és kisebb kavicsokkal megszórják. Így készül el az út.

Egy felsős csoport betonból és nagyobb kavicsokból megépíti a városfalakat.

Egy felsős csoport kartonból elkészíti a jeruzsálemi templom makettjét.

17.30 – Napi záróáhítat (Jn 20,19–23)

Téma: Kivel találkoztál?

Felidézzük, hogy a nap folyamán kikkel is találkoztunk a tábor résztvevői, egyéb személyek és a bibliai szereplők közül. Azzal a Jézussal találkozhattunk, aki mindig békességgel jön felénk. Feltámadása után is nem haraggal, hanem békességgel jött vissza közénk. Számára nincs lehetetlen, a zárt ajtókon is át tud menni. Példa számunkra, hogy milyen indulattal éljünk. Nekünk is jobb békében élni, mintsem haragban. Mi is ezzel a lelkülettel, megbocsátással, békével menjünk barátaink, szeretteink, embertársaink felé.

Kivel találkoztál ma? – Mondják el a mellettük ülőknek pár mondatban, hogy kivel találkoztak ma, kit ismeretek meg.

Nézzenek körbe, és a székükön keressenek egy kis cetlit, amin találhatnak egy üzenetet. (Előre felragasztva a székekre kis cetliket az alábbi íge: „*én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.*” Mt 28,20b)

Ez Jézus üzenete, amit magatokkal vihetek, és megőrizhettek, hogy ne feledjétek el. Jézus mondja, hogy mindig itt van mellettünk, figyel ránk, velünk van minden napon.

9.00 – Keddi reggeli áhítat (1Móz 12,1-9)

Téma: Közösségben (konfliktusok kezelése)

KEZDŐ JÁTÉK: HELYFOGLALÓ

Ez egy jól ismert játék. Először kiterítünk egy nagy szőnyeget vagy papírt, valamilyen anyagot, amire a gyerekek rá tudnak állni. Majd a sarkait vagy széleit egyre inkább behajjtjuk. A cél az, hogy minél tovább, minél többen rajta maradjanak.

Ez a játék szépen szimbolizálja Abrám és Lót szétválásának történetét és segíti annak megértését. Ez által közelebb juthatunk egy probléma, konfliktus megoldásához is. Játék után kérdezzük meg a gyerekeket, milyen érzés volt benne lenni ebben a helyzetben. Miért nem volt könnyű? Megtehetjük, hogy testvéreket, barátokat állítunk be a játékba. Utána megkérdezhetjük tőlük, hogy milyen érzés volt, amikor a másik előbb lelépett, mint ő, amikor rájuk jutott a sor és választaniuk kellett.

IGEHIRDETÉS

Valami nagyon hasonló történt Abrámmal és Lóttal. Ez olvashatjuk a Bibliában... (felolvassuk a textust). Emlékeztetjük a gyerekeket egy olyan helyzetre, amikor testvérrel szülővel, barátal valamilyen konfliktusba keveredtek, vitatkoztak, amikor akár tettlegességig is fajult a konfliktus. Fontos, hogy a kicsik is megértsék, mi az a konfliktus, mivel járhat – vitatkozással, sértődéssel stb... Fontos a személyes példa, így könnyebben válaszolnak, nyílnak meg ők is. Fel lehet tenni azt a kérdést is, hogy hogyan próbálnak megoldani ilyenkor egy ilyen helyzetet.

Ahogy olvashattuk: Abrámék szétváltak. Itt a saját szavainkkal elmondhatjuk a történetet. Fontos a megoldást megértetni: Lót meg-

kapta a jobb legelőt, de Ábrám is örülhetett, mert jóban maradt rokonával és amúgy is tovább akart menni az Úr által kijelölt útján.

Ábrám és Lót esete példaként lehet előttünk, azért, hogy nem kerülték a konfliktust, de nem is indulattal próbálták elintézni a problémát, ahogyan pásztoraik tették.

Egy jó közösségben, szinte mindennaposak a konfliktusok. Igazából elengedhetetlenek. Egy szülő és gyerek között nem mindig közös az egyetértés, ahogyan a barátok között sem. De ez nem baj. Nem bűn az, ha mást gondolsz, mint a másik, de talán az sem, hogy ugyanaz a labda kell. Az a fontos, hogy beszéljünk, találjunk megoldást.

Az előző napzáró áhítathoz kapcsolódóan: Mit mondott Jézus a tanítványainak, amikor a zárt ajtón át megjelent nekik? Hogyan üdvözölte őket? („*Békesség néktek!*”) Nemcsak a tanítványokat üdvözli így, hanem tőlünk is ezt kéri, erre hívja fel figyelmünket, és ezt adja nekünk.

10.30 – Napi ígélet

Közösségben Jézussal, együtt Jézussal – a Galileai-tengeren

Események a Galileai-tengeren – vizes helyszínek.

A nap vezérfonala: közösségben. Közösség tagjának lenni.

BEVEZETŐ JÁTÉK

A padlón párnákon ülnek a gyerekek.

Hullámmozgás – Menetirány szerint körben állunk, egymás vállát fogva mindkét kézzel. A kiválasztott gyerek leguggol, őt követi a mögötte álló. Egy hullámnak kell végigfutnia a körön, fokozatosan kell tehát leguggolni és fölegyenesedni.

A helyszín bemutatása vetített képekkel. A hely tulajdonságai, nevei. A Föld legalacsonyabban (209 méterrel a tengerszint alatt) fekvő édesvízű tava. (Az abszolút rekordtartó a közeli, sós vizű Holt-tenger.) Bár földalatti források is beleömlenek, fő táplálója a Jordán, amely észak-déli irányban keresztülfolyik rajta. A tavat hegyek veszik körül, de alacsony fekvése miatt gyakran hirtelen érkező viharok korbácsolják. Területe 166 km², a Balatonnál kisebb tó.

Több esemény kapcsolódik Jézus korában ehhez a tóhoz/tengerhez,

amit sok névvel illetnek: Tibériás-tó (a part menti városról elnevezve), Galileai-tenger, Genezáreti tó. Ez mind egy és ugyan az a helyszín, csak több elnevezést használnak hozzá.

Időkerék visszapörgetése... Ebben a korban a tó körül virágzó települések láncolata helyezkedett el. Jelentős kereskedelmet bonyolítottak le, a halászat több száz hajóval folyt. Itt választja ki maga mellé Jézus is egyszerre négy tanítványát: két testvérpárt – Andrást és Pétert, Jakobot és Jánost. – Kiválasztástörténet röviden.

ELSŐ TÖRTÉNET: JÉZUS LECSENDESÍTI A TENGERT (MK 4,35–41)

- ▶ *Tevékenység:* eljátszani a tenger lecsendesítését
- ▶ *Kellék:* nagy kék anyag, evezők. A gyerekek alkotják a vihart és a szelet. A hajót négy gyermek formázza, majd felszállnak rá a tanítványok és Jézus elalszik.

Amíg játszunk velük, közben elolvassuk a történetet a Bibliából. Együtt szállnak hajóra, közösséggé válnak. Jézus és a tanítványai, olyanok lesznek mint mester és a tanítványai, vagy mint a mai korban a tanító és az osztály. Igaz nem egy helyen, nem egy épületbe jártak iskolába, mint mi most, de... és összehasonlítjuk Jézus iskoláját a mai iskolával.

MÁSODIK TÖRTÉNET: JÉZUS A TENGEREN JÁR (MK 6,45–52)

A másik történet a Genezáreti tavon közvetlenül az 5000 ember megvendégelése után következett.

- ▶ *Tevékenység:* eljátszani a történetet
- ▶ *Kellék:* nagy kék anyag, hajónak kinevezett kartonpapír, evezők

Miközben játszunk a gyermekekkel, a történetet, olvassuk, mondjuk a Bibliából.

- ▶ *Kérdések az elmélyítéshez:*
Miért nem ment velük együtt Jézus a hajón? Miért küldte előre a tanítványokat? – Hálaadás Istennek a segítségéért, szándékosan, hogy próbára tegye őket, vagy épp tanítási szándékkal...

Bizalom: fontos összetartó erő egy közösségben. Bizalom nélkül nincs igazi közösség. Ne kételkedjete, ne féljete – ezt az intelmet kapjuk

Jézustól. A közösségekbe, a közösségeinkben se kételkedjünk és ne féljünk. Ezzel a kapott bizalommal lépünk és fogadjuk el a társainkat.

BEFEJEZŐ JÁTÉK: CÉLJA AZ EGYMÁSRA FIGYELÉS, CSAPATÉPÍTÉS
Trópusi eső – A gyerekek körbe állnak. A játékvezető elkezd a mozdulatot, a tőle jobbra álló átveszi a mozdulatot és így egymás után, sorban mindenki átveszi a mozdulatot a szomszédjától. Egészen addig ugyanazt a mozdulatot végzi mindenki, amíg egy újabb mozdulat nem ér hozzá. (Két kéz összedörzsölése, jobb kéz csattint, két kéz csattint, taps, combütögetés, jobb láb dobbant stb.) Mikor az előző mozdulat a körben már valameddig elért, új mozdulatot kezd a játékvezető.

11.00 – Csoportos foglalkozások

Nem korcsoportok szerint történik, hanem a külső helyszínekhez válogatjuk szét három csoportra a résztvevőket.

A TÁBOR HELYSZÍNÉN

A táborban (pl. gyülekezeti házban) maradónak kézműves foglalkozást biztosítunk: egyrészt befőttes üvegeket díszítenek üvegfestékkel, tenger témájú képpel, másrészt 3 parafadugóból készítenek hajót, rá dekorgumiból padlót, vitorlát, esetleg zászlót készítenek.

ÓVODA

Mozgásos éneket tanítunk az óvodás gyerekeknek: Pillangó, ha lehetnék... (kotta: <http://www.royalrangers.hu/enekek/pillango.pdf>), Homokra házadat, „Fejem-vállam-térdem-talpam, majd bemutatkozunk. Az énekek között, azok szövegéhez kapcsolódóan rövid áhítatot tartunk az óvodások nyelvén. Végül az óvodásoknak a táborozók által vezetett, segített kézműves foglalkozást tartunk: kerek kartont kékre festünk, az lesz a tenger, és dekorgumira rajzolnak hajót, illetve alakot, amelyeket kivágnak és ráragasztanak a tengerre.

IDŐSEK OTTHONA

Meditatív zenés áhítatot tartunk. A szöveges, olvasható részeket kiosztjuk a gyerekeknek.

Kezdőének: Kérlek, add a kezed (kotta: http://www.kottacsere.hu/?wpfb_dl=280)

Bevezető zsoltár: Zsolt 8,2–10

Ének: Ő elég erős (Zarándokének 135)

Imádság – a Lélegzetvétel (Szerk.: Dr. Szabó Lajos, Luther Kiadó, Budapest, 2006.) című kiadvány 18–19. oldaláról Gömböcz Elvira imádsága:

Lassan, csendesen folynak a napok,
egyik a másik után, szürkén, egyhangúan:
a gondtalanság öröme és az üres unalom határán lebegsz.

Aztán hirtelen örvény támad, áradat vesz körül:
magával ragad és a mélységbe ránt,
pillanat alatt elsodor
boldog gondtalant
és egyhangúságba fásult boldogtalant.

Esélyt vagy veszélyt hoz a mélybe húzó áradat?
Mélység vagy magasság ez?
Nem tudod, de érzed, hogy közelebb van itt az Isten;
nem hagyott el
gondoskodása
körülölel.

Istenem, te a tenger mélyén is ott vagy?
Amikor hullámok csapnak át a fejem fölött – velem vagy?
Amikor sodor az ár, és harcolni próbálok ellene hasztalan – velem vagy?
Amikor fogytán az erőm, és úgy érzem, nem bírom már – ott vagy?
Amikor nem veszek észre, te akkor is velem vagy?
Mindig velem leszel?

Istenem, aki mindennek forrása vagy,
aki életet adsz nekem s minden élőnek,
aki az élet vizét adod – ingyen:
te valóban itt vagy!

A jelenben vagy!

Oly sokszor elsodornak a mindennapok gondjai:
mint zúgó áradat, úgy vesznek körül.

Sokszor észre sem veszem, hogy te minden helyzetben velem voltál.

Amikor csak magamban bízom,

akkor olyan gyorsan rám tör

a kétség, az erőtlenség, a csüggedés.

Segíts, hogy észrevegyem jelenlétedet az életemben!

Mert te vagy, aki van.

Most is, velem is.

Segíts, hogy észrevegyelek

a jelenben

a mai nap eseményeiben is!

Ének: Mélységeknek mélységéből, Zarándokének 45

Bizonyágtétel Zsolt 8,4 alapján a Jézussal való találkozás és a vele való közösség témájával kapcsolatban, arról, hogyan tapasztalja meg a bizonyágtevő a megváltó Jézus jelenlétét, a megvalósuló ígétét a saját életében.

Imádság

Áldás

Ének: Velem vándorol utamon Jézus, Evangélikus Énekeskönyv 459

14.00 - Közös játék

Egy órán keresztül különböző helyszíneken három választható tevékenység: foci, ha lehet, akkor a helyi futballpályán; táncház a tábor helyszínén; illetve a délelőtti külső helyszínen résztvevők elkészítetik a délelőtti kézműves foglalkozás tárgyait (festett befőttesüveg és hajó parafadugóval és dekorgumival). Majd a megmaradó egy órában számháború például a templomkertben.

A TÁNCHÁZ TÁNCAI VARGA GYÖNGYI LEÍRÁSA SZERINT (zenék a szakmai anyagot tartalmazó fenti linken)

Moldvai táncok

1) *Bulgurjarszka* – Két szembenálló sorban állunk, kb. 5-6 m távolságban. A párok egymással szemben. A tánc két részből áll.

A. Oldalt kézfogással vagy keresztfogással a sorok egymás felé elindulnak. Jobb lábon felugrás, bal láb a magasban; bal lábon felugrás, jobb láb a magasban („indiánszökdelés” kézemelés nélkül); majd jobb-bal-jobb lépéssel zárjuk. Ezután hátrafelé haladunk: bal lábon felugrunk, jobb a magasban; jobb lábon felugrás, bal a magasban; bal-jobb-bal lépéssel zárjuk. Idáig még egyszer megismerjük.

B. Dobbantások következnek. A sorok az eredeti helyzetben állnak. Három jobb lábas dobbantás után három bal lábas dobbantás, majd az egészet még egyszer. Utána jobb-bal-jobb-jobb-jobb és bal-jobb-bal-bal dobbantás. Innen indul előlről a tánc.

2) *Drumul dracului* – Körben, kézfogással, arccal a kör belseje felé állunk. Jobb lábbal kezdve három lépést teszünk jobbra (jobb-bal, jobb-bal, jobb), 2 dobbantás bal lábbal. Ezután ugyanez visszafelé: bal láb-bal kezdve három lépést teszünk balra (bal-jobb, bal-jobb, bal), 2 dobbantás jobb lábbal. Az egészet megismételjük.

Utána a bal lábat „leragasztjuk” a földre, jobb lábbal kicsit keresztvezve eléje, majd mögéje lépünk háromszor (elé-mögé, elé-mögé, elé-mögé). Ezután jobb lábbal három dobbantás (jobb lábfej előre, jobbra, oldalt, majd megint előre). Ezt a részt megismételjük. Ezután a tánc kezdődik előlről.

Zsidó táncok

3) *Od lo ahavti dai*: „Még nem szerettem eléggé” – Körben, kézfogással, arccal a kör belseje felé állunk. Keresztlépéssel kezdünk: jobb láb a bal előtt keresztvez, bal láb mellézár; jobb láb a bal mögött keresztvez, bal láb mellézár. Ebből a lépésből kettőt teszünk meg. Ezután a bal lábunkat „leragasztjuk”, jobb lábbal elé, majd mögéje lépünk, szintén kétszer. Ezután az egészet megismételjük.

Majd jobb lábbal kezdve a kör közepe felé haladunk 4 lépéssel, karunkat alulról felfelé lendítve, énekelve („Aaaa”), és vissza bal lábbal

hátrafelé szintén 4 lépéssel. Jobbra oldalt két lépés: jobb-bal, jobb-bal, majd megfordulunk a jobb vállunk felé, 3 tapsolással, és újra az eredeti helyzetbe állunk be. Ezt a részt is megismételjük. Innen indul előlről a tánc.

4) *Ma navu: „Mily szép, ha feltűnik a hegyeken az örömhírt hozó lába”*

A. Körben, tenyerünket egymáshoz érintve, arccal a kör belseje felé állunk. Jemeni lépéssel kezdünk: jobb kilép oldalt, bal mögé lép, jobb kilép; bal kilép oldalt, jobb mögé lép, bal kilép (ezzel egy V betűt rajzolunk, jobb száránál kezdve, majd a bal szárral folytatva). Ebből a lépésből 4-et teszünk meg.

B. Jobb lábra helyezük a testsúlyt, közben jobbra dőlünk, majd bal lábra helyezük a testsúlyt és balra dőlünk. Jobb váll felé 4 számolás alatt megfordulunk. Majd ugyanez a másik irányba: balra testsúly + dőlés, jobbra testsúly + dőlés, balra forgás. Ezt a részt is ismételjük. Ezután indul előlről a tánc.

3 Skót és ír táncok

5) *Ír keringő* – Körben, kézfogással, arccal a kör belseje felé állunk. A fiúk a lányok balján állnak. Keringőlépéssel kezdünk: a kör belseje felé lépünk, jobbal kezdve (jobb-bal-jobb), majd hátra lépünk ballal indulva (bal-jobb-bal). A fiúk egy helyben lépik ki ezt a lépést, a lányok viszont a fiú előtt jobbra elhaladva, a tőlük eddig jobbra álló lány helyére állnak be ugyanezzel a két keringőlépéssel: az első lépést jobbra oldalra, a másodikat pedig hátrálva teszik meg („betoltnak” az üres helyre). Ezt az egészet 4-szer ismételjük. A 4. lépésnél a párok egymással szemben, keringőkézfogással állnak, kezükkel a kör belseje felé.

A párok 2 sasszélépéssel elindulnak a kör közepe felé. A fiú bal láb-bal, a lány jobbal kezd. Ezután a fiú a lányt jobb kezénél fogva egyszer körbeforgatja. Ezután 2 sasszélépéssel hátrafelé indulnak, ellentétes lábbal. Majd a fiú újra megforgatja a lányt. Végül 8 keringőlépés alatt (jobb-bal-jobb, bal-jobb-bal) két teljes kört táncolnak a párok a kör peremén. A fiú jobb lábbal előre, a lány bal lábbal hátra kezd. A 8. lépésnél a fiú beforgatja a lányt és visszaállnak az eredeti helyzetbe: körbe, kézfogással. És a tánc kezdődik előlről.

6) *Üdvözlős reel* – Körben, kézfogással, arccal a kör belseje felé állunk. A fiúk a lányok balján állnak. Balra, sasszélépéssel kezdünk, 8

számolásig. Ugyanezt megteesszük visszafelé. A lányok „indiánszökdeléssel” jobb lábbal kezdve elindulnak a kör belseje felé: jobb-bal-jobb, bal-jobb-bal. Kezüket hátul a derekukon összekulcsolják. Majd visszafelé jobbal indulva hátratulatnak az eredeti helyükre. A fiúk eközben helyben állva tapsolnak. Ezután a fiúk mennek be a körbe ugyanezzel a lépéssel, de ahelyett, hogy hátratulatnának, a bal válluk felé megfordulnak, és ugyanezzel a lépéssel előrefelé a tőlük eddig balra álló lány elé leparkolnak.

Üdvözlő lépés következik: jobb-bal-jobb, bal-jobb-bal (2-szer) oldalra, a 3. lépésnél enyhe láblengetéssel (az ellentétes lábat lendítve). Jobb karfogással 8 számolás alatt körbeforognak ugyanezzel a lépéssel, jobb lábbal kezdve. Az utolsó lépésnél visszaállnak az eredeti körbe, és a tánc kezdődik előlről.

17.30 – Esti áhítat (ApCsel 1,4-8)

Kikkel élünk együtt? (közösségek körülöttünk)

Ez az áhítat erősen reflektál az eltelt nap eseményeire. Felelevenítjük, hogy két csoporttal látogattunk el a helyi idősök otthonába és az óvodába, ahol áhítatot tartottunk, énekeltünk és kézműves foglalkozást tartottunk. Jó, ha az áhítatot tartó szolgáltatóval valamelyik helyszínen jelen volt. Például elmesélheti, hogy az óvodában Jézus közösségéről tanították a gyerekeket. Arról, hogy hogyan tanítja a tanítványokat Isten hatalmára, illetve a közösségben élésre, abban való létezésre. De találkoztunk a tábor közösségével is, valamint Jézus és tanítványai közösségével. Visszaülünk a reggeli áhítatban elhangzottakra, amikor elhangzott, hogy a Jézustól tanult szeretettel hogyan oldjuk meg a problémáinkat a másikkal, Jézus szeretetének segítségével.

Ezen a napon tehát más közösségeket is megismertünk. Milyen közösségek élnek még körülöttünk? De ez a nap azért is különleges volt, mert másoknak mutattuk meg a mi közösségünket. Másoknak hirdettük az Isten szeretetét, hatalmát, amikor róla beszéltünk, énekeltünk. Hány olyan éneket dúdolunk vagy éneklünk hangosan, ami órála szól? Hány olyan történetet ismerünk, aminek ő a főszereplője? Hányszor fordulunk hozzá, vagy jut az eszünkbe, nap, mint nap?

Jézus felkészíti tanítványait arra, hogy hirdessék az evangéliumot.

Erőt adott nekik a Szentlélek által, hiszen egyedül nem lettek volna képesek rá. (Textus)

Ti is hirdethetitek Isten szeretetét, kegyelmét. Lehet, hogy most csak a barátainkkal, szüleinkkel beszélgetünk róla, de ki tudja, mire hív el minket később az Isten.

9.00 – Csütörtök reggeli áhítat (1Móz 18,1-15)

A család ereje

Közös utazásra indulunk, hogy meglátogassunk egy családot.

(A történet elmondva, gyerekek nyelvén, színesen, élénken „mesélve”)

Déli, tikkasztó meleg van. A nap olyan erősen süt, hogy égeti a hátunkat. A levegő égetően forró. A családfő sátrának bejáratában ücsörög. Az erdő fái körülveszik a sátrat és enyhítik a déli hőséget. A melegben jól esik megpihenni az árnyékban.

Távolabb három személy ballag a sátor felé. Ábrahám elmélkedéséből feltekintve észrevette őket, ahogyan felé közelednek. Első látásra nem tudta, hogy kik jönnek hozzá, mégis futva eléjük sietett és szívélyesen fogadta őket.

Lábuk elé borult és így szólt hozzájuk: „*Uram, ha elnyertem jóindulatodat, kérlek, ne kerüld el szolgádat! Mindjárt hozatok egy kis vizet, mossátok meg lábatokat, és dőljetek le a fa alá!*”

Ábrahám tiszteletteljesen és alázatosan invitálta őket, ahogy az akkori üdvözléshez illik. A legjobb házigazdaként viselkedett. Így folytatta: „*Hozatok egy falat kenyeret, hogy felüdüljete, és így menjete tovább, ha szolgátok mellett mentek el.*” A három férfi pedig örömmel fogadta Ábrahám meghívását. (Itt esetleg mi is bevonhatjuk a gyerekeket. Meghívhatjuk őket egy valós szeretetvendégségre, pl. kekszet osztunk nekik. – Ahogy Ábrahám meghívta a vendégeket, én is meghívlak titeket pár falatra.)

Miután Ábrahám vendégségbe hívta a három idegent, besietett a feleségéhez, Sárahoz. Gyorsan megkérte őt, hogy készítsen a férfiaknak lángost. De ezzel nem fejezte be a sürgölődést, tovább sietett, hogy a legjobbakat nyújtsa a vendégeinek. Kiszaladt a csordához, alaposan körültekintett, végül kiválasztotta a legszebb borjút és odaadta a legénynek.

A három vendég egy jóízű ebéd részese lehetett. Kaptak lángost, sült borjúhúst, tejet és vajat. Ebéd közben beszélgettek. Megkérdezték Ábrahámától, hol van a felesége. Ő pedig beszámolt arról, hogy a sátorban van. Majd végre az egyik vendég elmondta Ábrahámnak jöttük célját. Így szólt: *„Egy esztendő múlva visszatérek hozzád, és feleségednek, Sárának akkor már fia lesz.”* Ez azonban nagyon meglepő volt a házaspár számára, mivel már idősek voltak. Sára még nevetett is rajta magában, mert nem tudta elhinni, amit az idegen mondott. Az idegen meg is kérdezte Ábrahámot, hogy miért nevetett Sára. Végül a következő szavakkal zárta üzenetét, hogy valóban úgy lesz, ahogy azt az előbb is mondta: *„Van-e valami lehetetlen az Úr számára?”*

Egy család képe kerül elénk – életükbe pillanthatunk be. Egy családba, ahol ott a férj és a feleség. Egy családba, ahol sokat megéltek már közösen, mivel idős házaspárról van szó. Ahol vannak tervek, vágyak. Egy családba, ahol vannak sikerek és kudarcok, elválások, veszekedések, összeütközések. Ahol sokat küzdöttek a mindennapokban. Ahol egész életükben küzdöttek azért, hogy gyermekük legyen. Nagyon szerették volna, hogy így legyen. Ebben a történetben pedig üzenetet hoznak nekik, hogy valóra válik az, amit szeretnének: egy év múlva gyermekük lesz.

Kérjük meg a gyerekeket, hogy hunyják be a szemüket! Képzeljék el saját családjukat. Apát, anyát, testvért/testvéreiket. Esetleg nagypapát, nagymamát/nagyszülőket. Gondoljanak egy kicsit a családjukra, úgy, hogy együtt vannak.

Osszunk szét cédulákat, és írják vagy rajzolják le azt, hogy ők mivel járulnak hozzá a családhoz. Mi az, amivel én hozzáteszek a családhoz (nagyon jó tulajdonságom).

Mindannyiunknak vannak olyan képességeink, tulajdonságaink, amik hozzátesznek a családhoz valamit, amivel kiegészítjük egymást, erősítjük egymást, megnyugtatjuk egymást... (Például: jól békítünk, meghallgatjuk a másikat, segítőkészek vagyunk – gyűjtsük egybe egy kis tálkába, és a kereszt elé is le lehet tenni.)

Így tudunk a nehézségek között is kitartani egymás mellett. Mindannyian hozzáteszünk valamit a családhoz, ahogy Sára és Ábrahám is. Egységük minden megpróbáltatás idején sem bomlik fel. Összetartanak és szeretettel fordulnak egymás felé. Ahogy egymás között

megélik ezt a szeretetet, úgy tudnak mások felé is szeretettel fordulni. A megígért fiú pedig továbbviheti az örökséget, de elsősorban Isten ígéretét. Teljessé válik minden. Isten ajándéka ez számukra.

A család a legnagyobb összetartó erő. A családban együtt élhetjük át a fájdalmakat, nehézségeket, szomorúságokat, örömeiket, és ott vagyunk egymásnak. Isten egymásra bízott minket, hogy szeretettel gondoskodjunk egymásról.

Különleges értékekkel látott el minket, amiket a családban is használhatunk. Amit leírtunk a kis cédulákra, amivel hozzájárulunk családjunk életéhez. Isten ezzel is összetartozásunkat és egymás iránti szeretetünket erősíti.

10.30 – Napi ígélet

Téma: A család ereje. Jézus, mint családlátogató.

Kapcsolódó helyszín: Betánia

BEVEZETŐ JÁTÉK

Családi főzés. Az áhítat után két csapat megkapja a feladatot, a szünetben felkészülnek rá. Minden csapat kap egy egyszerű ételreceptet, amit el kell készíteni a többi csapat előtt. Lehet versenyszerű is, a többi csapat lesz a zsűri. Az időkeret miatt fontos, hogy egyszerre készüljenek az ételek.

Elkészítendő ételek: gyümölcs saláta (gyümölcsökből, kevés citromlével és mézzel vagy cukorral), kókusz golyó (50 dkg darált keksz, 25 dkg margarin, kakaópor, porcukor ízlés szerint, baracklekvár és rum, annyi, hogy gyúrható massa legyen, majd a golyókat kókuszba forgatjuk).

Visszahajthatjuk az időkereteket.

Bemutatjuk Betániát: egy falu Jeruzsálem közelében. Több újszövetségi esemény helyszíne, amelyekből két nagyon fontosat választottuk ki a mai napra.

A téma a család, a családi kötelek, testvérnek lenni, testvérként élni. Milyen szerepe, ereje van a családnak?

ELSŐ TÖRTÉNET: MÁRIA ÉS MÁRTA TÖRTÉNETE (LK 10,38-42)

Láttuk, mennyi feladat van egy egyszerű étel elkészítésével is. Ha vendéget várunk, még jobban szeretnénk megfelelni, még finomabb ételekkel szeretnénk kedveskedni. Így volt ez, Betániában is, ahol Mária és Márta élt.

- ▶ *Tevékenység:* a gyerekek közül kihívott szereplőkkel eljátszuk/bábozzuk a történetet
- ▶ Kérdések a feldolgozáshoz:
Kinek mi volt a szerepe a családban? Melyik volt a fontosabb? Megállapítható-e ez? Van-e egy családban fontosabb szerep? Mindenki egyenlő? Kinek hol a helye? Szerepek a családban – akkor és ma.

MÁSODIK TÖRTÉNET: LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA (JN 11,1-44)

Ugyanezzel a családdal történt egy szomorú eset.

- ▶ *Tevékenység:* röviden, egyszerűen elmesélni, nem kell eljátszani!
- ▶ Kérdések a továbbgondoláshoz
Mi volt a célja Jézusnak ezzel az eseménnyel? Mit szeretett volna megmutatni ezzel? A hatalmat, a dicsőséget, a család szétválaszthatatlanságát? A szeretet erejét? Az Isten dicsőségét! A tanítványok mit tanulhattak ezen a „órán”?

11.00 – Korcsoportos foglalkozások

2 ÓVODÁSOK ÉS 1. OSZTÁLYOSOK

Családom zászlaja – A gyermekekkel címert rajzoltatunk a családjukhoz A5 méretű papírra. Lehet egyszerű családrajz, de elmondjuk nekik azt is, hogy lehet rajta olyan, ami fontos a mi családnak, ami fontos jellemzője a családnak. A4 méretű színes papírokból kiválaszthatják, kivághatják, ragaszthatják a zászlójukat (lehet fehér lapokra is színezní), és a közepére ragasztják a címert. A végén vastag hurkapálcára ragasztjuk a zászlót.

2-3. OSZTÁLY

Drámajáték Mária és Márta történetéről. A gyerekeknek újra felolvasuk a történetet. Kiválasztunk 3 gyereket (Mária, Márta, Jézus), akik el fogják játszani a történetet hang nélkül. A többi gyerek feladata a

történet szinkronizálása úgy, hogy a történet mai modern változatát mutassák be. Ehhez négy emberre van szükség. Mesélő, Jézus, Mária és Márta.

Képregény készítése Lázár feltámasztásáról. Minden gyerek rajzoljon meg egy jelenetet a történetből, végül összeragasztjuk a rajzokat egy képregényt alkotva.

3. OSZTÁLYOSOK

1. *Érzések cseréje.* Leírjuk, hogy érezzük magunkat és összegyűjtjük, majd kiválasztunk egyet és beszélgetünk róla.

2. *Öt jellemző.* Leírunk magunkról öt jellemző tulajdonságot – közösbe tesszük, megpróbáljuk kitalálni, ki a tulajdonosa.

3. *Élőszobor.* Családi eseményekről (családi ebéd, játék) szobrokat alkotunk. Lehet előre meghatározott cím alapján vagy a gyerekek által helyben kitalált esemény, helyzet.

4. *Apa-anya-gyerekek szerepjátékok* – ha marad idő.

Beszélgetés arról, hogy jelenik meg Jézus a mai családokban. Jézus szerepe ma: kiknél milyen keresztyén szokások (vallásgyakorlat, lelki élet) vannak, miben nyilvánul meg – karácsony, húsvét, keresztlő, imák reggel-este, templomba járnak...

FELSŐSÖK CSOPORTJA

Téma: Jézus szerepe a mai családoknál

1. Képek megnézése

Újságokból kivágott képek családokról.

10 kép – a vezető 3 másodpercig mutatja fel a képet.

Feladat: A gyerekeknek meg kell őket jegyezni. Ki hányat tud utána felsorolni? Mit tudsz elmondani ezekről a képekről (színek, hangulatok, viszonyok)? Válassz ki egyet, mondj róla történetet!

2. Családok alkotása

Két idősebb fiú szemkontaktus, szimpátia alapján kiválasztja a családját (apa, anya, gyerekek).

3. Jelenetek

A „családoknak” három jelenetet kell elkészíteniük. Először néma jeleneteket látunk, ezekből kell a másik csoportnak kiválasztani, hogy melyik jelenet milyen hangulatot áraszt. Másodsor hanggal is, miközben a játékvezető megéri a családtagokat, akiknek nem a hangosan kimondott mondataikat kell elmondani, hanem a gondolataikat, melyek bennük zajlanak.

1. a család egy hétköznapi napja
2. konfliktus a családban – ki hogyan éli meg?
3. boldog, vidám családi élmény

4. Közös megbeszélés

Mitől család a család?

Milyen szerepet játszik Jézus, Isten a családokban?

Nálatok otthon felfedezhető-e Jézus jelenléte?

Ti hogyan tudtok adni Jézus által a családoknak?

5. Levezetés

Kört alkotunk, lezáró részként mindenki kíván a melléte ülőnek. Ezek jókívánságok, útravalók, melyek a családdal kapcsolatosak.

13.00 – Nagy közös játék

6 helyszínen, 6 csoportban, forgóban mindenki mindent kipróbálhat:

1. *Gyöngyös buborékfújó készítés* rézdrótból, gyönggyel díszítve a fogórészt.

2. *PET palackos kígyófújás*. A PET palackot kb. 15 cm-re a tetejétől elvágjuk, befőttes gumival frottír anyagot rögzítünk a keletkezett kör felületre. Belemártjuk a folyadékba és a flakon szájánál belefújunk. Véletlenül se szabad szívni, mert lenyelhetjük a folyadékot! (A hétfői városépítésnél a növények az elvágott pet palackok aljába kerülnek szintén betonnal beöntve, mert különben feldőlnek.)

Buborékfolyadék alaprecept: 5 dl langyos víz; 2,5 dl Jar mosogató-szer, 3 ek glicerin, 2 kk cukor. Az összetevőket lassan összekeverjük. Nem lehet habos. Egy éjszakát állni hagyjuk.

3. *Krepp papírból ruhát készítés* a csoport egy csoporttagnak.

4. *Táncos játék:* elindítunk egy zenét, a csoport egy nagy terítón táncol, amit közben félbehajtogatunk.

5. *Isten szól.* 13 ígét papírlapokra kiírunk, és elrejtjük őket a templomkertben. A csoportnak meg kell keresnie őket. Olvassák fel egymásnak, mindenki válasszon egyet, amely a leginkább hozzá szól!

„Mint a város, amelynek csupa rés a kőfala, olyan az az ember, akinek nincs önuralma.” (Péld 25,28)

„Még egy kis alvás, egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés: így tör rád a szegénység, mint az útonálló, és a szűkölködés, mint egy fegyveres ember”. (Péld 24,33–34)

„Aki könyörül a nincstelenen, az Úrnak ad kölcsön, mert ő megtéríti jótéteményét.” (Péld 19,17)

„Testvéreim, ami igaz, ami tisztességes, ami igazságos, ami tiszta, ami szeretetreméltó, ami jóhírű, ha valami nemes és dicséretes, azt vegyétek figyelembe!” (Fil 4,8)

„Ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” (Róm 12,2)

„Örüljete az örülőkkel, sírjatek a sírókkal. Egymással egyetértésben legyetek, ne legyetek nagyratörők, hanem az alázatosakhoz tartásátok magatokat. Ne legyetek bölcsek önmagatok szerint. Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért. Arra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó. Ha lehetséges, amennyire tőletek telik, éljetek minden emberrel békességben.” (Róm 12,15–18)

Jézus mondja: „Bizony, bizony, mondom néktek: aki hisz énbennem, azokat a cselekedeteket, amelyeket én teszek, szintén megteszi, sőt ezeknél nagyobbakat is tesz.” (Jn 14,12)

„Ahogyan a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szívben az ember.” (Péld 27,19)

„Ízlik az embernek a hazugsággal szerzett kenyér, de végül kavicssal lesz tele a szája.” (Péld 20,17)

„Bizony boldog az az ember, akit Isten megfedd! A Mindenható fenyítését ne vesd meg! Mert ő megsebez, de be is kötöz, összezúz, de keze meg is gyógyít.” (Jób 5,17–18)

„A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi

a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem múlik. De legyen bár prófétálás: el fog töröltetni; legyen nyelveken való szólás: meg fog szünni; legyen ismeret: el fog töröltetni. Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,4–8.13)

„A sok beszédben elmaradhatatlan a vétek; aki pedig megtartóztatja ajkait, az értelmes.” (Péld 10,19)

6. *Vizes versenytékok* – Vödörbe célba dobni kicsi labdákkal. A csoport minden tagja egyszer dobhat. Amelyik csapat a legtöbb labdával célba talál, az nyer.

Evőkanállal kell megtölteni egy poharat vízzel. A csoport minden tagja kap egy evőkanalat és egy kb. 3 méterre levő tálból hordják a pohárba a vizet. Az a csapat győz, amelyik a legrövidebb idő alatt tölti meg a poharat.

17.30 – Csütörtök esti áhítat (ApCsel 4,32–5,4)

A család, a gyülekezetünk

A reggeli áhítaton a kosárba gyűjtöttük a legjobb tulajdonságainkat, értékeinket, amikkel hozzájárulunk családjunk erejéhez összetartozásához. Most egy újabb cédulára írjuk vagy rajzoljuk le a legfontosabb tárgyunkat, amit szeretünk. Ha kész, hozzuk a keresztre és tegyük bele az értékeink közé.

Mindannyiunknak vannak olyan tárgyai, amelyekre nagyon vigyázunk, amiket nagy becsben tartunk. Lehet ez egy gitár, kerékpár, sokaknak a telefon vagy akár egy ruhadarab. Fontossá vált számunkra, emlékek fűznek hozzá, szükségünk van rá. Számtalan tárgyunk van, amelyekkel körülveszük magunkat, amik a mieink. Régen az első gyülekezetekben úgy gondolták, hogy mindenüket megosztják. Közösen használják a javukat az alapján, kinek mire van épp szüksége.

Számunkra ez már nagyon furcsa és idegen, hiszen azóta másképp éljük meg a közösségi életet. A mai gyülekezeti közösségekben más értékeket osztunk meg egymással. (Például az egyházfenntartói járulék

a gyerekek nézőpontjából annyira nem érthető, a közös tulajdonú „hágyományos” egyházi ingatlanok és ingóságok elterelhetik a hangsúlyt.)

Képességeinkkel tudunk hozzátenni a közösséghez. Egy olyan közösségben élünk együtt, ahol nagyon sokszínűek vagyunk. Ez a sokszínűség ott rejtőzködik a kereszt alatti kosárban. Másban vagyunk jók, más dolgokat kedvelünk. De éppen ebben rejlik az erőnk. Ez a sokszínűség hoz össze minket egymással. Ezzel tudjuk betölteni és kiegészíteni egymást és hiányainkat.

Így lehetünk együtt, ilyen sokszínűen a gyülekezet nagy családjában. Ez az a hely, ahol idősek, felnőttek, fiatalok és gyerekek közösségben lehetünk és vagyunk. Ebben a közösségben, családban Jézus Krisztus a középpont. Az ő nevében gyűlünk össze. Ő a keresztyénségünk alapja. Jézus jelen van közöttünk minden pillanatban. Jézus köt és fűz egymáshoz minket, és így nevezhetjük magunkat egymás testvéreinek. Testvérként tehetünk vallomást róla, és élhetjük meg keresztyén voltunkat. Feltöltődést és felfrissülést nyújt testileg és lelkiileg az ima közösségében, a beszélgetésekben, játékokban, közös éneklésekben és más alkalmakon. Ebből meríthetünk nap mint nap.

A gyülekezetet és a családot is Jézus fűzi egybe. Így van része a családban is neki az ünneplésekkor, az esti családi imákban, az étkezés-kor közösen elmondott asztali áldásnál...

Szerencsések vagyunk, hogy egy olyan közösség vesz minket körül, amiben Jézus Krisztus az összekötő kapocs. Miatta mondhatjuk magunkat egymás testvéreinek. Testvérként pedig megoszthatjuk egymással mindenünket, amink van, tárgyainkat és belső értékeinket. Szeretnék most úgy elengedni titeket, hogy szívetekre helyezzem azt, hogy osszuk meg másokkal értékeinket, és ezáltal éljük át, hogy egymás testvéreiként összetartozunk. Egy nagy család vagyunk.

9.00 – Pénteki reggeli áhítat (1Móz 22,15–18)

Az ígélet. Az egyház. Örökség és reménység

Bevezető zsolttár: 119,57–64

Igeolvasás

Jelenet (segítők, ifisek): egy osztályközösség a természetismeret órán kap egy feladatot, amely abból áll, hogy minden kiscsoportnak

készítenie kell egy plakátot. A jelenet az egyik csoport munkáját mutatja be. A gyerekek kiosztják maguk között a feladatokat és megígérik, hogy holnapra mindenki elhozza a rá eső részt, de az egyik lány elfelejti elhozni a saját részét, így a csoportot kellemetlen helyzetbe hozza. A jelenetben fontos szerepet játszik az, hogy ez a lány nagyon feledékeny, éppen ezért a csoporttársai megígértették vele, hogy nem fogja elfelejteni a saját feladatát, és mégis elfelejti.

Kérdések: Hol játszódott a történet? Kik voltak a szereplői? Mi történt? Foglaljuk össze röviden! Ki volt az, aki nem teljesítette az ígértét, a feladatot, amit megígért, hogy el fog végezni?

IGEI TARTALOM

A játék és az ige közötti kapocs az ígélet. Mit jelent az ígélet?

Felelevenítjük a gyermekekkel és személyes példával, hogy a tábor napjaiban milyen ígéretek tettünk egymásnak. Meggondolatlan ígéreteink azok, amelyeket anélkül teszünk, hogy mérlegelnénk azt, hogy képesek vagyunk-e az adott tett elvégzésére.

Szülőknek tett ígéretek. Megtörténnek-e? Miért igen? Miért nem?

Istennek tett ígéretek, fogadkozások. Például, amikor megkérjük őt valamire, hogy valamit adjon meg nekünk, amit mi nagyon-nagyon szeretnénk elérni vagy megkapni, és cserébe megígérünk valamit. Sokszor az ima és az értékünkre való vigyázás vagy a megtett ígélet is elmarad. Sokszor észre sem vesszük, hogy milyen üresség van a szavaink mögött, hogy nincs benne meg a valódi odaszánás a másik embernek és Istennek.

Isten nem feledkezik meg a nekünk tett ígéreteiről. Ennek bizonyossága ott volt Ábrahám lelkében, amikor Isten kérésére elindult fiával. Tudta, hogy Isten megtartja azt az ígéletét is, hogy sok utódja lesz.

Isten Ábrahámnak tett ígéletében van egy olyan rész, amelyből máig éltet minket is: ígéri azt az utódot, aki által áldást nyer mindenki. Ő Jézus Krisztus. Őbenne teljesül Isten minden ígéréte számunkra.

10.30 Napi ígélet A beteljesült ígélet

Kapcsolódó helyszín: az Olajfák hegye

Villámverseny: Önként jelentkezőket hívunk ki – párosával is lehet –, akik úgy gondolják, jól ismerik a Bibliát. Első feladat: 3 perc alatt minél több Bibliában szereplő hegyet leírni. Második feladat: kiválogatni az Újszövetségben szereplőket.

ELSŐ TÖRTÉNET: JÉZUS FŐPAPI IMÁDSÁGA (JN 17)

- ▶ *Tevékenység:* A vetítés az Olajfák hegyéről, közben felolvasni Jézus főpapi imádságát Jn 17-ből. Közben halk gitárszó.

Bevezetés: Ebben az imádságban foglalja össze Jézus földi küldetésének jelentőségét, feladatát. Elmondja kapcsolatát az Atyával, mi mindent kapott tőle, amit aztán tovább adott nekünk, embereknek. Beteljesítette azt az ígéretet, amit Isten réges-régen, még az Ószövetségben tett a próféták által. Mi teljesült be? Az, hogy megérkezett a Megváltó, aki meghalt helyettünk a bűneink miatt. Aki hordozza helyettünk a büntetést, ami minket illetne. (Felolvasás.)

Utána feladat: kiválasztunk hat fontos mondatot a szövegből, szavanként feldaraboljuk, kiosztjuk, és minden csapat kirakja a magáét, és próbálja megmagyarázni a mondat jelentését.

„Kijelentettem a te nevedet az embereknek, akiket nekem adtál a világból.”

„Én őértük könyörgök: nem a viláért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál, mert a tied.”

„Többé nem vagyok a világban, de ők a világban vannak, én pedig tehozzád megyek.”

„Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.”

„Igazságos Atyám, a világ nem ismert meg téged, de én megismertelek, és ők is felismerték, hogy te küldtél el engem.”

„És megismerttettem velük a te nevedet, és ezután is megismertetem, hogy az a szeretet, amellyel engem szerettél, bennük legyen, és én is őbennük.”

Átvezetés a két történet közt – rövid történetismertetés: Jézus keresztre feszítése, halála és feltámadása, a Szentlélek ígérete.

▶ *Tevékenység:* a történet felolvasása

13.00 – Kirándulás erdőben, akadályverseny, áhítat a katolikus kápolnában

AKADÁLYVERSENY

1. állomás: kirakós

A csapatok 3 kép részleteit láthatják egy tálcán. A három kép a héten elhangzott történetekhez kapcsolódik: a béna meggyógyítása; Mária és Márta; Jeruzsálem és a környező falvak térképe.

A képek 22 darabra lettek feldarabolva. Mind egy tálcán vannak összekeverve. A csapatok feladata, hogy egy kb. 3 méter távolságra lévő másik tálcán ezekből úgy rakjanak ki egy képet, hogy sorban érkezve mindig csak egy csapattag vihet el egy-egy puzzledarabot. Ha rosszat vittek, a következő ember kicserélheti és újat vihet belőle. Az első játékosnak meghatározó szerepe van. Ő választ először a tálcáról képdarabkát, de csukott szemmel, így véletlenszerű, hogy melyik kép kell a csapatának kiraknia.

A játékot az a csapat nyeri, aki összmunkával kevesebb idő alatt rakja ki a képet.

2. állomás, területfoglalás (a Catan telepesei nevű stratégiai játék alapján)

Készítünk egy pályát a következő módon: kartonpapírra ragasztjuk a Catan telepesei társasjáték 60 db hatszögletű térképrészeit. A területeknek bibliai földrajzi neveket írunk: Beérseba, Holt-tenger, Hebrón, Betlehem, Emmaus, Jeruzsálem, Betánia, Jerikó, Sikem, Sikár, Hárán, Tibériás, Genezáreti tó, Cóár, Sarepta, Tírusz, Damaszkusz, Idumea, Júdea, Samária, Názáret, Magdala, Tízváros, Földközi-tenger, Betesda, Siloám tornya, Gihón forrás, Júda, Kidrón-völgy, Rögél forrás, Nílus, Étám, Szin, Kádes, Mára, Paddan-Ará, Arimátia, Nain, Gadara.

A cél a lehető legtöbb terület megszerzése. Két különböző módon 30-30 db terület megszerzése lehetséges. Egy-egy terület fél pontot ér, tehát összesen 30 pont gyűjthető.

a) Az első harminc terület megszerzéséhez meg kell találni a nő-

vényzetben, környezetben elrejtett eszközöket, tárgyakat. Ezek a következők: zokni, műanyag tányér, szív alakú kő, kendő, pénzérme, papírhajó, gesztenye vagy makk, papírcetli, alma, csavar, gomba (ha ott él, akkor nem kell leszedni csak megmutatni), hangya (ezt is elég megmutatni), hajcsat, falevél, 10 db görögdinnye mag (elszórunk sokat a földön), cipőfűző, fél pár papucs, toboz, papírzsebkendő, egy flakon víz, föld (lehet vakondtúrás, amit elég megmutatni), befőttesüveg teje, gyertya, faág, filctoll, marék fű, moha, olló, fakanál, fehér vagy sárga virág (esetleg lehet lóherével vagy bármi mással helyettesíteni). Ezt a listát kitűzve megtalálják az erdőben/területen a csapatok. Ha megszereztek egy-egy tárgyat, akkor egy-egy kővel megjelölhetik az adott területet.

b) A második 30 területet kérdések helyes megválaszolásával lehet megszerezni. A kérdéseket egyesével elrejtjük, ezeket is megkeresve és a helyes választ megadva foglalható el az adott terület. Bonyolítható a játék, ha a válaszok is megtalálhatók és össze kell párosítani a kérdéseket a válaszokkal, de ez több időt vesz igénybe. Érdekes az állomáson két embernek tartózkodni. Az egyik felügyeli a tárgyakat, másikkal pedig oda lehet menni megmondani a helyes választ. 10 perc elteltével az állomásvezetők összesítik a pontokat és feljegyzik a menetlelvele.

Kérdések:

1. Hogy hívják Ábrahám feleségét? – Sára.
2. Miért vált el Lót és Ábrahám? – Kevés volt a föld/legelő, sok juhuk és marhájuk volt (ott voltak még a kánaániak és a perizziek).
3. Hol volt Ábrahám, mikor vendégek érkeztek hozzá? – Mamré tölgyesében, a sátor előtt.
4. Mit tett Sára, amikor meghallotta, hogy gyermeke fog születni? – Nevetett.
5. Min vitték a barátok a bénát Jézus elé? – Ágyon.
6. Ki volt Lévi? – Vámszedő.
7. Mit tett Jézus a bénával? – Megbocsátotta a bűneit és meggyógyította.
8. Hogy hívják Ábrahám testvérének a fiát? – Lót.
9. Kik érkeztek Ábrahámhoz vendégségbe? – Három idegen férfi.

10. Hány utódja lett/lesz Ábrahámnak? – Mint égen a csillag, mint homokszem a tenger partján.

11. Mit tettek a barátok a bénáért? – Megbontották a ház tetejét.

12. Mi volt Lévi másik neve? – Máté

13. Mit tett Jézus a viharral? – Lecsendesítette.

14. Hogyan ment Jézus a tanítványok elé, amikor ők a hajón voltak?
– A tengeren járva.

15. Mit tett a béna, miután Jézus meggyógyította? – Jézus szavára felkelt, fogta az ágát és hazament.

16. Kitől vált el Lót? – Ábrahámtól.

17. Mit épített Ábrahám az Úrnak? – Oltárt.

18. Milyen állatai voltak Ábrahámnak és Lótnak? – Juhai, marhái.

19. Mit adott ebédre Ábrahám a vendégeinek? – Lángost, borjúhúst, vajjat, tejet.

20. Mit mondtak az idegenek Ábrahámnak? – Egy év múlva gyermekük lesz.

21. Miért nem tudtak bemenni Jézushoz az ajtón keresztül a barátok és a béna? – A sokaság miatt, és a béna nem tudott járni.

22. Hova ment Jézus és Lévi együtt? – Lévi házába.

23. Ki szeretett volna úgy járni a tengeren, mint Jézus? – Péter.

24. Melyik tengeren jár Jézus? – A Galileai-tengeren vagy Tibériás-taván.

25. Ki volt az a két testvér, akik vendégül látták Jézust? – Mária és Márta.

26. Mit csinált Mária? – Jézus lábához ülve hallgatta, amit mond.

27. Mit csinált Márta? – Jézus vendégül látásával volt elfoglalva, dolgozott.

28. Kit támasztott fel Jézus? – Lázárt.

29. Hol imádkozott Jézus az utolsó vacsora után? – Az Olajfák hegyén a Gecsemáné kertben

30. Mit csináltak a tanítványok, amíg Jézus imádkozott? – Aludtak.

3. állomás: párkereső

Olyan mesehősöket vágunk ki papírból, akiknek a történet szerint van párjuk (például Tom és Jerry, Minnie és Mickey, Timon és Pumba, Micimackó és Malacka). A csoport tagjainak a pólójára tűzzük a papíro-

kat hátulról. Mindenki csak a többiek „kilétét” ismerheti. A cél, hogy a párok megtalálják egymást. Ehhez körbejárva egymással kell beszélgetni arról, hogy kicsoda a beszélgetőtárs, mit lehet tudni róla.

4. állomás: activity

Az ismert társasjáték magyarázós része szerint kártyán kapott szavakat kell a csapat egy tagjának elmagyarázni a többieknek (például újság, iskola, könyv, ceruza, templom). Mindenkinek egy perce van, ami alatt annyi szót magyarázhat el, amennyit tud.

5. állomás: építés

A feladat: az erdőben található dolgokból kell valamilyen épületet építeni.

6. állomás: közös éneklés

Ezen az állomáson egyetlen feladatuk, hogy közös indulót írjanak, szerezzenek, gyakorolják be és adják elő.

15.30 Napzáró áhítat (Jel 22,13–16)

Bevezető zsoltár: 136. zsoltár

Kérdések a reggeli áhítatról: Jelenet, ígéret, Isten ígérete Ábrahámnak, emberi ígérek... Mit mondtunk ezekről? Ezúttal Isten ígéreteiről gondolkodunk együtt!

A textus alapján négy ígéretet emelünk ki, ezekhez választva egy-egy bibliai textust és egy-egy szimbólumot, amit az egyes ígérek után rajzolunk meg. A négy ígéretet nagy betűmérettel kinyomtatva egy-egy gyereknek odaadjuk, hogy mutassa fel a többieknek, közben egy másik gyerek elolvassa a hozzá kiválasztott textust. Minden ígéret után megrajzoljuk az adott ígéret jelképét. (A/4-es papír felét kettéhajtjuk, és mindegyik oldalára rárajzoljuk az egyik jelképet, ebből lesz meg az „ígéretes füzetünk”.

Ígérek:

- 1) feltétel nélküli szeretet (SZÍV)
- 2) Jézus Krisztus (KERESZT)
- 3) örök élet (KAPU)
- 4) jelenlét (KÉZ VAGY TEMPLOM)

ISTEN SZERETETE (SZÍV)

„Te bűnbocsátó Isten vagy, kegyelmes és irgalmas, hosszú a türelmed és nagy a szereteted.” (Neh 9,17a)

„Örök szeretettel szerettek, azért vontalak magamhoz hűségesen.” (Jer 31,3b)

Isten a feltétel nélküli és végtelen szeretet adja nekünk. Tudjuk jól, hogy az életünk során milyen sok emberrel találkozunk. Vannak, akik szeretnek, kedvelnek minket, mások kevésbé barátkoznak velünk vagy közelednek hozzánk. Sokszor előfordul velünk, hogy kiközösítenek, kinevetnek, megaláznak, csúfolnak, vagy átvernek minket a körülöttünk lévő emberek. Isten ezzel szemben azt az ígéretet adta nekünk, hogy történjék bármi, ő soha nem fordul ellenünk, hanem hűségesen, örök bizalommal fordul felénk és szeret minket, bármi is történjék. Átéltük már a fájdalom, a gyász érzését, amikor valamit vagy valakit elveszítettünk. Van úgy, hogy azt érezzük, senki nem szeret minket, vagy nem gondol ránk.

Isten ezt mondja nekünk: *„Örök szeretettel szerettek, azért vontalak magamhoz hűségesen.”* Isten szeretete kivételes szeretet, mert ő elfogad minket úgy, ahogy vagyunk, annyira szeretett minket, hogy egyetlen Fiát, Jézus Krisztust is képes volt elküldeni közénk.

JÉZUS KRISZTUS (KERESZT)

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Jézus hozta közel hozzánk a mindenható Istent. A mindenható Isten szeretete abban mutatkozott meg, hogy Jézus itt élt az emberek között. Ez alatt az idő alatt pedig az egész életét azzal töltötte, hogy másokon, rajtunk, elesett, beteg, szegény, kétségbeesett, magányos embereken segítsen. Beszélgetett az emberekkel, meggyógyította őket, csodákat tett vagy egyszerűen csak ott volt velük. Végül pedig meghalt a mi bűneinkért, ennyire szeretett minket. Isten teljesítette ígéretét és elküldte a Fiát közénk, hogy általa éljünk.

ÖRÖK ÉLET (KAPU)

„De amikor megjelent a mi üdvözítő Istenünk jósága és emberszeretete, nem az általunk véghezvitt igaz cselekedetekért, hanem az ő irgalmá-

ból üdvözített minket újjászülő és megújító fürdője a Szentlélek által, akit kitöltött ránk gazdagon Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk által, hogy az ő kegyelméből megigazulva reményességünk szerint részesei legyünk az örök életnek.” (Tit 3,4–7)

Isten az, akitől kaptuk ezt a földi életet és számtalanszor biztosított minket arról, hogy ő maga az élet és tőle származik minden, ami él. Isten azt ígérte, hogy ha elfogadjuk és hisszük azt, hogy Krisztus meghalt értünk, örökké élhetünk együtt közösségben egymással és vele. Hinni az Úr Jézusban annyit jelent, mint ráhagyatkozni, és hagyni, hogy ő vezesse az életünket.

JELENLÉT (KÉZ)

„Uram, te megvizsgálsz és ismeresz engem. Tudod, ha leülök vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat. Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra. Még nyelvemem sincs a szó, te már pontosan tudod, Uram. Minden oldalról körülfogtál, kezedet rajtam tartod. Csodálatos nekem ez a tudás, igen magas, nem tudom fel fogni. Hova menjek lelked elől? Orcád elöl hova fussak? Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájában feküdnék le, te ott is jelen vagy.” (Zsolt 139,1–8)

Az Úristen, aki megteremtett minket és aki minden helyzetben és minden időben velünk van, azt ígérte nekünk, hogy soha nem hagy el minket. Jöhet bármilyen nagy probléma, bármekkora tragédia vagy csalódás vagy lelki mélység, ő akkor is ott van velünk. Most is és mindenkor. Minden örömmünkben és minden fájdalomunkban osztozik velünk és együtt hordozhatjuk el vele mindezeket.

Kívánom nektek azt, hogy Isten ígéretei maradjanak meg a szíveitekben, hogy

- ő mindig ott van veletek, bármi is történjék veletek,
- ő feltétel nélkül szeret titeket,
- az életünk Jézus Krisztus feltámadásának köszönhetően nem ér véget a halál után, hanem egyszer a mennyei hazában folytatódik egy nagy közösségben.

Ámen.

Tartalom

- Mi az ünnep? ▶ 3
- Ünnep a Bibliában ▶ 5
- A zsidóság ünnepei ▶ 15
- Teológiai gondolkodás régen és ma az ünnepről ▶ 35
- Provokatív ünnepvárás, avagy lesz-e most is reformáció? ▶ 55
- Az ünnep helyszínei a teremtett világban – Bibliaórai sorozat ▶ 65
- Közegellenállás – Adventi sorozat ▶ 97
- „Last minute” ajánlat – böjti utazás a megváltás világába ▶ 104
- Luther-sorozat ▶ 107
- Kicsoda (nekünk) Bonhoeffer? ▶ 135
- Gyermekbibliakör (1. félév) ▶ 162
- Gyerekbibliakör (2. félév) ▶ 177
- Ifjúsági óra ▶ 213
- Fiatal felnőttek alkalma (1. félév) ▶ 243
- Fiatal felnőttek alkalma (2. félév) ▶ 259
- Középgenerációs sorozat ▶ 288
- Családi istentisztelet ▶ 301
- Konfirmációi témák és káté kérdések ▶ 422
- Az ígéret földje Jézussal – Egy napközis hittantábor leírása ▶ 457

